

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
Faculty of Humanities and Social Sciences

วารสารวิชาการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

Journal of Humanities and Social Sciences
Volume 6 Issue 1 (January - June 2022)

ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน 2565)

ISSN : 2586-9450 (Print)
ISSN : 2697-4290 (Online)

วารสารวิชาการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2565

HUSO Journal of Humanities and Social Sciences
Vol. 6 No. 1 January-June 2022

ISSN : 2586-9450 (Print)
2697-4290 (Online)

ปีที่พิมพ์ : June 2565
Year : June 2022

พิมพ์ที่ : ณภัทร ก้อปปี
9 ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงอนุสาวรีย์ เขตบางเขน
กรุงเทพมหานคร 10220

HUSO Journal of Humanities and Social Sciences คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

รายละเอียดทั่วไป

วารสารวิชาการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร เป็นวารสารที่นำเสนอบทความวิจัย บทความวิชาการ และบทพิจารณาหนังสือ (Book.Review) จากคณาจารย์ นักวิชาการ นักวิจัย และนักศึกษาเกี่ยวกับสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วารสารวิชาการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ใช้การกลั่นกรองบทความก่อนลงตีพิมพ์แบบผู้พิจารณาไม่ทราบชื่อผู้แต่งและผู้แต่งไม่ทราบชื่อผู้พิจารณา (Double-blind Peer Review) โดยแต่ละบทความต้องผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน วารสารวิชาการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร จัดพิมพ์ปีละ 2 ฉบับ (ม.ค.-มิ.ย. และ ก.ค.-ธ.ค.)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริม และเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ หรือผลงานวิจัยที่มีคุณภาพในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
2. เพื่อเป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์กับเครือข่ายทางวิชาการทั้งภายใน และภายนอกมหาวิทยาลัย
3. เพื่อเป็นแหล่งข้อมูลสำหรับบริการวิชาการในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
4. เพื่อเป็นการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ข้อความและบทความในวารสารฉบับนี้เป็นแนวความคิดของผู้เขียน การตีพิมพ์บทความขึ้นเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียน ไม่ใช่ความคิดเห็นและความรับผิดชอบของคณะผู้จัดทำ บรรณาธิการกองบรรณาธิการ และมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
Faculty of Humanities and Social Sciences

วารสารวิชาการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
HUSO Journal of Humanities and Social Sciences
ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2565)
ISSN : 2586-9450 (Print) ISSN : 2697-4290 (Online)

เจ้าของ	วารสารวิชาการ คณะมนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร.เปรี๊ยะ กิจรัตน์ภร
บรรณาธิการบริหาร	รองศาสตราจารย์ ดร.วัชรินทร์ อินทรพรหม
บรรณาธิการประจำฉบับ	รองศาสตราจารย์ ดร.พัชรี กล่อมเมือง
กองบรรณาธิการ	รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐพร ยวงเงิน รองศาสตราจารย์ ดร.วณิศา ศิริวรสกุล ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรณพร บุญญาสถิตย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัลลภมน สิ้นหน่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธีรดา นุ่มเจริญ ผู้ช่วยศาสตราจารย์จิตพรพรรณ อมรปาน อาจารย์ ดร.อุมาพร ยุวชิต อาจารย์ ดร.เกศนี คุ่มสุวรรณ อาจารย์ศุภินันท์กรัย ระวังวงศา อาจารย์ศศิวิมล พลายชุม อาจารย์ณัฐฐา เกิดทรัพย์ อาจารย์จิราพร เนตรสมบัติผล อาจารย์กิตติศักดิ์ คงพูน อาจารย์อวยพร แสงคำ
ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน	รองศาสตราจารย์ ดร.ประจักษ์ ไม้เจริญ รองศาสตราจารย์ ดร.อำพล บุญตาสาร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อักษร สวัสดิ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสวียน เจนเข้ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐดนัย สุภัทรากุล

ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิษยานนท์ สุทธิโส

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรุณ ไชยนิติย์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนะศึก วิเศษชัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เมธี ทรัพย์ประสพโชค

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ภัสชา น้อยสะอาด

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปณณณ์ช รัตนพรพรรัตน์

อาจารย์ ดร.ศิรดา เทียนขาว

อาจารย์เดชา ชาติวรรณ

ศาสตราจารย์ ดร.บุญทัน ดอกไธสง

ศาสตราจารย์ ดร.จำนงค์ อติวัฒนสิทธิ์

ศาสตราจารย์ ดร.ชัยยงค์ พรหมวงศ์

ศาสตราจารย์ ดร.โกวิท พวงงาม

ศาสตราจารย์ ดร.พระมหาบุญเลิศ อนทปญโญ

ศาสตราจารย์ ดร.สมบูรณ์ สุขสำราญ

ศาสตราจารย์ ดร.วัชร งามจิตรเจริญ

Professor Dr. Walmilk Sarawade

Professor Dr.Kinnarry Thakkar

รองศาสตราจารย์ ดร.วัลลภ รัฐนัตรานนท์

รองศาสตราจารย์ ดร.พิมลวรรณ ประเสริฐวงศ์ เรพเพอร์

รองศาสตราจารย์ ดร.ธรรภัทร ปัจฉิมม์

รองศาสตราจารย์ ดร.สมพร พุทธาพิทักษ์ผล

รองศาสตราจารย์ ดร.สุทินันท์ พรหมสุวรรณ

รองศาสตราจารย์ ดร.รัตน์ ปัญญาภา

รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริโรจน์ ภาคสุวรรณ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วัลลภ พริยวรรณะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยวัฒน์ เผือกคง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิสิทธิ์ เกษมผลกุล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกวลี เพชรทิพย์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นนท์ณิธิ ดุลยทวีสิทธิ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปราณี โชคขจิตสัมพันธ์

Dr.John Sterling Forssen Smith

ดร.ศิริกัญญา ศิริภูพานันท์

ดร.จิตติภา คุประเสริฐ

ดร.พวงผกา สิทธิจันทร์

ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความ ศาสตราจารย์ ดร.บุญทัน ดอกไธสง

ศาสตราจารย์ ดร.โกวิท พวงงาม

ศาสตราจารย์ศรีณัฐ ไทรชมภู

ศาสตราจารย์ ดร.สุเทพ เชาวลิตร

รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริโรจน์ ภาคสุวรรณ

รองศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ นิยมทั่วม

รองศาสตราจารย์ ดร.สำราญ ผลดี

รองศาสตราจารย์ ดร.ภัทราวดี มากมี

รองศาสตราจารย์ ดร.ยุทธพงษ์ สีสากิจไพศาล

รองศาสตราจารย์ ดร.สุทินันท์ พรหมสุวรรณ

รองศาสตราจารย์ ดร.ประจักษ์ ไหมเจริญ

รองศาสตราจารย์ ดร.วณิศา ศิริวรสกุล

รองศาสตราจารย์ ดร.สุพจน์ แสงเงิน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วัลลภ พิริยวรรณะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นนท์ธนธิ์ ดุลยทวีสิทธิ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยวัฒน์ โยธี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสวียน เจนเขว้า

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมชัย กิตติศักดิ์นาวิน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาญชัย จิตรเหล่าอาพร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภัทรวีทย์ อยู่วัฒนะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประพันธ์ศักดิ์ พุ่มอินทร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนะศึก วิเศษชัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรารธนา ผดุงพจน์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัลลภมน สิ้นหน่ง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รวิกันต์ อำนวน

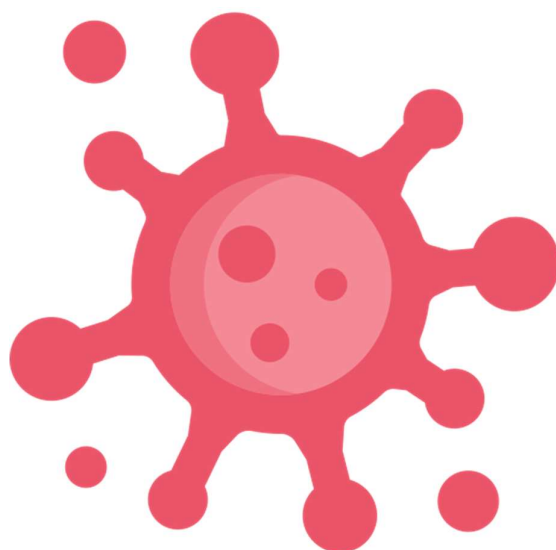
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยงยุทธ ขำคง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิศักดิ์ คุุกระสังข์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กนกพิชญ์ วิชศวรนนท์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ภัสชา น้อยสะอาด
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปณณัณช์ ธนัทพรพรรัตน์
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์วรภพ ประสานตรี
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธีรดา นุ่มเจริญ
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์นุชรา แสงสุข
 ดร.นวัตร อุมาศิลป์
 ดร.พงษ์ธร เครือฟ้า
 ดร.พวงพญา สิทธิจันทร์
 ดร.โชติกานต์ ใจบุญ
 ดร.วุฒินันท์ สีเตชะ
 อาจารย์เดชา ขาติวรรณ

ประสานงาน	ดร.ศุภโชค มณีมัย
พิสูจน์อักษร	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัลลภมน สิ้นหน่ง อาจารย์ณัฐา เกิดทรัพย์ ดร.ศุภโชค มณีมัย
ออกแบบ/จัดทำรูปเล่ม พิมพ์ที่	อ.พีรติ จีงประกอบ/ดร.ศุภโชค มณีมัย ณภัทร ก้อปปี 9 ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงอนุสาวรีย์ เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร 10220

สารบัญ

หน้า

บทบรรณาธิการ

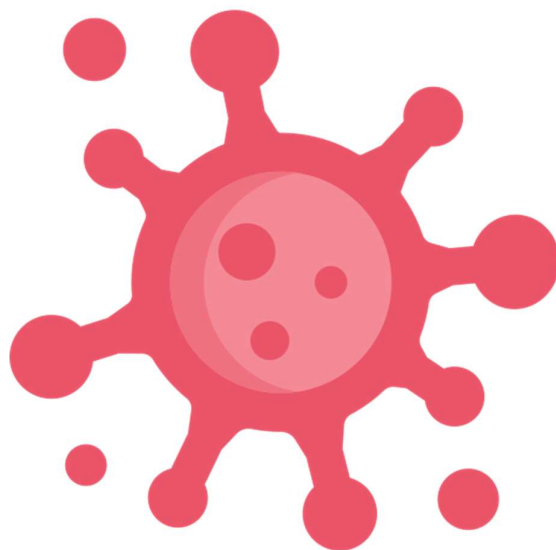
พัชรี กล่อมเมือง

บทความวิจัย

รูปแบบกลยุทธ์การขายสินค้าออนไลน์ผลิตภัณฑ์ปลาร้าคั่วกลิ้งหมู่บ้านหนองหัวลิงใน ตำบล หนองแสง อำเภอกาบัง จังหวัดนครนายก	13-28
ชัชสรัญ รอดยิ้ม, กนกพิชญ์ วิษณุวรนนท์	
ยุทธศาสตร์การจัดการจัดการศึกษาของเทศบาลนครปากเกร็ด อำเภอกาบังเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี	29-41
วิษยานนท์ สุทธิโส, รัชมี สุทธิโส และฉันทัส เพียรธรรม	
ประสิทธิผลนโยบายป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของผู้สูงอายุในเขตบางเขน กรุงเทพมหานคร	42-60
รัชต์เชตต์ ตาอ้าย และวณิศา ศิริวรสกุล	
การพัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกรตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	61-77
รวิกันต์ อำนวย, ศุภินันท์ ธีระวงศา, กนกพิชญ์ วิษณุวรนนท์, จันทนา อุดม และสมชาย ราษฎร์เจริญ	
ปัญหาและแนวทางการเรียนการสอนเกี่ยวกับการใช้เสียงเออร์ท้ายพยางค์ (儿化韵) ในภาษาจีน	78-93
มาลินี หัตถกิจธำตรี	
ศักยภาพการท่องเที่ยวและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราช	94-106
สุจิตรา จันทนา	
พฤติกรรมนักท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวคุณภาพสูงกลุ่มผู้สูงอายุจังหวัดสมุทรสงคราม	107-128
ธวัช พุ่มดารา และสุวิดา พุกษาอาภรณ์	
การพัฒนาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวและการส่งเสริมการท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัดในภาค กลางตอนล่าง 2 ภายใต้แผนพัฒนาภาคกลางและพื้นที่กรุงเทพมหานครตามแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564	129-143
นนท์ณิธิ ดุลยทวีสิทธิ์	

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
การจัดการศึกษาทางด้านการศิลปะการแสดงเพื่อตอบสนองความต้องการและความแตกต่าง ระหว่างบุคคล นัฏฐิกา สุนทรธนผล, กชกร ชูวิวัฒน์รัตนกุล, กิตติภาพ แก้วย้อย, ปภัสรา วรรณวงษ์, วันทนภัส ผจญทรพรรณ, ชานนท์ บุตรพุ่ม, ณัฏพร ศรพสุวรรณ, ทิพนารี วีรพัฒน์โนดม และ ธนาวุฒิ เสือสวัสดิ์	144-161
ปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำงานวิจัยของอาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย ราชภัฏพระนคร สุอังคณา ม่วงยัง และศุภโชค มณีมัย	162-178
ความคิดทางการเมืองของคนรุ่นใหม่ (Gen - Z) กับการใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่น : ศึกษากรณี การเลือกตั้งองค์การบริหารส่วนจังหวัดปัตตานี ชัยวัฒน์ โยธี, วฤณดา วงศ์โรจน์, ปริญญาภรณ์ มัญญารักษ์ และศศิธร เต็มแก้ว	179-190
การพัฒนาแบบการจัดการเรียนการสอนปฏิบัติดนตรีสากลในสถานการณ์การแพร่ระบาดของ ของเชื้อไวรัสโคโรนา (โควิด-19) ภควัฒน์ ภครัตนวิช, สุกิจ ลัดดาภิรม และธรรมบุญ จิตตรีบุตร	191-207
ปัญหาการแปลภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย กรณีศึกษานิสิตสาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ ภัทรา ปิณฑะแพทย์	208-229
บทความวิชาการ	
อรรถรสในภาพ : การวิเคราะห์องค์ประกอบ การสื่อสารทางอารมณ์ และยุคสมัยของภาพถ่าย อาหารที่กระตุ้นความต้องการของผู้บริโภค วรพรรณ สุรัสวดี	230-244
วิจารณ์หนังสือ	
ราชันผู้พลัดแผ่นดิน เมื่อพม่าเสียเมือง พลยมณ สีนหัง	245-255

**รูปแบบกลยุทธ์การขายสินค้าออนไลน์ผลิตภัณฑ์ปลาร้าคั่วกลิ้ง
หมู่บ้านหนองหัวลิงใน ตำบลหนองแสง อำเภopakพลี จังหวัดนครนายก**
**Strategic Model for Selling Product Online Roasted Pickled Fish Products
of Nong HuaLing Village in Nong Saeng Sub-district, Pak Phli District,
Nakhon Nayok Province**

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชัชสรณ์ รอดยิ้ม¹

ผู้ช่วยศาสตราจารย์กนกพิชญ์ วิชญวรรณ์²

อีเมลล์ chatsarun@pnru.ac.th โทรศัพท์ 0818259290

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง รูปแบบกลยุทธ์การขายสินค้าออนไลน์ผลิตภัณฑ์ปลาร้าคั่วกลิ้ง หมู่บ้านหนองหัวลิงใน ตำบลหนองแสง อำเภopakพลี จังหวัดนครนายก มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพของผลิตภัณฑ์ชุมชนหมู่บ้านหนองหัวลิงใน วิเคราะห์พฤติกรรมการตลาดตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ปลาร้าคั่วกลิ้ง และการพัฒนากลยุทธ์การขายสินค้าออนไลน์ผลิตภัณฑ์ปลาร้าคั่วกลิ้ง ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ผู้นำชุมชนและสมาชิกกลุ่มผลิตภัณฑ์ จำนวน 22 คน และการวิจัยเชิงปริมาณ เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม จำนวน 400 คน

ผลการศึกษาพบว่า ศักยภาพและความพร้อมของกลุ่ม กลุ่มอาชีพมีความชำนาญในการผลิตที่สืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น ประธานกลุ่มมีความรู้ ความสามารถและได้เข้ารับการอบรมอย่างต่อเนื่อง ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มเป็นน้ำพริกปลาร้าคั่วกลิ้งมีรสชาติที่เป็นเอกลักษณ์ มีการผลิตและจำหน่ายภายในชุมชน จุดเด่นของผลิตภัณฑ์/กลุ่มอาชีพ เป็นอาหารพื้นถิ่นที่มีผู้นิยมบริโภค มีการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่อง จุดควรพัฒนาของผลิตภัณฑ์/กลุ่มอาชีพ พัฒนาระบบบรรจุภัณฑ์ การรวมกลุ่มอาชีพ การหาทุนการสนับสนุน ด้านพฤติกรรมผู้บริโภค ช่องทางซื้อสินค้าออนไลน์ส่วนใหญ่ซื้อผ่าน Facebook มีการชำระเงินส่วนใหญ่โอนเงินเข้าบัญชี วิธีการส่งมอบส่วนใหญ่เลือกบริษัทขนส่งเอกชน ขอบรับประทานผลิตภัณฑ์น้ำพริก ส่วนใหญ่รับประทานในมื้อเย็น เหตุผลในการรับประทานผลิตภัณฑ์น้ำพริกส่วนใหญ่เพราะรสชาติดี อร่อย ปัจจัยในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์น้ำพริกส่วนใหญ่รสชาติดี อร่อย

กลยุทธ์การขายสินค้าออนไลน์ผลิตภัณฑ์ปลาร้าคั่วกลิ้ง สามารถขายผ่าน Facebook ทำได้ในทันทีเนื่องจาก สมาชิกกลุ่มมี Facebook กันเป็นส่วนใหญ่ โดยใช้ Facebook ต้องมีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลประวัติของกลุ่มผู้ผลิตน้ำพริกปลาร้าคั่วกลิ้ง การสร้างเรื่องราวเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ ข้อมูลรายละเอียดของผลิตภัณฑ์ แหล่งจำหน่าย และข้อมูลการติดต่อของกลุ่มผู้ผลิตน้ำพริกปลาร้าคั่วกลิ้ง ใช้เฟซบุ๊กแฟนเพจเป็นอีกช่องทางในการทำให้กลุ่มลูกค้าเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น

คำสำคัญ: กลยุทธ์การขาย, สินค้าออนไลน์, ผลิตภัณฑ์ปลาร้าคั่วกลิ้ง

¹อาจารย์ประจำ สาขาการตลาด คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

²อาจารย์ประจำ สาขาการท่องเที่ยวและการโรงแรม คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

Abstract

The research subject Strategies model for selling products online roasted pickled fish products of Nong Hua Ling Nai Village in Nong Saeng Subdistrict, Pak Phli District, Nakhon Nayok Province. The objective was to analyze the potential of Nong Hua Ling Nai village community products, analyzing the decision-making behavior of Kua Kling fish products and the development of online sales strategies for Kua Kling fish products. In which the researcher uses a combination of research methods (Mixed Methods Research) between quantitative research methods. The data was collected using a questionnaire of 400 people and a qualitative research. by structured interview Community leaders and product group members of 22 people.

The results showed that the potential and readiness of the professional group has expertise in production that has been passed down from generation to generation. The chairman of the group is knowledgeable. ability and receive continuous training The product of the group is Khua Kling fermented fish chili paste with a unique taste. It is produced and sold within the community. Product Highlights/Professional Group. It is a local food that is popular among consumers. There is continuous improvement in product quality. The point should be the development of the product/group of professions. develop packaging Professional grouping, fundraising, consumer behavioral support Most of the online shopping channels are bought through Facebook. Most of the payments are made by bank transfer. Most delivery methods choose private transport companies. like to eat chili products They are mostly eaten at dinner. Most of the reasons for eating chili paste products are because they taste good and are delicious.

Strategies for selling products online, pickled fish products can sell via Facebook immediately because Group members have Facebook for the most part. Facebook must be used to promote the history of the group's producers of chili paste, Kua Kling. Creating a Product Story Detailed information of products, sources of distribution and contact information of the producers of fermented fermented fish paste. Use Facebook fan pages as another channel to get more customers to participate.

Keywords: Strategic Model for Selling, Product Online, Roasted Pickled Fish Products.

¹อาจารย์ประจำ สาขาการตลาด คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

²อาจารย์ประจำ สาขาการท่องเที่ยวและการโรงแรม คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

บทนำ

ผู้บริโภคในยุคปัจจุบันกำลังอยู่ในโลกของการตลาดและข้อมูลข่าวสารที่นักการตลาดได้สร้างสรรค์ขึ้นโดยเป็นการส่งข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อประเภทอิเล็กทรอนิกส์ เช่น สื่อสารผ่านทางเว็บไซต์หรืออีเมล Line Facebook เป็นต้น ซึ่งในการทำการตลาดยุคใหม่นี้ จะต้องเป็นการตลาดที่สามารถเข้าถึงตัวผู้บริโภคได้โดยตรง ปราศจากข้อจำกัด ในเรื่องของเวลา และสถานที่ ทางเลือกใหม่จึงเกิดขึ้นหลายช่องทาง หนึ่งในจำนวนนั้น คือ การทำการตลาดผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ เพราะการตลาดแบบนี้สามารถดึงดูดความสนใจ และทำให้ผู้บริโภคเกิดการตอบสนองได้โดยตรง อย่างรวดเร็ว การตลาดแบบนี้จึงต้องอาศัยเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพ มีความชัดเจน ถูกต้อง แม่นยำโดยเฉพาะข้อมูลที่มีความสำคัญและจำเป็นสำหรับการวางแผนการตลาด (สุรัชดา เชิตบุญเมือง และคณะ, 2557)

ปรากฏการณ์ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันของโลกอินเทอร์เน็ต วิวัฒนาการต่าง ๆ เริ่มเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงจากอดีต อินเทอร์เน็ตเริ่มต้นเพียงการค้นคว้าหาข้อมูลที่น่าสนใจ อยากรู้อะไรและรับรู้เรื่องที่ต้องการเพื่อการศึกษาหรือการทำงานเท่านั้น แต่ปัจจุบันอินเทอร์เน็ตเปรียบเสมือนคลังที่รวบรวมทุก ๆ อย่าง ทุก ๆ เรื่องราว เช่น การเสพสื่อผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ “เฟซบุ๊ก” เพื่อรับทราบข้อมูลข่าวสารในชีวิตประจำวันทั้งหมด โดยตลอดเวลา ซึ่งทำให้ผู้เสพสื่อสามารถทำการแบ่งปันให้ผู้อื่นผ่านวิธีการต่าง ๆ ได้ อย่างรวดเร็ว และรับรู้ข่าวสารนั้นได้ทันทั่วทั้งที่

รายงานการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี 2560 โดยสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน) กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม พบว่า ในปี พ.ศ. 2560 นี้ กิจกรรมการใช้งานผ่านอินเทอร์เน็ตมีการเปลี่ยนแปลงอันดับ โดยการใช้โซเชียลมีเดีย ไม่ว่าจะเป็น Line, Facebook, Instagram, YouTube เป็นต้น เพื่อทำกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้ เช่น พูดคุย, ดูหนังออนไลน์, ดูถ่ายทอดสด และคุยโทรศัพท์ผ่านแอปพลิเคชัน ยังคงเป็นกิจกรรมยอดฮิตของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในปีนี้มีร้อยละ 86.9 ซึ่งใกล้เคียงกับการค้นหาข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต (ร้อยละ 86.5) รองลงมา เป็นการรับ-ส่งอีเมล (ร้อยละ 70.5), การดูทีวี/ฟังเพลงทางออนไลน์ (ร้อยละ 60.7) และการซื้อสินค้า/บริการทางออนไลน์ (ร้อยละ 50.8) ตามลำดับ ด้วยกระแสการเติบโตของธุรกิจอีคอมเมิร์ซ ส่งผลให้ในปีนี้อันดับการซื้อสินค้า/บริการทางออนไลน์ติด 1 ใน 5 ของกิจกรรมการใช้งานอินเทอร์เน็ต ขยับขึ้นมาจากอันดับที่ 8 เมื่อปีที่แล้ว ถือเป็นโอกาสและความท้าทายของภาครัฐที่จะเร่งส่งเสริมและสนับสนุนธุรกิจอีคอมเมิร์ซทั้งระบบนิเวศ (Ecosystem) ด้วยการกำหนดเป็นยุทธศาสตร์หลักของแผนชาติ อันจะส่งผลให้เกิดการขยายตัวของระบบเศรษฐกิจไทย ประเภทของสื่อสังคมออนไลน์ของคนไทยในยุคนี้นี้ที่พบว่ามีการใช้งานมากเป็นอันดับที่ 1 ได้แก่ YouTube (ร้อยละ 97.1) อันดับที่ 2 Facebook (ร้อยละ 96.6) และอันดับที่ 3 Line (ร้อยละ 95.8)

การซื้อสินค้า/บริการทางออนไลน์ของคนไทยในยุค Thailand 4.0 ในรอบ 3 เดือนที่ผ่านมา มีผู้ใช้อินเทอร์เน็ตที่ไม่ซื้อสินค้า/บริการทางออนไลน์ร้อยละ 40.7 ในขณะที่มีผู้ใช้อินเทอร์เน็ตที่ซื้อสินค้า/บริการ

¹อาจารย์ประจำ สาขาการตลาด คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

²อาจารย์ประจำ สาขาการท่องเที่ยวและการโรงแรม คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ทางออนไลน์ร้อยละ 59.3 สาเหตุที่ไม่ซื้อสินค้า/บริการทางออนไลน์ของปี 2560 ได้แก่ อันดับที่ 1 กลัวโดนหลอก (ร้อยละ 51.1) รองลงมา เป็นความรู้สึกลังเลที่ไม่ได้สัมผัสและไม่ได้ลองสินค้าก่อนซื้อ (ร้อยละ 39.9), ไม่พบสินค้าที่ต้องการ (ร้อยละ 33.9), ขอบเขตขอบปิ้งมากกว่าสั่งซื้อสินค้าทางออนไลน์ (ร้อยละ 31.1) และไม่ได้เจอผู้ขายโดยตรง (ร้อยละ 22.0) ตามลำดับ ส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการซื้อสินค้า/บริการทางออนไลน์ ได้แก่ อันดับที่ 1 การซื้อของออนไลน์เป็นเรื่องง่าย/ประหยัดเวลาและการเดินทาง รวมทั้งสามารถสั่งซื้อสินค้าได้ตลอด 24 ชม. (ร้อยละ 85.0) รองลงมา การมีบริการจัดส่งสินค้าที่สะดวกรวดเร็ว (ร้อยละ 53.4), มีโปรโมชั่นที่ถูกต้อง เช่น มีการแจกโค้ดส่วนลด มีของแถม เป็นต้น (ร้อยละ 51.4), สินค้าหรือบริการที่ซื้อทางออนไลน์มีราคาถูกกว่าการซื้อจากร้านค้าที่มีหน้าร้าน (ร้อยละ 49.7) และสินค้าที่จำหน่ายทางออนไลน์บางตัวเป็นสินค้าที่มีจำหน่ายเฉพาะทางออนไลน์เท่านั้น ไม่สามารถหาซื้อจากที่อื่นได้ (ร้อยละ 28.9) ตามลำดับ

สำหรับงานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้เลือกพื้นที่หมู่บ้านหนองหัวลิงในในการวิจัย โดยหมู่บ้านหนองหัวลิงในตั้งอยู่ที่หมู่ที่ 3 ตำบลหนองแสง อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก เป็นหมู่บ้านที่สร้างขึ้นในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 ในพระราชวงศ์จักรี ประมาณปี พ.ศ. 2380 ชาวบ้านหนองหัวลิงกลุ่มนี้เดินทางอพยพมาจากพนัสนิคม พนมสารคาม เริ่มแรกเป็นชาวเวียงจันทน์ ที่เป็นประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวปัจจุบัน สาเหตุที่เรียกว่า บ้านหนองหัวลิง เพราะว่ามีฐานเดิมเป็นพื้นที่อยู่อาศัยของลิง เพราะทางทิศตะวันออกของหมู่บ้านเต็มไปด้วยต้นไม้ที่ชื่อ "ต้นหัวลิง" และหัวกระโหลกของลิงที่ตายแล้วเป็นจำนวนมาก เมื่อชาวบ้านมาพบจึงใช้เป็นชื่อของหมู่บ้าน "หนองหัวลิง" มาจนถึงปัจจุบันบ้านหนองหัวลิงใน เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่ของชุมชนเป็นพื้นที่ราบลุ่มชาวบ้านแทบทุกครัวเรือนมีอาชีพทำนาเป็นอาชีพหลัก มีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย ตั้งบ้านเรือนเป็นกลุ่ม มีความผูกพันเป็นลักษณะเครือญาติ มีความรักใคร่สามัคคีเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมที่สืบทอดกันมา ได้แก่ ประเพณีกวนกระยาสารท งานบุญสงกรานต์ งานลอยกระทง วิธีการดำเนินชีวิตความเป็นอยู่ดั้งเดิมแบบชนบทไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก ภาษาที่ใช้พูดเป็นภาษาพื้นถิ่นคือภาษาไทยพนม ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ มีวัดหนองหัวลิงใน เป็นศูนย์รวมจิตใจของคนในชุมชน พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม มีแหล่งน้ำธรรมชาติ คลองแม่และคลองตะคร้อ เป็นแหล่งน้ำที่ใช้ในการเกษตรของคนในชุมชนและหมู่บ้านที่มีเขตติดต่อกัน ลักษณะดินอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การทำเกษตรกรรม ปลูกพืช และเลี้ยงสัตว์ ชาวบ้านจึงรวมกลุ่มเพื่อผลิตภัณฑ์สินค้าที่ได้จากวัตถุดิบภายในหมู่บ้าน โดยผลิตภัณฑ์หนึ่งที่มีชื่อเสียงคือ น้ำพริกปลาร้าคั่วกลิ้ง ซึ่งได้รับความนิยมจากบุคคลภายในหมู่บ้านเป็นจำนวนมาก ชาวบ้านจึงรวมกลุ่มจัดตั้งเป็นกลุ่มผู้ผลิตปลาร้าคั่วกลิ้งโดยปลาร้าที่นำมาทำน้ำพริกชาวบ้านจะหมักเอง ทำให้มีรสชาติที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน ผลิตภัณฑ์มีการควบคุมคุณภาพการผลิต ใช้วัตถุดิบที่มีคุณภาพในการผลิต และผู้ประกอบการสามารถผลิตซ้ำได้ในปริมาณและคุณภาพเหมือนเดิมทุกครั้ง เป็นอาหารที่คนในชุมชนรับประทานกันมาแต่โบราณ และได้เชิญผู้เชี่ยวชาญมาให้คำแนะนำให้ความรู้เพิ่มเติม จะได้พัฒนาเป็นอาหารท้องถิ่นที่มีรสชาติดียิ่งขึ้น

¹อาจารย์ประจำ สาขาการตลาด คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

²อาจารย์ประจำ สาขาการท่องเที่ยวและการโรงแรม คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

สำหรับปลาร้าเป็นสูตรอาหารที่ชาวบ้านหนองหัวลิงในต้องมีประจำบ้านอีกทั้งยังเป็นอาหารคู่ครัวของชาวอีสาน โดยคนจากต่างถิ่นก็ติดใจในรสชาติของปลาร้าเช่นกัน ไม่ว่าจะนำไปปรุงกับอาหารชนิดไหนก็อร่อยได้ทุกเมนู และปลาร้านั้นจะเป็นอาหารที่คนอีสานชอบนำไปดัดแปลงเป็นอาหารได้หลายชนิด ไม่ว่าจะเป็น ปลาร้าทอดทรงเครื่อง หรือหลนปลาร้า หรือแม้กระทั่งนำไปทำแจ่วปลาร้าและก็จะมีการปรุงรสชาติได้ออกมาแบบหลากหลายรสชาติและสามารถทำเป็นอาชีพก็มีหลายเมนูเช่นกันที่ทำมาจากปลาร้า น้ำพริกปลาร้า เมนูอาหารที่แสนอร่อย ที่ไม่ว่าจะนำผักมาจิ้มก็เยี่ยม หรือจะคลุกข้าวสวยร้อน ๆ ทานกับไข่ต้มก็อร่อยแบบไม่รู้เบื่อ ด้วยเหตุนี้เองที่ทำให้เมนูน้ำพริกเมนูนี้ ถูกปากคนไทยเราได้อย่างง่ายดายไม่ว่าจะเป็นคนภาคไหน แต่กว่าที่จะเป็นเมนูที่ครบรสแบบนี้ น้ำพริกปลาร้า ก็ผ่านการปรับเปลี่ยนสูตร และรูปแบบการปรุงมามากมาย แหม่น้ำพริกนั้นก็ยังมีความเป็นมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาเลยทีเดียว น้ำพริกนั้นเป็นเมนูอาหารที่มีการบันทึกเอาไว้ว่าเกิดขึ้นในสมัยกรุงศรีอยุธยา โดยที่เรียกว่าน้ำพริกนั้นก็เพราะเป็นการนำสมุนไพรหลากหลายชนิดมาปรุงอาหาร ผ่านขั้นตอนของการโขลก การบด และการตำ ซึ่งสมุนไพรต่าง ๆ ที่ว่านั้นก็คือพริก กระเทียม และหัวหอม โดยหากลองสังเกตให้ดี ไม่ว่าจะเป็นเมนูน้ำพริกไหน ๆ ก็จะมีการใส่ทั้งสามอย่างนี้เป็นส่วนผสมด้วย และการทานน้ำพริกที่ถูกก็ต้องมีเครื่องเคียงอย่าง ผักสด หรือผักต้มหลากหลายชนิดมาใช้จิ้มกันสัมผัสความแซบของน้ำพริกแต่ละประเภท นอกจากนี้คนสมัยก่อนก็นิยมทานสัตว์จากทะเลค่อนข้างมาก ทำให้น้ำพริกมีประโยชน์ในการช่วยดับกลิ่นคาวของสัตว์ทะเลได้อีกด้วย นอกจากนี้ชื่อของน้ำพริกที่มีการต่อท้ายเช่น น้ำพริกกะปิ, น้ำพริกปลาร้า, น้ำพริกผัก หรือน้ำพริกปลา เป็นต้น ชื่อที่มีการต่อท้ายก็คือ วัตถุดิบที่นำมาใช้เป็นส่วนผสมของน้ำพริกด้วย ทำให้เราสามารถรู้ได้ทันทีเลยว่า น้ำพริกที่ซื้อไปทานมีส่วนประกอบของอะไรเพิ่มเติมเข้ามาบ้าง ในส่วนของ น้ำพริกปลาร้า นั้น มีการกล่าวถึงไว้โดยทูตชาวฝรั่งเศส โดยการเสด็จของพระยาโกษาปานเดินทางไปยังประเทศฝรั่งเศสก็ได้นำอาหารที่ชื่อว่า ปลาร้าไปด้วย และได้ทำเมนูอาหารที่ใช้น้ำพริกปลาร้าขึ้นเพื่อทานกับข้าวสวย และผักนานาชนิด จากนั้นเป็นต้นมาเรื่องราวของการทำน้ำพริกก็กลายเป็นส่วนหนึ่งของชาวไทยไปโดยปริยาย เพราะไม่ว่าจะภาคไหน หรือแหล่งรวมศูนย์อาหารแห่งใด ก็ต้องมีเมนูที่ชื่อ “น้ำพริก” ขายอยู่ด้วยเสมอ อาจแตกต่างกันก็เพียงส่วนผสมในการทำ และ สูตรน้ำพริกปลาร้า ที่แตกต่างกันแต่ละแห่ง ซึ่งนอกจากเรื่องราวของความอร่อยและความเป็นมายาวนานแล้ว น้ำพริกยังเป็นอาหารที่ให้ประโยชน์กับร่างกายเราได้อีกด้วย ซึ่งประโยชน์หลัก ๆ ของน้ำพริกนั้นมีทั้งในเรื่องของการช่วยเสริมระบบการไหลเวียนของเลือดให้ทำงานได้ดียิ่งขึ้น รวมทั้งยังช่วยลดความเสี่ยงของการเกิดโรคมะเร็ง, โรคหัวใจ และโรคเบาหวานได้อีกด้วย ซึ่งก็เป็นผลมาจากส่วนประกอบอย่าง พริก กระเทียม และหอมแดง ที่มีส่วนประกอบของ Antioxidants และ Anti-Aging ช่วยในการต้านอนุมูลอิสระในร่างกายได้ดี นอกจากลดความเสี่ยงโรคมะเร็งได้แล้ว สารอาหารเหล่านี้ยังมีผลในการต้านโรคที่เกี่ยวกับสมองได้อีกด้วย ซึ่งลักษณะนิสัยของคนไทยเรา เวลาทานน้ำพริก ก็จะได้รับประทานคู่กันกับผักนานาชนิด ซึ่งก็จะทำให้ได้รับประโยชน์จากผักที่ทานควบคู่กันไปอีกด้วย ไม่ว่าจะเป็นระบบขับถ่ายที่ดีขึ้นด้วย กากใยของผัก

¹อาจารย์ประจำ สาขาการตลาด คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

²อาจารย์ประจำ สาขาการท่องเที่ยวและการโรงแรม คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

บางชนิด หรือวิตามินซีที่มีอยู่มากมายในผักหลาย ๆ ชนิด ด้วยเหตุนี้เองที่ทำให้ทางการแพทย์แนะนำให้ทาน น้ำพริกกับผัก ในช่วงระหว่างมื้ออาหาร ซึ่งส่วนใหญ่แล้วเราก็จะเห็นได้จากผู้สูงอายุตามต่างจังหวัด ที่มีอายุ ยืนและแข็งแรงได้ เพราะการทานผักกับน้ำพริกอยู่เป็นประจำนั่นเอง โดยมีเพียงเงื่อนไขเดียวคือวัตถุดิบที่ใช้ ต้องปรุงสุก และผักต่าง ๆ ต้องมีการล้างทำความสะอาดอย่างดีแล้ว จึงจะได้รับประโยชน์ได้สูงสุด

น้ำพริกปลาร้าคั่วกลิ้ง ของหมู่บ้านหนองหัวลิงใน ชาวบ้านจะหมักปลาร้าเอง แล้วนำมาทำเป็น น้ำพริกผัดกับหมูบด เพื่อให้รสชาติดีและลดกลิ่นคาวของปลาร้า ซึ่งได้รับความนิยมจากชาวบ้านในชุมชนและ ผู้ที่มาเยือนชุมชนหนองหัวลิงในอยู่เป็นประจำ

จากข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภคที่ให้ความสนใจในการซื้อสินค้าผ่านระบบออนไลน์มากขึ้น และคณะผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ที่บ้านหนองหัวลิงในพบว่า มีผลิตภัณฑ์ของชุมชนคือปลาร้าคั่วกลิ้งซึ่งผลิตและ จำหน่ายอยู่ในหมู่บ้านและชุมชนใกล้เคียง จากการพูดคุยกับกลุ่มผู้ผลิตพบว่าต้องการจะเพิ่มวิธีการจัด จำหน่ายให้สามารถจำหน่ายไปยังชุมชนหรือผู้ที่สนใจรับประทานปลาร้าคั่วกลิ้งให้มากขึ้น คณะผู้วิจัยจึงมี ความประสงค์พัฒนากลยุทธ์การตลาดผลิตภัณฑ์ปลาร้าคั่วกลิ้ง โดยพัฒนาในส่วนของการจัดจำหน่าย ผ่านระบบออนไลน์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพของผลิตภัณฑ์ชุมชนหมู่บ้านหนองหัวลิงใน
2. เพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ปลาร้าคั่วกลิ้ง
3. เพื่อพัฒนากลยุทธ์การขายสินค้าออนไลน์สำหรับผลิตภัณฑ์ปลาร้าคั่วกลิ้ง

การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องและกรอบแนวคิดการวิจัย

การตลาดดิจิทัล คือ การตลาดที่ได้พัฒนามาจากการตลาดในอดีต เป็นการทำการตลาดผ่านสื่อ ดิจิทัลโดยใช้ช่องทางดิจิทัลในการติดต่อกับผู้บริโภค ทั้งยังนำหลักการแบบดั้งเดิมมาประยุกต์ใช้ เพียงแต่ ปรับเปลี่ยนช่องทางการติดต่อสื่อสารกับผู้บริโภค โดย Wertime and Fenwick (2008) ได้ให้ ความหมายของ การตลาดดิจิทัล (Digital Marketing) ว่าเป็น “พัฒนาการของตลาดในอนาคตเกิดขึ้นเมื่อ บริษัทดำเนินงานทางการตลาดส่วนใหญ่ผ่านช่องทางสื่อสารดิจิทัล สื่อดิจิทัลเป็นสื่อที่มีรหัสระบุตัวผู้ใช้ได้ จึงทำให้นักการตลาดสามารถสื่อสารแบบสองทาง (Two-way Communication) กับลูกค้าได้อย่าง ต่อเนื่องเป็นรายบุคคล ข้อมูลที่ได้จากการสื่อสารกับลูกค้าแต่ละคนในแต่ละครั้งเป็นการเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งอาจจะเป็นประโยชน์กับลูกค้าคนต่อไป ต่อเนื่องและสอดคล้องกันเหมือนการทำงานของเครือข่ายเซลล์ ประสาทสั่งการ นักการตลาดสามารถนำข้อมูลที่ทราบแบบเรียลไทม์นี้ รวมทั้งความคิดเห็นที่รับตรงจาก ลูกค้ามาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้บริโภคในโอกาสต่อไป” หรือวิธีการในการส่งเสริมสินค้าและ

¹อาจารย์ประจำ สาขาการตลาด คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

²อาจารย์ประจำ สาขาการท่องเที่ยวและการโรงแรม คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

บริการโดยอาศัยช่องทางฐานข้อมูลออนไลน์เพื่อเข้าถึงผู้บริโภคได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งตอบโจทย์ความต้องการของผู้บริโภคในปัจจุบัน และใช้ต้นทุนอย่างมีประสิทธิภาพ (Reitzen J. 2007: ออนไลน์)

ช่องทางดิจิทัลเป็นช่องทางที่สามารถเพิ่มโอกาสและลดต้นทุนของการผลิตเป็นผลดีต่อธุรกิจรายย่อย เป็นการเปิดโอกาสให้กับธุรกิจขนาดเล็กเป็นที่รู้จักและขยายฐานลูกค้าได้เป็นอย่างดี ช่องทางดิจิทัลที่กำลังได้รับความนิยมดังต่อไปนี้

1. เว็บไซต์ (Website) เป็นศูนย์รวมของข้อมูลแล้วยังมีหน้าที่กระจายข้อมูลแก่ผู้ใช้บริการสามารถเปลี่ยนแปลงและค้นหาข้อมูลที่ต้องการได้อย่างรวดเร็ว

2. จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (Email) เป็นสื่อที่มีความเหมาะสมในการทำการตลาดทางตรง นักการตลาดยังสามารถใช้จดหมายอิเล็กทรอนิกส์เพื่อสื่อสารทางการตลาดได้ในหลายด้าน ซึ่งข้อดีเป็นการสื่อสารโดยตรงกับลูกค้าตรงตามกลุ่มเป้าหมายและตอบสนองได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ผลเสียลูกค้าสามารถยกเลิกการรับข่าวสารและอาจส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ขององค์กรได้ในบางครั้ง

3. บล็อก (Blog) หมายถึงการบันทึกเรื่องราวของตนเอง (Personal Journal) ลงบนเว็บไซต์ โดยเนื้อหาของ blog จะเกี่ยวข้องกับทุกเรื่องของเจ้าของบล็อก เช่น เรื่องส่วนตัว การเมือง การท่องเที่ยว กีฬา และเรื่องธุรกิจ เป็นต้น จุดเด่นที่สำคัญคือ การเขียนแสดงความคิดเห็นของเจ้าของบล็อกเพิ่มเข้าไปในบทความ มีอิทธิพลในการโน้มน้าวความคิดของผู้อ่าน เป็นเครื่องมือสื่อสารที่แสดงให้เห็นถึงความเรียบง่ายเป็นกันเองระหว่างผู้เขียนและผู้อ่าน ตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายได้อย่างชัดเจน (Hosify, 2008: ออนไลน์) อีกทั้งการอัปเดตข้อมูลในบล็อกและสร้างเนื้อหาที่น่าสนใจทันสมัยไม่เน้นการมุ่งขายสินค้าเพียงอย่างเดียวจะส่งผลต่อความน่าเชื่อถือของแบรนด์และความน่าเชื่อถือของเจ้าของบล็อกด้วย การตลาดผ่านทางบล็อกจึงเป็นช่องทางที่มีประสิทธิภาพและเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ตรงตามความต้องการของผู้บริโภค

4. บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Network Service) คือ การทำให้ผู้คนสามารถติดต่อสื่อสารกันในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง ยกตัวอย่างของเว็บประเภทที่เป็น Social Network เช่น Digg.com เป็นเว็บไซต์ Social Bookmark ที่ได้รับความนิยมและเหมาะสมเป็นเว็บไซต์ตัวอย่างประโยชน์ของเว็บชนิดนี้ คือ เป็นช่องทางแนะนำไฟล์หรือเว็บไซต์ในอินเทอร์เน็ต (URLs) ที่น่าสนใจเพื่อให้ผู้อ่านเข้ามาให้คะแนนความน่าสนใจ เป็นต้น ปรากฏการณ์ของเครือข่ายสังคมออนไลน์ในปัจจุบัน (Social network service :SNS) เน้นเรื่องการสร้างชุมชนออนไลน์เพื่อให้ผู้คนสามารถติดต่อ แลกเปลี่ยน และแบ่งปันความสนใจเฉพาะเรื่องโดยอาศัยระบบพื้นฐานของเว็บไซต์ที่มีการโต้ตอบระหว่างกัน ถึงแม้จะอยู่คนละพื้นที่แต่ก็สามารถติดต่อสื่อสารกันได้ ส่งผลให้เครือข่ายนี้เป็นที่นิยม (กตিকা สายเสนีย์, 2553: ออนไลน์) ดังนั้นเครือข่ายสังคมออนไลน์จึงถูกนักการตลาดนำมาใช้เป็นเครื่องมือทางการตลาดเพื่อเพิ่มจำนวนลูกค้าสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ระหว่างลูกค้ากับแบรนด์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

¹อาจารย์ประจำ สาขาการตลาด คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

²อาจารย์ประจำ สาขาการท่องเที่ยวและการโรงแรม คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

5. โปรแกรมการสืบค้นข้อมูลบนอินเทอร์เน็ต (Search) การทำการตลาดผ่านโปรแกรมนี้นี้กำลังได้รับความสนใจจากนักการตลาด เพราะสามารถเข้าถึงผู้บริโภคได้อย่างตรงจุดผ่านทาง การสืบค้นโดยโปรแกรมเหล่านี้ ซึ่งผู้บริโภคแสดงความสนใจในสิ่งที่ต้องการและมีความพร้อมในการซื้อสินค้าเหล่านั้น จึงเป็นการเปิดทางให้แก่ นักการตลาดรับข้อมูลลูกค้าได้อย่างสมบูรณ์

6. วิดีโอออนไลน์ (Online Video) สามารถนำมาใช้ได้หลายลักษณะ เช่น เป็นหนังสือโฆษณาทางโทรทัศน์มีเรื่องราวสั้นและมีโฆษณาแอบแฝงตามวัตถุประสงค์ของแบรนด์ เพื่อสื่อสารให้เกิดการรับรู้ (Awareness) และสร้างทัศนคติ (Attitude) ที่ดีสร้างโอกาสให้ผู้บริโภคเข้าร่วมกิจกรรม (Event) ทำให้ผู้บริโภคผูกพันกับแบรนด์หรือมุ่งเน้นการขายและเพื่อการประชาสัมพันธ์สร้างภาพลักษณ์ (Public Relation) เมื่อเทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลงจะส่งผลต่อการเข้าถึงสินค้า คลิปวิดีโอออนไลน์จึงสามารถขยายฐานลูกค้าให้กว้างมากขึ้น หลายแบรนด์จึงมีการลงทุนในการสร้างคลิปวิดีโอ เพราะเป็นการสร้างความน่าสนใจของแบรนด์และวัดผลตอบรับของผู้บริโภคที่มีต่อคลิปวิดีโอได้ง่าย (Positioningmag, 2554:ออนไลน์)

ส่วนประสมทางการตลาดดิจิทัล 5P's

กลยุทธ์ทางการตลาด 5P's เป็นกระบวนการทางตลาดสำหรับการนำสื่อดิจิทัลมาร่วมใช้กับส่วนประสมทางการตลาดแบบดั้งเดิม (4P's) เพื่อตอบสนองกับความต้องการของผู้บริโภค โดยจะมุ่งเน้นที่การสร้างความรู้ของผู้บริโภคปรับปรุงการบริการเพื่อรักษาความสัมพันธ์กับผู้บริโภค องค์ประกอบของการตลาดแบบ 5P's จะประกอบไปด้วย (Kingsnorth, 2016; Kaufman & Horton, 2014 และTuten & Solomon, 2017)

1. ผลิตภัณฑ์ (Product) คือการสามารถรับรู้ข้อมูลของผลิตภัณฑ์หรือบริการได้ ผ่านการสร้างช่องทางการรับรู้ที่สามารถตรวจเช็คผ่านสื่อออนไลน์ชนิดต่าง ๆ ช่วยสร้างความยืดหยุ่นในการใช้งานได้เหมาะสมกับผู้รับสารออนไลน์หรือกลุ่มผู้ใช้มือถือ มีการสร้างการรับรู้มูลค่าของผลิตภัณฑ์สำหรับผู้บริโภค และสามารถแสดงความคิดเห็นตอบกลับหลังจากใช้บริการผลิตภัณฑ์ได้

2. ราคา (Price) เป็นเรื่องเกี่ยวกับการสร้างมูลค่าโดยรวมให้กับตราสินค้าเพื่อให้ผู้บริโภครับรู้และยินดีที่จะจ่ายหรือใช้บริการเนื่องจากการเข้ามาของระบบการเปรียบเทียบราคาที่ผู้บริโภคสามารถตัดสินใจเลือกผลิตภัณฑ์ที่ราคาถูกที่สุดได้ (Kaufman & Horton, 2014) และการปรับเปลี่ยนกลยุทธ์จากการลดราคาที่เป็นการใช้วิธีแบบดั้งเดิม ในทางการตลาดดิจิทัลจะใช้กลยุทธ์การคืนกำไรให้กับผู้บริโภคหลังจากการใช้บริการผลิตภัณฑ์แทน

3. ช่องทางการจำหน่าย (Place) เป็นการสร้างช่องทางขึ้นมาบนสื่อสังคมออนไลน์ทางอินเทอร์เน็ตหลากหลายประเภท เช่น Facebook Twitter หรือ Instagram ที่สามารถเข้าถึงได้ง่ายผ่านการให้ธุรกิจขึ้นบนช่องทาง Search Engine และเช็คผ่านสมาร์ทโฟน แท็บเล็ต ซึ่งเครื่องมือแต่ละชนิดจะ

¹อาจารย์ประจำ สาขาการตลาด คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

²อาจารย์ประจำ สาขาการท่องเที่ยวและการโรงแรม คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

มีกลุ่มเป้าหมายที่เข้าถึงแตกต่างกัน ส่งผลให้เจ้าของธุรกิจสามารถมีช่องทางการจำหน่ายได้หลายประเภทตามแต่ละชนิดของเครื่องมือซึ่งสามารถดำเนินงานได้ 24 ชั่วโมง

4. การส่งเสริมการตลาด (Promotion) คือการนำสื่อการตลาดชนิดต่างๆ มาใช้ร่วมกันแล้วนำเสนอเพื่อช่วยเสริมความเข้มแข็งให้กับตราสินค้า เช่น SEO Social media การโฆษณาแบบจ่ายเงินบนสื่อสังคมออนไลน์ Email marketing และ Content marketing ซึ่งช่วยในการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายผู้บริโภคได้เป็นวงกว้างกว่าการส่งเสริมการตลาดผ่าน โฆษณาช่องโทรทัศน์ หรือหนังสือพิมพ์ ที่สร้างการรับรู้ได้ต่ำ

5. ความมีส่วนร่วม (Participation) ความมีส่วนร่วมเป็นปัจจัยสำคัญในการทำให้การตลาดแบบดิจิทัลเติบโต เช่นการทำโฆษณาผ่านสื่อสังคมออนไลน์ในรูปของกิจกรรมทางธุรกิจเพื่อส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางและมีการดูแลวิเคราะห์ความมีส่วนร่วมของผู้เข้าร่วม การตอบสนองต่อตราสินค้า และการมีส่วนร่วมจะต้องใช้ช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ชนิดต่าง ๆ สิ่งที่ต้องคำนึงถึงในการสร้างความมีส่วนร่วมคือการสร้างความสมดุลระหว่างการสื่อสารและการแก้ปัญหาที่มีประสิทธิภาพภายใต้ข้อกำหนดของนโยบายและแนวทางเชิงพาณิชย์ในการทำตลาด การติดต่อสื่อสารและเคารพความเป็นส่วนตัวของผู้บริโภค (Hinchcliffe & Kim, 2012)

โมเดลพฤติกรรมผู้บริโภค (Consumer behavior model) เป็นการศึกษาถึงเหตุความงุนงงใจที่ทำให้เกิดการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์โดยมีจุดเริ่มต้นจากการที่ทำให้เกิดสิ่งกระตุ้น (Stimulus) ซึ่งทำให้เกิดความต้องการสิ่งกระตุ้นผ่านเข้ามาในความรู้สึกนึกคิดของผู้ซื้อ (Buyer's black box) จึงเปรียบเสมือนกล่องดำที่ผู้ผลิตและผู้ขายไม่สามารถคาดเดาความรู้สึกนึกคิดของผู้ซื้อที่จะได้รับอิทธิพลจากลักษณะต่าง ๆ ของผู้ซื้อแม้จะมีการตอบสนองผู้ซื้อ (Buyer's response) หรือการตัดสินใจของผู้ซื้อ (Buyer's purchase decision)

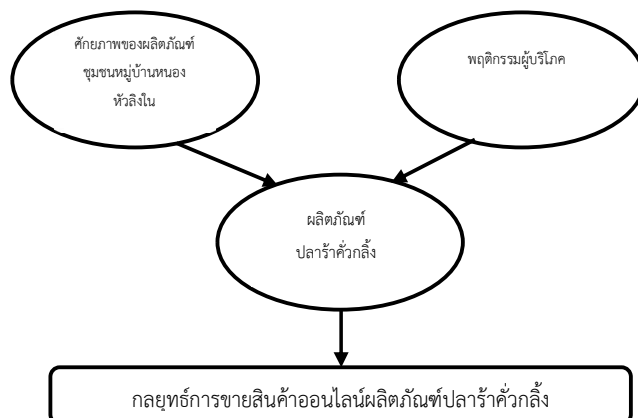
1. พฤติกรรมของผู้ซื้อ ผู้ผลิตและผู้จำหน่ายสินค้าจะสนใจถึงพฤติกรรมของผู้บริโภค (Buyer behavior) การกระทำของบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการด้วยเงินและรวมทั้งกระบวนการตัดสินใจ ที่เป็นตัวกำหนดให้มีกระบวนการกระทำนี้พฤติกรรมของผู้ซื้อนั้นรวมถึงผู้ซื้อที่เป็นอุตสาหกรรม (Industrial buyer) หรือเป็นการซื้อบริษัทในอุตสาหกรรมหรือผู้ซื้อเพื่อไปขายต่อ แต่พฤติกรรมของผู้บริโภคนั้นเน้นถึงการซื้อของผู้บริโภคเอง

2. การซื้อและการบริโภค การซื้อ (Buying) ของผู้บริโภคจึงเน้นถึงตัวผู้ซื้อเป็นสำคัญและที่ถูกต้องแล้ว การซื้อเป็นเพียงกระบวนการหนึ่งของการตัดสินใจและไม่สามารถแยกออกได้จากการบริโภคสินค้าทั้งที่กระทำโดยตัวผู้ซื้อเองหรือบริโภคโดยสมาชิกคนอื่น ๆ ในครอบครัวซึ่งมีผู้ซื้อทำหน้าที่แทนให้การซื้อแทนนั้น ผู้ซื้อแทนจะเป็นผู้ทำงานแทนความพอใจของผู้ที่จะบริโภคอีกต่อหนึ่งด้วยเหตุผลนี้เอง ผู้วิเคราะห์การตลาดจึงต้องระวังอยู่เสมอถึงความสัมพันธ์นั้น

¹อาจารย์ประจำ สาขาการตลาด คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

²อาจารย์ประจำ สาขาการท่องเที่ยวและการโรงแรม คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีวิจัย

1. ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ผู้นำชุมชนจำนวน 2 คน ประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้านและสมาชิก อบต. ผู้ผลิต จำนวน 5 คน และสมาชิกกลุ่มแม่บ้านที่รวมกลุ่มผลิตผลิตภัณฑ์ปลาร้าคั่วกลิ้ง จำนวนทั้งหมด 15 คน

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำนวนประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 5.6 ล้านคน (กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2563) เมื่อคำนวณจากสูตร ของทาโร ยามาเน่ ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ทำให้ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยจำนวน 400 ตัวอย่าง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ ประกอบด้วย

3.1 เครื่องมือแบบบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้าง เพื่อศึกษาศักยภาพของผลิตภัณฑ์ชุมชนหมู่บ้านหนองหัวลิงใน

3.2 แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภค โดยสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ สถานภาพสมรส พฤติกรรมผู้บริโภคในการเลือกซื้อน้ำพริกผ่านระบบออนไลน์ และข้อเสนอแนะ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาศักยภาพของผู้ประกอบการ โดยผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 22 คน ในประเด็นข้อมูลพื้นฐาน วิธีการดำเนินงานของกลุ่ม ผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม ศักยภาพและความพร้อมของกลุ่ม การบริหารจัดการกลุ่ม ผู้นำกลุ่ม จุดเด่นของผลิตภัณฑ์/กลุ่มอาชีพ จุดควรพัฒนาของผลิตภัณฑ์/กลุ่มอาชีพ ปัญหาในการพัฒนาผลิตภัณฑ์/กลุ่มอาชีพ ความต้องการในการพัฒนาผลิตภัณฑ์/กลุ่มอาชีพ การจำหน่ายผลิตภัณฑ์ผ่านระบบออนไลน์

¹อาจารย์ประจำ สาขาการตลาด คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

²อาจารย์ประจำ สาขาการท่องเที่ยวและการโรงแรม คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ขั้นตอนที่ 2 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามพฤติกรรมกรรมการบริโภคน้ำพริกปลาร้าคั่วคลิ้ง ไปเก็บข้อมูลจากประชาชนทั่วไปจำนวน 400 ชุด ในระหว่างเดือน มิถุนายน 2563 และดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้รับมาดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

ขั้นตอนที่ 3 นำข้อมูลศักยภาพของผู้ประกอบการที่เก็บรวบรวมได้ในส่วนของข้อมูลเชิงคุณภาพ และพฤติกรรมกรรมการบริโภคน้ำพริกปลาร้าคั่วคลิ้งที่เก็บรวบรวมได้ในส่วนของข้อมูลเชิงปริมาณ มาวิเคราะห์ร่างเป็นแนวทางในการจำหน่ายสินค้าด้วยระบบออนไลน์

ขั้นตอนที่ 4 การสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้วิจัยใช้การสนทนากลุ่มเพื่อตรวจสอบความตรงของข้อมูลที่ได้รับของแนวทางการจำหน่ายสินค้าด้วยระบบออนไลน์ โดยดำเนินการวางแผนสนทนา เวลา สถานที่ ผู้ร่วมสนทนา จัดเตรียมแนวคำถาม นัดหมาย เชิญสมาชิก จัดสนทนากลุ่ม บันทึกเทป จดบันทึก โดยคัดเลือกผู้ร่วมสนทนากลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการผลิตน้ำพริกปลาร้าคั่วคลิ้ง ผู้ผลิต ผู้นำชุมชน และสมาชิกของกลุ่ม

ขั้นตอนที่ 5 นำแนวทางการจำหน่ายสินค้าผ่านระบบออนไลน์ กลับไปนำเสนอให้ผู้ประกอบการทราบ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจำหน่ายสินค้าต่อไป

ผลการวิจัย

1. วิเคราะห์ศักยภาพของผลิตภัณฑ์ชุมชนหมู่บ้านหนองหัวลิงใน

ศักยภาพของผลิตภัณฑ์ชุมชนหมู่บ้านหนองหัวลิงใน วิธีการดำเนินงานของกลุ่ม ไม่ได้จดทะเบียน OTOP และกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ได้รับการสนับสนุนจากศูนย์การศึกษาอบรมและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอปากพลี ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มเป็นน้ำพริกปลาร้าคั่วคลิ้งมีรสชาติที่เป็นเอกลักษณ์ มีการผลิตและจำหน่ายภายในชุมชน ศักยภาพและความพร้อมของกลุ่ม กลุ่มอาชีพมีความชำนาญในการผลิตที่สืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น ประธานกลุ่มมีความรู้ ความสามารถและได้เข้ารับการอบรมอย่างต่อเนื่อง สามารถเป็นวิทยากรได้ สถานที่ตั้งของสถานที่ทำการกลุ่มส่วนใหญ่ตั้งอยู่ที่บ้านประธานกลุ่ม มีวิธีการจัดสรรรายได้ของกลุ่มโดยสมาชิกจะมาช่วยกันผลิตผลิตภัณฑ์ตามหน้าที่ได้รับมอบหมาย มีโครงสร้างการบริหารจัดการกลุ่ม กำหนดบทบาทหน้าที่ของสมาชิกกลุ่มอาชีพตามโครงสร้างการบริหารจัดการกลุ่ม ผู้นำกลุ่มอาชีพมีการติดตามประเมินผลการทำงานของกลุ่ม มีการให้คำแนะนำ เสนอแนะ ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการบริหารจัดการกลุ่ม จุดเด่นของผลิตภัณฑ์/กลุ่มอาชีพ เป็นอาหารพื้นถิ่นที่มีผู้นิยมบริโภค มีการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่อง จุดควรพัฒนาของผลิตภัณฑ์/กลุ่มอาชีพ พัฒนาบรรจุภัณฑ์ การรวมกลุ่มอาชีพ การหาทุน การสนับสนุน ปัญหาในการพัฒนาผลิตภัณฑ์/กลุ่มอาชีพ ขาดเงินทุน และแรงงานในการผลิตสินค้าของกลุ่มอาชีพ ไม่มีสถานที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่ถาวร ต้องการเพิ่มเติมความรู้ด้านการตลาด และ

¹อาจารย์ประจำ สาขาการตลาด คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

²อาจารย์ประจำ สาขาการท่องเที่ยวและการโรงแรม คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

การออกแบบตราผลิตภัณฑ์ ต้องการให้หน่วยงานของรัฐมาสนับสนุนในด้านการให้ความรู้และการบริหารจัดการธุรกิจ การจัดจำหน่ายผ่านระบบออนไลน์

2. วิเคราะห์พฤติกรรมการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ปลาร้าคั่วกลิ้ง

ด้านพฤติกรรมผู้บริโภค ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 253 คน คิดเป็นร้อยละ 63.25 มีอายุต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 175 คน คิดเป็นร้อยละ 43.75 มีสถานภาพสมรสแล้วจำนวน 215 คน คิดเป็นร้อยละ 53.75 ระดับการศึกษาต่ำกว่ามัธยมศึกษา จำนวน 198 คน คิดเป็นร้อยละ 49.50 มีอาชีพธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย จำนวน 183 คน คิดเป็นร้อยละ 45.75 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ไม่เกิน 10,000 บาท จำนวน 145 คน คิดเป็นร้อยละ 36.25 ช่องทางซื้อสินค้าออนไลน์ส่วนใหญ่ซื้อผ่าน Facebook จำนวน 181 คน คิดเป็นร้อยละ 45.25 การชำระเงินส่วนใหญ่โอนเงินเข้าบัญชีผู้ขาย จำนวน 228 คน คิดเป็นร้อยละ 57.00 วิธีการส่งมอบส่วนใหญ่เลือกบริษัทขนส่งเอกชนจำนวน 185 คน คิดเป็นร้อยละ 46.25 ชอบรับประทานผลิตภัณฑ์น้ำพริก จำนวน 318 คน คิดเป็นร้อยละ 79.50 ส่วนใหญ่รับประทานในมื้อเย็น จำนวน 311 คน คิดเป็นร้อยละ 77.75 เหตุผลในการรับประทานผลิตภัณฑ์น้ำพริกส่วนใหญ่เพราะรสชาติดี อร่อย จำนวน 319 คน คิดเป็นร้อยละ 79.75 ปัจจัยในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์น้ำพริกส่วนใหญ่รสชาติดี อร่อย จำนวน 302 คน คิดเป็นร้อยละ 75.50 ชนิดของภาชนะบรรจุผลิตภัณฑ์น้ำพริกส่วนใหญ่เลือกภาชนะบรรจุเป็นแก้วจำนวน 198 คน คิดเป็นร้อยละ 49.50 ขนาดบรรจุสำหรับผลิตภัณฑ์น้ำพริกที่เลือกส่วนใหญ่มีขนาด 100 กรัม จำนวน 186 คน คิดเป็นร้อยละ 46.50 ราคาของผลิตภัณฑ์น้ำพริกต่อหนึ่งหน่วยบรรจุส่วนใหญ่เลือกราคา 10 – 20 บาท จำนวน 256 คน คิดเป็นร้อยละ 64.00 อายุการเก็บรักษาผลิตภัณฑ์น้ำพริกส่วนใหญ่เลือกอายุการเก็บรักษา 1 เดือน จำนวน 297 คน คิดเป็นร้อยละ 74.25

3. พัฒนากลยุทธ์การขายสินค้าออนไลน์สำหรับผลิตภัณฑ์ปลาร้าคั่วกลิ้ง

กลยุทธ์การขายสินค้าออนไลน์ผลิตภัณฑ์ปลาร้าคั่วกลิ้ง สามารถขายผ่าน Facebook ทำได้ในทันทีเนื่องจาก สมาชิกกลุ่มมี Facebook กันเป็นส่วนใหญ่ โดยใช้ Facebook ต้องมีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลประวัติของกลุ่มผู้ผลิตน้ำพริกปลาร้าคั่วกลิ้ง การสร้างเรื่องราวเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ ข้อมูลรายละเอียดของผลิตภัณฑ์ แหล่งจำหน่าย และข้อมูลการติดต่อของกลุ่มผู้ผลิตน้ำพริกปลาร้าคั่วกลิ้ง ใช้เฟซบุ๊กแฟนเพจเป็นอีกช่องทางในการทำให้กลุ่มลูกค้าเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น นอกจากนี้ยังสามารถลงประกาศข้อความรูปภาพ วิดีโอลงบนเฟซบุ๊กแฟนเพจเพื่อส่งไปยังกลุ่มเป้าหมาย นำเสนอเนื้อหาที่ได้ใจความกะทัดรัดจบในข้อความเดียว และรูปภาพประกอบต้องสัมพันธ์กับข้อความเนื้อหาไม่ได้เป็นข้อความที่เน้นการขายเพียงอย่างเดียว

¹อาจารย์ประจำ สาขาการตลาด คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

²อาจารย์ประจำ สาขาการท่องเที่ยวและการโรงแรม คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลกลยุทธ์การขายสินค้าออนไลน์ผลิตภัณฑ์ปลาร้าคั่วกลิ้ง หมู่บ้านหนองหัวลิงใน ตำบลหนองแสง อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก พบประเด็นที่น่าสนใจ ผู้วิจัยนำมาอภิปรายผลดังนี้

ศักยภาพของผลิตภัณฑ์ชุมชนหมู่บ้านหนองหัวลิงใน น้ำพริกปลาร้าคั่วกลิ้งมีรสชาติที่เป็นเอกลักษณ์ มีการผลิตและจำหน่ายภายในชุมชน ศักยภาพและความพร้อมของกลุ่มกลุ่มอาชีพมีความชำนาญในการผลิตที่สืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น ประธานกลุ่มมีความรู้ ความสามารถและได้เข้ารับการอบรมอย่างต่อเนื่อง สามารถเป็นวิทยากรได้ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ชัญญา แว่นทิพย์และคณะ พิลิน (2559) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จและความล้มเหลวของผลิตภัณฑ์ OTOP ประเภทผ้า และเครื่องแต่งกาย ของอำเภอสวรรคภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่าสมาชิกส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในการทอผ้าไหมเป็นอย่างดี จุดควรพัฒนาของผลิตภัณฑ์/กลุ่มอาชีพ พัฒนาบรรจุภัณฑ์ การรวมกลุ่มอาชีพ การหาทุน การสนับสนุน ปัญหาในการพัฒนาผลิตภัณฑ์/กลุ่มอาชีพ ขาดเงินทุน และแรงงานในการผลิตสินค้าของกลุ่มอาชีพ ไม่มีสถานที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่ถาวร ต้องการเพิ่มเติมความรู้ด้านการตลาด และการออกแบบตราผลิตภัณฑ์ ต้องการให้หน่วยงานของรัฐบาลสนับสนุนในด้านการให้ความรู้และการบริหารจัดการธุรกิจ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ นวพล ลีลาวังศ์สันติ สุภราช หนูหา และฐิติพร สารานุศาสตร์. (2561) ศึกษาถึงแนวทางในการพัฒนา OTOP ในยุค 4.0 ของกาแฟบ้านไร่ไชยราช อำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่มีที่มาจากข้อจำกัดของการเป็นสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ซึ่งจำกัดขอบเขตให้อยู่ในระดับท้องถิ่นหรือชุมชนระดับตำบลเท่านั้น ทั้งในเรื่องวัตถุดิบที่มีปริมาณน้อย,ทักษะที่ต่ำของสมาชิกในองค์กร,ต้นทุนทางการเงินที่ไม่มั่นคง,ขาดการส่งเสริมการตลาดที่เพียงพอ

ด้านพฤติกรรมผู้บริโภค ช่องทางซื้อสินค้าออนไลน์ส่วนใหญ่ซื้อผ่าน Facebook การชำระเงินส่วนใหญ่โอนเงินเข้าบัญชีผู้ขาย วิธีการส่งมอบส่วนใหญ่เลือกบริษัทขนส่งเอกชน ชนิดของภาชนะบรรจุผลิตภัณฑ์ น้ำพริกส่วนใหญ่เลือกภาชนะบรรจุเป็นแก้ว ราคาของผลิตภัณฑ์น้ำพริกต่อหนึ่งหน่วยบรรจุส่วนใหญ่เลือกราคา 10 – 20 บาท อายุการเก็บรักษาผลิตภัณฑ์น้ำพริกส่วนใหญ่เลือกอายุการเก็บรักษา 1 เดือน สอดคล้องกับ อมรรัตน์ บุญสว่าง (2559) ศึกษาเรื่องการออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ เพื่อส่งเสริมสินค้าอาหารเอกลักษณ์ของจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผลการศึกษาพบว่าบรรจุภัณฑ์ต้องบ่งบอกถึงเอกลักษณ์ของอาหารบรรจุภัณฑ์ขนมสามารถบ่งบอกเอกลักษณ์ท้องถิ่นภาคใต้ได้ ร้อยละ 74.5 ข้าวเกรียบปลา ตรา ซีริน จ.ปัตตานี สามารถบ่งบอกเอกลักษณ์ภาคใต้ได้ ร้อยละ 71.8 กล้วยหินฉาบรสชาเขียว จ.ยะลา สามารถบ่งบอกเอกลักษณ์ของภาคใต้ได้ ร้อยละ 62.7 บรรจุภัณฑ์กล้วยหินฉาบรสชาเขียวสามารถบ่งบอกเอกลักษณ์ของภาคใต้ได้ ร้อยละ 65.5 แนวคิดของ Reitzen J. 2007 อธิบายถึงการส่งเสริมสินค้าและบริการโดยอาศัยช่องทางฐานข้อมูลออนไลน์เพื่อเข้าถึงผู้บริโภคได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งตอบโจทย์ความต้องการของผู้บริโภคใน

¹อาจารย์ประจำ สาขาการตลาด คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

²อาจารย์ประจำ สาขาการท่องเที่ยวและการโรงแรม คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ปัจจุบัน และใช้ต้นทุนอย่างมีประสิทธิภาพ และอัจฉรา มีประสพ (2559) การเสนอขายผ่านออนไลน์ที่มีผลต่อแนวโน้มการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้าน พี พี ซูเปอร์มาร์เก็ต ในจังหวัดระยอง ผลการศึกษาพบว่า มีการเลือกซื้อสินค้าหรือบริการผ่านช่องทาง Facebook ต้องการให้บริการการโอนเงินเข้าบัญชีผู้ขาย และต้องการให้ใช้พนักงานขนส่งในการส่งสินค้า การเสนอขายผ่านออนไลน์ด้านวิธีขาย และการเสนอขายผ่านออนไลน์ด้านการสื่อสาร โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

กลยุทธ์การขายสินค้าออนไลน์ผลิตภัณฑ์ปลาร้าคั่วกลิ้ง สามารถขายผ่าน Facebook ทำได้ในทันทีเนื่องจาก สมาชิกกลุ่มมี Facebook กันเป็นส่วนใหญ่ โดยใช้ Facebook ต้องมีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลประวัติของกลุ่มผู้ผลิตน้ำพริกปลาร้าคั่วกลิ้ง การสร้างเรื่องราวเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ ข้อมูลรายละเอียดของผลิตภัณฑ์ แหล่งจำหน่าย และข้อมูลการติดต่อของกลุ่มผู้ผลิตน้ำพริกปลาร้าคั่วกลิ้ง สอดคล้องศรีณนันทศรีจริงใจ. (2561). พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นผ่านช่องทางการถ่ายทอดสดเฟซบุ๊กไลฟ์ (Facebook Live) ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร. ได้แก่ ปัจจัยการตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ด้านความบันเทิง ปัจจัยความไว้วางใจ และปัจจัยคุณภาพของระบบสารสนเทศด้านคุณภาพระบบและบริการ ในขณะที่ปัจจัยการตลาด ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ด้านการปฏิสัมพันธ์ ความนิยม ความเฉพาะเจาะจง การบอกปากต่อปาก และจิตภาพ หัดหอม. (2558) ได้ศึกษา การตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ความไว้วางใจและคุณภาพของระบบสารสนเทศที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านช่องทางการถ่ายทอดสดเฟซบุ๊กไลฟ์ (Facebook Live) ของผู้บริโภคออนไลน์ในกรุงเทพมหานคร ที่ปัจจัยการตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ด้านการปฏิสัมพันธ์ ความนิยม ความเฉพาะเจาะจง การบอกปากต่อปาก และปัจจัยคุณภาพของระบบสารสนเทศ ด้านคุณภาพข้อมูลไม่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านช่องทางการถ่ายทอดสดเฟซบุ๊กของผู้บริโภค

¹อาจารย์ประจำ สาขาการตลาด คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

²อาจารย์ประจำ สาขาการท่องเที่ยวและการโรงแรม คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

เอกสารอ้างอิง

- Amornrat Boonsawang. (2016). Brand design and packaging. To promote unique food products of the southern border provinces. *Mahanakhon Technology Business Administration Journal*, Vol. 13, No. 2 (July – December 2016)
- Atchara Mee (2016). *Online offering that affects the trend of deciding to use the service at PP Supermarket. in Rayong Province*. independent research Master of Business Administration Bangkok University. Bangkok
- Chanya Wanhip and Khanong Pilun. (2016). Factors affecting the success and failure of OTOP products, fabrics and apparel. of Suvarnabhumi District Roi Et Province. *Journal of Politics and Governance*, Vol. 6, No. 1, September 2015 – February 2016.
- Clara Shee. (2010). *The era of Facebook. (the Facebook Era)* (Nattaphatcha Chichiyanon, Sarochin Chichiyanon and Chawalyn Boonklinkajorn, (translator) Bangkok: Praphansan Publishing House.
- Hinchcliffe, D. and Kim, P. (2012). *Social Business By Design*. San Francisco: Jassey – bass.
- Hostify. (2008). Blog. Retrieved from <http://hostify.com/category/blogmarketing/>.
- Jidapa Tahom. (2015). *Social Media Marketing. Trust and quality of information systems affecting online consumers' purchasing decisions via Facebook Live channel in Bangkok*. independent research Master of Business Administration, Bangkok University, Bangkok.
- Kaufman, I., & Horton, C. (2014). *Digital Marketing: Integrating Strategy and Tactics with Values, A Guidebook for Executives, Managers, and Students*. Routledge.
- Kitika Sai Seni. (2010). *Top 10 most popular social media in Thailand*, February 2010. Retrieved from <http://keng.com/2010/02/20/top-10-social-media-inthailand-for-feb2010>.
- Kiatkun Jintaworn, Somsak Tantasane, Prasong Uthai and Sombat Teekasub. Cost and return on investment in lotus cultivation among farmers in Chonburi province. *HUSO Journal of Humanities and Social Sciences* Vol. 4 No. 1 (2020): (January - June 2020)

¹อาจารย์ประจำ สาขาการตลาด คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

²อาจารย์ประจำ สาขาการท่องเที่ยวและการโรงแรม คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

- Nawapol Leelawongsanti, Suparat Nooha, and Thitiporn Saransart. (2018). Guidelines for OTOP development in the 4.0 era of Ban Rai Chairat coffee. Bang Saphan Noi District Prachuap Khiri Khan Province. *National Conference 14th Academic Social Sciences, Chiang Rai Rajabhat University* "Multicultural society under the current Transition to Thailand 4.0 era" on January 18, 2018.
- Positioningmag. (2014). *Mega digital marketing trend 2012*. Retrieved from <http://www.positioningmag.com/magazine/details.aspx?id=93821>.
- Rietzen, J. (2007). *What is digital marketing?*. Retrieved from <http://www.mobilestorm.com/resouces/digital-marketing-blog/what-isdigitalmarketing>.
- Sarayanan Srijongjai. (2018). *Factors Influencing the Decision to Buy Fashion Clothes via Facebook Live Channel of Consumers in Bangkok Area*. Thesis, Master of Business Administration, Srinakharinwirot University, Bangkok.
- Simon Kingsnorth. (2016). *Digital Marketing Strategy: An Integrated Approach to Online Marketing*. London: Kogan Page.
- Thanawan Sangsuwan. (2004). *Marketing Management*. Bangkok: SE-EDUCATION.
- Thanyaporn Luangsulong. (2010). *User satisfaction on Facebook Fan page and Official Website channel of brand and service*. Master's Thesis, Thammasat University, Bangkok.
- Tuten, T. L., & Solomon, M. R. (2017). *Social media marketing*. Sage.
- Wertime, K., & Fenwick, I. (2008). *Digi marketing: The essential guide to new media and digital marketing*. Singapore: John Wiley & Sons (Asia).
- Yamane, T. (1967). *Statistics: An introductory analysis*, (2nd). New York: Harper & Row.

¹อาจารย์ประจำ สาขาการตลาด คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

²อาจารย์ประจำ สาขาการท่องเที่ยวและการโรงแรม คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ยุทธศาสตร์การพัฒนาการจัดการศึกษาของเทศบาลนครปากเกร็ด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี
Strategies for developing education management of Pak Kret City
Municipality Pak Kret District, Nonthaburi Province under the 20-year
national strategy

วิชยานนท์ สุทธิโส¹ (Wichyanont Sutthaso)

รัศมี สุทธิโส² (Ratsamee Sutthaso)

ฉันทส เพียรธรรม³ (Chantas Pientham)

อีเมล Swichy.sutthaso@gmail.com โทรศัพท์ 0838010102

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์ (1) เพื่อศึกษาบริบทของการจัดการศึกษาของเทศบาลนครปากเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (2) เพื่อนำเสนอยุทธศาสตร์ที่ได้จากผล การศึกษานำไปประยุกต์ใช้สำหรับการพัฒนาและวางแผนในการพัฒนาการจัดการศึกษาของเทศบาล นครปากเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี การวิจัยเป็นการวิจัยแบบ ผสมผสาน ด้วยวิธีการ EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research) การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและข้อจำกัด (SWOT Analysis) จากข้อมูลทุกส่วนของการศึกษา และการวิเคราะห์ TOWS MATRIX Analysis แล้วจัดทำร่างเพื่อสร้างนโยบายยุทธศาสตร์การพัฒนาการจัดการศึกษาของเทศบาล นครปากเกร็ด อำเภอปากเกร็ดจังหวัดนนทบุรี ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี

จากการศึกษาพบว่า มี 4 ยุทธศาสตร์ 22 กลยุทธ์ สามารถสรุปผลได้ดังนี้ ยุทธศาสตร์ที่ 1 การยกระดับการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนเพื่อนำไปสู่แนวทางการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษ ที่ 21 มีทั้งสิ้น 6 กลยุทธ์ ยุทธศาสตร์ที่ 2 การส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี มีทั้งสิ้น 5 กลยุทธ์ ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาระบบบริหาร และการจัดการให้มีประสิทธิภาพ มีทั้งสิ้น 5 กลยุทธ์ ยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนา ระบบทรัพยากรและการเงินเพื่อการศึกษา มีทั้งสิ้น 6 กลยุทธ์

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยนโยบายด้านการศึกษายึดตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีของรัฐบาลที่มี แนวทางให้ส่วนการศึกษาดำเนินการตามนั้นมีความใกล้เคียงกับนโยบายจากผลการศึกษาในหลายประเด็น ยุทธศาสตร์ โดยที่ทางเทศบาลนครปากเกร็ด ได้มีแนวทางในการดำเนินนโยบายทางการศึกษาที่อยู่ใน แนวทางเดียวกันไปแล้วในก่อนหน้านี้ ดังนั้นทางเทศบาลนครปากเกร็ดจึงเพียงปรับปรุงประเด็นรายละเอียดให้มี ความสอดคล้องมากขึ้นเท่านั้น เพื่อให้เป็นไปตามแนวทางยุทธศาสตร์ชาติด้านการศึกษาที่วางไว้ และควรมี

¹อาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน

²อาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สาขาวิชาดุริยางคศิลป์

³อาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน

การศึกษาวิจัยและพัฒนาด้านนโยบาย แผนยุทธศาสตร์ การพัฒนายุทธศาสตร์หรือนโยบาย โดยควรกำหนดเป็นรอบระยะเวลาที่แน่นอนหรือจัดทำอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เพราะปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอกและสถานการณ์ต่าง ๆ ที่มีผลกระทบกับการจัดศึกษาของประเทศอาจมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้ต้องมีการปรับเปลี่ยนนโยบาย ยุทธศาสตร์หรือกลยุทธ์ที่ใช้ในการดำเนินการที่แตกต่างไปจากเดิมเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

คำสำคัญ : ยุทธศาสตร์, การจัดการศึกษา, ยุทธศาสตร์ชาติ

Abstract

The purpose of this research were (1) to study the context of educational management of Pak Kret Municipality, PakKret District, Nonthaburi Province under the 20-year National Strategy and (2) to present the strategy obtained from the study results and apply it to the development and planning of the development of educational management of Pak Kret Municipality, Nonthaburi Province under the 20-year National Strategy. The research method was mixed methods between EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research), Strengths, Weaknesses, Opportunities and Limitations (SWOT Analysis) related to all parts of the study, and TOWS MATRIX Analysis, and then the researcher draw up a draft to create a policy, strategy, and development of educational management of Pak Kret Municipality, Nonthaburi Province under the 20-year National Strategy Sample, key informant, research instrument, data analysis.

According to the research, there are 4 strategies and 22 sub-strategies, summarized as follows. On the 1st Strategy, there are 6 sub-strategies for teaching and learning of the school lead to the way in the 21st century teaching and learning management. On the 2nd Strategy, there are 5 sub-strategies for promoting and developing teachers and education personnel to be in line with the 20-year National Strategy. On the 3rd Strategy, there are 5 sub-strategies for development of management and management systems to be effective. On the 4th Strategy, there are 6 sub-strategies for development of factors supporting the development of resource systems and finance for education.

The suggestions of the research on education under the government's 20-year National Strategic Plan are closely related to the policy of Pak Kret Municipality on several strategic issues. Pak Kret Municipality already proceeded in the similar direction, and partly had guidelines for the implementation of educational policies. Therefore, the Pak Kret Municipality only adjusts the details to be more consistent in order to be in accordance with the National Strategy for Education. However, there should be more research and development on policy studies, developing a strategy or policy, and there should be defined in a certain period of time, and proceeded continuously. This is because internal and external factors and circumstances affecting the provision of a country's education

¹อาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน

²อาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สาขาวิชาดุริยางคศิลป์

³อาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน

change rapidly, and thus require policy adjustments on strategies and sub-strategies in order to keep up with the rapid changes.

Keywords: Strategy, Education Management, National Strategy

บทนำ

การศึกษาเป็นพื้นฐานที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาสังคมให้คนซึ่งเป็นสมาชิกของสังคมเป็นคนมีคุณภาพ คุณธรรม กล่าวคือ การศึกษาช่วยสร้างจิตสำนึกในการเป็นมนุษย์ มีจิตวิญญาณของผู้มีอารยธรรมทางปัญญาและความงดงามทางจิตใจ การศึกษาสร้างให้คนมีความรู้ในการดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ มีความอดทนในการต่อสู้กับอุปสรรคของชีวิต การศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับคนทุกวัย การศึกษามีความสำคัญหลายประการดังนี้ การศึกษาช่วยขัดเกลาให้คนเป็นมนุษย์ ดังคำกล่าวของท่านพุทธทาสภิกขุว่า “เป็นมนุษย์เป็นได้เพราะใจสูง เหมือนหนึ่งยุงมีดีที่แววขน ถ้าใจต่ำเป็นได้แต่คน ย่อมเสียที่ที่ตนได้เกิดมา” การศึกษาช่วยอบรมพลเมือง ให้เป็นผู้ที่มีคุณภาพชีวิต สามารถช่วยให้ตนเองดำเนินชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุขอย่างมีปัญญา การศึกษาช่วยคำจูงใจให้ชาติสามารถความดำรงอยู่ได้ เพราะการศึกษาเป็นกระบวนการหนึ่งในการปลูกฝังความรักและหวงแหนในสิ่งที่แสดงความเป็นชาติได้แก่ ศิลปวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติ เอกราช อาณาเขต การศึกษาช่วยสร้างพลเมืองให้มีความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพ ในการเลี้ยงตนเองและครอบครัว การศึกษาช่วยให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลกและสามารถปกป้องตนเองและประเทศชาติให้ดำรงสถานะภาพอยู่ได้ในสังคมโลกอย่างมีเสถียรภาพ

การศึกษาในประเทศไทยเป็นการศึกษาที่มีการจัดหลักสูตร ระยะเวลาในการเรียนและการวัดและประเมินผลยืดหยุ่นสอดคล้องกับสภาพและความต้องการของผู้เรียน โดยไม่เป็นการจำกัด อายุ รูปแบบการเรียนการสอนหรือสถานที่ สำหรับประเทศไทยมีการจัดการเรียนการสอนรูปแบบการศึกษานอกโรงเรียนอยู่เป็นจำนวนมาก โดยนิยมจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนหรือศูนย์การเรียนรู้ระบบโรงเรียนเพื่อให้ประชาชนเข้ามาเรียนรู้ได้ โดยภายในศูนย์จะมีอาจารย์ประจำและอาจารย์อาสาสมัครเป็นผู้จัดกิจกรรมการเรียนการสอน สำหรับการศึกษาในรูปแบบนี้เป็นหนึ่งในรูปแบบการศึกษาหนึ่งในสามรูปแบบหลักตามการจัดขององค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา ซึ่งแบ่งการศึกษาออกเป็น การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนการศึกษานอกระบบเกิดขึ้นครั้งแรกใน ปี ค.ศ.1967 ในการประชุมของ UNESCO เรื่อง The World Educational Crisis ซึ่งได้นิยามการศึกษานอกระบบ หมายถึง "การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ แต่นอกกรอบของการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนปกติ โดยมีมุ่งบริการให้คนกลุ่มต่าง ๆ ของประชากร ทั้งที่เป็นผู้ใหญ่และเด็ก" โดยเน้นการเรียนรู้ (Learning) แต่ในปัจจุบันการศึกษานอกระบบคือ กระบวนการจัดการพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียน ทั้งที่เป็นทัศนคติ ทักษะ และความรู้ซึ่งทำได้ยืดหยุ่นกว่าการเรียนในระบบโรงเรียนทั่วไป สมรรถนะที่เกิดจากการศึกษานอกระบบมีตั้งแต่ทักษะในการเรียนรู้ด้วยตนเอง การทำงานเป็นกลุ่ม การแก้ไข ความขัดแย้งการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม การเป็นผู้นำ การแก้ปัญหาาร่วมกัน การสร้างความเชื่อมั่น ความรับผิดชอบและความมีวินัย การศึกษานอกระบบยุคใหม่

¹อาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน

²อาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สาขาวิชาดุริยางคศิลป์

³อาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน

จึงเน้นการเรียนรู้และสมรรถนะ (Learning and Competency) (จรวยพร ธรณินทร์, 2550) การศึกษานอกระบบโรงเรียน เป็นแนวทางหนึ่งในการจัดการศึกษา ซึ่งเปิดโอกาสให้กับผู้ที่ไม่ได้เข้ารับการศึกษาระบบโรงเรียนตามปกติ ได้มีโอกาสศึกษาหาความรู้ พัฒนาตนเอง ให้สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข เป็นการจัดการศึกษาในลักษณะอ่อนตัวให้ผู้เรียนมีความสะดวกเลือกเรียนได้หลายวิธี จึงก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตัวผู้เรียนและสังคมเป็นอย่างยิ่ง

การศึกษาในประเทศไทยยังคงสะท้อนปัญหาต่าง ๆ มาตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบันทั้งปัญหาที่เกิดจากตัวผู้เรียน ผู้สอน หรือแม้แต่สถานที่สอน ในหลายพื้นที่ปัญหาที่พบก็จะมีความแตกต่างกันออกไป สามารถที่จะสรุปได้ดังนี้ สังคมส่วนใหญ่หรือผู้ที่หาแหล่งที่จะศึกษาต่อมองการศึกษาเป็นเพียงทางผ่านในการออกไปประกอบอาชีพ สังคมมองผลผลิตของการศึกษายังไม่มีคุณภาพพอ เช่น เรียนแล้วเขากลับทำงาน เรียนแล้วผู้เรียนมีความกังวลในเรื่องของหลักวิชาการ หลักสูตรไม่ทันสมัยทำให้เกิดปัญหาการผลิตนักศึกษาเพื่อให้เขาจบพร้อมเป็นกำลังในการต่อสู้นานกว่าสู่นาคตนโลกยุคใหม่ต่อไปก็เกิดปัญหามาตามากมาย เช่น ในหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนยังไม่มีบางวิชา บางสาขาที่ตลาดต้องการเรียนไปไม่สามารถประกอบอาชีพได้ ทำให้เสียเวลาไปหลายปีแถมยังวิทยากรที่นำมาช่วยสอนเสริมในบางวิชา บางโครงการยังขาดทักษะในการสอน การถ่ายทอดงานทำให้นักเรียนขาดประสบการณ์ กระแสโลกาภิวัตน์และวัตถุนิยม ทำให้ข้อมูลไหลเข้าถึงตัวนักศึกษาได้เร็วและหลากหลาย ทำให้ศีลธรรมเสื่อม การจัดการเรียนรู้ให้เป็นคนดีทำได้ยากขึ้น และในบริบททางสังคมปัจจุบันประเทศไทยได้เข้าร่วมการเป็นสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่ต้องมีการเปิดรับทุกประเด็นสถานการณ์อย่างเสรีโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการพัฒนาการทางการศึกษาที่ต้องให้เกิดความทันสมัยและเท่าเทียมอย่างทั่วถึง โดยเฉพาะการศึกษาในระบบที่เป็นการศึกษาที่มุ่งถึงการพัฒนาคนให้มีโอกาสในการพัฒนาตนเองให้เกิดความเท่าเทียมทางศักยภาพ และโอกาสในการที่จะพัฒนาตนเองเพื่อที่สามารถเข้าสู่ตลาดแรงงานและพื้นที่ของประชาคมอาเซียน

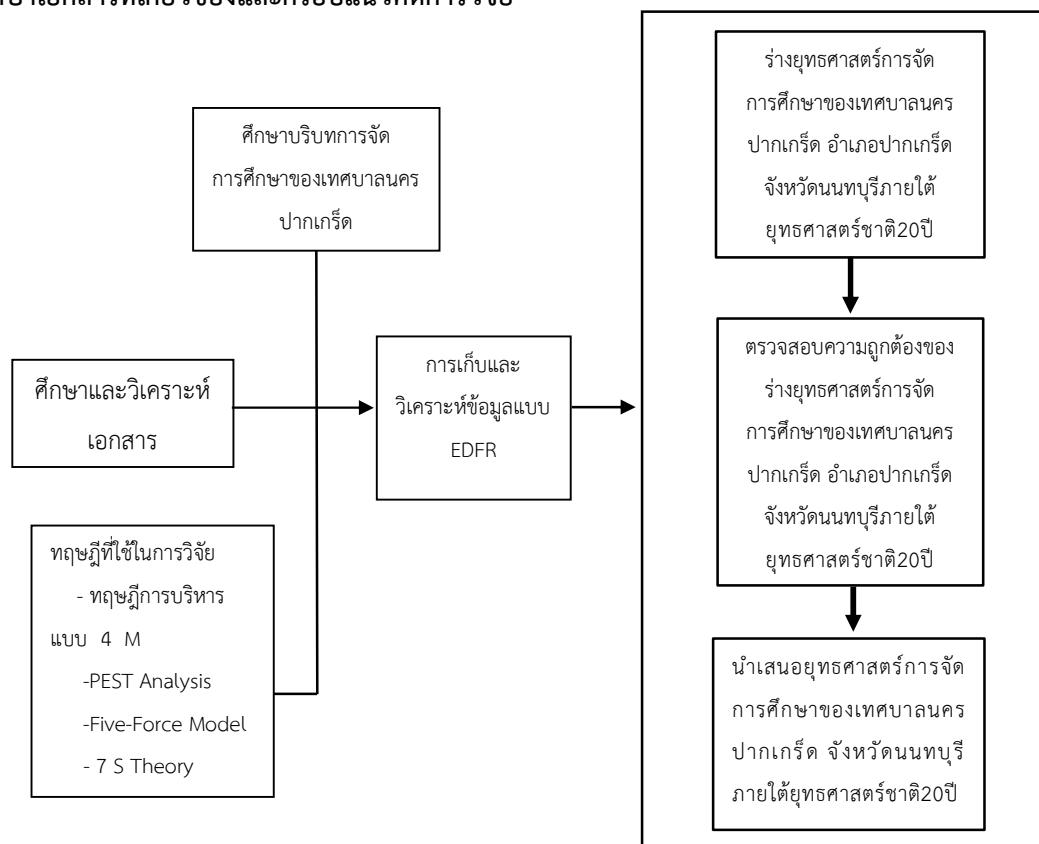
เทศบาลนครปากเกร็ด มีความต้องการที่จะสร้างแผนยุทธศาสตร์ทางการศึกษาของภาคส่วนการศึกษาของเทศบาลนครปากเกร็ดเพื่อให้มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาทางการศึกษาให้กับประชาชนในพื้นที่ อีกทั้งยังเล็งเห็นถึงความสำคัญเพื่อสร้างแนวทางการศึกษาของโรงเรียนภายใต้สังกัดเทศบาลนครปากเกร็ดให้มีความสอดคล้อง และให้ความสำคัญกับการศึกษาภายใต้ความรับผิดชอบของทางเทศบาลนครปากเกร็ดเพื่อให้ประชาชนและบุคลากรด้านการศึกษาในพื้นที่ได้มีแนวทาง และการดำเนินงานด้านการศึกษาอย่างมีทิศทางและสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (วิชัย บรรดาศักดิ์; สัมภาษณ์, 2561) จากสาเหตุดังกล่าวผู้วิจัยในฐานะที่เป็นบุคลากรทางการศึกษาในระดับอุดมศึกษาและเทศบาลนครปากเกร็ด ได้เห็นถึงความสำคัญที่มีหน้าที่รับผิดชอบการดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนรู้และการให้ความรู้ด้านต่าง ๆ แก่ส่วนการศึกษาเทศบาลนครปากเกร็ด เพื่อเป็นการพัฒนาคนเข้าสู่กระบวนการทางสังคมอย่างมีคุณภาพ จึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงแนวทางในการสร้างและพัฒนายุทธศาสตร์ทางการศึกษาของเทศบาลนครปากเกร็ดภายใต้

บริบทประชาคมอาเซียน เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่สามารถนำมากำหนดแนวทางการปฏิบัติ การวางแผน การจัดการศึกษาสำหรับประชาชนในพื้นที่เพื่อให้โอกาสเกิดขึ้นกับผู้เรียนอันจะยังผลมาถึงการพัฒนาตนเองสู่การเรียนรู้ในระดับอุดมศึกษาในอนาคตเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยการให้การศึกษามีทิศทางต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทของการจัดการศึกษาของเทศบาลนครปากเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี
2. เพื่อนำเสนอยุทธศาสตร์ที่ได้จากผลการศึกษานำไปประยุกต์ใช้สำหรับการพัฒนาและวางแผนในการพัฒนาการจัดการศึกษาของเทศบาลนครปากเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี

การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องและกรอบแนวคิดการวิจัย

¹อาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน

²อาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สาขาวิชาดุริยางคศิลป์

³อาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน

วิธีการศึกษา (หรือ) วิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง“ยุทธศาสตร์การพัฒนาการจัดการศึกษาของเทศบาลนครปากเกร็ด อำเภopakเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ20ปี” ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมผสานโดยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาบริบทแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกของเทศบาลนครปากเกร็ด

1. แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาบริบทแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกของพัฒนาการจัดการศึกษาของเทศบาลนครปากเกร็ด อำเภopakเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ผู้วิจัยได้ใช้เทศบาลนครปากเกร็ดเป็นแหล่งพื้นที่เก็บข้อมูลหลักโดยศึกษาร่วมกับการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินนโยบายของเทศบาลเทศบาลนครปากเกร็ด การวิจัยเชิงนโยบาย เอกสารและงานวิจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบบันทึกการสังเกต
3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่มีความเกี่ยวข้องกันกับบริบทของเทศบาลนครปากเกร็ด ตลอดจนเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

- 4.การวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารต่าง ๆ ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตซึ่งเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) มาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบ (Pattern Matching) กับแนวความคิดความเป็นองค์รวนวัตกรรมการรวมทั้งใช้วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation)

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาภาพอนาคตของเทศบาลนครปากเกร็ดที่มีความเกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาการจัดการศึกษาของเทศบาลนครปากเกร็ด อำเภopakเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี สำหรับการศึกษาภาพอนาคต ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย 2 ขั้นตอน ดังนี้

- 1.การศึกษาภาพอนาคตของเทศบาลนครปากเกร็ดมีความเกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาการจัดการศึกษาของเทศบาลนครปากเกร็ด อำเภopakเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี โดยใช้เทคนิคEDFR จำนวน 3 รอบ โดยมีรายละเอียด ดังนี้การทำ EDFR รอบที่ 1 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) ผู้ให้ข้อมูล แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับอนาคตภาพด้านยุทธศาสตร์การพัฒนาการจัดการศึกษาของเทศบาลนครปากเกร็ด อำเภopakเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (ฉบับที่ 1) ผู้วิจัยนำข้อมูลพื้นฐานที่ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามการศึกษาข้อมูลในระยะที่1 มากำหนดเป็นกรอบสาระพื้นฐาน เพื่อสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์ปลายเปิด (Open ended form) แบบมีโครงสร้างเพื่อความครอบคลุมแนวโน้มเหตุการณ์ การกิจของเทศบาล เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยผู้วิจัยสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์ซึ่งมีลักษณะเป็นข้อคำถามแบบปลายเปิดและมีโครงสร้าง เพื่อใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) ผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีการคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญแบบเจาะจงเลือก (Purposive Sampling) จำนวน 21 คน ซึ่งผลการพิจารณาคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญในการศึกษาแบบเดลฟายต้องมีไม่น้อยกว่า 21 คน แต่ไม่เกิน 22 คน และผู้ศึกษาได้ยึดหลักในการเลือกโดยใช้หลักการและมุมมองของบุคคลภายในวงการการศึกษาที่เป็นนักวิชาการด้านนโยบาย

ด้านการศึกษาด้านรัฐศาสตร์และบุคคลภายในวงการการปกครองส่วนท้องถิ่นEDFR รอบที่ 2 (แบบสอบถามรอบที่ 1) เป็นแบบสอบถามในการทำ EDJR รอบที่ 2 ออกแบบและสร้างขึ้นจากการรวบรวมประเด็นต่าง ๆ ที่ได้จากความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่ได้จากการสัมภาษณ์รอบแรก นำข้อมูลที่ได้สร้างแบบสอบถามชนิดมาตราประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยแบ่งการตอบเป็นส่วนของอนาคตภาพด้านยุทธศาสตร์ในการจัดการศึกษาโดยแบ่งเป็นอนาคตภาพทางบวก และอนาคตภาพทางลบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยผู้วิจัยสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ตามแบบมาตราประเมินค่า (Rating Scale) 5 ช่วงคะแนนโดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

มัธยฐานเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด

มัธยฐานเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับมาก

มัธยฐานเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง

มัธยฐานเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับน้อย

มัธยฐานเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับน้อยที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูลนำแบบสอบถามกลับมาวิเคราะห์ด้วยสถิติพื้นฐาน เพื่อทำการจำแนกข้อมูลหาฉันทามติ(Consensus) ในคำตอบที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญ โดยหาค่าร้อยละ ค่ามัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) ของกลุ่ม EDJR รอบที่ 3 (แบบสอบถามรอบที่ 2) เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับอนาคตภาพด้านยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาของเทศบาลนครปากเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (ฉบับที่ 3) ผู้วิจัยนำคำตอบในแบบสอบถาม ฉบับที่ 1 มาจำแนกคำตอบและจัดเป็นกลุ่มตามแนวโน้มของคำตอบจากผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิตอบแบบสอบถามเพื่อยืนยันคำตอบของตนเองอีกครั้งในการทำ EDJR ครั้งที่ 3 โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ตามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ช่วงคะแนน โดยให้ค่าน้ำหนักความเป็นไปได้ของแนวโน้มเหตุการณ์การวิเคราะห์ข้อมูลนำแบบสอบถามกลับมาวิเคราะห์ด้วยสถิติพื้นฐาน โดยหาค่าร้อยละ ค่ามัธยฐาน (Median)และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (InterquartileRange) ของกลุ่มพร้อมระบุตำแหน่ง มัธยฐาน พิสัยระหว่างควอไทล์ และตำแหน่งการตอบของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคน

ขั้นตอนที่ 3 การร่างยุทธศาสตร์การพัฒนาการจัดการศึกษาของเทศบาลนครปากเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ20ปี ในการร่างยุทธศาสตร์ผู้วิจัยนำผลที่ได้จากการศึกษาบริบทภายในและภายนอกของยุทธศาสตร์การพัฒนาการจัดการศึกษาของเทศบาลนครปากเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ20 ปี และการเก็บข้อมูล EDJR (Ethnographic Delphi Futures Research) จำนวน 3 รอบ และในขั้นตอนการร่างยุทธศาสตร์

¹อาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน

²อาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สาขาวิชาดุริยางคศิลป์

³อาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน

ประกอบด้วยการกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์(strategy issue) และการกำหนดกลยุทธ์(strategy) โดยการใช้เทคนิควิธีการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis) และใช้การวิเคราะห์แบบ TOWS Matrix Analysis ในการหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายในและภายนอกเพื่อนำมาสร้างเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบการจัดการศึกษาของเทศบาลนครปากเกร็ด อำเภopakเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี

ผลการวิจัย

การศึกษาบริบทแวดล้อมของยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบการจัดการศึกษาของเทศบาลนครปากเกร็ด อำเภopakเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ดังนี้

การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ด้วยการปรับเปลี่ยนระบบการเรียนรู้สำหรับศตวรรษที่ 21 ดังนี้ 1.พัฒนาระบบการเรียนรู้ในทุกระดับชั้นตั้งแต่ปฐมวัย ที่ใช้ฐานความรู้และระบบคิดในลักษณะสหวิทยาการ 2.พัฒนาระบบการเรียนรู้ของผู้เรียนทุกระดับการศึกษา รวมถึงจัดกิจกรรมเสริมทักษะเพื่อพัฒนาทักษะสำหรับศตวรรษที่ 21 พัฒนาระบบการเรียนรู้ 3.สร้างการเรียนรู้เชิงบูรณาการที่เน้นการลงมือปฏิบัติ โดยผ่านกระบวนการการใช้ปัญหาเป็นฐานในการเรียนรู้ (Problem Base Learning) เพื่อให้ นักเรียนได้สามารถเรียนรู้ที่จะแก้ปัญหาได้อย่างถูกวิธีและเป็นกระบวนการแก้ปัญหาอย่างถูกต้อง 4.สร้างการเรียนรู้โดยผ่านโครงการเป็นฐานในการเรียนรู้ (Project Base Learning) เพื่อให้ นักเรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ภายใต้การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 5.พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีการใช้วิจัยขั้นพื้นฐานในการเรียนรู้ (Research Base Learning) สำหรับนักเรียนเพื่อให้ นักเรียนสามารถคิดวิเคราะห์ได้อย่างมีเหตุผล 6.สร้างการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครูและนักเรียนรวมถึงบุคลากรทางการศึกษาโดยให้มีการสะท้อนความคิด/ทบทวนไตร่ตรอง พัฒนาระบบการเรียนรู้ ที่ให้ผู้เรียนสามารถกำกับการเรียนรู้ของตนได้เพื่อให้สามารถนำองค์ความรู้ไปใช้สร้างรายได้ รวมถึงมีทักษะ ด้านวิชาชีพและทักษะชีวิต 6.เปลี่ยนโฉมบทบาท “ครู” ให้เป็นครูยุคใหม่ โดยวางแผนการผลิตและพัฒนาและ ปรับบทบาท “ครู/อาจารย์ยุคใหม่” ให้เป็น “ผู้อำนวยการการเรียนรู้”

จากการศึกษาซึ่งใช้การวิจัยแบบผสมผสาน ทั้งการวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยเชิงปริมาณโดยการศึกษาริบทภายในและภายนอกของโรงเรียนภายใต้สังกัดเทศบาลนครปากเกร็ด อำเภopakเกร็ด จังหวัดนนทบุรี การใช้เทคนิคการศึกษาอนาคตภาพด้วยวิธีการ EDR (Ethnographic Delphi Futures Research) การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและข้อจำกัด (SWOT Analysis) ผลการศึกษาและการวิเคราะห์ TOWS MATRIX Analysis ในการหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในเพื่อนำมาสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบการจัดการศึกษาของเทศบาลนครปากเกร็ด อำเภopakเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ซึ่งการศึกษาในครั้งนี้พบว่า มี ยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบการจัดการศึกษาของเทศบาลนครปากเกร็ด อำเภopakเกร็ด จังหวัดนนทบุรี อยู่ทั้งหมด 4 ยุทธศาสตร์ 22 กลยุทธ์ สามารถสรุปผลได้ดังนี้ ยุทธศาสตร์ที่ 1 การยกระดับการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนเพื่อ

นำไปสู่แนวทางการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ยุทธศาสตร์ที่ 2 การส่งเสริมและพัฒนา ศักยภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาระบบบริหารและการจัดการให้มีประสิทธิภาพยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาปัจจัยเกื้อหนุนการ พัฒนาระบบทรัพยากรและการเงินเพื่อการศึกษา

อภิปรายผล

การศึกษาเรื่อง ยุทธศาสตร์การพัฒนาการจัดการศึกษาของเทศบาลนครปากเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี จากการศึกษาบริบทภายในและภายนอกของ โรงเรียนที่อยู่ภายใต้สังกัดเทศบาลนครปากเกร็ดพบว่า

การพัฒนาและความพยายามในการยกระดับการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนภายใต้สังกัด เทศบาลนครปากเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี เพื่อนำไปสู่แนวทางการจัดการเรียนการสอนใน ศตวรรษที่ 21 นั้นมีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การศึกษาชาติ 20 ปี กล่าวว่าการเปลี่ยนโฉมบทบาท ‘ครู’ ให้เป็นครูยุคใหม่ โดยปรับบทบาทจาก “ครูสอน” เป็น “โค้ช” หรือ “ผู้อำนวยการการเรียนรู้” ทำหน้าที่กระตุ้น สร้างแรงบันดาลใจ แนะนำวิธี เรียนรู้และวิธีจัดระเบียบการสร้างความรู้แบบ กิจกรรมและสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียน และมีบทบาทเป็นนักวิจัยพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อ ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน รวมทั้งปรับระบบการผลิต และพัฒนาครูตั้งแต่การดึงดูด คัดสรร ผู้มีความสามารถ สูงให้เข้ามาเป็นครูคุณภาพ มีระบบการพัฒนา ศักยภาพและสมรรถนะครูอย่างต่อเนื่องครอบคลุมทั้ง เงินเดือน เส้นทางสายอาชีพ การสนับสนุนสื่อการสอน และสร้างเครือข่ายพัฒนาครูให้มีการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ระหว่างกัน รวมถึงการพัฒนาครูที่มี ความเชี่ยวชาญด้านการสอนมาเป็นผู้สร้างครูรุ่นใหม่อย่างเป็น ระบบ และวัดผลงานจากการพัฒนา ผู้เรียนโดยตรง ผู้วิจัยเห็นว่าการพัฒนาด้านการศึกษาที่จะทำให้ เกิดผลดีนั้นต้องเริ่มจากการพัฒนาระบบการศึกษาเป็นสำคัญอันดับต้นแล้วจึงเริ่มปรับและพัฒนาครูผู้สอน ร่วมกับปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนการสอนให้มีความเหมาะสม สอดคล้องและทันสมัยกับบริบททางสังคมที่ เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบันแต่ทั้งหมดนั้นต้องอยู่ในหลักการที่เป็นสากลและสามารถปฏิบัติเป็นแนวทางได้ ในระยะยาวอย่างรอบด้านและอย่างยั่งยืนต่อไป

ผลการศึกษายุทธศาสตร์ด้าน การส่งเสริมและพัฒนา ศักยภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี การพัฒนาปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาระบบทรัพยากรและ การเงินเพื่อการศึกษา ความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การศึกษาชาติ 20 ปี การเพิ่มประสิทธิภาพระบบ บริหารจัดการศึกษาในทุกกระดับ ทุกประเภท จัดให้มีมาตรฐานขั้นต่ำของโรงเรียนในทุกระดับ จัดโครงสร้าง การจัดการการศึกษาเพื่อสร้างความรับผิดชอบต่อผลลัพธ์และให้เอื้อต่อการเข้าถึงการศึกษาอย่าง เสมอภาค ทัวถึง และใช้ทรัพยากรได้อย่าง มีประสิทธิภาพ การยกระดับสถาบันการศึกษาในสาขาที่มีความ

¹อาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน

²อาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สาขาวิชาดุริยางคศิลป์

³อาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน

เชี่ยวชาญสู่ความเป็นเลิศ ปฏิรูปการคลัง ด้านการศึกษาเพื่อเพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพ การจัดการศึกษาโดยการจัดสรรงบประมาณตรง สู่ผู้เรียน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากภาคเอกชนในการจัดการศึกษา พัฒนาระบบประกันคุณภาพ การศึกษาโดยแยกออกจากระบบการประเมินและการรับรองคุณภาพที่เน้นผลลัพธ์ที่ตัวผู้เรียน รวมทั้ง มีการปฏิรูประบบการสอบที่นำไปสู่การวัดผลในเชิงทักษะที่จำเป็นสำหรับศตวรรษที่ 21 มากกว่า การวัดระดับความรู้ตลอดจนมีการวิจัยและใช้เทคโนโลยีในการสร้างและจัดการความรู้ในการจัดการ เรียนการสอน การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ ผู้วิจัยเห็นว่าการพัฒนาคนเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาสังคม การศึกษาและจะนำไปสู่การพัฒนาในสิ่งต่าง ๆ ที่มีความสำคัญต่อสังคมแต่ทั้งนี้การพัฒนานั้นต้องอยู่ภายใต้ระบบหรือแนวทางที่สังคมคาดหวังหรือวางไว้เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพอันจะเกิดความคุ้มค่าโดยตรงต่อส่วนต่าง ๆ ที่เป็นผู้รับผลประโยชน์และการพัฒนานั้นต้องพัฒนาในด้านต่างๆอย่างรอบด้านและอย่างยั่งยืนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กนกวรรณ ตั้งจิตนุสรณ์. (2554). “การย้ายถิ่นของแพทย์เฉพาะทางในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจ: การศึกษาเปรียบเทียบระหว่างประเทศไทยกับประเทศโปแลนด์.” วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชายุโรปศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เกรียงศักดิ์ เขียวยิ่ง และคณะ. (2534). ปัญหาการว่างงานและการมีงานทำการเปลี่ยนแปลงของสภาพเศรษฐกิจและสังคมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลกระทบต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในทศวรรษ. กรุงเทพฯ: สถาบันทรัพยากรมนุษย์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จุฬารักษ์ มาเสถียรวงศ์. (2549). นโยบายและยุทธศาสตร์ทางการศึกษาแบบมุ่งอนาคตเพื่อเด็กและเยาวชนไทย. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดราวรรณ สุขคันธรักษ์. (2557). ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่ประชาคมอาเซียน. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
- พะยอม วงศ์สารศรี. (2542). การบริหารทรัพยากรมนุษย์. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ ฯ: สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- Annelies, Gilis and others. (2008). “Establishing a Competence Profile for the Role of Studentcentred Teachers in Higher Education in Belgium.” Research in Higher Education. 49(6), 531-554.
- Denzin. (1978) Journal of Comparative Social Work 2009. 1, 294-304
- Dessler, G. (2003). Human Resource Management. 9th ed. New Jersey: Prentice-Hall.
- Raymond, N., and others. (1989). Human behavior at work: Organizational Behavior. Singapore: McGraw-Hill, Chira.

¹อาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน

²อาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สาขาวิชาดุริยางคศิลป์

³อาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน

ประสิทธิผลนโยบายป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

ของผู้สูงอายุในเขตบางเขน กรุงเทพมหานคร

Effectiveness of COVID-19 Infection Prevention Policy for Elderly

in Bang Khen District, Bangkok.

รัชต์เชตต์ ตาอ้าย¹ (Ratkhet Ta-eye¹)วนิดา ศิริวรสกุล² (Wanida Siriworasakul²)

ratchaket_23@gmail.com โทรศัพท์ 0811852120

บทคัดย่อ

การค้นคว้าอิสระครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ประสิทธิภาพของนโยบายการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของผู้สูงอายุในเขตบางเขน กรุงเทพมหานคร 2) ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพของนโยบายการป้องกันโรค และ 3) แนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพนโยบายการป้องกันโรค เป็นการวิจัยแบบผสมระหว่างเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพคือแบบสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งหมดจำนวน 15 คน และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณคือแบบสอบถาม เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ได้มาจากการสุ่มอย่างง่ายจากประชากรผู้สูงอายุในเขตบางเขน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ประสิทธิภาพนโยบายป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.71$) คือ การส่งเสริมให้ผู้สูงอายุดูแลสุขภาพจิตใจของตนเองไม่ให้เครียด ออกกำลังกายที่เหมาะสม เลือกทานอาหารที่ร้อนหรือปรุงสุกใหม่ ๆ และครบ 5 หมู่ตามหลักโภชนาการ มีการจัดระบบบริการสาธารณสุขที่ดี มีการคัดกรองโรค มีวัสดุอุปกรณ์ ยารักษาโรค ให้ข้อมูลประวัติที่เป็นจริง สร้างความเข้มแข็งทางจิตใจ มีการกำหนดมาตรการที่เข้มงวด มีการตรวจเชิงรุก มีการให้บริการวัคซีนป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 แก่ผู้สูงอายุอย่างทั่วถึง 2) ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพของนโยบายการป้องกันโรค ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.71$) คือ มีการรับนโยบายมาและนำไปปฏิบัติตามนโยบายของกระทรวงสาธารณสุขอย่างเคร่งครัดและเป็นไปตามแผนการปฏิบัติงาน ได้ร่วมกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน มีศูนย์ปฏิบัติการฉุกเฉินด้านการแพทย์และสาธารณสุข พร้อมนำสู่การปฏิบัติในระดับพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรม มีการสร้างความรู้ความเข้าใจและแนะนำแนวทางการปฏิบัติตามมาตรการป้องกันควบคุมโรคผ่านสื่อประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่าง ๆ และมีบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจที่สามารถให้แนวทางปฏิบัติในการป้องกันและรักษาสุขภาพแก่ผู้สูงอายุอย่างเคร่งครัด และ 3) แนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพนโยบายการป้องกันโรค พบว่า ควรมีการส่งเสริมและให้ความรู้ด้านการส่งเสริมสุขภาพ การรักษาพยาบาล การฟื้นฟูสุขภาพ และการป้องกันโรคแก่ผู้สูงอายุ มีการจัดระบบบริการสาธารณสุข

มูลฐาน มีการฉีดวัคซีนป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ให้ผู้สูงอายุอย่างทั่วถึง ที่จะสามารถทำให้ผู้สูงอายุสามารถใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพนโยบาย, การป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019, ผู้สูงอายุเขตบางเขน

¹นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

²อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

Abstract

This independent study aimed to find out: 1) the effectiveness of the COVID-19 infection prevention policy for the elderly in Bang Khen district, Bangkok, 2) the factors affecting the effectiveness of the infection prevention policy, and 3) the guidelines to improve the effectiveness of the infection prevention policy. The research utilized the mixed methods of qualitative and quantitative. For the qualitative method, the tool was an interview with 15 key informants. For the quantitative method, the tool was a questionnaire gathering data from the sample group, randomly selected from the elderly in Bang Khen district. Statistics used were frequency, percentage, mean, standard deviation and Pearson's Correlation Coefficient.

The findings revealed that: 1) the effectiveness of the COVID-19 infection prevention policy was found in overall at a high level ($\bar{X} = 3.71$). The elderly was encouraged to take a good care of their mental health by avoiding stress, exercising appropriately, eating freshly cooked food containing all five food groups according to principles of nutrition. Good public health service system, Covid-19 detection, medical devices, medicine, information accountability, mental strength building, strict measures, active screening, and vaccination were thoroughly provided to the elderly. 2) The factors affecting the effectiveness of the infection prevention policy were found in overall at a high level ($\bar{X} = 3.71$). The Public Health Ministry's policy was strictly followed as planned. With the cooperation of both public and private agencies, the Medical and Public Health Emergency Operations Center was established, ready for the concrete area-based operation. Knowledge and understanding were raised with the recommendations on preventive measures and infection control through various channels. Moreover, the trained personnel could provide assistance to the elderly. 3) The guidelines to improve the effectiveness of the infection prevention policy revealed that healthcare knowledge, medical treatment, health rehabilitation, and infection prevention should be promoted. In addition, basic public health service system should be established, and Covid-19 vaccination should be thoroughly provided to the elderly so that they could spend their lives happily.

Keywords: Driven Model, Thai Niyom Yangyuen Project, Ban Thung Kraprong Community

บทนำ

ประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ประชากรสูงวัยในประเทศไทยเติบโตเป็นอันดับสามในทวีปเอเชีย จำนวนผู้สูงอายุในประเทศไทยมีตัวเลขเทียบเท่ากับประเทศที่พัฒนาแล้วหลายประเทศ ซึ่งถือว่ามียอัตรการเติบโตเป็นอันดับสามในทวีปเอเชียรองมาจากประเทศเกาหลีใต้ และประเทศญี่ปุ่น โดยประเทศไทยนั้นได้เข้าใกล้สังคมสูงวัยมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 สำนักงานสถิติแห่งชาติได้คาดการณ์ว่า ในปี พ.ศ. 2559 จำนวนผู้สูงอายุในไทยจะมีมากถึง 11.3 ล้านคนจากประชากรทั้งหมด 67.66 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 16.7 ของประชากรทั้งหมดและจะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มตัวในปี พ.ศ. 2565 และในปี พ.ศ. 2573 ประเทศไทยจะมีสัดส่วนประชากรสูงวัยเพิ่มขึ้นอยู่ที่ร้อยละ 26.9 ของประชากรไทย (ออนไลน์, 2560)

ตามจำนวนผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้นนั้น ทำให้เกิดผลที่ตามมาเมื่อเข้าสู่ภาวะสังคมผู้สูงอายุ ซึ่งหากเป็นประเทศกำลังพัฒนา เมื่อมีผู้สูงอายุมากขึ้นทำให้ปัจจัยการผลิตทางด้านแรงงานลดลง ทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายแรงงานต่างด้าวมากขึ้น การลงทุนการออมน้อยลง ผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (GNP) หรือรายได้ประชาชาติน้อยลง งบประมาณรายจ่ายเพิ่มขึ้นขณะที่งบประมาณรายได้ลดลง รัฐบาลต้องสนับสนุนงบประมาณด้านสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุมากขึ้น อีกทั้งเกิดปัญหาสังคมตามมา เช่น ผู้สูงอายุถูกทอดทิ้ง สภาพจิตใจแย่ และความเสื่อมโทรมทางร่างกาย จำเป็นต้องได้รับการดูแลเอาใจใส่ ดังนั้นการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุควรจะมีร่วมกันทั้งภาครัฐและเอกชนตั้งแต่ระดับบุคคล ชุมชนและประเทศเพื่อให้ตระหนักถึงความสำคัญของการก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ให้ความรู้สังคม และสนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีงานทำมากขึ้น สนับสนุนให้มีการเตรียมวางแผนการออม การใช้ชีวิตในบ้านปลาย ทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกว่ามีคุณค่าเพื่อไม่ให้เป็นการระส่ำระสายต่อไป

ที่ผ่านมาทั่วโลกต้องเผชิญกับปัญหาการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา พ.ศ. 2562-2563 เป็นการระบาดทั่วโลกที่กำลังดำเนินไปของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19 โควิด-19) ไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ เริ่มต้นขึ้นในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2562 โดยพบครั้งแรกในนครอู่ฮั่น เมืองหลวงของมณฑลหูเป่ย์ ประเทศจีน จุดเริ่มต้น COVID-19 มีข้อมูลว่าการระบาดเกิดขึ้นที่ตลาดค้าสัตว์ป่าเมืองอู่ฮั่นหรือตลาดขายอาหารทะเลสด South China Seaboard เมืองอู่ฮั่น มณฑลหูเป่ย์ ประเทศจีน จากนั้นการแพร่ระบาดกระจายไปในหลายพื้นที่ ไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 หรือโควิด-19 ทำให้ผู้ป่วยมีอาการปอดอักเสบรุนแรงจนถึงแก่ชีวิตได้ โดยที่เชื้อไวรัสตัวนี้สามารถแพร่กระจายจากคนสู่คนผ่านการ ไอ จาม หรือสัมผัสกับสารคัดหลั่งของผู้ป่วย องค์การอนามัยโลก (WHO) ได้ประกาศให้การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่เป็น "การระบาดใหญ่" หรือ pandemic หลังจากเชื้อลุกลามไปอย่างรวดเร็วในทุกภูมิภาคของโลก และได้ประกาศให้การระบาดนี้เป็นภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุข

¹นักศึกษาลัทธิรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

²อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ระหว่างประเทศ ในวันที่ 30 มกราคม 2563 และประกาศให้เป็นโรคระบาดทั่ว ในวันที่ 11 มีนาคม 2563 การแพร่ระบาดของโควิด-19 (ออนไลน์, 2560)

การระบาดของไวรัสโคโรนาในประเทศไทย มีการติดเชื้อโควิด-19 ในไทยคนแรกโดยกระทรวงสาธารณสุขของไทยประกาศเมื่อวันที่ 12 ม.ค. 2563 ว่าพบนักท่องเที่ยวหญิงวัย 61 ปี สัญชาติจีน ซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ที่เมืองอู่ฮั่น ประเทศจีน ติดเชื้อโควิด-19 นับว่าเป็นการพบผู้ติดเชื้อคนแรกนอกประเทศจีน ประเทศไทยก็ได้เริ่มคัดกรองผู้โดยสารเที่ยวบินตรงจากเมืองอู่ฮั่น ประเทศจีนตั้งแต่การระบาด พร้อมเปิดศูนย์ปฏิบัติการภาวะฉุกเฉินหรือศูนย์อีโอซี (EOC) ขึ้นเพื่อรับมือกับสถานการณ์ดังกล่าว ในวันที่ 4 มกราคม 2563 มีการคัดกรองผู้เดินทางเข้าประเทศพบผู้ป่วยประปรายตลอดเดือนมกราคม ซึ่งเป็นผู้ที่เดินทางมาจากหรือเป็นผู้พำนักอยู่ในประเทศจีนแทบทั้งสิ้น การแพร่เชื้อท้องถิ่นที่มีรายงานรายแรกมีการยืนยัน เมื่อวันที่ 31 มกราคมจำนวนผู้ป่วยยังมีน้อยตลอดเดือนกุมภาพันธ์ โดยมีผู้ป่วยยืนยัน 40 ราย เมื่อสิ้นเดือน แต่จำนวนผู้ป่วยเพิ่มขึ้นมากในกลางเดือนมีนาคม ซึ่งมีการระบุสาเหตุจากกลุ่มการแพร่เชื้อหลายกลุ่ม ซึ่งกลุ่มใหญ่สุดเกิดจากการชมมวยไทย ณ สนามมวยเวทีลุมพินี เมื่อวันที่ 6 มีนาคม 2563 โดยปัจจุบันยังไม่มีวัคซีนที่ได้รับอนุญาตหรือยาต้านไวรัสจำเพาะ แต่กำลังมีการวิจัยอยู่ขณะนี้ การรักษาจึงพยายามมุ่งเป้าไปที่การจัดการกับอาการ และรักษาแบบประคับประคอง มาตรการป้องกันที่มีการแนะนำ คือ การล้างมือ การอยู่ห่างจากบุคคลอื่น (โดยเฉพาะกับบุคคลที่ป่วย) ติดตามอาการ และกักตนเองเป็นเวลา 14 วัน ในกรณีที่สงสัยว่าตนอาจติดเชื้อ ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกต้องเผชิญปัญหากับสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โดยทุกประเทศทั่วโลก ทั้งทวีปเอเชีย, ยุโรป, อเมริกา ต่างหามาตรการการป้องกันโรคขึ้น ซึ่งได้กำหนดเป็นนโยบายการป้องกันติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ขึ้น รวมทั้งประเทศไทย

ประเทศไทยได้นำนโยบายที่เกี่ยวข้องกับมาตรการในการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) มาใช้ การนำนโยบายการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของรัฐบาล มีมาตรการดังต่อไปนี้ ได้แก่ มาตรการการทิ้งระยะห่างทางสังคม การสวมหน้ากากอนามัย การคัดกรองตามท่าอากาศยานและสถานีรถไฟ การจำกัดการท่องเที่ยวในที่สาธารณะ และเน้นการป้องกันการติดเชื้อในวัยผู้สูงอายุเป็นพิเศษ การติดเชื้อในผู้ที่ร่างกายไม่แข็งแรงและในวัยผู้สูงอายุ จะมีโอกาสเสียชีวิตมากกว่าคนทั่วไป เนื่องจากสภาพร่างกายที่ไม่แข็งแรง ภูมิคุ้มกันลดลงตามวัย โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่มีโรคประจำตัวเช่น โรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง โรคปอดเรื้อรัง โรคไตเรื้อรัง โรคหัวใจและหลอดเลือด โรคมะเร็ง เป็นต้น นโยบายของรัฐบาลได้กำหนดให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นผู้รับผิดชอบตามลำดับ รวมถึงกรุงเทพมหานครได้มอบหมายให้เขตต่าง ๆ ดำเนินการ โดยเฉพาะผู้สูงอายุ ดังนั้นการดูแลผู้สูงอายุเพื่อป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) จึงจำเป็นและมีความสำคัญเป็นผลทำให้ต้องกำหนดนโยบายในการป้องกันการติดเชื้ออย่างเคร่งครัด โดยประชาชนทุกระดับต้องรับนโยบายมาปฏิบัติ

เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร เป็นหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายในการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ซึ่งการดูแลผู้สูงอายุในเขตบางเขน ได้มีการดำเนินงานตามนโยบายของรัฐบาล คือ มีการป้องกัน การรักษา การฟื้นฟู สุขภาพของผู้สูงอายุ และเขตบางเขน มีจำนวนผู้สูงอายุทั้งสิ้น 33,088 คน จึงจำเป็นต้องมีแนวทางในการดูแลผู้สูงอายุในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดภาวะไม่พึงประสงค์ต่าง ๆ เขตบางเขนได้นำนโยบายของรัฐบาลมาใช้ในการป้องกันการแพร่กระจายของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) อย่างเคร่งครัดเช่นกัน จากสถานการณ์ดังกล่าว ผู้วิจัยได้ศึกษาถึงปัญหาและประสิทธิผลของนโยบายการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของผู้สูงอายุ ในเขตบางเขน กรุงเทพมหานคร ที่ได้นำมาปฏิบัติว่าประสิทธิผลสำเร็จมากน้อยอย่างไร และนำเสนอแนวทางในการปรับปรุงนโยบายในการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ให้แก่ผู้สูงอายุ ของเขตบางเขนให้เกิดประสิทธิผลยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของนโยบายการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของผู้สูงอายุในเขตบางเขน กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลของนโยบายการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของผู้สูงอายุในเขตบางเขน กรุงเทพมหานคร
3. เพื่อศึกษาแนวทางในการเพิ่มประสิทธิผลนโยบายการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของผู้สูงอายุในเขตบางเขน กรุงเทพมหานคร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงประสิทธิผลที่ได้ของนโยบายการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของผู้สูงอายุ ในเขตบางเขน กรุงเทพมหานคร
2. ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่มีต่อประสิทธิผลของนโยบายการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของผู้สูงอายุในเขตบางเขน กรุงเทพมหานคร
3. ได้แนวทางในการเพิ่มประสิทธิผลในการดำเนินงานนโยบายการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของผู้สูงอายุในเขตบางเขน กรุงเทพมหานคร

¹ นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

² อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ขอบเขตของการวิจัย**1. ขอบเขตเนื้อหา**

การวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพนโยบายป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของผู้สูงอายุในเขตบางเขน กรุงเทพมหานคร ครั้งนี้เป็นงานวิจัยแบบผสมระหว่างงานวิจัยเชิงคุณภาพ และงานวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีการกำหนดเนื้อหา ดังนี้คือ 1) ประสิทธิภาพของนโยบายการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของผู้สูงอายุในเขตบางเขน 2) ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพของนโยบายการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของผู้สูงอายุในเขตบางเขน และ 3) เพื่อศึกษาแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพนโยบายการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของผู้สูงอายุในเขตบางเขน กรุงเทพมหานคร

2. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับการกำหนดนโยบาย แนวคิดเกี่ยวกับการนำนโยบายไปปฏิบัติ แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินนโยบาย และแนวคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุและสภาวะผู้สูงอายุ และทฤษฎีต่าง ๆ จากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการวิจัยให้ครอบคลุมเนื้อหาสาระตามหัวข้อของงานวิจัย

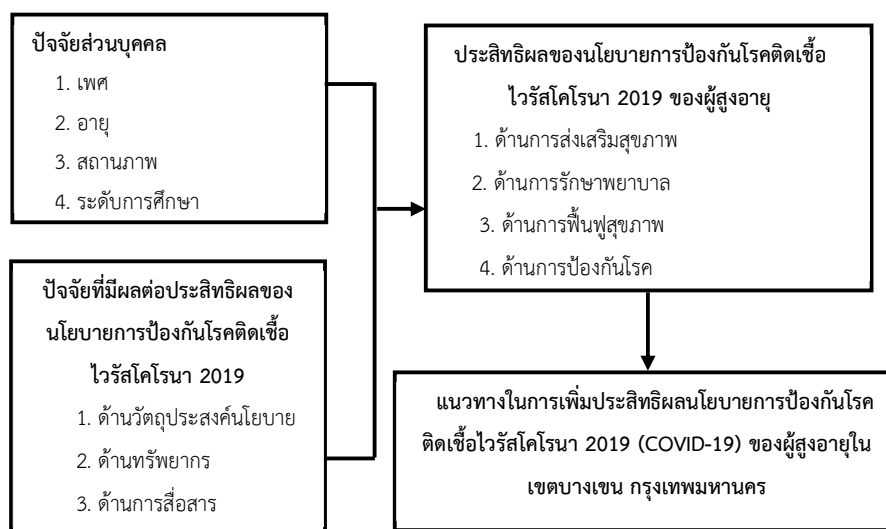
2.2 ขอบเขตพื้นที่การวิจัยในครั้งนี้เลือกศึกษาเฉพาะพื้นที่ เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร

2.3 ประชากร คือ ผู้สูงอายุในเขตบางเขน กรุงเทพมหานคร

2.4 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ 1) เจ้าหน้าที่บริการเขตบางเขน 2) หัวหน้ากองสาธารณสุข 3) เจ้าหน้าที่สาธารณสุข 4) เจ้าหน้าที่ฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม 5) ผู้นำชุมชน และ 6) ตัวแทนผู้สูงอายุ รวมทั้งสิ้นจำนวน 15 คน

3. ขอบเขตด้านเวลา

ใช้ระยะเวลาในการศึกษา มีนาคม 2563 – เมษายน 2564

กรอบแนวความคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

ประสิทธิผลนโยบายป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของผู้สูงอายุในเขตบางเขน กรุงเทพมหานคร เป็นงานวิจัยแบบผสมระหว่างงานวิจัยเชิงคุณภาพ และงานวิจัยเชิงปริมาณ โดยผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัยด้านต่าง ๆ ในแต่ละประเด็นดังนี้

แหล่งข้อมูล

พื้นที่ศึกษาและประชากรในเขตบางเขน กรุงเทพมหานคร ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ เจ้าหน้าที่บริการเขตบางเขน หัวหน้ากองสาธารณสุข เจ้าหน้าที่สาธารณสุข เจ้าหน้าที่ฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม ผู้นำชุมชน และตัวแทนผู้สูงอายุ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์ ที่สร้างขึ้นตามกรอบแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งประกอบด้วย 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อคำถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล และตอนที่ 2 ข้อคำถามลักษณะปลายเปิด และประเด็นการสัมภาษณ์เกี่ยวกับประสิทธิผลนโยบายการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลของนโยบายการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) และแนวทางในการเพิ่มประสิทธิผลนโยบายการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของผู้สูงอายุในเขตบางเขน กรุงเทพมหานคร

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก จากเป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ เจ้าหน้าที่บริการเขตบางเขน หัวหน้ากองสาธารณสุข เจ้าหน้าที่สาธารณสุข เจ้าหน้าที่ฝ่ายพัฒนาชุมชน และสวัสดิการสังคม ผู้นำชุมชน และตัวแทนผู้สูงอายุ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์น่าเชื่อถือ มีการจดบันทึกข้อมูล และการบันทึกเสียง จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พร้อมสรุปและตรวจสอบสาระสำคัญของเนื้อหาตามประเด็นที่ศึกษา ซึ่งผู้วิจัยได้ขออนุญาตและขอความร่วมมือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนในการขอสัมภาษณ์และเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยในครั้งนี้

การวิเคราะห์ข้อมูล

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัยเชิงคุณภาพเป็น Content Analysis การวิเคราะห์เนื้อหาสาระที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การจดบันทึก การถอดข้อมูลจากเทปบันทึกเสียง และการเก็บรวบรวมข้อมูลเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยวิเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นการศึกษาที่ระบุไว้ตามวัตถุประสงค์และใช้การพรรณนาความในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่วิเคราะห์ได้ไปทำการจัดระเบียบของข้อมูลเพื่อนำไปสู่การหาข้อสรุป และตรวจสอบความถูกต้องของผลการวิจัย โดยวิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) ซึ่งจะมีการพิจารณาจากข้อมูลการสัมภาษณ์บุคคลผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่มีความ

¹ นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

² อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

คิดเห็นตรงกันอย่างน้อย 3 คนขึ้นไป รวมถึงเอกสารและข้อมูลจากการสังเกต แล้วนำมาสรุปตามประเด็นหลัก ประเด็นรอง และนำเสนอในเชิงพรรณนา (Descriptive analysis) ต่อไป

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

1. ประสิทธิภาพของนโยบายการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของผู้สูงอายุ ในเขตบางเขน กรุงเทพมหานคร พบว่า 1) ด้านการส่งเสริมสุขภาพ คือ เขตบางเขนมีนโยบายการป้องกันโรคโควิด-19 อย่างเข้มงวด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้เข้ามาให้ความรู้ ข้อมูลข่าวสาร โดยผ่านระบบโซเชียลให้ผู้สูงอายุรู้จักวิธีการดูแลตัวเองอย่างถูกวิธี และให้ความสำคัญต่อการดูแลผู้สูงอายุเป็นพิเศษ หลีกเลี่ยงการสังสรรค์ร่วมรับประทานอาหารกับคนอื่นในจำนวนมาก ๆ อยู่ในพื้นที่ที่มีอากาศถ่ายเทไม่แออัด ใช้ช่องทางออนไลน์หรือโทรศัพท์พูดคุยกับบุตรหลาน ให้ทำการออกกำลังเบา ๆ อยู่ภายในบ้าน เพื่อเป็นการผ่อนคลาย และให้ร่างกายแข็งแรง เช่น การรดน้ำต้นไม้ ทำความสะอาดบ้าน เป็นต้น 2) ด้านการรักษาพยาบาล คือ การดูแลและติดตามการเฝ้าระวังสุขภาพอย่างสม่ำเสมอ ได้รับการตรวจวัดอุณหภูมิร่างกายด้วยเครื่องวัดอุณหภูมิร่างกาย การวัดไข้ วัดระดับอาการทางเดินหายใจอยู่เสมอ และควรรักษาร่างกายให้อบอุ่นอยู่เสมอ ในกรณีผู้สูงอายุบางคนอาจจะได้รับเชื้อแต่ไม่แสดงอาการต้องสังเกตอาการของผู้สูงอายุอย่างใกล้ชิด เพราะอาการติดเชื้ออาจมีอาการไม่ชัดเจน ถ้ามีอาการผิดปกติให้รีบปรึกษาแพทย์และนำส่งโรงพยาบาลใกล้เคียงทันที เพื่อตรวจหาเชื้อพร้อมแจ้งประวัติการสัมผัสคลุกคลีกับผู้อื่นให้เจ้าหน้าที่ทราบ เพื่อรับการตรวจวินิจฉัยและรักษาให้ทัน 3) ด้านการฟื้นฟูสุขภาพ คือ ผู้สูงอายุควรรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ ถูกสุขอนามัย ครบ 5 หมู่ตามหลักโภชนาการ รับประทานอาหารไม่ที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย มีวิตามินซีสูง และการออกกำลังกาย ซึ่งเป็นการฟื้นฟูสมรรถภาพร่างกายเหมาะสมจะต้องคำนึงถึงความเสี่ยงจากการออกกำลังกายตามโรคประจำตัวที่เป็นอยู่เดิมด้วยการฟื้นฟูสมรรถภาพปอดด้วยตนเอง เนื่องจากการเป็นโควิด 19 มักส่งผลต่อระบบทางเดินหายใจเป็นหลัก อาจทำให้ผู้ป่วยมีปัญหาหายใจลำบาก รวมถึงมีเสมหะมากขึ้น ผู้ป่วยจึงควรทำการฟื้นฟูสมรรถภาพปอด เพื่อลดอาการเหนื่อยและหายใจลำบาก เพื่อเพิ่มความสามารถในการหายใจให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น 4) ด้านการป้องกันโรค คือ ต้องล้างมือบ่อย ๆ ด้วยน้ำและสบู่หรือเจลแอลกอฮอล์ 70% ทุกครั้ง หลีกเลี่ยงการใช้มือสัมผัสใบหน้า ตา ปาก จมูก เลือktanอาหารที่ร้อนหรือปรุงสุกใหม่ ๆ ควรทานอาหารแยกสำหรับ หรือหากทานอาหารร่วมกันให้ใช้ช้อนกลางส่วนตัว ออกกำลังกายสม่ำเสมอ และพักผ่อนให้เพียงพอ หลีกเลี่ยงการอยู่ ใกล้ชิดผู้ที่มีอาการหวัด มีไข้ ไอ จาม มีน้ำมูก งดออกจากบ้านหรือเข้าไปในบริเวณที่มีคนแออัดหากจำเป็นให้ใส่หน้ากากอนามัยหรือหน้ากากผ้าและควรใช้เวลาให้น้อยที่สุด ให้รักษาระยะห่างจากบุคคลอื่น 1- 2 เมตร หลีกเลี่ยงการสวมกอด หรือหลีกเลี่ยงการพูดคุยกับผู้อื่นในระยะใกล้ชิด

2. ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพของนโยบายการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของผู้สูงอายุในเขตบางเขน กรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 1) ด้านวัตถุประสงค์นโยบาย คือ เขต

บางเขนได้ออกมาตรการเร่งด่วนในการจัดการพื้นที่และมีการรับนโยบายมาและนำไปปฏิบัติตามนโยบายของกระทรวงสาธารณสุขอย่างเคร่งครัด มีการขับเคลื่อนแผนพัฒนาระบบป้องกันควบคุมโรคโควิด 19 อย่างถูกต้องและเป็นไปตามแผนการปฏิบัติงาน รวมทั้งมีมาตรการการควบคุมป้องกัน และได้มีการเฝ้าระวังโรคโควิด 19 ของผู้สูงอายุและประชาชนทุกคนในเขตบางเขน เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลเป็นรูปธรรม โดยมุ่งเน้นความมั่นคงทางสุขภาพของผู้สูงอายุในการฟื้นฟูคุณภาพชีวิตและเศรษฐกิจ เพื่อให้ชุมชนเข้มแข็ง และให้ผู้สูงอายุมีสุขอนามัยที่ดีสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) ด้านทรัพยากร คือ เขตบางเขนได้ร่วมกับหน่วยงานภาครัฐมีการจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุข กรมควบคุมโรค เป็นจุดประสานการทำงานที่เชื่อมโยงและสอดคล้องกับศูนย์ปฏิบัติการ ศูนย์บริหารสถานการณ์โควิด 19 และศูนย์ปฏิบัติการฉุกเฉินด้านการแพทย์และสาธารณสุข กรณีโรคติดเชื้อโควิด 19 พร้อมนำสู่การปฏิบัติในระดับพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรม โดยมีสำนักงานป้องกันควบคุมโรคดำเนินการร่วมกับผู้ตรวจราชการกระทรวงสาธารณสุขในการบริหารจัดการหาโรงพยาบาล หาเตียงให้กับผู้ป่วยที่ติดเชื้อโควิด 19 ให้ได้รับการช่วยเหลือได้ทัน และมีการเตรียมความพร้อมในการจัดตั้งโรงพยาบาลสนาม จัดวัสดุอุปกรณ์ ยารักษาโรค เพื่อเตรียมความพร้อมในการรับมือให้บริการผู้ป่วยที่ติดเชื้อโรคโควิด 19 อย่างทั่วถึง 3) ด้านการสื่อสาร คือ เขตบางเขนได้จัดให้มีการสื่อสาร การประชาสัมพันธ์ เพื่อเป็นสร้างความรู้ความเข้าใจและแนะนำแนวทางการปฏิบัติตามมาตรการป้องกัน ควบคุมโรค ผ่านสื่อประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ป้ายประชาสัมพันธ์ เสียงประชาสัมพันธ์ พร้อมทั้งมีการอบรมเจ้าหน้าที่ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางในการดูแลผู้สูงอายุให้ห่างไกลจากโรคโควิด 19 ได้อย่างถูกต้องและชัดเจน และเพื่อให้ผู้ใช้บริการญาติผู้สูงอายุให้ปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด ซึ่งตามหลักความเป็นจริงแล้วผู้สูงอายุและประชาชนทั่วไปในเขตบางเขนมีการตื่นตัวและให้ความสนใจกับข้อมูลข่าวสารของการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 เป็นอย่างดี และ 4) ด้านบุคลากร คือ เขตบางเขนมีทีมงานอาสาสมัครสาธารณสุขและผู้นำชุมชน คอยปฏิบัติหน้าที่และคอยให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษา ให้ความรู้ และชี้แจงข้อมูลเกี่ยวกับการแพร่กระจายเชื้อโรคโควิด 19 ให้ผู้สูงอายุ ญาติและผู้รับบริการทราบและจัดเป็นระเบียบปฏิบัติ และระเบียบข้อบังคับ มีการกำกับ ติดตาม ประเมินผล และคอยสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่ผู้สูงอายุ ซึ่งแต่ละหน่วยงานก็จะมีบทบาทหน้าที่ของตัวเองอย่างชัดเจน และทุกคนทุกฝ่ายก็เข้ามาช่วยทำหน้าที่ของตนเองอย่างเต็มที่ บุคลากรที่เกี่ยวข้องจะร่วมกันตรวจสอบข้อมูลของผู้สูงอายุในเขตบางเขน และให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการป้องกันโรคโควิด 19 แก่ผู้สูงอายุและประชาชนทั่วไป ให้ได้รับทราบแนวทางการป้องกันและรักษาสุขภาพอนามัยของตัวเองอย่างเคร่งครัด

3. แนวทางในการเพิ่มประสิทธิผลนโยบายการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของผู้สูงอายุในเขตบางเขน กรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 1) ด้านส่งเสริมสุขภาพ คือ ควรมีการดูแลสุขภาพจิตใจของตนเองไม่ให้เครียดเกินไป หาวิธีผ่อนคลายความเครียด เช่น การออกกำลังกายที่เหมาะสม

¹นักศึกษาลัทธิรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

²อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

กับสุขภาพ ในสถานที่ที่เหมาะสม เช่น ฟังเพลง ร้องเพลง หรือเล่นดนตรี ปลุกต้นไม้ ทำสวน จัดห้อง ตกแต่งบ้าน เล่นกับสัตว์เลี้ยง สวดมนต์ นั่งสมาธิ การฝึกหายใจคลายเครียด ทำบุญตักบาตร เลือกทานอาหารที่ร้อนหรือปรุงสุกใหม่ ๆ ควบทานอาหารแยกสำหรับ หรือหากทานอาหาร ร่วมกันให้ใช้ช้อนกลางส่วนตัว ออกกำลังกายสม่ำเสมอ การดูแลสุขอนามัย ล้างมือบ่อย ๆ ทำความสะอาดบริเวณที่อยู่อาศัยให้สะอาด ไม่พบปะผู้คนที่เป็นคนนอกครอบครัว เว้นระยะห่างทางสังคม พักผ่อนให้เพียงพอในแต่ละวัน ประมาณ 7-9 ชั่วโมง ทำจิตใจให้สบายแล้วจะทำให้มีจิตใจที่ดีขึ้น ผู้สูงอายุที่อายุมากกว่า 70 ปี ผู้มีโรคเรื้อรัง เช่น เบาหวาน โรคหัวใจ โรคความดัน โลหิตสูง โรคปอด และเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ให้เลี่ยงการออกนอกบ้าน เว้นแต่จำเป็น ให้ออกนอกบ้าน น้อยที่สุด ในระยะเวลาสั้นที่สุด 2) ด้านรักษาพยาบาล คือ หมั่นสังเกตอาการตนเอง หากมีอาการไอ เจ็บคอ มีน้ำมูก จมูกไม่ได้กลิ่น ลิ้นไม่รับรส ให้ไปรับการตรวจรักษาที่โรงพยาบาลใกล้บ้านทันที ให้อยู่ในที่พักอาศัย เว้นการคลุกคลีใกล้ชิดกับบุคคลที่ไม่ใช่ผู้ดูแล รักษา ระยะห่างระหว่าง บุคคล 1 - 2 เมตร มีหมายเลขโทรศัพท์ติดต่อของสถานพยาบาลที่รักษาประจำ เพื่อปรึกษาปัญหาสุขภาพ มีอาการต้องรีบปรึกษาแพทย์ โดยการสื่อสารทางวิดีโอทางไกล และแจ้งข้อมูลและประวัติที่ถูกต้อง รับประทานยาสม่ำเสมอ และหมั่นตรวจสุขภาพตนเอง เช่น วัดความดันโลหิต หรือวัดระดับ น้ำตาลในเลือดเองที่บ้าน 3) ด้านการฟื้นฟูสุขภาพ คือ การส่งเสริมสุขภาพร่างกาย จิตใจ อารมณ์ของผู้สูงอายุ เพื่อให้สุขภาพแข็งแรงและพึ่งพาตนเองได้ ออกกำลังกายเบา ๆ ในสถานที่ที่เหมาะสม เพื่อฟื้นฟูปอด รับประทานอาหารที่ปรุงสุกใหม่ ๆ มีคุณค่าทางโภชนาการ ให้ครบ 5 หมู่ หลีกเลี่ยงการรับประทานอาหารรสจัด เช่น เค็มจัด เผ็ดจัด หวานจัด เป็นต้น การสร้างความเข้มแข็งทางจิตใจของผู้สูงอายุ ให้มีภูมิคุ้มกันทางจิตใจ ให้ปลอดภัยจากผลกระทบด้านสุขภาพจิต สามารถปรับตัวเข้าสู่ชีวิตวิถีใหม่ได้ในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อโควิด 19 และ 4) ด้านการป้องกันโรค คือ ล้างมือบ่อย ๆ ด้วยน้ำและสบู่หรือเจลแอลกอฮอล์ 70 % ทุกครั้งก่อนรับประทานอาหาร หลังเข้าส้วม หรือเมื่อสัมผัสสิ่งของร่วมกับผู้อื่น หลีกเลี่ยงการใช้มือสัมผัสใบหน้า ตา ปาก จมูก หากไอ จาม ใช้ผ้าเช็ดหน้าหรือกระดาษทิชชูปิดปากหรือใช้ข้อศอกปิดปากจาม และทำ ความสะอาดมือด้วยสบู่และน้ำหรือเจลแอลกอฮอล์ทันที หรือให้สวมหน้ากาก หลีกเลี่ยงการอยู่ ใกล้ชิดผู้ที่มีอาการหวัด มีไข้ ไอ จาม มีน้ำมูก งดออกจากบ้านหรือเข้าไปในบริเวณที่มีคนแออัด หากจำเป็นให้ใส่หน้ากากอนามัยหรือ หน้ากากผ้า ใช้เวลาน้อยที่สุด รักษาระยะห่างจากบุคคลอื่น 1 - 2 เมตร หลีกเลี่ยงการสวมกอด หรือพูดคุยในระยะใกล้ชิดกับบุคคลอื่น และเปลี่ยนมาใช้ในการสื่อสารทางโทรศัพท์ หรือ โซเชียลมีเดีย เป็นต้น ระวังติดเชื้อป้องกันโรคโควิด 19 ตามที่รัฐบาลจัดสรรมาให้ครบ

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลของการวิจัยในครั้งนี้เป็นการนำผลการวิจัยที่ค้นพบข้อเท็จจริงแล้วนำมาอภิปรายผลที่สนับสนุนด้วยแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

จากวัตถุประสงค์ประสิทธิผลของนโยบายการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของผู้สูงอายุในเขตบางเขน กรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ 1) ด้านการส่งเสริมสุขภาพ คือ ผู้สูงอายุเลือกทานอาหารที่ร้อนหรือปรุงสุกใหม่ ๆ เพื่อให้สุขภาพร่างกายแข็งแรง ปราศจากโรค และเป็นการป้องกันการติดเชื้อโควิด 19 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสุรพจน์ วงษ์ใหญ่ (2552: 85) กล่าวว่า การส่งเสริมสุขภาพให้แข็งแรงสมบูรณ์ ทางกาย ทางใจ และทางจิตวิญญาณ หรือ ปราศโรคภัยไข้เจ็บ เป็นสภาวะความสมบูรณ์ของร่างกาย จิตใจ และมีปัจจัยองค์ประกอบทั้งด้าน อาหาร สิ่งแวดล้อมที่อยู่อาศัย ปัจจัยเกื้อหนุนทางเศรษฐกิจที่เพียงพอ และส่งเสริมภาวะสุขภาพ และสอดคล้องกับคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานผู้สูงอายุแห่งชาติ. (2545). ว่า การส่งเสริมความรู้ ด้านการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุด้วยการสร้างความเข้มแข็งให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง ปราศจากโรคภัย มีความรู้เท่าทันเหตุการณ์ 2) ด้านการรักษาพยาบาล คือ ผู้สูงอายุได้รับคำแนะนำ เกี่ยวกับการดูแลตัวเองและได้รับข่าวสารด้านสุขภาพ อนามัยอย่างสม่ำเสมอ ทำให้ผู้สูงอายุรู้เท่าทัน เหตุการณ์ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติตนในการป้องกันการติดเชื้อโควิด 19 ได้อย่างปลอดภัย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Narirat Jitramontree, and Others (2011: 67-74) กล่าวว่า การรักษาพยาบาลผู้สูงอายุให้ครอบคลุมทั้งการให้ความรู้ ให้ข้อมูลข่าวสาร รวมทั้งการคัดกรองโรค การควบคุมอาการของโรค เป็นการให้บริการด้านการรักษาพยาบาลเชิงรุก เช่น การวัดความดัน การเจาะเลือดตรวจหาน้ำตาล การให้ยารักษาโรคที่มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานผู้สูงอายุแห่งชาติ (2545) ว่า การส่งเสริมสนับสนุน สนับสนุนสื่อทุกประเภทให้มีรายการเพื่อผู้สูงอายุ สนับสนุนให้ผู้สูงอายุได้รับความรู้และสามารถเข้าถึง ข่าวสารและบริการทางสังคมอันเป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิต เข้าใจถึงความเปลี่ยนแปลงของสังคมรอบ ด้าน เพื่อสามารถปรับบทบาทของตนให้สมวัย 3) ด้านการฟื้นฟูสุขภาพ คือ ผู้สูงอายุได้เข้าร่วมกิจกรรม ทางสังคม เพื่อพบปะ พูดคุยกับผู้อื่น เพื่อการเสริมสร้างสุขภาพ ร่างกาย จิตใจ อารมณ์ เกิดความแข็งแรง และทำให้เป็นสุข การทำกิจกรรมในผู้สูงอายุช่วยทำให้เกิดความผ่อนคลายและช่วยให้รู้สึกมีคุณค่าทางสังคม ซึ่งสอดคล้องกับสำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย (2554) ว่า การส่งเสริมกิจกรรมในการดูแลผู้สูงอายุ การดูแลสุขภาพผู้สูงอายุแบบบูรณาการไม่ใช่เพียงการดูแลสุขภาพทางกาย แต่ต้องเป็นการดูแลสุขภาพ แบบองค์รวมซึ่งจะครอบคลุมถึงการทำกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้สูงอายุมีความสุขทั้งทางกาย ใจ มีสังคมสำหรับ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีความมั่นคงในการครองชีพ และมีพื้นที่ทางสังคม ที่ช่วยให้เกิดความผ่อนคลาย และช่วยให้รู้สึกมีคุณค่า และสอดคล้องกับแนวคิดของสิรินธร ฉันทศิริกาญจน์ (2552) กล่าวว่า การดูแล ผู้สูงอายุอย่างยั่งยืน โดยพัฒนารูปแบบบริการสุขภาพและสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุเชิงบูรณาการ ที่เน้น ดำเนินงานด้านการสร้างรูปแบบการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตผู้สูงอายุ จัดระบบบริการแก้ไขปัญหาการติดเชื้อ ฟันฟูสมรรถภาพผู้สูงอายุที่ป่วย และให้บริการผู้สูงอายุเคลื่อนที่โดยชุมชนเป็นเจ้าภาพแก้ไขปัญหาแบบ

¹นักศึกษาลัทธิรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

²อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

บูรณาการพร้อมกัน และ 4) ด้านการป้องกันโรค คือ ผู้สูงอายุหมั่นล้างมือให้สะอาด และไม่นำมือมาสัมผัสใบหน้า ตา จมูก ปาก และระมัดระวังการสัมผัสใกล้ชิด และเว้นระยะห่าง อย่างน้อย 1 เมตร เพื่อเป็นการป้องกันและควบคุมการติดเชื้อโควิด 19 ของผู้สูงอายุ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของศรีนยา สุริยะฉาย (2552) กล่าวว่า ระบบประสาทสัมผัส เช่น ตา หู จมูก ลิ้น ผิวหนัง ประสาทสัมผัส การรับรู้กลิ่นและรสลดลง ทำให้รับประทานอาหารไม่มีรสชาติ อาจทำให้เบื่ออาหาร ประสาทสัมผัสร่างกายก็มีการเปลี่ยนแปลงไป การรับรู้ มีการรับรู้ต่อสิ่งใหม่ ๆ ได้ยาก เพราะความสามารถและประสิทธิภาพของอวัยวะรับรู้ลดลง การสื่อสารและการรับรู้เสื่อมสมรรถภาพลง ความสามารถในการจำลดถอย การสื่อสารในรูปแบบต่าง ๆ เป็นไปอย่างช้าและไม่สมบูรณ์ และสอดคล้องกับกระทรวงสาธารณสุข (2562) ว่า ผู้สูงอายุเป็นประชาชนกลุ่มเสี่ยงต่อการเกิดโรคที่มีอาการรุนแรงมากกว่ากลุ่มวัยอื่น ดังนั้น ผู้สูงอายุและบุคคลในครอบครัว ควรมีการปฏิบัติตน เพื่อการป้องกันการรับสัมผัสและแพร่กระจายเชื้อโรค ดังนี้ ล้างมืออย่างถูกวิธีด้วยน้ำและสบู่ หรือเจลแอลกอฮอล์ 70 % ทานอาหารที่ร้อนหรือปรุงสุกใหม่ ๆ ควรทานอาหารแยกสำหรับ หากไอ จาม ใช้ผ้าเช็ดหน้าหรือกระดาษทิชชูปิดปากหรือใช้ข้อศอกปิดปากจมูก และทำความสะอาดมือด้วยสบู่และน้ำหรือเจลแอลกอฮอล์ทันที หรือให้สวมหน้ากาก หลีกเลี่ยงการอยู่ใกล้ชิดผู้ที่มีอาการหวัด มีไข้ ไอ จาม มีน้ำมูกงอกจากบ้านหรือเข้าไปในบริเวณที่มีคนแออัด ดูแลสภาพจิตใจของตนเอง ไม่ให้เครียดเกินไป หาวิธีผ่อนคลายความเครียด เช่น การออกกำลังกายที่เหมาะสมกับสุขภาพ

จากวัตถุประสงค์ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลของนโยบายการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของผู้สูงอายุในเขตบางเขน กรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ 1) ด้านวัตถุประสงค์นโยบาย คือ ผู้สูงอายุได้มีส่วนร่วมในการรณรงค์และประชาสัมพันธ์ในการป้องกันและลดการแพร่กระจายเชื้อไวรัส 2019 ร่วมกับเขตบางเขน และได้ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันรับนโยบายมาและนำไปปฏิบัติตามนโยบายของกระทรวงสาธารณสุขอย่างเคร่งครัด มีการขับเคลื่อนแผนพัฒนาระบบป้องกันควบคุมโรคโควิด 19 และเป็นไปตามแผนการปฏิบัติงานอย่างถูกต้องและเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสมบัติ อารังธัญวงศ์ (2555: 398) กล่าวว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติขึ้นขึ้นอยู่กับสมรรถนะขององค์กรในการปฏิบัติภารกิจที่ได้รับมอบหมายให้บรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยจะมองที่ความสามารถขององค์กรในการรวบรวมคนและทรัพยากรขององค์กรให้มีเอกภาพ และสอดคล้องกับแนวคิดของซึ่งวเรเดช จันทรศร (2551: 21 – 28) การพิจารณารับนโยบายและการแสวงหาความสนับสนุนในนโยบายไปปฏิบัติ นั้น จะต้องดูถึงความเหมาะสมความสำคัญเร่งด่วน สอดคล้องกับนโยบายเป้าหมายและสามารถตอบสนองความต้องการของชุมชนได้เพียงใด 2) ด้านทรัพยากร จากผลการศึกษาพบว่า เขตบางเขนได้รับการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ทางการแพทย์และยาที่เพียงพอต่อการป้องกันโรคโควิด 19 ที่เพียงพอต่อการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ ในการดูแลผู้สูงอายุให้ได้มาตรฐานถูกสุขลักษณะ และใช้ได้อย่างปลอดภัย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของกล้า ทองขาว (2551) ได้กล่าวไว้ว่า การสนับสนุนทรัพยากรจากกลุ่มหลากหลายทางสังคมเป็นนโยบายที่ดี โอกาสที่นโยบายนั้นจะประสบผลสำเร็จอยู่ที่ความเพียงพอของทรัพยากรทางการเงินและอุปกรณ์การบริหารรวมทั้งความสามารถนำเงินและอุปกรณ์เครื่องมือต่าง ๆ มา

ใช้ได้ทันเวลาและสถานการณ์ และสอดคล้องกับแนวคิดของศุภชัย ยาวะประภาษ (2552: 104) กล่าวว่า ทรัพยากร คือ คน เงินทุน วัสดุอุปกรณ์ การจัดการ และผลประโยชน์ตอบแทนอื่น ๆ ที่จะเป็นตัวเร่งให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น 3) ด้านการสื่อสาร จากผลการศึกษาพบว่า เขตบางเขนมีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการติดต่อสื่อสารการป้องกันโรคโควิด 19 การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร การชี้แจงและการรับเรื่องร้องเรียนจากประชาชนที่หลากหลายช่องทาง และมีการใช้แอปพลิเคชันตามที่ทางราชการกำหนด ได้แก่ แอปพลิเคชัน “ไทยชนะ” เพื่อความรวดเร็วในการติดตามและรายงานผลการติดเชื้อโควิด 19 ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของศุภชัย ยาวะประภาษ (2552: 104) กล่าวว่า การสื่อสารและการนำไปปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้รับผิดชอบหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องต้องมีข้อมูลและข่าวสารที่ตรงกันในเรื่องของวัตถุประสงค์ การสื่อสารต้องถูกต้อง รวดเร็วต่อเนื่อง และไม่ปิดบังข่าวสารระหว่างกัน นอกจากนั้นภายในหน่วยงานเดียวกันการสื่อสารก็ต้องมีประสิทธิภาพด้วย และสอดคล้องกับแนวคิดของ Horn and Meter (1976) กล่าวว่า การติดต่อสื่อสารเป็นปัจจัยสำคัญต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติช่วยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องในการนำนโยบายไปปฏิบัติมีความรู้ความเข้าใจ มีความชัดเจนในข้อมูลข่าวสาร และ 4) ด้านบุคลากร จากผลการศึกษาพบว่า เขตบางเขนมีบุคลากรที่มีความรู้ในการวางแผนพัฒนาระบบการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของผู้สูงอายุได้เป็นอย่างดีมีประสิทธิภาพ สามารถให้คำแนะนำ ให้ความรู้ความเข้าใจ ให้คำปรึกษา และชี้แจงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการแพร่กระจายเชื้อโรคโควิด 19 และแนวทางการป้องกันและรักษาสุขภาพอนามัยของตนเองอย่างเคร่งครัดให้กับผู้สูงอายุได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของกล้า ทองขาว (2551) กล่าวว่า บุคลากรมีทักษะความรู้ความสามารถในการนำนโยบายไปปฏิบัติให้เป็นไปตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของนโยบายได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีความสามารถในการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารอย่างเหมาะสม และสอดคล้องกับงานวิจัยของสมบัติ อารังธัญวงศ์ (2555: 432) พบว่า บุคลากรมีบทบาทสำคัญในการนำนโยบายไปปฏิบัติให้บรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถปฏิบัติงานด้วยความมุ่งมั่นที่จะทำงานให้สำเร็จ

จากวัตถุประสงค์แนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพนโยบายการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของผู้สูงอายุในเขตบางเขน กรุงเทพมหานคร จากผลการวิจัยมีดังนี้ คือ 1) ประสิทธิภาพของนโยบายการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของผู้สูงอายุในเขตบางเขน กรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 4 ด้าน อภิปรายผลได้ดังนี้ ได้แก่ 1) ด้านการส่งเสริมสุขภาพ หลีกเลี่ยงให้ผู้สูงอายุออกนอกบ้านถ้าไม่จำเป็น หากจำเป็นต้องออกนอกบ้านควรสวมหน้ากากอนามัยทุกครั้ง ไม่ใช้มือสัมผัสใบหน้า ตา ปาก จมูก เว้นระยะห่างอย่างน้อย 2 เมตร ต้องหมั่นล้างมือด้วยเจลหรือแอลกอฮอล์รับประทานอาหารที่ร้อนหรืออาหารที่ปรุงสุกใหม่ ๆ และใช้ช้อนกลางส่วนตัว ออกกำลังกาย อยู่ภายในบ้าน เพื่อเป็นการผ่อนคลาย และทำให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพจิต สุขภาพกายที่ดี แข็งแรงและสามารถช่วยเหลือตนเองได้ 2) ด้านการรักษาพยาบาล มีการตรวจวัดอุณหภูมิร่างกายด้วยเครื่องวัดอุณหภูมิ

¹นักศึกษาลัทธิรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

²อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ร่างกาย การวัดไข้ วัดระดับอาการทางเดินหายใจอยู่สม่ำเสมอ หากมีอาการไข้ (อุณหภูมิเกิน 37.3 องศาเซลเซียส) ไอ เจ็บคอ มีน้ำมูก หรือเหนื่อยหอบ ในกรณีผู้สูงอายุบางคนอาจจะได้รับเชื้อแต่ไม่แสดงอาการ ต้องสังเกตอาการของผู้สูงอายุอย่างใกล้ชิด เพราะการติดเชื้ออาจมีอาการไม่ชัดเจนให้รีบปรึกษาแพทย์ และนำส่งโรงพยาบาลใกล้เคียงทันที 3) ด้านการฟื้นฟู การรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ ถูกสุขอนามัย ครบ 5 หมู่ตามหลักโภชนาการ รับประทานผลไม้ที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย มีวิตามินซีสูง และการออกกำลังกาย เพื่อให้สุขภาพร่างกายกลับเข้าสู่สภาวะปกติและแข็งแรงขึ้น และ 4) ด้านการป้องกันโรค ล้างมือด้วยน้ำและสบู่หรือเจลแอลกอฮอล์ 70 % ทุกครั้งก่อนรับประทานอาหาร หลังเข้าส้วม หรือเมื่อสัมผัสสิ่งของร่วมกับผู้อื่น หลีกเลี่ยงการใช้มือสัมผัสใบหน้า ตา ปาก จมูก เลือktanอาหารที่ร้อนหรือปรุงสุกใหม่ ๆ ควรทานอาหารแยกสำหรับ หรือหากทานอาหารร่วมกันให้ใช้ช้อนกลางส่วนตัว ออกกำลังกายสม่ำเสมอ และพักผ่อนให้เพียงพอ หลีกเลี่ยงการอยู่ ใกล้ชิดผู้ที่มีอาการหวัด มีไข้ ไอ จาม มีน้ำมูก งดออกจากบ้านหรือเข้าไปในบริเวณที่มีคนแออัดหากจำเป็นให้ใส่หน้ากากอนามัย หลีกเลี่ยงการสวมกอด หรือหลีกเลี่ยงการพูดคุยกับผู้อื่นในระยะใกล้ชิด และเปลี่ยนมาใช้ในการสื่อสารทางโทรศัพท์แทน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของวรรณภา ศรีธัญรัตน์ และลัดดา ดำริการเลิศ (2553: 23-41) ได้กล่าวไว้ว่า การให้บริการสุขภาพผู้สูงอายุในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นการตรวจร่างกาย การคัดกรองโรค การส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันหรือลดความเสี่ยง การฟื้นฟูสภาพ การทำกายภาพบำบัด หรือแม้กระทั่งการดูแลสุขภาพอื่น ๆ จะต้องมีการจัดบริการที่ครอบคลุมและเข้าถึงผู้สูงอายุได้ง่าย ดังนั้นจึงควรจัดมีการบริการสุขภาพให้กับผู้สูงอายุแบบเชิงรุกที่ครอบคลุมในทุกกลุ่มทั้งที่พึ่งตนเองได้มากและน้อย เช่น การดูแลสุขภาพผู้สูงอายุที่บ้าน เป็นต้น และสอดคล้องกับกระทรวงสาธารณสุข (2562) ว่า ผู้สูงอายุเป็นประชาชนกลุ่มเสี่ยงต่อการเกิดโรคที่มีอาการรุนแรงมากกว่ากลุ่มวัยอื่น ดังนั้น ผู้สูงอายุและบุคคลในครอบครัว ควรมีการปฏิบัติตน เพื่อการป้องกันการรับสัมผัสและแพร่กระจายเชื้อโรค ดังนี้ ล้างมืออย่างถูกวิธีด้วยน้ำและสบู่ หรือเจลแอลกอฮอล์ 70 % ทานอาหารที่ร้อนหรือปรุงสุกใหม่ ๆ ควรทานอาหารแยกสำหรับ หากไอ จาม ใช้ผ้าเช็ดหน้าหรือกระดาษทิชชูปิดปากหรือใช้ข้อศอกปิดปากจมูก และทำความสะอาดมือด้วยสบู่ และน้ำหรือเจลแอลกอฮอล์ทันที หรือให้สวมหน้ากาก หลีกเลี่ยงการอยู่ใกล้ชิดผู้ที่มีอาการหวัด มีไข้ ไอ จาม มีน้ำมูกงดออกจากบ้านหรือเข้าไปในบริเวณที่มีคนแออัด ดูแลสุขภาพจิตใจของตนเอง ไม่ให้เครียดเกินไป หากวิธีผ่านคลายความเครียด เช่น การออกกำลังกายที่เหมาะสมกับสุขภาพ และ 2) ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลของนโยบายการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของผู้สูงอายุในเขตบางเขน กรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 4 ด้าน อภิปรายผลได้ดังนี้ ได้แก่ 1) ด้านวัตถุประสงค์นโยบาย มีการนำนโยบายไปปฏิบัติตามนโยบายของกระทรวงสาธารณสุขอย่างเคร่งครัด มีการขับเคลื่อนแผนพัฒนาระบบป้องกันควบคุมโรคโควิด 19 อย่างถูกต้องและเป็นไปตามแผนการปฏิบัติงาน รวมทั้งมีมาตรการการเฝ้าระวัง ควบคุม และป้องกันโรคโควิด 19 ของผู้สูงอายุ โดยมุ่งเน้นในประเด็นการเพิ่มศักยภาพความมั่นคงทางสุขภาพของผู้สูงอายุอย่างเป็นรูปธรรม 2) ด้านทรัพยากร มีการจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุข กรมควบคุมโรค เป็นจุดประสานการทำงานที่เชื่อมโยงและสอดคล้องกับศูนย์ปฏิบัติการ ศูนย์บริหารสถานการณ์โควิด 19 และศูนย์ปฏิบัติการฉุกเฉินด้านการแพทย์และสาธารณสุข มีการบริหารจัดการหาโรงพยาบาล หาเตียงสนาม ยารักษาโรค เจล

แอลกอฮอล์ ฝูงมียาง ชุดป้องกันไวรัส (PPE) และหน้ากากอนามัย ให้กับผู้ป่วยที่ติดเชื้อโควิด 19 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3) ด้านการสื่อสาร มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการควบคุม ป้องกัน และติดตามผู้สูงอายุที่ติดเชื้อโควิด 19 หลากหลายช่องทาง เช่น ไลน์ เฟสบุค หรือแอปพลิเคชันต่าง ๆ โดยเฉพาะแอปพลิเคชัน “ไทยชนะ” เพื่อความรวดเร็วในการรายงานการติดเชื้อโควิด 19 จากผู้สูงอายุ และ 4) ด้านบุคลากร ทีมงานอาสาสมัครสาธารณสุขและผู้นำชุมชน คอยปฏิบัติหน้าที่และคอยให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษา ให้ความรู้ และชี้แจงข้อมูลเกี่ยวกับการแพร่กระจายเชื้อโรคโควิด 19 ให้ผู้สูงอายุทราบและจัดเป็นระเบียบปฏิบัติ และระเบียบข้อบังคับ มีการกำกับ ติดตาม ประเมินผล ซึ่งแต่ละหน่วยงานก็จะมีบทบาทหน้าที่ของตนเองอย่างชัดเจน และทุกคนทุกฝ่ายก็เข้ามาช่วยทำหน้าที่ของตนเองอย่างเต็มใจ บุคลากรที่เกี่ยวข้องจะร่วมกันตรวจสอบข้อมูลของผู้สูงอายุ และให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องแนวทางการป้องกันและรักษาสุขภาพอนามัยของตนเองอย่างเคร่งครัด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของกล้า ทองขาว (2551) กล่าวว่า นโยบายมีความชัดเจนไม่คลุมเครือโอกาสที่นโยบายจะประสบผลสำเร็จในขั้นนำไปปฏิบัติจะมีมาก ซึ่งผู้รับผิดชอบสามารถนำนโยบายไปปฏิบัติให้เป็นไปตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของนโยบายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้รับการสนับสนุนจากผู้นำทุก ๆ ระดับ โอกาสที่นโยบายนั้นจะประสบผลสำเร็จในขั้นการนำไปปฏิบัติเป็นไปได้สูง มีโครงสร้างองค์กรเอื้อต่อกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติความรู้ความสามารถและทักษะของทีมงาน ระบบการไหลเวียนของข้อมูลข่าวสารภายในและระหว่างองค์กร มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารอย่างเหมาะสม ความเพียงพอของทรัพยากรทางการเงินและอุปกรณ์การบริหารรวมทั้งความสามารถนำเงินและอุปกรณ์เครื่องมือต่าง ๆ มาใช้ได้ทันเวลาและสถานการณ์ และสอดคล้องกับงานวิจัยของสมบัติ อารังธัญวงศ์ (2555: 432) พบว่า การกำหนดนโยบายเพื่อนำไปปฏิบัติให้บรรลุวัตถุประสงค์นั้นเป็นปัจจัยกำหนดที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการระบุสภาพปัญหา นโยบายอย่างครอบคลุมและครบถ้วน การกำหนดผู้เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาอย่างชัดเจน กลุ่มเป้าหมายที่ได้รับผลกระทบ การประเมินทรัพยากรที่ต้องใช้ในการดำเนินการ สิ่งเหล่านี้ต่างมีบทบาทสำคัญเพื่อส่งเสริมการนำนโยบายไปปฏิบัติให้บรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพ การสนับสนุนการจัดสรรงบประมาณจากกลุ่มรัฐบาล สำหรับผู้ปฏิบัติงานมีความมุ่งมั่นที่จะทำงานให้สำเร็จ การจัดสรรทรัพยากร ทรัพยากรเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติ รวมถึง เงินทุน เวลา และบุคลากรตลอดจนเทคโนโลยีและอุปกรณ์ที่จำเป็นต่าง ๆ ตลอดจนการใช้กลยุทธ์ในการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด

สรุปประสิทธิผลนโยบายป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของผู้สูงอายุในเขตบางเขน กรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย การส่งเสริมสุขภาพ คือ การออกกำลังกาย การพักผ่อนให้เพียงพอ รับประทานอาหารให้ครบ 5 หมู่ตามหลักโภชนาการ การรักษาสุขภาพ การสังเกตอาการตัวเอง ถ้ามีอาการให้รีบปรึกษาแพทย์หรือไปโรงพยาบาลทันที การฟื้นฟูสุขภาพ คือ การรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ ถูกสุขอนามัย ครบ 5 หมู่ตามหลักโภชนาการ รับประทานผลไม้ที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย มีวิตามินซีสูง และการออกกำลังกาย

¹ นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

² อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ซึ่งเป็นการฟื้นฟูสมรรถภาพร่างกายให้ผู้ป่วยที่ติดเชื้อโควิด 19 กลับมามีสุขภาพร่างกายแข็งแรงสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการป้องกันโรคติดเชื้อโควิด 19 ที่จะเกิดขึ้นกับผู้สูงอายุ จากการร่วมกันระหว่างเขตบางเขนกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ออกออกมาตรการอย่างเร่งด่วนในการจัดการฟื้นฟูป้องกันโรคติดเชื้อโควิด 19 และได้มีการนำนโยบายไปปฏิบัติตามนโยบายของกระทรวงสาธารณสุขอย่างเคร่งครัด มีการขับเคลื่อนแผนพัฒนาระบบป้องกันควบคุมโรคโควิด 19 อย่างถูกต้อง รวมทั้งมีมาตรการการเฝ้าระวัง ควบคุม และป้องกันโรคโควิด 19 ของผู้สูงอายุ โดยมุ่งเน้นในประเด็นการเพิ่มศักยภาพความมั่นคงทางสุขภาพของผู้สูงอายุอย่างเป็นรูปธรรม มีการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ ยารักษาโรค ที่พอเพียงต่อความต้องการของผู้สูงอายุ มีบุคลากรปฏิบัติงานด้วยความรู้ความสามารถในการให้ข้อมูลข่าวสารและแนวทางการป้องกันและรักษาสุขภาพอนามัยของตนเองอย่างเคร่งครัดแก่ผู้สูงอายุอยู่เสมอ ได้ให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้แอปพลิเคชันตามที่ทางราชการกำหนด ได้แก่ แอปพลิเคชัน “ไทยชนะ” เพื่อความสะดวกรวดเร็วในการรายงานอาการของผู้ที่ติดเชื้อโควิด 19 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้ประโยชน์

1.1 การส่งเสริมสุขภาพ โดยภาพรวมข้อที่ได้คะแนนน้อยที่สุด คือ ร่วมกิจกรรม เพื่อฝึกทักษะและพัฒนาสุขภาพร่างกายอย่างสม่ำเสมอ ดังนั้นเขตบางเขนควรให้ความรู้ความเข้าใจแก่ผู้สูงอายุในด้านการพัฒนาสุขภาพร่างกาย ด้วยการออกกำลังกายเบา ๆ การออกกำลังกายที่เหมาะสมกับสุขภาพ (เช่น รำมวยจีน โยคะ) ฟังเพลง ร้องเพลง หรือเล่นดนตรี ปลูกต้นไม้ ทำสวน จัดห้อง ตกแต่งบ้าน เล่นกับสัตว์เลี้ยง สวดมนต์ นั่งสมาธิ การฝึกหายใจคลายเครียด ในพื้นที่ที่เหมาะสม เพื่อเป็นการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุให้แข็งแรงมากยิ่งขึ้น

1.2 การรักษาพยาบาล โดยภาพรวมข้อที่ได้คะแนนน้อยที่สุด คือ ได้รับการสนับสนุนยารักษาโรคเป็นประจำและสม่ำเสมอ ดังนั้นเพื่อให้การดูแลสุขภาพพยาบาลดูแลสุขภาพผู้สูงอายุของเขตบางเขนมีประสิทธิภาพ ควรมีการจัดระบบบริการสาธารณสุขที่ดี มีวัสดุ อุปกรณ์ ยารักษาโรค ให้เพียงพอต่อผู้รับบริการ

1.3 การฟื้นฟูสุขภาพ โดยภาพรวมข้อที่ได้คะแนนน้อยที่สุด คือ ใช้บริการศูนย์ส่งเสริมสุขภาพของชุมชนหรือของหน่วยงานรัฐ เป็นศูนย์กลางในการแลกเปลี่ยนความรู้ เพื่อดูแลสุขภาพ ดังนั้นควรมีการจัดศูนย์บริการ หรือสวนสุขภาพให้ผู้สูงอายุได้มาใช้บริการในการพบปะ พูดคุย และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน และเป็นการสร้างสิ่งแวดล้อมให้ผู้สูงอายุได้เข้าถึงหน่วยบริการของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.4 การป้องกัน โดยภาพรวมข้อที่ได้คะแนนน้อยที่สุด คือ หลีกเลี่ยงการเดินทางไปที่ชุมชนหรือที่สาธารณะ ดังนั้น ควรให้ความรู้ความเข้าใจแก่ผู้สูงอายุ ให้งดเดินทางออกจากบ้านหรือหลีกเลี่ยงเข้าไปในที่สาธารณะหรือบริเวณที่มีคนแออัด หากมีความจำเป็นที่ต้องเดินทางจริง ๆ ให้สวมใส่หน้ากาก

อนามัยหรือ หน้ากากผ้า และใช้เวลาในการเดินทางให้น้อยที่สุด รักษาระยะห่างจากบุคคลอื่น 1 - 2 เมตร หลีกเลี่ยงการสวมกอด หรือพูดคุยในระยะใกล้ชิดกับบุคคลอื่น และเปลี่ยนมาใช้ในการสื่อสารทางโทรศัพท์ หรือ โซเชียลมีเดีย เป็นต้น เพื่อป้องกันการติดเชื้อโควิด 19

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

2.1 การศึกษาครั้งต่อไป ควรศึกษาแนวปฏิบัติเพื่อการป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVIC - 19) สำหรับประชาชนทั่วไปและกลุ่มเสี่ยง

2.2 การศึกษาครั้งต่อไป ควรศึกษาการรับมือกับไวรัสโคโรนา 2019 สายพันธุ์ใหม่ ที่มีผลต่อการบริหารจัดการงานสาธารณสุขมูลฐานของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข เนื่องจากการบริหารจัดการที่ดีจะส่งผลถึงประสิทธิภาพและคุณภาพงานที่ดี

¹ นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

² อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงสาธารณสุข. (2562). ข้อมูลเกี่ยวกับไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในประเทศไทย.

[ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก: <https://ddc.moph.go.th/viralpneumonia/index.php>. วันที่สืบค้น 2564, เมษายน 3.

กล้า ทองขาว. (2551). เอกสารประกอบการสอนชุดวิชานโยบายสาธารณะและการวางแผน หน่วยที่ 6 เรื่อง การนำนโยบายไปปฏิบัติ. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานผู้สูงอายุแห่งชาติ. (2545). แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545 -2564). กรุงเทพฯ: ศุภสภาลาดพร้าว.

วรเดช จันทรศร. (2551). การนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: สหยาบสื่อ.

วรรณภา ศรีธัญรัตน์ และลัดดา ดำริการเลิศ (2553). การจัดการความรู้และสังเคราะห์แนวทางปฏิบัติของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล: แนวปฏิบัติในการบริการผู้สูงอายุ. กรุงเทพฯ: บริษัท สหมิตรพรินติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด.

ศรินยา สุริยะฉาย. (2552). การประเมินผลความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุใน ตำบลบางไทรป่า อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ศุภชัย ยาวะประภาษ. (2552). นโยบายสาธารณะ (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมบัติ อารังธัญวงศ์. (2555). การวิเคราะห์นโยบายสาธารณะ. เอกสารการศึกษา รัฐประศาสนศาสตร์ อันดับ 56. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย. (2554). คู่มือ การดำเนินงาน “ตำบลต้นแบบด้านการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุระยะยาว”. กรุงเทพฯ: สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย.

สิรินทร ฉันทศิริกาญจน์. (2552). สื่อสุขภาพ. คู่มือเพื่อสุขภาพ, 5(53), 1-4.

สุรพจน์ วงษ์ใหญ่. (2552). การปรับสมดุลแบบสุขภาพองค์รวม. คณะการแพทย์แผนตะวันออก มหาวิทยาลัยรังสิต. [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก: http://www.rsu.ac.th/oriental_med/article12.html. วันที่สืบค้น 2564, มีนาคม 15.

Horn, V. C. E., & Meter, V. D. S. (1976). The implementation of intergovernmental policy. In C. O. Jones, & R. D. Thomas (Eds.), Public Policy Making in a Federal System. California: Sage.

Narirat Jitramontree and Others. (2011). Good Model of Elderly Care in Urban Community. Journal of Nursing Science. Vol. 29 Suppl. 2 July-September 2011, p.67-74.

การพัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกรตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง QUALITY OF LIFE DEVELOPMENT OF FARMERS UNDER SUFFICIENCY ECONOMY PHILOSOPHY

รวิกานต์ อำนวย¹(Rawikarn Amnuay)

ศุภินันท์การย์ ระวีวงศ์²(Supinthakan Rawangwongsa)

กนกพิชญ์ วิษณุวรนนท์³(Kanokpit Witsayaworanan)

จันทนา อุดม⁴(Chanthana Udom)

สมชาย ราญร์เจริญ⁵(Somchai RatCharoen)

อีเมล Rawikarn3@gmail.com โทรศัพท์ 0973207842

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาลักษณะการทำเกษตรตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2) ศึกษาคุณภาพชีวิตเกษตรกรตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก 3) สร้างรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกรตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 4) ทดลองใช้และประเมินผลรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกรตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก การวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสมระหว่างเชิงปริมาณกับเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่าง คือ เกษตรกรในพื้นที่ตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก จำนวน 237 ครัวเรือน และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้นำชุมชน ตัวแทนเกษตรกร หน่วยงานภาครัฐ ในพื้นที่ตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติพรรณนาด้วย จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา การจัดกลุ่มตามประเด็นหลัก ประเด็นรอง และสรุปความ จากผลการวิจัยพบว่า 1) ลักษณะการทำเกษตรและการเกษตรตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้าน การพึ่งพาตนเอง รองลงมาคือ ด้านการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ ด้านการเพิ่มรายได้ และด้านการลดรายจ่าย 2) คุณภาพชีวิตเกษตรกรตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ตำบลบ้านนา พบว่า ภาพรวมคุณภาพชีวิตเกษตรกรอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านจิตใจ รองลงมาคือ ด้านสุขภาพ ด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจ 3) รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกรตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ตำบลบ้านนา ประกอบไปด้วย (1) ลักษณะการทำเกษตรตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ การลดรายจ่าย การเพิ่มรายได้ การพึ่งพาตนเอง และ

¹อาจารย์ประจำ สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

²อาจารย์ประจำ สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

³อาจารย์ประจำ สาขาวิชาการท่องเที่ยวและโรงแรม คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

⁴อาจารย์ประจำ สาขาวิชาการจัดการทั่วไป คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

⁵ผู้ใหญ่นบ้าน

การทำเกษตรทฤษฎีใหม่ (2) กระบวนการพัฒนาเกษตรกร มี 4 กระบวนการ คือ การอบรมให้ความรู้ การพัฒนาโดยการฝึกปฏิบัติจริง การพัฒนาเกษตรกรแบบมีส่วนร่วม และการพัฒนาตามเกษตรทฤษฎีใหม่ (3) การพัฒนาเกษตรกรตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ การพึ่งพาตนเองระดับครัวเรือน การรวมกลุ่มในชุมชน และการสร้างเครือข่ายร่วมมือกับองค์กรภายนอก

คำสำคัญ : คุณภาพชีวิต, เศรษฐกิจพอเพียง

Abstract

This research aimed to 1) study characteristic of agriculture according to the Philosophy of Sufficiency Economy, 2) study farmers' quality of life according to the Philosophy of Sufficiency Economy in Ban Na sub district, Ban Na district, Nakhon Nayok Province, 3) build the development concept of farmers' quality of life according to the Philosophy of Sufficiency Economy, 4) tryout and assess development concept of farmers' quality of life according to the Philosophy of Sufficiency Economy in Ban Na sub district, Ban Na district, Nakhon Nayok Province. This research applies mix-method research: quantitative and qualitative. A sample group was 237 farmers' family in Ban Na sub district, Ban Na district, Nakhon Nayok Province, and key informers were community leaders, farmers' representatives, government sectors in Ban Na sub district, Ban Na district, Nakhon Nayok Province. The data was analyzed by descriptive statistic, numbers, percentage, means and standard deviation. Qualitative data was analyzed content according to main aspect and second aspect.

The research result found that 1) characteristic of agriculture according to the Philosophy of Sufficiency Economy found that in overall was in moderate level, and consideration in each aspect found that the highest mean score was self-sustainability, the second was new theory agriculture, increasing income, and decreasing expense. 2) farmers' quality of life according to the Philosophy of Sufficiency Economy in Ban Na sub district, Ban Na district found that in overall farmers' quality of life was in high level, and consideration in each aspect found that the highest mean score was psychological and the second was health, society, and economy. 3) To build the development concept of farmers' quality of life according to the Philosophy of Sufficiency Economy in Ban Na sub district, consisted of (1) the characteristic of agriculture according to the Philosophy of Sufficiency Economy, decreasing expense, increasing income, self-sustainability, and new theory agriculture. (2) The development processed of farmers had 4 processes: 1) knowledge training, 2) development by practicing, 3) participatory development, and 4) developing according to the new theory. (3) Farmers' development according to the Philosophy of Sufficiency Economy was divided into 3 levels, 1) self-sustainability in household level, 2) grouping of people in the community, 3) building network with external

Keywords: quality of life, sufficiency economy

¹อาจารย์ประจำ สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

²อาจารย์ประจำ สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

³อาจารย์ประจำ สาขาวิชาการท่องเที่ยวและโรงแรม คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

⁴อาจารย์ประจำ สาขาวิชาการจัดการทั่วไป คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

⁵ผู้ใหญ่นบ้าน

บทนำ

การพัฒนาคุณภาพชีวิตมีความสำคัญเป็นอย่างมาก เพื่อให้สามารถพัฒนาตนเองและสังคมไปสู่เป้าหมายที่พึงปรารถนา ทั้งในส่วนบุคคล ครอบครัว จึงต้องมีการพัฒนาในด้านการศึกษาเพื่อให้มีแนวคิดเจตคติที่ดี รู้จักการบริหารตนเอง การเอื้ออาทรต่อบุคคลอื่น มีอาชีพและรายได้ที่ พอเพียงต่อการดำรงชีวิต มีคุณธรรม ศีลธรรม ถ้าหากปฏิบัติได้เช่นนี้เท่ากับเป็นการยกระดับ ทั้งตนเองและสังคม ทำให้มีคุณค่า มีความเจริญงอกงาม ปัญหาต่าง ๆ ในสังคมลดน้อยลง ประเทศต่าง ๆ จึงพยายามอย่างเต็มที่ในการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพชีวิตของประชาชนให้มีคุณภาพชีวิตที่สูงขึ้น เพื่อช่วยให้สมาชิกทุกคนในสังคมกินดีอยู่ดี มีความสุขสมบูรณ์ ประโยชน์ของการพัฒนาคุณภาพชีวิต ดังจะเห็นได้ว่า หากบุคคลมีคุณภาพชีวิตที่ดี ได้รับการส่งเสริมสนับสนุนให้มีคุณภาพที่ดีย่อมนำไปสู่การพัฒนา ประเทศชาติให้เจริญรุดหน้าก้าวไกลขึ้น สอดคล้องกับหลายประเทศส่วนใหญ่มักเลือกใช้การเจริญเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศต่อบุคคล หรือ GDP เป็นเป้าหมายในการพัฒนา อย่างไรก็ตามการเจริญเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศต่อบุคคลสามารถสะท้อนคุณภาพชีวิตของบุคคลได้เพียงมิติเดียว นั่นคือ มาตรฐานการครองชีพ ในขณะที่คุณภาพชีวิตเกี่ยวข้องกับมิติอื่นๆ มากมาย การศึกษาคุณภาพชีวิตจึงควรศึกษาเป็นองค์รวม ควรคำนึงถึงหลากหลายมิติ ซึ่งองค์การอนามัยโลก ได้แบ่งองค์ประกอบที่สำคัญของคุณภาพชีวิตไว้ 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านร่างกาย 2) ด้านจิตใจ 3) ด้านสัมพันธภาพ ทางสังคม 4) ด้านสิ่งแวดล้อม (The WHOQOL Group, 1994, pp. 24-56)

จากวิกฤตเศรษฐกิจที่ผ่านมา ๆ มาเป็นบทเรียนของการพัฒนาที่ไม่สมดุลและไม่มีเสถียรภาพซึ่งได้ ส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชนในวงกว้าง ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมที่ไม่คำนึงถึงระดับความเหมาะสมกับศักยภาพขององค์กร ภูมิสังคมของประเทศหรือความพร้อมของคนและระบบ นอกจากนี้แล้วการพึ่งพิงความรู้เงินทุนหรือตลาดจากภายนอกประเทศมากเกินไปโดยไม่เตรียมสร้างพื้นฐานภายในประเทศให้มั่นคงและเข้มแข็งหรือสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีเพื่อให้พร้อมรับความเสี่ยงจากความผันผวนของปัจจัยภายในและภายนอก แนวปรัชญาเศรษฐกิจแบบพอเพียงเป็นพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาความยากจนและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้มีความกินดีอยู่ดีบนพื้นฐานแห่งความพอเพียงตามความจำเป็นขั้นพื้นฐานของประชาชนที่มีอยู่ เมื่อประชาชนโดยส่วนใหญ่ซึ่งเป็นฐานล่างของประเทศมีความพออยู่พอกินแล้ว ก็จะเป็นพื้นฐานในการพัฒนาและสร้างความเข้มแข็งให้กับฐานเศรษฐกิจของประเทศ (สุเมธ ตันติเวชกุล, 2552:52) ดังนั้น การพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ.2560-2564 นั้นได้น้อมนำหลัก “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาประเทศอย่างโดยยังคงยึดหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”และ“คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา” ต่อเนื่องมาตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 เพื่อให้เกิดการบูรณาการการพัฒนาในทุกมิติอย่างสมเหตุสมผลมีความพอประมาณและมีระบบภูมิคุ้มกันและการบริหารจัดการความเสี่ยงที่ดี ซึ่งเป็นเงื่อนไขจำเป็นสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืนซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาคนมี

ความเป็นคนที่สมบูรณ์สังคมไทยเป็นสังคมคุณภาพ มีที่ยืนและเปิดโอกาสให้กับคนในสังคมได้ดำเนินชีวิตที่ดี มีความสุขร่วมกันอย่างสมานฉันท์ (สุวรรณา โปะสุวรรณ, 2552:1)

พื้นที่ตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก มีประชากรทั้งหมด 8,113 คน ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก ส่วนใหญ่เป็นการผลิตแบบ รายย่อย คราวเรือนเกษตรกรจำนวนมากถือครองที่ดินขนาดเล็กเพื่อทำกิน เน้นปลูกพืชเชิงเดี่ยวที่ใช้ระยะเวลาในการ เพาะปลูกสั้นเพื่อหารายได้ สำหรับเกษตรกรรายใหญ่ที่เน้นทำการผลิตแบบเฉพาะอย่าง ปลูกพืช/เลี้ยงสัตว์ชนิดใดชนิดหนึ่ง มีอยู่บ้างแต่ไม่มากนัก ซึ่งเกษตรกรจำนวนมากยังคงมีปัญหาในการผลิตด้วยข้อจำกัดด้านที่ดิน ทุน และความรู้ทางการตลาด ทำให้เกษตรกรส่วนใหญ่ยังคงมีรายได้น้อย ทำให้เกิดความยากจนจากปัญหาความยากจนที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของเกษตรกรในตำบลบ้านนา ส่วนหนึ่งเกิดจากการประกอบอาชีพแบบเดิมๆ เกษตรกรยังใช้วิธีการทำเกษตรกรรมแบบ 1.0 เป็นการปลูกพืชเชิงเดี่ยวซึ่งเป็นการผลิตจำนวนมากตามระบบเศรษฐกิจทุนนิยม การใช้ปุ๋ยเคมี ยาฆ่าแมลง ไม่ใช่เทคโนโลยีและนวัตกรรม ไม่มีการแปรรูปผลิตเพื่อเพิ่มมูลค่าของผลผลิต ฯลฯ การเปลี่ยนแปลงของโลกยุคโลกาภิวัตน์ ทำให้เกษตรกรบางส่วนขายที่ดินและเปลี่ยนอาชีพไปทำอย่างอื่น และมีแนวโน้มมากขึ้นเรื่อยๆ ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตที่ต่ำลง ดังนั้นการน้อมนำแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกร จะสามารถแก้ไขปัญหของเกษตรกรในตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก ได้เป็นอย่างดี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะการทำเกษตรตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก
2. เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตเกษตรกรตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก
3. เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกรตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก
4. เพื่อทดลองใช้และประเมินผลรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกรตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก

การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องและกรอบแนวคิดการวิจัย

1.แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต

¹อาจารย์ประจำ สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

²อาจารย์ประจำ สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

³อาจารย์ประจำ สาขาวิชาการท่องเที่ยวและโรงแรม คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

⁴อาจารย์ประจำ สาขาวิชาการจัดการทั่วไป คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

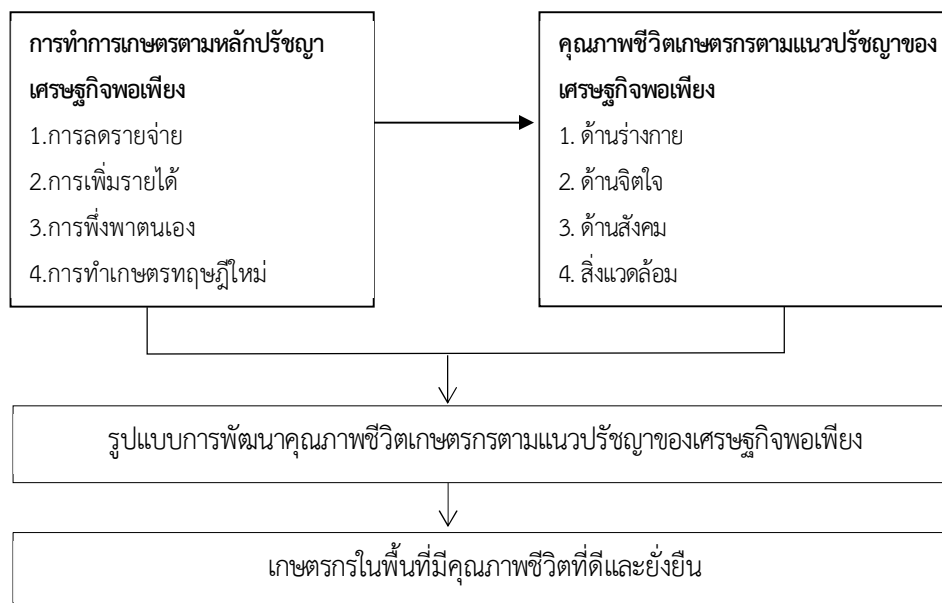
⁵ผู้ใหญ่นบ้าน

คุณภาพชีวิต หมายถึง การที่บุคคลมีสิ่งที่ทำให้บุคคลได้รับการตอบสนองตามความต้องการจำเป็นพื้นฐานของบุคคลอย่างครบถ้วนตามความเหมาะสม เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดี องค์ประกอบของคุณภาพชีวิตประกอบด้วย 1) ด้านสุขภาพกาย คือ การรับรู้สภาพทางด้านร่างกาย ของบุคคล ซึ่งมีผลต่อชีวิตประจำวัน เช่น การรับรู้สภาพความสมบูรณ์แข็งแรงของร่างกาย เป็นต้น 2) ด้านจิตใจ คือ การรับรู้สภาพทางจิตใจของตนเอง เช่น การรับรู้ความรู้สึกทางบวกที่บุคคลมีต่อตนเอง 3) ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม คือ การรับรู้เรื่อง ความสัมพันธ์ของตนกับบุคคลอื่น เป็นต้น 4) ด้านสิ่งแวดล้อม คือ การรับรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต เช่น การรับรู้ว่าคุณภาพชีวิตมีความปลอดภัยและมั่นคงในชีวิต เป็นต้น

2.แนวคิดเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

การพัฒนาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขององค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเป็นแนวทางหนึ่งที่พระองค์ทรงคิดค้นและให้แนวทางไว้เพื่อพสกนิกรของพระองค์ได้ ตระหนักถึงสภาพการณ์ของโลกที่เปลี่ยนไป คือ การพัฒนาในปัจจุบันจะมุ่งเน้นการพัฒนาความเจริญทางด้านวัตถุ หรือจะพูดว่าเป็นโลกแห่งวัตถุนิยมก็ไม่ผิด การพัฒนาทางด้านวัตถุอย่างรวดเร็วจะทำให้วิถีชีวิตของผู้คนเปลี่ยนไป ครอบครัว / ชุมชนหรือสังคมชนบทล่มสลาย ทางหนึ่งที่ต้องกลับมาทบทวนถึงผลการพัฒนาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน การพัฒนาทางวัตถุแบบสุดโต่งจึงไม่ใช่ทางเลือกนี้นัก ควรมีการถอยลงมากหรือก้าวอย่างระมัดระวัง หรือจะใช้คำว่ามัชฌิมาหรือทางสายกลางก็ได้ เมื่อมีระบบเศรษฐกิจระดับใหญ่(ระดับชาติ) หรือมหภาคก็ควรมีเศรษฐกิจระดับเล็ก (ชุมชน หรือ ครอบครัว) ซึ่งจะเป็นฐานที่รองรับระบบเศรษฐกิจใหญ่หรือข้างบน แนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจึงเป็นเสมือนเกาะป้องกันตนเองทางเศรษฐกิจของประเทศไทยได้เป็นอย่างดีเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ ดำเนินไปในทางสายกลางโดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผลรวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบ ภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกทั้งนี้จะต้องอาศัยความรู้ความรอบคอบและความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการ ต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้าง พื้นฐานจิตใจของคนในชาติโดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎีและนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญาและความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านสังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี(สำนักเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน,2554: 7)

จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องสามารถนำมาสร้างเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพต่อไปนี้

วิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกรตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก นี้ใช้รูปแบบของการวิจัยแบบผสมผสาน (Mix Method) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) กับการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยดังขั้นตอนการต่อไปนี้ 1) ศึกษาสภาพทั่วไปของการทำการเกษตรในพื้นที่ตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก โดยการจัดสนทนากลุ่ม (Focus group) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้น สภาพปัญหา รูปแบบการทำการเกษตรและแนวทางการดำรงชีวิตของเกษตรกร เพื่อหาสภาพแวดล้อมเบื้องต้น ซึ่งการจัดสนทนากลุ่ม (Focus group) จะจัดที่ละหมู่บ้านจนครบ 11 หมู่บ้านในพื้นที่ตำบลบ้านนา 2) นำข้อมูลที่ได้จากการจัดสนทนากลุ่มเกษตรกร (Focus group) ทั้ง 11 หมู่บ้านมาวิเคราะห์และสรุปประเด็น 3) นำผลวิเคราะห์ที่ได้มาสภาพการทำการเกษตรและคุณภาพชีวิตของเกษตรกร เพื่อทำแบบสอบถามก่อนสร้างรูปแบบ (Pre-test) 4) นักวิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม (Pre-test) มาสร้างรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกรตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 5) นำรูปแบบที่สร้างขึ้นมายืนยันรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกรตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยการประชุมแบบกลุ่ม (จัดเวที) 6) นำรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่สร้างและปรับปรุงเรียบร้อยแล้ว ไปทดลองใช้กับเกษตรกรที่สมัครใจหรือเกษตรกรที่มีศักยภาพที่พร้อมจะ

¹อาจารย์ประจำ สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

²อาจารย์ประจำ สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

³อาจารย์ประจำ สาขาวิชาการท่องเที่ยวและโรงแรม คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

⁴อาจารย์ประจำ สาขาวิชาการจัดการทั่วไป คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

⁵ผู้ใหญ่นบ้าน

ดำเนินการ 7) ประเมินผลรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกรตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หลังจากที่ได้เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการนำรูปแบบดังกล่าวไปใช้แล้ว โดยจัดทำเป็นแบบสอบถาม (Post-test) 8) สรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัย

1. การทำเกษตรตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 60.3 มีอายุมากกว่า 50 ปีขึ้นไป ร้อยละ 70.5 มีการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า ร้อยละ 49.4 มีรายได้ครัวเรือนรวมปี 50,001 – 100,000 บาท ร้อยละ 34.2 มีหนี้สินไม่เกิน 100,000 บาท ร้อยละ 48.5 มีพื้นที่ทำการเกษตรไม่เกิน 10 ไร่ ร้อยละ 52.3 มีที่ดินในการทำเกษตรส่วนใหญ่มีที่ดินของตนเอง ร้อยละ 67.1 และมีประสบการณ์ในการทำเกษตรส่วนใหญ่มีประสบการณ์มากกว่า 20 ปีขึ้นไป ร้อยละ 32.1

1.2 ลักษณะการทำเกษตรตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1.2.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ภาพรวมลักษณะการทำเกษตรตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยแต่ละด้านมีรายละเอียดดังนี้ 1) ด้านการลดรายจ่าย โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง พบว่าส่วนใหญ่เกษตรกรปลูกผัก ผลไม้ไว้บริโภคเอง 2) ด้านการเพิ่มรายได้ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางพบว่า เกษตรกรมีอาชีพอื่นนอกเหนือจากการทำอาชีพหลักที่ทำให้ครอบครัวมีรายได้เพิ่มขึ้น 3) ด้านการพึ่งพาตนเอง โดยรวมอยู่ในระดับมาก พบว่า เกษตรกรมีความสามารถในการพึ่งตนเองจะพึ่งพาตนเองก่อนที่จะไปพึ่งพาผู้อื่น 4) ด้านการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางพบว่า ชุมชนของเกษตรกรมีการรวมกลุ่มเพื่อจัดกิจกรรมด้านการออมทรัพย์

1.2.2 ข้อมูลเชิงคุณภาพลักษณะสภาพทั่วไปของเกษตรกร ลักษณะการทำเกษตรของเกษตรกรตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เกษตรกรนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ เป็นการนำเกษตรที่เน้นความมั่นคงทางอาหาร ความพอเพียงในครอบครัว ความประหยัด อดออม พึ่งพาตนเองได้ โดยมีรายละเอียดดังนี้ 1) การลดรายจ่าย โดยปลูกผัก ผลไม้ เลี้ยงสัตว์ไว้บริโภค การผลิตปุ๋ยไว้ทำการเกษตร โดยใช้มูลสัตว์และน้ำหมักที่ตนเองจัดทำขึ้นมีการแปรรูปผลผลิต และการทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย 2) การเพิ่มรายได้ เกษตรกรเพิ่มรายได้ โดยนำของที่เหลือจากการบริโภคได้นำมาจำหน่ายและแปรรูปเพื่อจำหน่าย นอกจากนี้ยังมีการหาอาชีพเสริมทำ 3) การพึ่งพาตนเอง เกษตรกรสามารถพึ่งพาตนเองได้ เมื่อนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต โดยเมื่อมีการลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ หารายได้เสริม ประหยัด อดออม ใช้จ่ายอย่างประหยัด เป็นการวางแผนในการดำรงชีวิต เป็นผลที่ได้จากการเรียนรู้ในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ 4) การทำเกษตรทฤษฎีใหม่โดยประยุกต์ให้เหมาะสมกับบริบทและขนาดของพื้นที่ เนื่องจากตำบลบ้านนามีปัญหาเรื่องน้ำด้วย เกษตรกรได้ปรับตัวในการทำเกษตรแนวใหม่ มีการขุดบ่อเก็บน้ำ แบ่งพื้นที่ทำสวน แบ่งพื้นที่ทำนา และมีพื้นที่ในการเลี้ยงสัตว์ และมีการรวมกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมในการขายผลผลิตและเพิ่มผลผลิต

2. คุณภาพชีวิตเกษตรกรตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2.1 ผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณ ภาพรวมคุณภาพชีวิตเกษตรกร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าส่วนใหญ่ คือ ด้านจิตใจ รองลงมา คือ ด้านสุขภาพ และลำดับสุดท้าย คือ ด้านเศรษฐกิจ โดยแต่ละด้านมีรายละเอียดดังนี้ 1) ด้านจิตใจ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าส่วนใหญ่ คือ มีจิตใจที่เข้มแข็ง ไม่วิตกกังวล รองลงมา คือ มีความพอใจกับสิ่งที่มี และไม่โลภ และลำดับสุดท้าย คือ สวดมนต์ไหว้พระเพื่อความสงบของจิตใจ 2) ด้านสังคม โดยรวมอยู่ในระดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าส่วนใหญ่ คือ สามารถไปมาหาสู่พูดคุยและเข้ากับเพื่อนบ้านได้ดี รองลงมา คือ ให้การช่วยเหลือเกื้อกูลคนในชุมชนหรือเพื่อนบ้านหากมีปัญหา และไม่แก่งแย่งแข่งขันกันและเื้ออาทรกันและลำดับสุดท้าย คือ มีองค์ความรู้ที่สามารถถ่ายทอดและเผยแพร่ความรู้ให้กับเพื่อนบ้านในชุมชน 3) ด้านเศรษฐกิจ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าส่วนใหญ่ คือ มีบ้านเรือนและที่พักอาศัยของตนเอง รองลงมา คือ มีข้าว มีปลา ผัก และผลไม้ในท้องถื่นของตนเพื่อการยังชีพอย่างเพียงพอ และลำดับสุดท้าย คือ มีการลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้ที่สมดุล 4) ด้านสุขภาพ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าส่วนใหญ่ คือ รับประทานอาหารวันละ 3 มื้อ ได้ตามปกติเป็นประจำทุกวัน รองลงมา คือ นอนหลับพักผ่อนวันละ 6-8 ชั่วโมง และลำดับสุดท้าย คือ ออกกำลังกายสม่ำเสมอ

2.2 การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ จากการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่า คุณภาพชีวิตของเกษตรกรในด้านจิตใจ ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ และด้านสุขภาพ มีดังนี้ 1) ด้านจิตใจ เกษตรกรมีความเครียด วิตกกังวล ทุกครั้งที่มีการลงทุนทำการเกษตรว่าจะได้ผลผลิตคุ้มค่ากับที่ลงทุนไปหรือไม่ เนื่องจากการทำเกษตรของบ้านยังไม่มีระบบบริหารจัดการน้ำที่มีประสิทธิภาพ ต้องรอน้ำฝนในการทำเกษตร อีกทั้งบางรายต้องไปกู้ยืมเงินมาลงทุน 2) ด้านสังคม เกษตรกรส่วนใหญ่ยังขาดการศึกษาพูดคุยหาทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน และความร่วมมือกันในการทำกิจกรรมต่าง ๆ กับชุมชนก็มีบ้าง 3) ด้านเศรษฐกิจ รายได้ของเกษตรกรที่ได้รับจากการจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต รายได้ที่ได้รับไม่มีความแน่นอน เนื่องจากผลผลิตที่ออกมาก็ไม่แน่นอน บางครั้งออกผลผลิตน้อย และเจอโรคระบาด อีกทั้งการลงทุนทำการเกษตรแต่ละครั้งมีต้นทุนค่อนข้างสูงทั้งค่าปุ๋ย ค่ายาฆ่าแมลง และค่าจ้างตั้งแต่เริ่มเพาะปลูกจนกระทั่งเก็บเกี่ยวผลผลิต และเกษตรกรขาดการวางแผนในการทำเกษตรและการเงิน เกษตรกรต่างคนต่างทำ 4) ด้านสุขภาพ เกษตรกรเน้นการใช้สารเคมีในการทำเกษตรเพื่อที่จะให้ได้ผลผลิตที่เยอะขึ้น ทำให้ส่งผลเสียต่อสุขภาพของเกษตรกรและคนในครอบครัว ซึ่งเกษตรกรยอมรับว่าการเลิกใช้สารเคมีหันมาทำเกษตรอินทรีย์ช่วยให้สุขภาพและความเป็นอยู่ดีขึ้นอย่างมาก แต่ก็ยังขาดเทคนิคในการเพาะปลูก ขาดความรู้ในเรื่อง

¹อาจารย์ประจำ สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

²อาจารย์ประจำ สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

³อาจารย์ประจำ สาขาวิชาการท่องเที่ยวและโรงแรม คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

⁴อาจารย์ประจำ สาขาวิชาการจัดการทั่วไป คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

⁵ผู้ใหญ่นบ้าน

เมล็ดพันธุ์ การแปรรูปผลิต การสร้างมูลค่าเพิ่มกับผลผลิต และยังขาดความรู้ในเรื่องของการตลาดเพื่อที่จะ
ทำให้จำหน่ายสินค้าทางการเกษตรได้มากขึ้น

3. รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกรตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3.1 ลักษณะการทำเกษตรตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เกษตรกรมีการลดรายจ่ายโดยเน้น
การปลูกผักไว้บริโภคในครัวเรือน การเพิ่มรายได้เกษตรกรเพิ่มรายได้ โดยนำของที่เหลือจากการบริโภคได้
นำมาจำหน่ายและแปรรูปเพื่อจำหน่าย การพึ่งพาตนเองเกษตรกรเน้นการพึ่งพาตนเองก่อนที่จะพึ่งพาผู้อื่น
ลดการพึ่งพาจากภาครัฐ มีการวางแผนการดำเนินชีวิต มีการใช้จ่ายอย่างประหยัด ลดค่าใช้จ่ายในสิ่งที่ไม่และ
มีการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ โดยประยุกต์ให้เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่บ้านนา โดยมีการขุดบ่อเก็บน้ำ แบ่ง
พื้นที่ทำสวน แบ่งพื้นที่ทำนา และแบ่งพื้นที่ในการเลี้ยงสัตว์ และมีการรวมกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมในการขาย
ผลผลิตและเพิ่มผลผลิต

3.2 กระบวนการพัฒนาเกษตรกร

กระบวนการพัฒนาเกษตรกรให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มี 4
กระบวนการดังรายละเอียดต่อไปนี้ 1) การอบรมให้ความรู้ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครได้ไปดำเนินการใน
การให้ความรู้กับเกษตรกรเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้เกษตรกรได้นำความรู้ดังกล่าวไป
ประยุกต์ใช้ในการทำเกษตรและนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน 2) การพัฒนาโดยการฝึกปฏิบัติจริง จากนั้น
มหาวิทยาลัยก็ได้ให้เกษตรกรพัฒนาพื้นที่การเกษตรของตนเอง โดยพัฒนาเพื่อเป็นฐานเรียนรู้ทางด้าน
เศรษฐกิจพอเพียงเพื่อให้เป็นต้นแบบให้กับคนในชุมชนหรือบุคคลทั่วไป หน่วยงานที่สนใจ ได้มาเรียนรู้และ
ศึกษาดูงาน เริ่มจากพัฒนา ตั้งแต่การลงทุน การเพาะปลูก การดูแลรักษา การเก็บเกี่ยว การแปรรูป
การตลาด โดยเรียนรู้จากการลงมือทำ นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ เริ่มจากการปรับปรุง
ดิน เกษตรอินทรีย์โดยการทำจุลินทรีย์ใช้เอง เช่น จุลินทรีย์สังเคราะห์แสง น้ำหมักผลไม้ น้ำหมักผัก น้ำ
จุลินทรีย์ท้องถิ่นที่ใช้เป็นส่วนผสมปุ๋ยอินทรีย์ให้มีคุณภาพสูงขึ้นที่ช่วยฟื้นฟูสภาพดินให้มีธาตุอาหารเพียงพอ
ต่อการเพาะปลูกซึ่งเป็นจุลินทรีย์ที่ช่วยย่อยสลายซากพืช ซากสัตว์ ลดแก๊สไข่เน่า สร้างธาตุอาหารให้พืช
เสริมรากผักผลไม้ให้แข็งแรง พร้อมทั้งทำให้เกิดการย่อยสลายในการทำปุ๋ยอินทรีย์ได้เป็นอย่างดี ซึ่งทำให้
เกษตรกรไม่ต้องพึ่งพาสารเคมีที่ทำให้การทำเกษตรมีต้นทุนสูงและไม่ดีต่อสุขภาพของเกษตรกรและผู้บริโภค
อีกด้วย และการศึกษาดูงานเกษตรตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามที่ต่างเพื่อนำองค์ความรู้มา
ประยุกต์ใช้ในการทำเกษตรของตนเอง 3) การพัฒนาเกษตรกรแบบมีส่วนร่วมหลังจากที่ได้พัฒนาความรู้ และ
ได้ลงมือปฏิบัติจริง จากนั้นมหาวิทยาลัย ได้ให้ความรู้เกษตรกรเกี่ยวกับการจัดตั้งกลุ่มเพื่อพัฒนาผลผลิต
การแปรรูปและการจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตร การระดมทุนเพื่อช่วยเหลือสมาชิกในกลุ่ม และการรวมกลุ่ม
เพื่อกู้เงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรเพื่อมาทำการเกษตร 4) การพัฒนาตามเกษตร
ทฤษฎีใหม่ มีการจัดทำแปลงสาธิตเกษตรทฤษฎีใหม่ การสนับสนุนปัจจัยการผลิต เช่น ผลไม้พันธุ์ดีที่เหมาะสม
กับพื้นที่บ้านนา สนับสนุนและส่งเสริมการขุดสระกักเก็บน้ำ ความสามารถทำเกษตรแบบยั่งยืนและมีรายได้
พออยู่พอกิน ซึ่งเกษตรกรต้องมีความมุ่งมั่น ทุ่เมเท ขยัน อดทน เรียนรู้ เพื่อที่จะจัดการที่ดินทำกินของตนให้

เกิดประโยชน์สูงสุด มีการวางแผนจัดการพื้นที่ทำกิน ตามสัดส่วนของหลักเกษตรทฤษฎีใหม่ 4 ส่วนหลัก คือ พื้นที่เพาะปลูก ข้าว พื้นที่กักเก็บน้ำ พื้นที่ปลูกพืชผัก พื้นที่อยู่อาศัยและโรงเรือน ซึ่งสามารถประยุกต์หลักการเกษตรทฤษฎีใหม่ให้เข้ากับบริบทพื้นที่ของเกษตรกร เนื่องจากพื้นที่ของเกษตรกรจะมีบริบทแตกต่างกัน

3.3 การพัฒนาเกษตรกรตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การพัฒนาเกษตรกรตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้ 1) การพึ่งพาตนเองระดับครัวเรือน การพึ่งตนเองของเกษตรกรตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เกษตรกรให้ความสำคัญกับการปลูกพืชผักผลไม้ เลี้ยงสัตว์ ไว้บริโภคในครัวเรือน เหลือจากการบริโภคก็นำไปจำหน่ายสร้างรายได้ให้กับเกษตรกร เกษตรกรมีการผลิตปุ๋ยชีวภาพ และน้ำหมักจุลินทรีย์ไว้ใช้ในการทำเกษตร ซึ่งจะช่วยปรับโครงสร้างของดิน น้ำ อากาศ พืชผักให้มีคุณค่าทางอาหารสูง ลดการใช้สารเคมี เกษตรกรมีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง เกษตรกรปลดหนี้สินและลดรายจ่ายในครัวเรือนได้ เกษตรกรมีบทบาทเป็นทั้งผู้ผลิตและผู้จำหน่าย ซึ่งเกษตรกรสามารถสร้างช่องทาง การตลาดด้วยตนเอง โดยไม่จำเป็นต้องผ่านพ่อค้าคนกลาง หรือถูกครอบงำตามกลไกระบบตลาด เช่น ตลาดในชุมชน ตลาดนัด หรือตลาดออนไลน์ที่มีกลุ่ม Face Book หลากหลาย และเกษตรกรสามารถสร้างกลุ่มออนไลน์ได้ด้วยตนเอง 2) การรวมกลุ่มในชุมชน การรวมกลุ่มในชุมชนของเกษตรกรนับเป็นแนวทางสำคัญต่อการพัฒนาการเกษตร เพราะการรวมตัวกัน นอกจากจะเป็นการเพิ่มอำนาจต่อรอง ทั้งด้านการซื้อปัจจัยการผลิต และขายผลผลิต ยังนำมาซึ่งความร่วมมือกันของกลุ่มที่ประกอบเกษตรกรที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเกษตรกร แก้ไขปัญหา และพึ่งตนเองได้ นำไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชนบ้านนา อีกทั้งสมาชิกในกลุ่มยังช่วยกันส่งเสริมด้านความรู้การทำเกษตรตั้งแต่เริ่มต้นจนจบกระบวนการเพาะปลูก และได้ผลผลิตนำไปสู่ท้องตลาด ยังช่วยกันแก้ไขปัญหาของเกษตรกรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเมื่อรวมตัวกันแล้วเกษตรกรสามารถซื้อปัจจัยการผลิตได้ในราคาที่ถูกลง สามารถจำหน่ายผลผลิตได้ในราคาที่สูงขึ้น วิธีที่ต่างคนต่างกาย เกษตรกรจะไม่มีอำนาจต่อรองราคา และจะทำให้เกษตรกรสามารถขอรับความช่วยเหลือจากรัฐได้ดีกว่าที่จะเรียกร้องโดยคนใดคนหนึ่งนอกกลุ่ม ซึ่งไม่สามารถอ้างว่าเป็นตัวแทนของเกษตรกรทั้งหมด ซึ่งจะช่วยให้กลุ่มของเกษตรกรสามารถขอรับการสนับสนุนความรู้ อุปกรณ์ เครื่องมือ หรือ เทคนิคต่าง ๆ ที่กลุ่มสามารถให้ประโยชน์ได้ 3) การสร้างเครือข่ายร่วมมือกับองค์กรภายนอกการเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการดำเนินงานด้านการเกษตรกับหน่วยงานต่างๆทั้งที่เป็นหน่วยงาน/องค์กรที่ตั้งอยู่ในชุมชนและนอกชุมชน โดยไม่แยกว่าจะเป็นหน่วยงานภาครัฐหรือเอกชน การที่เกษตรกรสามารถเชื่อมโยงเครือข่ายการทำงานกับหน่วยงานต่างๆได้กว้างขวางจะมีส่วนช่วยให้ หน่วยงานเหล่านั้นสนับสนุนกิจกรรมด้านการเกษตร

¹อาจารย์ประจำ สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

²อาจารย์ประจำ สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

³อาจารย์ประจำ สาขาวิชาการท่องเที่ยวและโรงแรม คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

⁴อาจารย์ประจำ สาขาวิชาการจัดการทั่วไป คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

⁵ผู้เฒ่าบ้าน

ได้อย่างรวดเร็ว โดยเกษตรกรจะต้องมีบทบาทด้านต่างๆ เช่น การเชื่อมประสานเครือข่ายที่มีอยู่ให้เข้มแข็ง การแสวงหาเครือข่ายใหม่มาสนับสนุนการทำงาน การจัดกรกลุ่มและองค์กรเครือข่าย

4.การทดลองใช้และประเมินผลรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกรตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

4.1 การทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกรตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จากรูปแบบที่พัฒนาได้ ผู้วิจัยได้นำมาทดลองเพื่อขับเคลื่อนรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกรตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายกโดยมีกระบวนการดังนี้ 1) ผู้วิจัยเชิญเกษตรกรและผู้เกี่ยวข้องเข้าร่วมประชุมเพื่อสรุปข้อค้นพบรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่ผู้วิจัยได้ค้นพบและปรับปรุง 2) หาแนวทางการขับเคลื่อน โดยการคัดเลือกมีต้นแบบการทำเกษตรที่ประชุมได้คัดเลือกต้นแบบการทำเกษตรตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นของหมู่ที่ 8 บ้านหนองมะกอก 3) นักวิจัยและผู้ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ได้ประชุมร่วมกับเกษตรกรต้นแบบที่ทำเกษตรตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเกี่ยวกับความต้องการและความพร้อมในการพัฒนาการทำเกษตร ซึ่งเกษตรกรมีความพร้อมและต้องการที่จะพัฒนาการทำเกษตรของตนเอง นักวิจัยและมหาวิทยาลัยฯ จึงได้ให้ความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการพื้นที่ทางการเกษตร สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ ช่องทางการตลาด แนวทางความร่วมมือ และองค์ความรู้ต่างๆที่จะนำมาพัฒนาพื้นที่ 4) การเผยแพร่ความรู้ให้กับเกษตรกรและผู้สนใจ การเผยแพร่ข้อมูลการทำเกษตร นักวิจัยได้รวบรวมไว้ในศูนย์เรียนรู้เกษตรนวัตกรรมตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก ที่ www.Learning Center.com ซึ่งก็จะมีข้อมูลการทำเกษตรของตำบลบ้านนา ให้ผู้สนใจได้เข้าชม และจัดทำแผ่นพับอีกแบบเพื่อประชาสัมพันธ์

4.2 การประเมินผลการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรด้วยการเกษตรตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หลังจากการขับเคลื่อนรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแล้ว พบว่า ภาพรวมการทำเกษตรตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการพึ่งพาตนเอง รองลงมา คือ ด้านการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ และลำดับสุดท้าย คือ ด้านการลดรายจ่าย แต่ละด้านมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) ด้านการพึ่งพาตนเอง โดยรวมอยู่ในระดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ หลังจากมหาวิทยาลัยมาดำเนินการวิจัยแล้ว เกษตรกรมีการวางแผนการใช้ชีวิตและดำเนินชีวิตมากขึ้น รองลงมา คือ หลังจากมหาวิทยาลัยมาดำเนินการวิจัยแล้ว เกษตรกรรู้จักประมาณตนและใช้จ่ายอย่างพอเพียง และลำดับสุดท้าย คือ หลังจากมหาวิทยาลัยมาดำเนินการวิจัยแล้ว เกษตรกรสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ด้วยตนเองมากขึ้น 2) ด้านการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ หลังจากมหาวิทยาลัยมาดำเนินการวิจัยแล้ว เกษตรกรและชุมชนมีการจัดกิจกรรมเสริมรายได้ให้กับสมาชิกในชุมชน รองลงมา คือ หลังจากมหาวิทยาลัยมาดำเนินการวิจัยแล้ว เกษตรกรและชุมชนมีการจัดกิจกรรมเสริมความรู้ทางการเกษตร และลำดับสุดท้าย คือ หลังจากมหาวิทยาลัยมาดำเนินการวิจัยแล้ว เกษตรกรได้รวบรวมนำผลผลิตขายออกไปขายนอกชุมชน 3) ด้านการ

เพิ่มรายได้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ หลังจากมหาวิทยาลัยมาดำเนินการวิจัยแล้ว เกษตรกรได้มีการนำผลผลิตไปแปรรูปเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม และหลังจากมหาวิทยาลัยมาดำเนินการวิจัยแล้ว เกษตรกรเข้าร่วมกลุ่มส่งเสริมอาชีพของชุมชนเพื่อส่งเสริมอาชีพที่เหมาะสมรองลงมาคือ หลังจากมหาวิทยาลัยมาดำเนินการวิจัยแล้ว เกษตรกรได้ทำอาชีพอื่นนอกจากการทำอาชีพหลักที่ทำให้ครอบครัวมีรายได้เพิ่มขึ้น และลำดับสุดท้าย คือ หลังจากมหาวิทยาลัยมาดำเนินการวิจัยแล้ว เกษตรกรเลี้ยงสัตว์ที่จำเป็นในการประกอบอาหารเช่น ปลา ไก่ เป็ด และเพื่อจำหน่าย 4) ด้านการลดรายจ่าย โดยรวมอยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ หลังจากมหาวิทยาลัยมาดำเนินการวิจัยแล้ว เกษตรกรได้มีการปลูกผัก ผลไม้ไว้บริโภคเอง รองลงมา คือ หลังจากมหาวิทยาลัยมาดำเนินการวิจัยแล้ว เกษตรกรได้เลี้ยงสัตว์ที่จำเป็นในการประกอบอาหาร เช่น ปลา ไก่ เป็ด ตามความเหมาะสมของแต่ละครัวเรือน และลำดับสุดท้าย คือ หลังจากมหาวิทยาลัยมาดำเนินการวิจัยแล้ว เกษตรกรได้มีการผลิตและใช้ปุ๋ยชีวภาพเพื่อลดต้นทุนการผลิต

4.2.3 การพัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกรตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ภาพรวมคุณภาพชีวิตเกษตรกร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าส่วนใหญ่ คือ ด้านเศรษฐกิจ และด้านสุขภาพ รองลงมา คือ ด้านสังคม และลำดับสุดท้าย คือ ด้านจิตใจ แต่ละด้านมีรายละเอียดดังนี้

1) ด้านจิตใจ โดยรวมอยู่ในระดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ หลังจากมหาวิทยาลัยดำเนินโครงการวิจัยเกษตรกรเห็นว่าเกษตรกรในชุมชนให้ความสำคัญต่อคุณธรรมจริยธรรม สวดมนต์ ไหว้พระ เพื่อความสงบของจิตใจ และหลังจากมหาวิทยาลัยดำเนินโครงการวิจัยเกษตรกรเห็นว่าเกษตรกรในชุมชนจะมีความเอื้ออาทรและเห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง รองลงมา คือ หลังจากมหาวิทยาลัยดำเนินโครงการวิจัยเกษตรกรเห็นว่าเกษตรกรในชุมชนจะมีจิตใจที่เข้มแข็ง ไม่วิตกกังวล และลำดับสุดท้าย คือ หลังจากมหาวิทยาลัยดำเนินโครงการวิจัยเกษตรกรเห็นว่าเกษตรกรในชุมชนจะสามารถพึ่งพาตนเอง มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีตามหลักสายกลาง (มีความพอดี) และหลังจากมหาวิทยาลัยดำเนินโครงการวิจัยเกษตรกรเห็นว่าเกษตรกรในชุมชนมีทัศนคติ พอใจกับสิ่งที่มีอยู่ และไม่โลภ

2) ด้านสังคม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ หลังจากมหาวิทยาลัยดำเนินโครงการวิจัยเกษตรกรเห็นว่าเกษตรกรในชุมชนจะอยากนำองค์ความรู้ที่มีของชุมชนมาถ่ายทอดและเผยแพร่ความรู้ให้กับผู้อื่น ทั้งในชุมชนและภายนอกชุมชน รองลงมา คือ หลังจากมหาวิทยาลัยดำเนินโครงการวิจัยเกษตรกรเห็นว่าเกษตรกรในชุมชนรู้สึกอยากให้และแบ่งปันผลผลิตในชุมชน

¹อาจารย์ประจำ สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

²อาจารย์ประจำ สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

³อาจารย์ประจำ สาขาวิชาการท่องเที่ยวและโรงแรม คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

⁴อาจารย์ประจำ สาขาวิชาการจัดการทั่วไป คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

⁵ผู้ใหญ่นบ้าน

และลำดับสุดท้าย คือ หลังจากมหาวิทยาลัยดำเนินโครงการวิจัยเกษตรกรเห็นว่าเกษตรกรในชุมชนมีการให้ความช่วยเหลือเกื้อกูล คนในชุมชนหรือเพื่อนบ้านหากมีปัญหา

3) ด้านเศรษฐกิจ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ หลังจากมหาวิทยาลัยดำเนินโครงการวิจัยเกษตรกรเห็นว่าเกษตรกรในชุมชนมีบ้านเรือนและที่พักอาศัยของตนเองอย่างเหมาะสม รองลงมา คือ หลังจากมหาวิทยาลัยดำเนินโครงการวิจัยเกษตรกรเห็นว่าเกษตรกรในชุมชนมีรายได้จากการทำการเกษตรเพียงพอต่อรายจ่าย และหลังจากมหาวิทยาลัยดำเนินโครงการวิจัยเกษตรกรเห็นว่าเกษตรกรในชุมชนเริ่มมีรายได้จากการประกอบอาชีพด้านการเกษตรสม่ำเสมอตลอดทั้งปี และลำดับสุดท้าย คือ เกษตรกรมีเงินฝากสะสม

4) ด้านสุขภาพ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ หลังจากมหาวิทยาลัยดำเนินโครงการวิจัยท่านเห็นว่าเกษตรกรในชุมชน มีอาหารรับประทานเพียงพอวันละ 3 มื้อ ได้ตามปกติเป็นประจำทุกวัน รองลงมา คือ ท่านมีความพึงพอใจในความสมบูรณ์ แข็งแรงของสุขภาพร่างกายของตนเอง และลำดับสุดท้าย คือ หลังจากมหาวิทยาลัยดำเนินโครงการวิจัยท่านเห็นว่าเกษตรกรในชุมชนแข็งแรงสามารถไปไหนมาไหนด้วยตัวเองได้เป็นอย่างดี

4.2.4 เปรียบเทียบข้อมูลก่อนการขับเคลื่อน-หลังการขับเคลื่อน

(1) ลักษณะการทำการเกษตรตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

การเปรียบเทียบข้อมูลก่อนขับเคลื่อน-หลังการขับเคลื่อนการทำการเกษตรตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยรวมก่อนปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง และหลังปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า หลังปฏิบัติมีระดับความพอใจเพิ่มขึ้นทุกด้านดังนี้ 1) ด้านการลดรายจ่าย โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และหลังปฏิบัติอยู่ในระดับมาก 2) ด้านการเพิ่มรายได้ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และหลังปฏิบัติอยู่ในระดับมาก 3) ด้านการพึ่งพาตนเอง โดยรวมอยู่ในระดับมาก และหลังปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และ 4) ด้านการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และหลังปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

(2) การพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

การเปรียบเทียบข้อมูลก่อนขับเคลื่อน-หลังการขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ภาพรวมคุณภาพชีวิตของเกษตรกรตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยรวมก่อนปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง และหลังปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า หลังปฏิบัติมีระดับความพอใจเพิ่มขึ้นทุกด้านดังนี้ 1) ด้านจิตใจ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และหลังปฏิบัติอยู่ในระดับมาก 2) ด้านสังคม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และหลังปฏิบัติอยู่ในระดับมาก 3) ด้านเศรษฐกิจ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และหลังปฏิบัติอยู่ในระดับมาก 4) ด้านสุขภาพ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และหลังปฏิบัติอยู่ในระดับ

อภิปรายผล

1. ลักษณะการทำเกษตรและการเกษตรตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ภาพรวมลักษณะการทำเกษตรตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับ ชุมพลภัทร์ คงธนารุณันต์ (2551) ได้ศึกษาการดำเนินชีวิตและคุณภาพชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในหมู่บ้านหนองมะจับ ตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษา ด้านการดำเนินชีวิตของเกษตรกรในหมู่บ้านหนองมะจับ พบว่า เกษตรกรมีการจัดการที่ดินในการทำเกษตร หลังจากได้มีการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงโดย เกษตรกรส่วนใหญ่ มีการปลูกพืชหรือเลี้ยงสัตว์ มีการผลิตเพื่อบริโภคเองในครัวเรือนถ้าเหลือจึงจะขายเกษตรกร

2. คุณภาพชีวิตเกษตรกรตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก พบว่า ภาพรวมคุณภาพชีวิตเกษตรกร โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ ปภาดา สุวิโรจน์ (2551) กล่าวว่า องค์ประกอบของคุณภาพชีวิตควรจะต้องประกอบไปด้วย ปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญที่จะทำให้บุคคลมีคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างน้อย 4 ปัจจัยคือ ความสมบูรณ์ด้านร่างกาย ความสมบูรณ์ด้านจิตใจ ความสมบูรณ์ด้านสังคม และความสมบูรณ์ด้านสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดวงตา สารณรมย์ (2556) ได้ศึกษาการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงชุมชนบึงบัว ตำบลลำผักกูด อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงชุมชนบึงบัว ตำบลลำผักกูด อำเภอธัญบุรีจังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับการปฏิบัติมาก สำหรับรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านสุขภาพร่างกายและจิตใจอยู่ในระดับการปฏิบัติมาก รองลงมาได้แก่ด้านสังคมอยู่ในระดับการปฏิบัติมาก สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดได้แก่ด้านเศรษฐกิจ อยู่ในระดับการปฏิบัติมาก ระดับการปฏิบัติที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ชุมชนบึงบัว ตำบลลำผักกูด จังหวัดปทุมธานี 4 ด้านคือ ด้านร่างกายและจิตใจ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า อยู่ในระดับการปฏิบัติมาก และการวิเคราะห์ระดับการปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงชุมชนบึงบัว ตำบลลำผักกูด อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับการปฏิบัติมาก และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ โรจน์ พิริยะเวชกุลและคณะ (2564) ได้ให้กล่าวว่าไว้ว่า แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงตามทฤษฎีนั้นสามารถนำไปปรับใช้ในการดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของชุมชนตนเอง

3. รูปแบบที่เหมาะสมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกรตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นรูปแบบที่เน้นความรู้สู่การฝึกปฏิบัติ เห็นความสำคัญของการพัฒนาตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยการประยุกต์ให้เกษตรกรสามารถดำเนินงานตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างเป็น

¹อาจารย์ประจำ สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

²อาจารย์ประจำ สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

³อาจารย์ประจำ สาขาวิชาการท่องเที่ยวและโรงแรม คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

⁴อาจารย์ประจำ สาขาวิชาการจัดการทั่วไป คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

⁵ผู้เฒ่าบ้าน

รูปธรรม สามารถนำพาเกษตรกรให้สามารถทำการเกษตรแบบยั่งยืนมีรายได้ “พออยู่ พอกิน” ได้อย่างมี
คุณภาพ โดยการพัฒนาเกษตรกรตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

เอกสารอ้างอิง

- ชุมพลภัทร์ คงธนาจารย์นันต์. (2551). *การดำเนินชีวิตและคุณภาพชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในหมู่บ้านหนองมะจับ ตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่* (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาส่งเสริมการเกษตร). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ดวงตา สราญรัมย์. (2556). *การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงชุมชนบึงบัว ตำบลลำผักกูด อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี* (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพฯ : วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการโรจน์ พิริยะเวชกุล, ชัชสรัญ รอดยี่ม, วรวิทย์ ประสิทธิ์ผล, กนกพิชญ์ วชิยวรรณนท์, และนพวรรณ ระวังป่า. (2564). การจัดการชุมชนบนพื้นฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านหนองหัวลิงในตำบลหนองแสง อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก. *วารสารวิชาการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร*, 5(2), 35-66.
- ปภาดา สุวีโรจน์. (2551). *คุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรเทศบาลตำบลบางปู จังหวัดสมุทรปราการ* (การศึกษาอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองส่วนท้องถิ่น). ขอนแก่น: วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สำนักเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน. (2554). *คู่มือการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ*. กรุงเทพฯ: สำนักเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน.
- สุเมธ ตันติเวชกุล. (2549). *ใต้เบื้องพระยุคลบาท*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มติชน.
- สุวรรณา โปะสุวรรณ. (2552). *การนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตของข้าราชการกรมสวัสดิการทหารบก*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- The WHOQOL Group. (1994). Development of the WHOQOL: Rationale and current status. *International Journal of Mental Health*, 23 (3), 24-5

¹อาจารย์ประจำ สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

²อาจารย์ประจำ สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

³อาจารย์ประจำ สาขาวิชาการท่องเที่ยวและโรงแรม คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

⁴อาจารย์ประจำ สาขาวิชาการจัดการทั่วไป คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

⁵ผู้ใหญบ้าน

ปัญหาและแนวทางการเรียนการสอนเกี่ยวกับการใช้เสียงเออร์ท้ายพยางค์ (儿化韵) ในภาษาจีน

The problem of learning teaching about Chinese final Consonant pronunciation /er/

มาลิน หัตถกิจธาดรี¹ (Malin Hattakittatree)

อีเมล Malinnana@hotmail.com โทรศัพท์ 0824588558

บทคัดย่อ

นับแต่ประเทศจีนเข้าร่วมองค์การการค้าโลก (WTO) ในปี ค.ศ. 2001 เป็นต้นมา เศรษฐกิจการค้าของจีนถือว่าได้เติบโตอย่างก้าวกระโดด ประเทศจีนเข้ามามีบทบาทในเวทีโลกอย่างเห็นได้เด่นชัดส่งผลให้ความต้องการในการเรียนภาษาจีนเพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็ว รวมถึงผู้เรียนชาวไทย การที่คนไทยหันมาเรียนภาษาจีนมากขึ้นเป็นจำนวนมาก แม้มีการสอนภาษาจีนในประเทศไทยเป็นระยะเวลายาวนานแล้วก็ตาม แต่ไม่ได้หมายความว่าผู้เรียนชาวไทยจะสามารถสื่อสารภาษาจีนได้ถูกต้องทั้งหมดซึ่งอาจเป็นเพราะไม่เห็นความสำคัญหรือไม่เห็นว่าจะเป็นอุปสรรคในการติดต่อสื่อสาร และหนึ่งในเรื่องที่มีถูกมองข้ามคือเสียงเออร์ท้ายพยางค์ (儿化韵) เนื่องจากเป็นเสียงที่ไม่มีในภาษาไทย ทำให้ผู้เรียนมักจะหลีกเลี่ยงที่จะใช้ในการสื่อสาร ซึ่งในบางสถานการณ์อาจก่อให้เกิดความผิดพลาดในการสื่อสารได้เช่นกัน

หลายปีมานี้ ผู้เรียนภาษาจีนชาวไทยจำนวนไม่น้อยต้องประสบกับปัญหาการใช้เสียงเออร์ “er” ท้ายพยางค์ นอกจากความยากในการออกเสียงเออร์ “er” ท้ายพยางค์ ซึ่งเป็นเสียงที่ไม่มีในภาษาไทยแล้ว ยังมีหลักเกณฑ์การออกเสียงเออร์ “er” ท้ายพยางค์ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงของเสียงค่อนข้างซับซ้อน ทำให้ผู้เรียนออกเสียงผิด และก่อให้เกิดความสับสนในการใช้งาน ประกอบกับจำนวนคำศัพท์ที่ใช้เสียงเออร์ “er” ท้ายพยางค์ที่มีจำนวนไม่ชัดเจน ตลอดจนตำราที่ใช้ในประเทศไทยก็ยังมีระเบียบเรียงในเรื่องนี้ไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน จนกระทั่งเกิดการสื่อสารที่ผิดพลาด คลาดเคลื่อนไปจากวัตถุประสงค์ที่ต้องการของผู้ใช้งานชาวไทย เมื่อการใช้เสียงเออร์ “er” ท้ายพยางค์มีความสำคัญต่อการสื่อสารเช่นนี้แล้ว การเรียนการสอนการใช้เสียงเออร์ “er” ท้ายพยางค์ที่ได้มาตรฐานและถูกต้องตามหลักเกณฑ์ จะนำพาประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน เพื่อนำไปใช้ในการสื่อสารในอนาคตอย่างไม่มีข้อผิดพลาด ฉะนั้น การใช้เสียงเออร์ “er” ท้ายพยางค์จึงเริ่มมีผู้ให้ความสนใจศึกษาเรื่องนี้อย่างจริงจังมากขึ้น บทความชิ้นนี้จึงจะทำการวิเคราะห์สภาพการเรียนการสอนภาษาจีนปัจจุบันและปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหาการใช้เสียงเออร์ “er” ท้ายพยางค์ต่อผู้เรียนชาวไทย พร้อมกับเสนอแนวทางการเรียนการสอนดังกล่าว

คำสำคัญ : การเรียนการสอนภาษาจีน, ปัญหาการใช้เสียงเออร์ท้ายพยางค์, แนวทางการเรียนการสอน

¹อาจารย์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตจระเข้

Abstract

China's accession to the World Trade Organization (WTO) in December 2001, China made extensive commitments to reform domestically and reduce trade barriers. Since joining the WTO, economic and trade exchanges among countries have also shown an upward trend. China has been constantly enhancing comprehensive national strength, so the economic value of the Chinese language has been widely recognized in international business and trades. Besides, the Chinese language has become valuable as a useful language tool in international business communication activities nowadays. Recently, one of the languages in Thailand that has gained tremendous popularity is Chinese. Chinese language teaching in Thailand has a long history; however, Thai students' performance was not satisfactory. The erroneous pronunciation takes place here as well. For instance, Chinese final Consonant pronunciation /er/ is uncomfortably heard when they are produced by Thai learners. The learner does not perceive it as a distinct sound that makes difference to meaning. The result is that Thai learners are not naturally aware of the difference in Thai and Chinese and may not even hear that difference, so it may cause communication errors as well.

Nowadays, Thai learners of Chinese have to face the problem of Chinese final Consonant pronunciation /er/. Besides the difficulty of Chinese final Consonant pronunciation /er/ in which these do not exist in Thai language. There are also rules for pronouncing /er/ and the change in sound is quite complicated, so it makes the learner mispronounce and causing confusion in use. Pronunciation is important in English because mispronunciations will make the hearer misunderstand about the meaning of utterance. In addition, the number of words that uses /er/ at the end of the syllable that is unclear, the textbooks that used in Thailand are still not compiled in the same standard, so it makes the learner mispronounce and causing communication errors for Thai learners. Chinese final Consonant pronunciation /er/ plays an important part in learning teaching Chinese, and focus on pronunciation /er/ is one of the most important tasks for Thai learners to develop and use in Chinese communication. However; Some of them are interested in this case and study how to use it. This paper analyzes Chinese language learning teaching and factors that cause problems in the use of the /er/ among Thai learners and presents guidelines for learning teaching as well.

Keywords: Learning Teaching Chinese, Problem of Chinese final Consonant pronunciation /er/, Guidelines for Learning Teaching

บทนำ

ในการเรียนการสอนภาษาจีนสำหรับผู้เรียนชาวไทยนั้น หัวใจสำคัญมักจะมุ่งเน้นไปในด้าน คำศัพท์ ไวยากรณ์ และการสนทนาสื่อสารการใช้เสียงเออร์ “er” ท้ายพยางค์แม้ไม่ได้เป็นเรื่องหลักในการ เรียนการสอนก็ตาม แต่ก็ เป็นเรื่องที่จำเป็นต้องศึกษาสำหรับผู้เรียนชาวไทย เพราะหากใช้ไม่ถูกต้องก็จะ ส่งผลต่อความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนของผู้รับสารได้ เออร์ “er” เป็นเสียงสระผสมแล้ว สามารถเป็น พยางค์ที่ไม่มีเสียงพยัญชนะ เวลาออกเสียงต้องม้วนลิ้นขึ้นบน เสียง “er” มีลักษณะการใช้อย่างไรบ้าง เช่น 1. ทำหน้าที่เป็นคำเดี่ยว (儿韵) เช่น 儿 而 尔 2. ทำหน้าที่ปัจจัย (儿尾 เช่น 女儿 幼儿 3. วางท้ายคำกลายเป็นพยางค์ควบกล้ำด้วยการม้วนลิ้น พยางค์เสียงที่ลงท้ายด้วยเสียงเออร์ “er” ใน ภาษาจีนจะลดรูปเหลือเป็นตัว “r” เมื่อประสมกับสระท้ายพยางค์ จัดว่าเป็นพยางค์เดียวกัน ซึ่ง “儿” ประเภทนี้เรียกว่า (儿化韵) แต่เวลาเขียนตัวอักษรจีนคือเติม “儿” ไว้ด้านหลังคำนั้นๆ เช่น 哪儿 一点儿 โดยการ ใช้เสียงเออร์ “er” ท้ายพยางค์นี้มีหลักเกณฑ์ในการออกเสียงที่ซับซ้อน และสร้าง ความสับสนต่อผู้เรียน

การใช้เสียงเออร์ “er” ท้ายพยางค์ในภาษาจีนกลางยุคปัจจุบันเป็นส่วนสำคัญที่ไม่อาจละเลย ได้ Kong Jun (2010, pp.3) แต่ด้วยความซับซ้อนในตัวเองของพยางค์เสียงนี้มีหลายประการด้วยกัน ประการแรก ทำให้มีความหมายแตกต่างกันจึงสร้างความสับสนไม่ว่าจะในแง่ความหมายที่แตกต่างกัน ระหว่างพยางค์ที่มีเสียงเออร์ “er” ท้ายพยางค์กับไม่มีเสียงเออร์ “er” ท้ายพยางค์ เช่น 头 (tóu หัว) —头儿 (tóur หัวหน้า) (เหยินจิงเหวินและสุวรรณา เรน, 2562, หน้า 41) ประการที่สอง การใช้ เสียงเออร์ “er” ท้ายพยางค์ ทำให้หน้าที่คำเปลี่ยนแปลงไป เช่น 尖 (jiān) ทำหน้าที่เป็น คำคุณศัพท์—尖儿 (jiānr) ทำหน้าที่เป็นคำนาม (เหยินจิงเหวินและสุวรรณา เรน, 2562, หน้า 41) ประการที่สาม ในแง่ของน้ำเสียงในเสียงเออร์ “er” ท้ายพยางค์ก็จะให้ความรู้สึกที่เป็นกันเอง เอ็นดู ฟังแล้วผ่อนคลาย Liang Rui (2009, pp.121) เช่น 小孩儿 (xiǎoháir) 一朵花儿 (yī duǒ huār) ล้วนแต่เป็นสีสันของการใช้ภาษาในการใช้เสียงเออร์ “er” ท้ายพยางค์

อย่างไรก็ตาม Liang Rui (2009, pp.121) ได้ให้ความเห็นในบทความที่มีชื่อว่า “การ วิเคราะห์ข้อผิดพลาดในการใช้เสียงเออร์ “er” ท้ายพยางค์ในภาษาจีนของผู้เรียนชาวไทย” ไว้ดังนี้ สาเหตุ ของข้อผิดพลาดหลักๆ ในการใช้เสียงเออร์ “er” ท้ายพยางค์มี 2 ประเด็น คือ

1. ในแง่ของกาใช้งานที่ไม่มีหลักเกณฑ์ตายตัว คำศัพท์บางคำเมื่อเติมเสียงเออร์ “er” ท้าย พยางค์กับไม่เติมเสียงเออร์ “er” ท้ายพยางค์ก็เกิดความหมายและหน้าที่ของคำแตกต่าง บางครั้งกลับไม่มี ความแตกต่าง ตลอดจนมีความแตกต่างระหว่างภาษาพูดกับภาษาเขียนของการใช้เสียงเออร์ “er” ท้าย พยางค์ และหลักเกณฑ์การออกเสียงที่ซับซ้อน ทำให้ยากต่อการทำความเข้าใจ

2. ประกอบกับตำราภาษาจีนที่ใช้กันอย่างแพร่หลายต่างก็ตีพิมพ์ตำรากันไปคนละทิศคนละทาง

¹อาจารย์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตจักรพงษ์พานารณ

เช่น ตำราของประเทศจีน 《汉语教程》 (Hanyu Jiaocheng) 《新实用汉语课本》 (Xin Shiyong Hanyu Keben) 《汉语会话301句》 (Hanyu Huihua 301 Ju) หรือของประเทศไทย เช่น 《初级汉语》 (ภาษาจีนระดับต้น) การใช้เสียงเออร์“er” ทำพยัญกรณ์ไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน สร้างความสับสนต่อผู้เรียนในการใช้เสียงเออร์“er” ทำพยัญกรณ์นั้นเพิ่มมากยิ่งขึ้น จึงกลายเป็นปัญหาสำหรับการเรียนภาษาจีนของผู้เรียนชาวไทย

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการใช้เสียงเออร์“er” ทำพยัญกรณ์จะมีความซับซ้อน ไม่แน่ชัดและสร้างความสับสนต่อผู้เรียน แต่หากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในด้านการศึกษาร่วมกันค้นหาหลักเกณฑ์เพื่อเป็นบรรทัดฐานในการเรียบเรียงตำรา ตลอดจนจัดอบรมความรู้ที่เป็นมาตรฐานให้แก่ครูผู้สอนเพื่อจัดการกระบวนการเรียนการสอน พร้อมกับเน้นย้ำการใช้งานที่ถูกต้อง โดยไม่ละเลยรายละเอียดในการใช้เสียงเออร์“er” ทำพยัญกรณ์ ก็ย่อมจะสามารถแก้ปัญหาดังกล่าวได้ อีกทั้งยังเป็นยกระดับการเรียนการสอนภาษาจีนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นอีกด้วย

ความเป็นมาของการใช้เสียงเออร์“er” ทำพยัญกรณ์

李立成 (Li Licheng) ได้กล่าวไว้ในบทความของวารสารมหาวิทยาลัยหังโจว Li Licheng (1994, pp108-114) “พวกชนเผ่าที่ใช้ภาษาในตระกูลอัลไต (Altaic languages) ได้ปกครองทางเหนือของจีนหลายครั้ง และได้ใช้ชีวิตอยู่ทางเหนือเป็นระยะเวลานาน จึงได้นำการม้วนลิ้นในพยางค์ปลายเสียงของภาษาตนเข้าไปภาษาจีนกลางจนพัฒนาเป็นเสียงเออร์“er” ทำพยัญกรณ์จนเกิดเป็นกระแสการใช้งานขึ้นจนถึงปัจจุบัน” ส่วน季永海 (Ji Yonghai) ได้เสนอความเห็นไว้ในบทความในวารสารภาษาชนชาติ Ji Yonghai (1999, pp.19-30) “การกำเนิดเสียงเออร์“er” ทำพยัญกรณ์นั้นมีที่มาจากภาษาจีนเอง และอาจได้รับอิทธิพลจากภาษาต่างถิ่น ซึ่งก็คือภาษาตระกูลอัลไต (Altaic languages) อยู่ทางเหนือของประเทศจีน จนก่อให้เกิดพยางค์ที่มีเสียง r ตามหลังขึ้น” กล่าวคือการใช้เสียงเออร์“er” ทำพยัญกรณ์น่าจะได้รับอิทธิพลจากภาษาตระกูลอัลไตที่อาศัยอยู่ทางเหนือของจีนนั่นเอง

คำจำกัดความของพยางค์ที่มีเสียงเออร์“er” ทำพยัญกรณ์

พยางค์ที่มีเสียงเออร์“er” ทำพยัญกรณ์สามารถกล่าวได้ว่ามีคุณลักษณะพิเศษอย่างหนึ่งของภาษาถิ่นปักกิ่ง Xu Yue (2005, pp.69) เพราะว่าในภาษาจีนกลางนั้นถือเอาสำเนียงปักกิ่งมาเป็นมาตรฐานที่ใช้อยู่ในภาษาจีนกลาง แต่สำหรับคนจีนในภูมิภาคอื่นการเรียนการสอนและการใช้เสียงเออร์“er” ทำพยัญกรณ์เป็นเรื่องที่ค่อนข้างยากลำบากพอสมควร และมีคำศัพท์จำนวนไม่น้อยที่มีเสียงม้วนลิ้นในพยางค์ท้ายของคำ ซึ่งก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการออกเสียง ซึ่งเรียกว่า “พยางค์ที่มีเสียงเออร์“er” ตามหลัง” โดยมีสัญลักษณ์ที่เด่นชัดคือท้ายพยางค์มีเสียงเออร์ กล่าวคือ พยางค์ที่มีเสียงเออร์ ตามหลังนั้นให้ถือว่ามียาวพยางค์เดียวเท่านั้น แม้ว่าการเขียนภาษาจีนจะใช้ตัวอักษร 2 ตัวก็ตาม เช่น 芋儿 (yùr) หรือ 老头儿 (lǎotóur) เป็นต้น อนึ่ง ในกรณีที่มีอักษร 儿 ไม่ได้อยู่ในตำแหน่งท้ายพยางค์แล้ว จะออกเสียง ér เติมเสียง

¹อาจารย์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตจักรพรรดิราช

ซึ่งจะต้องนับเป็น 1 พยางค์ ด้วยเหตุนี้ อย่างไรก็ตาม จำนวนสระในภาษาจีนกลางทั้งหมด 39 ตัว พบว่ามีสระเพียง 37 ตัวเท่านั้นที่สามารถเติมเสียงเออร์ “er” ท้ายพยางค์ จากการรวบรวมแล้วพบว่ามีเสียงที่เกิดขึ้นจริงเพียง 26 เสียง (Li Guangyao, 2014) ทั้งนี้ สระ er และ ê เป็นสระที่ไม่สามารถใช้เสียงเออร์ “er” ท้ายพยางค์ นอกเหนือจากนี้สามารถมีเสียงเออร์ “er” ท้ายพยางค์สระอื่นได้ทั้งหมด สระบางตัวเมื่อเติมเสียงเออร์ “er” ท้ายพยางค์ก็เพียงแต่ม้วนลิ้นท้ายสระเท่านั้น ไม่เกิดการเปลี่ยนแปลงใดๆ แต่สระบางตัวเมื่อเติมเสียงเออร์ “er” ท้ายพยางค์กลับทำให้การออกเสียงสระท้ายพยางค์ขาดหายไป หรือเปลี่ยนไป หรือต้องเพิ่มสระ ซึ่งรายละเอียดจะกล่าวต่อไปในส่วนหลักเกณฑ์การออกเสียงเสียงเออร์ “er” ท้ายพยางค์

หลักเกณฑ์การออกเสียงเออร์ “er” ท้ายพยางค์

ในหนังสือ现代汉语 (上册) (Xiandai Hanyu 1, 2012, pp 70-71) ซึ่งสองนักภาษาศาสตร์ชาวจีนได้ระบุในหนังสือดังกล่าวว่าหลักเกณฑ์ของการใช้พยางค์เสียงเออร์ (儿化韵) ซึ่งมีรายละเอียดค่อนข้างมาก โดยหลักเกณฑ์ดังกล่าวมีดังนี้

1. ในกรณีเมื่อท้ายคำไม่มีตัวสะกดหรือพยางค์เป็นเสียงสระ u ให้ออกเสียงเออร์ “er” ม้วนปลายลิ้นท้ายพยางค์ เช่น

คำศัพท์	การเปลี่ยนแปลงของเสียง	เสียงที่เกิดขึ้นตามหลักสัทศาสตร์	
		ก่อนใส่ 儿	หลังใส่ 儿
唱歌 (chànggē)	唱歌儿 (chànggēr)	kʰɑ → kʰɤ	
山坡 (shānpō)	山坡儿 (shānpōr)	pʰo → pʰoɤ	

2. ในกรณีมีท้ายพยางค์เป็นสระ i และเสียง n ขณะม้วนปลายลิ้นออกเสียง er ตามหลัง ทำให้ไม่ต้องออกเสียงท้ายพยางค์ เช่น

คำศัพท์	การเปลี่ยนแปลงของเสียง	เสียงที่เกิดขึ้นตามหลักสัทศาสตร์	
		ก่อนใส่ 儿	หลังใส่ 儿
瓶盖 (pínggài)	瓶盖儿 (pínggàr)	kɑi → kɤ	
没门 (méimén)	没门儿 (méimér)	mən → mɤ	

3. ในกรณีที่พยางค์เป็นสระ i หรือ ü เมื่อมี er ตามหลัง จะมีการเพิ่มพยางค์เสียง e เพิ่มเข้าไป แล้วค่อยออกเสียงม้วนลิ้น เช่น

¹อาจารย์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตจกรพรรดิพนม

คำศัพท์	การเปลี่ยนแปลงของเสียง	เสียงที่เกิดขึ้นตามหลักสัทศาสตร์	
		ก่อนใส่ 儿	หลังใส่ 儿
小鸡 (xiǎojī)	小鸡儿 (xiǎojīer)	tɕi → tɕioɿ	
有趣 (yǒuqù)	有趣儿 (yǒuqùer)	tɕʰy → tɕʰyoɿ	

4. ในกรณีสระ -i (รวมสระตำแหน่งปลายลิ้น-ฟัน คือ z c s และสระตำแหน่งปลายลิ้น-เพดานแข็ง คือ zh ch sh r) เมื่อมีเสียง er ตามหลัง จะเปลี่ยนเป็นสระ e แล้วจึงออกเสียงม้วนลิ้น เช่น

คำศัพท์	การเปลี่ยนแปลงของเสียง	เสียงที่เกิดขึ้นตามหลักสัทศาสตร์	
		ก่อนใส่ 儿	หลังใส่ 儿
瓜子 (guāzi)	瓜子儿 (guāzēr)	tsɿ → tsɔɿ	
果汁 (guǒzhī)	果汁儿 (guǒzhīer)	tɕʰɿ → tɕʰɔɿ	

5. ในกรณีสระ in และ ün ในขณะที่ย่อเสียง er นั้น เสียง n จะไม่อ่านออกเสียง โดยจะเพิ่มสระ[ə] ก่อนและตามด้วยเสียง [r] เพิ่มเข้าไปก่อน เช่น

คำศัพท์	การเปลี่ยนแปลงของเสียง	เสียงที่เกิดขึ้นตามหลักสัทศาสตร์	
		ก่อนใส่ 儿	หลังใส่ 儿
脚印 (jiǎoyìn)	脚印儿 (jiǎoyīr)	jiəŋ → jiəɿ	
花裙 (huāqún)	花裙儿 (huāqúer)	tɕʰyən → tɕʰyoɿ	

6. ในกรณีมีท้ายพยางค์ ng เมื่อมีเสียง er ตามหลัง จะไม่อ่านออกเสียง ng แต่ยังคงออกเสียงนาสิก แล้วจึงออกเสียงม้วนลิ้น เช่น

คำศัพท์	การเปลี่ยนแปลงของเสียง	เสียงที่เกิดขึ้นตามหลักสัทศาสตร์	
		ก่อนใส่ 儿	หลังใส่ 儿
帮忙 (bāngmáng)	帮忙儿 (bāngmár)	mɑŋ → mɑɿ	
花瓶 (huāpíng)	花瓶儿 (huāpír)	pʰiəŋ → pʰiəɿ	

7. ในกรณีที่ เป็นสระ ing หรือ iong เมื่อมีการเติมเสียง er เข้าไปจะทำให้เสียง ng หายไป และเพิ่มสระ e เข้าไปแต่ให้ออกเสียงนาสิกไว้ แล้วค่อยม้วนลิ้น เช่น

¹อาจารย์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตจกรพรรดิวนารถ

คำศัพท์	การเปลี่ยนแปลงของเสียง	เสียงที่เกิดขึ้นตามหลักสัทศาสตร์	
		ก่อนใส่ 儿	หลังใส่ 儿
人影 (rénying)	人影儿 (rényǐr)	jiəŋ→jiəŋ	
小熊 (xiǎoxióng)	小熊儿 (xiǎoxióer)	çiəŋ→çiəŋ	

หลักเกณฑ์ดังที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้น จะเห็นได้ว่าการใช้เสียงเออร์ “er” ทำยพยางค์มีความละเอียดซับซ้อน และอาจสร้างความสับสนต่อผู้เรียนได้มีใช้น้อย

คุณสมบัติและหน้าที่ของพยางค์ที่มีเสียงเออร์ “er”

การใช้เสียงเออร์ “er” ทำยพยางค์ไม่เพียงแต่สามารถสร้างสีสันของการสื่อสารเท่านั้น หากแต่ยังมีคุณสมบัติในการสร้างความหมาย ชนิดของคำและหน้าที่ที่แตกต่างอีกด้วย

1. คุณสมบัติและหน้าที่ที่แตกต่างของพยางค์ที่มีเสียง “er”

1.1. ในกรณีที่พยางค์ที่มีเสียง “er” ทำหน้าที่เป็นรากศัพท์ โดยมี 儿 ประกอบคำศัพท์ เช่น 儿歌 (érgē เพลงเด็ก) 儿媳 (èrxīfū ลูกสะใภ้) หรือ 健儿 (jiàn'ér ผู้มีพลกำลัง) เป็นต้น

1.2 ในกรณีเสียงเออร์วางอยู่หลังคำ ทำหน้าที่เป็นปัจจัย (suffix) สามารถสร้างความหมายที่แตกต่างของคำ แต่ไม่สามารถอยู่ตามลำพังต้องประสมกับคำอื่นเท่านั้น

1.2.1 คำบางคำเมื่อใส่เสียงเออร์ทำยพยางค์ กับคำที่ไม่มีเสียงเออร์ทำยพยางค์ มีความหมายในเชิงอุปมา เช่น 头 (tóu) หมายถึงหัว 头儿 (tóur) หมายถึงหัวหน้า

1.2.2 คำบางคำเมื่อใช้เสียงเออร์ทำยพยางค์ ทำให้เกิดความหมายที่แคบลงหรือเกิดความหมายขึ้นใหม่ เช่น 白面 (báimiàn) แปลว่าแป้งสาลี 白面儿 (báimiànr) แปลว่าเฮโรอีน หรือ 鼻 (bí) หมายถึงจมูก ซึ่งเป็นอวัยวะในร่างกาย 鼻儿 (bíer) หมายถึงรูเล็กในของใช้ที่สามารถร้อยสิ่งต่างๆได้

1.2.3 สามารถแบ่งแยกหน้าที่ของคำได้ เช่น 盖 (gài) แปลว่าปิด ครอบ ทำหน้าที่คำกริยา ส่วน 盖 (gàir) หมายความว่า ฝา ทำหน้าที่คำนาม หรือ 画 (huà) ทำหน้าที่คำกริยาที่มีความหมายว่าวาด ส่วน 画儿 (huàr) หมายถึงรูปภาพ ซึ่งทำหน้าที่คำนาม

1.3 วางทำยพยางค์ เพียงแต่แสดงน้ำเสียงของผู้พูดที่แฝงด้วยนัยยะที่มีความหมาย “เล็ก, เอ็นดู, สนุกสนานเป็นกันเองและไม่มีพิธีรีตอง” เช่น 脸蛋儿 (liǎndàn) 小孩儿 (xiǎoháir) หรือแสดงความลบหลู่ ดูถูก หรือรังเกียจได้อีกด้วย เช่น 老头儿 (lǎotóur) 小偷儿 (xiǎotóur)

¹อาจารย์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตจันทบุรี

2. การปรากฏคำและไม่ปรากฏคำในภาษาเขียน

การปรากฏรูปของเออร์ฮว่า (儿化) ในการเขียน เมื่อเวลาอ่านก็จะต้องมีการออกเสียงที่มีการม้วนลิ้นขึ้นไป ตามปกติ เช่น 男孩儿 (nánhái) หรือ 树叶儿 (shùyè) หากแต่ในกรณีที่ไม่ปรากฏรูปของ 儿 ในการเขียนนั้น แต่ยังคงอ่านออกเสียงม้วนลิ้นอยู่ เช่น 男孩 (nánhái) หรือ 树叶 (shùyè) จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ชัดว่าการใช้เสียงเออร์ “er” ทำพยพยางค์กับไม่มีเสียงเออร์ “er” ทำพยพยางค์นั้นก่อให้เกิดความเข้าใจผิดในการสื่อสารได้ หากใช้อย่างไม่ระมัดระวัง

ปัญหาในด้านการเรียนการสอนพยางค์ที่มีเสียงเออร์ฮว่า (儿化) ทำพยพยางค์

李光耀 (Li Guangyao) ได้เขียนไว้ในบทความเรื่อง “การวิเคราะห์เสียงเออร์ “er” ทำพยพยางค์ในการเรียนการสอนภาษาจีน” ในวารสาร Humanities Education ว่า เนื่องจากความซับซ้อนในการออกเสียง การออกเสียงที่ยาก อีกทั้งไม่มีหลักเกณฑ์ที่ตายตัว จึงยากแก่การจดจำ หากแต่สิ่งที่สร้างปัญหามากที่สุดคือจำนวนคำศัพท์ที่ต้องใช้เสียงเออร์ “er” ทำพยพยางค์คือมีจำนวนไม่แน่นอน จึงเป็นอุปสรรคในการเรียนเสียงเออร์ “er” ทำพยพยางค์เป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้เรียนชาวต่างชาติ (Li Guangyao, 2014) ซึ่งจึงยิ่งก่อให้เกิดความสับสนกับผู้เรียนชาวต่างชาติอย่างยากที่หลีกเลี่ยงได้ เมื่อเป็นเช่นนั้นแล้วแน่นอนว่าย่อมส่งผลต่อการพัฒนาการเรียนการสอน ทำให้มีความยากลำบากเพิ่มมากขึ้น

สำหรับปัญหาในด้านการเรียนการสอนเสียงเออร์ “er” ทำพยพยางค์นั้น Liang Rui และ Xu Yue ได้วิเคราะห์ปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหาหลักที่สำคัญๆ หลายด้าน ดังนี้

1. ปัจจัยทางด้านจำนวนคำศัพท์ที่มีการใช้เสียงเออร์ “er” ทำพยพยางค์ไม่แน่ชัด

ประการแรก จำนวนคำศัพท์ที่มีเสียงเออร์ “er” ทำพยพยางค์ มีปริมาณมากกว่าคำศัพท์ที่มีการออกเสียงพยางค์เบา ซึ่งพจนานุกรมเสียงเออร์ “er” ทำพยพยางค์ในภาษาปักกิ่ง เรียบเรียงโดย 贾采珠 (Jia Caizhu) เมื่อปี ค.ศ.1990 ได้มีการรวบรวมคำศัพท์ที่มีการใช้เสียงเออร์ “er” ทำพยพยางค์ไว้เกือบ 7,000 รายการ แต่ในปี 2013 นั้นสถาบันวิจัยภาษาศาสตร์แห่งประเทศจีนได้รวบรวมคำศัพท์ที่มีการใช้เสียงเออร์ “er” ทำพยพยางค์จากพจนานุกรมภาษาจีนร่วมสมัย พิมพ์ครั้งที่ 5 โดยในพจนานุกรมดังกล่าวมีคำศัพท์ที่มีเสียงเออร์ “er” ทำพยพยางค์เพียงเกือบ 900 รายการเท่านั้น (Research group of standardization of Er Hua and Mandarin soft tone words. , 2013) ซึ่งจะเห็นได้ว่ามีจำนวนที่แตกต่างกันอย่างชัดเจนมาก

ประการที่สอง “คำที่ต้องมีเสียงเออร์ “er” ทำพยพยางค์” และ “คำที่มีหรือไม่มีเสียงเออร์ “er” ทำพยพยางค์”

แรกเริ่มเดิมทีที่มีการใช้เสียงเออร์ “er” ทำพยพยางค์นั้นเป็นไปในรูปแบบที่จะใส่เสียงเออร์ “er” ทำพยพยางค์หรือไม่ก็ได้ มักจะเป็นไปตามความเคยชินหรืออารมณ์ของผู้พูด บางทีใส่เสียงเออร์ “er” ทำพยพยางค์บางทีก็ไม่ใส่เสียงเออร์ “er” ทำพยพยางค์ แต่ต่อมาเริ่มมีผู้คนจำนวนมากใช้เสียงเออร์ “er” ทำ

¹อาจารย์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตจักรพรรดิพนม

พยางค์มากขึ้น จึงจำเป็นต้องกำหนดขอบเขตของการใช้พยางค์ที่มีเสียงเออร์ “er” ท้ายพยางค์ในภาษาพูดให้ชัดเจนมากขึ้น จากนั้นเริ่มมีการกำหนดขอบเขตของคำที่ต้องมีเสียงเออร์ “er” ท้ายพยางค์ตามบริบทการใช้งานในภาษาพูดว่าคำใดที่ต้องออกเสียงเออร์ “er” ท้ายพยางค์และคำใดไม่ต้องออกเสียงเออร์ “er” ท้ายพยางค์ โดยพิจารณาจากควมถี่ในการใช้งาน และผลักดันให้เกิดรูปแบบที่ชัดเจนและแน่นอนว่าคำใดจะต้องออกเออร์ “er” ท้ายพยางค์หรือคำใดที่มีเออร์ “er” ท้ายพยางค์หรือไม่มีเสียงเออร์ “er” ท้ายพยางค์ก็ได้ หากแต่คำในภาษาจีนกลางปัจจุบันนั้นไม่มีการระบุจำนวนแน่ชัดที่สามารถใช้พยางค์ที่มีการใช้เสียงเออร์ “er” ท้ายพยางค์ หรือคำใดบ้างที่ไม่สามารถใช้พยางค์ที่มีเสียง r ตามหลังยังคงเป็นปัญหาที่ต้องมีการศึกษาและวิจัยให้ชัดเจนมากขึ้นในประเทศไทย เพื่อกำหนดจำนวนกรอบคำศัพท์พยางค์ที่มีเสียงเออร์ “er” ท้ายพยางค์ พร้อมกันนั้น ควรค้นหาเกณฑ์มาตรฐานที่สามารถนำมาใช้ปฏิบัติได้จริงในการเรียนการสอนภาษาจีนอย่างเป็นรูปธรรม

2. ปัจจัยด้านตำราเรียน

นับแต่ประเทศจีนได้การตีพิมพ์หนังสือการสอนภาษาจีนให้แก่ชาวต่างชาติเป็นเล่มแรกในปี ค.ศ. 1958 แม้ว่าหนังสือเล่มดังกล่าวจะสามารถสร้างคุณูปการแก่แวดวงการศึกษาอยู่ไม่น้อย หากแต่ยังคงมีปัญหาย่อยบางประการ ภายหลังได้มีการกำหนดกรอบมาตรฐานระดับภาษาจีน โดยมีคณะกรรมการการศึกษาการสอนภาษาจีนให้แก่ชาวต่างชาติได้ทำการวิจัยและทดลองใช้ในปี ค.ศ.1992 และ ค.ศ.1995 และได้มีการบรรจุพยางค์ที่มีเสียงเออร์ “er” ท้ายพยางค์ให้อยู่ในเนื้อหาการเรียนการสอนอย่างเป็นเรื่องเป็นราว (Xu Yue, 2005) แต่เชื่อว่าปัญหาในเรื่องตำราเรียนจะหมดไป ดังที่กล่าวไว้แล้วข้างต้นว่าพยางค์ที่มีเสียงเออร์ “er” ท้ายพยางค์นั้นเป็นเสียงที่มีคุณลักษณะพิเศษของภาษาปักกิ่งในทาง ภูมิศาสตร์นั้นปักกิ่งอยู่ทางเหนือของจีน แล้วการใช้พยางค์ที่มีเสียงเออร์ “er” ท้ายพยางค์นั้นไม่เป็นที่แพร่หลายในทางตอนใต้ของประเทศจีน ย่อมส่งผลต่อตำราเรียนที่ผลิตออกมาไม่เป็นมาตรฐานเดียวกันทั้งประเทศ

หากย้อนกลับมาดูการเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศไทย ยังมีความนิยมที่จะเลือกใช้ตำราที่ผลิตจากประเทศจีนอยู่ไม่น้อย โดยตำราใช้มากที่สุด 3 อันดับ ได้แก่ 《汉语教程》 (Hanyu Jiaocheng) ซึ่งต่อไปเรียกว่า “汉语教程” รองลงมาคือ 《新实用汉语课本》

(Xin Shiyong Hanyu Keben) ซึ่งต่อไปเรียกว่า “新实用汉语课本” และลำดับ 3 คือ 《汉语会话301句》 (Hanyu Huihua 301 Ju) ซึ่งต่อไปเรียกว่า “汉语会话301句” ศูนย์จีนศึกษาสถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (อ้างถึงในเกรวี่ เพชรทิพย์, 2559) ซึ่งตำราทั้งสามเล่มล้วนแต่เป็นตำราที่ตีพิมพ์โดยสำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยภาษาปักกิ่งทั้งสิ้น และเมื่อร่วมพิจารณาตำราเรียนภาษาจีนที่ผลิตในประเทศไทยและมีการพิมพ์ซ้ำถึงกว่า 40 ครั้ง มียอดจัดจำหน่ายถึงกว่า 120,000 เล่มคือตำรา 《初级汉语》 (ภาษาจีนระดับต้น) ซึ่งต่อไปเรียกว่า “初级汉语” ที่เรียบเรียงโดย อ.เห

¹อาจารย์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตจักรพรรดิราช

ยีนจิงเหวิน ซึ่งเป็นคนจีนที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยเป็นระยะเวลานาน เมื่อเปรียบเทียบตำราทั้ง 4 เล่ม ดังกล่าวที่มีคำศัพท์ที่ใช้พยางค์ที่มีเสียง r ตามหลังที่ปรากฏในตำราไม่ตรงกัน ดังจะพิจารณาได้จากตารางต่อไป

ตารางการเปรียบเทียบตำราที่มีการใช้พยางค์ที่มี r ตามหลังที่ปรากฏในตำราทั้ง 4 เล่ม

ชื่อตำรา	คำศัพท์			
汉语教程	事shì	花huā	聊天儿liáotiānr	玩wán
新实用汉语课本	事儿shìr	花儿huār	聊天liáotiān	玩儿wánr
汉语会话301句	事shì	花(儿)huā(r)	聊天(儿) liáotiān(r)	玩儿wánr
初级汉语	事shì (r)	花huā	聊天(儿) liáotiān(r)	玩wán(r)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่าหากศึกษาลงไปรายละเอียดของคำศัพท์ที่มีเสียง r ตามหลังนั้นจะพบว่า แม้แต่ในตำราเรียนเองที่ตีพิมพ์โดยสำนักพิมพ์เดียวกัน แต่มีผู้แต่งคนละคนกัน ก็ยังปรากฏว่าการใช้เสียงเออร์ “er” ท้ายพยางค์ไม่เป็นมาตรฐานเดียว กล่าวคือ คำศัพท์ที่มีพยางค์ที่มีเสียงเออร์ “er” ท้ายพยางค์บางคำมีการใช้แตกต่างกัน หากยึดมาตรฐานจากพจนานุกรมภาษาจีนร่วมสมัย พิมพ์ครั้งที่ 7 ที่จัดทำโดยสถาบันวิจัยภาษาศาสตร์แห่งประเทศไทยเป็นหลัก โดยจะแยกพิจารณาทีละรายการดังนี้

(1) คำว่า 事shì (r) เป็นคำนามแปลว่า “เรื่องราว, กรณี, งาน, ธุรกิจ” จะออกเสียงเออร์ “er” ท้ายพยางค์ r ตามหลังหรือไม่ก็ได้ หากยึดตามนี้ ตำรา 汉语教程 และตำรา 汉语会话301句 ไม่มีการกำกับการใช้เสียงเออร์ “er” ท้ายพยางค์ ส่วนตำรา 新实用汉语课本 กำกับให้มีเสียงเออร์ “er” ท้ายพยางค์ หากยึดเอาพจนานุกรมจีนร่วมสมัยเป็นมาตรฐาน ก็ถือว่าตำราทั้ง 3 ไม่ตรงกับที่พจนานุกรมระบุไว้สำหรับตำรา初级汉语นั้น มีการกำกับการเสียงไว้ว่า 事shì(r) ซึ่งตรงกับพจนานุกรมมากที่สุด

(2) คำว่า 花huā (r) เป็นคำนามแปลว่า “ดอกไม้ช่อดอกไม้” จะออกเสียงเออร์ “er” ท้ายพยางค์หรือไม่ก็ได้ จะเห็นว่าตำรา 汉语教程และ初级汉语กำกับการเสียงไม่ให้มีเสียงเออร์ “er” ท้ายพยางค์ จึงไม่ตรงกับการกำกับการเสียงตามพจนานุกรมเสียทีเดียว ส่วนตำรา 新实用汉语课本 มีการกำกับการเสียงว่าต้องมีเสียงเออร์ “er” ท้ายพยางค์ จึงไม่ตรงกับการกำกับการเสียงตามพจนานุกรมอีกเช่นกัน ส่วนตำรา 汉语会话301句กำกับการเสียงไว้ว่าจะมีเสียงเออร์ “er” ท้ายพยางค์หรือไม่ก็ได้ ฉะนั้น ตำรา 汉语会话 301 句 มีการกำกับการเสียงตรงกับมาตรฐานในพจนานุกรมมากที่สุดในคำนี้

¹อาจารย์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตจักรพงษ์ขุนารณ

(3) คำว่า 聊天儿 Liáotiānr เป็นคำกริยาแปลว่า “คุยถึงเรื่องสัพเพเหระ คุยกันเล่น คุยกันสนุกๆ” จะต้องออกเสียงเออร์ “er” ท้ายพยางค์เสมอ เมื่อพิจารณาดำราทั้ง 4 เล่มจะพบว่าไม่มีเพียงตำรา 汉语教程 ที่มีการกำกับเสียงตรงตามพจนานุกรมสำหรับตำรา 新实用汉语课本 ไม่มีการกำกับเสียงเออร์ “er” ท้ายพยางค์ ซึ่งไม่ตรงกับการกำกับเสียงตามพจนานุกรม ส่วนตำรา 汉语会话301句 และตำรา 初级汉语 มีการกำกับเสียงมีหรือไม่มีเสียงเออร์ “er” ท้ายพยางค์ก็ได้ ซึ่งไม่ตรงกับการกำกับเสียงที่ระบุไว้พจนานุกรมแต่อย่างใด

(4) คำว่า 玩 wán(r) เป็นคำกริยาแปลว่า “เล่น เทียวเล่น” จะออกเสียงเออร์ “er” ท้ายพยางค์หรือไม่ก็ได้ ในตำราภาษาจีนระดับต้นมีการกำกับเสียงตรงตามพจนานุกรม สำหรับในตำรา 汉语教程 นั้นระบุไว้ว่าไม่มีเสียงเออร์ “er” ท้ายพยางค์ ส่วนตำรา 新实用汉语课本 และตำรา 汉语会话301句 นั้นกำกับเสียงไว้ว่าต้องมีเสียงเออร์ “er” ท้ายพยางค์ ล้วนแล้วไม่ตรงกับการกำกับเสียงในพจนานุกรม มีเพียงตำรา 初级汉语 ที่มีการกำกับเสียงตรงกับพจนานุกรม

อย่างไรก็ตาม ตำราแต่ละเล่มล้วนแต่เป็นตำราที่เรียงเรียบขึ้นจากชาวเจ้าของภาษาทั้งสิ้น หากแต่ยังมีการกำกับเสียงที่ไม่ตรงกันในแต่ละเล่ม เมื่อเป็นเช่นนี้ย่อมสร้างความสับสนและไม่มีมาตรฐานในการใช้เสียงเออร์ “er” ท้ายพยางค์ ทั้งที่เป็นตำราเรียนที่เป็นที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลายในประเทศไทย และย่อมส่งผลกระทบต่อผู้เรียนชาวไทยในการนำไปใช้สื่อสารที่ผิดพลาดหรือคลาดเคลื่อนในอนาคตได้ ทั้งนี้ ยังไม่นับรวมตำราจีนที่ผลิตจากภูมิภาคอื่น และตำราที่ผลิตในประเทศไทยโดยผู้แต่งชาวไทยท่านอื่น

3. ปัจจัยด้านผู้สอนและผู้เรียน

ในการเรียนการสอนนั้นปฏิเสธไม่ได้ว่าครูผู้สอนเป็นปัจจัยที่เป็นส่วนสำคัญในการสร้างผลสัมฤทธิ์ในการเรียนการสอนเป็นอย่างมาก ซึ่งในกรณีการใช้พยางค์ที่มีเสียงเออร์ “er” ท้ายพยางค์ อาจกล่าวได้ว่ามักจะเป็นส่วนที่ครูผู้สอนมักจะไม่ให้ความสำคัญมากนัก เนื่องจากการใช้พยางค์ที่มีเสียงเออร์ “er” ท้ายพยางค์ไม่ใช่จุดสำคัญในการเรียนภาษาจีนของผู้เรียนชาวไทย (Liang Rui, 2009) สำหรับปัจจัยด้านนี้จึงขอแยกพิจารณาเป็น 2 ประเด็น

ประเด็นแรกคือในกรณีของครูผู้สอน ซึ่งมีวัตถุประสงค์หลักที่ต้องการให้ผู้เรียนสามารถติดต่อสื่อสารเข้าใจและใช้ไวยากรณ์จีนที่ถูกต้องเป็นสำคัญ จนขาดการเน้นย้ำหรือไม่ให้ความสำคัญการใช้เสียงเออร์ “er” ท้ายพยางค์แก่ผู้เรียน ซึ่งสามารถแบ่งเป็น 3 กรณีดังนี้

1. กรณีที่ครูผู้สอนชาวจีนที่เป็นคนจีนทางเหนือ ที่คุ้นเคยกับการใช้พยางค์ที่มีเสียงเออร์ “er” ท้ายพยางค์อาจใช้ด้วยความเคยชิน หรือเป็นการเสียงเสริมเท่านั้น ไม่แสดงความหมายแต่อย่างใด (เหวิน จิ่งเหวินและสุวรรณา เรน, 2562, หน้า 40) กล่าวคือมีการใช้เสียงเออร์ “er” ท้ายพยางค์หรือไม่มีเสียงเออร์ “er” ท้ายพยางค์ เช่น 电影 (diàn yǐng) กับ 电影儿 (diàn yǐngr) ทั้ง 2 คำไม่ว่าจะมีเสียงเออร์ “er” ท้ายพยางค์หรือไม่เสียงเออร์ “er” ท้ายพยางค์ไม่ทำให้ความหมายเปลี่ยนแปลง

¹อาจารย์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตจักรพงษ์พานารณ

2. ดังที่กล่าวไว้ข้างต้นแล้วว่าเสียงเออร์ “er” ทำยพยางค์เป็นภาษาถิ่นทางปักกิ่งซึ่งอยู่ทางเหนือของประเทศจีน ประกอบกับตำราของประเทศจีนที่เรียบเรียงจากทางตอนใต้และตำราของประเทศจีนที่เรียบเรียงจากทางเหนือที่รวบรวมการใช้เสียงเออร์ “er” ทำยพยางค์ที่มีความแตกต่างกันอยู่อย่างชัดเจน (Liang Rui, 2009) ดังนั้นการใช้เสียงเออร์ “er” ทำยพยางค์ในกรณีที่ครูผู้สอนชาวจีนที่เป็นคนจีนทางใต้หรือเลือกใช้ตำราของประเทศจีนที่เรียบเรียงจากทางตอนใต้ซึ่งไม่นิยมใช้เสียงเออร์ “er” ทำยพยางค์ในการสอนในชีวิตประจำวันอยู่แล้วนั้น อาจไม่เคร่งครัดในการใช้เสียงเออร์ “er” ทำยพยางค์เท่าใดนัก

3. การออกเสียงคำที่เสียงเออร์ “er” ทำยพยางค์เป็นอุปสรรคใหญ่ของผู้เรียนชาวต่างชาติ (Li Gugangyao, 2014) ซึ่งรวมถึงผู้เรียนชาวไทยด้วย สืบเนื่องมาจากเป็นเสียงที่ไม่มีในภาษาไทย ยากต่อความเข้าใจของผู้เรียน ทำให้ครูผู้สอนชาวไทยเอง ก็อาจจะเกิดปัญหาในการสอนในเวลาที่ยากจำกััดไม่สามารถมุ่งเน้นเรื่องนี้มากนัก

อนึ่ง ต้องยอมรับว่าในบางครั้งการไม่ใช้เสียงเออร์ “er” ทำยพยางค์คำบางคำก็ไม่ทำให้ความหมายในการสื่อสารเปลี่ยนไปจนคู่สนทนาไม่เข้าใจ กล่าวคือ หากครูผู้สอนไม่ให้ความสำคัญในหลักการของการใช้เสียงเออร์ “er” ทำยพยางค์ ย่อมทำให้ยากต่อการเกิดผลสัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์ในการเรียนการสอนในเรื่องดังกล่าวนี้ ทั้งนี้ ไม่นับรวมครูผู้สอนที่มาจากไต้หวัน สิงคโปร์หรือมาจากที่อื่น ๆ นอกประเทศจีน

ประเด็นที่สอง สำหรับในด้านผู้เรียนเองตามที่มีผู้วิเคราะห์ไว้ว่าปัญหาข้อผิดพลาดสำหรับผู้เรียนชาวไทยในการใช้เสียงเออร์ “er” ทำยพยางค์ (Liang Rui, 2009) มี 2 ประเด็นหลักๆ คือ

1. การใช้เสียงเออร์ “er” ทำยพยางค์ที่ไม่มีหลักเกณฑ์ตายตัว และหลักเกณฑ์การออกเสียงที่ซับซ้อน ทำให้ยากต่อการทำความเข้าใจและออกเสียงผิดในผู้เรียนชาวไทย

2. ตำราที่ตีพิมพ์ในประเทศจีน หรือแม้แต่ที่ตีพิมพ์ในประเทศไทยก็ไม่มีมาตรฐานเดียวกัน ก่อให้เกิดความสับสนของผู้เรียนซึ่งไม่ทราบว่าจะต้องยึดการออกเสียงตามตำราเล่มใด

อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาสืบเนื่องจากปัญหาด้านตำราที่กล่าวไว้แล้วข้างต้นที่ไม่เป็นมาตรฐานเดียวกันเท่าใดนัก ย่อมส่งผลกระทบต่อการเรียนการสอนอย่างไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ทำให้เป็นการสร้างความความยากลำบากแก่ผู้สอนในการจัดการเรียนการสอนมิใช่น้อย เพราะเมื่อยึดตามตำราเล่มใดเล่มหนึ่ง แต่อาจกลายเป็นว่าสิ่งที่สอนไม่ตรงกับตำราอีกเล่มหนึ่ง จึงจำเป็นต้องหาหลักเกณฑ์มาตรฐานเดียวกันที่เป็นที่ยอมรับจากทุกฝ่าย เพื่อกำหนดแนวทางในการเขียนตำราให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และป้องกันความสับสนที่จะเกิดขึ้นแก่ผู้เรียน

แนวทางการเรียนการสอน

1. ออกแบบเนื้อหาการเรียนการสอนการใช้พยางค์ที่มีเสียงเออร์ “er” ทำยพยางค์

¹อาจารย์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตจักรพงษ์ขุนารณ

เนื่องด้วยหลักเกณฑ์การใช้เสียงเออร์ “er” ท้ายพยางค์นั้น ไม่มีกรอบคำศัพท์ที่เป็นมาตรฐานแกนกลางในประเทศไทย กอปรกับปัจจุบันตำราเรียนภาษาจีนในระดับประถม ระดับมัธยม รวมถึงมหาวิทยาลัยต่างก็มีการจัดทำตำราเรียนภาษาจีนในแต่ละสถาบันการศึกษา ไม่มีองค์กรใดทำหน้าที่กำหนดตำราเรียนหลักร่วมกันในแต่ละระดับ ทำให้การเลือกใช้ตำราที่หลากหลายจนเกินไป บางครั้งอาจสร้างความสับสนแก่ผู้เรียนมากขึ้น ด้วยเหตุนี้ หน่วยงานของกระทรวงศึกษาธิการหรือกระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมอาจจะต้องร่วมมือกับสถาบันขงจื่อในประเทศไทยเพื่อระดมนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญทางด้านภาษากำหนดกรอบมาตรฐานสำหรับคำศัพท์การใช้เสียงเออร์ “er” ท้ายพยางค์ โดยกำหนดคำศัพท์ที่ “คำที่ต้องมีเสียงเออร์ “er” ท้ายพยางค์” และ “คำที่มีหรือไม่มีเสียงเออร์ “er” ท้ายพยางค์ก็ได้” ให้ชัดเจน และนำมาใช้ในการเรียนการสอนในประเทศไทยเพื่อเป็นทิศทางเดียวกัน สำหรับสถาบันการศึกษาที่เลือกใช้ตำราเรียนจากประเทศจีนหรือตำราที่แต่งขึ้นในประเทศไทยเองก็ควรวางกรอบในการคัดสรรตำราที่มีความสมบูรณ์มากที่สุด หรือในกรณีที่ผู้สอนในแต่ละสถาบันการศึกษาประสงค์ที่จะแต่งตำราใช้เองก็จะสามารถใช้มาตรฐานคำศัพท์ที่วางไว้ เพื่อนำมาแต่งตำราได้อีกด้วย

2. ด้านการสอน

เมื่อพิจารณาสืบเนื่องจากแนวทางแก้ไขปัญหาคำข้อ 1 แล้ว หากมีกรอบคำศัพท์ที่จะสามารถยึดเป็นเกณฑ์มาตรฐานได้แล้ว ก็จะเป็นการง่ายต่อครูผู้สอนในการยึดถือและนำไปปฏิบัติ เพื่อให้การเรียนการสอนเป็นไปในมาตรฐานทิศทางเดียวกัน และเกิดผลสัมฤทธิ์สามารถพิจารณา ดังนี้

1. จัดการอบรมโดยกำหนดกรอบคำศัพท์มาตรฐานสำหรับ “คำที่ต้องมีเสียงเออร์ “er” ท้ายพยางค์” และ “คำที่มีหรือไม่มีเสียงเออร์ “er” ท้ายพยางค์ก็ได้” และหลักเกณฑ์การใช้พยางค์ที่มีเสียงเออร์ “er” ท้ายพยางค์ให้แก่ครูผู้สอนไม่ว่าจะเป็นชาวจีนหรือชาวไทย เพื่อเป็นมาตรฐานต่อวงการศึกษภาษาจีนในประเทศไทย

2. จัดทำคู่มือที่ใช้การเรียนการสอนเสียงเออร์ “er” ท้ายพยางค์โดยเฉพาะ และที่มีจำนวน “คำที่ต้องมีเสียงเออร์ “er” ท้ายพยางค์” และ “คำที่มีหรือไม่มีเสียงเออร์ “er” ท้ายพยางค์ก็ได้” ที่ชัดเจน เพื่อให้ครูผู้สอนได้ศึกษาใช้งานได้อย่างเป็นระบบและทิศทางเดียวกัน และให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการจัดการเรียนการสอน ทั้งนี้ หากกรอบคำศัพท์ดังกล่าวมีความชัดเจนแล้ว เมื่อผู้เรียนได้ศึกษาย่อมจะไม่ก่อให้เกิดความสับสนขึ้นในอนาคต

สรุป

เนื่องด้วยเป็นการใช้เสียงเออร์ “er” ท้ายพยางค์มักจะปรากฏในภาษาพูดในชีวิตประจำวันของชาวจีน แต่มีปัญหาลักษณะที่เกิดจากคำศัพท์ที่ต้องใช้เสียงเออร์ “er” ท้ายพยางค์ คือไม่สามารถระบุจำนวนที่ชัดเจนได้ จนก่อให้เกิดความสับสนในการใช้งานสำหรับผู้เรียนชาวต่างชาติ ซึ่งไม่รู้ว่าคำใดจะต้องใช้เสียงเออร์ “er” ท้ายพยางค์หรือคำใดมีหรือไม่มีเสียงเออร์ “er” ท้ายพยางค์ก็ได้ หรือแม้แต่การที่หลักเกณฑ์

¹อาจารย์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตจระเข้

การออกเสียงที่ซับซ้อนก็เป็นอีกประเด็นที่ทำให้ยากต่อการจดจำ ทำให้เกิดการออกเสียงที่ผิด ซึ่งปัญหาดังกล่าวส่งผลต่อการเรียนที่ไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน

สำหรับแนวทางการเรียนการสอน จึงขอเสนอแนะใน 2 ประเด็นหลักๆ ดังนี้

1. ออกแบบเนื้อหาการเรียนการสอนการใช้เสียงเออร์ “er” ท้ายพยางค์ เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการแต่งตำราในอนาคตที่ชัดเจนเป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยยึดตามหลักการออกเสียงเออร์ “er” ท้ายพยางค์ตามหนังสือ 《现代汉语》 《普通话水平测试大纲》 และหนังสือพจนานุกรม 《现代汉语词典》 ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 7 เป็นแนวทางในการอ่านออกเสียง

2. จัดให้มีการอบรมและจัดทำคู่มือเพื่อให้ครูผู้สอนสำหรับ “คำที่ต้องมีเสียงเออร์ “er” ท้ายพยางค์” และ “คำที่มีหรือไม่มีเสียงเออร์ “er” ท้ายพยางค์ก็ได้” เพื่อให้มีความชัดเจนทั้งในด้านครูผู้สอนและผู้เรียนเองที่จะไม่เกิดความสับสนในการใช้งานต่อไป

3. การใช้เสียงเออร์ “er” ท้ายพยางค์มีผลต่อการสื่อสารอย่างชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นการทำให้ประเภทคำและความหมายที่แตกต่างแล้ว ไม่เพียงแต่เท่านั้น การใช้เสียงเออร์ “er” ท้ายพยางค์ ยังสามารถสร้างความรู้สึกละเอียดและเพิ่มสีสันทางด้านภาษา ซึ่งถ้าผู้เรียนสามารถใช้เสียงเออร์ “er” ท้ายพยางค์ (儿化韵) ได้อย่างถูกต้อง ย่อมจะก่อให้เกิดประโยชน์ทางด้านการสื่อสารที่แม่นยำครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการสื่อสารได้อย่างเต็มประสิทธิภาพระหว่างผู้สื่อสารและผู้รับสาร

¹อาจารย์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตจกรพงษ์ฉนวนารณ

เอกสารอ้างอิง

- Ren Jingwen, & Suwanna Ren. (2019). *Roojing Ruengjean Juggig Jor Jean 2 (Third Edition)*. Bangkok: Green Life Printing House Co.Ltd.
- Tienchai Eiamworamet. (2003). *Chinese-Thai Dictionary (Chinese Simplified Version)*. Bangkok: Angsornpittaya.
- Kewalee Petcharatip. (2016). *The Study of Vocabulary Analysis from the Thai Universities Elementary Chinese Textbooks*.3(3), 21-70.
- Siriwan Wisutthirattanakun, Kanyanat Seangyai & Patcharin Aiemsard. *Administrative Factors and Organization Commitment of Public Autonomous University Lecturers in Bangkok Metropolis*. HUSO Journal of Humanities and Social Sciences. 80-99.
- Huang Borong, & Li Wei. (2012). *Xiandai Hanyu*. Beijing, China. Peking University Publishing.
- Institute of Linguistics, CASS. (2012). *Xiandai Hanyu Cidian 7th Edition*. Beijing, China. The Commercial Press.
- Kang Yuhua, & Lai Siping. (2017). *Hanyu Huihua 301 Ju 1*. Beijing: Peking University Press.
- Kang Yuhua, & Lai Siping. (2017). *Hanyu Huihua 301 Ju 2*. Beijing: Peking University Press.
- Liu Xun. (2007). *Xin Shiyong Hanyu Keben 2*. Beijing: Beijing Language and Culture University Press.
- Liu Xun. (2011). *Xin Shiyong Hanyu Keben 3*. Beijing: Beijing Language and Culture University Press.
- Yang Jizhou. (2008). *Hanyu Jiaocheng 1*. Beijing: Beijing Language and Culture University Press.
- Yang Jizhou. (2007). *Hanyu Jiaocheng 2*. Beijing: Beijing Language and Culture University Press.
- Ji Yonghai. (1999). *The occurrence and development of Chinese Er Hua——Discussion with Mr. Li Sijing*. Minority Language of China. 19-30.
- Li Guangyao. (2014). *An analysis of "Er Hua" in teaching Chinese as a foreign language*. Humanities Education. 128.
- Li Licheng. (1994). *"A new probe into the nature of "Er Hua"*. Journal of Hangzhou University . 108-114.

¹อาจารย์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตจกรพรรดิ

- Liang Rui. (2009). *The "Er Hua" errors of Thai students in learning Chinese*.
Shaanxi education · Higher Education Edition. 121.
- Kong Jun. (2010). *"Research on the teaching of perfect Chinese with Er Hua words"*.3. Research group of standardization of Er Hua and Mandarin soft tone words. (2013) . *A report on the development of common Er Hua word list in Mandarin* Retrieved May 22,2021, from
<http://ahywpc.ahedu.gov.cn/showarticle.asp?id=806>
- Xu yue. (2005). *Problem of "Er Hua" in teaching Chinese as a foreign language*.
Language Teaching and Linguistic Studies. 69-75.

¹อาจารย์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตจกรพงษ์ฉนวนารถ

ศักยภาพการท่องเที่ยวและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราช

Tourism Potential and Sustainable Integrated Tourism Development Approach in Nakhon Si Thammarat Province

สุจิตรา จันทนา¹ (Suchitra Chantana)

อีเมล sujitraeau@hotmail.com โทรศัพท์ 0818412140

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราช ประเทศไทย 2) เพื่อสร้างแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราช ประเทศไทย

ผลการวิจัยพบว่าศักยภาพการท่องเที่ยวและแนวทางการท่องเที่ยวจังหวัดนครศรีธรรมราช มีดังนี้ 1) ศักยภาพการท่องเที่ยวทางธรรมชาติของจังหวัดนครศรีธรรมราช มีธรรมชาติที่โดดเด่น ได้แก่ อุทยานแห่งชาติน้ำตกโยง อุทยานแห่งชาติเขานัน อุทยานแห่งชาติน้ำตกสี่ขีด อุทยานแห่งชาติหาดขนอม-หมู่เกาะทะเลใต้ อุทยานแห่งชาติเขาหลวง หมู่บ้านคีรีวง เขาขุนยี่ น้ำตกกรุงชิง น้ำตกอ้ายเขียว ทรัพยากรวัฒนธรรมได้แก่ วัดธาตุน้อย วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร หอพระสูง (พระวิหารสูง) ศาลพระเสื้อเมือง ฐานพระสยามภูวนารถ ทรัพยากรมหรธรม ได้แก่ มหรธรมสินค้าเกษตรและของดินครศรีธรรมราช เทศกาลผลไม้และของดินครศรีธรรมราช ทรัพยากรกิจกรรม ได้แก่ แหล่งขึ้นธาตุวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร เทียวชมทะเลหมอกเขาขุนยี่ นั่งเรือชมโลมาสิชมพูนอม และทรัพยากรการบริการ ได้แก่ ธุรกิจโรงแรม ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก สำหรับการวิเคราะห์สภาพภายในและภายนอกของจังหวัดนครศรีธรรมราช จุดแข็งคือ มีทำเลที่ตั้งเหมาะสม มีระบบการขนส่งเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวในประเทศ มีทรัพยากรทางธรรมชาติที่โดดเด่น เป็นเมืองแห่งอารยธรรม จุดอ่อน คือ ขาดแผนยุทธศาสตร์คณะกรรมการและการบูรณาการการทำงานร่วมกันของทุกภาคส่วนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โอกาส คือ จังหวัดนครศรีธรรมราชนั้นมีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการท่องเที่ยวทางทะเล การท่องเที่ยวธรรมชาติทางบก น้ำตกและป่าไม้ อีกทั้งรวมไปถึงป่าชายเลนอีกด้วย อุปสรรค คือ การแข่งขันทางการท่องเที่ยวสูง สภาพทางเศรษฐกิจโลกถดถอย ขาดการสร้างเครือข่ายดิจิทัลในการประชาสัมพันธ์ 2) ผู้วิจัยขอเสนอแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราช ประเทศไทย ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ กลยุทธ์เชิงพลิกฟื้น กลยุทธ์รักษาเสถียรภาพ และกลยุทธ์การเตรียมพร้อม

คำสำคัญ : ศักยภาพการท่องเที่ยว, แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยว, จังหวัดนครศรีธรรมราช

¹สังกัดคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Abstract

This research is aimed at 1) to study the potential of tourism in Nakhon Si Thammarat Province 2) to create guidelines of Sustainable Integrated Tourism Development in Nakhon Si Thammarat Province.

The results of the study revealed that tourism potential and tourism Approach in Nakhon Si Thammarat Province that consisted of 1) Outstanding natural tourism resources such as the Yong Waterfall National Park. Khao Nan National Park Namtok Si Kad National Park Hat Khanom National Park - South Sea Islands Khao Luang National Park Khiri Wong Khao Village, Krung Ching Waterfall Center, Ai Khiao Waterfall 2) Cultural resources such as Wat That Noi, Wat Phra Mahathat Woramahawihan, Hall of Phra Sung (Phra Wihan Sung), Shrine of Phra Su Mueang Amulet base 3) Event resources such as Nakhon Si Thammarat Agricultural and Good Products Fair Nakhon Si Thammarat Fruit and Good Goods Festival 4) Activity resources such as Cloth parade at Wat Phra Mahathat Woramahawihan Visit the sea of mist at Khao Suen Take a boat ride to see the pink dolphins in Khanom. And 5) Service resources such as Business: Hotel, Restaurant, Souvenir Shop For analyzing the internal and external conditions of Nakhon Si Thammarat Province. The strength is that it has a suitable location. There is a transportation system to link with tourist attractions in the country. It has remarkable natural resources. Being a civilized city, its weaknesses are the lack of strategic plans, committees, and integration of collaboration among all sectors for sustainable tourism development. The occasion is that Nakhon Si Thammarat Province There are a variety of tourist attractions. Whether it is a marine tourism. Natural tourism by land, waterfalls and forests, including, to the mangrove forest as well. World economic recession Lack of building a digital network for public relations. 2) The researcher would like to propose a guideline for the development of integrated tourism in Nakhon Si Thammarat Province, Thailand. A turnaround strategy Stabilization strategy and preparation strategies.

Keywords: Tourism potential, Tourism development approach, Nakhon Si Thammarat Province

¹สังกัดคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

บทนำ

การท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งของอุตสาหกรรมบริการ มีความสำคัญต่อการสร้างงาน สร้างรายได้ และอาชีพเสริมแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากการท่องเที่ยวสามารถสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่ประเทศ ผ่านการประชาสัมพันธ์ทางการท่องเที่ยว ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก จึงให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวโดยพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว เพื่อรองรับการเจริญเติบโตของธุรกิจท่องเที่ยวในปัจจุบันและอนาคต (ธัญยนิชา เกียรติ และทับทิว เลิศนครเศรษฐ์, 2563) ปัจจุบันอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในประเทศไทยนั้นถือเป็นอุตสาหกรรมหลักที่ทำรายได้ให้ประเทศเป็นอันดับหนึ่งและมีแนวโน้มที่จะเติบโตอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งยังเป็นสาขาเศรษฐกิจที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในชุมชนท้องถิ่นในแต่ละภูมิภาค ไม่ว่าจะเป็นการท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีความแตกต่างกันตามแต่ละภูมิภาค การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมประเพณีที่มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ มีความโดดเด่นและมีคุณค่าตั้งแต่ระดับชุมชนจนถึงระดับประเทศ เป็นเสน่ห์ดึงดูดนักท่องเที่ยวทั่วโลกให้เข้ามา รวมถึงภาพลักษณ์ความมีอัธยาศัยไมตรีของคนไทยในสายตาโลกก็เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ทำให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทยมีการเติบโตอย่างรวดเร็ว (ศุภราภรณ์ แต่งตั้งลำ, 2563)

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยแบ่งตามความสำคัญและสภาพแวดล้อม ได้ 12 ประเภท ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวิทยาการ แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวเพื่อนันทนาการ แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวประเภทชายหาด แหล่งท่องเที่ยวประเภทน้ำตก แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติประเภทถ้ำ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติประเภทเกาะ และแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติประเภทแก่ง (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2556)

ปัญหาการท่องเที่ยวในหลาย ๆ ด้าน ยังไม่ตอบโจทย์ในเรื่องของความยั่งยืน การเดินทางก่อให้เกิดมลพิษทางอากาศ สร้างแรงกดดันต่อทรัพยากรท้องถิ่น ในขณะเดียวกัน บุคคลภายนอกมักถูกจ้างให้มาทำงานตามสถานที่ท่องเที่ยว ซึ่งไม่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนท้องถิ่น กิจกรรมท่องเที่ยวต้องมีส่วนทำให้เกิดการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพการฟื้นฟูชีวิตความเป็นอยู่ของคนท้องถิ่นให้ดียิ่งขึ้น รวมไปถึงก่อให้เกิดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวอย่างมีจิตสำนึก มีความรับผิดชอบต่อสถานที่ท่องเที่ยว โดยที่กิจกรรมท่องเที่ยวต่าง ๆ จะต้องใช้ทรัพยากรที่ไม่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ให้น้อยที่สุด และเปิดโอกาสให้คนท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมด้วย (ศุภราภรณ์ แต่งตั้งลำ, 2563)

จังหวัดนครศรีธรรมราชมีพื้นที่กว้างขวางไม่น้อยกว่า 9,942.502 ตารางกิโลเมตร มีขนาดใหญ่เป็นอันดับที่ 16 ของประเทศและอันดับที่ 2 ของภาคใต้ อีกทั้งมีศักยภาพทางการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ซึ่งเห็นได้จากรางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยวหรือที่เรียกว่า รางวัลกินรี (Tourism Awards) มากถึง 19 รางวัล โดยการท่องเที่ยวเป็นกลไกที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาจังหวัดให้เกิดการขยายตัวทั้งในส่วนของการบริการชุมชน และประชาชน จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นอีกหนึ่งจังหวัดที่มีการพัฒนาด้านอุตสาหกรรมการ

¹สังกัดคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง มีสถานที่ท่องเที่ยวมากมาย เป็นเมืองที่มีเสน่ห์น่าไปเยือนมากเมืองหนึ่งนอกจากจะมีป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์และสวยงาม เช่น เขาหลวง หรือชุมชนพัฒนาตัวอย่างที่บ้านคีรีวง รวมถึงเป็นแหล่งศิลปวัฒนธรรม ทั้งหนังตะลุง มโนราห์ และเป็นเมืองพุทธในแดนใต้ มีพระมหาธาตุวรมหาวิหารมรดกทางวัฒนธรรมที่เมืองนครมีอยู่ ในปัจจุบันนี้ได้รับการสะสมมาจากประวัติศาสตร์อันยาวนานกว่า 1800 ปี เป็นที่ยอมรับว่านครศรีธรรมราชเป็นศูนย์กลางของพุทธศาสนาในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในสมัยนั้น (สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดนครศรีธรรมราช, 2560)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวและสร้างแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยว เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราชให้เป็นที่สนใจต่อนักท่องเที่ยว ชุมชนท้องถิ่นได้รับประโยชน์เชิงเศรษฐกิจจากการท่องเที่ยว เช่น การจัดหาเที่ยว ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก ฯลฯ กิจกรรมเหล่านี้ได้เพิ่มรายได้และกลายเป็นแหล่งสร้างรายได้ให้แก่ครัวเรือนในชุมชน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อสร้างแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราช

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงสภาพปัจจุบันของพื้นที่ท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราช
2. ทำให้ทราบถึงศักยภาพต่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช
3. ได้จัดนำผลการวิจัยไปเสนอแก่ผู้เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราช
4. สามารถนำข้อมูลไปใช้ในการวางแผนกลยุทธ์การตลาด ปรับปรุงการบริหารจัดการให้เป็นรูปแบบธุรกิจเพื่อการแข่งขันทางการตลาดในอนาคต

การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องและกรอบแนวคิดการวิจัย

แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับศักยภาพการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2560-2564 ได้กำหนดหนึ่งในพันธกิจหลักของ ททท. คือ การพัฒนาข้อมูลในเชิงลึกด้านความต้องการของตลาดท่องเที่ยว เนื่องจากนักท่องเที่ยวมีแนวโน้มพฤติกรรมที่ซับซ้อนมากยิ่งขึ้น โดยนักท่องเที่ยวสามารถปรับเปลี่ยนรูปแบบพฤติกรรมการท่องเที่ยวได้ตลอดเวลาตามสภาวะการณ์ต่าง ๆ ที่กำลังเกิดขึ้น ดังนั้น ททท. จึงมีความจำเป็นที่จะต้องทราบถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเดินทางท่องเที่ยวและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว เพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายด้านรายได้ รวมถึงการสร้างภาพลักษณ์และความยั่งยืนทางการท่องเที่ยวและเพื่อให้ ททท. มีข้อมูลพฤติกรรมของตลาดนักท่องเที่ยวชาวไทย

¹สังกัดคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ที่มีความทันสมัยและเข้าใจความต้องการได้อย่างถูกต้องอีกทั้งสามารถนำข้อมูลไปใช้ประกอบการวิเคราะห์สถานการณ์และสนับสนุนการดำเนินงานด้านกลยุทธ์สำหรับตลาดนักท่องเที่ยวชาวไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถเพิ่มรายได้ของนักท่องเที่ยวชาวไทยให้เติบโตเป็นไปตามเป้าหมายที่ได้วางไว้

Likert, Rensis (1968), Pimonsompong C. (2017) ให้ความหมายของการศึกษาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว หมายถึง การศึกษาถึงสภาพแวดล้อมของการดำเนินงานซึ่งมีสาเหตุมาจากปัจจัยภายในของแหล่งท่องเที่ยวเอง หรือมีสาเหตุมาจากปัจจัยภายนอกของแหล่งท่องเที่ยว โดยพิจารณาถึงความสามารถในภาพรวมของแหล่งท่องเที่ยวในประเด็นหลักสำคัญด้านต่าง ๆ ได้แก่ สิ่งดึงดูดใจ การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวก การตลาด การบริหารจัดการ และความปลอดภัย สุขอนามัยเรียกรวมเป็นศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว

แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญของแหล่งท่องเที่ยว เป็นแนวคิดและการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวอย่างเป็นรูปธรรมให้มีประสิทธิภาพ และมีความคุ้มค่า เพื่อสร้างความประทับใจที่เหนือความคาดหมายให้กับนักท่องเที่ยวและการบริหารจัดการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Edmonds J. and George L., 2009) ใน 6 ด้าน ได้แก่

1. ด้านสิ่งดึงดูดใจ เป็นคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวเกิดจากคุณลักษณะสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวแต่ละประเภท ซึ่งทำให้แหล่งท่องเที่ยวนั้นมีความโดดเด่นแตกต่างจากแหล่งท่องเที่ยวอื่นพิจารณาได้จากหลายปัจจัย ทั้งด้านกายภาพของแหล่งท่องเที่ยว ระบบนิเวศ พืช สัตว์ ธรณีสัณฐาน ประวัติศาสตร์ โบราณคดี ศิลปะ สถาปัตยกรรม วิถีชีวิต วัฒนธรรม และความทันสมัยของเทคโนโลยีที่นำมาใช้ในแหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น

2. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก หมายถึงอุปกรณ์และการบริการต่าง ๆ ที่จัดให้กับนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวนั้น เช่น ที่พัก ร้านอาหาร ศูนย์บริการข้อมูล ที่จอดรถ บ้ายข้อมูล ห้องสุขา เป็นต้น

3. ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว หมายถึง เส้นทางคมนาคม การขนส่ง ระยะทาง และค่าใช้จ่ายในการเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงเว็บไซต์ เป็นต้น

4. ด้านการรักษาความปลอดภัย หมายถึงมาตรการด้านความปลอดภัยหรือระบบเตือนภัยที่ต้องมีการปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อป้องกันอันตรายที่อาจเกิดขึ้นต่อชีวิต จิตใจ สุขอนามัยหรือทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว

5. ด้านการตลาดการท่องเที่ยว หมายถึง การทำให้กลุ่มเป้าหมายรู้จักและตัดสินใจเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว โดยอาจใช้กลยุทธ์ต่าง ๆ เช่น ควรโดดเด่นและความมีชื่อเสียงของแหล่งท่องเที่ยว กลยุทธ์สร้างความแตกต่าง และเอกลักษณ์ให้แก่แหล่งท่องเที่ยว

6. ด้านการบริหารจัดการนักท่องเที่ยว หมายถึง การบริหารจัดการให้นักท่องเที่ยวที่เป็นทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศแสดงพฤติกรรมการท่องเที่ยวอันเป็นที่พึงประสงค์ และกำหนดจำนวนที่เหมาะสมกับขีดความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ การเสริมสร้างความร่วมมือของทุก

¹สังกัดคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ภาคส่วน สร้างความตระหนัก ความเข้มแข็งและการประสานความร่วมมือของหน่วยงานที่หลากหลาย การบริหารและการเฝ้าระวังผลกระทบด้านลบ การจัดลำดับความสำคัญในการจัดสรรทรัพยากรและบุคลากรมีงบประมาณสนับสนุนในการดำเนินการ

แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

พยอม ธรรมบุตร (2558) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน คือ การพัฒนาซึ่งนำผลกระทบทั้งในปัจจุบันและในอนาคตด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม มาพิจารณาอย่างรอบคอบ โดยไม่ลืมพิจารณาถึงความต้องการของนักท่องเที่ยว นักธุรกิจและอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว สิ่งแวดล้อม และชุมชนเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว และสอดคล้องกับ บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน คือการท่องเที่ยวกลุ่มใหญ่และกลุ่มเล็กที่มีการจัดการอย่างดีเยี่ยมเพื่อสามารถดำรงไว้ซึ่งทรัพยากรการท่องเที่ยวให้มีความดึงดูดใจอย่างไม่เสื่อมคลาย ธุรกิจท่องเที่ยวมีการปรับปรุงคุณภาพให้มีผลกำไรอย่างเป็นธรรม ชุมชนท้องถิ่น มีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์ตอบแทนอย่างเหมาะสม โดยมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมเยือนสม่ำเสมออย่างเพียงพอ แต่มีผลกระทบทางลบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุดหรือไม่มีเลยอย่างยั่งยืนยาว

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2542) ได้ให้ความหมายการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (Sustainable Tourism) ว่า หมายถึงการท่องเที่ยวกลุ่มใหญ่หรือกลุ่มเล็กที่มีการจัดการอย่างดีเยี่ยม เพราะสามารถดำรงไว้ ซึ่งทรัพยากรการท่องเที่ยวให้มีความดึงดูดใจอย่างไม่เสื่อมคลาย และธุรกิจท่องเที่ยวมีการปรับปรุง คุณภาพให้ได้ผลกำไรอย่างเป็นธรรม โดยมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมเยือนสม่ำเสมออย่างเพียงพอ แต่มีผลกระทบทางลบต่อสิ่งแวดล้อมที่น้อยอย่างยั่งยืนยาว

1. ลักษณะการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน มีลักษณะสำคัญอยู่ 6 ประการ ดังนี้

- 1.1 เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทุกประเภท ทุกแห่ง
- 1.2 เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นคุณค่าและความเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละแหล่งท่องเที่ยว
- 1.3 เป็นการท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม
- 1.4 เป็นการท่องเที่ยวที่ให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้และประสบการณ์เกี่ยวข้องกับธรรมชาติและวัฒนธรรม

และวัฒนธรรม

- 1.5 เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ผลตอบแทนแก่ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนยาว
- 1.6 เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ผลประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่น และคืนผลประโยชน์กลับสู่ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่น

2. หลักการการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน มีหลักการดังนี้ (อุษาวดี พูลพิพัฒน์, 2545)

2.1 การอนุรักษ์และการใช้ทรัพยากรอย่างพอดี (Using Resource Sustainable) ทั้งในส่วนที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรมเป็นสิ่งสำคัญและเน้นการทำธุรกิจในระยะยาว

¹สังกัดคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

2.2 การลดการบริโภคที่เกินความจำเป็นและการลดของเสีย (Reducing Over-consumption and Waste) จะช่วยลดค่าใช้จ่ายในการทำนุบำรุงสิ่งแวดล้อมที่ถูกทำลายในระยะยาว และเป็นการเพิ่มคุณภาพของการท่องเที่ยวด้วย

2.3 การรักษาและส่งเสริมความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติ (Maintaining Diversity) สังคม และวัฒนธรรม จะช่วยขยายฐานของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในอนาคต

2.4 การประสานการพัฒนาการท่องเที่ยว (Integrating Tourism into Planning) เข้ากับกรอบแผนกลยุทธ์การพัฒนาแห่งชาติ การพัฒนาท้องถิ่น และการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม จะช่วยขยายศักยภาพการท่องเที่ยว

2.5 การท่องเที่ยวที่รองรับกิจกรรมในท้องถิ่น (Supporting Local Economic) โดยคำนึงถึงราคาและพัฒนาคุณค่าของสิ่งแวดล้อมไว้ ไม่เพียงแต่ทำให้เกิดการประหยัด แต่ยังป้องกันสิ่งแวดล้อมไม่ถูกทำลายอีกด้วย

2.6 เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น (Involving Local Communities) ในด้านการจัดการผลตอบแทนของประชาชน และสิ่งแวดล้อมเพื่อช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตและการจัดการการท่องเที่ยว

2.7 การประสานความร่วมมือระหว่างผู้ประกอบการ ประชาชนท้องถิ่น องค์กรและสถาบันที่เกี่ยวข้อง (Consulting Stakeholders and the Public) เพื่อลดข้อขัดแย้งและร่วมแก้ปัญหา

2.8 เป็นการฝึกอบรมบุคลากร (Training Staff) โดยสอดแทรกแนวคิดและวิธีปฏิบัติในการพัฒนาแบบยั่งยืนแก่บุคลากรท้องถิ่นทุก ๆ ระดับ เพื่อยกระดับการบริการการท่องเที่ยว

2.9 ข้อมูลข่าวสารที่สื่อให้กับนักท่องเที่ยว โดยมุ่งสร้างความเข้าใจในการเคารพต่อธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรมที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว (Marketing Tourism Responsibly) อีกทั้งเป็นการช่วยยกระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวอีกทางหนึ่ง

2.10 การวิจัยและติดตามผล (Undertaking Research) เพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพในการดำเนินงาน รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่แนวทางการแก้ไขที่เป็นประโยชน์ต่อผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

สรุปแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีผู้เกี่ยวข้องดังนี้ คือ หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชน นักท่องเที่ยว ประชาชนท้องถิ่น และแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเหล่านี้จะต้องมีการจัดการโดยตั้งแต่การวางแผน การร่วมมือและการบริหารจัดการการเพื่อไปสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

หลักการและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

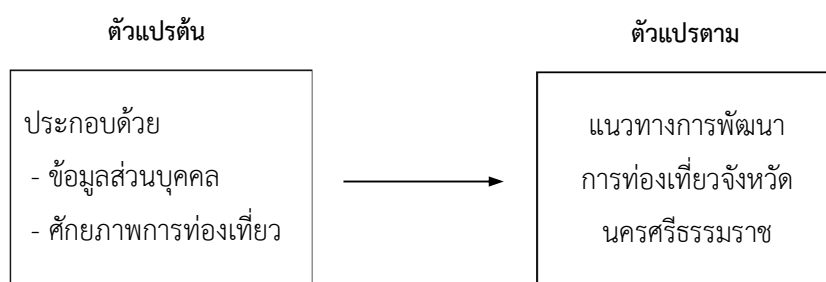
โรเจอร์ และสลิน (Roger & Slinn, 1995 อ้างถึงใน ภราเดช พยัทธิเชียร, 2544) โดยหลักการพัฒนาและการจัดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ได้แก่ 1) สิ่งแวดล้อมเป็นทรัพยากรสมบัติที่สำคัญ และมีคุณค่าต่อ

¹สังกัดคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

การท่องเที่ยว ต้องรักษาสีงแวดล้อมให้มีสภาพเหมือนเดิม มิให้ถูกทำลายในระยะสั้น 2) การท่องเที่ยวการจัดกิจกรรมที่อำนวยความสะดวกให้กับชุมชนแหล่งท่องเที่ยวให้มีความเสมอภาคเท่ากับนักท่องเที่ยว 3) การจัดการเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการท่องเที่ยวกับสิ่งแวดล้อม ต้องส่งผลต่อการพัฒนาแบบยั่งยืน การท่องเที่ยวต้องไม่ทำลายทรัพยากร และก่อให้เกิดผลเสียในอนาคตหรือส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม 4) กิจกรรมและการพัฒนาการท่องเที่ยวควรยอมรับสภาพธรรมชาติ และลักษณะของสถานที่ ซึ่งเป็นที่ตั้งเดิมของกิจกรรมหรือการพัฒนาดังกล่าว 5) ความกลมเกลียวที่เกิดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยว ต้องเกิดจากความต้องการของนักท่องเที่ยว ประชาชนในท้องถิ่น และสถานที่ท่องเที่ยว และ 6) การเปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ แต่การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงต้องไม่ทำลายหลักการพัฒนาแบบยั่งยืน

ศรีพร สมบุญธรรม (2536) ได้สรุปลักษณะสำคัญ 6 ประการ ที่ประกอบขึ้นเป็นแนวคิดของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ประกอบด้วย การพัฒนาการท่องเที่ยวในระดับท้องถิ่นและระดับภูมิภาค ควรส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในโครงการต่าง ๆ ควรมีการพิจารณาอย่างรอบคอบถึงขอบเขตที่เหมาะสม ควรมุ่งส่งเสริมรูปแบบของงานที่มีความน่าสนใจและผลตอบแทนสูงให้กับคนในท้องถิ่น

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการศึกษา (หรือ) วิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษา ศักยภาพการท่องเที่ยวและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนในจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ผู้วิจัยจึงใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยในส่วนของการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จะเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ซึ่งจะเป็นการกล่าวถึงรายละเอียดในหัวข้อ ดังนี้

1. การออกแบบงานวิจัย
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. เครื่องมือในการวิจัย

¹สังกัดคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

1. การออกแบบงานวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบไม่ทดลอง (Non-Experimental Design) เป็นการวิจัยที่มีการศึกษาตามสภาพที่เป็นไปตามธรรมชาติ โดยไม่มีการจัดกระทำหรือควบคุมตัวแปรใด ๆ เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามแบบวิจัยตัดขวาง (Cross Sectional Studies) คือ เป็นการเก็บข้อมูลในช่วงระยะเวลาใดเวลาหนึ่งเพียงครั้งเดียวโดยใช้เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีทางสถิติ

2. ประชากรกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ ประชากรที่อาศัยในจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งมีจำนวน 1,547,805 คน (ที่มา : ประกาศสำนักงานทะเบียนกลาง 31 ธันวาคม 2563) จึงใช้วิธีการกำหนดกลุ่มตัวอย่าง โดยการเปิดตารางของ Krejcie and Moran โดยที่กำหนดค่าความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่าง ที่ยอมรับได้ที่ 0.05 จึงทำให้มีระดับความเชื่อมั่นที่ 95% โดยผลจากการเปิดตารางขนาดกลุ่มตัวอย่าง พบว่าขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่จะต้องทำการศึกษามีจำนวน 113 ตัวอย่าง และสุ่มตัวอย่างแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น ด้วยวิธีการสุ่มแบบสะดวก

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ คือ แบบสอบถามปลายปิดจำนวน 140 คน กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 113 คน โดยการเปรียบเทียบตารางของ Krejcie and Morgan โดยที่กำหนดค่าความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างที่ยอมรับได้ที่ 0.05 จึงทำให้มีระดับความเชื่อมั่นที่ 95% เกี่ยวกับศักยภาพการท่องเที่ยวและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

3.1 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับศักยภาพการท่องเที่ยวและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน จากงานวิจัย ตำรา เอกสารทางวิชาการ บทความและแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง กำหนดกรอบแนวคิดและประเด็นการวิจัย, กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษานิยามศัพท์ตัวแปรเพื่อที่จะสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมตัวแปร โดยแบ่งออกเป็นดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม มีคำถาม 6 ข้อ เป็นลักษณะคำถามแบบปลายปิดมีตัวเลือกคำตอบให้ผู้ตอบแบบสอบถาม โดยเลือกเพียงแค่ 1 คำตอบ

ส่วนที่ 2 แบบประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีคำถาม 23 ข้อ เป็นลักษณะคำถามแบบปลายปิดมีตัวเลือกคำตอบให้ผู้ตอบแบบสอบถาม โดยเลือกเพียงแค่ 1 คำตอบ

ส่วนที่ 3 แบบประเมินแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีคำถาม 18 ข้อ เป็นลักษณะคำถามแบบปลายปิดมีตัวเลือกคำตอบให้ผู้ตอบแบบสอบถาม โดยเลือกเพียงแค่ 1 คำตอบ

¹สังกัดคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ส่วนที่ 4 แบบประเมินข้อเสนอแนะ มีคำถาม 1 ข้อ เป็นลักษณะคำถามแบบปลายเปิดให้ผู้ตอบแบบสอบถามเขียนข้อเสนอแนะ โดยการบรรยายความคิดเห็นของผู้ทำแบบสอบถาม

เกณฑ์การวัดมี 5 ระดับ คือ

ค่าคะแนนระดับ 5 หมายถึง มากที่สุด

ค่าคะแนนระดับ 4 หมายถึง มาก

ค่าคะแนนระดับ 3 หมายถึง ปานกลาง

ค่าคะแนนระดับ 2 หมายถึง น้อย

ค่าคะแนนระดับ 1 หมายถึง น้อยที่สุด

ผู้วิจัยแบ่งช่วงของระดับ ด้วยการหาความกว้างของอันตรภาคชั้น โดยใช้สูตรการหาความกว้างของอันตรภาคชั้น ดังนี้ ช่วงคะแนน = (คะแนนสูงสุด-คะแนนต่ำสุด) จำนวนระดับชั้น สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ได้ใช้ช่วงคะแนนเท่ากับ $(S-1)/5 = 0.8$

ผลการศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามการวิจัยเรื่อง ศักยภาพการท่องเที่ยวและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราช สามารถสรุปผลได้ดังต่อไปนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 59.3 มีอายุระหว่าง 20 - 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 60.2 มีสถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 76.1 ซึ่งมีการศึกษาปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 76.1 มีอาชีพเป็นชุมชน คิดเป็นร้อยละ 31.9 และมีเงินเดือนอยู่ในระหว่าง 10,000 - 20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 36.3

2. ผลการวิเคราะห์ศักยภาพการท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.66 เมื่อพิจารณารายด้านแล้ว พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีด้านศักยภาพสิ่งดึงดูดใจมากที่สุดมีค่าเฉลี่ย 4.33 ด้านความปลอดภัยอยู่ในระดับมากโดยมีค่าเฉลี่ย 4.08 โดยผู้ตอบแบบสอบถามได้ให้ระดับความเห็นในแต่ละด้านไว้ดังนี้

ด้านศักยภาพสิ่งดึงดูดใจโดยรวมมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 4.33 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.661 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติทางวัฒนธรรม ทางประวัติศาสตร์ มีความน่าสนใจและความโดดเด่น โดยมีค่าเฉลี่ย 4.41 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.607

ด้านศักยภาพการเข้าถึงโดยรวมมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 4.17 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.533 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ มีความปลอดภัยในการเดินทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว และมีความโดดเด่น โดยมีค่าเฉลี่ย 4.20 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.629

¹สังกัดคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ด้านศักยภาพสิ่งอำนวยความสะดวก โดยรวมมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 4.23 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.833 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ มีสาธารณูปโภคพื้นฐานในแหล่งท่องเที่ยวเพียงพอ โดยมีค่าเฉลี่ย 4.30 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.581

ด้านศักยภาพการตลาด โดยรวมมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 4.19 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.594 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่มีช่องทางการติดต่อประสานงาน/การสำรองบริการที่หลากหลายและเพียงพอ มีค่าเฉลี่ย 4.24 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.645

ด้านศักยภาพความปลอดภัย โดยรวมมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 4.08 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.666 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ มีการจัดการด้านสุขอนามัยในอาหารที่พักและบริการที่เกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย 4.20 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.722

ด้านศักยภาพการบริหารจัดการนักท่องเที่ยวโดยรวมมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 4.11 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.588 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ มีการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเป็นอย่างดี มีค่าเฉลี่ย 4.15 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.679

3. ผลการวิเคราะห์แนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย 4.03 เมื่อพิจารณารายด้านแล้ว พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีการประชาสัมพันธ์ของสถานที่ท่องเที่ยวในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.09 ด้านความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวและคนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.03 ด้านความร่วมมือระหว่างภาครัฐและของคนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.02 และด้านนโยบายของภาครัฐมากโดยมีค่าเฉลี่ย 3.98

4. ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะแบบบรรยายความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยภาพรวมจากแบบสอบถามจะมีข้อเสนอแนะแสดงความคิดเห็นในหลาย ๆ ด้าน เช่น ด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีความโดดเด่นและอนุรักษ์ความเป็นธรรมชาติและเอกลักษณ์ที่สวยงาม ด้านการประชาสัมพันธ์ให้มีการเพิ่มโฆษณา และรีวิวสถานที่ท่องเที่ยว ร้านอาหาร ที่พัก ตามช่องทางต่าง ๆ ให้มากขึ้น ด้านบริการรวมถึงการอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยว ได้แก่ การบริการนำเที่ยว และเพิ่มเทคโนโลยีเข้ามาเป็นประโยชน์ในการท่องเที่ยว ด้านความร่วมมือของทุกคนและหน่วยงานภาครัฐให้มากขึ้นเพื่อเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจและแหล่งท่องเที่ยวให้กับจังหวัดนครศรีธรรมราช

อภิปรายผล

จากการศึกษา เรื่อง ศักยภาพการท่องเที่ยวและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราช สามารถสรุปได้ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ศักยภาพการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยภาพรวมศักยภาพการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจเป็นเพราะว่าศักยภาพการท่องเที่ยวในแต่ละด้านของจังหวัดนครศรีธรรมราชมีความน่าสนใจและน่าท่องเที่ยว

¹สังกัดคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

จึงอยู่ในระดับมากที่สุดในศักยภาพด้านสิ่งดึงดูดใจ ศักยภาพด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และอยู่ในระดับมากในศักยภาพด้านการเข้าถึงศักยภาพด้านการตลาด ศักยภาพด้านความปลอดภัย และศักยภาพด้านการบริหารจัดการนักท่องเที่ยว ทั้งหมดในทุกด้านจะทำให้มีนักท่องเที่ยวใหม่ ๆ เดินทางมาท่องเที่ยวและกลับมาท่องเที่ยวซ้ำ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของงานวิจัยของ Rajesh (2013) ที่ศึกษาเรื่อง รูปแบบแนวคิดด้านผลกระทบของการรับรู้ของนักท่องเที่ยวภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อความภักดีต่อสถานที่ท่องเที่ยวปลายทาง ผลการวิจัยพบว่า การรับรู้ของนักท่องเที่ยวภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวมีอิทธิพลโดยตรงต่อความภักดีต่อสถานที่ท่องเที่ยวปลายทาง สะท้อนให้เห็นว่า ความพร้อมและสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวเป็นส่วนสำคัญในการดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามา เมื่อเกิดความประทับใจก็จะกลับมาเที่ยวซ้ำ และสามารถแนะนำให้บุคคลอื่นเข้ามาท่องเที่ยวแบบตนเองอีกด้วย

2. การวิเคราะห์เพื่อสร้างแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจในแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านนโยบายของภาครัฐ ความร่วมมือระหว่างภาครัฐและคนในจังหวัด การประชาสัมพันธ์ของสถานที่ท่องเที่ยว ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวและคนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เสาวคนธ์ เหลืองทองคำ และเสรี วงษ์มณฑา (2558) ได้ศึกษารูปแบบ การจัดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนและการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน สะท้อนให้เห็นว่าควรให้ประชาชนในชุมชนในพื้นที่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งหมดร่วมกันเสนอแนวทางอนุรักษ์ พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีความน่าสนใจและมีความยั่งยืน

¹สังกัดคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

เอกสารอ้างอิง

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2556). *ประเภทแหล่งท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- ธัญยนิชา เกียรติ และทับทิม เลิศนรเศรษฐ์. (2563). แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
กรณีศึกษา ตลาดน้ำทุ่งบัวแดง ณ บางเลน จังหวัดนครปฐม. *วารสารศิลปศาสตร์และวิทยาการ
จัดการ*. 7(2), 54-69.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2542). *การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). คณะ
มนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พยอม ธรรมบุตร. (2558). *เอกสารประกอบการเรียนการสอนวิชา การจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์*.
กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศุภราภรณ์ แต่งตั้งลำ. (2563). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยว ในการเลือกเดินทางท่องเที่ยว
เชิงนิเวศในประเทศไทย. *HUSO Journal of Humanities and Social Sciences*.
4(2), 64-79.
- _____. (2563). ผลกระทบจากการเดินทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศในจังหวัดสมุทรสาคร. *HUSO
Journal of Humanities and Social Sciences*. 4(2), 49-63.
- สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดนครศรีธรรมราช. (2560). *แผนพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัด
นครศรีธรรมราช พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔*. นครศรีธรรมราช : สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา
จังหวัดนครศรีธรรมราช.
- เสาวคนธ์ เหลืองทองคำ และเสรี วงษ์มณฑา. (2558). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการ
ท่องเที่ยวแบบยั่งยืน : กรณีศึกษาอำเภอปรานบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. *บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต*. 11(1), 19-29.
- อุษาวดี พลพิพัฒน์. (2545). การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน : กรณีศึกษาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนใน
ประเทศไทย. *จุลสารการท่องเที่ยว*. 21(4), 38-48.
- Edmonds John and George Lespoky. (2009). *Ecotourism and sustainable tourism
development in southeast asia*. Tourism in Southeast Asia. USA: K.S. Chon.
- Likert, Rensis. (1968). *New Pattern of Management*. New York: McGraw-Hill.
- Pimonsompong C. (2017). Tourism Research: Principle to Practice in Social Reflective
Perspective. *Journal of Business. Economics and Communications*. 12(1), 1-5.
- Rajesh, R. (2013). Impact of Tourist Perceptions, Destination Image and Tourist
Satisfaction on Destination Loyalty: A Conceptual Model. *Pasos. Revista de
Turismo y Patrimonio Cultural*. 11(3), 67-78.

¹สังกัดคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวคุณภาพสูงกลุ่มผู้สูงอายุ จังหวัดสมุทรสงคราม Tourism behavior of high-quality tourists in the elderly Group Samut Songkhram Province

ธวัช พุ่มดารา¹ (Tawat Phumdara)

สุวิตา พุกษาภรณ์² (Suwita Prugsarporn)

อีเมลล์ tawat.ph@ssru.ac.th โทรศัพท์ 0873539383

อีเมลล์ suwita.pr@ssrt.ac.th โทรศัพท์ 0914628295

บทคัดย่อ

การศึกษา เรื่อง พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวคุณภาพสูงกลุ่มผู้สูงอายุ จังหวัดสมุทรสงคราม ใช้ระเบียบวิธีแบบผสมผสาน (Mixed Method) ทั้งวิธีการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ กำหนดวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพทั่วไปของการท่องเที่ยวคุณภาพสูง จังหวัดสมุทรสงคราม 2) ศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวคุณภาพสูงกลุ่มผู้สูงอายุ จังหวัดสมุทรสงคราม และ 3) ศึกษาเงื่อนไขที่เอื้ออำนวยต่อความสำเร็จของการท่องเที่ยวคุณภาพของนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ จังหวัดสมุทรสงคราม

ผลการศึกษาเชิงปริมาณ พบว่า พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวคุณภาพสูงกลุ่มผู้สูงอายุ จังหวัดสมุทรสงคราม มีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมาก โดยอันดับที่ 1 คือ ชื่นชอบเที่ยวไปเช้า ๆ ไม่เร่งรีบ ชอบที่ไหนอยู่นาน ๆ มีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมาก อันดับที่ 2 คือ เน้นการท่องเที่ยวระหว่างวันมีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมาก อันดับที่ 3 คือ ใช้เวลาในการท่องเที่ยวแต่ละครั้งอยู่ในช่วงไม่เกิน 3 วันมีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมาก อันดับที่ 4 คือ เดินทางไปยังสถานที่ที่แปลกใหม่มีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมาก อันดับที่ 5 คือ ช่วงเวลาการเดินทางท่องเที่ยวมักจะเป็นช่วงวันเสาร์-อาทิตย์มีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมาก และอันดับที่ 17 คือ สนใจด้านความงดงามของธรรมชาติและวัฒนธรรมไทยมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับปานกลาง ตามลำดับ

ผลการศึกษาเชิงคุณภาพ พบว่า ส่วนใหญ่แล้วผู้สูงอายุกลุ่มนี้มีวัตถุประสงค์การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อน ฟังเพลง ร่าเริง และจิตใจ โดยใช้ระยะเวลาในการท่องเที่ยว 1-3 วัน นิยมการท่องเที่ยวในช่วงเทศกาล ประเพณี โดยไม่จำกัดว่าจะอยู่ในช่วงฤดูกาลไหนของประเทศ เน้นการท่องเที่ยวที่มีเวลาพักผ่อน ไม่เหนื่อยจนเกินไป การเดินทางท่องเที่ยวมักจะเดินทางร่วมกับกับบุตรหลาน ญาติ พี่น้อง หรือคนในครอบครัว นิยมกิจกรรมที่ได้ชมธรรมชาติ ทัศนียภาพที่งดงามในทางประวัติศาสตร์ ซึ่งการท่องเที่ยวจะมีบุตรหลาน ญาติ และคนในครอบครัว เป็นผู้ค้นหาข้อมูลและจัดการวางแผนการท่องเที่ยว

คำสำคัญ : พฤติกรรมการท่องเที่ยว, การท่องเที่ยวคุณภาพสูง, นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ

¹อาจารย์ประจำ วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

²อาจารย์ประจำ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ABSTRACT

A study on tourism behavior of high-quality tourists in the elderly group Samut Songkhram Province, using a mixed method (Mixed Method) both quantitative and qualitative research methods. The objectives were set for 1) To study the general condition of high quality tourism Samut Songkhram Province 2) To study the tourism behavior of high-quality tourists in the elderly group. and 3) To study the conducive conditions for the success of quality tourism of elderly tourists. Samut Songkhram Province

The results of the quantitative study revealed that the tourism behavior of high-quality tourists of the elderly group Samut Songkhram Province, the average was at a high level, the first place was who liked to travel slowly, not hurriedly, who liked to stay for a long time, the average was at a high level, the second was to focus on travel between generations with a high average, and the third was used. The average travel time for each trip was less than 3 days, with a high average; 4th, traveling to exotic locations with a high average; 5th, travel time was usually during Saturday and Sunday have a high average level, and 17th place was the most interested in the beauty of nature and Thai culture with a moderate average, respectively. The qualitative study results found that most of the elderly in this group had the purpose of traveling to relax, rehabilitate, physically and mentally. Using the duration of tourism 1-3 days, popular tourism during festivals, traditions, regardless of whether it is in any season of the country. The Emphasis on tourism with leisure time not too tired, Traveling is often accompanied by children, relatives, siblings or family members. Popular activities that can see nature beautiful historical scenery, the tourism will have children, relatives and family members. It is a person who searches for information and organizes travel planning.

Keywords: Tourism behavior, high-quality tourists, elderly tourists

¹อาจารย์ประจำ วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

²อาจารย์ประจำ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

บทนำ

เมื่อ 50 ปีก่อน ผู้สูงอายุ (60 ปีขึ้นไป) มีจำนวนไม่ถึง 2 ล้านคน แต่มาถึงในปี พ.ศ. 2563 นี้ ผู้สูงอายุได้เพิ่มจำนวนเป็น 12 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 18 ของประชากรทั้งหมด ประเทศไทยกำลังจะกลายเป็น “สังคมสูงอายุอย่างสมบูรณ์” กลุ่มประชากรสูงอายุกลุ่มใหญ่มากในอีก 20 ปีข้างหน้า ประชากรรวมของประเทศไทยจะเพิ่มเข้ามาอีก อัตราเพิ่มจะลดต่ำ ลงจนถึงขั้นติดลบ แต่ประชากรสูงอายุจะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ผู้สูงอายุ (60 ปีขึ้นไป) จะเพิ่มเฉลี่ยร้อยละ 4 ต่อปี ผู้สูงอายุวัยปลาย (80 ปีขึ้นไป) จะเพิ่มด้วยอัตราเฉลี่ยร้อยละ 7 ต่อปี (สถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2564, หน้า 3)

สังคมไทยได้ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุแล้ว ภายใต้ความจำกัดและไม่เพียงพอของสวัสดิการของภาครัฐนั้น ชุมชนและท้องถิ่นกลับมีบทบาทเติมเต็มที่สำคัญในการขับเคลื่อนกระบวนการในการรับมือสังคมผู้สูงอายุ โดยอาศัยฐานของ “ทุน” ประเภทต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชนคือ ทุนทางสังคมวัฒนธรรม ทุนทางเศรษฐกิจ ทุนมนุษย์ ทุนสัญลักษณ์ และทุนที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติ ด้วยกระบวนการทางสังคมที่วางอยู่บนฐาน “ทุน” ที่ชุมชนมี นำไปสู่การนิยามตัวตนใหม่ของ ผู้สูงอายุไทยในฐานะที่พึงประโยชน์ให้กับส่วนรวมให้เป็นพลังในการขับเคลื่อนสังคม (active aging) เพื่อการเสริมสร้าง ผู้สูงอายุให้เป็นพลังทางเศรษฐกิจและสังคมของไทย ภาครัฐควรปรับเปลี่ยนมุมมองของสังคมที่มีต่อการก้าวเข้าสู่สังคม ผู้สูงอายุของไทย ในฐานะ “โอกาส” และมองผู้สูงอายุในเชิงบวก (พัชริ ตันติวิภาวิน, 2557, หน้า 229)

แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560 – 2564 เน้นการเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพเพื่อยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขัน ด้านการท่องเที่ยว (คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ, 2560, หน้า 9) ทำให้ประเทศต้องหันมาให้ความสนใจและให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวคุณภาพ รวมถึงการจัดการท่องเที่ยวคุณภาพเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวคุณภาพด้วยเช่นเดียวกัน โดยที่สมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก (PATA) กล่าวว่า การท่องเที่ยวคุณภาพคือการท่องเที่ยวที่มีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และนักท่องเที่ยวสนใจการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ นอกจากนี้การท่องเที่ยวแบบคุณภาพก็คือ การท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ ที่ไม่เน้นการเร่งรีบ ท่องเที่ยวแบบเน้นข้า เน้นการท่องเที่ยวแบบสัมผัส ชิมช้อปและเรียนรู้ชื่นชม (สามารถ สุวรรณรัตน์ และคณะ, 2558)

การท่องเที่ยวจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างหนึ่งของโลกยุคปัจจุบัน เนื่องจากเป็นแหล่งรายได้หลักของประเทศไทย ดังนั้นกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ จึงเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวคุณภาพที่กลายเป็นตลาดนักท่องเที่ยวที่หลายประเทศมุ่งให้ความสนใจ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวคุณภาพให้เดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศของตน นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ นับว่าเป็นกลุ่มตลาดที่มีคุณค่า และเป็นผู้มีประสบการณ์ มักมีพฤติกรรมการท่องเที่ยว เพื่อการพักผ่อน และเพื่อการศึกษาเรียนรู้ (Chiang, L. et al., 2014) เป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีระยะเวลาพำนักราว 10 วันขึ้นไป มีระยะเวลาที่ใช้ในการท่องเที่ยวมากกว่า 5 วันและเป็นสัปดาห์ (นรินทร์ สังข์รักษา และคณะ, 2559, หน้า 2) มีการใช้จ่ายค่อนข้างสูง และเป็นกลุ่มเป้าหมายหลักที่มีส่วนช่วยฟื้นฟูปูปรังการท่องเที่ยวไทยได้ เนื่องจากมีศักยภาพ และมีกำลังซื้อ (สมยศ วัฒนากมลชัย และเยาวลักษณ์ ยิ้มอ่อน, 2553, หน้า 101)

ประกอบกับในโลกปัจจุบันที่กำลังประสบกับปรากฏการณ์สำคัญอันหนึ่งคือ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรโลกในการเปลี่ยนผ่าน ไปสู่ประชากรสูงวัยที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วรวมทั้งประเทศไทยด้วย ดังที่มูลนิธิพัฒนางานผู้สูงอายุ (2560, ออนไลน์) ระบุว่าข้อมูลสถิติสัดส่วนโครงสร้างประชากรไทยระหว่างปี พ.ศ. 2553 (ค.ศ. 2010)– พ.ศ. 2583 (ค.ศ. 2040) ประชากรสัดส่วนของประชากรวัยเด็กและวัยแรงงานมีแนวโน้มลดลงในขณะที่สัดส่วนของประชากรผู้สูงอายุที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจากร้อยละ 13.20 ของจำนวนประชากรทั้งหมด ในปี พ.ศ. 2553 (ค.ศ. 2010)

¹อาจารย์ประจำ วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

²อาจารย์ประจำ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

เป็นร้อยละ 32.10 ในปี พ.ศ. 2583 (ค.ศ. 2040) จากแนวโน้มของเพิ่มขึ้นของผู้สูงอายุ และการท่องเที่ยวแบบมีคุณภาพของกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุจะทำให้การท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุเป็นตลาดหนึ่งที่มีแนวโน้มการเติบโตเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ตลอดเวลา อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรที่นำไปสู่การเพิ่มขึ้นของรายได้จากการท่องเที่ยว ภายใต้การท่องเที่ยวของกลุ่มผู้สูงอายุที่มีรูปแบบการท่องเที่ยวแบบไม่เร่งรีบหรือท่องเที่ยวแบบเนิบช้า โดยไม่สร้างผลกระทบต่อทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งส่งผลให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต่อไป

กลุ่มนักท่องเที่ยวที่เป็นผู้สูงอายุมักจะมีรูปแบบและพฤติกรรมท่องเที่ยว ที่แตกต่างจากนักท่องเที่ยวทั่วไป ดังเช่น เน้นการท่องเที่ยวและบริการที่มีคุณภาพดี คุ่มค่า เน้นการซื้อด้วยเหตุผลไม่ใช่อารมณ์ ให้ความสำคัญกับความพึงพอใจเป็นหลัก พักนานใช้จ่ายสูง มีความสามารถในการซื้อบริการในราคาสูง เนื่องจากมีเงินเก็บจากการงานหนักมาทั้งชีวิต จึงมีศักยภาพสูงในการบริโภค ขณะเดียวกันก็คำนึงถึงความมั่นใจด้านความปลอดภัย ความมั่นใจด้านบริการ ใส่ใจดูแลสุขภาพที่ดี เลือกกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัยและสุขภาพ อีกทั้งนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ไม่ต้องกังวลต่อค่าใช้จ่ายในการเดินทาง เนื่องจากเป็นผู้มีประสบการณ์ในการใช้ชีวิต จึงมีความละเอียดรอบคอบในการเลือกซื้อสินค้าและบริการ ต่าง ๆ มากยิ่งขึ้นและเนื่องจากผู้สูงอายุมักมีข้อจำกัดในการเดินทางมากกว่าวัยหนุ่มสาว ดังนั้น จึงเป็นที่มาให้ผู้วิจัยเห็นความสำคัญในการ การศึกษาวิจัย เรื่อง พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวคุณภาพสูงกลุ่มผู้สูงอายุ จังหวัดสมุทรสงคราม เพื่อเป็นแนวทางการวางแผนในการเสริมสร้างกลยุทธ์ การท่องเที่ยว ทั้งส่วนงานภาครัฐ เอกชน ผู้ประกอบการ รวมถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชนท้องถิ่น และสามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวคุณภาพสูงกลุ่มผู้สูงอายุได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมจึงจะถือเป็นการสร้างรายได้ให้กับชุมชนได้อย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพบริบททั่วไป ของการท่องเที่ยวคุณภาพสูงกลุ่มผู้สูงอายุ จังหวัดสมุทรสงคราม
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวคุณภาพสูงกลุ่มผู้สูงอายุ จังหวัดสมุทรสงคราม
3. เพื่อศึกษาเงื่อนไขที่เอื้ออำนวยต่อความสำเร็จของของการท่องเที่ยวคุณภาพของนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ จังหวัดสมุทรสงคราม

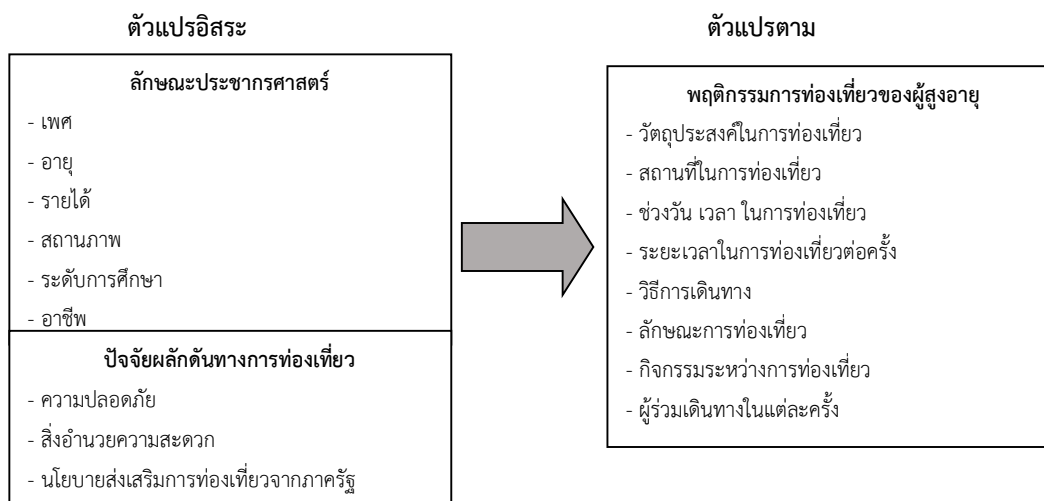
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบถึงสภาพบริบททั่วไปของการท่องเที่ยวคุณภาพสูงกลุ่มผู้สูงอายุ จังหวัดสมุทรสงคราม
2. ทราบถึงพฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุที่มีต่อการท่องเที่ยวคุณภาพ จังหวัดสมุทรสงคราม
3. ทราบถึงปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อความสำเร็จของของการท่องเที่ยวคุณภาพของนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ จังหวัดสมุทรสงคราม
4. เพื่อช่วยให้นักท่องเที่ยวในกลุ่มผู้สูงอายุทราบบริบท แนวทาง พฤติกรรม และความต้องการในการท่องเที่ยวคุณภาพ จังหวัดสมุทรสงคราม เพื่อการประยุกต์ใช้ ปรับปรุง และพัฒนาการท่องเที่ยวให้สอดคล้องและตรงความต้องการในมุมมองของกลุ่มผู้สูงอายุ
5. เพื่อเป็นประโยชน์ให้กับหน่วยงานภาครัฐบาล เอกชน ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้เห็นแนวทางส่งเสริมและสนับสนุนธุรกิจท่องเที่ยวคุณภาพสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ

¹อาจารย์ประจำ วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

²อาจารย์ประจำ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

กรอบแนวคิดการวิจัย

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดเกี่ยวกับความสำคัญของการท่องเที่ยวคุณภาพ

เหตุผลสำคัญที่ทำให้การท่องเที่ยวคุณภาพ ซึ่งเป็นการเพิ่มคุณค่าให้กับแหล่งท่องเที่ยวเดิมหรือการท่องเที่ยวแบบเดิมให้มีคุณค่าสำหรับนักท่องเที่ยวกลายเป็นกระแสนิยมของนักท่องเที่ยวในยุคปัจจุบันคือ พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมที่เคยนิยมเดินทางท่องเที่ยวไปยังจุดหมายปลายทางที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวยอดนิยมที่มีรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่กำหนดไว้เป็นแบบแผนนั้นไม่ได้รับความนิยมเหมือนในยุคก่อน การท่องเที่ยวแบบเดิมนานวันก็ยิ่งเป็นการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพต่ำลง เพราะกลายเป็นการท่องเที่ยวมวลชนที่ใช้เวลาเดินทางไปกับการเข้าชมและถ่ายภาพตามแหล่งท่องเที่ยว (สุดแดน วิสุทธิลักษณ์ และคณะ, 2556, หน้า 25) ส่งผลให้เกิดความเสื่อมโทรมของทรัพยากรการท่องเที่ยวจากการเดินทางเข้ามาเที่ยวชมของนักท่องเที่ยวจำนวนมาก

ด้วยเหตุนี้ปรากฏการณ์การเดินทางของนักท่องเที่ยวไปยังจุดหมายปลายทางจึงเปลี่ยนไปโดยมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการท่องเที่ยว อันเนื่องมาจากนักท่องเที่ยวมีความสามารถในการใช้จ่ายใช้สอยเพื่อการท่องเที่ยว การเพิ่มขึ้นของการใช้เทคโนโลยีในชีวิตประจำวัน (คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ, 2560, หน้า 8) ทำให้นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการแสวงหาประสบการณ์ใหม่ที่มากกว่าการท่องเที่ยวรูปแบบเดิม ๆ ทั่วไป ต้องการสัมผัสวิถีชีวิตผู้คน ประเพณีท้องถิ่นอย่างแท้จริงมากกว่าการเยี่ยมชมสถานที่ท่องเที่ยวเพียงอย่างเดียว ต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว ต้องการมีปฏิสัมพันธ์กับเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว กลายเป็นการท่องเที่ยวทางเลือกใหม่ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวที่ยกระดับความเป็นอยู่ของเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว ลดการรั่วไหลของรายได้ไปยังธุรกิจต่างประเทศ และยังเป็นการสร้างจิตสำนึกแก่ผู้มาเยือนหรือนักท่องเที่ยว (บุญยสฤษฎ์ อเนกสุข, 2559, หน้า 5) ที่ส่งเสริมให้เกิดรูปแบบการท่องเที่ยวหลายกิจกรรมไปตามลักษณะของกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจเฉพาะ เช่น กลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ รวมไปถึงกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เดินทางไปท่องเที่ยวตามความสนใจพิเศษของนักท่องเที่ยว โดยเน้นการรับรู้หรือการทำกิจกรรมท่องเที่ยวแบบพิเศษร่วมกัน เช่น การท่องเที่ยวแบบไม่เร่งรีบหรือการท่องเที่ยวแบบเน้นช้าที่เน้นความละเอียดละไม หรือการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ซึ่งนับว่าเป็นทิศทางใหม่ของการท่องเที่ยวที่ให้คุณค่าเพิ่มจากทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีอยู่เดิม

¹อาจารย์ประจำ วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

²อาจารย์ประจำ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ดังนั้นการจัดการการท่องเที่ยวคุณภาพต้องทำให้ได้กลุ่มนักท่องเที่ยวที่ชัดเจนที่ทำความคุ้นเคยกับการตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยต้องเป็นนักท่องเที่ยวคุณภาพ เนื่องจากจะสามารถเลือกกลยุทธ์ที่เหมาะสมที่อยู่ในความสนใจของกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมายเฉพาะ ซึ่งกลุ่มนักท่องเที่ยวที่จัดว่าเป็นนักท่องเที่ยวคุณภาพที่จะกล่าวถึงในบทความนี้ก็คือ กลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ เนื่องจากเป็นตลาดเฉพาะที่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างมากในปัจจุบันด้วยโครงสร้างทางประชากรของโลกที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งจากการคาดการณ์ของสหประชาชาติว่ามีผู้สูงอายุเพิ่มสูงขึ้น จาก 687.9 ล้านคน ในปี พ.ศ. 2549 เป็น 1,968 ล้านคนในปี พ.ศ. 2593 และนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุต่างชาติในประเทศไทยก็มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ โดย ในปี พ.ศ.2563 มีจำนวนมากถึง 7 ล้านคนต่อปี (จิราวดี รัตนไพฑูรย์ชัย, 2557, หน้า 1) อีกทั้งยังเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีกำลังซื้อสูงคือ มีความยินดีที่จะจ่าย หรือมีความเต็มใจที่จะจ่ายเพื่อแลกกับการบริการทางการท่องเที่ยวที่ดีเป็นพิเศษ

2. แนวคิดเกี่ยวกับความหมายของการท่องเที่ยวคุณภาพ

การท่องเที่ยวคุณภาพนับว่าเป็นนวัตกรรมใหม่ของการท่องเที่ยวที่แตกต่างไปจากการท่องเที่ยวรูปแบบเดิมอย่างรูปแบบของการท่องเที่ยวแบบมวลชน (Mass Tourism) ที่เน้นการตอบสนองต่อนักท่องเที่ยวจำนวนมาก โดยที่พิทักษ์ ศิริวงศ์ และคณะ (2559) ได้ให้คำจำกัดความของการท่องเที่ยวคุณภาพว่า เป็นการท่องเที่ยวที่ส่งเสริมเน้นชุมชนเร่งฟื้นฟูและพัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวและบริการให้ได้มาตรฐาน การอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวรวมถึงการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวที่จะเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว และการท่องเที่ยวคุณภาพตามความหมายของสมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก (PATA, Pacific Asia Travel Association) คือ การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (Sustainable Tourism และ Eco Tourism) ซึ่งเป็นสิ่งที่ควรสนับสนุนให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม (PATA 60th Anniversary and Conference, 2013 อ้างถึงใน มนัสสินี บุญมีศรีสง่า, 2557) นอกจากนี้การท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพยังหมายถึง การท่องเที่ยวที่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่กิจกรรมการท่องเที่ยว โดยการเรียนรู้และสร้างประสบการณ์ใหม่ให้กับนักท่องเที่ยว (นพพร จันทราเนา และคณะ, 2559)

จากการทบทวนเอกสารวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวคุณภาพที่ผ่านมา ทำให้เห็นได้ว่าความหมายของการท่องเที่ยวคุณภาพในงานวิจัยชิ้นนี้ จะเกี่ยวข้องกับประเด็นสำคัญอยู่ 3 ประการ คือ

- 1) การท่องเที่ยวคุณภาพเป็นการท่องเที่ยวที่เน้นให้เกิดความยั่งยืน หากยึดหลักตามความหมายของสมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก (PATA) ที่กล่าวว่า การท่องเที่ยวคุณภาพคือการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ที่ยึดหลักการพัฒนาการท่องเที่ยว 3 ประการ กล่าวคือ เป็นการท่องเที่ยวที่มีความต้องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความต้องการของนักท่องเที่ยวที่สนใจการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ ความต้องการที่จะพัฒนานคน และยังให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นร่วมด้วย

- 2) การท่องเที่ยวคุณภาพถือเป็นการท่องเที่ยวโดยชุมชนเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวที่เข้ามามีส่วนร่วม ไม่ว่าจะเป็นส่วนร่วมในการดำเนินการหรือการนำเสนอทรัพยากรท่องเที่ยวของชุมชนตนเองให้เป็นสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวและพร้อมให้บริการทางการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน เพื่อก่อให้เกิดรายได้เสริมแก่เศรษฐกิจของชุมชน ทำให้การท่องเที่ยวโดยชุมชนเข้ามามีบทบาทในการสร้างคุณภาพใหม่ของการท่องเที่ยวที่ให้ความหมายมากกว่าแค่การพักผ่อน หรือความสนุกสนานและความบันเทิง แต่หากได้เปิดมิติของการท่องเที่ยวเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเคารพคนในท้องถิ่นที่เป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวอีกด้วย

- 3) ในด้านของการจัดการท่องเที่ยวเชิงตลาดเป็นตัวกำหนดการท่องเที่ยวคุณภาพ เป็นการเน้นการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายเฉพาะเจาะจง (Niche Market) หรือเน้นการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามา

¹อาจารย์ประจำ วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

²อาจารย์ประจำ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ท่องเที่ยว ทำให้กลุ่มนักท่องเที่ยวที่แท้จริงกลุ่มนี้มีความผูกพันกับแหล่งท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมเยือน ได้รับประสบการณ์ที่มีคุณค่าและน่าจดจำจากกิจกรรมท่องเที่ยวพิเศษที่ได้ร่วมกันทำระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชนเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว เนื่องจากนักท่องเที่ยวมีโอกาสได้สัมผัสวิถีชีวิตของชุมชนแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งการท่องเที่ยวลักษณะนี้อาจเรียกได้ว่าเป็นการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism) (สุดแดน วิสุทธิลักษณ์ และคณะ, 2556) โดยหมายถึงว่าเป็นการท่องเที่ยวที่สัมพันธ์กับประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม วิถีชุมชน และเอกลักษณ์ สถานที่ โดยนักท่องเที่ยวได้เรียนรู้เพื่อสร้างประสบการณ์ตรงร่วมกับเจ้าของวัฒนธรรมที่เป็นทรัพยากรท่องเที่ยวและยังได้ใช้ชีวิตร่วมกันกับเจ้าของสถานที่ท่องเที่ยว

นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม วิถีชุมชน และเอกลักษณ์ของสถานที่ ไม่ใช่กิจกรรมที่เน้นรายได้ของชุมชนแต่เพียงอย่างเดียว แต่เป็นกิจกรรมที่เน้นคุณค่าของชุมชนเท่านั้น ซึ่งนับว่าเป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับนักท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยวอีกด้วย และยังส่งผลให้ช่วยลดการทำลายแหล่งท่องเที่ยวรวมทั้งวิถีชีวิตชุมชนที่เป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว จากที่กล่าวมาทำให้เห็นได้ว่าการท่องเที่ยวสร้างสรรค์มีความสอดคล้องอย่างมากกับการท่องเที่ยวคุณภาพ ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวสามารถเลือกรูปแบบการท่องเที่ยวได้เองตามความพึงพอใจและความสนใจในแต่ละบุคคล ไม่ใช่การท่องเที่ยวกระแสหลักที่เน้นจำนวนนักท่องเที่ยวปริมาณมาก จึงนับได้ว่าการท่องเที่ยวคุณภาพเป็นนวัตกรรมใหม่ของการท่องเที่ยวซึ่งเป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงแนวคิด (Thematic Tourism) (ฉัตรเฉลิม งามอาภาศาล, 2551)

จากการทบทวนความหมายที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวคุณภาพที่กล่าวมาทำให้เห็นว่าการท่องเที่ยวคุณภาพมีความสอดคล้องกับรูปแบบการท่องเที่ยวหลายรูปแบบทั้งการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism) ที่เน้นการพัฒนาซึ่งครอบคลุม 3 มิติ คือ มิติด้านสังคม มิติด้านสิ่งแวดล้อม และมิติด้านเศรษฐกิจ โดยดำเนินไปอย่างสมดุลระหว่างกัน นอกจากนี้การท่องเที่ยวคุณภาพยังสอดคล้องกับรูปแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Base Tourism) ที่เน้นชุมชนในพื้นที่ท่องเที่ยวเป็นศูนย์กลาง (Center) รวมทั้งยังสอดคล้องกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่เน้นการท่องเที่ยวที่นำเสนอกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ให้กับนักท่องเที่ยว ยังรวมถึงกิจกรรมด้านศิลปะ หัตถกรรมและการทำอาหารพร้อมด้วยโอกาสในการเข้าพักรับประทานอาหารค่ำที่พักรับประทานอาหารค่ำและการมีปฏิสัมพันธ์กับคนท้องถิ่นในพื้นที่ที่มีลักษณะเฉพาะ (Cambell C., 2010) ในขณะเดียวกันการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เองก็เป็นเครื่องมือในการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนเพื่อให้เกิดความยั่งยืน ซึ่งรูปแบบการท่องเที่ยวทั้ง 3 แบบที่กล่าวมาล้วนมีความสัมพันธ์และเชื่อมโยงกันอยู่ ทำให้สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการนิยามความหมายของการท่องเที่ยวคุณภาพได้โดยปรับใช้ให้เข้ากับบริบทและลักษณะทางการท่องเที่ยวของแต่ละพื้นที่ท่องเที่ยวนั้น ๆ ตามอัตลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวหรือพื้นที่ท่องเที่ยว

3. แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยวของกลุ่มผู้สูงอายุ

เมื่อพูดถึงคำว่า นักท่องเที่ยวคุณภาพ (Quality tourist) จะหมายถึง นักท่องเที่ยวที่มีกำลังซื้อสูง สามารถจ่ายซื้อสินค้าทางการท่องเที่ยวตามที่ต้องการได้ และขณะเดียวกันต้องเป็นนักท่องเที่ยวที่ไม่ก่อผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมทั้งด้านธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรม ทำให้กลุ่มนักท่องเที่ยววัยทองหรือนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุนี้เป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีความสอดคล้องกับความหมายของคำว่า นักท่องเที่ยวคุณภาพ ดังที่ สามารถ สุวรรณรัตน์ และคณะ (2558) ได้ระบุว่า การท่องเที่ยวแบบคุณภาพคือ การท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ เนื่องจากเป็นนักท่องเที่ยวที่ไม่เน้นการเร่งรีบ ชอบและปรารถนาการท่องเที่ยวแบบเนิบช้า เน้นการสัมผัส สัมผัส เรียนรู้ชื่นชม

¹อาจารย์ประจำ วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

²อาจารย์ประจำ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ดังนั้นการท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงอายุจึงเป็นตลาดใหม่สำหรับการท่องเที่ยวที่เมืองท่องเที่ยวต่าง ๆ ต้องมุ่งเน้นพัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยวเพื่อดึงดูดให้นักท่องเที่ยวสูงอายุเข้ามาท่องเที่ยว เนื่องจากเป็นตลาดที่มีคุณภาพและมีกำลังซื้อในการท่องเที่ยวสูงกว่าตลาดทั่วไป พื้นที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ จึงจำเป็นต้องเพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อรองรับการขยายตัวของการท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงอายุที่มีข้อจำกัดทางด้านร่างกาย และต้องคัดสรรสินค้าทางการท่องเที่ยวให้ตรงกับความต้องการ และรองรับอุปสงค์ของนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ เนื่องด้วยพฤติกรรมการท่องเที่ยวของกลุ่มผู้สูงอายุที่มีความเฉพาะตัวโดยมีความสอดคล้องกับทฤษฎีพฤติกรรมนักท่องเที่ยวในแต่ละประเภท (Cohen, E., 1979, pp. 179 - 201) ดังนี้คือ

1) กลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวแบบที่ต้องการได้รับความสำราญ (Recreational tourists) เน้นความสำคัญของกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับการพักผ่อนร่างกาย เน้นความสำราญเพลิดเพลิน ดังเช่น การศึกษาของ พัททัง ศิริวงศ์ และคณะ (2559) ได้กล่าวว่า พฤติกรรมนักท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุเน้นการท่องเที่ยวเชิงนันทนาการ นอกจากนี้ ยังพบว่า นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุชาวไทยยังมีความชอบท่องเที่ยวในช่วงเทศกาลประเพณี (กรวรรณ สังขกร และคณะ, 2558) สำหรับแรงจูงใจในการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุชาวยุโรปเอง ก็พบว่า นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุออกเดินทางท่องเที่ยวก็เพื่อพักผ่อนและคลายเครียดเช่นเดียวกัน (Aswin Sangpikul, 2007; ธานี อธิชัยกุล และคณะ, 2552)

2) กลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวมุ่งหาประสบการณ์ (The experiential tourists) หมายความว่า เป็นนักท่องเที่ยวที่เดินทางเพื่อแสวงหาประสบการณ์ที่แท้จริง ซึ่งนักท่องเที่ยวประเภทนี้สนใจศึกษาและได้รับประสบการณ์จริงจากแหล่งท่องเที่ยวที่ได้ไปสัมผัส ดังเช่น การศึกษาของ Aswin Sangpikul (2007) ที่พบว่า นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุชาวญี่ปุ่นที่เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยมีความต้องการการเพิ่มพูนความรู้ของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ และต้องการค้นหาความแปลกใหม่จากการมาท่องเที่ยว โดยสอดคล้องกับ วาริชต์ มัธยมบุรุษ (2554) กล่าวว่า นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุต้องการได้รับข้อมูลความรู้ในแหล่งท่องเที่ยวที่ละเอียดมากกว่าปกติ เพราะว่าเคยเดินทางมาท่องเที่ยวแล้ว จึงต้องการให้แหล่งท่องเที่ยวควรมีมีคฤศก์ที่มีความรู้เชิงลึกเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว นั้น ๆ รวมถึงแรงจูงใจในการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุชาวยุโรปเองก็พบว่า เพื่อเรียนรู้และหาประสบการณ์ใหม่ และเพื่อท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวใหม่

3) กลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวแบบต้องการสัมผัสกับคนท้องถิ่น (The experimental tourists) โดยมีลักษณะเด่นคือ ชอบติดต่อกับพูดคุยกับคนท้องถิ่น เพื่อเรียนรู้และทำความเข้าใจในชีวิตความเป็นอยู่ มีการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมของคนท้องถิ่น เนื่องจากผู้สูงอายุยังมีความต้องการทางสังคม เป็นผู้ที่ยากมีความกระฉับกระเฉง กระตือรือร้น และยังต้องการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ให้เหมือนอยู่ในวัยกลางคนให้มากที่สุด ดังที่ (Eliopoulus, 1987, p. 28, อ้างถึงในสามารถ สุวรรณรัตน์ และคณะ, 2558, หน้า 17) ได้กล่าวว่า สังคมควรให้การสนับสนุนให้มีกิจกรรมที่น่าสนใจและเกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุด้วยกัน และต้องให้มีความเหมาะสมกับกระบวนการยกตัวอย่าง เช่น เปลี่ยนไปทำกิจกรรมที่ใช้ปัญญาแทนการใช้กำลังกาย

4) กลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่ใช้ชีวิตแบบคนท้องถิ่น (The existential tourists) ซึ่งนักท่องเที่ยวประเภทนี้มีความต้องการผิงตัวเอง หรือใช้ชีวิตภายใต้วัฒนธรรมและวิถีชีวิตเดียวกับคนท้องถิ่น ชอบใช้เวลาอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวเป็นเวลานาน ดังเช่นการศึกษาของ วาริชต์ มัธยมบุรุษ (2554) พบว่า นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุเน้นท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง โดยเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถซึมซับความรู้สึกได้ยาวนานเหมือนการท่องเที่ยวแบบเนิบช้าหรือแบบไม่เร่งรีบ (Slow tourism)

¹อาจารย์ประจำ วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

²อาจารย์ประจำ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

พฤติกรรมการท่องเที่ยวคุณภาพสูงของกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ จากผลงานของเหล่านักวิชาการในอีกมุมมองหนึ่ง เป็นดังนี้ คือ

1) กลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุเน้นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงเป็นสิ่งดึงดูดใจต่อการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว นอกจากนี้ต้องเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถซึมซับความรู้สึกได้ยาวนานเหมือนการท่องเที่ยวแบบเนิบช้าหรือแบบไม่เร่งรีบ และต้องเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ไม่มีนักท่องเที่ยวจำนวนมาก เนื่องจากนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุไม่สามารถเดินทางไปตามสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ได้รวดเร็วเหมือนนักท่องเที่ยวกลุ่มอื่น ทำให้การเดินทางมีความล่าช้า (วาริชต์ มัยยมบุรุษ, 2554) โดยเป้าหมายประเภทแหล่งท่องเที่ยวที่สนใจมีทั้งแหล่งท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติและวัฒนธรรม รวมถึงเน้นการท่องเที่ยวเชิงนันทนาการ (Recreational tourism) และการใช้ชีวิตท่องเที่ยวแบบไม่เร่งรีบ เนื่องมาจากคุณลักษณะพิเศษของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุที่ทำให้ผู้สูงอายุอาจต้องประสบกับความเสี่ยงที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวคือ ความเสี่ยงทางการเดินทาง เช่น การเดินทางที่มีระยะทางค่อนข้างทางไกลและใช้ระยะเวลาานาน ซึ่งส่งผลให้เกิดความเมื่อยล้าของร่างกายและจิตใจได้มากกว่านักท่องเที่ยววัยอื่น ๆ (Mengyang, S. and Furong, C., 2009)

2) กลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุนิยมเดินทางท่องเที่ยวแบบกลุ่มหรือหมู่คณะ โดยมีครอบครัวหรือญาติร่วมเดินทางและร่วมตัดสินใจ ซึ่งผู้สูงอายุนิยมเดินทางไปเที่ยวกับลูกหลาน ญาติพี่น้อง หรือคนในครอบครัว (พงศ์เสวก อเนกจำนงค์พร, 2558) เช่นเดียวกับ Nimrod, G. (2008) ที่พบว่า ข้อจำกัดที่เป็นอุปสรรคต่อการเดินทางของผู้สูงอายุ คือ ไม่สามารถขาดเพื่อนร่วมเดินทาง

3) กลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุมีความต้องการความสะดวกสบายในการเดินทางภายในแหล่งท่องเที่ยวมากกว่าความหรูหรา ทั้งการเดินทางโดยทางเท้าและทางรถยนต์ เช่น ถนนต้องมีความลาดชันน้อย เรียบ และสามารถใช้รถเข็นได้ นอกจากนี้ระยะทางในการเที่ยวชมสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุไม่ควรเกินครึ่งชั่วโมงต่อรอบ ด้วยข้อจำกัดทางร่างกายของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ (วาริชต์ มัยยมบุรุษ, 2554) เช่นเดียวกับ กรวรรณ สังขกร และคณะ (2558) พบว่า นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุชาวไทยต้องการโปรแกรมการท่องเที่ยวที่เน้นการพักผ่อน เช่น การแค่วันละครั้งวัน หรือต้องมีเวลาให้พักก่อนไปอีกสถานที่หนึ่ง นับว่าเป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ

4) ด้านความปลอดภัย โดยกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุมีความต้องการด้านความปลอดภัยของเมืองท่องเที่ยวที่ตั้งของที่พัก แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ (ราณี อิลิซัยกุล และคณะ, 2552) และให้ความสำคัญกับการบริการด้านความปลอดภัยของเจ้าหน้าที่เป็นสำคัญ เช่น เจ้าหน้าที่นำเที่ยวต้องควรมีความรู้ด้านการปฐมพยาบาล มีจุดบริการด้านสุขภาพในสถานที่ท่องเที่ยว มีสิ่งอำนวยความสะดวกทางการแพทย์ (กรวรรณ สังขกร และคณะ, 2558) ซึ่งกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุเน้นการท่องเที่ยวและบริการที่มีคุณภาพดีและคุ้มค่าจากผู้ให้บริการทางการท่องเที่ยว โดยให้ความสำคัญกับความพึงพอใจเป็นหลัก และมีความยินดีที่จะจ่ายเงินเพิ่มขึ้นเพื่อแลกต่อการบริการที่ดีขึ้นเป็นพิเศษ

5) กลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุมีความต้องการอาหารเพื่อสุขภาพ เนื่องจากสุขภาพของผู้สูงอายุจะมีความเสี่ยงในการติดเชื้อทางด้านอาหารและน้ำได้มากกว่านักท่องเที่ยววัยอื่น ๆ (Mengyang, S., Furong, C., 2009) และนอกจากนี้ภายในแหล่งท่องเที่ยวต้องมีการนำเสนอจุดเด่นของอาหารท้องถิ่นที่หลากหลาย รวมทั้งการเลือกซื้อสินค้าระลึกของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุจะเน้นเป็นสินค้าที่สามารถใช้เป็นเครื่องประดับบ้านได้ และราคาไม่แพงแต่ดูดี เพื่อให้เป็นของที่ระลึกแก่บุคคลอื่น และเป็นสินค้าที่ผลิตโดยชุมชน (วาริชต์ มัยยมบุรุษ, 2554)

ดังนั้น รูปแบบพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุจึงเป็นลักษณะเฉพาะที่แตกต่างไปจากนักท่องเที่ยวทั่วไปคือ เน้นการท่องเที่ยวและบริการที่มีคุณภาพดี คำนึงถึงความคุ้มค่าในการบริการทางการท่องเที่ยว เน้นการซื้อด้วยเหตุผลไม่ใช่อารมณ์ เนื่องจากเป็นผู้มีประสบการณ์ในการใช้ชีวิต จึงมีความละเอียดรอบคอบในการเลือก

¹อาจารย์ประจำ วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

²อาจารย์ประจำ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ซื้อสินค้าและบริการต่าง ๆ มากยิ่งขึ้น ให้ความสำคัญกับการจัดบริการเรื่องอาหารเพื่อสุขภาพ โดยพิจารณาการเลือกร้านอาหารและประเภทของอาหารที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพ มีความต้องการความมั่นใจด้านความปลอดภัยและการดูแลสุขภาพที่ดี จึงทำให้นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้มีความยินดีที่จะจ่ายเงินเพิ่มขึ้นเพื่อแลกต่อการบริการที่เป็นพิเศษ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ อรลักษณ์ ชิดเขียว (2550) พบว่า นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับความปลอดภัยเป็นอันดับแรก และต้องการกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับวัยและสุขภาพ ซึ่งให้ความสำคัญกับความพึงพอใจเป็นหลัก (Kotler, P. and Armstrong, G., 2006; จิราวัตี รัตนไพฑูรย์ชัย, 2557; กรวรรณ สังขกร และคณะ, 2558; พิทักษ์ ศิริวงศ์ และคณะ, 2559)

การท่องเที่ยวคุณภาพนั้นมีความสอดคล้องกับรูปแบบการท่องเที่ยวหลายรูปแบบ ทั้งการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่เน้นการพัฒนาซึ่งครอบคลุม 3 มิติ คือ ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านเศรษฐกิจ โดยดำเนินงานอย่างสมดุลระหว่างกันโดยไม่ก่อให้เกิดการท่องเที่ยวที่ไปทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อยู่ภายในพื้นที่ท่องเที่ยว รวมทั้งรูปแบบการท่องเที่ยวเชิง

สร้างสรรค์ที่เน้นการท่องเที่ยวที่นำเสนอกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ให้กับนักท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมด้านศิลปะ หัตถกรรม หรือการทำอาหาร เป็นต้น เพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดการมีปฏิสัมพันธ์กับคนในท้องถิ่น และการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เองก็เป็นเครื่องมือหนึ่งในการพัฒนาการชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน

รูปแบบการท่องเที่ยวดังที่กล่าวมาล้วนมีความสัมพันธ์และเชื่อมโยงกันอย่างใกล้ชิด ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการนิยามความหมายของการท่องเที่ยวคุณภาพได้ โดยปรับใช้ให้เข้ากับบริบทและลักษณะทางการท่องเที่ยวของแต่ละพื้นที่ท่องเที่ยวนั้น ๆ ตามอัตลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวหรือพื้นที่ท่องเที่ยว จึงทำให้การท่องเที่ยวคุณภาพควรประกอบด้วย 2 ลักษณะ คือ

1. แหล่งท่องเที่ยวคุณภาพสูง ซึ่งสามารถอาศัยหลักการจัดการการท่องเที่ยว ทั้งการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อนำไปสู่เอกลักษณ์ และอัตลักษณ์เฉพาะถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ และ

2. นักท่องเที่ยวคุณภาพสูง ซึ่งจากรายงานของแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 ที่กล่าวว่า นักท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูงสุด

สำหรับประเทศไทยประกอบด้วยกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงสิ่งแวดล้อมและนิเวศ รวมไปถึงกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุที่มีกำลังซื้อสูง และมีเวลาสำหรับการท่องเที่ยวได้ยาวนานกว่านักท่องเที่ยวกลุ่มอื่น ๆ ดังนั้น เพื่อรักษาและดึงดูดนักท่องเที่ยวกลุ่มคุณภาพเหล่านี้ภาครัฐควรมุ่งเน้นยกระดับการท่องเที่ยวให้ทัดเทียมและให้มีความสามารถในการแข่งขันทางการท่องเที่ยวต่อไปได้และยังเป็นการช่วยพัฒนาเศรษฐกิจของท้องถิ่นให้ดีขึ้นได้อีกด้วย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักท่องเที่ยวที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป เติบโตในประเทศไทย และมาเที่ยวจังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน 510,464 คน (กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2562)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักท่องเที่ยวคุณภาพสูงกลุ่มผู้สูงอายุ จังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน 400 กลุ่มตัวอย่างแล้วแบ่งตามสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่ายจนครบจำนวน ทำการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Random Sampling) ตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละพื้นที่ท่องเที่ยว

¹อาจารย์ประจำ วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

²อาจารย์ประจำ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่เกี่ยวกับการพัฒนากลยุทธ์การตลาดของผู้ประกอบการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวคุณภาพสูงกลุ่มผู้สูงอายุ จังหวัดสมุทรสงคราม ได้แก่ 1) แนวคิดเกี่ยวกับความสำคัญของการท่องเที่ยวคุณภาพ 2) แนวคิดเกี่ยวกับความหมายของการท่องเที่ยวคุณภาพ 3) แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวของกลุ่มผู้สูงอายุ

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) เป็นวิธีที่ผู้วิจัยได้เลือกใช้สำหรับการศึกษา โดยกำหนดวิธีการศึกษาแบบมีวิธีการหลักและมีวิธีการเสริม ทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยว เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็นแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นหลังจากที่ได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการเก็บจากแบบสอบถาม จากกลุ่มตัวอย่าง 400 คน ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม แล้วนำแบบสอบถามที่สมบูรณ์ไปบันทึกข้อมูลลงในคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS เพื่อหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากแบบสอบถาม โดยใช้สถิติการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics Analysis) และ การวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics Analysis) รวมไปถึงการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลเชิงปริมาณ

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักท่องเที่ยวคุณภาพสูงกลุ่มผู้สูงอายุที่มาท่องเที่ยวในจังหวัดจังหวัดสมุทรสงคราม จากแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ เช่น แหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยววิถีชุมชน/ประเพณี/วัฒนธรรม และ แหล่งท่องเที่ยวโบราณสถานทางประวัติศาสตร์ ในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา จำนวน 400 กลุ่มตัวอย่างพบว่า นักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุคุณภาพสูง ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 231 คน คิดเป็นร้อยละ 57.75 เพศชาย จำนวน 169 คิดเป็นร้อยละ 42.25 ตามลำดับ อายุส่วนใหญ่อายุ 61 – 65 ปี จำนวน 173 คน คิดเป็นร้อยละ 43.25 รองลงอายุ 66 – 70 ปี จำนวน 158 คน คิดเป็นร้อยละ 39.5 ตามลำดับ รายได้ส่วนใหญ่รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,001-20,000 บาท จำนวน 129 คน คิดเป็นร้อยละ 32.25 รองลงรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 5,000-15,000 บาท จำนวน 101 คน คิดเป็นร้อยละ 25.25 ตามลำดับ สถานภาพส่วนใหญ่สถานภาพสมรส จำนวน 182 คน คิดเป็นร้อยละ 45.5 รองลงสถานภาพหม้าย จำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 29.25 ตามลำดับ การศึกษา ส่วนใหญ่สำเร็จการระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย / อนุปริญญา, ปวส. หรือเทียบเท่า จำนวน 219 คน คิดเป็นร้อยละ 54.75 รองลงระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 129 คน คิดเป็นร้อยละ 32.25 ตามลำดับ อาชีพ ส่วนใหญ่อาชีพค้าขายหรือธุรกิจส่วนตัว จำนวน 264 คน คิดเป็นร้อยละ 66 รองลงอาชีพเกษตรกรรม จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 15 ตามลำดับ เป็นต้น

¹อาจารย์ประจำ วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

²อาจารย์ประจำ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ตารางที่ 1 พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวคุณภาพสูงกลุ่มผู้สูงอายุ จังหวัดสมุทรสงคราม

พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย	จัดลำดับ
1) ระยะเวลาในการเดินทางมาท่องเที่ยวอย่างน้อย 3 วัน	3.39	0.55	ปานกลาง	15
2) มักไปชมแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม	3.53	0.65	มาก	9
3) นิยมเดินทางมาเป็นคู่หรือกลุ่มเล็ก	3.38	0.53	ปานกลาง	16
4) สนใจด้านความงดงามของธรรมชาติและวัฒนธรรมไทยมากที่สุด	3.31	0.60	ปานกลาง	17
5) ใช้จ่ายในการท่องเที่ยวมากกว่า 5,000 บาทต่อครั้ง	3.50	0.51	มาก	11
6) ได้รับข้อมูลการท่องเที่ยวจากอินเทอร์เน็ตมากที่สุด	3.58	0.56	มาก	6
7) นิยมใช้เวลาเดินทางท่องเที่ยวประมาณ 1-3 สัปดาห์	3.54	0.58	มาก	8
8) มีความถี่ในการเดินทางท่องเที่ยวปีละ 1-2 ครั้ง	3.41	0.60	มาก	14
9) ชอบสถานที่ท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติที่สวยงามมากที่สุด	3.57	0.45	มาก	7
10) ช่วงเวลาการเดินทางท่องเที่ยวมักจะเป็นช่วงวันเสาร์-อาทิตย์	3.61	0.52	มาก	5
11) ส่วนใหญ่จะเดินทางท่องเที่ยวไปกับลูกหลาน/คนในครอบครัว/ญาติพี่น้องมากที่สุด	3.49	0.50	มาก	12
12) ลูกหลาน/คนในครอบครัว/ญาติพี่น้องเป็นผู้วางแผนการเดินทาง	3.48	0.61	มาก	13
13) ใช้เวลาในการท่องเที่ยวแต่ละครั้งอยู่ในช่วงไม่เกิน 3 วัน	3.76	0.41	มาก	3
14) ชื่นชอบเที่ยวไปเช้า ๆ ไม่เร่งรีบ ชอบที่ไหนอยู่นาน ๆ	3.90	0.45	มาก	1
15) เน้นการท่องเที่ยวระหว่างรุ่น	3.80	0.48	มาก	2
16) เดินทางไปยังสถานที่ที่แปลกใหม่	3.75	0.52	มาก	4
17) ใช้บริการที่มีความสุภาพและหรูหรา	3.51	0.52	มาก	10
รวม	3.55	0.53	มาก	

พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวคุณภาพสูงกลุ่มผู้สูงอายุ จังหวัดสมุทรสงคราม

จากตารางที่ 1 ผลศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวคุณภาพสูงกลุ่มผู้สูงอายุ จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็น พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวคุณภาพสูงกลุ่มผู้สูงอายุ จังหวัดสมุทรสงครามมีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมาก ($\bar{X} = 3.55$, $SD = 0.54$) โดยเรียงลำดับระดับความคิดเห็นมากไปหาน้อย ดังนี้ อันดับที่ 1 คือ ชื่นชอบเที่ยวไปเช้า ๆ ไม่เร่งรีบ ชอบที่ไหนอยู่นาน ๆ มีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมาก ($\bar{X} = 3.9$, $SD =$

¹อาจารย์ประจำ วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

²อาจารย์ประจำ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

0.449) อันดับที่ 2 คือ เน้นการท่องเที่ยวระหว่างรุ่นมีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมาก ($\bar{X}$ =3.8, SD= 0.482) อันดับที่ 3 คือ ใช้เวลาในการท่องเที่ยวแต่ละครั้งอยู่ในช่วงไม่เกิน 3 วันมีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมาก ($\bar{X}$ =3.76, SD= 0.409) อันดับที่ 4 คือ เดินทางไปยังสถานที่ที่แปลกใหม่มีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมาก ($\bar{X}$ =3.75, SD= 0.518) อันดับที่ 5 คือ ช่วงเวลาการเดินทางท่องเที่ยวมักจะเป็นช่วงวันเสาร์-อาทิตย์มีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมาก ($\bar{X}$ =3.61, SD= 0.523) อันดับที่ 6 คือ ได้รับข้อมูลการท่องเที่ยวจากอินเทอร์เน็ตมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมาก ($\bar{X}$ =3.58, SD= 0.557) อันดับที่ 7 คือ ชอบสถานที่ท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติที่สวยงามมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมาก ($\bar{X}$ =3.57, SD= 0.451) อันดับที่ 8 คือ นิยมใช้เวลาเดินทางท่องเที่ยวประมาณ 1-3 สัปดาห์มีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมาก ($\bar{X}$ =3.54, SD= 0.581) อันดับที่ 9 คือ มักไปชมแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมมีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมาก ($\bar{X}$ =3.53, SD= 0.648) อันดับที่ 10 คือ ใช้บริการที่มีความสุภาพและหุหรมมีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมาก ($\bar{X}$ =3.51, SD= 0.52) อันดับที่ 11 คือ ใช้จ่ายในการท่องเที่ยวมากกว่า 5,000 บาทต่อครั้งมีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมาก ($\bar{X}$ =3.5, SD= 0.513) อันดับที่ 12 คือ ส่วนใหญ่จะเดินทางท่องเที่ยวไปกับลูกหลาน/คนในครอบครัว/ญาติพี่น้องมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมาก ($\bar{X}$ =3.49, SD= 0.5) อันดับที่ 13 คือ ลูกหลาน/คนในครอบครัว/ญาติพี่น้องเป็นผู้วางแผนการเดินทางมีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมาก ($\bar{X}$ =3.48, SD= 0.608) อันดับที่ 14 คือ มีความถี่ในการเดินทางท่องเที่ยวปีละ 1-2 ครั้งมีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมาก ($\bar{X}$ =3.41, SD= 0.599) อันดับที่ 15 คือ ระยะเวลาในการเดินทางมาท่องเที่ยววันน้อยกว่า 3 วันมีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับปานกลาง ($\bar{X}$ =3.39, SD= 0.548) อันดับที่ 16 คือ นิยมเดินทางมาเป็นคู่หรือกลุ่มเล็กมีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับปานกลาง ($\bar{X}$ =3.38, SD= 0.531) อันดับที่ 17 คือ สนใจด้านความงดงามของธรรมชาติและวัฒนธรรมไทยมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับปานกลาง ($\bar{X}$ =3.31, SD= 0.6)

เปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวคุณภาพสูงกลุ่มผู้สูงอายุ จังหวัดสมุทรสงคราม

การทดสอบสมมติฐานการวิจัยที่ว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่ง ที่แตกต่างกันมีผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวคุณภาพสูงกลุ่มผู้สูงอายุ จังหวัดสมุทรสงคราม แตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมติฐานปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามด้านเพศ ค่า t-test ว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ ที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวคุณภาพสูงกลุ่มผู้สูงอายุ จังหวัดสมุทรสงคราม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยเพศชายมีพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวคุณภาพสูงกลุ่มผู้สูงอายุ จังหวัดสมุทรสงคราม มากกว่าเพศหญิง

ผลการทดสอบสมมติฐานปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามด้านอายุ ค่า F-test ว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวคุณภาพสูงกลุ่มผู้สูงอายุ จังหวัดสมุทรสงคราม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพบความแตกต่างระหว่างกลุ่มทำการเปรียบเทียบรายคู่ โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว One-Way ANOVA ด้วยวิธีของ LSD พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีอายุ 55 – 60 ปี มีพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวคุณภาพสูงกลุ่มผู้สูงอายุ จังหวัดสมุทรสงคราม น้อยกว่า กลุ่มตัวอย่างมีอายุ 66 – 70 ปีและ 20,000 บาท ขึ้นไป กลุ่มตัวอย่างมีอายุ 61 – 65 ปี มีพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวคุณภาพสูงกลุ่มผู้สูงอายุ จังหวัดสมุทรสงคราม น้อยกว่า กลุ่มตัวอย่างมีอายุ 70 ปีขึ้นไป และ กลุ่มตัวอย่างมีอายุ 66 – 70 ปี มี

¹อาจารย์ประจำ วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

²อาจารย์ประจำ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

พฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวคุณภาพสูงกลุ่มผู้สูงอายุ จังหวัดสมุทรสงคราม น้อยกว่า กลุ่มตัวอย่างมีอายุ 70 ปีขึ้นไป

ผลการทดสอบสมมติฐานปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามด้านสถานภาพการสมรส ค่า F-test ว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ด้านสถานภาพการสมรสที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวคุณภาพสูงกลุ่มผู้สูงอายุ จังหวัดสมุทรสงคราม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการทดสอบสมมติฐานปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามด้านระดับการศึกษา ค่า F-test ว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ด้านระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวคุณภาพสูงกลุ่มผู้สูงอายุ จังหวัดสมุทรสงคราม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพบความแตกต่างระหว่างกลุ่มทำการเปรียบเทียบรายคู่ โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว One-Way ANOVA ด้วยวิธีของ LSD พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับการศึกษา ต่ำกว่า มัธยมศึกษาตอนปลาย มีพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวคุณภาพสูงกลุ่มผู้สูงอายุ จังหวัดสมุทรสงคราม น้อยกว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับการศึกษา มัธยมศึกษาตอนปลาย / อนุปริญญา, ปวส. หรือเทียบเท่า, ปริญญาตรีและ สูงกว่าปริญญาตรี และ กลุ่มตัวอย่างมีระดับการศึกษา มัธยมศึกษาตอนปลาย / อนุปริญญา, ปวส. หรือเทียบเท่า มีพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวคุณภาพสูงกลุ่มผู้สูงอายุ จังหวัดสมุทรสงคราม มากกว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับการศึกษา ปริญญาตรี

ผลการทดสอบสมมติฐานปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามด้านอาชีพ ค่า F-test ว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ด้านอาชีพที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวคุณภาพสูงกลุ่มผู้สูงอายุ จังหวัดสมุทรสงคราม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพบความแตกต่างระหว่างกลุ่มทำการเปรียบเทียบรายคู่ โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว One-Way ANOVA ด้วยวิธีของ LSD พบว่า กลุ่มตัวอย่างประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวคุณภาพสูงกลุ่มผู้สูงอายุ จังหวัดสมุทรสงคราม มากกว่า กลุ่มตัวอย่างประกอบอาชีพ รับจ้าง และ ค้าขายหรือธุรกิจส่วนตัว กลุ่มตัวอย่างประกอบอาชีพรับจ้าง มีพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวคุณภาพสูงกลุ่มผู้สูงอายุ จังหวัดสมุทรสงคราม มากกว่า กลุ่มตัวอย่างประกอบอาชีพค้าขายหรือธุรกิจส่วนตัว และ กลุ่มตัวอย่างประกอบอาชีพค้าขายหรือธุรกิจส่วนตัว มีพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวคุณภาพสูงกลุ่มผู้สูงอายุ จังหวัดสมุทรสงคราม น้อยกว่า กลุ่มตัวอย่างประกอบอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ

ผลการทดสอบสมมติฐานปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามด้านรายได้ต่อเดือน ค่า F-test ว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ด้านรายได้ต่อเดือนที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวคุณภาพสูงกลุ่มผู้สูงอายุ จังหวัดสมุทรสงคราม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพบความแตกต่างระหว่างกลุ่มทำการเปรียบเทียบรายคู่ โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว One-Way ANOVA ด้วยวิธีของ LSD พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีอยู่รายได้ต่อเดือน ไม่เกิน 5,000 บาท มีพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวคุณภาพสูงกลุ่มผู้สูงอายุ จังหวัดสมุทรสงคราม น้อยกว่า กลุ่มตัวอย่างมีอยู่รายได้ต่อเดือน 15,001 – 20,000 บาทและ 20,000 บาท ขึ้นไป กลุ่มตัวอย่างมีอยู่รายได้ต่อเดือน 5,000-15,000 บาท มีพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวคุณภาพสูงกลุ่มผู้สูงอายุ จังหวัดสมุทรสงคราม น้อยกว่า กลุ่มตัวอย่างมีอยู่รายได้ต่อเดือน 15,001 – 20,000 บาทและ 20,000 บาท ขึ้นไป และ กลุ่มตัวอย่างมีอยู่รายได้ต่อเดือน 15,001 – 20,000 บาท มีพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวคุณภาพสูงกลุ่มผู้สูงอายุ จังหวัดสมุทรสงคราม น้อยกว่า กลุ่มตัวอย่างมีอยู่รายได้ต่อเดือน 20,000 บาท ขึ้นไป

¹อาจารย์ประจำ วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

²อาจารย์ประจำ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

1. สภาพทั่วไปของการท่องเที่ยวคุณภาพ จังหวัดสมุทรสงคราม

จังหวัดสมุทรสงครามจะเป็นจังหวัดที่เล็กที่สุดในประเทศไทย มีเนื้อที่เพียง 416.71 ตารางกิโลเมตร มีประชากร 206,268 คน ความหนาแน่นของประชากร 495 คนต่อตารางกิโลเมตร แต่ได้รับสมญานามว่า “เวนิสตะวันออกดินแดนสุดท้ายของเมืองไทย” ด้านภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่มมีแม่น้ำแม่กลองไหลผ่าน และสุดสายที่ปากอ่าวแม่กลอง มีป่าไม้แสม หรือโกงกาง แต่ไม่มีภูเขาทำให้เหมาะแก่การเพาะปลูก ทำสวน ทำไร่ ทำนา และการประมง ไม่ว่าจะเป็นน้ำทะเล น้ำกร่อย และน้ำจืด รวมทั้งความพร้อมของแหล่งอาหารจากธรรมชาติ ทั้งนาเกลือ ปลาทุบ๊ะแม่กลอง กุ้ง หอย ปู ปลา และอาหารทะเลสดอื่น ๆ อีกทั้งน้ำตาลมะพร้าว น้ำตาลสด หมากรุก ส้มโอ ลิ้นจี่ และชมพูสุาหราก เป็นต้น

ด้านประวัติศาสตร์ สมุทรสงครามถือเป็นเมืองอนุรักษ์วัฒนธรรมแหล่งใหญ่ของชาติ ถูกขนานนามให้เป็นดินแดนแห่งประวัติศาสตร์ มีบุคคลสำคัญ คือ พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย พระมหากษัตริย์ไทย รัชกาลที่ 2 ที่ทรงเห็นคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม จึงได้ฟื้นฟูทั้งจิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม และวรรณกรรมให้คงอยู่คู่กับจังหวัดสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม เป็นเมืองที่เต็มไปด้วยเรื่องเล่าในลักษณะทางวรรณกรรมด้วย การมีเรื่องเล่าหรือนิทานประจำถิ่นจัดเป็นสมบัติทางวรรณศิลป์ให้กับคนในท้องถิ่นเล่าสู่กันฟัง หรือเพื่อสร้างความเป็นอัตลักษณ์ให้กับท้องถิ่น ซึ่งเป็นที่ยอมรับของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่น่าประทับใจ อาทิเช่น อุทยานรัชกาลที่ 2 ตลาดน้ำอัมพวา วัดบางกุ้ง เป็นต้น

2. พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวคุณภาพสูงกลุ่มผู้สูงอายุ จังหวัดสมุทรสงคราม

จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ พบว่าพฤติกรรมนักท่องเที่ยวคุณภาพสูงกลุ่มผู้สูงอายุ จังหวัดสมุทรสงคราม ส่วนใหญ่แล้วผู้สูงอายุกลุ่มนี้มีวัตถุประสงค์การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อน ฟื้นฟูร่างกาย และจิตใจ โดยใช้ระยะเวลาในการท่องเที่ยว 1-3 วัน นิยมการท่องเที่ยวในช่วงเทศกาล ประเพณี โดยไม่จำกัดว่าจะอยู่ในช่วงฤดูกาลไหนของประเทศ เน้นการท่องเที่ยวที่มีเวลาพักผ่อน ไม่เหน็ดเหนื่อยเกินไป การเดินทางท่องเที่ยวมักจะเดินทางร่วมกับบุตรหลานญาติพี่น้อง หรือคนในครอบครัว นิยมกิจกรรมที่ได้ชมธรรมชาติ ทดเที่ยวทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ ซึ่งการท่องเที่ยวจะมี บุตรหลานญาติ และคนในครอบครัว เป็นผู้ค้นหาข้อมูลและจัดการวางแผนการท่องเที่ยว

ผู้สูงอายุบางรายที่เกษียณอายุการทำงานแล้วจะมีสวัสดิการหรือบำนาญที่รัฐมอบให้ เป็นรายได้ประจำเดือนที่มั่นคง ตัดสินใจเลือกจังหวัดสมุทรสงครามเป็นแหล่งท่องเที่ยว เพราะมีรูปแบบการท่องเที่ยวที่รองรับความต้องการได้อย่างหลากหลาย การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ได้ใช้เวลาการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ขนบธรรมเนียม ประเพณี ตลอดจนแหล่งท่องเที่ยว จังหวัดสมุทรสงคราม มีวัฒนธรรมที่เอกลักษณ์สวยงาม ผู้สูงอายุชื่นชอบกิจกรรมการท่องเที่ยวเน้นเพื่อการพักผ่อน ชมธรรมชาติ โบราณสถาน เดินทางไปเคารพสิ่งศักดิ์สิทธิ์ โดยการท่องเที่ยวลักษณะนี้ผู้สูงอายุ นอกจากจะต้องการเรียนรู้วิถีชีวิตในชุมชน รวมถึงวัฒนธรรมเชิงลึกเพื่อเรียนรู้ความแตกต่างอย่างมีเอกลักษณ์ในแต่ละพื้นที่ รวมถึงการได้ย้อนรอยอดีตทางวัฒนธรรม ชื่นชอบการชมแสดงทางวัฒนธรรม ยังต้องการที่พัก ร้านอาหารพื้นเมือง และร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและนันทนาการ เป็นการท่องเที่ยวเพื่อกิจกรรมในเชิงรักษาและฟื้นฟูสุขภาพ

การท่องเที่ยวลักษณะนี้ กลุ่มผู้สูงอายุคาดหวังที่จะสร้างความกระปรี้กระเปร่า อ่อนกว่าวัย อีกทั้งยังมียุทธศาสตร์กิจกรรมที่ช่วยในการผ่อนคลายร่างกายจิตใจและสมอง ผักผ่อนอารมณ์ให้มั่นคง อาศัยการทำงานศิลปะหลากหลายรูปแบบ ท่องถิ่นตามแบบคุณภาพชีวิตและได้สัมผัสประสบการณ์เชิงลึก โดยมีตัวอย่างของรูปแบบการท่องเที่ยวแบบเนิบช้าของ

¹อาจารย์ประจำ วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

²อาจารย์ประจำ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ชาวสมุทรสงคราม เช่น กิจกรรมการร้องเพลงย้อนยุค การนั่งเรือดูหิ่งห้อย ชมกิจกรรมการเคียวตาลมะพร้าว ชิมผลไม้
ในสวนผลไม้ รวมถึงศิลปะเครื่องเบญจรงค์ เป็นต้น

3. เงื่อนไขที่เอื้ออำนวยต่อความสำเร็จของการท่องเที่ยวคุณภาพสูงของนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ จังหวัดสมุทรสงคราม

ความสำเร็จของการท่องเที่ยวคุณภาพสูงของนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ จังหวัดสมุทรสงคราม มีจุดแข็งที่สำคัญ คือ มีมรดกทางวัฒนธรรมอันทรงคุณค่า ซึ่งหมายถึงสิ่งต่าง ๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้น และตกทอดจากอดีต คงอยู่จนถึงปัจจุบัน โดยมีมรดกทางวัฒนธรรมเหล่านี้ ได้แสดงให้เห็นถึงประวัติศาสตร์ ความเป็นชุมชน สังคมนับตั้งแต่อดีตเป็นต้นมา รูปธรรมที่ชัดเจน แสดงถึงรากเหง้า ความเป็นมา และความงดงามของจังหวัดสมุทรสงคราม คือ มรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นวัตถุ (tangible cultural heritage) ได้แก่ โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ทั้งอุทยาน ร. 2 วัดบางกุ้ง วัดจุฬามณี วัดศรัทธาธรรม อาสนวิหารแม่พระบังเกิด ศาลกรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติสมุทรสงคราม พิพิธภัณฑสถานวัดไทร และพิพิธภัณฑสถานบ้านแพนไพบ “ตั้งเชี่ยมฮะ” เป็นต้น คุณค่าและความสำคัญของมรดกทางวัฒนธรรม ที่ปรากฏอยู่ในสถานที่ต่าง ๆ ของจังหวัดสมุทรสงคราม (Feilden and Jukka, 1998, p. 108) มีดังนี้ คือ

คุณค่าทางวัฒนธรรม (cultural value) ไม่ว่าจะเป็นคุณค่าทางเอกลักษณ์ (identity value) ที่ไม่อาจปฏิเสธได้ว่าทุก ๆ สถานที่ล้วนมีความสวยงาม เป็นที่ดึงดูดจิตใจของนักท่องเที่ยวและผู้ที่ได้พบเห็น อีกทั้งมีอายุทางประวัติศาสตร์ ความเป็นมาที่ยาวนาน อาทิเช่น วัดพวงมาลัย ที่อยู่ติดริมแม่น้ำแม่กลอง สร้างขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2430, วัดบางแคใหญ่ สร้างขึ้นในสมัยกรุงศรีอยุธยา อยู่ติดริมแม่น้ำแม่กลองเช่นกัน ซึ่งได้รับการบูรณปฏิสังขรณ์ใหม่เมื่อ พ.ศ. 2375, วัดอัมพวันเจติยาราม ตั้งอยู่ติดกับอุทยาน ร. 2 สร้างขึ้นโดยสมเด็จพระอมรินทราบรมราชินี (นาค) พระอัครมเหสีในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช รัชกาลที่ 1 และทรงเป็นพระราชชนนีของล้นเกล้า รัชกาลที่ 2, วัดจุฬามณี สันนิษฐานว่าสร้างมาตั้งแต่รัชสมัยพระเจ้าปราสาททอง แห่งกรุงศรีอยุธยา, วัดเขายี่สาร วัดประดู่ และวัดอินทาราม สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลายเช่นกัน เป็นต้น

คุณค่าทางศิลปะเทคนิค (artistic and technique value) เน้นที่การออกแบบ เทคนิคการก่อสร้าง โครงสร้าง ประโยชน์ในการใช้สอย และฝีมือช่าง พบว่า สถานที่ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์มีศิลปะเทคนิคที่วิจิตรสวยงามตระการตา บ่งบอกความเป็นตัวตน หรือเอกลักษณ์แต่ละยุคแต่ละสมัยที่จัดสร้างขึ้นอย่างชัดเจน อาทิเช่น วัดศรัทธาธรรม มีพระอุโบสถที่สร้างจากไม้สักทองฝั่งมุกทรงสำเภา, วัดบางกระพ้อม โดดเด่นที่วิหารเป็นอาคารก่ออิฐถือปูน ตามแบบสถาปัตยกรรมจีน, วัดพวงมาลัย มีเจดีย์ทรงสาวดีที่จำลองแบบเจดีย์จากหงสาวดี, วัดบางจะเกร็ง มีหลวงพ่อศิลา เป็นพระพุทธรูปปางนาคปรก สร้างขึ้นจากหินแกรนิต ศิลปะโบราณสมัยทวารวดี, วัดบางแคใหญ่ มีพระพุทธรูปหินทรายแดงปางมารวิชัย, วัดจุฬามณี มีอุโบสถแบบจัตุรมุขที่ปูพื้นด้วยหินอ่อนจากเมืองการจี ประเทศปากีสถาน เป็นต้น

ข้อมูลจากการให้สัมภาษณ์ผู้นำในท้องถิ่น ชาวบ้าน และร้านค้าจำนวนจำนวนหนึ่ง พบว่า ประสบความสำเร็จอย่างสูง โดยผู้วิจัยสามารถจำแนกความสำเร็จในด้านต่าง ๆ ของจังหวัดสมุทรสงคราม สรุปได้ ดังนี้

ประการแรก มีนักท่องเที่ยวจำนวนมากเดินทางเข้ามาใช้บริการอย่างสม่ำเสมอ เช่น ตลาดน้ำท่าคา ตลาดน้ำอัมพวา นักท่องเที่ยวได้สัมผัสวิถีชีวิตชุมชนริมน้ำ ที่ประกอบด้วยร้านค้าที่ตั้งอยู่บนริมฝั่งบางส่วน ทั้งนี้ส่วนใหญ่เป็นการนำสินค้ามาขายบนเรือพาย โดยแม่ค้าสามารถพายเรือบรรทุกสินค้าออกมาขายเมื่อไหร่ก็ได้ ตามแต่ละช่วงเวลา สินค้าเกือบทั้งหมดเป็นผลิตภัณฑ์ของชุมชนในท้องถิ่นสมุทรสงคราม อาทิ อาหารพื้นเมือง ขนม น้ำมะพร้าวอ่อน ผลไม้ท้องถิ่น ผักที่ชาวบ้านปลูก เป็นต้น

¹อาจารย์ประจำ วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

²อาจารย์ประจำ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ประการที่สอง คือ การเจริญเติบโตของการท่องเที่ยว ในจังหวัดสมุทรสงคราม ที่ส่งผลให้ชาวบ้านมีงานทำ และมีรายได้เพิ่มขึ้น กล่าวคือ ชาวบ้านทั้งในชุมชนท่าคาและชุมชนใกล้เคียงมีงานทำและมีรายได้เพิ่มจากการนำผลผลิตในครัวเรือนมาขายกว่า 200 ครัวครัว โดยมีรายได้จากการจำหน่ายผลผลิตในชุมชน นอกจากนี้ชุมชนยังมีการจัดทำกิจกรรมฐานเรียนรู้โดยกำหนดให้ชาวบ้านที่อยู่ในชุมชนหมุนเวียนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำฐานเรียนรู้ โดยมีรายได้จากกิจกรรม จึงสามารถกล่าวในภาพรวมได้ว่า การจัดกิจกรรมฐานเรียนรู้ดังกล่าวนี้ ส่งผลให้ชาวบ้านได้รับผลประโยชน์จากการมีงานทำและมีรายได้เพิ่มขึ้นค่อนข้างสูง

ประการที่สาม การดำเนินการท่องเที่ยวเชิงคุณภาพสูงนี้ ส่งผลให้ชาวบ้านมีการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยมีการฟื้นฟูประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน ดังเช่น ประเพณีกวนกระยาสารท ซึ่งนิยมทำกันในวันสารทไทยตรงกับแรม 15 ค่ำเดือน 10 และได้นำเอากิจกรรมดังกล่าวเข้ามาเป็นจุดขาย มีการจัดกิจกรรมแข่งขันกวนกระยาสารท โดยให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในการชิมและให้คะแนน

ประการที่สี่ ความร่วมมือของชุมชนในท้องถิ่นและหน่วยงานจากภายนอก เช่น มีการจัดการตลาดน้ำในรูปแบบคณะกรรมการชุมชน เพื่อเป็นการสร้างงานและสร้างอาชีพให้แก่คนในชุมชน โดยรายได้ส่วนใหญ่จะถูกนำไปใช้ในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของตลาดน้ำ การสนับสนุนจากการศึกษาของระบบของตำบล ในด้านการอบรมภาษาอังกฤษให้แก่แม่ค้า การจัดอบรมในหลักสูตรการแปรรูปอาหาร, กระทรวงสาธารณสุขได้เข้ามาส่งเสริมผลิตภัณฑ์ของชุมชน ให้ได้มีเครื่องหมายรับรองมาตรฐานคุณภาพเพิ่มความเชื่อมั่นให้แก่ผู้บริโภคและนักท่องเที่ยว

การส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ดังกล่าวนี้นับว่าตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น นักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับวัฒนธรรม และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้าน อันนำไปสู่แนวทางการปฏิบัติการท่องเที่ยวเชิงคุณภาพสูง จังหวัดสมุทรสงคราม ได้อย่างเป็นรูปธรรมและมีความยั่งยืน เป็นสิ่งที่มีเสน่ห์ดึงดูดนักท่องเที่ยวคุณภาพสูงกลุ่มผู้สูงอายุ จังหวัดสมุทรสงคราม

อภิปรายผลการวิจัย

จากข้อค้นพบการศึกษา เรื่อง พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวคุณภาพสูงกลุ่มผู้สูงอายุ จังหวัดสมุทรสงคราม ผู้วิจัยขออภิปรายผลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ ดังนี้

1. ผลวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวคุณภาพสูงกลุ่มผู้สูงอายุ จังหวัดสมุทรสงครามเป็นกลุ่มที่ชื่นชอบเที่ยวไปเช้า ๑ ไม่เร่งรีบ ชอบที่ไหนอยู่นาน ๆ ทั้งนี้ จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า เมื่อกล่าวถึง คำว่า นักท่องเที่ยวคุณภาพ (Quality tourist) จะหมายถึง นักท่องเที่ยวที่มีกำลังซื้อสูง สามารถจ่ายค่าสินค้าทางการท่องเที่ยวตามที่ตนเองต้องการได้ และขณะเดียวกันต้องเป็นนักท่องเที่ยวที่ไม่ก่อผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมทั้งด้านธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรม ทำให้กลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุนี้ เป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีความสอดคล้องกับ ความหมายของคำว่า นักท่องเที่ยวคุณภาพ ดังที่ สามารถ สุวรรณรัตน์ และคณะ (2558) ได้ระบุว่าการท่องเที่ยวแบบคุณภาพ คือ การท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ เนื่องจากเป็นนักท่องเที่ยวที่ไม่ เน้นการเร่งรีบ ชอบและปรารถนาการท่องเที่ยวแบบเนิบช้า เน้นการสัมผัส ชิมซบ เรียนรู้ชื่นชม

ดังนั้น การท่องเที่ยวคุณภาพสูงสำหรับผู้สูงอายุ จังหวัดสมุทรสงคราม จึงเป็นรูปแบบการท่องเที่ยว สำหรับธุรกิจการท่องเที่ยวเมืองท่องเที่ยวต่าง ๆ สามารถนำไปประยุกต์ใช้โดยต้องมุ่งเน้นพัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยวเพื่อดึงดูดให้กลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุเข้ามาท่องเที่ยว เนื่องจากกลุ่มผู้สูงอายุคุณภาพและมีกำลังซื้อในการท่องเที่ยวสูงกว่าตลาดทั่วไป การจัดพื้นที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ จึงจำเป็นต้องเพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อรองรับการขยายตัวของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุที่

¹อาจารย์ประจำ วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

²อาจารย์ประจำ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

มีข้อจำกัดทางด้านร่างกาย และต้องคัดสรรสินค้าทางการท่องเที่ยวให้ตรงกับความต้องการ และรองรับอุปสงค์ของนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ

2. นักท่องเที่ยวคุณภาพสูงกลุ่มผู้สูงอายุ จังหวัดสมุทรสงคราม มักจะใช้เวลาในการท่องเที่ยวแต่ละครั้งอยู่ในช่วงไม่เกิน 3 วัน และชอบเดินทางไปยังสถานที่ที่แปลกใหม่ สนใจด้านความงามของธรรมชาติ และวัฒนธรรมแบบไทย ๆ ทั้งนี้เนื่องจากคุณลักษณะของสถานที่ท่องเที่ยวมีคุณลักษณะที่โดดเด่นและมีชื่อเสียงในจังหวัดสมุทรสงคราม เช่น ตลาดร่มบรูว์ · วัดช่องลม · ศาลหลักเมืองจังหวัดสมุทรสงคราม · วัดอินทาราม · บ้านสวนสมุทรสงคราม · อุทยาน ร.2. ที่ส่งผลกระทบต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ อีกทั้งยังเป็นสถานที่ที่ยึดเหนี่ยว จิตใจของชาวพุทธศาสนิกชนอีกด้วย ซึ่งนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ ยัง ต้องการสัมผัสกับคนในท้องถิ่น (The experimental tourists) โดยมีลักษณะเด่นคือ ชอบติดต่อกับพูดคุยกับคนท้องถิ่น เพื่อเรียนรู้และทำความเข้าใจในชีวิตความเป็นอยู่ มีการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมของคนท้องถิ่น กลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่ใช้ชีวิตแบบคนท้องถิ่น (The existential tourists) ซึ่งนักท่องเที่ยวประเภทนี้มีความต้องการผิงตัวเอง หรือใช้ชีวิตภายใต้วัฒนธรรมและวิถีชีวิตเดียวกับคนท้องถิ่น ชอบใช้เวลาอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวเป็นเวลานาน ดังเช่น การศึกษาของ วาริชต์ มัยยมบุรุษ (2554) พบว่า นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุเน้นท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง โดยเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถซึมซับความรู้สึกได้ยาวนานเหมือนการท่องเที่ยวแบบเนิบช้าหรือแบบไม่เร่งรีบ (Slow tourism) สอดคล้องกับ พิทักษ์ ศิริวงศ์ และคณะ (2559) ได้ศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุจะมีการใช้ชีวิตท่องเที่ยวแบบไม่เร่งรีบ

3. พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เน้นการท่องเที่ยวระหว่างรุ่น พฤติกรรมที่พบได้จากการวิจัยในครั้งนี้คือ กลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุกลุ่มนี้ นิยมเดินทางท่องเที่ยวแบบกลุ่มหรือหมู่คณะ โดยมีครอบครัวหรือญาติร่วมเดินทางและร่วมตัดสินใจ ซึ่งผู้สูงอายุนิยมเดินทางไปเที่ยวกับลูกหลาน ญาติพี่น้อง หรือคนในครอบครัว (พงศ์เสวก อเนกจรรย์พร, 2558) เช่นเดียวกับ Nimrod, G. (2008) ที่พบว่า ข้อจำกัดที่เป็นอุปสรรคต่อการเดินทางของผู้สูงอายุ คือ ไม่สามารถขาดเพื่อนร่วมเดินทาง

4. นักท่องเที่ยวคุณภาพสูงกลุ่มผู้สูงอายุ มีความต้องการใช้บริการที่มีความสุภาพและหรูหรา ปลอดภัย สะดวกสบาย ในการเดินทางภายในแหล่งท่องเที่ยวมากกว่าความหรูหรา ทั้งการเดินทางโดยทางเท้า และทางรถยนต์ เช่น ถนนต้องมีความ ลาดชันน้อย เรียบ และสามารถใช้รถเข็นได้ นอกจากนี้ระยะทางในการเที่ยวชมสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุไม่ควรเกินครึ่งชั่วโมงต่อรอบ ด้วยข้อจำกัดทางร่างกายของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ (วาริชต์ มัยยมบุรุษ, 2554) เช่นเดียวกับ กรวรรณ สังขกร และคณะ (2558) พบว่า นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ ชาวไทยต้องการโปรแกรมการท่องเที่ยวที่เน้นการพักผ่อน เช่น การแค่วันครึ่งวัน หรือต้องใช้เวลาให้พักก่อนไปอีกสถานที่หนึ่ง นับว่าเป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ ด้านความปลอดภัย โดยกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุมีความต้องการด้านความปลอดภัยของเมืองท่องเที่ยว ที่ตั้งของที่พัก แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ (ราณี อิลิชัยกุล และคณะ, 2552) และให้ความสำคัญกับการบริการด้านความปลอดภัยของเจ้าหน้าที่เป็นสำคัญ เช่น เจ้าหน้าที่ที่นำเที่ยวต้องควรมีความรู้ด้านการปฐมพยาบาล มีจุดบริการด้านสุขภาพในสถานที่ท่องเที่ยว มีสิ่งอำนวยความสะดวกทางการแพทย์ (กรวรรณ สังขกร และคณะ, 2558) ซึ่งกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุเน้นการท่องเที่ยวและบริการที่มีคุณภาพดีและคุ้มค่าจากผู้ให้บริการทางการท่องเที่ยว โดยให้ความสำคัญกับความพึงพอใจเป็นหลัก และมีความยินดีที่จะจ่ายเงินเพิ่มขึ้นเพื่อแลกต่อการบริการที่ดีขึ้นเป็นพิเศษ

5. กลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุมีความต้องการอาหารเพื่อสุขภาพ เนื่องจากสุขภาพของผู้สูงอายุมีความเสี่ยงในการติดเชื้อทางด้านอาหารและน้ำได้มากกว่านักท่องเที่ยววัยอื่น ๆ (Mengyang, S., Furong, C., 2009) และนอกจากนี้ภายในแหล่งท่องเที่ยวต้องมีการนำเสนอจุดเด่นของอาหารท้องถิ่นที่หลากหลาย รวมทั้งการเลือกซื้อสินค้า

¹อาจารย์ประจำ วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

²อาจารย์ประจำ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ระลึกของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุจะเน้นเป็นสินค้าที่สามารถใช้เป็นเครื่องประดับบ้านได้ และราคาไม่แพงแต่ดูดี เพื่อให้เป็นของที่ระลึกแก่บุคคลอื่น และเป็นสินค้าที่ผลิตโดยชุมชน (วาริษฐ์ มัธยมบุรุษ, 2554)

สรุปได้ว่า การท่องเที่ยวคุณภาพสูง กลุ่มผู้สูงอายุ จังหวัดสมุทรสงคราม เป็นรูปแบบที่นับว่ามีความสอดคล้องกับการท่องเที่ยวในหลายรูปแบบ ทั้งการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่เน้นการพัฒนาซึ่งครอบคลุม 3 มิติ คือ ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านเศรษฐกิจ โดยดำเนินงานอย่างสมดุลระหว่างกันโดยไม่ก่อให้เกิดการท่องเที่ยวที่ไปทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อยู่ภายในพื้นที่ท่องเที่ยว และเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ที่เน้นการท่องเที่ยวที่นำเสนอกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ให้กับนักท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมด้านศิลปะ หัตถกรรม หรือการทำอาหาร เป็นต้น เพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดการมีปฏิสัมพันธ์กับคนในท้องถิ่น และเครื่องมือหนึ่งในการพัฒนาการชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างมีคุณภาพเพื่อความยั่งยืนต่อไป

การศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยวคุณภาพสูงผู้สูงอายุ จังหวัดสมุทรสงคราม ที่ผู้วิจัยได้นำเสนอมาดังกล่าวนี้ ล้วนมีความสัมพันธ์และเชื่อมโยงกันอย่างใกล้ชิด ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการนิยามความหมายของการท่องเที่ยวคุณภาพได้ โดยปรับใช้ให้เข้ากับบริบทและลักษณะทางการท่องเที่ยวของแต่ละพื้นที่ท่องเที่ยวนั้น ๆ ตามอัตลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวหรือพื้นที่ท่องเที่ยว จึงทำให้การท่องเที่ยวมีคุณภาพและก่อเกิดศักยภาพยิ่งขึ้นไปอีก

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปประยุกต์ใช้ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนแรก: ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยว

1. ด้านโครงสร้างพื้นฐาน จากรายงานสภาวะเศรษฐกิจท่องเที่ยว พบว่ายังมีจุดอ่อนในด้านโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกภาคการท่องเที่ยวของไทยเพื่อรองรับกลุ่มนักท่องเที่ยวสูงอายุ พบว่า มีจุดอ่อนด้านโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกของแหล่งท่องเที่ยวและสถานประกอบการ รัฐบาลส่วนกลางจึงควรจัดสรรงบประมาณสู่หน่วยงานภาครัฐระดับท้องถิ่นเพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก

2. ด้านสวัสดิการจากภาครัฐ จากผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ มีความตั้งใจในการท่องเที่ยวคุณภาพสูง แต่มีอุปสรรคด้านรายได้และผู้ติดตาม รัฐบาลจึงควรมีการให้การสนับสนุนการรวมกลุ่มหรือจัดตั้งเป็นกลุ่มชมรมผู้สูงอายุให้เพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้รัฐบาลอาจมีการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยให้เงินสนับสนุนการท่องเที่ยวคุณภาพสูงสำหรับผู้สูงอายุ เนื่องจากผู้สูงอายุบางท่านมีรายได้น้อย

3. ด้านนโยบายภาครัฐ เนื่องจากรัฐบาลได้มีนโยบายต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวล แต่ยังคงขาดการรับรู้จากผู้ประกอบการและกลุ่มผู้สูงอายุ รัฐบาลควรเพิ่มบทบาทในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวคุณภาพสำหรับผู้สูงอายุที่สำคัญ ๆ ให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น เช่น Tourism for All ในการเปิดเส้นทางท่องเที่ยว ทั้งนี้รัฐบาลยังขาดการประสานความร่วมมือกับภาคเอกชนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงอายุ เช่น การขอความร่วมมือกับผู้จัดส่งผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว ให้ราคาต่ำกว่าปกติกับกลุ่มผู้สูงอายุ จึงควรประสานงานกันเพื่อขอความร่วมมือจากทุกฝ่าย รวมทั้งควรมีการประชาสัมพันธ์และให้ข้อมูลเพื่อให้ผู้สูงอายุและผู้ประกอบการรับรู้ไปในทางทิศเดียวกัน

ส่วนที่สอง: ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว

1. ช่องทางการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ควรเหมาะสมสอดคล้องกลุ่มผู้สูงอายุ จากการขอค้นพบผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยว พบว่า การจะสื่อสารหรือประชาสัมพันธ์ไปยังกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุบางที่

¹อาจารย์ประจำ วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

²อาจารย์ประจำ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

เข้าถึงได้ยาก ดังนั้นอาจต้องประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อที่เหมาะสมกับลักษณะพฤติกรรมของผู้สูงอายุ หรือเพิ่มช่องทางในการประชาสัมพันธ์มากขึ้น

2. ด้านบุคลากร ควรมีการพัฒนาฝึกอบรมเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจให้บุคลากรในทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในเรื่องที่เกี่ยวกับความต้องการ ลักษณะพฤติกรรม และการบริการที่เหมาะสมแก่ผู้สูงอายุ ซึ่งสามารถทำให้ผู้สูงอายุพึงพอใจประทับใจและเพิ่มโอกาสในการเดินทางท่องเที่ยวในอนาคต

3. รายการกิจกรรมการนำเที่ยวและการเลือกผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว เนื่องจากผู้สูงอายุมีความต้องการที่แตกต่างกับกลุ่มนักท่องเที่ยวทั่วไป ในการให้บริการจึงควรใส่ใจเป็นพิเศษมากกว่านักท่องเที่ยวในวัยอื่น ๆ รายการนำเที่ยวในหนึ่งวันต้องไม่มากเกินไป และควรเป็นกิจกรรมที่ไม่หนักจนเกินไป คำนึงถึงร่างกาย สุขภาพของผู้สูงอายุเป็นหลัก และควรมีการจัดทำรายการนำ

¹อาจารย์ประจำ วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

²อาจารย์ประจำ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

เอกสารอ้างอิง

- กรวรรณ สังขกร และคณะ. (2558). *การบริหารและการจัดการการท่องเที่ยวในภาคเหนือตอนบน เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ*. สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว).
- คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ. (2560). *แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560-2564)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- จิราวัต รัตนไพฑูรย์ชัย. (26 สิงหาคม 2557). *ตลาดนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ: โอกาสใหม่ไทยเติบโตรับ AEC*. หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ Section: ASEAN: 1.
- ฉัตรเฉลิม งามอาจานศาล. (2551). การท่องเที่ยวเชิงแนวคิด: ผลิตภัณฑ์ หรือ นวัตกรรมใหม่. *จุลสารวิชาการอิเล็กทรอนิกส์ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย*, ฉบับที่ 4/2551, 3 – 12
- นพพร จันทรนาชู และคณะ. (2559). *การพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวสำหรับกลุ่มผู้สูงอายุของผู้ประกอบการท้องถิ่น ในภูมิภาคตะวันตกเพื่อการยกระดับการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ*. สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว).
- นรินทร์ สังข์รักษา และคณะ. (2559). รูปแบบและพฤติกรรมการท่องเที่ยวที่ไร้ความเร่งรีบของ นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุใน ภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทย. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัย หอการค้าไทย*, 36(2), 1 - 19.
- พัชรีย์ ตันติวิภาวิน. (2557). การเปิดเสรีอาเซียน 2558 ในมิติของทุนทางสังคมของผู้สูงอายุไทย. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์*, 8 (1) (มกราคม-เมษายน 2557), 229.
- ณิชนน งาม และ พัชรีย์ ตันติวิภาวิน. (2563). การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านวัฒนธรรมอาหารพื้นบ้าน ภาคเหนือตอนบนของไทย. *วารสารวิจัยบัณฑิตศึกษาในกลุ่มธุรกิจและสังคมศาสตร์*, 6 (2) กรกฎาคม – ธันวาคม 2563, 31.
- พิทักษ์ ศิริวงศ์ และคณะ. (2559). *แผนงานวิจัยการยกระดับการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพในภูมิภาคตะวันตกของ นักท่องเที่ยวสูงอายุเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน*. สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และ สำนักงานกองทุน สนับสนุนการวิจัย (สกว).
- มนัสสินี บุญมีศรีสง่า. (2557). *การพัฒนา รูปแบบและกลยุทธ์การตลาดการท่องเที่ยวเชิงรุกในแหล่งท่องเที่ยวที่มีบทเรียน จากความสูญเสีย อุบัติภัย และมรณภัย ในภูมิภาคตะวันตกประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (มส.ผส.). (2564). *สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2563*. นครปฐม: สถาบันวิจัย ประชากร และสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล
- มูลนิธิพัฒนางานผู้สูงอายุ. (2560). *สถานการณ์ผู้สูงอายุในประเทศไทย*. สืบค้นจาก <https://fopdev.or.th>.
- ราณี อิลิซันกุล และคณะ. (2552). *การวิจัยเรื่องการส่งเสริมการท่องเที่ยวผู้สูงอายุจากทวีปยุโรปสู่ประเทศไทย*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วิพรรณ ประจวบเหมาะ (บก.). (2555). *สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2554*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วารินทร์ มัยยมบุรุษ. (2554). *แนวทางการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ กรณีศึกษาพื้นที่รอบ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแม่เมาะ จังหวัดลำปาง*. การประชุมวิชาการมหาวิทยาลัยขอนแก่น ประจำปี 2554; “การ

¹อาจารย์ประจำ วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

²อาจารย์ประจำ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

- พัฒนาอนาคตชนบทไทย: ฐานรากที่มั่นคงเพื่อการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน” 27 - 29 มกราคม 2554, 189 - 193.
- สมยศ วัฒนากมลชัย และ เยาวลักษณ์ ยิ้มอ่อน. (2553). นักท่องเที่ยวสูงอายุ: กลุ่มเป้าหมายที่มีศักยภาพสำหรับธุรกิจการท่องเที่ยว. *วารสารปัญญาภิวัฒน์*, 2(1), 95 - 103.
- สามารถ สุวรรณรัตน์ และคณะ. (2558). แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมระหว่างนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุและชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวภาคเหนือตอนบน. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
- สุดแดน วิสุทธิลักษณ์ และคณะ. (2556). *การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism Thailand)*. กรุงเทพฯ: องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน).
- Aswin Sangpikul. (2007). Segmenting the Japanese Senior Travel Market: Implications for Thailand's Tourism Industry. *Journal of Hospitality & Tourism*, 5(1), 95 -106.
- Campbell, C., (2010). *Creative Tourism Providing a Competitive Edge. Tourism Insight*. Retrieved, from www.insights.org.uk/a
- Chiang, L., et al. (2014). A comparative study of generational preferences for trip-planning resources: A case study of international tourists to Shanghai. *Quality Assurance in Hospitality and Tourism*, 15(1), 78- 99.
- Cohen, E. (1979). A Phenomenology of Tourist Experiences. *Sociology*, 13(2), 179-201.
- Richards, G. and Raymond, C. (2000). Creative tourism. *ATLAS News no. 23*: 16 - 20. ISSN 1388-3607.
- Kotler, P., and Armstrong, G. (2006). *Principles of Marketing*. 11th ed. New Jersey: Pearson.
- Mengyang, S. and Furong, C. (2009). *The researches on senior tourism security service criterions*. Tourism Institute of Beijing Union University. P.R.: China.

¹อาจารย์ประจำ วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

²อาจารย์ประจำ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

การพัฒนาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวและการส่งเสริมการท่องเที่ยวของกลุ่ม
จังหวัดในภาคกลางตอนล่าง 2 ภายใต้แผนพัฒนาภาคกลางและพื้นที่กรุงเทพมหานครตาม
แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12

พ.ศ. 2560-2564

Tourism Attraction Potential Development and Tourism Promotion
of Provinces in The Lower Central Region 2 Under the Central and
Bangkok Development Plan according to The 12th
National Economic and Social Development Plan
The Twelfth Plan B.E. 2560-2564

นนท์ณิ ดุลยทวีสิทธิ์¹ (Nonnathi Dulyadaweetid)

อีเมล nonnathi.du@bsru.ac.th โทรศัพท์ 0985289874

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อจัดทำแนวทางการปฏิบัติการพัฒนาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดภาคกลาง 2 (จังหวัดสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสงคราม จังหวัดเพชรบุรี และจังหวัดประจวบคีรีขันธ์) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มที่ 1 ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ กลุ่มที่ 2 ได้แก่ ประชากรในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง 2 จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในงานวิจัยได้แก่สถิติพื้นฐาน ได้แก่ การหาค่าร้อยละ การหาค่าเฉลี่ย และ การหาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติสำหรับการวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า ผลการวิจัยมีดังนี้ 1.พื้นที่ภาคกลางตอนล่าง 2 มีความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยวหากแต่การพัฒนาด้านการท่องเที่ยวของพื้นที่ในระยะที่ผ่านมา ยังเป็นที่รู้จักและเป็นที่ยอมรับของนักท่องเที่ยวเฉพาะชาวไทยกว่าร้อยละ 80 ซึ่งรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติของนักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนใหญ่เป็น Soft Adventure 2.การส่งเสริมการท่องเที่ยว ตามวิถีชีวิต ชนบธรรมนิยม และประเพณีของชุมชนในท้องถิ่น เพื่อให้เป็นจุดดึงดูดด้านการท่องเที่ยวใหม่ๆ ของพื้นที่ภาคกลางตอนล่าง 2 ยังขาดการดำเนินการที่จริงจังและเป็นระบบ รวมทั้ง ความร่วมมือและการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนทั้งในส่วนกลางและระดับพื้นที่ที่ยังไม่เข้มแข็ง ขาดความต่อเนื่องทั้งในด้านงบประมาณการวางแผนงาน และการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ส่งผลให้กิจกรรมการท่องเที่ยวที่จัดขึ้นในพื้นที่เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวในวงจำกัด

คำสำคัญ การพัฒนาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว, แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ,กลุ่มจังหวัดในภาคกลางตอนล่าง 2

¹ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาอาชีวศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

Abstract

This research aims to To prepare practical guidelines for developing the potential of tourist attractions in the Central Region 2 (Samut Sakhon Province Samut Songkhram Province Phetchaburi Province and Prachuap Khiri Khan Province) Population and sample group 1. Experts in interviews to formulate a research conceptual framework. The researcher collected the data by interviewing the opinions of experts. Group 2. The population in the lower central region 2 was 400 people.. Research tools are: A semi-structured interview form and a questionnaire. The statistics used in the research were basic statistics such as percentage finding. Finding the Mean and Finding the Standard Deviation and statistics for tool quality analysis, i.e. the determination of the confidence of the estimation scale questionnaire. The research results are as follows. 1. The lower central region 2 has a variety of tourist attractions, but the tourism development of the area in the past It is also known and popular with more than 80% of Thai tourists, most of which are Soft Adventure 2. Promotion of tourism according to the way of life, customs and traditions of the local community. To become a new tourist attraction of the lower central region 2 That are still a lack of serious and systematic action, as well as cooperation and support from government and private agencies both at the central and local levels. Lack of continuity in both budgeting and planning and effective management As a result, tourism activities held in the area are known to a limited number of tourists.

Keywords: Tourism Attraction Potential Development, National Economic and Social Development Plan 12 th , Provinces in The Lower Central Region 2

บทนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญและส่งเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากมีศักยภาพทางทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สามารถนำมาพัฒนาเป็นปัจจัยการผลิตของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้ ซึ่งสามารถนำมาทดแทนการถดถอยของภาคเกษตรกรรม และอุตสาหกรรมสาขาอื่น ๆ ทำให้รายได้จากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีมูลค่าเพิ่มขึ้นทุกปี ส่งผลให้เศรษฐกิจโดยรวมมีความเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว และต่อเนื่อง อุตสาหกรรมท่องเที่ยวจึงมีส่วนสำคัญที่ช่วยเสริมสร้าง ความแข็งแกร่งและก่อให้เกิดความสมดุลทางเศรษฐกิจของประเทศ ช่วยสร้างงาน สร้างอาชีพก่อให้เกิดการกระจายรายได้ไปสู่ประชาชนอย่างกว้างขวาง รวมทั้งทำให้เกิดการพัฒนาสาขาธุรกิจที่ เกี่ยวเนื่องให้กระจายทั่วทุกพื้นที่ นับเป็นการหมุนเวียนทางเศรษฐกิจอันเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาประเทศ

กลุ่มจังหวัดภาคกลาง 2 ประกอบด้วย จังหวัดสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสงคราม จังหวัดเพชรบุรี และจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญจำนวนมาก และมีความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยว อาทิ แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวเชิงนันทนาการ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรม และการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ (Business tourism) หรือธุรกิจไมซ์ (MICE) อย่างไรก็ดี ยังพบประเด็นปัญหาและอุปสรรคการพัฒนาการท่องเที่ยวบางประการ อาทิ การปรับปรุงคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว การจัดการการท่องเที่ยวที่ขาดความสมดุลระหว่างพื้นที่ท่องเที่ยว กลุ่มตลาดนักท่องเที่ยวที่ไม่มีคุณภาพ โครงสร้างพื้นฐานการคมนาคมและโลจิสติกส์บางพื้นที่ยังไม่สะดวก ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยว ขาดแคลนแรงงานและการพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยว และความปลอดภัยและความเชื่อมั่นจากท่องเที่ยว นักวิจัยจึงมองเห็นถึงความสำคัญของการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นเพื่อนำไปสู่การพัฒนาขีดความสามารถและส่งเสริมการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง 2 (สมุทรสาคร สมุทรสงคราม เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์) ภายใต้แผนพัฒนาภาคกลางและพื้นที่กรุงเทพมหานคร ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

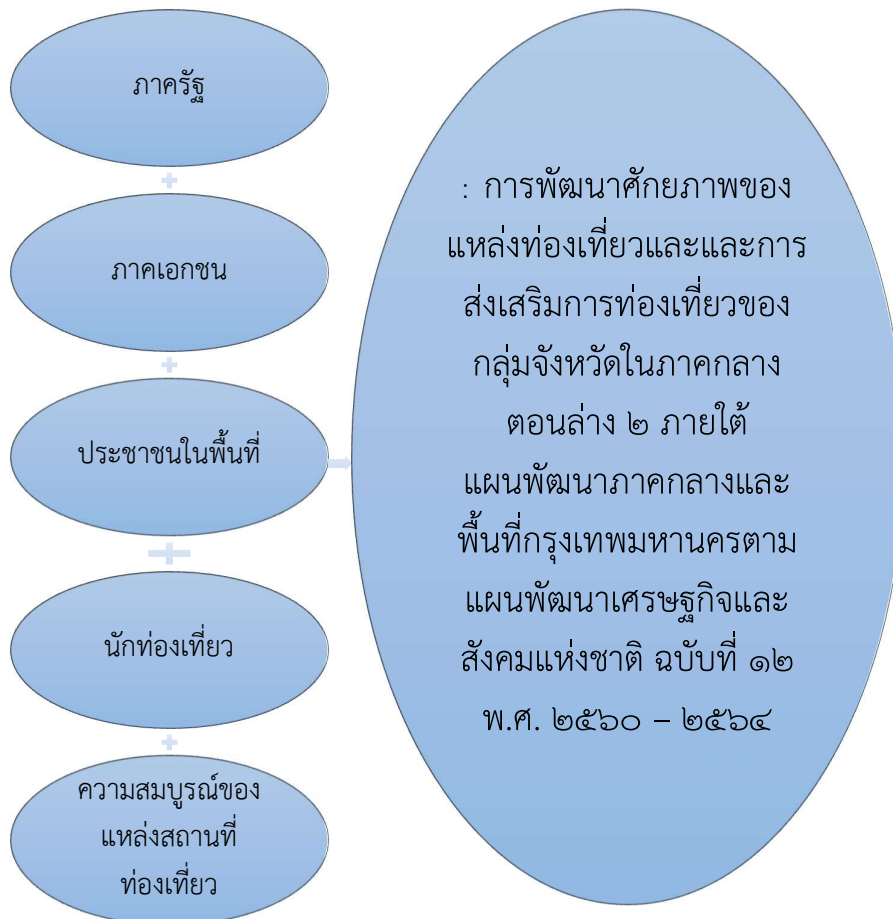
เพื่อจัดทำแนวทางการปฏิบัติการพัฒนาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดภาคกลาง 2 ประกอบด้วย จังหวัดสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสงคราม จังหวัดเพชรบุรี และจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

¹ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาอาชีวศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

- 1.สามารถกำหนดแผนการปฏิบัติการพัฒนาขีดความสามารถในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง 2 (จังหวัดสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสงคราม จังหวัดเพชรบุรี และจังหวัดประจวบคีรีขันธ์) เพื่อนำไปส่งเสริมการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง
2. สามารถเป็นต้นแบบยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวและการส่งเสริมการท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง 2 (จังหวัดสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสงคราม จังหวัดเพชรบุรี และจังหวัดประจวบคีรีขันธ์)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ธรรมศักดิ์ โจรนสุนทร (2542: 43-44) แบ่งองค์ประกอบที่นำมาเป็นเครื่องบ่งชี้ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว ดังนี้

1. ปัจจัยจุดใจหลักของการท่องเที่ยว พิจารณาจากสถานที่ตั้งและลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวขึ้นต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวหลายๆ ด้าน เช่น ความต้องการในด้านความสงบใน การพักผ่อน ความสนุกสนาน การหาประสบการณ์ ซึ่งปัจจัยจุดใจหลักแบ่งได้ 3 ชนิด ได้แก่ ปัจจัย จุดใจด้านธรรมชาติ ปัจจัยจุดใจในด้านประวัติศาสตร์และศาสนา และปัจจัยจุดใจทางด้านกิจกรรมที่ มนุษย์สร้างขึ้น

2. ปัจจัยประกอบ ได้แก่ คุณค่าดึงดูดใจจากสภาพแวดล้อม ภูมิอากาศ ภูมิประเทศ และ ลักษณะภูมิทัศน์ที่เป็นเอกลักษณ์ ความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน สภาพเศรษฐกิจและสังคม ภัยธรรมชาติ และการเมือง

3. ปัจจัยสนับสนุนและสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ สิ่งอำนวยความสะดวกที่ได้มาตรฐาน ด้านที่พักและอาหาร การสื่อความหมาย ข้อมูลข่าวสาร การให้ข่าวสารประชาสัมพันธ์ ตลอดจนสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น ร้านจำหน่ายของที่ระลึก เป็นต้น

4. ปัจจัยด้านโครงสร้างพื้นฐานและการคมนาคม ต้องพิจารณาถึงโครงข่ายการคมนาคม ทางบก ทางน้ำ และทางอากาศบริการสาธารณะ เช่น ไฟฟ้า น้ำ การระบายน้ำ การกำจัดขยะ ตลอดจนระบบการสื่อสารโทรคมนาคม

บุฮาลิส ดี Buhalis, D. ,2000 กล่าวถึง องค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวหรือจุดหมายปลายทาง (Destination) ว่าเป็นการผสมผสานระหว่างสินค้าทางการท่องเที่ยวและการบริการ ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งจะมีชื่อสินค้า (Brand Name) หรือชื่อของแหล่งท่องเที่ยวปรากฏอยู่ ซึ่งประกอบไปด้วย 6 องค์ประกอบประกอบ ดังนี้

1. สิ่งดึงดูดใจ (Attractions) คือ สิ่งที่เป็นธรรมชาติหรือมนุษย์สร้างขึ้น สิ่งประดิษฐ์วัตถุประสงค์ในการสร้างสิ่งนั้น สิ่งที่เป็นมรดกและการจัดกิจกรรมพิเศษ

2. การเข้าถึง (Accessibility) คือระบบการขนส่ง ประกอบด้วย เส้นทาง อาคารและยานพาหนะ

3. สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) คือ ที่พัก ร้านอาหาร ร้านค้า และการบริการอื่นๆ

4. รายการนำเที่ยวสำเร็จรูปที่มีอยู่ (Available Packages) คือ รายการนำเที่ยวสำเร็จรูปก่อนเตรียมไว้โดยคนกลางและต้นทุนที่มีอยู่

5. กิจกรรมการท่องเที่ยว (Activities) คือกิจกรรมทั้งหมดที่อยู่แหล่งท่องเที่ยวและที่นักท่องเที่ยวจะร่วมกิจกรรมระหว่างเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยว

6. บริการเสริม (Ancillary Services) คือ บริการที่นักท่องเที่ยวจะใช้บริการ เช่น ธนาคาร การติดต่อสื่อสาร ไปรษณีย์ ข้อมูลข่าวสารโรงพยาบาล เป็นต้น

¹ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาอาชีวศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

สรุปได้ว่า ศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยว ประกอบด้วย องค์ประกอบ 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านทรัพยากรท่องเที่ยว 2) ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว 3) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก 4) ด้านความปลอดภัย 5) ด้านความสามารถในการรองรับของพื้นที่ และ 6) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มตามขั้นตอนของการวิจัย ดังนี้ กลุ่มที่ 1 ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ ประชากรขั้นตอนนี้ เป็นการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิจาก 5 กลุ่มด้วยกัน ได้แก่ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวจากสถาบันการศึกษา การคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) กลุ่มละ 2 คน รวมทั้งสิ้น 10 คน โดยคัดเลือกแบบเจาะจงจาก 5 หน่วยงานดังกล่าว กลุ่มที่ 2 ได้แก่ ประชากรในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อศึกษาการพัฒนาขีดความสามารถและส่งเสริมการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง 2 (จังหวัดสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสงคราม จังหวัดเพชรบุรี และจังหวัดประจวบคีรีขันธ์)

กลุ่มตัวอย่างและวิธีการสุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดการเลือกกลุ่มตัวอย่างเพื่อให้ได้ข้อมูลแต่ละขั้นตอน ดังนี้

1. การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 10 คน ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิจาก กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ด้วยวิธีการสัมภาษณ์

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาขีดความสามารถและส่งเสริมการท่องเที่ยวของ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง 2 (จังหวัดสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสงคราม จังหวัดเพชรบุรี และจังหวัดประจวบคีรีขันธ์) รวมทั้งนักท่องเที่ยว ได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ขนาดของกลุ่มตัวอย่างใช้เกณฑ์การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size Criteria) โดยใช้ดังนี้ ใช้ตารางคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของทาโร ยามาเน่ (Yamane, 1973) จำนวนประชากร ทั้งสิ้น 1,763,721 คน ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structure Interview) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อนำมาสรุปผลรวมกับผลสรุปของหลักการแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยเพื่อให้ได้กรอบแนวคิดการพัฒนาขีดความสามารถและส่งเสริมการท่องเที่ยว

2. แบบสอบถาม (Questionnaire) เพื่อใช้สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาขีดความสามารถและส่งเสริมการท่องเที่ยวผู้วิจัยได้นำข้อสรุปที่ได้ จากการสังเคราะห์ทฤษฎีและสรุปความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิมาสรุปเป็น ตัวแปร และตั้งคำถามของแบบสอบถาม นำไปสอบถามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเกี่ยวกับการพัฒนาขีดความสามารถและส่งเสริมการท่องเที่ยว ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบ่งเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ตัวแปรพื้นฐาน เป็นตัวแปรที่เกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ เพศ อายุ ประสบการณ์ในการทำงานด้านการท่องเที่ยวหรือด้านการท่องเที่ยว และบทบาทหน้าที่ด้านการท่องเที่ยว

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาขีดความสามารถและส่งเสริมการท่องเที่ยวจำนวน 150 ข้อ เป็นแบบสอบถามลักษณะประมาณค่า 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert's five Rating scale)

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การจัดกระทำกับข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งข้อมูลออกเป็น 3 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 นำข้อมูลที่ได้จากการใช้เครื่องมือวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสังเกต (Observation) แบบสังเกตการณ์ และแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi - Structured Interview) มาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา(Content Analysis) และความตรงเชิงเนื้อหา(Content Validity) ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

- นำแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ที่สร้างขึ้นเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยพิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถามกับนิยามเชิงปฏิบัติการ ความเหมาะสมของตัวเลือกการคำตอบที่เลือกใช้ ความถูกต้องของการใช้ภาษา และความครอบคลุมของเนื้อหาที่ต้องการใช้วัดตามนิยามเชิงปฏิบัติการ

- คำนวณค่า CVI (Content Validity Index) เพื่อพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามเชิงปฏิบัติการ โดยพิจารณาดัชนีความตรงเชิงเนื้อหารายข้อ (Item-Content Validity Index: I-CVI) ที่ผ่านเกณฑ์คุณภาพต้องมีค่าไม่ต่ำกว่า .78 และดัชนีความตรงเชิงเนื้อหาทั้งฉบับ (Scale-Content Validity Index: S-CVI) ต้องมีค่าไม่ต่ำกว่า .90 (Polit & Beck, 2007) โดยกำหนดให้ข้อคำถามที่ผ่านเกณฑ์ต้องมีค่า CVI เท่ากับ 1.00 และจากนั้นจึงปรับปรุงข้อคำถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

- นำมาตรวัดทักษะการคิดเชิงบวกฉบับที่ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วไปทดลองใช้ (Tryout) กับนิสิตระดับปริญญาตรี จำนวน 30 คน ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง พร้อมทั้งรับฟังข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากกลุ่มตัวอย่าง

¹ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาอาชีวศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

- นำข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้ (Tryout) เครื่องมือวิเคราะห์ค่าดัชนีอำนาจจำแนกรายข้อ (Item Discrimination) ด้วยวิธีการหาค่าสหสัมพันธ์รายข้อ (Item-total Correlation) และคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีอำนาจจำแนกมากกว่า .20 ขึ้นไป รวมทั้งปรับปรุงมาตรวัดให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยได้คัดเลือกข้อคำถามโดยพิจารณาจากค่าอำนาจจำแนกที่เรียงลำดับสูงสุดไปหาต่ำสุดในแต่ละด้าน

ส่วนที่ 2 นำข้อมูลที่ได้จากการใช้เครื่องมือวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถาม มาวิเคราะห์โดยบันทึกข้อมูลลงในคอมพิวเตอร์ เพื่อประมวลผลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ เพื่อประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

ส่วนที่ 3 นำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์ร่วมกับแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
การวิเคราะห์ข้อมูลจากสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยวิธีการดังนี้

1. นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาถอดเสียงและบันทึกเป็นข้อความ
2. นำข้อความจากการสัมภาษณ์และการจดบันทึกมาจำแนกเป็นประเด็นและเรียบเรียงเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย
3. วิเคราะห์คำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) พร้อมทั้งตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) การตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของประเด็นที่จะนำมาเป็นหัวข้อการกำหนด ยุทธศาสตร์ด้วยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง (Confirmatory Factor Analysis: CFA) เพื่อทดสอบความสอดคล้องของข้อมูล ด้วยโปรแกรม LISREL Version 8.80

ผลการวิจัย

การพัฒนาการท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง 2 เพื่อสร้างรายได้ให้กับประเทศและชุมชนผู้เป็นเจ้าของทรัพยากรในพื้นที่ บนพื้นฐานความสมดุลและยั่งยืนของทุนทางสังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้น จะต้องให้ความสำคัญกับ ความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติและนิเวศวิทยาที่หลากหลาย ศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิต ชุมชน ทัศนกรรมพื้นบ้าน และภูมิปัญญาท้องถิ่น มาพัฒนาเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและเชื่อมโยงเข้ากับกิจกรรมการท่องเที่ยวได้อย่างกลมกลืน

ด้วยศักยภาพและความโดดเด่นของทรัพยากรการท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง 2 ดังกล่าว ผู้วิจัยจึงกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวและการส่งเสริมการท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัดในภาคกลางตอนล่าง 2 เพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวและการส่งเสริมการท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัดในภาคกลางตอนล่าง 2 ไว้ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1: การพัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวและเสริมสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวบนฐานความโดดเด่นของทรัพยากรในพื้นที่

เป้าประสงค์: เพื่อยกระดับคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวหลักและแหล่งท่องเที่ยวรองให้เต็มตามศักยภาพพร้อมทั้งส่งเสริม สนับสนุนกิจกรรมที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการท่องเที่ยวเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัด

แนวทางการพัฒนา

1. จัดทำแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินให้ชัดเจนสอดคล้องกับศักยภาพและสภาพข้อเท็จจริงของพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเร่งแก้ไขปัญหาการใช้ประโยชน์ที่ดินที่มีการทับซ้อนกันของหลายหน่วยงาน โดยจัดแบ่งเขตพื้นที่ออกเป็นพื้นที่เพื่อการอนุรักษ์ เขตเมืองและที่อยู่อาศัย และพื้นที่เพื่อการพัฒนา เป็นต้น พร้อมทั้งกำหนดให้มีการบังคับใช้และบทลงโทษที่เข้มงวด โดยเฉพาะในเขตอุทยานประวัติศาสตร์และอุทยานแห่งชาติ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความเปราะบางทางธรรมชาติ

2. พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการเข้าถึงและเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยว โดย จัดระบบการคมนาคมขนส่ง ปรับปรุงระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการพื้นฐาน สนับสนุนการลงทุนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่สอดคล้องและกลมกลืนกับแหล่ง/กิจกรรมการท่องเที่ยว และเป็นไปเพื่อสนับสนุนการเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวภายในจังหวัดและกลุ่มจังหวัด

3. สนับสนุน ส่งเสริมให้ชุมชนและท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยว โดย มุ่งเน้นกิจกรรมที่ช่วยเสริมแหล่งท่องเที่ยวหลักและแหล่งท่องเที่ยวรองบนฐานศักยภาพและความพร้อมของชุมชนและท้องถิ่น ทั้งนี้ เพื่อสร้างทางเลือกใหม่แก่นักท่องเที่ยว ทำให้เกิดการกระจายตัวและกระจายรายได้ภายในกลุ่มจังหวัด อาทิ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การสัมผัสวิถีชีวิตชุมชนท้องถิ่น ที่สะท้อนให้เห็นถึงบรรยากาศ เรื่องราวและสีสันของความเจริญรุ่งเรืองและความประณีต บรรจงในการดำเนินชีวิตของชนชาติไทยในครั้งอดีตจวบจนปัจจุบัน การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ เชิงอนุรักษ์ และผจญภัย ในเขตอุทยานแห่งชาติ รวมทั้งกิจกรรม Home Stay การท่องเที่ยว Long Stay การท่องเที่ยวเชิงเกษตร ศูนย์การเรียนรู้ พิพิธภัณฑ์ และการค้าขายแดน เป็นต้น

4. ส่งเสริมการลงทุนและพัฒนาธุรกิจที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการท่องเที่ยว โดยมุ่งเน้นการสร้างมาตรการจูงใจให้เกิดการลงทุนพัฒนาธุรกิจที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการท่องเที่ยว ให้สอดคล้องตามแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและเส้นทางเชื่อมโยงการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัด โดยเฉพาะการพัฒนาธุรกิจโรงแรม บริษัทนำเที่ยวและร้านค้าจำหน่ายสินค้าของที่ระลึก ภัตตาคารและร้านอาหาร รวมทั้งการจัดทำแผนส่งเสริมธุรกิจที่จะช่วยสนับสนุนการท่องเที่ยว ได้แก่ ธุรกิจสปา ธุรกิจบริการทางการแพทย์ ธุรกิจช้อปปิ้ง และสนามกอล์ฟ เป็นต้น

¹ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาอาเซียนศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

ยุทธศาสตร์ที่ 2: การส่งเสริมตลาดการท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัด

เป้าประสงค์: เพื่อรักษาฐานตลาดเดิมที่เป็นคนไทย และเจาะตลาดนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายใหม่ๆ ให้เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวและใช้จ่ายในพื้นที่มากขึ้น

แนวทางการพัฒนา

1. จัดตั้ง Marketing Unit เพื่อประชาสัมพันธ์ภาพลักษณ์การท่องเที่ยวของกลุ่มพื้นที่ภาคกลางตอนล่าง 2 ให้เป็นที่รู้จักแพร่หลายทั้งในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งการประชาสัมพันธ์ต้องมีรายละเอียดครอบคลุมเส้นทางการเดินทางท่องเที่ยวในพื้นที่ความเชื่อมโยงกันของแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญและธุรกิจบริการนักท่องเที่ยว เพื่อนำเสนอให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายและต่อเนื่อง โดยกลุ่มพื้นที่ควรมีการจัดตั้งศูนย์บริการนักท่องเที่ยว เพื่อเป็นแหล่งให้ข้อมูล คำแนะนำ และอำนวยความสะดวก รวมทั้งเป็นตัวเชื่อมโยงกับธุรกิจบริการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวร้องขอได้อย่างรวดเร็วมีประสิทธิภาพ

2. พัฒนาระบบฐานข้อมูล เพื่อการวางแผนพัฒนา ส่งเสริมการตลาดและปรับปรุงรูปแบบการให้บริการด้านการท่องเที่ยวและธุรกิจที่เกี่ยวข้องให้มีคุณภาพได้มาตรฐานสอดคล้องกับความต้องการและพฤติกรรมของผู้มาเยี่ยมเยือนในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง รวมทั้ง เพื่อประโยชน์ในการติดตามประเมินผลการพัฒนาการส่งเสริมตลาดท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัดให้เป็นไปในทิศทางที่มุ่งหวังไว้อย่างสัมฤทธิ์ผล

3. ส่งเสริมตลาดภายในและต่างประเทศ และทำการตลาดเชิงรุกเพื่อเจาะตลาดกลุ่มเป้าหมายเพื่อรักษาฐานตลาดเดิมและขยายฐานตลาดใหม่ๆ โดยเฉพาะกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ระบบนิเวศวิทยาป่าเขตร้อนชื้น ผู้นิยมท่องเที่ยวผจญภัย สัมผัสวิถีชีวิตท้องถิ่น ผู้สูงอายุที่ต้องการดูแลสุขภาพ ตลอดจนกลุ่มเยาวชน นักเรียนนักศึกษา และกลุ่มครอบครัว ทั้งที่เป็นนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติและชาวไทย

4. ส่งเสริมความร่วมมือกับกลุ่มธุรกิจประเทศเพื่อนบ้าน และความร่วมมือภาครัฐและภาคธุรกิจเอกชนในพื้นที่ เพื่อดำเนินกลยุทธ์การตลาดร่วมกันในการส่งเสริมการท่องเที่ยวภายใต้กรอบแนวคิดการพัฒนาคลัสเตอร์การท่องเที่ยวพื้นที่ภาคกลางตอนล่าง 2

ยุทธศาสตร์ที่ 3: การบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

เป้าประสงค์: เพื่อเสริมสร้างและปรับปรุงกระบวนการบริหารจัดการและการดำเนินงานของภาคีการพัฒนาการท่องเที่ยวในกลุ่มพื้นที่ภาคกลางตอนล่าง 2 ให้เป็นไปเพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรม และคงไว้ซึ่งความสมดุลของการใช้และการสงวนรักษาทรัพยากรทางวัฒนธรรม จารีตประเพณี ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่อย่างยั่งยืน

แนวทางการพัฒนา

1. ปรับปรุงกลไกการทำงานของภาครัฐเพื่อสนับสนุนการทำงานในเชิงกลุ่มพื้นที่หรือเชิงคลัสเตอร์มากยิ่งขึ้น ทั้งที่อยู่ในรูปของคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการและคณะทำงานเครือข่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวของแต่ละจังหวัดและกลุ่มจังหวัด โดยปรับเปลี่ยนแนวคิดจากการพัฒนาเฉพาะส่วนพื้นที่ ให้มองการพัฒนาในภาพรวมมากขึ้น มีความเชื่อมโยงระหว่างพื้นที่ การเชื่อมโยงธุรกิจ

หลัก ธุรกิจรองและธุรกิจสนับสนุน เพื่อสร้างสรรค์ผลงานที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการเสริมสร้างความสามารถด้านการท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัดโดยรวม

2. เสริมสร้างบทบาท ความเข้มแข็งของภาคเอกชน ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและสถาบันการศึกษา ให้มีบทบาท และส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัด/กลุ่มจังหวัดอย่างเข้มแข็ง ทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติ โดยให้ตัวแทนของภาคการพัฒนาดังกล่าวได้เข้ามามีบทบาท มีโอกาสรับฟัง เสนอแนะและเรียนรู้ในข้อคิดเห็น แนวความคิด และทิศทางในการพัฒนาพื้นที่สู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวหลักของประเทศ ภายใต้การเป็นตัวแทนในคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการและคณะทำงานต่าง ๆ ที่ภาครัฐจัดตั้งขึ้นอย่างเท่าเทียมกับตัวแทนของภาครัฐ

3. สร้างความตระหนักแก่เครือข่ายด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ถึงความสำคัญและจำเป็นของการร่วมมือระหว่างกันอย่างเข้มแข็ง ในการวางกลยุทธ์เชิงรุกทางธุรกิจและดำเนินการขับเคลื่อนการพัฒนาการท่องเที่ยวของพื้นที่ รวมทั้ง เพื่อเป็นการปรับปรุงและสร้างบรรยากาศในการดำเนินธุรกิจในพื้นที่ บนพื้นฐานของการแข่งขันที่มีคุณภาพและสร้างสรรค์ เป็นแกนหลักในการผลักดันให้เศรษฐกิจของพื้นที่ให้มีการเจริญเติบโตอย่างเข้มแข็ง ยั่งยืน และพร้อมที่จะก้าวไปสู่การแข่งขันในระดับภูมิภาคและระดับโลกต่อไป

4. สนับสนุนการศึกษาวิจัยเพื่อการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดให้สอดคล้องกับศักยภาพ โอกาสและสภาพข้อเท็จจริงในพื้นที่ อาทิ การศึกษา ความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยว การศึกษาเพื่อสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพในพื้นที่ ผลกระทบด้านการท่องเที่ยวจากโครงการ East-west Economic Corridor และการทบทวนการจัดกลุ่มพื้นที่ให้สอดคล้องกับศักยภาพการพัฒนาในแต่ละด้าน เป็นต้น

ยุทธศาสตร์ที่ 4: การพัฒนาปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็นเพื่อรองรับการขยายตัวของธุรกิจการท่องเที่ยว

เป้าประสงค์: เพื่อพัฒนาปัจจัยแวดล้อมต่าง ๆ ให้เอื้อต่อการดำเนินธุรกิจการท่องเที่ยวและสามารถรองรับการขยายตัวของตลาดการท่องเที่ยวในอนาคต

แนวทางการพัฒนา

1. จัดทำแผนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นเพื่อรองรับการเดินทางและการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวได้สะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น อาทิ แผนพัฒนาโครงข่ายถนนในการเข้าถึงแหล่งและเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัด และแผนพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวทางน้ำและทางรถไฟ เป็นต้น

2. ส่งเสริมบทบาทของสถาบันการศึกษาในพื้นที่ ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์กลุ่มจังหวัด และสนับสนุนการจัดทำหลักสูตรการเรียนการสอนและการฝึกอบรมระยะสั้นแก่บุคลากรการท่องเที่ยว ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ประกอบการ

3. จัดทำแผนการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อให้สอดคล้องกับทิศทางและแนวโน้มการขยายตัวของผู้เยี่ยมชมในอนาคตที่คาดว่าจะเพิ่มจำนวนและมีการบริโภคทรัพยากรธรรมชาติและสร้างมลภาวะ

¹ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาอาเซียนศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

ในแหล่งท่องเที่ยวหลักมากขึ้น รวมทั้ง การจัดทำผังเมืองรวมและผังเมืองเฉพาะในแหล่งท่องเที่ยวและพื้นที่บริเวณโดยรอบ ที่คาดว่าจะมีการใช้พื้นที่เพื่อลงทุนทำธุรกิจที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการท่องเที่ยว

อภิปรายผลการวิจัย

การประเมินและทบทวนศักยภาพและขีดความสามารถในการแข่งขันของการท่องเที่ยวภายในกลุ่มจังหวัดนี้ เพื่อนำมากำหนดกรอบยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัด จึงเป็นอีกช่องทางหนึ่งที่จะทำให้การนำทรัพยากรในพื้นที่ มาใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มตามศักยภาพ สอดคล้องกับความต้องการของทุกภาคีการพัฒนาและสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับธุรกิจการท่องเที่ยวในพื้นที่ โดยการศึกษาในครั้งนี้ได้ใช้แบบจำลอง Diamond Model ของ Prof. Michael E. Porter เป็นกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันของการท่องเที่ยวกลุ่มจังหวัด โดยผลการวิเคราะห์ตามองค์ประกอบที่สำคัญทั้ง 5 ด้าน สรุปได้ดังนี้

1) ด้านเงื่อนไขปัจจัยการผลิต พบว่า กลุ่มจังหวัดนี้มีศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและประเพณีที่หลากหลาย กลุ่มจังหวัดยังมีความพร้อมของระบบโครงสร้างพื้นฐานหลัก ทั้งทางถนน ทางอากาศ และทางรถไฟ และมีสถาบันการศึกษาที่สามารถผลิตบุคลากรเพื่อรองรับการขยายตัวของธุรกิจนี้ได้เพียงพอ อย่างไรก็ตาม เมื่อพื้นที่ได้รับการพัฒนาและส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวหลักที่สำคัญของประเทศในอนาคตแล้ว การวางแผนด้านอัตราค่าจ้างคน ระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ การคมนาคมขนส่งและเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร รวมทั้งการจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จะต้องมีการเตรียมแผนเพื่อรองรับอย่างรัดกุม เพื่อให้พื้นที่มีการเจริญเติบโตบนความสมดุลและยั่งยืน

2) ด้านอุปสงค์ ได้จำแนกพฤติกรรมความต้องการของนักท่องเที่ยวออกเป็น 2 กลุ่ม คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยและนักท่องเที่ยวต่างชาติ ซึ่งในกรณีของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีสัดส่วนสูงเกือบร้อยละ 90 พบว่า ส่วนใหญ่มีสัดส่วนรายได้ค่อนข้างต่ำ ทำให้มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่ำและระยะพำนักร้อย นิยมพักบ้านเพื่อนและญาติ ทั้งนี้ มีพฤติกรรมที่มุ่งเน้นไปเพื่อความสนุกสนาน หาประสบการณ์และต้องการหนีความเครียด ไม่สนใจเรื่องการศึกษาเรียนรู้แหล่งประวัติศาสตร์ และส่วนใหญ่เดินทางมาจากภาคกลาง และกรุงเทพฯ ส่วนนักท่องเที่ยวต่างชาติซึ่งมีจำนวนน้อย โดยจะมีการศึกษาข้อมูลเส้นทางแหล่งท่องเที่ยวและที่พักผ่านระบบอินเทอร์เน็ต ทำให้ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่ำใกล้เคียงกับคนไทย

3) ด้านอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องโยงและสนับสนุน แม้ว่ากลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง 2 จะมีองค์ประกอบของเครือข่ายวิสาหกิจด้านการท่องเที่ยวค่อนข้างครบถ้วน แต่ธุรกิจต่าง ๆ เหล่านี้ ยังไม่ตระหนักถึงความร่วมมือเพื่อดำเนินกิจกรรมร่วมกันมากนัก ทำให้ขาดการพัฒนาสร้างสรรค์มูลค่าเพิ่มให้กับแหล่งท่องเที่ยวและการเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวภายในภูมิภาคอย่างเป็นระบบ รวมถึงความร่วมมือในการศึกษาวิจัยสาระและความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ที่สร้างสรรค์เรื่องราว (Story) เพื่อดึงดูดและสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยว การทำการตลาดร่วมกัน และการส่งเสริม

การลงทุนในธุรกิจที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการท่องเที่ยว โดยเฉพาะธุรกิจด้านที่พัก นันทนาการ และบันเทิงที่มีคุณภาพ ทำให้ธุรกิจที่มีอยู่จำนวนน้อย ขนาดเล็ก ไม่สามารถแข่งขันกับธุรกิจในภูมิภาคอื่นๆ ได้ ต้องอาศัยพึ่งพิงกลุ่มธุรกิจภายนอกมาโดยตลอด

4) ด้านบริบทการแข่งขันและกลยุทธ์ทางธุรกิจ พบว่า ธุรกิจการท่องเที่ยวและที่เกี่ยวข้องในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง 2 ส่วนใหญ่เป็นขนาดกลางและเล็ก และมักใช้กลยุทธ์การแข่งขันด้านราคา ขาดการควบคุมมาตรฐานด้านคุณภาพและบริการ การดำเนินธุรกิจส่วนใหญ่เป็นลักษณะ Stand-alone มากกว่าที่จะร่วมมือเป็นเครือข่าย ขาดการวางกลยุทธ์เชิงรุกทางธุรกิจ และภาคธุรกิจส่วนใหญ่ละเลยต่อการพัฒนาปัจจัยที่จะช่วยเสริมสร้างความสามารถการแข่งขันในระยะยาว อาทิ การพัฒนาบุคลากร การสร้างนวัตกรรม การปรับปรุงประสิทธิภาพด้านเทคโนโลยี และการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ส่วนการดำเนินงานของภาครัฐในระยะที่ผ่านมา อาจกล่าวได้ว่าไม่มีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง 2 ที่ชัดเจน อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบัน กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ได้พยายามผลักดันการพัฒนาโครงการ "พัฒนา Value Chain การท่องเที่ยวเชื่อมโยงกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง 2" ขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกระตุ้นให้เกิดการสร้างเครือข่าย (Cluster) ระหว่างองค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน สมาคมที่เกี่ยวข้อง และกลุ่มนักวิชาการเพื่อให้สามารถมองเห็นภาพรวมการพัฒนาการท่องเที่ยวได้อย่างเป็นระบบ ตลอดจนเป็นการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ชุมชนท้องถิ่น และภาคเอกชน เพื่อให้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนของตน แต่การดำเนินโครงการยังอยู่ในระยะเริ่มต้นเท่านั้น

5) ด้านบทบาทของภาครัฐ อาจกล่าวได้ว่า ในระยะที่ผ่านมารัฐบาลหน่วยงานส่วนกลางได้พยายามผลักดันให้มีการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวทั้งในระดับจังหวัดและกลุ่มจังหวัด เพื่อใช้เป็นกรอบทิศทางการพัฒนาในระยะ 4-5 ปี ข้างหน้า รวมทั้งการจัดทำแผนการพัฒนาเฉพาะพื้นที่และการจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณประจำปี อย่างไรก็ตาม ด้วยความไม่แน่นอนของนโยบายรัฐบาลและการปรับเปลี่ยนโครงสร้างการบริหารบ่อยครั้ง จึงทำให้การแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติไม่เกิดผลเป็นรูปธรรม ประกอบกับหน่วยงานในระดับพื้นที่ยังมีข้อจำกัดในเรื่องงบประมาณและบุคลากร ทำให้การปฏิบัติตามแผนไม่มีความคืบหน้ามากนัก

โดยสรุปองค์ประกอบด้านการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดนี้ ถึงแม้จะมีองค์ประกอบค่อนข้างครบถ้วน แต่ขาดความตระหนักถึงความสำคัญและจำเป็นของความร่วมมือเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวของกลุ่ม ส่งผลให้กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง 2 ขาดการพัฒนาสร้างสรรค์มูลค่าเพิ่มให้กับแหล่งท่องเที่ยว ทั้งด้านความเชื่อมโยงการท่องเที่ยว การทำการตลาดร่วมกัน การศึกษาวิจัย เพื่อสร้างสรรค์เรื่องราว (Story) ที่น่าสนใจและประทับใจ รวมทั้งการส่งเสริมการลงทุนธุรกิจที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ นอกจากนี้ การดำเนินธุรกิจในปัจจุบันยังใช้กลยุทธ์การแข่งขันด้านราคา ขาดการควบคุมมาตรฐานด้านคุณภาพและบริการ การวางกลยุทธ์เชิงรุกทางธุรกิจ และส่วนใหญ่ละเลยต่อการพัฒนาปัจจัยที่จะช่วย

¹ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาอาเซียนศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

เสริมสร้างความสามารถการแข่งขันในระยะยาว อาทิ การพัฒนาบุคลากร การสร้างนวัตกรรม การปรับปรุงประสิทธิภาพด้านเทคโนโลยี และการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษางานแต่ละกลุ่มจังหวัดตามการแบ่งของกระทรวงมหาดไทย เพื่อนำข้อมูลมาเปรียบเทียบซึ่งจะทำให้มีข้อมูลพื้นฐานและข้อมูลเชิงลึกสำหรับนำไปพัฒนาเป็นกรอบยุทธศาสตร์สำหรับการพัฒนา ส่งเสริม การท่องเที่ยวในระดับต่างๆต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กนกวรรณ ธาณิสระพงษ์. (2547). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกรูปแบบการท่องเที่ยวของ
ประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา. การศึกษาปัญหาพิเศษ บธ.ม. มหาสารคาม :
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- กมลรัตน์ รัตนภาพ. (2551). ยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในจังหวัดปราจีนบุรี.
วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- จรรวรณ์ แก่นทิพย์. (2550). แผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในอำเภอวังน้ำเขียว.
วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ธรรมศักดิ์ โรจนสุนทร. (2542). สรุปผลการสัมมนาการพัฒนาการท่องเที่ยวภาคเหนือ. กรุงเทพฯ:
การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- ธีระ ชีวะเกรียงไกร. (2551). การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มสนุก
(สกลนคร นครพนม มุกดาหาร และกาฬสินธุ์). วิทยานิพนธ์ รป.ม. มหาสารคาม :
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- นิตา ชักกุล. (2555). อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. กรุงเทพฯ : เพรสแอนด์ดีไซน์.
- ปรีชา แดงโรจน์. (2546). อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวสู่ศตวรรษที่21. กรุงเทพฯ : ไฟว์ แอนด์โฟร์ พรินต์ติ้ง
มณฑลชาติ พูลเกิด. (2552). การพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อความยั่งยืน.
วิทยานิพนธ์ ปร.ด. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- ศิวดล แก้วพวงใหม่. (2552). แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน : กรณีศึกษา อุทยาน
แห่งชาติภูสอยดาว จังหวัดอุดรธานี. รายงานค้นคว้าวิจัยอิสระรายวิชา 154499. เชียงใหม่ :
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุชาติา วงษ์ชัยภูมิ. (2551). การบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัด
นครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อำคา แสงงาม. (2553). การศึกษาศักยภาพทรัพยากรและการจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดย
ชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ในเขตทุ่งกุลาร้องไห้. วิทยานิพนธ์ ปร.ด. มหาสารคาม :
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- Buhalis, D. (2000). Marketing the competitive destination in the future. *Tourism
Management* ,Vol. 21 No.1. pp. 97-116.

¹ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาอาเซียนศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

การจัดการศึกษาทางด้านการศิลปะการแสดงเพื่อตอบสนองความต้องการและความแตกต่าง ระหว่างบุคคล

Performing Arts Education Management for Responding need and Individual
difference

นัทธิกา สุนทรธนผล¹ (Nuttika Soontorntanaphol)

กชกร ชูวิวัฒน์กุล² Kotchakorn (Choowiwatratnanaku)

กิตติภพ แก้วย้อย³ (Kittipop Kaewyoy)

ปัทสรา วรรณวงษ์⁴ (Papatsara Wannawong)

วันทนภัส ผจญพรพร⁵ (Wannapat Pajontorraprak)

ชานนท์ บุตรพุ่ม⁶ (Chanon Butpum)

ณัฏพร ศรพรสวรรค์⁷ (Natchaporn Somrasawan)

ทิพนารี วีรวัฒน์⁸ (Tipnaree Weerawatnodom)

ธนาวุฒิ เสือสวัสดิ์⁹ (Thanawut Suasawat)

บทคัดย่อ

การจัดการศึกษาทางด้านการศิลปะการแสดงเพื่อตอบสนองความต้องการและความแตกต่างระหว่างบุคคลเป็นสิ่งสำคัญในกระบวนการเรียนการสอนที่ครูจะให้ความสำคัญแก่เด็ก เพื่อให้ผู้เรียนได้บรรลุเป้าหมายในการเรียนตามความสามารถของแต่ละบุคคล และบรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ซึ่งปัญหาที่เป็นปัจจัยหลักสำคัญของการเรียนการสอนคือครูมักจะจำกัดความคิดของผู้เรียนไว้ ทำให้ผู้เรียนไม่เกิดการพัฒนา หรือเกิดการพัฒนาน้อยกว่าที่ควรจะเป็น เนื่องจากศิลปะการแสดงเป็นการเรียนที่เน้นทักษะการปฏิบัติ จึงจำเป็นต้องจัดกิจกรรม หรือเทคนิคการสอนโดยเฉพาะ ซึ่งในปัจจุบันนี้เราจะเห็นได้ว่าเส้นทางและเป้าหมายของผู้เรียนนั้น ทุกคนล้วนมีเป้าหมายที่อยากจะประสบความสำเร็จในด้านการเรียนเหมือนกัน การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จึงจำเป็นต้องมีการคิดค้นรูปแบบการเรียนการสอนที่หลากหลาย โดยรูปแบบของการเรียนรู้นั้น ควรมีรูปแบบและวิธีการที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งการเรียนรู้นั้นควรตอบโจทย์ความต้องการของผู้เรียนในยุคปัจจุบันให้ได้มากที่สุด อาจจะใช้วิธีการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นผู้กำหนดให้เหมาะสมกับรูปแบบการเรียนรู้ของตนเองได้

ดังนั้นการเรียนการสอนแบบรายบุคคลจัดว่าเป็นการเรียนการสอนที่ตอบสนองการเรียนรู้ในรายวิชาศิลปะการแสดงศึกษาได้เป็นอย่างดี เพราะจะมุ่งเน้นไปที่ตัวรายบุคคลโดยเฉพาะ รูปแบบการเรียนการสอนแบบรายบุคคล อาจไม่ใช่รูปแบบวิธีการสอนที่ดีที่สุด แต่วิธีการเรียนการสอนแบบรายบุคคล ก็นับว่าเป็นอีกหนึ่งทางเลือกที่น่าสนใจต่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และเป็นทางเลือกต่อการศึกษาไทย ที่จะสามารถพัฒนาความถนัดทางการศึกษาของผู้เรียนให้ดียิ่งขึ้นไปไม่มากนัก

คำสำคัญ การเรียนการสอนแบบรายบุคคล, ศิลปะการแสดง

¹ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต (ศิลปศึกษา), อาจารย์ประจำรายวิชา

²⁻¹³นิสิตหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (ศิลปศึกษา) สาขาศิลปะการแสดงศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Abstract

Management of performing arts education for responds needs and individual differences is important in teaching process that teachers have to realize in order to make learners achieve their goals in learning and course objective. The main problem of teaching is teachers usually limit learners' ideas that make them don't develop or develop less than should be. As Performing Arts focus on practical skills, it's necessary to organize specific activities and teaching techniques. Nowadays, it can be seen that the goals of all learners are to be successful their studies, Accordingly learning in 21st century is required to explore a variety of teaching and learning styles. The learning styles should have different forms and methods which respond learner needs in nowadays as much as possible. Perhaps, let the learners decide their suit learning methods for own learning style is a good approach.

Therefore, Individualized Instruction is the effective teaching method for learning of performing arts courses because this teaching style specially focused on the Individuals. Individualized Instruction may not be the best method, but it is an interesting alternative learning approach in the 21st century and Thai education for develop the learners' educational aptitude to get better more or less.

Keywords : Individualized Instruction, Performing arts

¹ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต (ศิลปศึกษา), อาจารย์ประจำรายวิชา

²⁻¹³นิสิตหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (ศิลปศึกษา) สาขาศิลปะการแสดงศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

บทนำ

ประเทศไทยได้กำหนดแผนการศึกษาแห่งชาติปี 2560 - 2579 ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับสภาวะการณ์และบริบทแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาการศึกษาของประเทศ ทั้งด้านความก้าวหน้าของเทคโนโลยีดิจิทัลแบบก้าวกระโดดที่ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ภูมิภาค และโลก การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรไปสู่สังคมสูงวัย และทักษะของประชากรในศตวรรษที่ 21 และการเปลี่ยนแปลงสู่อุตสาหกรรม 4.0 ซึ่งแผนการศึกษาแห่งชาติได้กำหนดวิสัยทัศน์ คือ “คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ การดำรงชีวิตอย่างมีความสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21” นอกจากนี้ได้วางเป้าหมายด้านผู้เรียนประกอบด้วย ทักษะและลักษณะ คือ 3Rs8Cs นอกจากนี้ จิตติยาภรณ์ เขาวรากุล (2563 : 100) ได้กล่าวว่า ศตวรรษที่ 21 คือโลกยุคใหม่ของการเปลี่ยนแปลง มีสถาบันการศึกษาเป็นกลไกในการผลิตบัณฑิตให้มีคุณลักษณะตามความคาดหวังของสังคมและตลาดแรงงาน ซึ่งจากการวิจัย พบว่าคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 คือ มีคุณลักษณะการสื่อสาร การแก้ปัญหา การทำงานเป็นทีม ความคิดสร้างสรรค์ เทคโนโลยีสารสนเทศ การคิดวิเคราะห์ คุณธรรม จริยธรรม ภาวะผู้นำ การบริหารจัดการ การตัดสินใจการเรียนรู้ด้วยตนเอง การเป็นผู้ประกอบการปรับตัว และการจัดการตนเอง ตามลำดับจากการวางเป้าหมายด้านผู้เรียนเพื่อให้เกิดผลกับบุคคลและสังคม ของแผนการศึกษาแห่งชาติ จึงทำให้เกิดรูปแบบการเรียนการสอนที่หลากหลาย มีการใช้นวัตกรรมทางการศึกษามาเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนรูปแบบใหม่ ผู้สอนสามารถนำนวัตกรรมมาใช้สอนด้วยการสร้างกลยุทธ์ใหม่ ๆ เช่น การใช้กระบวนการทางความคิด การสะท้อนตนเอง การใช้การค้นหาปัญหา เป็นต้น (ณฐาพัชร วรพงศ์พัชร และรุ่งทิพา ชูทอง, 2563 : 106) ซึ่งการจัดการศึกษาควรเป็นรูปแบบที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนในยุคนี้ ดังนั้นจึงต้องมีการจัดการศึกษาให้แก่ผู้เรียนอย่างมีคุณภาพ และประสิทธิภาพ ประกอบด้วยทักษะสำหรับการเรียนรู้ที่จำเป็นและเนื้อหาสาระการเรียนรู้ขั้นพื้นฐาน อันเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้เรียนทุกคน ในการนำความรู้ที่ได้จากการเรียนมาใช้ดำรงชีวิตเพื่อความอยู่รอด เพื่อพัฒนาตนเองอย่างเต็มความสามารถ นำไปปรับปรุงคุณภาพชีวิตและตัดสินใจอย่างมีเหตุผล รวมทั้งการประกอบอาชีพ และมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมได้อย่างเต็มที่

ดังนั้นการเรียนการสอนแบบรายบุคคลถือเป็นรูปแบบการเรียนการสอนรูปแบบหนึ่งที่ควรใช้ในการเรียนการสอนที่ตอบสนองการเรียนรู้ในรายวิชาศิลปะการแสดงศึกษา เพราะจะมุ่งเน้นไปที่ตัวรายบุคคล โดยเฉพาะ รูปแบบการเรียนการสอนแบบรายบุคคล อาจไม่ใช่รูปแบบวิธีการสอนที่ดีที่สุด แต่วิธีการเรียนการสอนแบบรายบุคคลก็นับว่าเป็นอีกหนึ่งทางเลือกที่น่าสนใจต่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และเป็นทางเลือกต่อการศึกษาไทย ที่จะสามารถพัฒนาความถนัดทางการศึกษาของผู้เรียนให้ดียิ่งขึ้นไป ไม่มากนักน้อย บุคคลแต่ละคนมีความถนัดแต่ละด้านต่างกันย่อมมีความแตกต่างกันทั้งในด้านความคิด สติปัญญาและร่างกาย

¹ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต (ศิลปศึกษา), อาจารย์ประจำรายวิชา

²⁻¹³นิสิตหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (ศิลปศึกษา) สาขาศิลปะการแสดงศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

อันเป็นผลทำให้ความสามารถในด้านต่าง ๆ ของแต่ละบุคคลก็ย่อมมีความแตกต่างกันไป ซึ่งในการเรียนการสอนนั้นก็เช่นเดียวกัน ผู้เรียนแต่ละคนย่อมมีความถนัดและความสามารถในการเรียนรู้ที่ไม่เท่ากัน จึงก่อให้เกิดวิธีการเรียนรู้ด้วยวิธีการต่าง ๆ ตามสติปัญญา และความสามารถของแต่ละบุคคล ซึ่งการเรียนแบบรายบุคคลทางด้านศิลปะการแสดงนั้น เป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้ผลการจัดการเรียนการสอนก่อให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น ผู้เรียนไม่เกิดความเบื่อหน่ายในการเรียน และเกิดความรู้ของเข้าใจและสามารถปฏิบัติกิจกรรมหรือชมกิจกรรมทางด้านศิลปะการแสดงได้ การใช้สื่อประสมสามารถถ่ายทอดเนื้อหาและประสบการณ์ที่ซับซ้อนจากนามธรรมเป็นรูปธรรมได้ นักเรียนมีโอกาสปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเองช่วยส่งเสริมการศึกษารายบุคคลนักเรียนได้เรียนตามความเข้าใจ

การเรียนการสอนเกี่ยวกับทักษะทางด้านศิลปะการแสดงนั้นมีวิธีการสอนที่หลากหลาย แต่ครูผู้สอนส่วนมากยังคงเลือกใช้วิธีการสอนที่ง่ายและสะดวก ซึ่งวิธีการเหล่านี้มักจะจำกัดความคิดของผู้เรียนไว้ทำให้ไม่เกิด การพัฒนาหรืออาจเกิดการพัฒนาได้น้อยกว่าที่ควรจะเป็น เนื่องจากศิลปะการแสดงเป็นการเรียนที่เน้นทักษะ การปฏิบัติ ซึ่งมีความแตกต่างจากการเรียนในรายวิชาอื่น ๆ มีหัวใจสำคัญคือการเคลื่อนไหวร่างกายอย่างมีระบบและงดงาม ดังนั้นการสอนด้านศิลปะการแสดงจำเป็นต้องจัดกิจกรรม หรือเทคนิคการสอนโดยเฉพาะ เพื่อให้กิจกรรมการเรียนการสอนบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ตามความสามารถของแต่ละบุคคล เพราะในปัจจุบันนี้เราจะเห็นได้ว่าเส้นทางและเป้าหมายของผู้เรียนนั้น ทุกคนล้วนมีเป้าหมายที่อยากจะประสบความสำเร็จในด้านการเรียนเหมือนกัน

กล่าวได้ว่าแนวทางในการจัดการศึกษาแผนใหม่จะเน้นในเรื่องการจัดการศึกษาที่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ไม่ว่าจะเป็นความแตกต่างทางด้านความคิด สติปัญญา และทักษะปฏิบัติทางด้านร่างกาย ซึ่งถือแนวทางการศึกษาแผนใหม่นี้เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนทุกคนได้เรียนรู้ตามความถนัด ความสนใจของตนเอง โดยเฉพาะในด้านศิลปะการแสดงที่ต้องใช้ความถนัดและความสนใจในการเรียนเป็นพิเศษอยู่แล้ว ซึ่งแนวทางในการศึกษาปัจจุบันก็มีความหลากหลายให้เลือกมากยิ่งขึ้นตามความสนใจของแต่ละบุคคล รูปแบบการเรียนเหล่านี้ไม่เพียงแต่จะเป็นการเพิ่มแนวทางการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน แต่ยังเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนตามความสนใจโดยไร้ข้อผูกมัดที่ไม่จำเป็นต้องเป้าหมายในอนาคตของตนเองด้วย แนวทางเหล่านี้เป็นสิ่งที่โรงเรียนและหลักสูตรแกนกลางควรนำมาเพิ่มเติมหรือเสริมจากหลักสูตรของสถานศึกษาในรายวิชาหลัก โดยอาจนำเข้ามาปรับใช้ในรูปของชุมนุมหรือโปรแกรมเสริมหลังเลิกเรียน ในกรณีที่ไม่สามารถปรับเปลี่ยนโครงสร้างของหลักสูตรได้ เพื่อจะได้เป็นการเสริมสร้างและพัฒนาความถนัดในด้านต่าง ๆ ให้แก่ผู้เรียนที่อยู่ในระบบโรงเรียน อีกทั้งยังเป็นการให้ผู้เรียนได้ทดลองศึกษาและค้นหาความถนัดของตนเองผ่านกิจกรรมการเรียนรู้เสริมที่จัดขึ้น เพราะผู้เรียนแต่ละคนย่อมมีความถนัดที่แตกต่างกัน โดยวิธีการต่าง ๆ ของการเรียนการสอนแบบรายบุคคล จึงนับว่าเป็นการเอื้ออำนวยความ

¹ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต (ศิลปศึกษา), อาจารย์ประจำรายวิชา

²⁻¹³นิสิตหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (ศิลปศึกษา) สาขาศิลปะการแสดงศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สะดวกให้แก่ผู้เรียนได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้การใช้สื่อและรูปแบบการเรียนชนิดต่าง ๆ เพิ่มเข้ามาในการเรียนการสอน ก็จะต้องพิจารณาตามความเหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียนแต่ละคนด้วยเช่นกัน

ความหมายของการจัดการเรียนรายบุคคล

วัฒนาพร กระจับทุกซ์ (2542 : 25) ได้กล่าว การเรียนรายบุคคล เป็นแนวทางหนึ่งของการเรียนรู้ที่ผู้เรียนแต่ละคนปฏิบัติเพื่อพัฒนาตนเอง และฝึกทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต เทคนิคนี้ เริ่มต้น โดยครูหรือผู้เรียนเป็นผู้กำหนดหัวข้อปัญหา หรือโครงการตามสาระการเรียนรู้ที่กำหนดโดยผู้เรียนต้องศึกษาวิเคราะห์ สรุปอ้างอิง และสรุปข้อความรู้บนพื้นฐานของการวิเคราะห์ และประเมินผลกระบวน การครูต้องใช้เทคนิคการประเมิน ในด้านการให้ข้อมูลป้อนกลับ และการตรวจแก้ งาน โดยใส่ไว้ในสื่อที่ผู้เรียนใช้ หรือใช้ร่วมกันไปกับกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียน

สุวิทย์ มูลคำและอรทัย มูลคำ (2546 : 15) ได้กล่าวว่า การเรียนรายบุคคล เป็นการจัดการประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนที่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยจะจัดให้สอดคล้องกับสติปัญญา ความสามารถ ความสนใจ ความต้องการ และความสะดวกของผู้เรียนแต่ละบุคคลซึ่งผู้เรียนจะได้รับความรู้และประสบการณ์การเรียนรู้จากการศึกษา ค้นคว้า สืบค้นด้วยตนเอง ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับความสามารถและความสะดวกของผู้เรียนเองเป็นสำคัญ

นันทน์ วิเชียรชม มาลินี ประพินวงศ์ และ อุดมลักษณ์ กุลศรีโรจน์ (2561 : 112) ได้กล่าวว่า ก่อนการออกแบบแผนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวคิดการเรียนการสอนรายบุคคล ผู้สอนต้องวิเคราะห์ผู้เรียน ยิ่งผู้สอนทราบเป้าหมายของผู้เรียนและปัญหาที่มีผลกระทบต่อพัฒนาทักษะด้านต่างๆ ของผู้เรียน และความเข้าใจในลักษณะเฉพาะของผู้เรียนจะทำให้การออกแบบการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ในทางศิลปะการแสดง การจัดการเรียนรู้รายบุคคลถือเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนตามความสนใจ ตามความสามารถของผู้เรียนตามศาสตร์นั้น ๆ ทำให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ได้ด้วยตนเองและสามารถต่อยอดไปจนถึงสายอาชีพของศาสตร์นั้น ยกตัวอย่างเช่น นักเรียนสนใจในการเรียนการแสดง ครูจะเป็นผู้แนะนำแนวทางว่าจะเรียนการแสดงไปจนถึงเป็นนักแสดงนักเรียนควรหาความรู้และพัฒนาตนเองอย่างไรบ้าง แล้วนักเรียนจึงลงมือศึกษา เก็บประสบการณ์ตามแนวทางที่ครูผู้สอนแนะนำ นักเรียนสามารถเรียนด้วยตัวเองได้ ทั้งจากภายในโรงเรียนหรือที่บ้าน เพื่อก้าวไปข้างหน้าตามความสามารถ และความพร้อมของตนเอง เป็นต้น สุดท้ายครูจะเป็นผู้ช่วยในการประเมินผลและแนะนำแนวทางพัฒนาต่อตามความเหมาะสม

กล่าวได้ว่า การเรียนการสอนแบบรายบุคคลเป็นการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลเป็นหลัก ซึ่งผู้เรียนจะได้เรียนตามสติปัญญา ความสามารถ ความสนใจของผู้เรียน

¹ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต (ศิลปศึกษา), อาจารย์ประจำรายวิชา

²⁻¹³นิสิตหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (ศิลปศึกษา) สาขาศิลปะการแสดงศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

และเป็นการจัดเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนได้ก้าวไปเองเรื่อย ๆ ตามความสามารถของแต่ละบุคคล ซึ่งในการเรียนการสอนนี้ครูยังจะต้องมีบทบาทอยู่ในฐานะที่ปรึกษาและให้คำแนะนำแก่ผู้เรียนเมื่อผู้เรียนมีปัญหาในการเรียน ตลอดจนกระบวนการประเมินความรู้เพื่อให้นักเรียนพัฒนาต่อไป

วัตถุประสงค์และจุดมุ่งหมายของการศึกษารายบุคคล

วิชัช วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา (2561 : 19) ได้กล่าวถึง การเรียนการสอนแบบรายบุคคลว่าการเรียนรู้ส่วนบุคคลเป็นการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนทุกคนสามารถเข้าถึงองค์ความรู้ต่างๆ ได้ด้วยวิธีการเรียนรู้ของตนเอง ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของการเรียนรู้ได้มากกว่าเรียนรู้ที่มีวิธีการเรียนรู้เพียงวิธีการเดียว

นอกจากนี้ จากการศึกษพบว่า เป็นการสอนที่จัดขึ้นเพื่อเป็นแนวทางให้การเรียนการสอนบรรลุจุดมุ่งหมายตามความต้องการและบุคลิกภาพของผู้เรียนแต่ละบุคคล การสอนแบบนี้มีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ 5 ประการ คือ

1. เพื่อเป็นแนวทางในการประเมินทักษะเบื้องต้นของผู้เรียน
2. เพื่อช่วยในการค้นหาจุดเริ่มต้นของผู้เรียนแต่ละคนในการจัดลำดับการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมาย
3. ช่วยในการจัดวัสดุและสื่อให้เหมาะสมกับการเรียน
4. เพื่อสะดวกต่อการประเมินผลและส่งเสริมความก้าวหน้าของนักเรียนแต่ละคน
5. เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเรียนตามอัตราความสามารถของตน

ซึ่งสอดคล้องกับ บุญเลี้ยง ทุมทอง (2556 : 243) การศึกษารายบุคคลมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองในหัวข้อที่อยากศึกษาอย่างลึกซึ้งโดยเน้นในเรื่องความสนใจ ความต้องการ และความรู้สึของผู้เรียนเป็นสำคัญ
2. เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนตามความสามารถ และความแตกต่างระหว่างบุคคล
3. เพื่อให้เข้าใจวิธีการศึกษด้วยตนเอง การกำหนดเวลา สาระ และวิธีการเรียนด้วยตนเอง
4. เพื่อฝึกวินัยในการศึกษา และความรับผิดชอบในการเรียนด้วยตนเอง รู้จักแก้ปัญหาและตัดสินใจเอง และบังคับตนเองให้สามารถศึกษาได้ตามแผนที่กำหนดร่วมกันกับผู้สอน
5. เพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษาในวิชาที่สนใจในระดับสูงต่อไป
6. เพื่อเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต

กล่าวได้ว่า จุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนแบบรายบุคคล มีจุดประสงค์เพื่อประเมินทักษะและค้นหาความต้องการของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนตามความสามารถ ความถนัดของตนเอง ส่งเสริมทักษะตามศักยภาพของผู้เรียนแต่ละบุคคล การเรียนการสอนแบบรายบุคคลจึงเป็นวิธีการเรียนการ

¹ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต (ศิลปศึกษา), อาจารย์ประจำรายวิชา

²⁻¹³นิสิตหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (ศิลปศึกษา) สาขาศิลปะการแสดงศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนโดยคำนึงถึงลักษณะความแตกต่างของผู้เรียนเป็นสำคัญ และยังส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนอย่างละเอียดลึกซึ้งและเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต

ลักษณะของการจัดการเรียนรู้แบบรายบุคคล

ศศิธร เวียงวะลัย (2556 : 15) เป็นการจัดการเรียนการสอนที่เอื้อต่อความสามารถและความสนใจของผู้เรียนแต่ละบุคคล โดยการนำเทคนิคและวิธีการสอนในรูปแบบต่าง ๆ มาใช้สำหรับการเรียนการสอนร่วมกันในชั้นเรียน เป็นการคำนึงถึงการรับรู้และการตอบสนองของผู้เรียนแต่ละคนที่มีความแตกต่างกันออกไป เช่น การใช้เทคนิค Learning Contracts คือ การสร้างข้อตกลงร่วมกันระหว่างผู้เรียนและผู้สอนเพื่อใช้เป็นแนวทางหลักปฏิบัติ หรือข้อตกลงร่วมกันในชั้นเรียนถึงการใช้รูปแบบ เวลาและวิธีการประเมินในการเรียนการสอน

ทั้งนี้ในการจัดการเรียนรู้แบบรายบุคคลในสาขาวิชาทางด้านศิลปะการแสดงนั้นผู้สอนจะต้องคำนึงถึงความสามารถและความต้องการเฉพาะตัวของผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อตอบสนองความต้องการและมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ศักยภาพของตนเองออกมาให้ได้มากที่สุด ทั้งนี้การเรียนรู้ทางด้านศิลปะการแสดงนั้นเป็นศาสตร์ที่ต้องฝึกฝนทั้งด้านทักษะร่างกาย ความคิด อารมณ์ ความรู้สึก รวมถึงการสื่อสารระหว่างผู้แสดงและผู้ชมผ่านรูปแบบการแสดงแขนงต่าง ๆ การเรียนรู้รายบุคคลจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนมีวิธีการเรียนรู้ที่สามารถตอบสนองทางด้านความคิด ความต้องการและรวมถึงระดับความสามารถที่หลากหลาย โดยมีครูผู้สอนเป็นผู้แนะนำและให้คำปรึกษาเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นผู้มีความคิดสร้างสรรค์ ไม่ปิดกั้นความคิดของตนเองและสามารถสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ได้ตลอดเวลา การกำหนดระยะเวลาในการเรียนรู้และการฝึกฝนให้เข้ากับผู้เรียนแต่ละคน การกำหนดกิจกรรมที่จะกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ การจัดหน่วยการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการส่วนตัวของผู้เรียนและการประเมินผลเป็นรายบุคคล จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้การเรียนรู้รายบุคคลนั้นเกิดผลสัมฤทธิ์ตามที่คุณเรียนและผู้สอนได้คาดหวังไว้ร่วมกัน

ตัวอย่างการจัดการเรียนรู้รายบุคคลทางด้านศิลปะการแสดง เช่น การฝึกฝนท่าทางและเทคนิคในการฟ้อนรำหรือการเต้นบัลเลต์ โดยผู้เรียนแต่ละคนจะมีความสามารถในการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน ครูผู้สอนควรทำข้อตกลงร่วมกันระหว่างผู้เรียน เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนและอีกประเด็นที่สำคัญสำหรับครูผู้สอนคือต้องสังเกตถึงความสามารถของนักเรียนแต่ละคน รวมถึงการสร้างกิจกรรมที่เป็นตัวกระตุ้นให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ท่าทางและเทคนิคการรำหรือการเต้นนั้นได้ไวขึ้น นอกจากนี้กิจกรรมที่เกิดขึ้นก็ต้องตอบสนองความสามารถในการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละบุคคล ในการกำหนดจุดประสงค์ของการเรียนรู้ เมื่อครูผู้สอนได้กำหนดเป้าหมายเอาไว้แล้วว่านักเรียนจะต้องปฏิบัติท่าทางและเทคนิคนั้นได้ แต่ในระหว่างการเรียนรู้ นั้น ผู้เรียนอาจมีลำดับการเรียนรู้ท่าทางการเต้นที่แตกต่างกันออกไป จึงเป็นหน้าที่ของ

¹ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต (ศิลปศึกษา), อาจารย์ประจำรายวิชา

²⁻¹³นิสิตหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (ศิลปศึกษา) สาขาศิลปะการแสดงศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ครูผู้สอนที่จะต้องใช้ความรู้และประสบการณ์ในการกำหนดจุดประสงค์เพื่อตอบสนองผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ในการเรียนการสอนที่มีเป้าหมายเดียวกัน และเมื่อถึงขั้นประเมินผลการเรียนรู้ ครูผู้สอนจะต้องประเมินถึงพัฒนาการของผู้เรียนเป็นรายบุคคลว่ามีพัฒนาการมากน้อยเพียงใดและไม่ควรเปรียบเทียบกับผู้อื่น เพื่อเป็นการหาข้อแก้ไข หรือหาวิธีการปรับผลสัมฤทธิ์ ให้มีความเหมาะสมกับผู้เรียนที่มีความแตกต่างกัน

ประเภทของการจัดการเรียนรายบุคคล

หลักสูตรทางด้านศิลปะการแสดง เน้นการเรียนการสอนด้านการปฏิบัติเป็นส่วนใหญ่ หลักสูตรกำหนดให้เรียนหลากหลายวิชารวมกัน มีกิจกรรมเสริมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติ และเรียนรู้ด้วยตนเอง กระบวนการสอนปฏิบัติเบื้องต้น อันเป็นประสบการณ์ของผู้สอนในการพัฒนา กลุ่มหนึ่งที่ได้นำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ตามกระบวนการ “การจัดการองค์ความรู้” แม้จะเป็นระยะเวลายาวนาน ๆ จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรมไม่มากนัก เพราะเป็นการจัดกิจกรรมลักษณะนำร่อง เพื่อสร้างความเข้าใจในกระบวนการจัดการองค์ความรู้ แต่มีประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้

กองวิจัยการศึกษา กรมวิชาการ (2543 : 108-111) ได้การจัดการสอนเป็นรายบุคคล (Individually Prescribed Instruction) วิธีการจัดการเรียนแบบนี้ สามารถดำเนินการ ได้ดังนี้

1. ตั้งวัตถุประสงค์การเรียนรู้ในรูปของจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม
2. ทำแบบทดสอบวัดระดับความรู้ความสามารถของผู้เรียนในวิชาต่าง ๆ วิชาใดอยู่ในระดับใด
3. จัดเตรียมวัสดุทางการเรียน และแบบฝึกหัดเพื่อที่จะช่วยให้ผู้เรียนสัมฤทธิ์ผลตามระดับที่ต้องการ
4. ใช้การวินิจฉัยที่รอบคอบและความต้องการในการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นเครื่องกำหนดระเบียบวิธีสอน โดยนัยนี้ผู้สอนกำหนดลำดับก่อนหลังในการใช้วัสดุอุปกรณ์ในการเรียนให้แก่เด็กแต่ละคน แล้วทดสอบสัมฤทธิ์ผลในแต่ละระดับวิชา แต่ผู้เรียนจะใช้เวลาในแต่ละระดับเท่าใดนั้นขึ้นอยู่กับความสามารถของแต่ละบุคคล

การสอนโดยให้ดำเนินการด้วยตนเอง (Self-Directed Instruction) วิธีนี้โรงเรียนกำหนดวัตถุประสงค์ในการเรียนไว้ และให้อิสระแก่ผู้เรียนในการที่จะกำหนดว่าตนจะบรรลุตามวัตถุประสงค์ดังกล่าวอย่างไร โดยปกติแล้วจะมีศูนย์การเรียนรู้หรือแหล่งวิทยาการ ซึ่งมีวัสดุหลายๆชนิดแตกต่างกันไว้พร้อม ผู้เรียนแต่ละคนจะเลือกวัสดุที่จะใช้ในการเรียนตามความต้องการของตน ทั้งนี้ผู้สอนจะต้องพิจารณารูปแบบในการเรียนรู้ และความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนแต่ละคนเป็นเครื่องช่วยในการแก้ปัญหา

¹ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต (ศิลปศึกษา), อาจารย์ประจำรายวิชา

²⁻¹³นิสิตหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (ศิลปศึกษา) สาขาศิลปะการแสดงศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การสอนตามเอกัตบุคคล (Personalized Instruction) วิธีนี้ผู้เรียนเลือกวัตถุประสงค์ด้วยตนเอง จากที่โรงเรียนกำหนดไว้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสนใจของตน เมื่อเลือกวัตถุประสงค์แล้วผู้เรียนจะดำเนินการไปตามโปรแกรม และวัสดุการเรียนที่กำหนดไว้ บางแห่งอาจมีทางเลือกไว้มาก ๆ เพื่อที่จะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนฝึกการตัดสินใจ เมื่อตัดสินใจแล้วจะต้องสัญญาโดยปฏิบัติไปตามวัตถุประสงค์และใช้วิธีตามที่กำหนดไว้ ผู้เรียนจะบรรลุตามสัญญาก็ต่อเมื่อผ่าน ข้อทดสอบหรือการประเมินผลโดยวิธีอื่นตามที่กำหนดไว้

การเรียนตามลำพัง (Independent Study) วิธีนี้เป็นวิธีให้อิสระแก่ผู้เรียนอย่างเต็มที่ ในการเลือกทั้งวัตถุประสงค์ และวิธีเรียนซึ่งเหมาะสมสำหรับผู้เรียนที่เรียนดี หรือเด็กที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

จากลักษณะการสอนแบบรายบุคคลทั้ง 4 ประเภท ได้มีแนวปฏิบัติในการจัดรูปแบบการสอนหลายวิธีซึ่งแต่ละวิธีตอบสนองในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคลทั้งสิ้น กระบวนการสอนศิลปะการแสดง การปฏิบัติเบื้องต้นจะเริ่มดำเนินการได้อย่างราบรื่น ก็คงต้องให้ผู้เรียนได้ทำความเข้าใจถึงความสำคัญของวิชาชีพนี้ มีความรัก มีความศรัทธา มั่นใจและภูมิใจในตนเองว่ามีความสามารถ ในการสร้างสรรค์ผลงานได้ เมื่อผู้เรียนเกิดความรู้สึกที่ดีก็จะเกิดการใฝ่เรียนรู้ขึ้น และเมื่อผู้สอนให้ ความรู้ด้านเนื้อหา (ทฤษฎี) พื้นฐานที่เกี่ยวข้องตามลำดับแล้ว ก็ต้องให้ผู้เรียนฝึกทักษะการปฏิบัติงานเพื่อให้ เกิดความชำนาญ และสามารถสร้างสรรค์ผลงานได้ทุกที่ทุกเวลา

เมื่อผู้สอนมีความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายบทบาทการเรียนแบบรายบุคคล และความสำคัญของการเรียนการสอนรายบุคคลแล้ว ก็อาจจะมีความรู้สึกว่ายังไม่แน่ใจในวิธีการสอนแบบนี้ว่าจะดีกว่ารูปแบบการเรียนการสอนในชั้นเรียนอย่างไร แต่เมื่อเป็นเช่นนี้ก็มักตอบได้แต่เพียงขั้นต้นว่า วิธีการเรียนการสอนแบบรายบุคคลที่นำมาใช้จะดีหรือไม่นั้น ก็น่าจะต้องขึ้นอยู่กับวิธีการ หรือหลักการ การจัดการเรียนการสอนว่าจะทำในรูปแบบใด จะต้องคำนึงถึงขั้นตอนใดบ้าง และจะต้องใช้เวลาประเมินผล วิเคราะห์ แล้วมีการปรับปรุงกันมากพอสมควร เพราะการจัดการเรียนการสอนรายบุคคลมีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่

1. ผู้เรียน สิ่งแรกที่จะต้องคำนึงถึงในการจัดการเรียนการสอนรายบุคคล ก็คือ ตัวผู้เรียนเป็นสำคัญ ได้แก่ ความเอ็กต์ภาพของผู้เรียนแต่ละบุคคล ซึ่งจะต้องแยกแยะให้เห็นส่วนที่มาเกี่ยวข้องกับการเรียนของผู้เรียน ดังนั้นจึงจำเป็นต้องศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual Differences) เพื่อที่จะนำไปสู่การจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับเอ็กต์ภาพของผู้เรียนแต่ละคน และโดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องศึกษาคำว่า ความแตกต่างระหว่างบุคคล หรือ เอ็กต์ภาพ (Individual Differences) นั้นว่ามีความสำคัญอย่างไรต่อการเรียนของผู้เรียน

2. บทบาทของครู ถือว่าเป็นตัวแปรที่สำคัญอย่างหนึ่ง ในการจัดการเรียนการสอนแบบรายบุคคล ทำหน้าที่อำนวยความสะดวกในการเรียนการสอน และในขณะเดียวกันก็ดำเนินการกระตุ้นกระบวนการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน โดยการสร้างสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งเป็นรูปแบบที่อยู่บน

¹ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต (ศิลปศึกษา), อาจารย์ประจำรายวิชา

²⁻¹³นิสิตหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (ศิลปศึกษา) สาขาศิลปะการแสดงศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

พื้นฐานความเชื่อที่ว่าผู้เรียนมีความสามารถในการค้นหาคำตอบผ่านการสำรวจด้วยตัวเอง โดยครูผู้สอนจะช่วยในการกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ กระตุ้นให้นักเรียนเรียนรู้และรู้จักแก้ปัญหา ดูแลช่วยเหลือให้ผู้เรียนแต่ละคนประสบความสำเร็จ ในการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ และให้ผู้เรียนรู้จักการถอดบทเรียน และนำไปใช้พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องและบทบาทของครูที่จะต้องศึกษาให้ถ่องแท้ต่อมา คือระบบการเรียนการสอนรายบุคคล รวมไปถึงลักษณะของสื่อที่จะใช้ในการเรียนการสอนรายบุคคล ซึ่งครูผู้สอนจะต้องมีการเตรียมตัวให้พร้อมในการรับบทบาทของครู ในระบบการเรียนการสอนรายบุคคลด้วย เพื่อครูจะทำงานของตนให้สอดคล้องกับการสอนรายบุคคล

3. ยึดเป้าหมายของการจัดการเรียนการสอนแบบรายบุคคล ถ้าหากว่าการจัดการเรียนการสอนแบบรายบุคคล พยายามยึดหลักการและเป้าหมายอันเดียวกันตาม หลักการและทฤษฎีทั้ง 5 ประการ ก็จะได้กระบวนการเรียนการสอนรายบุคคลที่สมบูรณ์ และสนองต่อปรัชญาเดียวกันทั้งสิ้น คือ

1. ผู้เรียนได้ลงมือทำเอง
2. ได้รับทราบผล คำติชมทันที
3. มีความภูมิใจในความสำเร็จ
4. เราได้ค่อยๆเรียนรู้ไปที่ละลำดับขั้นตอน
5. อัตราการเรียน

เนื่องจากความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละบุคคล จึงมีผลต่อเวลาที่ใช้ในการเรียนการสอนของผู้เรียน ด้วยโดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการเรียนการสอนแบบรายบุคคลนั้น จะมุ่งเน้นการเรียนมากกว่าการสอน ดังนั้นอัตราการเรียนของผู้เรียนจึงเป็นส่วนสำคัญที่สุด ที่ได้เข้ามามีบทบาทเป็นอย่างมากต่อการจัดการเรียนการสอนแบบรายบุคคล และจะต้องนำมาพูดถึงในการจัดกระบวนการเรียนการสอนแบบนี้เสมอ

4. วิธีการของการเรียนการสอนแบบรายบุคคลก็เช่นเดียวกับอัตราการเรียน คือ ความแตกต่างของคนเรา เป็นเหตุที่ทำให้วิธีการเรียนของเราแตกต่างกันไปอีกด้วย ดังนั้น วิธีการเรียนการสอนที่นำมาใช้ในการจัดกระบวนการเรียนแบบรายบุคคลจึงไม่ตายตัวเอาไว้เพียงอย่างเดียวอย่างหนึ่ง แต่จะผสมผสานกันตามความเหมาะสมหลายประการด้วยกัน สามารถปรับเปลี่ยนได้ตลอดเวลา เพราะเด็กแต่ละบุคคล แต่ละชั้นปี ก็มีความสามารถที่แตกต่างและหลากหลาย โดยจะยึดหลักการให้สนองเอกลักษณ์ของผู้เรียนให้มากที่สุด

5. สื่อการสอนแบบรายบุคคลนั้น มีลักษณะย่อมไม่เหมือนกับสื่อการสอนโดยทั่ว ๆ ไป เนื่องจากความสอดคล้องของสื่อที่จะต้องใช่วิธีการเรียนการสอนรายบุคคลนั้น นับว่าเป็นเหตุผลหนึ่งที่จะทำให้ความสำคัญจะเปลี่ยนไปจาก เครื่องมือประกอบการสอน เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเรียน สื่อการสอนรายบุคคลต้องเป็นสื่อที่มีศักยภาพในตัวเองสูง และมีความสมบูรณ์ในตัวสื่อเองมาก

¹ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต (ศิลปศึกษา), อาจารย์ประจำรายวิชา

²⁻¹³นิสิตหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (ศิลปศึกษา) สาขาศิลปะการแสดงศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

6. บรรยากาศในการเรียนการสอนแบบรายบุคคล คือการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนให้มากที่สุด เพื่อสร้างความเอาใจใส่ ในการเรียนของผู้เรียนเอง อาจให้ผู้เรียนเริ่มด้วยการวางแผน การเรียนด้วยตนเองโดยมีครูเป็นผู้คอยแนะนำเท่านั้น ความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับครูก็จะเปลี่ยนไป โดยความเป็นกันเองจะมีมากขึ้น โดยผู้เรียนมีโอกาสเลือกวิธีการเรียนและกิจกรรมด้วยตนเอง แต่ความรับผิดชอบในการเรียนจะตกเป็นของผู้เรียนเอง ในที่นี้ตัวผู้เรียนเองก็ได้ฝึกความรับผิดชอบหน้าที่ของตนเองไปในตัว อีกทั้งผู้เรียนยังสามารถทราบความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของตนอยู่ตลอดเวลา

7. กำกับติดตามความก้าวหน้าทางการเรียนรู้ ซึ่งครูต้องคอยติดตามความก้าวหน้าของผู้เรียนแต่ละคนในช่วงการเรียน ทั้งการสอบถาม การแนะนำ และกระตุ้นให้ใช้ความพยายามให้มากยิ่งขึ้น กล่าวชื่นชมเมื่อผู้เรียนมีความก้าวหน้ามากขึ้น เป็นการส่งเสริมคุณภาพการเรียนรู้ที่กระบวนการไม่ได้มุ่งเน้นที่ผลลัพธ์เพียงอย่างเดียว

8. การทดสอบและการประเมินผล การที่ผู้เรียนมีโอกาสดำเนินการตามความก้าวหน้าของตนเองอย่างสม่ำเสมอ นั้นก็จะได้จากการที่ได้รับการทดสอบและสังเกตความก้าวหน้าของการเรียนอยู่ตลอดเวลา โดยได้จากผู้เรียนประเมินตนเองจากการทำแบบฝึกหัด จากการทำงานและ ได้รับการทดสอบอย่างสม่ำเสมอ โดยมีการแจ้งผลการเรียนและให้ข้อมูลย้อนกลับด้วยวิธีการที่เหมาะสม สร้างสรรค์ เพื่อให้ผู้เรียนทราบข้อบกพร่องของตนเองด้วยทุกครั้ง อย่างทันทีทันใด การประเมินในรูปแบบนี้ตัวผู้สอนจะต้องมีการอธิบายการประเมินให้กับผู้เรียนและจะต้องใส่ใจในรายละเอียดของการประเมินเป็นอย่างมาก ในขณะเดียวกันตัวผู้เรียนก็ต้องยินดีที่จะรับฟังผลการประเมินรับรู้ข้อผิดพลาด พร้อมทั้งจะนำกลับไปแก้ไขและปรับปรุง

9. ตรวจสอบและปรับปรุงกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ ซึ่งการตรวจสอบกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อนำมาปรับปรุงกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ เป็นสิ่งที่พึงกระทำและเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ซึ่งกิจกรรมควรปรับให้เข้ากับผู้เรียนในแต่ละบุคคล และเข้ากับยุคสมัยในปัจจุบัน เพราะจะทำให้การเรียนการสอนนั้นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและทันสมัยอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะผู้เรียนทางด้านศึกษาศาสตร์ นาฏศิลป์ความแตกต่างระหว่างบุคคลในประเด็นความสามารถของทักษะนั้นย่อมเป็นที่ปรากฏให้เห็นได้ชัดเจนเพราะเป็นศาสตร์ของความสามารถเฉพาะบุคคล ผู้เรียนแต่ละคนต่างมีพื้นฐานที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาผู้เรียนที่สำเร็จการศึกษาจากหลายสถาบันทั้งที่เป็นสถาบันเฉพาะทางและผู้เรียนจากสถานศึกษาทั่วไปที่ต้องมาเรียนร่วมกันดังนั้นการจัดการเรียนการสอนแบบรายบุคคลจะต้องมีรูปแบบ วิธีการ หรือหลักการที่ถูกต้องตามลำดับขั้นตอน มีการเตรียมการวางแผน ในด้านการจัดการเรียนการสอนให้ดี ครอบคลุม เพราะในการจัดการเรียนรู้แบบรายบุคคลจะต้องคำนึงถึงผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นกับตัวผู้เรียนเพราะด้วยลักษณะความหลากหลายในทักษะความสามารถของผู้เรียนแต่

¹ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต (ศิลปศึกษา), อาจารย์ประจำรายวิชา

²⁻¹³นิสิตหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (ศิลปศึกษา) สาขาศิลปะการแสดงศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ละบุคคลที่แตกต่างกันดังที่ได้กล่าวมาในข้างต้น ดังนั้นองค์ประกอบสำคัญที่ได้กล่าวมาแล้วจึงมีความจำเป็นอย่างมากในการจัดการเรียนการสอนแบบรายบุคคล

ขั้นตอนการออกแบบการจัดการเรียนแบบรายบุคคล

ขั้นที่ 1 วิเคราะห์ธรรมชาติและความต้องการของผู้เรียน เพื่อให้เข้าใจว่าผู้เรียนแต่ละคนจะสามารถเรียนรู้ได้ดีที่สุดอย่างไร ผู้เรียนใช้วิธีการเรียนรู้อย่างไร ชอบทำอะไร ถนัดอะไร การวิเคราะห์ในขั้นนี้จะทำให้ผู้สอนพบว่า กิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน ควรเป็นกิจกรรมในลักษณะใด กิจกรรมเหล่านั้นมีความหลากหลาย เป็นอย่างไร ซึ่งเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุดของการออกแบบการเรียนรู้ส่วนบุคคล

ขั้นที่ 2 กำหนดช่องทางการเรียนรู้ ที่ตอบสนองธรรมชาติ และความต้องการของผู้เรียน ตามที่วิเคราะห์จากขั้นที่ 1 ซึ่งช่องทางการ เรียนรู้นั้นมีความหลากหลายมาก เช่น การเรียนรู้จากแหล่งออนไลน์ การเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติด้วยตนเองหรือเรียนรู้ร่วมกับเพื่อน (co-learning) การเรียนรู้กับผู้สอน การเรียนรู้กับสถานประกอบการ องค์กรภายนอก เป็นต้น

ขั้นที่ 3 เตรียมบทเรียน ซึ่งกิจกรรมในการเรียนการสอนที่ดีจะต้องเหมาะสมกับวัย ความสามารถ ความถนัดและความสนใจของผู้เรียนแต่ละคน ดังนั้นผู้สอนจำเป็นจะต้องเตรียมวิธีการสอนไว้ให้พร้อม และมากพอที่จะให้ผู้เรียนเลือกได้ตามความต้องการ โดยผู้สอนไม่จำเป็นต้องเป็นผู้ดำเนินการเรียนการสอนเองทั้งหมด แต่เพียงกำหนดทางไว้ล่วงหน้าเพื่อแนะนำผู้เรียนในการดำเนินการเรียนด้วยตนเอง และผู้สอนจะต้องเสริมบทเรียนด้วยการกำหนดจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมของแต่ละหน่วยการเรียนรู้ไว้ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการเรียนการสอนและการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

ขั้นที่ 4 เตรียมแบบทดสอบ ในการจัดทำแบบทดสอบในการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนแบบรายบุคคล ไม่ได้มีจุดประสงค์เพื่อการประเมินผลเปรียบเทียบกับเพื่อนในชั้นเรียน หรือเพื่อให้ทราบว่าผู้เรียนได้เรียนไปในแนวทางที่ผู้สอนและผู้จัดหลักสูตรต้องการหรือไม่ แต่ในการทดสอบ การวัด และการประเมินผลการเรียนในที่นี้เป็นไปเพื่อประเมินผลรายบุคคลเพื่อเปรียบเทียบกับตนเอง ตรวจสอบความสามารถ และประสบการณ์พื้นฐานของผู้เรียนแต่ละคน เพื่อให้ครูผู้สอนสามารถแนะนำประสบการณ์การเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม รวมไปถึงทราบข้อบกพร่องแล้ววินิจฉัยและแก้ไขต่อไป ทั้งนี้แบบทดสอบที่จะต้องเตรียมมี 2 แบบ ได้แก่

1) แบบทดสอบความรู้ของผู้เรียนแบบรายบุคคลเกี่ยวกับเนื้อหาในหน่วยการเรียนรู้แต่ละกิจกรรม

2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของแต่ละหน่วย

¹ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต (ศิลปศึกษา), อาจารย์ประจำรายวิชา

²⁻¹³นิสิตหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (ศิลปศึกษา) สาขาศิลปะการแสดงศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ขั้นที่ 5 เตรียมสื่อการสอน สื่อการสอนในการเรียนการสอนแบบรายบุคคลมีหลายประเภท ซึ่งครูผู้สอนและผู้เรียนจะต้องเลือกสื่อการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับเนื้อหาการเรียนรู้ โดยเฉพาะสื่อชนิดนั้นจะต้องเหมาะสมกับผู้เรียน เช่น บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน สไลด์ ภาพยนตร์ เป็นต้น

ขั้นที่ 6 ดำเนินการสอน เมื่อเตรียมการสอนเรียบร้อยแล้ว ในการเรียนรู้แบบรายบุคคลจะมีขั้นตอนของการเรียนการสอน ดังนี้

1) ก่อนเริ่มเรียน ผู้เรียนจะต้องมีการทดสอบก่อนเรียน (Pretest) เพื่อทดสอบว่าผู้เรียนมีความรู้ พื้นฐานเกี่ยวกับเนื้อหาในหน่วยที่จะเรียนมากน้อยเพียงใด

2) ถ้าหากผู้เรียนได้คะแนนตามเกณฑ์ที่ครูผู้สอนตั้งไว้ แสดงว่าผู้เรียนมีความรู้ในหน่วยนั้น ซึ่งผู้เรียนไม่จำเป็นต้องเรียนซ้ำหน่วยนั้นอีก ก็ให้ผ่านไปเรียนหน่วยการเรียนรู้ต่อไปได้เลย แต่ถ้าผู้เรียนไม่ผ่านเกณฑ์การทดสอบ ก็จะต้องเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ของหน่วยนั้น ๆ ซึ่งนับว่าเป็นการส่งเสริมในเรื่องอัตราการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนด้วย

3) ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนของหน่วยการเรียนรู้แต่ละหน่วย

4) หลังจากเสร็จสิ้นการเรียนการสอนของหน่วยการเรียนรู้ ก็จะมีการทำแบบทดสอบหลังเรียน (Posttest) ถ้าสอบได้ตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ผู้เรียนก็จะผ่านไปเรียนหน่วยการเรียนรู้ต่อไปได้ แต่ถ้าไม่ผ่านก็ต้องเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนซ่อมเสริมจนกว่าจะผ่านการทดสอบตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ได้

ขั้นที่ 7 เตรียมการซ่อมเสริม หลังจากการจัดการเรียนการสอนแต่ละหน่วยการเรียนรู้เสร็จสิ้นลง ผู้เรียนบางคนอาจจะไม่สามารถเข้าใจเนื้อหา และสอบผ่านเกณฑ์ที่กำหนดได้ ครูผู้สอนจึงต้องเตรียมการสอนซ่อมเสริมไว้ให้แก่ผู้เรียนด้วย

ข้อดี/ข้อจำกัด ของการเรียนรายบุคคล

การจัดการเรียนการสอนเพื่อการเรียนรายบุคคลนั้นมีจุดดีที่ส่งผลต่อการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนได้อย่างตรงจุดอยู่มากมาย เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถเรียนกำหนดระยะเวลาในการเรียนรู้ได้เหมาะสมตามระดับความสามารถในการเรียนรู้และความสนใจของแต่ละบุคคลได้ เพราะการเรียนในรูปแบบนี้ บทเรียนมักจะถูกกำหนดให้เลือกเรียนเป็นหน่วยๆ ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนได้ด้วยชุดการเรียนที่จัดเป็นเนื้อหาบทเรียนตามหน่วยนั้น สื่อที่ใช้ในการเรียนก็มีความหลากหลายและมักจะใช้ในรูปแบบของสื่อประสม บางรูปแบบจะเป็นสื่อที่มีปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียนด้วย เช่น การเรียนด้วยบทเรียนเครื่องคอมพิวเตอร์ช่วยสอน, การเรียนผ่านโปรแกรมหรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ เป็นต้น

แต่ถึงอย่างไรก็ตาม การจัดการเรียนรู้อย่างรายบุคคลก็มีข้อจำกัดให้ต้องคำนึงถึงอยู่ไม่น้อย เพราะเมื่อกล่าวถึงการเรียนรู้อย่างรายบุคคล ผู้ออกแบบการเรียนการสอนส่วนมากก็มักจะใช้วิธีสร้างเครื่องมือ

¹ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต (ศิลปศึกษา), อาจารย์ประจำรายวิชา

²⁻¹³นิสิตหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (ศิลปศึกษา) สาขาศิลปะการแสดงศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ในการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนตามความสนใจ ความสะดวกและระดับความสามารถของตนเอง แต่บางรายวิชาที่ไม่สามารถให้ผู้เรียน ulyanglikซึ่งได้ด้วยตนเองได้ทั้งหมด อาทิเช่น รายวิชาที่เป็น การปฏิบัติอย่างศิลปศึกษา อันได้แก่ ดนตรี นาฏศิลป์และทัศนศิลป์, พลศึกษา, เพราะรายวิชาในลักษณะนี้ นอกเหนือจากจะต้องอาศัยการฝึกฝนให้เกิดความเชี่ยวชาญแล้วนั้น ก็ยังมีรายละเอียดที่เป็นทักษะ ปฏิบัติซึ่งผู้เรียนจะต้องได้รับคำแนะนำและการช่วยเหลือจากครูผู้สอน เพราะฉะนั้นในรายวิชาลักษณะนี้ บทบาทหน้าที่ของผู้สอนก็จะหนักกว่าผู้เรียน เนื่องจากจะต้องคิดกิจกรรมและจัดการเรียนการสอนให้ เหมาะสมกับผู้เรียนเป็นรายบุคคล ผู้สอนต้องเป็นผู้มีความรู้ในการจัดเตรียมสื่อการเรียนในแต่ละวิชาให้ เหมาะสมกับผู้เรียน โดยต้องดูถึงบุคลิกภาพและความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละคนด้วย ในกรณีที่ผู้สอนไม่มี เวลาให้แก่ผู้เรียนมากพอ จะทำให้ผู้เรียนรู้สึกถูกปล่อยให้อยู่โดดเดี่ยว อาจเป็นผลทำให้การเรียนลุ่มเหลวลง ได้ หรือถ้าหากผู้เรียนมีอายุน้อยและยังไม่มีประสบการณ์เพียงพอ ที่จะควบคุมการเรียนของตนเองได้ก็ อาจจะทำให้ยากแก่การเรียนให้สำเร็จได้

กล่าวได้ว่า ข้อดีและข้อจำกัดของการเรียนการสอนแบบรายบุคคล คือการทำให้ผู้เรียนได้เรียนตาม ความสามารถและความสนใจของตนเอง โดยบทเรียนที่เรียนจะมีความหลากหลายตามความสนใจของ ผู้เรียน บทเรียนที่เรียนจะแบ่งออกเป็นหน่วยย่อยให้สามารถทำความเข้าใจได้ง่ายมากยิ่งขึ้น โดยจะมีรูปแบบการ เรียนการสอนที่ผ่านสื่อการเรียนรู้อันได้รับการทดสอบมาอย่างดีแล้ว จึงจะทำให้การเรียนการสอนมี ประสิทธิภาพตามความต้องการของผู้เรียนแต่ละบุคคล และมีประสิทธิผลตามที่ผู้จัดการเรียนการสอน กำหนดไว้ด้วย

รูปแบบการเรียนการสอนศิลปะการแสดงของไทยในปัจจุบัน

การศึกษาไทยในปัจจุบันมีรูปแบบการเรียนการสอนที่มีการจัดการศึกษาตามบริบทของการจัด การศึกษาอันเป็นไปตามแผนการศึกษาของชาติ คือ พัฒนาคคน พัฒนาครูอาจารย์ พัฒนาสังคม ใน หลากหลายรูปแบบที่เน้นการมีส่วนร่วมขององค์กรภาครัฐและเอกชน การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มี ประสิทธิภาพได้นั้น ไม่สามารถจำกัดอยู่แค่การให้การศึกษาได้เท่านั้น รายงานการพัฒนาโลกได้ระบุว่า สิ่ง สำคัญที่สุดที่ภาครัฐควรจะต้องคำนึงถึง คือ สมรรถนะ โอกาส และเป้าหมายสำคัญของการบริหารช่วง เปลี่ยนผ่านของชีวิต จึงเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยกรอบนโยบายของรัฐจะช่วย สนับสนุนในการพัฒนาเยาวชน เพื่อให้สามารถก้าวผ่านช่วงของการเปลี่ยนแปลงในชีวิตของเยาวชนไปได้ และพร้อมเป็นกำลังสำคัญของประเทศชาติต่อไป

แต่ในปัจจุบันประเทศไทยยังต้องการการปฏิรูปโครงสร้างการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนให้ มีความสอดคล้องกับการทำงานของสมอง ของผู้เรียนและมีคุณภาพที่ใช้งานได้ หากวางรากฐานพัฒนาการ ของชีวิตตั้งแต่แรกเกิดและพัฒนาศักยภาพ ความสามารถด้านต่าง ๆ ดังนั้นการศึกษาจึงเป็นกระบวนการ

¹ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต (ศิลปศึกษา), อาจารย์ประจำรายวิชา

²⁻¹³นิสิตหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (ศิลปศึกษา) สาขาศิลปะการแสดงศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ที่มุ่งพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่มีคุณภาพมีความสามารถเต็มตามศักยภาพ มีพัฒนาการที่สมดุลทั้งสติปัญญา จิตใจ สังคม ควรให้เยาวชนแสวงหาความสามารถพิเศษที่ชื่นชอบ และโดดเด่นของตัวเอง เป็นการทำให้เด็ก รู้สึกรักและตั้งใจเรียนขึ้นอีกด้วย อย่างไรก็ตามเราควรจะศึกษาเพื่อให้เข้าถึงผู้เรียนด้วยเพื่อให้ได้รับการพัฒนา อย่างแท้จริง

การเรียนการสอนศิลปะการแสดงของไทยในปัจจุบัน มีวิธีการสอนที่หลากหลายมากขึ้น แต่ครูผู้สอน ส่วนมากยังคงเลือกใช้วิธีการสอนที่ง่ายและสะดวก เช่น การบรรยาย การสาธิตให้ลอกเลียนแบบ การกำหนด กรอบแนวคิดให้ ฯลฯ ซึ่งวิธีการเหล่านี้มักจะจำกัดความคิดของผู้เรียนไว้ ทำให้ไม่เกิดการพัฒนาหรืออาจเกิด การพัฒนาน้อยกว่าที่ควรจะเป็น ดังนั้นครูผู้สอนจึงต้องพิจารณา ศึกษา ปรับเปลี่ยน และเลือกใช้วิธีการสอน ที่เหมาะสมกับรายวิชา คุณลักษณะของผู้เรียน รวมถึงความสามารถในการสอนของตนเองให้ได้มากที่สุด โดยเฉพาะรายวิชาในกลุ่มสาระศิลปศึกษา ที่เน้นการฝึกปฏิบัติทักษะของผู้เรียนเป็นสำคัญ วิธีการเรียนการ สอนที่เหมาะสมกับปัจจัยที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นจึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้เรียนในการศึกษารายวิชา เหล่านี้เป็นอย่างมาก แต่ในปัจจุบันการจัดการเรียนการสอนศิลปะการแสดงของไทยยังไม่สามารถพัฒนา ผู้เรียนให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายได้ เพราะเป็นวิชาที่ไม่ถูกให้ความสำคัญเป็นอันดับต้น ๆ และการวัด ประเมินผลก็ยังใช้วิธีการวัดประเมินโดยไม่คำนึงถึงผู้เรียนเป็นสำคัญ รวมถึงมีผู้เรียนที่มีความแตกต่างใน การพัฒนาความรู้ หรือมีทักษะในการเรียนรู้ที่ต่างกัน เช่น ผู้เรียนบางกลุ่มสามารถเรียนรู้ และพัฒนา ทักษะได้โดยการลงมือปฏิบัติซ้ำ ๆ แต่ก็มีผู้เรียนบางกลุ่มที่สามารถเรียนรู้ได้ด้วยการเห็นตัวอย่างเพียงครั้ง เดียว เป็นต้น ซึ่งเป็นปัญหาของครูผู้สอนในด้านการออกแบบวิธีการสอนและการวัดประเมินผล เนื่องจากการสอนและการวัดผลประเมินผลในปัจจุบัน ใช้การออกแบบการสอนและประเมินผลแบบอิง กลุ่มส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาที่เกิดขึ้นไม่สามารถชี้ชัดได้ว่าผู้เรียนทุกคนสามารถเกิดการเรียนรู้จาก การสอนในวิธีการเดียวกันของผู้สอนได้ และความสามารถเฉพาะตัวของผู้เรียนนั้นไม่ได้ถูกส่งเสริมหรือถูก ผลักดันให้มีการพัฒนาที่ถูกต้องหรือเหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนจำเป็นต้องเรียนแค่ ให้จบหลักสูตร แต่ไม่ได้ดึงศักยภาพที่แท้จริงของผู้เรียนออกมา ดังนั้นการวัดประเมินผลในการเรียน ศิลปะการแสดงศึกษาควรมีการใช้เครื่องมือและวิธีการที่หลากหลายเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพจริงหรือ สถานการณ์จริงของผู้เรียนแต่ละคนจึงจะสามารถแก้ไขปัญหาและตอบสนองการเรียนการสอนแบบ รายบุคคลได้อย่างแท้จริง

ดังนั้นรูปแบบการเรียนรู้รายบุคคลถือเป็นอีกหนึ่งทางเลือกให้ระบบการศึกษาได้เข้าถึงเป้าหมาย และความต้องการของตัวผู้เรียนได้ง่ายยิ่งขึ้น การเรียนในรูปแบบนี้จะทำให้ผู้เรียนเห็นความต้องการ เห็นศักยภาพของตัวเองได้ไวยิ่งขึ้น อีกทั้งการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 จะเห็นได้ว่าต้องมีการปรับตัว อยู่ตลอดเวลาดังนั้นการลดทอนการเรียนการสอนที่เกินความจำเป็น และหันมาลองปรับหลักสูตรให้

¹ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต (ศิลปศึกษา), อาจารย์ประจำรายวิชา

²⁻¹³นิสิตหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (ศิลปศึกษา) สาขาศิลปะการแสดงศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

เพียงพอสำหรับความต้องการของเด็กแต่ละช่วงวัยเห็นที่จะเกิดประโยชน์กับทั้งตัวผู้สอนและผู้เรียนที่ไม่ต้องอัดแน่นไปด้วยวิชาความรู้ที่มากเกินไป

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนศิลปะการแสดงด้วยวิธีการสอนแบบรายบุคคล

บุคคลแต่ละคนมีความสามารถในการเรียนรู้ด้านศิลปะการแสดงต่างกัน ทำให้มีการจัดการเรียนการสอน รวมถึงการวัดประเมินที่แตกต่างกันไปตามความสามารถและพัฒนาการของบุคคลนั้น ๆ เนื่องจากศิลปะการแสดงเป็นการเรียนที่เน้นทักษะการปฏิบัติ ซึ่งมีความแตกต่างจากการเรียนในรายวิชาอื่น ๆ ศิลปะการแสดงมีหัวใจสำคัญการเคลื่อนไหวร่างกายที่มีระบบและงดงาม เช่น การเคลื่อนไหวร่างกายด้วยการพองร่า หรือการเคลื่อนไหวร่างกายด้วยการเต้นอย่างการเต้นบัลเลต์ เป็นต้น ดังนั้นการสอนด้านศิลปะการแสดงจำเป็นต้องจัดกิจกรรม หรือเทคนิคการสอนโดยเฉพาะ เพื่อให้กิจกรรมการเรียนการสอนบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ตามความสามารถของแต่ละบุคคล ดังจะยกตัวอย่างขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนศิลปะการแสดงด้วยวิธีการสอนรายบุคคล ดังนี้

1. ครูผู้สอนจำเป็นต้องวิเคราะห์ผู้เรียนจากการทดสอบก่อนเรียน ทำให้ทราบความสามารถหรือพื้นฐานความรู้ของผู้เรียน
2. เมื่อทราบพื้นฐานของผู้เรียนแล้ว นำผลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหาสาระที่เหมาะสมกับผู้เรียน และเลือกการเรียนการสอนที่คำนึงถึงความสามารถของผู้เรียนแต่ละคน
3. เริ่มกิจกรรมการสอนจากง่ายไปยาก เช่น สอนการจับและตั้งวงที่เป็นนาฏยศัพท์ก่อนที่จะสอนภาษาท่าทางนาฏศิลป์ หรือการเตรียมร่างกายสำหรับนักแสดงบัลเลต์ เป็นต้น ซึ่งวิธีการสอนของศิลปะการแสดงแต่ละประเภทก็จะมีสอนที่ต่างกันออกไป
4. ครูเริ่มสอนโดยเทคนิคการสอนแบบรายบุคคล โดยสอนตามความสามารถของแต่ละบุคคล เช่น ผู้เรียนคนไหนปฏิบัติหรือเรียนรู้ช้า ครูจำเป็นต้องอธิบายซ้ำ ๆ อย่างละเอียด เพื่อให้ผู้เรียนได้ใช้เวลาในการเรียนรู้ หรือผู้เรียนคนไหนปฏิบัติได้เร็ว ก็จะสอนเร็ว เป็นต้น
5. ระหว่างที่ทำการสอนศิลปะการแสดง ครูต้องคอยสังเกตและชี้แนะการปฏิบัติของผู้เรียนตลอดเวลา ต้องมีความละเอียดถี่ถ้วนมากกว่าการสอนหนังสือในรายวิชาอื่น ๆ
6. การวัดประเมินผลควรมีเครื่องมือที่หลากหลาย และควรดูพัฒนาการเป็นรายบุคคล

สรุปผล

เราจะเห็นได้ว่าเส้นทางและเป้าหมายของผู้เรียนนั้น ทุกคนล้วนมีเป้าหมายที่อยากจะประสบความสำเร็จในด้านการเรียนเหมือนกัน การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จึงจำเป็นต้องมีการคิดค้นรูปแบบการเรียนการสอนที่หลากหลาย โดยรูปแบบของการเรียนรู้นั้น ควรมีรูปแบบและวิธีการที่แตกต่างกันออกไป

¹ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต (ศิลปศึกษา), อาจารย์ประจำรายวิชา

²⁻¹³นิสิตหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (ศิลปศึกษา) สาขาศิลปะการแสดงศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ซึ่งการเรียนรู้นั้นควรตอบโจทย์ความต้องการของผู้เรียนในยุคปัจจุบันให้ได้มากที่สุด อาจจะใช้วิธีการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นผู้กำหนดให้เหมาะสมกับรูปแบบการเรียนรู้ของตนเองได้ ดังนั้นการเรียนการสอนแบบรายบุคคลจึงเป็นการเรียนการสอนที่มีขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนแต่ละคนมีโอกาสตรวจสอบความสามารถและความต้องการของตน ผู้เรียนสามารถเลือกวิชาวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตนเอง และพัฒนาไปตามความสามารถหรือพัฒนาไปตามความถนัดของตนเอง อีกทั้งยังมีโอกาสรู้ถึงความก้าวหน้าของตนเอง เพื่อให้ทราบถึงข้อแก้ไขที่ผู้เรียนจะต้องพัฒนาเพื่อนำไปสู่การเรียนรู้ให้ประสบความสำเร็จ การเรียนการสอนแบบรายบุคคลจึงมีลักษณะคล้ายกับเป็นหลักสูตรส่วนบุคคล คือเป็นหลักสูตรที่มีวัตถุประสงค์ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และความก้าวหน้าในการเรียนการสอน จะเร็วหรือช้า ขึ้นอยู่กับบุคคลแต่ละบุคคล การเรียนรู้แบบรายบุคคลเป็นการประยุกต์ใช้ร่วมกันระหว่างเทคนิควิธีการและสื่อการสอนชนิดต่าง ๆ ในลักษณะของสื่อประสมซึ่งเป็นจุดเด่นสำคัญในการเรียนการสอนแบบรายบุคคล

ดังนั้นการเรียนการสอนแบบรายบุคคลจึงถือว่าเป็นการเรียนการสอนที่ตอบสนองการเรียนรู้ศิลปะการแสดงศึกษาได้เป็นอย่างดี เพราะจะมุ่งเน้นไปที่ตัวรายบุคคลโดยเฉพาะ รูปแบบการเรียนการสอนแบบรายบุคคล อาจไม่ใช่รูปแบบวิธีการสอนที่ดีที่สุด แต่วิธีการเรียนการสอนแบบรายบุคคล ก็นับว่าเป็นอีกหนึ่งทางเลือกที่น่าสนใจต่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และเป็นทางเลือกต่อการศึกษาไทย ที่จะสามารถพัฒนาความถนัดทางการศึกษาของผู้เรียนให้ดียิ่งขึ้นไป ไม่มากนักน้อย

¹ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต (ศิลปศึกษา), อาจารย์ประจำรายวิชา

²⁻¹³นิสิตหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (ศิลปศึกษา) สาขาศิลปะการแสดงศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

เอกสารอ้างอิง

- กองวิจัยการศึกษา กรมวิชาการ. (2543). รายงานการสังเคราะห์เอกสารเรื่องวิธีการสอนและรูปแบบ
การเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ระดับ
มัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์การศาสนา.
- จิตติยาภรณ์ เขาวรากุล. (2563). คุณลักษณะของบัณฑิตตามความต้องการของสถานประกอบการในศตวรรษ
ที่ 21. วารสารวิชาการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร,
4(2), 100-111
- ณฐาพัชร์ วรพงศ์พัชร และรุ่งทิwa ชูทอง. (2563). นวัตกรรมในสถาบันอุดมศึกษา. วารสารวิชาการ
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, 4(1), 106-123
- นันทน์ วิเชียรชม, มาลินี ประพิณวงศ์ และ อุดมลักษณ์ กุลศรีโรจน์. (2561). การพัฒนาทักษะการพูด
ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของพนักงานบริษัทโดยใช้แนวคิดการเรียนการสอนรายบุคคล.
วารสารครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญเลี้ยง ทุมทอง. (2556). ทฤษฎีการพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วัฒนาพร ระงับทุกข์. (2542). แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. (พิมพ์ครั้งที่ 2) กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แอลทีเพรส.
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และมรุต พัฒนา. (2561). การเรียนรู้ส่วนบุคคล Personalized Learning. (พิมพ์ครั้งที่ 1) กรุงเทพฯ:
บริษัท จรัสสินทวงศ์การพิมพ์ จำกัด.
- ศศิธร เวียงละลั. (2556). การจัดการเรียนรู้ Learning Management (พิมพ์ครั้งที่ 1) กรุงเทพฯ:บริษัทไอเอส พรินต์ติ้งเฮ้าส์.
- สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ. (2546). 19 วิธีจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะ. (พิมพ์ครั้งที่ 4)
กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์.

¹ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต (ศิลปศึกษา), อาจารย์ประจำรายวิชา

²⁻¹³นิสิตหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (ศิลปศึกษา) สาขาศิลปะการแสดงศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำงานวิจัยของอาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

Factors Affecting on Doing Research of the Lecturers of the Faculty of
Humanities and Social Sciences Lecturers of Phranakhorn Rajabhat
Universityสุอังคณา ม่วงยัง¹ (Suangkena Moungyang)ศุภโชค มณีมัย² (Suppachock Maneemail)

อีเมล Suppachock@pnru.ac.th โทรศัพท์ 0617156446

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ศึกษาปัญหาการทำผลงานวิจัยของอาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร 2) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการทำงานวิจัยของอาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร และ 3) ศึกษาแนวทางการส่งเสริมงานวิจัยของอาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เป็นการวิจัยแบบผสมระหว่างเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพคือแบบสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งหมดจำนวน 118 คน จาก 15 สาขาวิชา และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณคือ แบบสอบถาม แบบวัดปัจจัยต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กับความต้องการทำงานวิจัย และแบบวัดความต้องการทำงานวิจัย โดยสามารถเก็บข้อมูลได้ทั้งหมด 86 คน จากอาจารย์ทั้งหมด การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าไค-สแควร์ และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัญหาการทำผลงานวิจัยของอาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ภาระงานสอน และภาระหน้าที่อื่น ๆ ตามมาตรฐานภาระงานของสายวิชาการหากมีภาระงานที่มีมากเกินไป และภาระกิจในด้านอื่น ๆ จะเป็นอุปสรรคต่อความต้องการในการทำงานวิจัยของอาจารย์ได้ 2) ปัจจัยที่มีผลต่อการทำงานวิจัยของอาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการทำงานวิจัยของอาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครเรียงตามลำดับความสำคัญที่ได้คือ การให้ความสำคัญต่อการวิจัยอยู่ในระดับที่มีความสำคัญมาก ($\bar{X} = 35.01$) รองลงมาคือระดับความสำคัญปานกลาง เรียงตามลำดับลงมาดังนี้ การบริหารงานของมหาวิทยาลัยมีระดับความสำคัญปานกลาง ($\bar{X} = 31.69$), บรรยากาศในการทำงานวิจัยมีระดับความสำคัญปานกลาง ($\bar{X} = 19.99$), ความสามารถทางวิชาการมีระดับความสำคัญปานกลาง ($\bar{X} = 9.15$) ลำดับต่อมามีระดับความสำคัญน้อย คือ ภาระงาน ($\bar{X} = 10.83$) และระดับความสำคัญน้อยที่สุด คือ งบประมาณ ($\bar{X} = 10.23$) และการวิเคราะห์ความสัมพันธ์

¹ นักวิชาการศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร² ดร. นักวิชาการศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ระหว่างตัวแปรกับความต้องการทำงานวิจัยของอาจารย์ในคณะ พบว่า ไม่มีตัวแปรส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับความต้องการทำงานวิจัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และตัวแปรที่กำหนดมีความสัมพันธ์กับความต้องการทำงานวิจัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ การให้ความสำคัญต่อการวิจัย และการบริหารงานของมหาวิทยาลัย และ 3) ศึกษาแนวทางการส่งเสริมงานวิจัยของอาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โดยต้องส่งเสริมปัจจัยเชิงใจ 2 ปัจจัย คือ ความสามารถทางวิชาการ และการให้ความสำคัญต่อการทำงานวิจัย โดยสรุปไว้ 3 ข้อ คือ 1) ควรส่งเสริมความสามารถทางวิชาการ และจัดโครงการอบรมเสริมความรู้ให้อาจารย์ในประเด็นของความรู้ที่จำเป็นต่อการทำงานวิจัย เช่น การเขียนข้อเสนอโครงการวิจัย การวิเคราะห์สถิติเพื่อการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูล และการเขียนรายงานวิจัย โดยต้องมีการฝึกปฏิบัติด้วย 2) ส่งเสริมการให้ความสำคัญต่อการวิจัย ต้องสร้างความชัดเจนให้เห็นถึงความสำคัญของงานวิจัยต่อเส้นทางอาชีพของอาจารย์ (career path) ว่าอาจารย์จำเป็นต้องทำงานวิจัย และส่งเสริม/ยกย่องผู้ที่ทำงานวิจัย เช่น นักวิจัยดีเด่น ผลงานวิจัยดีเด่น และ 3) มหาวิทยาลัยต้องส่งเสริมให้อาจารย์สามารถทำงานวิจัยได้อย่างราบรื่น และลดอุปสรรคที่จะทำให้อาจารย์ขาดความต้องการในการทำงานวิจัย เช่น เวลาในการทำงานวิจัย สร้างรูปแบบเวลาการทำงานที่ ในส่วนของระเบียบ หลักเกณฑ์ ขั้นตอนการดำเนินการการเบิกจ่าย มหาวิทยาลัยควรมีการยืดหยุ่นและลดขั้นตอนที่ซ้ำซ้อนและไม่จำเป็น รวมทั้งเครื่องอำนวยความสะดวกต่อการทำงานวิจัย

คำสำคัญ : งานวิจัย, การผลิตงานวิจัย, ปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำงานวิจัย

¹ นักวิชาการศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

² ดร. นักวิชาการศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

Abstract

This research is mixed-method research based on the qualitative research and quantitative research that aims to 1) study the problems in conducting research of the lecturers, 2) study the factors affecting research conducting of the lecturers, and 3) study the guidelines for research promoting for lecturers in the Faculty of Humanities and Social Sciences, Phranakhon Rajabhat University. According to the data, there are two types of research instruments: an interview form used for collecting qualitative data; a questionnaire, a form of factor measurement related to research needs, and a form of research needs measurement used for collecting quantitative data. The data is collected from 86 out of 118 lecturers from 15 departments, and analyzed by frequency, percentage, standard deviation, Chi-Square, and Pearson's Product Moment Correlation Coefficient. The results of the study are as follows.

1. The problems in conducting research of the lecturers are inappropriate teaching load and having too many duties. According to the working load standard of academic staff, if the working load is too much, it can be an obstacle for lecturers' research needs.

2. The Factors affecting the research conducting of the lecturers can be ordered by the importance of research conducting. The results indicate that the lecturers give priority to research conducting at a very important level ($\bar{X}$ = 35.01) and focus on university administration, a supportive atmosphere for conducting research, and academic ability at a neutral level ($\bar{X}$ = 31.69, $\bar{X}$ = 19.99, $\bar{X}$ = 9.15). The workload and budget are considered the least important factor at the least important level ($\bar{X}$ = 10.83, ($\bar{X}$ = 10.23). The statistic analysis shows that the personal variables are statistically related to research needs at the 0.05 level, and the specified variables: giving priority to the research conducting and the university administration correlated with research needs at the 0.05 level.

3. The guidelines for promoting research of the faculty members of the Faculty of Humanities and Social Sciences by having to promote two motivating factors, namely academic ability; and the importance of research work, which can be summarized in 3 points as follows:

1) The university should promote academic ability and organise training programs to enhance knowledge for lecturers on issues of knowledge necessary for research work,

¹ นักวิชาการศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

² ดร. นักวิชาการศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

such as writing a research proposal, statistical analysis for research data analysis, and writing research reports which require practice as well.

2) The university should promote the importance of research by giving lecturers the vision of their career paths, and promote those who conduct research as outstanding researchers outstanding research.

3) The university must encourage lecturers to conduct research smoothly and reduce obstacles that will cause teachers to lack the need for research work, such as time for research work. Moreover, the university should be flexible, reduce redundant and unnecessary procedures, and support facilities for research work.

Keywords: research, conducting research, factors affecting research conducting

¹ นักวิชาการศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

² ดร. นักวิชาการศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

บทนำ

งานวิจัยเป็นเครื่องมือที่สำคัญของการพัฒนาองค์ความรู้ต่าง ๆ เป็นกระบวนการที่ส่งเสริมและพัฒนาความรู้ของบุคคลให้เป็นผู้มีความคิด ความสร้างสรรค์ โดยใช้งานวิจัยเป็นเครื่องมือเพื่อแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ โดยใช้การศึกษาอย่างเป็นระบบ มีแบบแผน มีขั้นตอนที่ชัดเจนและตรวจสอบได้ รวมทั้งองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากงานวิจัยสามารถนำไปเป็นแนวทางเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหาได้ทั้งในระดับหน่วยงาน ระดับองค์กร หรือระดับชาติได้ ทั้งนี้รัฐบาลเห็นถึงความสำคัญของวิจัย จึงมีนโยบายส่งเสริมสนับสนุนงบประมาณด้านการวิจัยที่หลากหลาย เหมาะสมและสอดคล้องกับสาขาวิชาต่าง ๆ อีกทั้งยังสนับสนุนงบประมาณเพิ่มเติมไปยังองค์ความรู้ที่ยังขาดแคลนอีกด้วย โดยเฉพาะการเปิดโอกาสให้บุคลากรทางการศึกษาจากหน่วยงานภาครัฐ นักวิจัย นักวิชาการ และนักวิจัยรุ่นใหม่ ที่มีความรู้ความสามารถด้านการวิจัยมีโอกาสได้รับทุนอุดหนุนการทำวิจัยอยู่สม่ำเสมอโดยผ่านหน่วยงานภาครัฐที่รับผิดชอบด้านวิจัยต่าง ๆ เช่น สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) โดยขับเคลื่อนงานวิจัยผ่านนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติมี 2 ยุทธศาสตร์ คือ (ร่าง) ยุทธศาสตร์การวิจัยและนวัตกรรม 20 ปี (พ.ศ.2560-2579) และ (ร่าง) แผนกลยุทธ์การพัฒนาบุคลากรวิจัยและนวัตกรรม ระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560-2579) รวมทั้งนโยบายการสร้างฐานข้อมูลงานวิจัยแห่งชาติผ่านสำนักงานการวิจัยแห่งชาติที่เป็นความร่วมมือผ่านเครือข่ายเชื่อมโยงฐานข้อมูลงานวิจัยกับคลังข้อมูลงานวิจัยไทย (TNRR)

ความสำคัญของการวิจัยได้เพิ่มบทบาทของมหาวิทยาลัยให้มีความสำคัญมากขึ้น และเป็นปัจจัยให้มหาวิทยาลัยสร้างเครือข่ายงานวิจัย และนำองค์ความรู้จากงานวิจัยสู่สังคมและชี้นำสังคมเพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของสังคม เพื่อผลักดันให้ชุมชน สังคมมีความเข้มแข็ง และขยายไปยังส่วนสำคัญต่อการพัฒนาประเทศอย่างมั่นคงและสามารถแข่งขันกับนานาประเทศได้ นอกจากนี้มหาวิทยาลัยยังต้องสร้างความเป็นเลิศทางวิชาการด้วย ดังนั้นมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครซึ่งเป็นสถาบันอุดมศึกษาของรัฐภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เป็นองค์การแหล่งการเรียนรู้ และเปิดโอกาสการเข้าถึงระบบการศึกษา กระจายความเสมอภาค และความเท่าเทียมกันของการศึกษาให้กับประชาชนทุกคน มีการจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองต่อบุคคลที่ต้องการพัฒนาความรู้ของตนเอง มีพันธกิจ 5 ประการ คือ 1.พัฒนาท้องถิ่น 2.ผลิตบัณฑิตและพัฒนาครู 3.สร้างเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษา 4.บูรณาการเรียนการสอน การวิจัย การบริการวิชาการ และ 5.พัฒนาระบบบริหารจัดการ โดยวัตถุประสงค์ของมหาวิทยาลัยด้านการวิจัยนั้นจะเป็นการพัฒนา วิจัยและสร้างนวัตกรรมที่มุ่งสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนท้องถิ่น และสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายในด้านวิชาการและ การวิจัยสู่ระดับชาติและนานาชาติ

ทั้งนี้คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครตระหนักเห็นถึงความสำคัญของการส่งเสริมการทำงานวิจัยให้กับบุคลากรของคณะมนุษยศาสตร์ และมหาวิทยาลัยราชภัฏ

¹ นักวิชาการศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

² ดร. นักวิชาการศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

พระนคร โดยจัดตั้งคณะกรรมการกองทุนมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร เพื่อดำเนินการขับเคลื่อนการให้ทุนประเภทต่าง ๆ ให้กับบุคลากรของมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร แต่ผลผลิตงานวิจัยของอาจารย์สังกัดคณะมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์มีจำนวนน้อย และถึงมีการผลิตงานวิจัยออกมาก็เป็นอาจารย์กลุ่มเดิมที่ผลิตงานวิจัย อีกทั้งอาจารย์รุ่นใหม่ที่น่าสนใจทำงานวิจัยมีจำนวนน้อย จึงจำเป็นต้องมีการส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมด้านการวิจัย อีกทั้งผู้วิจัยซึ่งได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ในงานด้านวิจัยของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มีความสนใจและจำเป็นต้องศึกษาสาเหตุและปัจจัยที่มีผลต่อการส่งเสริมและเป็นอุปสรรคต่อการทำวิจัยของอาจารย์สังกัดคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร เพื่อนำมาแก้ไขปัญห และหาแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการงานด้านการวิจัยของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาปัญหาการทำผลงานวิจัยของอาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
2. ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการทำงานวิจัยของอาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
3. ศึกษาแนวทางการส่งเสริมงานวิจัยของอาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

สมมติฐานการวิจัย

1. ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ความสามารถทางวิชาการ ภาระงาน การให้ความสำคัญต่อการวิจัย มีความสัมพันธ์ต่อความต้องการในการทำงานวิจัยของบุคลากรสายอาจารย์
2. ปัจจัยแวดล้อม ได้แก่ ระบบการบริหารจัดการงานของมหาวิทยาลัย งบประมาณสนับสนุน และบรรยากาศในการทำวิจัย มีความสัมพันธ์ต่อความต้องการในการทำงานวิจัยของบุคลากรสายอาจารย์

¹ นักวิชาการศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

² ดร. นักวิชาการศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

กรอบแนวคิดการทำวิจัย

วิธีการศึกษา (หรือ) วิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยในเรื่องนี้ ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และวิจัยเชิงคุณภาพควบคู่กันไป ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยคือพนักงานมหาวิทยาลัยสายวิชาการสังกัดคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร จำนวนทั้งสิ้น 86 คน (ข้อมูลจากงานวิชาการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร เมื่อวันที่ 18 ธันวาคม 2563) จาก 15 สาขาวิชา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อตอบปัญหาเรื่องผลงานวิจัยของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครที่มีปริมาณอยู่ในระดับที่น้อย เนื่องจากงานวิจัยเป็นปัจจัยที่สำคัญและเป็นตัวบ่งชี้ถึงคุณภาพทางวิชาการของมหาวิทยาลัย การศึกษารวมทั้งเสนอแนะทางการส่งเสริมการวิจัยของอาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการทำงานวิจัยของอาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ รวมทั้งปัจจัยที่เอื้อต่อการทำงานวิจัยและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการทำงานวิจัยของอาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เพื่อเสนอแนะทางการส่งเสริมการทำงานวิจัยของอาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

¹ นักวิชาการศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

² ดร. นักวิชาการศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความต้องการในการทำงานวิจัย ศึกษาและค้นคว้าจากทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยแนวคิดเรื่องแรงจูงใจ (Motivation) ที่เป็นแรงผลักดันของปัจจัยทั้งภายในและภายนอกของตัวบุคคลที่จะกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมแนวทางที่จะตอบสนองความต้องการของอาจารย์ ดังนั้นความต้องการในการทำงานวิจัยของอาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์นั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยหรือแรงผลักดันจากภายในและภายนอก โดยแยกตามปัจจัย 6 ด้าน ดังนี้ ความสามารถด้านวิชาการ, ภาระงาน, ความสำคัญของการต่องานวิจัย, การบริหารการวิจัย, งบประมาณ และ บรรยากาศในการทำงาน ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามประกอบไปด้วยคำถามและแบบวัด 3 ส่วนๆ แรกประกอบด้วยข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล ประกอบด้วย ตำแหน่งทางวิชาการ คุณวุฒิการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน (ระยะเวลาการทำงาน) เพื่อใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ข้อมูลพื้นฐานในเรื่องจำนวนผลงานทางวิชาการ, ภาระงาน และข้อมูลทำวิจัยเพื่อใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ส่วนที่ 2 ประกอบด้วยแบบวัด 6 ชุด โดยผู้ตอบจะประเมินตัวเลือกที่ตรงกับความรู้หรือความรู้สึกของตนเองมากที่สุดตามระดับของการประเมิน 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป มีรายละเอียด ดังนี้

ส่วนที่ 1 หาค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง และจำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ ตำแหน่งทางวิชาการ คุณวุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน

ส่วนที่ 2 หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานต่างตัวแปรต่าง ๆ ประกอบด้วย ความสามารถทางวิชาการ ภาระงานสอน การให้ความสำคัญต่องานวิจัย การบริหารงานของมหาวิทยาลัย งบประมาณ และบรรยากาศในการทำงานวิจัย

ส่วนที่ 3 หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรลักษณะส่วนบุคคลของตัวแปร 6 ตัวกับความต้องการการทำงานวิจัย โดยใช้วิธีการคำนวณหาค่า ไค-สแควร์ (Chi-Square) และคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์การมีเงื่อนไขของเพียร์สัน (Pearson's Contingency Coefficient) เพื่อตรวจสอบและหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร 2 ตัวที่ประกอบด้วย ตำแหน่งทางวิชาการ คุณวุฒิการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน กับความต้องการทำงานวิจัย และหาค่าความแปรปรวนทางเดียว (One way-ANOVA) และคำนวณค่าสหสัมพันธ์อีต้า (Eta) เพื่อตรวจสอบและหาความเพื่อตรวจสอบและหาระดับความสัมพันธ์ของอัตราส่วนระหว่างตัวแปร 2 ตัวที่อยู่ระหว่างช่วง (Interval) และนามบัญญัติ (Nominal) ได้แก่ ปัจจัยความสามารถทางวิชาการ ปัจจัยด้านภาระงานปัจจัยด้านการให้ความสำคัญต่อการวิจัย ปัจจัยด้านการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัย ปัจจัยด้านงบประมาณ และปัจจัยด้านบรรยากาศในการทำการวิจัย โดยใช้สูตร ดังนี้

¹ นักวิชาการศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

² ดร. นักวิชาการศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

$$\text{Eta} = \sqrt{\frac{SSW}{SST}}$$

โดยที่ SSW = แหล่งความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม

SST = แหล่งความแปรปรวนรวม

การวิจัยนี้ใช้การศึกษาการวิจัยแบบผสม (mix method) ใช้การศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เก็บข้อมูลจากกลุ่มประชากรที่เป็นอาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ตำแหน่งสายวิชาการทำหน้าที่การสอนและการวิจัย จำนวน 18 สาขาวิชา โดยเก็บข้อมูลทั้งหมด 118 คน และสามารถเก็บข้อมูลได้ทั้งหมด 86 คน แบ่งเป็น ผู้มีตำแหน่งอาจารย์ 47 คน ตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์ 35 คน และตำแหน่งรองศาสตราจารย์ 4 คน และศึกษาค้นคว้าเอกสาร (Documentary Research) ในเรื่องที่เกี่ยวข้องและเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวิเคราะห์เพิ่มเติมจากการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ ประกอบด้วย โครงสร้างการบริหารงานวิจัยของมหาวิทยาลัย โครงสร้างการบริหารงานของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บุคลากรที่ทำหน้าที่ในการวิจัย ภาระงานขั้นต่ำของสายวิชาการ นโยบายเกี่ยวกับการวิจัยของมหาวิทยาลัย งบประมาณด้านการวิจัยที่คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ได้รับ ทรัพยากรที่มหาวิทยาลัยและคณะฯ ส่งเสริม และจำนวนงานวิจัยที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ ทั้งหมดนี้จะนำมาใช้ประกอบการวิเคราะห์วิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลวิจัยเป็นแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเองซึ่งดัดแปลงมาจาก ฉันทิชา มหาพสุธานนท์, 2544 แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

1. แบบสอบถามข้อมูลพื้นฐาน
2. แบบวัดปัจจัยต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กับความต้องการทำงานวิจัย
3. แบบวัดความต้องการทำงานวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการวิจัยของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

เป็นการศึกษาข้อมูลทางเอกสารเกี่ยวกับข้อมูลเบื้องต้นที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โดยจะศึกษาตามรายละเอียด ดังนี้

- 1) โครงสร้างการบริหารการวิจัย
- 2) บุคลากรที่ทำหน้าที่วิจัยและภาระงาน
- 3) นโยบายที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย
- 4) งบประมาณการวิจัย (Research Fund)

¹ นักวิชาการศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

² ดร. นักวิชาการศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

5) ทรัพยากรสารสนเทศห้องสมุด (ออนไลน์และออฟไลน์)

6) จำนวนผลงานวิจัย (Research Output)

ผลการศึกษา (หรือ) ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์จำนวนและร้อยละของลักษณะส่วนบุคคล

จำนวนและร้อยละของอาจารย์ จำแนกตาม เพศ ตำแหน่งทางวิชาการ คุณวุฒิการศึกษา และ ประสบการณ์ในการทำงาน

ตัวแปรลักษณะส่วนบุคคล		จำนวน (คน) (N =86)	ร้อยละ
เพศ		86	
	ชาย	44	51.20
	หญิง	42	48.80
ตำแหน่งทางวิชาการ			
	มีตำแหน่งทางวิชาการ	38	44.10
	ไม่มีตำแหน่งทางวิชาการ	47	54.60
จำแนกเป็น			
	อาจารย์	47	54.70
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์	35	40.70
	รองศาสตราจารย์	4	4.70
ระดับการศึกษา			
	ปริญญาโท	36	41.90
	ปริญญาเอก	50	58.10
ประสบการณ์การทำงาน			
	1-10 ปี	39	45.30
	11 ปีขึ้นไป	47	54.70
จำแนกเป็น			
	1-5 ปี	19	22.10
	6-10 ปี	20	23.30
	11-15 ปี	20	23.30
	16-20 ปี	18	20.90
	21 ปีขึ้นไป	9	10.50

จากข้อมูลจะเห็นว่าข้อมูลทั่วไปของอาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มีผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 86 คน อาจารย์ส่วนใหญ่ 'ไม่มี' ตำแหน่งทางวิชาการ จำนวนทั้งสิ้น 47 คน

¹ นักวิชาการศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

² ดร. นักวิชาการศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

มีการศึกษาในระดับปริญญาเอก จำนวน 50 คน และมีประสบการณ์ในการทำงานส่วนใหญ่ 11 ปีขึ้นไป จำนวน 47 คน

ผลการวิเคราะห์การทำงานวิจัยของอาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โดยภาพรวม

ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน ความสามารถทางวิชาการ ภาระงาน การให้ความสำคัญต่อการวิจัย การบริหารงานของมหาวิทยาลัย งบประมาณ และบรรยากาศในการทำวิจัย

ตัวแปร	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลผล
การให้ความสำคัญต่อการวิจัย	35.01	0.184	มาก
การบริหารงานของมหาวิทยาลัย	31.69	0.188	ปานกลาง
บรรยากาศในการทำงานวิจัย	19.99	0.101	ปานกลาง
ความสามารถทางวิชาการ	9.15	0.078	ปานกลาง
ภาระงาน	10.83	0.112	น้อย
งบประมาณ	10.20	0.108	น้อยที่สุด

จากตาราง ผลการศึกษาค้นคว้าความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการทำงานวิจัยของอาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์เรียงตามลำดับความสำคัญ พบว่า การให้ความสำคัญต่อการวิจัยอยู่ในระดับที่มีความสำคัญมาก ($\bar{X} = 35.01, SD 0.184$) รองลงมาคือระดับความสำคัญปานกลาง เรียงตามลำดับลงมาดังนี้ การบริหารงานของมหาวิทยาลัยมีระดับความสำคัญปานกลาง ($\bar{X} = 31.69, SD 0.188$), บรรยากาศในการทำงานวิจัยมีระดับความสำคัญปานกลาง ($\bar{X} = 19.99, SD 0.101$), ความสามารถทางวิชาการมีระดับความสำคัญปานกลาง ($\bar{X} = 9.15, SD 0.078$) ลำดับต่อมาคือระดับความสำคัญน้อย คือ ภาระงาน ($\bar{X} = 10.83, SD 0.112$) และระดับความสำคัญน้อยที่สุด คือ งบประมาณ ($\bar{X} = 10.20, SD 0.108$)

จากผลการศึกษาค้นคว้าให้ความสำคัญกับตัวแปรที่กำหนดไว้ พบว่าอาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครให้ความสำคัญกับการทำงานผลงานวิจัยอย่างมาก เห็นคุณค่าและประโยชน์ของการทำงานวิจัยในระดับมาก เนื่องจากอาชีพของอาจารย์นั้นต้องมีการพัฒนาและสะสมองค์ความรู้ มีการพัฒนาทักษะด้านวิชาการของตนเอง เพื่อความก้าวหน้าของอาชีพ ทำให้อาจารย์ตระหนักถึงความสำคัญ และประโยชน์ของการวิจัยนั้นสามารถตอบสนองและสนับสนุนความก้าวหน้าทางอาชีพของตนเองได้ อีกประเด็นคือองค์ประกอบด้านอื่น ๆ คือ ด้านการบริหารการวิจัย ภาระงานด้านอื่น ๆ งบประมาณสนับสนุน และความสามารถทางวิชาการของอาจารย์ รวมทั้งการสนับสนุนของมหาวิทยาลัยนั้นเป็นปัจจัยที่จะเอื้อประโยชน์ต่อการทำงานวิจัยให้ประสบความสำเร็จ และมีคุณภาพได้

¹ นักวิชาการศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

² ดร. นักวิชาการศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

สรุปผล

1. อาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ที่ตอบแบบสอบถามในเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำงานวิจัยของอาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร คือ อาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 44 คน ตำแหน่งทางวิชาการส่วนใหญ่คือตำแหน่งอาจารย์ จำนวน 47 คน มีระดับการศึกษาระดับปริญญาเอก จำนวน 50 คน และมีประสบการณ์ทำงานส่วนใหญ่ 11 ปีขึ้นไป

2. จากการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนตัวแปรต่าง ๆ พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการทำงานวิจัยของอาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครเรียงตามลำดับความสำคัญที่ได้คือ การให้ความสำคัญต่อการวิจัยอยู่ในระดับที่มีความสำคัญมาก ($\bar{X} = 35.01$) รองลงมา มีระดับความสำคัญปานกลาง เรียงตามลำดับลงมาดังนี้ การบริหารงานของมหาวิทยาลัยมีระดับความสำคัญปานกลาง ($\bar{X} = 31.69$), บรรยากาศในการทำงานวิจัยมีระดับความสำคัญปานกลาง ($\bar{X} = 19.99$), ความสามารถทางวิชาการมีระดับความสำคัญปานกลาง ($\bar{X} = 9.15$) ลำดับต่อมา มีระดับความสำคัญน้อย คือ ภาระงาน ($\bar{X} = 10.83$) และระดับความสำคัญน้อยที่สุด คือ งบประมาณ ($\bar{X} = 10.23$)

3. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรกับความต้องการทำงานวิจัยของอาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร พบว่า ไม่มีตัวแปรส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับความต้องการทำงานวิจัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และตัวแปรที่กำหนดที่มีความสัมพันธ์กับความต้องการทำงานวิจัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ การให้ความสำคัญต่อการวิจัย และการบริหารงานของมหาวิทยาลัย

ทั้งนี้เมื่อพิจารณาผลงานวิจัยในภาพรวมทั้งหมด สามารถสรุปโดยพิจารณาเป็นรายตัวแปรจากตัวดังนี้

3.1 ความสามารถในการเชิงวิชาการ

ผลการวิจัยที่ได้แสดงให้เห็นสถานภาพของอาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ได้ว่า อาจารย์สายวิชาการของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ส่วนใหญ่จะมีตำแหน่งอาจารย์ (54.7%) และยังไม่มีตำแหน่งทางวิชาการ (54.6%) แต่มีข้อสังเกตว่าสัดส่วนการตำแหน่งตำแหน่งทางวิชาการและตำแหน่งอาจารย์ก็มีสัดส่วนใกล้เคียงกัน และกลุ่มอาจารย์ที่ตอบแบบสำรวจนั้นส่วนใหญ่จะมีประสบการณ์การทำงาน 11 ปีขึ้นไป เนื่องจากจากประกาศมหาวิทยาลัยมีการกำหนดเงื่อนไขหลักเกณฑ์และวิธีการพิจารณาแต่งตั้งบุคคลให้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ และศาสตราจารย์ พ.ศ. 2563 ต้องปฏิบัติงานมาแล้วไม่น้อยกว่า 4 ปี สำหรับคุณวุฒิปริญญาโท และไม่น้อยกว่า 1 ปีสำหรับคุณวุฒิปริญญาเอก ซึ่งจะอยู่ในช่วงอายุการทำงานที่ต้องทำผลงานทางวิชาการที่ระบุไว้ในประกาศภาระงานของ

¹ นักวิชาการศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

² ดร. นักวิชาการศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

อาจารย์คือต้องได้ตำแหน่งทางวิชาการภายในระยะเวลา 6 ปี และสามารถขอขยายได้อีก 4 ปี รวมเป็นระยะเวลา 14 ปี เป็นที่น่าสังเกตว่าอาจารย์ที่มีตำแหน่งทางวิชาการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ และศาสตราจารย์ ของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ยังมีน้อยเมื่อเทียบกับจำนวนอาจารย์ทั้งหมดของคณะฯ แต่คุณวุฒิการศึกษาปริญญาเอกจะมีมากกว่า (58.1%) ทั้งนี้การที่ผู้วิจัยนำประเด็นเรื่องตำแหน่งทางวิชาการและคุณวุฒิการศึกษาเข้ามาเป็นตัวชี้วัดในด้านความสามารถทางวิชาการนั้น เนื่องจากการขอตำแหน่งทางวิชาการนั้นจะมีการนำผลงานทางวิชาการมาใช้ในการขอตำแหน่งทางวิชาการ ซึ่งเป็นเงื่อนไขในการขอตำแหน่งทางวิชาการประกอบด้วย งานวิจัย ผลงานในลักษณะอื่น และผลงานวิชาการรับใช้สังคม อีกทั้งการศึกษาในคุณวุฒิปริญญาเอกอาจารย์จะต้องผ่านการทำภาคินพนธ์มาแล้ว ทั้งในระดับปริญญาโทและปริญญาเอก และต้องศึกษาในเรื่องการทำงานวิจัยมาแล้ว จากข้อมูลที่ได้กล่าวมา และข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามปัจจัยด้านความสามารถทางวิชาการของอาจารย์มีผลการวิเคราะห์แปลผลอยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น ทั้งนี้ผลที่ได้สอดคล้องกับข้อมูลจากผลการวิเคราะห์จากแบบสำรวจ และผู้วิจัยได้ตรวจสอบความสัมพันธ์กับความต้องการการทำงานวิจัยแล้ว แสดงได้ว่าอาจารย์ที่มีความสามารถทางวิชาการไม่มีความสัมพันธ์กับความต้องการการทำงานวิจัย เนื่องจากว่าประสบการณ์และความเชี่ยวชาญของการทำงานวิจัยในระดับปริญญาเอกและการทำงานวิจัยมีประสบการณ์ที่แตกต่างกันทำให้อาจารย์ขาดความชำนาญและต้องมีการพัฒนาองค์ความรู้การทำงานวิจัยในเรื่องการเขียนข้อเสนอโครงการวิจัย ระเบียบวิธีวิจัย การวิเคราะห์และการเขียนรายงานการวิจัย เพิ่มเติม เพื่อให้เกิดความชำนาญและประสบการณ์ในการทำงานวิจัยมากขึ้น

3.2 ด้านภาระงาน

ภาระงานเป็นปัจจัยที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้เนื่องจากเห็นว่าหากอาจารย์มีภาระงานที่เหมาะสม และไม่มากเกินไป น่าจะทำให้อาจารย์มีความต้องการในการทำงานวิจัย และจากภาระงานของอาจารย์มหาวิทยาลัยมีภาระที่มากเพราะต้องปฏิบัติตามมาตรฐานภาระงานของสายวิชาการนั้นมี 5 ประเภท ประกอบด้วย กลุ่มงานสอน, กลุ่มงานวิจัย, กลุ่มงานบริการวิชาการ, กลุ่มงานทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และกลุ่มงานพัฒนานักเรียน นักศึกษา มหาวิทยาลัยและงานอื่น ๆ จากภาระงานนี้แสดงให้เห็นว่าภาระงานของอาจารย์นั้นมีความแตกต่างกันตามรายวิชาที่สอนและพื้นฐานของสาขาวิชานั้น ๆ เมื่อพิจารณาจากการวิเคราะห์ผลปัจจัยภาระงานที่ได้จากแบบแบบสอบถามแล้วผลที่มีประเด็นที่มีระดับมากคือ อาจารย์สามารถทำงานวิจัยควบคู่ไปกับการสอนได้ และการให้คำปรึกษาแก่นักศึกษาไม่ทำให้ท่านเสียเวลามากเกินไป แต่ในด้านภาระการสอนมีระดับปานกลาง ดังนั้นอาจสรุปได้ว่าภาระงานที่มีมากเกินไปของอาจารย์ และภาระกิจในด้านอื่น ๆ จะเป็นอุปสรรคต่อความต้องการในการทำงานวิจัยของอาจารย์ได้

¹ นักวิชาการศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

² ดร. นักวิชาการศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

3.3 ด้านการให้ความสำคัญต่องานวิจัย

ผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่าอาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มีทัศนคติที่ให้ความสำคัญต่องานวิจัยอย่างมาก โดยเหตุผลมาจากอาชีพอาจารย์นั้นการวิจัยมีความสำคัญและจำเป็นต่ออาชีพ เพราะเป็นการพัฒนาเส้นทางอาชีพ และการพัฒนาองค์ความรู้สำหรับการเรียนการสอน อีกทั้งยังแสดงให้เห็นถึงการต้องการการยอมรับในแวดวงวิชาการและการมองคุณค่าของตนเอง โดยการวิเคราะห์มีระดับมากที่สุด และระดับมาก แสดงออกให้เห็นว่าอาจารย์มีทัศนคติที่ดีให้ความสำคัญต่องานวิจัย มีความต้องการทำงานวิจัย และมีแรงผลักดันจากความต้องการของตนเอง

3.4 ด้านการบริหารงานวิจัยของมหาวิทยาลัย

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าปัจจัยการบริหารงานวิจัยของมหาวิทยาลัยมีผลต่อความต้องการการทำงานวิจัยของอาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์อยู่ในระดับปานกลางสรุปได้ว่าการบริหารงานวิจัยของมหาวิทยาลัยมีทิศทางการวิจัยที่ชัดเจน มหาวิทยาลัยมีนโยบายที่เหมาะสม มีการส่งเสริม และแจ้งข่าวสารด้านวิจัยที่สม่ำเสมอ เพราะผลการวิจัยมีการแสดงความคิดเห็นในระดับมาก แต่ก็มีบางประเด็นที่อาจารย์ส่วนใหญ่ยังแสดงความคิดเห็นในระดับปานกลาง คือขั้นตอนการจ่ายเงินทุนวิจัยของมหาวิทยาลัยมีความล่าช้า การดำเนินการวิจัยไม่เสร็จตามกำหนดเวลาควรคืนเงินทุนวิจัย และการจ่ายเงินทุนวิจัย ปัจจัยเหล่านี้อาจารย์ส่วนใหญ่มองว่าเป็นอุปสรรคต่อการทำงานวิจัย ซึ่งปัจจัยเหล่านี้จะเป็นขั้นตอนการดำเนินการตามระเบียบการเบิกจ่าย และข้อบังคับของกองทุนวิจัย มหาวิทยาลัยควรปรับปรุงและลดขั้นตอนที่ไม่จำเป็นเพื่อสร้างแรงจูงใจให้อาจารย์มีความต้องการที่จะทำงานวิจัยเพิ่มขึ้น

3.5 ด้านงบประมาณ

ผลการวิจัย ประเด็นปัจจัยด้านงบประมาณจะเห็นได้ว่าปัจจัยด้านงบประมาณในภาพรวบอยู่ในระดับน้อย เรื่องความพอเพียงของงบประมาณ แหล่งทุนจากภายนอก และหากมองในรายด้านทุกด้านทั้ง 4 ด้านนั้นจะมีผลอยู่ในระดับปานกลางเท่ากันหมด และมีการกระจายตัวของข้อมูลในทุกหัวข้อ เนื่องจากประสบการณ์ของอาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์แตกต่างกัน หากเป็นอาจารย์ที่มีประสบการณ์และมีความสามารถทางวิชาการสูงจะมีศักยภาพในการทำงานวิจัยและสามารถส่งข้อเสนอขอทุนวิจัยจากทั้งภายในและภายนอก ทั้งนี้เนื่องจากมีศักยภาพที่เพียงพอ แต่สำหรับอาจารย์ที่มีความถนัดทำงานวิจัยการเรียนการสอนหรือวิจัยขนาดเล็ก และยังต้องการประสบการณ์ในการทำงานวิจัยยังต้องพึ่งพิงงบประมาณจากเงินรายได้ของมหาวิทยาลัยซึ่งจะมีระดับความเข้มข้นในการคัดกรองและมาตรฐานที่ใช้ในการคัดเลือกน้อยการขอทุนวิจัยภายนอก ทำให้มีโอกาสในการได้รับทุนวิจัยมากกว่าแต่มหาวิทยาลัยก็มีงบประมาณจำกัด ส่วนโอกาสในการรับทุนวิจัยนั้น อาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มองว่าตนเองยังไม่มีโอกาสมากนัก คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ รวมทั้งมหาวิทยาลัย

¹ นักวิชาการศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

² ดร. นักวิชาการศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

จึงควรที่จะเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาศักยภาพด้านการวิจัยของอาจารย์ให้มากขึ้น เช่น การให้การอบรมเพื่อสร้างความรู้ที่จำเป็นต่อการทำงานวิจัย

3.6 ด้านบรรยากาศในการทำงานวิจัย

ผลการวิจัย ประเด็นปัจจัยด้านบรรยากาศในการทำงานวิจัยจะเห็นได้ว่าปัจจัยด้านนี้ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีรายละเอียดในรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน และมีการกระจายตัวของข้อมูลในทุกหัวข้อ เช่นเดียวกับปัจจัยด้านงบประมาณงานวิจัยส่วนใหญ่ของอาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ส่วนใหญ่ยังเป็นงานวิจัยการเรียนการสอน สำหรับปัจจัยนี้ผู้วิจัยได้พิจารณาว่าน่าจะมาจากความแตกต่างของอาจารย์ในแต่ละสาขาวิชาซึ่งมีลักษณะการเรียนการสอนและการทำงานที่แตกต่างกัน และเป็นงานวิจัยแบบเดี่ยวมากกว่าแบบกลุ่ม ดังนั้นมหาวิทยาลัยควรส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการทำงานวิจัยลักษณะเป็นสหวิชา (Multi-disciplinary) ซึ่งอาจารย์แต่ละสาขาจะรวมกลุ่มกันศึกษาวิจัยในเรื่องหนึ่ง ๆ เพื่อให้เกิดมุมมอง หรือภาพรวมต่อประเด็นนั้น ๆ ในหลาย ๆ ด้าน ซึ่งจะเป็นประโยชน์มากกว่าการทำงานวิจัยเดี่ยว สำหรับในประเด็นอื่น ๆ เช่น ความสะดวกในการใช้อินเตอร์เน็ตของมหาวิทยาลัย ความสะดวกในการใช้อุปกรณ์และเครื่องมือต่าง ๆ ในการทำงานวิจัย และ การมีข้อเสนอผลงานวิจัยในการประชุมสัมมนาทางวิชาการทั้งในและต่างประเทศนั้น ความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง แต่มีข้อสังเกตในประเด็นการนำเสนอผลงานวิจัยทางวิชาการในต่างประเทศนั้นในประกาศของมหาวิทยาลัยไม่ได้ระบุไว้ทำให้อาจารย์ขาดโอกาสในด้านนี้ แต่ทั้งนี้มหาวิทยาลัยมีการส่งเสริมและสนับสนุนเงินรางวัลการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ

โดยสรุปแล้วการวิจัยในครั้งนี้ พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับความต้องการในการทำงานวิจัยของอาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์โดย 4 ปัจจัยที่เป็นปัจจัยให้อาจารย์มีความต้องการหรือแรงจูงใจในการทำงานวิจัยโดยเรียงลำดับจากมาก คือ ปัจจัยการให้ความสำคัญกับงานวิจัย รองลงมาคือการบริหารงานของมหาวิทยาลัย ตามด้วยบรรยากาศในการทำงานและความสามารถทางวิชาการ ส่วนอีก 2 ปัจจัยที่มีระดับความสำคัญน้อยคือ ภาระงานและงบประมาณ โดยอาจกล่าวได้ว่างานวิจัยเป็นหน้าที่หนึ่งของอาจารย์ที่จำเป็นต้องทำงานวิจัยทำให้ด้านภาระงานและงบประมาณไม่เป็นปัจจัยที่จะเอื้อให้อาจารย์ทำงานวิจัย แต่เป็นปัจจัยจากความต้องการภายในของตัวอาจารย์เองที่จะผลักดันให้ทำงานวิจัย รวมทั้งหากคณะฯ และมหาวิทยาลัยมีการส่งเสริมและสนับสนุนการทำงานวิจัยและลดอุปสรรค พัฒนาและปรับปรุงประเด็นต่าง ๆ ที่จะลดแรงจูงใจของอาจารย์ลด ก็จะทำให้อาจารย์มีความต้องการทำงานวิจัยมากขึ้น

¹ นักวิชาการศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

² ดร. นักวิชาการศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ข้อเสนอแนะ

จากการสรุปผลดังกล่าวอาจารย์ที่มีความสามารถทางวิชาการสูงและมีประสบการณ์ในการทำงานวิจัยจะเห็นความสำคัญของการทำงานวิจัยและจะพยายามที่จะทำงานวิจัย ซึ่งหากคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ไม่สามารถตอบสนองความต้องการนี้ได้ อาจารย์กลุ่มนี้ก็จะสามารถแสวงหาทางเลือกจากแหล่งทุนวิจัยอื่น ๆ ที่เอื้อต่อการทำงานวิจัยได้ ส่วนอาจารย์อีกกลุ่มหนึ่งที่ยังขาดประสบการณ์การทำงานวิจัย และหรือมีความสามารถในการทำงานวิจัยต่ำ ยังต้องได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมจากคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ดังนั้นผู้วิจัยขอเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมการวิจัยของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ที่ควรจะต้องเร่งดำเนินการในเรื่องต่อไปนี้

การส่งเสริมปัจจัยจูงใจที่สำคัญ 2 ปัจจัย คือ ความสามารถทางวิชาการ และการให้ความสำคัญต่อการทำงานวิจัย

1. การส่งเสริมความสามารถทางวิชาการ ควรจัดโครงการอบรมเสริมความรู้ให้อาจารย์ในประเด็นของความรู้ที่จำเป็นต่อการทำงานวิจัย เช่น การเขียนข้อเสนอโครงการวิจัย การวิเคราะห์สถิติเพื่อการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูล และการเขียนรายงานวิจัย โดยต้องมีการฝึกปฏิบัติด้วย

2. การส่งเสริมการให้ความสำคัญต่อการทำงานวิจัย โดยคณะมนุษยฯ ต้องสร้างความชัดเจนและแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของงานวิจัยต่อเส้นทางอาชีพของอาจารย์ (career path) ว่าอาจารย์จำเป็นต้องทำงานวิจัย ซึ่งอาจกำหนดลงในข้อบังคับ ระเบียบหรือเงินรางวัล และส่งเสริมและยกย่องผู้ที่ทำงานวิจัย เช่น นักวิจัยดีเด่น ผลงานวิจัยดีเด่น

3. การส่งเสริมจากมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยจะต้องส่งเสริมงานวิจัยให้อาจารย์สามารถทำงานวิจัยได้อย่างราบรื่น และลดอุปสรรคที่จะทำให้อาจารย์ขาดความต้องการในการทำงานวิจัย เช่น เวลาในการทำงานวิจัย สร้างรูปแบบเวลาการทำงานที่เหมาะสม เช่น อาจารย์ใหม่ในช่วง 5 ปีแรก ควรให้เน้นไปที่หน้าที่การสอนและการทำงานวิจัย โดยยังไม่ต้องมีภาระงานด้านอื่น ๆ การพิจารณาด้านกำลังคนให้เหมาะสมกับภาระงาน หรือด้านการบริหารงานวิจัย ในส่วนของระเบียบ หลักเกณฑ์ ขั้นตอนการดำเนินการการเบิกจ่าย มหาวิทยาลัยควรมีการยืดหยุ่นและลดขั้นตอนที่ซ้ำซ้อนและไม่จำเป็น ให้ความรู้เกี่ยวกับขั้นตอนและการปฏิบัติที่ถูกต้องเพื่อลดเวลาและความเข้าใจผิดในการการปฏิบัติตามระเบียบต่าง ๆ และส่วนอุปกรณ์และเครื่องอำนวยความสะดวก มหาวิทยาลัยควรส่งเสริมและปรับปรุงให้มีความทันสมัย เข้าถึงได้ง่าย เพื่อให้อาจารย์มีความพึงพอใจต่อการใช้งาน เป็นต้น

¹ นักวิชาการศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

² ดร. นักวิชาการศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

เอกสารอ้างอิง

- กัญญาวิรัช สมนึก. (2557). **ปัจจัยในการทำวิจัยของอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม**. วิทยานิพนธ์
มหาบัณฑิต. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- ขวัญดาว แจ่มแจ้ง. (2556). กลยุทธ์การพัฒนาระบบงานด้านการวิจัยของอาจารย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่ม
ภาคเหนือตอนล่าง, **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร** สืบค้นเมื่อวันที่ 5 พฤศจิกายน 2564,
จาก https://so06.tci-thaijo.org/index.php/edujournal_nu/article/view/9230/8350
- คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา** ระดับอุดมศึกษา พ.ศ.2553 (ฉบับพฤศจิกายน 2553)
สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สืบค้นเมื่อวันที่ 5 พฤศจิกายน 2564, จาก
<https://qm.kku.ac.th/downloads/hbMUA53.pdf>
- จันทิมา คงจันทร์ และคณะ. (2554). **ปัจจัยเชิงสาเหตุของผลผลิตการวิจัยของอาจารย์ในมหาวิทยาลัย
เทคโนโลยีราชมงคล**. สุรินทร์ : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน.
- ฉันทิชา มหาพสุธานนท์. (2544). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำงานวิจัยของอาจารย์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์**.
(ภาคนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปิยากร หวังมหาพร. (2561). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อศักยภาพการวิจัยของอาจารย์มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
(รายงานการวิจัย)**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีปทุม. สืบค้นเมื่อวันที่ 5 พฤศจิกายน 2564, จาก
<http://dspace.spu.ac.th/handle/123456789/5502>
- รุจเรขา วิทยาวุฑฒิกุล. (2557). **การพัฒนาแบบจำลองเครือข่ายทางสังคมเพื่อเพิ่มผลผลิตงานวิจัยของ
อาจารย์ในมหาวิทยาลัยวิจัยไทย**. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช/นนทบุรี. สืบค้นเมื่อ 5 พฤศจิกายน
2564, จาก DOI
: https://doi.nrct.go.th/ListDoi/listDetail?Resolve_Doi=10.14457/STOU.the.2014.2
- Daft, R. L. (2000). **Management (5 th ed.)**. Fort Worth : Dryden.
- Gibb, J. B. (1969). **Organizations and Human Behavior Focus on School**. New York: McGraw –
Hill Book.
- Griffeth, R. W.; Hom, P.W.; & Gaertner. (2000). **A meta-analysis of antecedents and correlates
of employee turnover: Update moderator test, and research implications for the
next millennium**. Journal of management no.3.

¹ นักวิชาการศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

² ดร. นักวิชาการศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ความคิดทางการเมืองของคนรุ่นใหม่ (Gen - Z) กับการใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่น : ศึกษา กรณีการเลือกตั้งองค์การบริหารส่วนจังหวัดปัตตานี

The Political opinion of the New Younger Generation (Gen - Z) on Local Election: A case study of The Pattani Provincial Administrative Organization Election

ชัยวัฒน์ โยธี¹ (Chaiwat Yotee)

วฤณดา วงศ์โรจน์² (Varunada Vongrot)

ปรียาภรณ์ มัฏฐารักษ์³ (Pariyaporn Mattarak)

ศศิธร เต็มแก้ว⁴ (Sasitron Teamkaew)

อีเมล Chaiwat.y@psu.ac.th โทรศัพท์ 0918453888

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดทางการเมืองที่ส่งผลต่อการเลือกตั้งท้องถิ่นและศึกษาปัจจัยที่ส่งผลให้คนรุ่นใหม่ (Gen - Z) ออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่น เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีเครื่องมือการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ โดยมีกลุ่มเป้าหมายคือ กลุ่มคนรุ่นใหม่ที่มีช่วงอายุใน Gen - Z ที่มาจากการเลือกแบบเจาะจงจากนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี จำนวน 5 คนแล้ว นำข้อมูลที่รวบรวมได้จากเอกสารต่าง ๆ แบบสัมภาษณ์ การบันทึก การสังเกต มาวิเคราะห์แบบเชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า ความคิดทางการเมืองของคนรุ่นใหม่ (Gen - Z) ที่ส่งผลต่อการเลือกตั้งท้องถิ่นแสดงให้เห็นได้ใน 3 มิติคือ 1. มิติความคิดทางการเมืองเชิงบวก 2. มิติความคิดทางการเมืองเชิงลบ 3. มิติความคิดทางการเมืองแบบนิ่งเฉย ซึ่งทั้ง 3 มิติดังกล่าวเป็นการสะท้อนความคิดทางการเมืองของคนรุ่นใหม่ที่มีความคิดแตกต่างกัน ซึ่งจากการศึกษาพบว่าปัจจัยสำคัญ 3 ประการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจให้คนรุ่นใหม่ออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นคือ 1. ปัจจัยด้านสื่อประชาสัมพันธ์ 2. ปัจจัยด้านการบ่มเพาะทางสถาบัน ซึ่งประกอบด้วย ด้านสถาบันครอบครัวและสถาบันทางการศึกษา 3. ปัจจัยด้านคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ประกอบด้วย คุณสมบัติด้านการศึกษา, คุณสมบัติด้านความซื่อสัตย์และบุคลิกภาพของผู้สมัครรับเลือกตั้ง

คำสำคัญ : คนรุ่นใหม่, การเลือกตั้งท้องถิ่น, การใช้สิทธิเลือกตั้ง

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. แขนงการปกครองท้องถิ่น คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

² ดร. แขนงวิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

³⁻⁴ นักศึกษา แขนงการปกครองท้องถิ่น คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

Abstract

The research objective is to study the political opinion that affects local elections and to explore the factors that result in the new young generation. (Gen - Z) on the local election. The research is qualitative research. There was a research instrument, namely In-deep interviews, There was research instruments, namely In-deep interviews, targeted at a younger generation with (gen - Z) age range by selected purposively the students of Prince of the Songkhla University of Pattani Campus at 5 faculties. The data was collected from documentaries such as In-deep interviews, recording and observation, content-based analysis. The results showed that the political thinking of the younger generation (Gen - Z) that affects local elections have shown in 3 dimensions: The results showed that the political thinking of the younger generation (Gen - Z) affects local elections have shown in 3 dimensions 1. Positive political dimensions. 2. Negative political dimensions 3. The stagnant political mindset reflects the political thinking of a new generation with different ideas. Besides that, the research findings three key factors that refer to the making-decision to allow the younger generation to vote locally were 1. Media factors 2. Institutional incubation factors, including family institutions and educational institutions, 3. Eligibility factors of candidates include educational qualifications, integrity qualifications, and candidates' personalities.

Keywords: Young People, Local Elections, Voting

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. แชนงการปกครองท้องถิ่น คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

² ดร. แชนงวิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

³⁻⁴ นักศึกษา แชนงการปกครองท้องถิ่น คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

บทนำ

ในภาพรวมของสังคมไทยยุคปัจจุบันมีโครงสร้างประชากรที่แบ่งออกเป็นกลุ่มต่าง ๆ ได้แก่ กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มวัยหนุ่มสาวหรือกลุ่มคนทำงาน และกลุ่มวัยรุ่นหรือที่เรียกกันว่าคนรุ่นใหม่ ซึ่งในการจัดกลุ่มคนที่มีการจำแนกแยกออกเป็นกลุ่มตามช่วงอายุ (Generation) สามารถแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม คือ กลุ่มแรก Gen - B (Baby Boomer) เป็นกลุ่มคนที่เกิดในช่วงปี พ.ศ. 2489 - 2507 กลุ่มที่สอง Gen - X เกิดในช่วงปี พ.ศ. 2508 - 2522 กลุ่มที่สาม Gen - Y เกิดในช่วงปี พ.ศ. 2523 - 2540 และกลุ่มสุดท้าย Gen - Z กลุ่มคนที่เกิดหลังปี พ.ศ.2540 เป็นต้นมา (พลิชฐ์ ไชยวัฒน์ และสตีธร ธนานิธิโชติ, 2561, ออนไลน์) ด้วยวัยของแต่ละกลุ่มคนที่ต่างกันจึงอาจส่งผลให้เกิดการแสดงออกและวิถีชีวิตที่แตกต่างกันออกไปรวมถึงความคิดเห็นทางการเมืองของบุคคลในแต่ละกลุ่มแต่ละวัยที่มีมุมมองหรือวิถีชีวิตไม่เหมือนกัน ดังที่ เนตรภัทร อ่วมเครือ และวัลลภ รัฐฉัตรานนท์ (2562 : 143-149) มีข้อสรุปทางวิชาการไว้ว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้ทัศนคติทางการเมืองมีความแตกต่างกันโดยกลุ่มคนที่มีอายุในช่วง 26-35 ปี เป็นช่วงที่มีความสนใจทางการเมืองมากที่สุดเพราะเป็นช่วงที่มีประสบการณ์ทางการเมืองและมีทัศนคติที่กว้างจึงทำให้สามารถวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อย่างไรก็ตาม คนรุ่นใหม่ (Gen - Z) นับได้ว่าเป็นคนกลุ่มใหญ่และในปัจจุบันกลายเป็นกลุ่มที่ได้รับความสนใจจากผู้คนในสังคมไทยเป็นพิเศษ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในมิติของการเมืองที่มีรูปแบบการแสดงออกที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เนื่องจากเป็นกลุ่มคนที่เติบโตมาพร้อมกับเทคโนโลยีที่ทันสมัยและมีคุณลักษณะกล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงออก กล้าตัดสินใจ ตลอดจนลักษณะพฤติกรรมในการแสวงหาองค์ความรู้ใหม่ ๆ ซึ่งคนกลุ่มนี้มักเลือกรับรู้ข้อมูลข่าวสารในโลกออนไลน์ผ่านช่องทางโซเชียลมีเดียต่าง ๆ อาทิ เฟซบุ๊ก ทวิตเตอร์ อินสตาแกรม ดิกท็อก เป็นต้น ทั้งนี้หากมองกลุ่มคนรุ่นใหม่ในมิติเชิงสังคมการเมืองก็นับได้ว่าคนกลุ่มนี้มีพลังที่สามารถสร้างความเปลี่ยนแปลงให้กับสังคมอยู่ไม่น้อย และเมื่อพิจารณาถึงบทบาทของคนรุ่นใหม่ในช่วงของการเลือกตั้งท้องถิ่นทั่วทั้งประเทศ อาจกล่าวได้ว่า คนรุ่นใหม่ได้กลายเป็นส่วนสำคัญที่เข้ามามีบทบาทต่อการเลือกตั้งท้องถิ่น ด้วยเป็นเพราะว่าท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองไทยในขณะปัจจุบัน โดยเฉพาะการเลือกตั้งท้องถิ่นที่ไต่ถามวันมาเป็นระยะเวลา 6-7 ปี นับตั้งแต่คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ทำรัฐประหารในปี พ.ศ. 2557 ทำให้ระยะเวลาที่ผ่านมาเกิดการสะสมของกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่จะมีโอกาสได้ใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นเป็นครั้งแรกอยู่เป็นจำนวนมาก จนอาจกล่าวได้ว่า สถาบันการเมืองต่าง ๆ ต้องการได้คะแนนของกลุ่มคนรุ่นใหม่มาเป็นฐานคะแนนเสียงขนาดใหญ่ (พิชญ์ พงษ์สวัสดิ์, 2562, ออนไลน์)

สำหรับคนรุ่นใหม่ (Gen - Z) ที่กำลังศึกษาอยู่ในรั้วมหาวิทยาลัยก็เป็นอีกกลุ่มหนึ่งที่มีความน่าสนใจในการศึกษา เพราะด้วยพลังความคิดและพฤติกรรมในการเคลื่อนไหวทางการเมืองบนโลกออนไลน์นับเป็นมิติใหม่ในเชิงสังคมการเมือง เช่นเดียวกันกับนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ที่อาจกล่าวได้ว่า เป็นกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่มีความสนใจทางการเมืองทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่นอยู่ไม่น้อย

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. แชนงการปกครองท้องถิ่น คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

² ดร. แชนงวิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

³⁻⁴ นักศึกษา แชนงการปกครองท้องถิ่น คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

ซึ่งจะเห็นได้จากการแสดงออกโดยการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง อาทิเช่น การจัดกิจกรรมชุมนุมทางการเมืองอันเป็นการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ (BBC NEWS online, 2563) เป็นต้น และจากประเด็นต่าง ๆ ที่กล่าวมาเป็นประเด็นที่น่าสนใจที่ส่งผลต่อการเลือกตั้งองค์การบริหารส่วนจังหวัดปัตตานีในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2563 ที่ผ่านมามีคนรุ่นใหม่ (Gen - Z) ได้เข้ามามีบทบาทและเป็นส่วนสำคัญในการกำหนดอนาคตของการเมืองท้องถิ่นมากขึ้น ซึ่งจากข้อสังเกตดังกล่าวจึงเป็นประเด็นที่ผู้วิจัยต้องการศึกษาเพื่อให้ทราบถึงความคิดทางการเมืองของคนรุ่นใหม่ (Gen - Z) ที่มีต่อการเลือกตั้งท้องถิ่น และปัจจัยใดที่ส่งผลให้คนรุ่นใหม่ (Gen - Z) ออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นในครั้งดังกล่าว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดทางการเมืองของคนรุ่นใหม่ (Gen-Z) ที่มีต่อการเลือกตั้งท้องถิ่น
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลให้คนรุ่นใหม่ (Gen - Z) ออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่น

วิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) เพื่อมุ่งศึกษาแนวคิดทางการเมืองและปัจจัยที่ส่งผลให้คนรุ่นใหม่ออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่น ซึ่งมีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงจากนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ซึ่งเป็นคนรุ่นใหม่ที่มีช่วงอายุอยู่ใน Gen-Z จาก 5 คณะ ได้แก่ คณะรัฐศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ คณะวิทยาการสื่อสาร และคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล 1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นข้อมูลหรือข้อเท็จจริงที่ได้จากการเก็บข้อมูลจากแหล่งข้อมูลโดยตรงได้แก่ การสังเกต การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล และการสนทนากลุ่ม โดยมีการกำหนดประเด็นที่ต้องการศึกษาเพื่อนำมาใช้เป็นกรอบในการวิเคราะห์ตามแนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชน และแนวคิดเกี่ยวกับช่องทางการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของการเลือกตั้ง เป็นต้น 2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้จากเอกสาร ทางวิชาการ ตำรา และสื่อออนไลน์ต่าง ๆ

3. ขอบเขตการศึกษา เป็นการศึกษาบริบททางการเมืองท้องถิ่นในช่วงของการว่างเว้นจากการเลือกตั้งท้องถิ่นตั้งแต่ พ.ศ. 2557 – 2563 และการเกิดปรากฏการณ์การเลือกตั้งท้องถิ่นครั้งใหญ่ในปี พ.ศ. 2564 และปรากฏการณ์การเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด ในปี พ.ศ. 2564

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. แชนงการปกครองท้องถิ่น คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

² ดร. แชนงวิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

³⁻⁴ นักศึกษา แชนงการปกครองท้องถิ่น คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

4.การวิเคราะห์ข้อมูล ครึ่งนี้อาศัยวิธีวิเคราะห์เนื้อหาแบบอุปนัย (Analytic Induction) โดยการนำข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิที่ได้มาจากการค้นคว้าในเอกสารทางวิชาการ ตำราหนังสือ ประกอบกับการสัมภาษณ์เชิงลึกมาอธิบายปรากฏการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นแล้วจึงนำไปสร้างเป็นข้อสรุปอุปนัย (induction) (สุภางค์ จันทวานิช, 2561 : 131-133)

ผลการวิจัย

จากการศึกษาแสดงให้เห็นความคิดทางการเมืองของคนรุ่นใหม่ที่มีต่อการเลือกตั้งและแสดงให้เห็นปัจจัยที่ทำให้คนรุ่นใหม่ออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งดังนี้

1.ด้านความคิดทางการเมืองของคนรุ่นใหม่ที่มีต่อการเลือกตั้งท้องถิ่นสามารถแสดงให้เห็นได้เป็น 3 มิติสำคัญ ดังนี้

มิติที่ 1 ความคิดทางการเมืองเชิงบวก คนรุ่นใหม่กลุ่มนี้มีความตื่นตัวและตื่นตัวกับการเลือกตั้งท้องถิ่น ด้วยเหตุผลสำคัญคือ การเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งเป็นครั้งแรก คนกลุ่มนี้ต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมกับการเมืองท้องถิ่นและมีความสนใจข่าวสารของผู้สมัคร สนใจคุณสมบัติของผู้สมัคร สนใจนโยบายที่ผู้สมัครสื่อสารกับประชาชน คนกลุ่มนี้มีแนวคิดที่สะท้อนได้ว่า การเลือกตั้งท้องถิ่นระดับ อบจ.ปี 2564 ที่เกิดขึ้นนี้เป็นการเลือกตั้งท้องถิ่นที่เปิดโอกาสให้คนรุ่นใหม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วม โดยการเข้ามาจับบทบาทในการคัดเลือกและรับรู้การบริหารท้องถิ่น รวมถึงการรู้จักการเมืองท้องถิ่นในมิติการปกครองตนเองซึ่งสามารถหล่อหลอมเจตจำนงความคิดทางการเมืองของประชาชนได้อีกด้วย ทั้งนี้กลุ่มคนรุ่นใหม่ที่ศึกษาคณะรัฐศาสตร์มีมุมมองทางการเมืองในเชิงบวกโดยกล่าวว่า

“การเลือกตั้งท้องถิ่นเป็นตัวชี้วัดสำคัญที่เป็นเครื่องมือชี้วัดคุณภาพของประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่นได้ กล่าวคือการเลือกตั้งท้องถิ่นเป็นวิธีที่ทำให้ประชาชนในท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นของตนเองซึ่งเป็นไปตามหลักการของระบอบประชาธิปไตยโดยที่ประชาชนใช้สิทธิเลือกตั้งผู้แทนของตนให้เข้าไปทำหน้าที่แทนตนเองในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ๆ”

ดังนั้นความคิดของคนรุ่นใหม่กลุ่มนี้มองว่าการเลือกตั้งท้องถิ่นสำหรับคนรุ่นใหม่แล้วถือว่าเป็นเรื่องใกล้ตัวและเป็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในท้องถิ่น ในขณะที่การเมืองระดับชาติก็มีความสำคัญแต่อาจจะห่างไกลจากตนเอง ซึ่งนอกจากการใช้สิทธิเลือกตั้งแล้วเรื่องอื่น ๆ เราจะเข้าไปมีส่วนร่วมด้วยยาก แต่การเลือกตั้งท้องถิ่นมีความรู้สึกที่ใกล้และเป็นการสร้างความสัมพันธ์ให้แก่คนรุ่นใหม่ในท้องถิ่นได้อีกด้วย จะทำให้มีการตระหนักถึงสิทธิประโยชน์ความสำคัญของตนในทางการเมือง ทั้งนี้แม้การเลือกตั้งท้องถิ่นจะห่าง

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. แชนงการปกครองท้องถิ่น คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

² ดร. แชนงวิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

³⁻⁴ นักศึกษา แชนงการปกครองท้องถิ่น คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

หายไปเป็นระยะเวลาที่ยาวนานแต่การเลือกตั้งท้องถิ่นก็ยังคงมีความจำเป็นเนื่องจากจะเป็นตัวสร้างความเข้มแข็งในการเมืองท้องถิ่นให้ขยายไปสู่การเมืองระดับชาติต่อไป

มิติที่ 2 ความคิดทางการเมืองเชิงลบ คนรุ่นใหม่กลุ่มนี้มีความคิดไปในทิศทางที่ตรงข้ามกับกลุ่มแรก โดยกลุ่มนี้มีความเห็นว่าการเลือกตั้งท้องถิ่น ไม่น่าสนใจเท่ากับการเมืองระดับชาติ เนื่องจากคนที่อยู่ในท้องถิ่นบางส่วนก็เป็นคนนอกพื้นที่โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักศึกษาที่เข้ามาอยู่ในพื้นที่เพื่อทำการศึกษาก็ไม่ใช่คนในพื้นที่จังหวัดปัตตานีเมื่อเรียนจบแล้วก็กลับถิ่นฐานของตนเอง ดังนั้นมองแล้วว่าการเมืองท้องถิ่นไม่ยั่งยืน หากมองในเชิงการเข้าไปมีส่วนร่วมของประชาชน อีกทั้งเมื่อพิจารณาถึงผู้ลงรับสมัครเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นหลาย ๆ พื้นที่ก็จะพบว่า โดยส่วนใหญ่มักจะเจอแต่กลุ่มคนรุ่นเก๋หน้าเดิม ๆ ที่เสนอนโยบายที่น่าเบื่อหน่าย ไม่มีแนวคิดอะไรใหม่ ๆ แต่นักการเมืองหน้าเก่าเหล่านี้ก็ยังคงเป็นผู้ชนะการเลือกตั้งเสมอ ดังเช่นนักศึกษาท่านหนึ่งที่ได้สะท้อนมุมมองทางการเมืองท้องถิ่นว่า

“การเลือกตั้งท้องถิ่นยังคงไม่อาจจะหลุดพ้นจากสภาพกลุ่มนักการเมืองหน้าเก่าที่ยังทรงอิทธิพลในพื้นที่ ซึ่งการเลือกตั้งในครั้งนี้อาจทำให้ผู้นำท้องถิ่นยังคงได้รับผลประโยชน์สูงสุด ซึ่งอาจจะมีแนวโน้มที่จะได้รับชัยชนะในการเลือกตั้ง โดยวิธีการที่ทำให้ได้มาซึ่งคะแนนเสียงของผู้นำเหล่านี้มักจะได้รับเลือกตั้งจากปัจจัยอื่น ๆ อาทิ ความใกล้ชิดสนิทสนม การซื้อสิทธิ์ขายเสียง ความเป็นเครือญาติ เป็นต้น”

อย่างไรก็ตาม กลุ่มคนรุ่นใหม่กลุ่มนี้ยังให้มุมมองเพิ่มเติมว่า แม้การเมืองท้องถิ่นจะเป็นเรื่องใกล้ตัวแต่มีความรู้สึกเหมือนไกลตัวโดยไม่ค่อยมีความตื่นตัวเท่าการเมืองระดับชาติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเหตุผลเชิงนโยบายของผู้สมัครรับเลือกตั้งยังคงยังเป็นรูปแบบนโยบายแบบเก่าที่ไม่ได้ปรับเปลี่ยน อีกทั้งการเลือกตั้ง อบจ.ปี 2564 ยังคงเน้นรูปลักษณ์ภายนอกของนักการเมือง (หมายถึงความเป็นที่รู้จักของคนในพื้นที่) มากกว่ารูปแบบนโยบาย โดยนโยบายของผู้สมัครบางทีมียังมีผลกระทบทางลบกับประชาชนในท้องถิ่นอีกด้วย รวมถึงนโยบายส่วนใหญ่ก็ไม่ค่อยมีความทันสมัย สุดท้ายการเมืองแบบเก่ายังคงได้รับชัยชนะ ผู้นำท้องถิ่นหลายคนยังคงได้รับตำแหน่งเดิมอยู่เป็นระยะเวลาหลายปี ซึ่งเป็นการคงสภาพคนรุ่นเก๋ไว้ในระบบการเมืองท้องถิ่นเมื่อเกิดสถานการณ์เช่นนี้ทำให้วันเลือกตั้งจริงไม่อยากจะออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

มิติที่ 3 ความคิดทางการเมืองแบบนิ่งเฉย คนรุ่นใหม่กลุ่มนี้เป็นเสมือนความขี้ความคิดที่อยู่ตรงกลางระหว่างสองกลุ่มที่กล่าวผ่านมา การมองการเมืองท้องถิ่นของกลุ่มนี้มองว่า การเลือกตั้งท้องถิ่นไม่ได้สร้างความตื่นตัวให้มากเท่าการเมืองในระดับชาติ ซึ่งมีความรู้สึกเฉย ๆ ต่อการเลือกตั้งท้องถิ่นในครั้งนี้ โดยบางส่วนยังไม่ทราบบทบาทหน้าที่ของ อบจ.ว่าทำอะไรเพราะไม่เคยเห็นการทำงานของ อบจ.และไม่เห็นการเปลี่ยนแปลงในท้องถิ่นที่เกิดจาก อบจ. ทั้งนี้เมื่อมีการกล่าวถึงองค์การบริหารส่วนจังหวัดก็จะนึกถึงเพียงว่าการมีตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่เป็นไปตามโครงสร้างการปกครอง ซึ่งทำให้มีความรู้สึกไม่ได้คาดหวังกับการเมืองท้องถิ่น รวมถึงก่อนหน้าที่จะมีการเลือกตั้งท้องถิ่นในครั้งนี้ได้มีการเลือกตั้งระดับชาติ

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. แชนงการปกครองท้องถิ่น คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

² ดร. แชนงวิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

³⁻⁴ นักศึกษา แชนงการปกครองท้องถิ่น คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

ครั้งใหญ่ซึ่งผลการเลือกตั้งไม่เป็นไปตามแนวคิดและความต้องการของคนรุ่นใหม่ จึงยิ่งส่งผลให้เกิดความรู้สึกหมดศรัทธาและไร้ความคาดหวังทางการเมือง ซึ่งในจุดนี้เป็นการชี้ให้เห็นได้ว่าถึงแม้ว่าคนรุ่นใหม่จะมีความต้องการที่จะเลือกเพื่อให้ประชาธิปไตยก้าวหน้าและเกิดการพัฒนาสังคม หากแต่เมื่อผลลัพธ์ที่ไม่เป็นไปตามความคาดหวังจึงส่งผลมายังการนิ่งเฉยทางการเมืองท้องถิ่นความสำคัญอีกประการคือ การประชาสัมพันธ์ซึ่งนอกจากป้ายไว้นิสิตที่ติดตามริมทางแล้ว ในการสื่อสารด้านอื่น ๆ ที่กลุ่มคนรุ่นใหม่คุ้นเคยและใช้เป็นประจำทุกวันก็แทบจะไม่มีการประชาสัมพันธ์ใด ๆ จึงเป็นเหตุผลอีกประการที่ทำให้กลุ่มคนรุ่นใหม่นิ่งเฉยต่อการเมืองท้องถิ่น

จากที่กล่าวมาแสดงให้เห็นได้ถึงความคิดทางการเมืองของคนรุ่นใหม่ที่มีความแตกต่างกัน ซึ่งความคิดทางการเมืองดังกล่าวนำเสนอได้เป็น 3 มิติ คือ ความคิดทางการเมืองเชิงบวก ความคิดทางการเมืองเชิงลบ และความคิดทางการเมืองแบบนิ่งเฉย โดยแนวคิดทางการเมืองทั้ง 3 มิติ สะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างทางความคิดซึ่งเกิดจากการรับรู้ข้อมูล การบ่มเพาะและการรับการศึกษาในสาขาวิชาที่แตกต่างกัน หากแต่ความสำคัญประการหนึ่งที่แสดงให้เห็นได้ชัดเจนคือ คนรุ่นใหม่ให้ความสำคัญและสนใจการเมืองท้องถิ่นค่อนข้างน้อย แต่กลับให้ความสนใจและให้ความสำคัญกับการเมืองระดับชาติมากกว่าการเมืองท้องถิ่น ซึ่งหากพิจารณาแล้วอาจมองคล้ายว่าการเมืองระดับชาติจะเป็นเรื่องไกลตัวมากกว่าการเมืองท้องถิ่น แต่ความสำคัญในจุดนี้คนรุ่นใหม่สะท้อนมุมมองหรือความคิดทางการเมืองในลักษณะของการให้ความสำคัญกับนโยบายสาธารณะเป็นประการแรกๆ โดยคนรุ่นใหม่ต้องการทราบถึงแนวทางและนโยบายของนักการเมืองรวมถึงมีความต้องการให้นักการเมืองนำเสนอนโยบายที่มีความทันสมัยทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก อย่างไรก็ตามจากความคิดทางการเมืองทั้ง 3 มิติก็มีความสอดคล้องกับการตัดสินใจของคนรุ่นใหม่ที่จะออกมาเลือกตั้งท้องถิ่น ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ก็ได้เสนอผลการศึกษาโดยจำแนกปัจจัยด้านต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจให้คนรุ่นใหม่ออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นของคนรุ่นใหม่นี้

2. ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้คนรุ่นใหม่ออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งองค์การบริหารส่วนจังหวัดปัตตานี ในเดือนธันวาคม พ.ศ.2564 ประกอบไปด้วย 3 ปัจจัยสำคัญคือ ปัจจัยที่มาจากสื่อประชาสัมพันธ์ ปัจจัยที่มาจาก การบ่มเพาะทางการเมือง และปัจจัยที่มาจากคุณสมบัติของผู้ลงสมัครรับเลือกตั้ง

ปัจจัยด้านสื่อประชาสัมพันธ์ จากการศึกษาพบว่า กลุ่มคนรุ่นใหม่โดยส่วนใหญ่เลือกใช้ช่องทางของสื่อออนไลน์เป็นหลักโดยแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ กล่าวคือ ลักษณะแรกเป็นการใช้สื่อออนไลน์ในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่ได้จากการประชาสัมพันธ์การเลือกตั้งองค์การบริหารส่วนจังหวัดปัตตานี ผ่าน application เฟซบุ๊กของหน่วยงานภาครัฐ ในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารการประชาสัมพันธ์การเลือกตั้งและข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือพรรคการเมือง กับลักษณะที่สอง เป็นการใช้สื่อออนไลน์ในการแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็นกันภายในกลุ่มเพื่อนรวมถึงการส่งต่อข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกตั้งองค์การบริหารส่วนจังหวัดปัตตานี อาทิ นโยบายของผู้ลงสมัครรับเลือกตั้ง บทบาทและหน้าที่ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองท้องถิ่น

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. แชนงการปกครองท้องถิ่น คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

² ดร. แชนงวิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

³⁻⁴ นักศึกษา แชนงการปกครองท้องถิ่น คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

เป็นต้น สำหรับสื่อประชาสัมพันธ์ในลักษณะต่าง ๆ ที่ไม่ได้อยู่ในรูปแบบของสื่อออนไลน์ จากผลการศึกษาพบว่า กลุ่มคนรุ่นใหม่สามารถเข้าถึงสื่อประชาสัมพันธ์การเลือกตั้งองค์การบริหารส่วนจังหวัดปัตตานีผ่านสื่อประชาสัมพันธ์ในลักษณะของป้ายโปสเตอร์ การเดินหาเสียง ป้ายหาเสียง แผ่นพับประชาสัมพันธ์ นามบัตร และการใช้รถแห่เพื่อหาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ทั้งนี้ผู้สมัครรับเลือกตั้งองค์การบริหารส่วนจังหวัดปัตตานีได้มีการออกแบบสื่อประชาสัมพันธ์ในแต่ละทีมที่ตนสังกัด โดยการใช้สื่อประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ นั้น สัญลักษณ์ของสีเป็นองค์ประกอบสำคัญสูงสุดที่ทำให้กลุ่มคนรุ่นใหม่เห็นถึงความแตกต่างและจดจำผู้สมัครได้ ปัจจัยด้านการบ่มเพาะทางสถาบัน จากการศึกษาพบว่า กลุ่มคนรุ่นใหม่ที่มีความสนใจทางการเมืองและสนใจที่ออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งเป็นผลมาจากการปลูกฝัง บ่มเพาะวัฒนธรรมทางการเมืองโดยผ่านสถาบันครอบครัวและสถาบันการศึกษาเป็นหลัก ทั้งนี้สถาบันดังกล่าวมีความใกล้ชิดกับคนรุ่นใหม่ค่อนข้างมาก จึงส่งผลให้เกิดความซึมซับความคิดทางการเมืองอันก่อให้เกิดสำนึก แรงบันดาลใจให้มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ในทางการเมือง ซึ่งสามารถแสดงรายละเอียดได้ดังนี้

- สถาบันครอบครัว กลุ่มคนรุ่นใหม่ ได้แสดงความคิดเห็นว่า สถาบันครอบครัวเป็นสิ่งสำคัญ เรียกได้ว่าเป็นสถาบันแรกที่บ่มเพาะฐานคิดทางการเมือง ทั้งนี้เพราะสมาชิกครอบครัวมีความใกล้ชิดกันจึงมีอิทธิพลต่อความคิดทางการเมืองกับคนรุ่นใหม่ เช่น หากครอบครัวได้มีการพูดคุยหรือสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมืองต่อกันได้จะส่งผลให้คนรุ่นใหม่มีการซึมซับและรับรู้เรื่องการเมือง โดยเฉพาะในการเมืองท้องถิ่นหากครอบครัวเกิดการปรึกษาพูดคุยกันก็จะทำให้คนรุ่นใหม่รู้จักตัวผู้สมัครแต่ละคน และเกิดความรู้สึกรักที่อยากออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งเพราะมีความรู้สึกถึงความสัมพันธ์ของผู้สมัครกับครอบครัวและเห็นถึงความสำคัญและความผูกพันและความรับผิดชอบต่อท้องถิ่นที่เราอยู่ ทั้งนี้สิ่งที่ส่งผลมากที่สุดประการหนึ่งของการตัดสินใจออกไปเลือกตั้งของคนรุ่นใหม่ในมิติของครอบครัวคือ ความสัมพันธ์ส่วนตัวของผู้สมัครกับครอบครัวหรือความเป็นเครือญาติ ความเป็นพรรคพวกที่ส่งผลต่อถึงคนรุ่นใหม่

- สถาบันการศึกษา กลุ่มคนรุ่นใหม่ได้แสดงความคิดเห็นว่า สถาบันการศึกษาเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการรับรู้เรื่องการเลือกตั้ง ซึ่งหากสถาบันใดที่เคยมีการให้ทำกิจกรรมเกี่ยวกับการเลือกตั้ง เช่น การเลือกประธานนักเรียน การเลือกประธานชมรม เป็นต้น ก็จะเป็นการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในระบบการเมืองทั้งในระดับประเทศและท้องถิ่น ซึ่งการเรียนรู้ดังกล่าวเปรียบเสมือนต้นทุนที่สำคัญ ซึ่งอย่างน้อยที่สุดก็เป็นการสร้างความรู้สึกรักถึงความรับผิดชอบและตระหนักว่าการเลือกตั้งเป็นหน้าที่ที่สำคัญของประชาชน ทั้งนี้หากกล่าวถึงในกิจกรรมที่หนุนเสริมการเรียนรู้ทางการเมืองในมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ก็นับได้ว่ามีพื้นที่ให้ได้แสดงออกค่อนข้างมาก ซึ่งความสำคัญส่วนนี้นับได้ว่าเป็นการบ่มเพาะความคิดทางการเมืองที่ดีและส่งผลโดยตรงต่อความคิดหรือการตัดสินใจที่จะออกไปเลือกตั้งเพื่อแสดงถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ดี

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. แชนงการปกครองท้องถิ่น คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

² ดร. แชนงการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

³⁻⁴ นักศึกษา แชนงการปกครองท้องถิ่น คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

ปัจจัยด้านคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้ง จากการศึกษาพบว่า คุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้ง มีผลต่อการตัดสินใจออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งองค์การบริหารส่วนจังหวัดปัตตานี โดยจำแนกให้เห็นได้ดังนี้

- คุณสมบัติด้านการศึกษา กลุ่มคนรุ่นใหม่ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า ระดับการศึกษาของผู้สมัครรับเลือกตั้งมีความสำคัญต่อการตัดสินใจออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ด้วยเป็นเพราะว่าคนกลุ่มนี้มีความเชื่อมั่นว่า หากผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งท้องถิ่นมีระดับการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาตรีและมีประสบการณ์ทางการเมือง จะเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการบริหารงานท้องถิ่นได้ คนกลุ่มนี้จึงต้องการออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งองค์การบริหารส่วนจังหวัดปัตตานี โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากมีบุคคลที่ลงสมัครรับเลือกตั้งองค์การบริหารส่วนจังหวัดปัตตานีที่มีระดับการศึกษาสูงขึ้นอาจจะส่งผลให้คนรุ่นใหม่ออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งในครั้งนี้น่ามากขึ้น

- คุณสมบัติด้านความซื่อสัตย์และบุคลิกภาพของผู้สมัครรับเลือกตั้ง คนรุ่นใหม่โดยส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งองค์การบริหารส่วนจังหวัดปัตตานี ในด้านความซื่อสัตย์ สุจริตและมีคุณธรรม เป็นอย่างมากโดยแสดงความคิดเห็นว่า คุณสมบัติด้านความซื่อสัตย์ สุจริตเป็นคุณสมบัติขั้นพื้นฐานที่ผู้ปกครองพึงมีเพื่อที่จะทำให้การบริหารงานท้องถิ่นไม่มีปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันตามมา นอกจากนี้บุคลิกภาพของผู้สมัครรับเลือกตั้งจะต้องเป็นบุคคลที่คนในท้องถิ่นสามารถพึ่งพาอาศัยได้ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และต้องมาจากบุคคลในพื้นที่ท้องถิ่นนั้น ๆ

อภิปรายผล

จากการศึกษาแสดงให้เห็นถึงความคิดทางการเมืองของคนรุ่นใหม่ที่มีต่อการเมืองท้องถิ่นใน 3 มิติหลักคือ 1. มิติความคิดทางการเมืองเชิงบวก 2. มิติความคิดทางการเมืองเชิงลบ 3. มิติความคิดทางการเมืองแบบนิ่งเฉย ซึ่งทั้ง 3 มิติเป็นการสะท้อนความคิดทางการเมืองของคนรุ่นใหม่ที่มีความแตกต่างกันทั้งนี้จากความคิดทางการเมืองดังกล่าวยังพบปัจจัยสำคัญ 3 ประการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นของคนรุ่นใหม่ (Gen – Z) โดยปัจจัยสำคัญ 3 ประการ คือ ปัจจัยด้านสื่อประชาสัมพันธ์ ปัจจัยด้านการบ่มเพาะทางสถาบัน และปัจจัยด้านคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ทั้งนี้เมื่อพิจารณาถึงปัจจัยเอื้อที่ทำให้คนรุ่นใหม่ออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งพบว่า ปัจจัยที่มาจากสื่อออนไลน์ในยุคปัจจุบันมีบทบาทที่สำคัญต่อการเลือกตั้งท้องถิ่นเพราะจะทำให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งโดยเฉพาะคนรุ่นใหม่ (Gen - Z) ออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งองค์การบริหารส่วนจังหวัดปัตตานีกันมากขึ้น ด้วยเป็นแหล่งข้อมูลที่สามารถเข้าถึงได้ง่ายและสะดวกรวดเร็วกว่าช่องทางของสื่อประชาสัมพันธ์ที่ไม่ได้อยู่ในรูปแบบออนไลน์ รวมถึงผู้สมัครรับเลือกตั้งในแต่ละสังกัดพรรคการเมืองได้มีการออกแบบสื่อประชาสัมพันธ์ของตนในลักษณะเป็นที่จดจำได้ง่าย ประกอบกับคนรุ่นใหม่ (Gen - Z) ในยุคสมัยนี้มีความสนใจและอยากเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้นเป็นที่สังเกตได้จากการรวมกลุ่มกันพูดคุยถึงประเด็นที่มาและนโยบายของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ยิ่งทำให้

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. แชนงการปกครองท้องถิ่น คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

² ดร. แชนงวิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

³⁻⁴ นักศึกษา แชนงการปกครองท้องถิ่น คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

คนรุ่นใหม่ (Gen - Z) ต้องการออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งองค์การบริหารส่วนจังหวัดปัตตานีมากยิ่งขึ้น ซึ่งผลจากการวิจัยในครั้งนี้กล่าวได้ว่าสอดคล้องกับผลการวิจัยของยงยุทธ พงศ์ศรี (2561 : 70) ที่พบว่า ในการเลือกตั้งระดับประเทศนั้นการรณรงค์หาเสียงโดยใช้สื่อใหม่ อย่าง เว็บไซต์ เฟสบุค ไลน์ ได้มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดอ่างทองและอ่างกล่าวได้ว่า สื่อประชาสัมพันธ์ออนไลน์รวมถึงการประชาสัมพันธ์อย่างป้ายโฆษณาและรถหาเสียงนั้น เป็นส่วนสำคัญที่สร้างความคิดทางการเมืองของกลุ่มคนรุ่นใหม่ให้มีความสนใจทางการเมืองท้องถิ่นซึ่งเป็นการสร้างองค์ความรู้ความเข้าใจทางการเมืองโดยการผ่านสื่อซึ่งเป็นช่องทางที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย สะดวกและรวดเร็ว

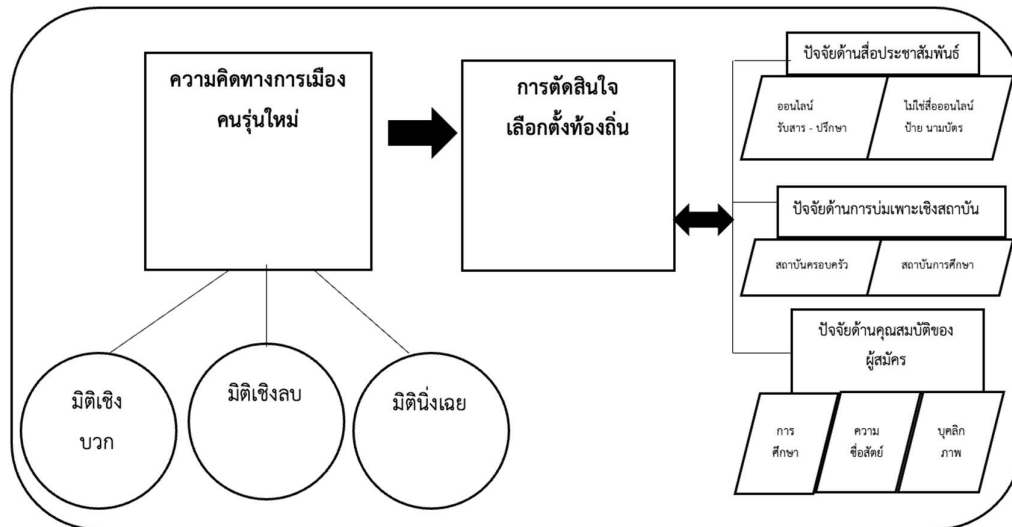
นอกจากนี้ยังเป็นการแสดงให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มคนรุ่นใหม่โดยการผ่านสื่อออนไลน์ที่ได้มีส่วนสำคัญในการกระตุ้นและปลุกเร้าพฤติกรรมทางการเมืองของกลุ่มคนรุ่นใหม่ซึ่งเป็นการปลุกเร้าพฤติกรรมทางการเมืองในระดับปัจเจกบุคคลที่มีอิทธิพลต่อความคิดทางการเมืองและการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของกลุ่มคนรุ่นใหม่ ส่วนปัจจัยที่มาจากการบ่มเพาะทางสถาบันก็นับได้ว่าเป็นปัจจัยหนุนเสริมที่มีนัยสำคัญต่อการเลือกตั้งท้องถิ่นด้วยเช่นกันเพราะคนรุ่นใหม่ (Gen - Z) หันมาให้ความสนใจการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้นผ่านการบ่มเพาะความคิดทางการเมืองจาก 2 สถาบันหลัก กล่าวคือ สถาบันครอบครัวและสถาบันการศึกษา โดยบุคคลสามารถเริ่มต้นที่จะเรียนรู้และทำความเข้าใจการเมืองเบื้องต้นได้จากสมาชิกภายในครอบครัว ผลการศึกษาดังกล่าวยังสอดคล้องกับผลจากงานวิจัยของ พระครูวินัยธรธรรมาธิ์ สุวทโธ (สุภาพนิช) และพระใบฎีกาสุนันท์ อนันธิโต (พรหมนิล) (2563 : 112) ที่แสดงให้เห็นว่า รูปแบบจากการบ่มเพาะของสถาบันส่งผลต่อการแสดงออกทางด้านพฤติกรรมทางการเมืองของคนรุ่นใหม่ (Gen - Z) อย่างชัดเจน โดยในปัจจุบันคนรุ่นใหม่ถือว่าเป็นกลุ่ม New Voter ที่มีฐานะเป็นฐานคะแนนเสียงที่ใหญ่ อีกทั้งคนรุ่นใหม่ในยุคนี้นับว่าประชาธิปไตยที่เป็นอยู่เป็นของคนรุ่นเก่าตอบสนองความต้องการของคนรุ่นเก่าและดูเหมือนจะคลั่งคลั่งปัญหาความสามารถก็ดกกันคนรุ่นใหม่ คนรุ่นใหม่จึงต้องการเรียกร้องให้เปิดพื้นที่ประชาธิปไตยกว้างขวางกว่านี้และคนรุ่นใหม่มีความคาดหวังในการสร้างการเมืองใหม่ให้กับสังคมไทย และงานศึกษาของธีระ กุลสวัสดิ์ (2553 : 129-150) ได้นำเสนอประเด็นการบ่มเพาะทางสถาบันไว้อย่างน่าสนใจว่า ระดับการถ่ายทอดทางการเมืองจากครอบครัวและจากสถาบันการศึกษามีผลต่อการแสดงออกของนักศึกษาอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้งและการติดตามสภาพความเคลื่อนไหวทางการเมือง ซึ่งจากที่กล่าวมาแสดงให้เห็นได้ว่า กลุ่มคนรุ่นใหม่ (Gen - Z) ในมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี มีความสนใจและให้ความสำคัญในการมีส่วนร่วมทางการเมืองไม่น้อยไปกว่าคนรุ่นใหม่ในสถาบันอื่น ๆ ส่วนปัจจัยด้านคุณสมบัติของผู้ลงสมัครรับเลือกตั้ง เป็นความสำคัญในด้านการสื่อสารทางการเมือง (Political Communication) ที่สำคัญอีกประการหนึ่ง ซึ่งจะเห็นได้ว่าคุณสมบัติของผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งมีความสำคัญและเป็นปัจจัยที่สามารถส่งผลต่อการมีสิทธิได้รับเลือกตั้ง ดังที่ เฉลิมพล นุชอุดม และกานดา

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. แชนงการปกครองท้องถิ่น คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

² ดร. แชนงการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

³⁻⁴ นักศึกษา แชนงการปกครองท้องถิ่น คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

พรรณเกียรติ (2562 : 42) ได้นำเสนอผลการศึกษาให้เห็นว่า คุณสมบัติของผู้สมัครเป็นปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมืองอย่างหนึ่งมีผลต่อเกณฑ์ในการตัดสินใจเลือกผู้แทนระดับท้องถิ่นในเขตกรุงเทพมหานคร รวมถึงความรู้ความสามารถ ผลงานในอดีต และพรรคการเมืองที่ผู้สมัครสังกัดอยู่ก็เป็นส่วนประกอบที่มีความสำคัญต่อเกณฑ์ในการตัดสินใจเลือกผู้แทนด้วยเช่นกัน

ภาพ ความคิดทางการเมืองและการตัดสินใจเลือกตั้งท้องถิ่นของคนรุ่นใหม่ (Gen – Z)

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. แชนงการปกครองท้องถิ่น คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

² ดร. แชนงวิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

³⁻⁴ นักศึกษา แชนงการปกครองท้องถิ่น คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

เอกสารอ้างอิง

- เฉลิมพล นุษุอุดม, และกานดา ผรณเกียรติ. (2562). *เกณฑ์ในการตัดสินใจเลือกผู้แทนระดับท้องถิ่นในเขตกรุงเทพมหานคร*. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยปทุมธานี, 11(2), 32-44.
- ธีระ กุลสวัสดิ์. (2553). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยในภาคตะวันออก*. วารสารการเมือง การบริหารและกฎหมาย, 2(3), 129-159.
- เนตรภัทร อ่วมเครือ, และวัลลภ รัฐนิตรานนท์. (2562). *ทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชนในตำบลบ้านกุ่ม อำเภอมะนัง จังหวัดเพชรบุรี*. วารสารรัฐศาสตร์ปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 6(1), 115.
- พลิชฐ์ ไชยวัฒน์, และสตีธร ธนานิธิโชติ. (2561). *คนรุ่นใหม่ประชาธิปไตยช่วงเปลี่ยนผ่าน.ประชาชน-ความหวังหรือความฝัน*. สืบค้นจาก <https://prachatai.com/journal>.
- พระครูวินัยธรอริชัย สุวโทม (สุพานิช), และ พระใบฎีกาสุนิณะ อนัญชิต (พรหมนิล). (2563). *คนรุ่นใหม่กับประชาธิปไตยของไทยในปัจจุบัน*. วารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์, 5(2), 99-113.
- พิชญ์ พงศ์สวัสดิ์. (2562). *อยากเข้าใจคนรุ่นใหม่ก็ต้องถามเขาให้ถูกคำถาม: พิชญ์ พงศ์สวัสดิ์*. สืบค้นจาก https://www.matichon.co.th/columnists/news_1553565.
- ยงยุทธ พงศ์ศรี. (2561). *ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดปทุมธานี : ศึกษาในห้วงเวลา ปี พ.ศ.2562*. งานค้นคว้าอิสระของหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารทางการเมือง. วิทยาลัยสื่อสารการเมือง มหาวิทยาลัยเกริก.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2561). *วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ*. พิมพ์ครั้งที่ 24. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- BBC NEWS online. (2563). *แพลตฟอร์มขายแดนใต้ :สำรวจความคิดเห็นเยาวชนปลายด้ามขวานทำไม่ออกมาต่อต้านรัฐบาล*. สืบค้นจาก <https://www.bbc.com/thai/thailand-53711375>.

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. แชนงการปกครองท้องถิ่น คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

² ดร. แชนงการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

³⁻⁴ นักศึกษา แชนงการปกครองท้องถิ่น คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

การพัฒนาแบบการจัดการเรียนการสอนปฏิบัติดนตรีสากล ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (โควิด-19)

Developing a model for teaching and learning international music practice in the situation of the corona virus epidemic (Covid-19)

ภควัฒณ์ ภครัตนนิช¹ (Phakhawat Phakharattanavanich)

สุกิจ ลัดดาภิรม² (Sukit Laddaklom)

ธรรมณูญ จิตตริบุต³ (Thammanoon Jitreebut)

อีเมล paetrumpet@gmail.com โทรศัพท์ 0804226289

บทคัดย่อ

การจัดการเรียนการสอนวิชา “ปฏิบัติดนตรี” เป็นการเรียนการสอนในชั้นเรียนปกติ มาแต่อดีต ในขณะที่ปัจจุบันได้เกิดปัญหาขึ้นจากการจัดกระบวนการเรียนรู้ระหว่าง ผู้สอน และผู้เรียน ซึ่งสืบเนื่องมาจากผลกระทบของการแพร่ระบาดของ เชื้อไวรัสโคโรนา (โควิด-19) โดยทั้งนี้การเรียนวิชาปฏิบัติดนตรีจัดเป็นวิชาอีกแขนงหนึ่งที่บรรจุอยู่ในหลักสูตรของมหาวิทยาลัย ดังนั้นการเตรียมความพร้อมจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้จากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน “การเรียนออนไลน์ ” เป็นทางเลือกที่สามารถนำมาใช้แก้ปัญหาจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (โควิด-19) ได้เป็นอย่างดี โดยการเรียนการสอนแบบออนไลน์เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาพัฒนาระบบการศึกษาให้ตรงตามวัตถุประสงค์กับปัญหาที่เกิดขึ้นสำหรับผู้เรียนระดับอุดมศึกษา โดยทั้งนี้ การเรียนการสอนวิชาปฏิบัติดนตรียังต้องอาศัย สื่อเทคโนโลยี และอุปกรณ์เครื่องมือต่าง ๆ ที่นำมาใช้ เพื่อให้เกิดความเหมาะสมที่เอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนการสอนจากสถานการณ์ปัจจุบัน อีกทั้งควรมี การเตรียมพร้อมในด้านต่าง ๆ เพื่อเพิ่มความเข้าใจถึงบทบาทและองค์ประกอบของทางด้านทักษะความรู้ ที่ได้จากการจัดกระบวนการเรียนรู้ทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งผู้เรียน และผู้สอนต้องสามารถนำมา ปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้มีคุณภาพแล้วต้องนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดคุณประโยชน์ สูงสุดได้

คำสำคัญ : ปฏิบัติดนตรี, การเรียนออนไลน์, การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (โควิด-19), New Normal วิถีชีวิตใหม่

¹ ภควัฒณ์ ภครัตนนิช อาจารย์พิเศษ สาขาวิชาดุริยางคศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

² สุกิจ ลัดดาภิรม อาจารย์ประจำ สาขาวิชาดุริยางคศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

³ ธรรมณูญ จิตตริบุต อาจารย์ประจำ สาขาวิชาดุริยางคศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

Abstract

The teaching and learning management of “Music Practice Subject” has been providing in a closed system since the past to present. Meanwhile, there have been problems arising from the learning process between teachers and students due to the impact of COVID-19 pandemic. The Music Practice Subject is one of the conducted courses included in the university curriculum. For that reason, the teaching preparedness is a particularly important factor affecting the learning process nowadays. "Online learning" is an alternative to solve problems from the COVID-19 crisis properly. Online classes and learning experiences have been offered by using Information Technology as a substitute for in-class time to meet the objectives and problems for students in higher education. However, the teaching and learning of music practice subjects also requires technological media and various equipment to create appropriateness to support for teaching and learning management from the current situation. It also requests the preparation in multiple fields in order to increase understanding of the roles and components of knowledge skills taken from the learning process in the use of information technology, which learners and teachers must be able to adept the learning process with quality and apply to get the most out of its.

Keyword : Music Practice Subject, Online learning, COVID – 19

¹ ภกัณฑ์ ภครัตน์วนิช อาจารย์พิเศษ สาขาวิชาดุริยางคศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

² สุกิจ ตัดดาภิรม อาจารย์ประจำ สาขาวิชาดุริยางคศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

³ ธรรมบุญ จิตตริบุตร อาจารย์ประจำ สาขาวิชาดุริยางคศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

บทนำ

สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (โควิด-19) อย่างต่อเนื่องส่งผลต่อระบบการศึกษาทุกระดับรวมถึงการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ในทางตรงกันข้ามสถานการณ์ดังกล่าวคือตัวแปรในการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในระบบการศึกษาไทย ทั้งนี้สังคมมนุษย์ต้องมีการปรับเปลี่ยนเพื่อการดำรงชีวิตให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลกที่เผชิญการแพร่ระบาดของเชื้ออุบัติใหม่ ดังที่เรียกว่า “วิถีชีวิตใหม่” หรือ “นิวนอร์มัล” (New Normal) จึงทำให้มนุษย์ต้องดิ้นรนเอาตัวรอดให้ก้าวข้ามจากวิกฤตการณ์ดังกล่าวให้ได้ จากปัญหาความรุนแรงที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและไม่มีแนวทางจะดีขึ้น จึงทำให้ปัจจุบันมีผู้เสียชีวิตเป็นจำนวนมาก ดังนั้นรัฐบาลจึงมีนโยบายเพิ่มมาตรการที่เข้มงวดในการบริหารจัดการจากหน่วยงานภาครัฐ รวมถึงองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เช่นการงดใช้อาคารสำหรับการจัดการเรียนการสอน รวมถึงการจัดกิจกรรมต่าง ๆ โดยมีการเว้น ระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) (คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดีมหาวิทยาลัยมหิดล, 2020) จากมาตรการสาธารณสุขดังกล่าวจึงเป็นตัวแปรที่เกี่ยวข้องในการปรับเปลี่ยนรูปแบบทางการศึกษาให้เกิดความก้าวหน้าด้านการจัดการเรียนการสอนให้ตรงตามพันธกิจการจัดการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษา พร้อมทั้งเป็นการบริหารความเสี่ยงในการขับเคลื่อนการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุตามกรอบเวลาทางการจัดการศึกษา ทั้งนี้หลายมหาวิทยาลัยตระหนักถึงการแก้ปัญหาจึงดำเนินการออกแบบรูปแบบการสอนให้ตรงตามมาตรการ พร้อมทั้งยังคงต้องรักษาผลสัมฤทธิ์การศึกษาที่ตรงตามเกณฑ์ประกันคุณภาพการศึกษา จึงมีการนำรูปแบบการสอนแบบ “ออนไลน์” มาประยุกต์ใช้ โดยมีวัตถุประสงค์ที่ขับเคลื่อนการศึกษามุ่งเน้นการปฏิบัติตามมาตรการภาครัฐ สถานศึกษาได้จัดการเรียนการสอนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้ออุบัติใหม่ไวรัสโคโรนา (โควิด-19) ในแบบผสมผสานผ่านแนวทาง 5 On สู่การบูรณาการการสอน ได้แก่

1. On Site การจัดการเรียนรู้ในสถานที่
2. On Air การจัดการเรียนรู้ผ่านดาวเทียม DLTV
3. On Line การจัดการเรียนรู้ผ่านระบบอินเทอร์เน็ต
4. On Demand การจัดการเรียนรู้ผ่าน Application
5. On Hand การจัดการเรียนรู้โดยครูผู้สอนส่งหนังสือเรียน และแบบฝึกหัดให้ผู้เรียนที่บ้าน

ซึ่งในสถานการณ์ปกติรูปแบบการเรียนการสอนในรูปแบบ On Site ที่ผู้สอนและผู้เรียนต้องเผชิญหน้า ทั้งในรูปแบบเดี่ยว และแบบกลุ่ม แต่ด้วยการจัดการเรียนการสอนที่ต้องดำเนินการให้บรรลุตามกรอบและหลักเกณฑ์ประกันคุณภาพการศึกษาทั้งในระดับหลักสูตร ระดับคณะ และระดับสถาบัน ผู้สอนในฐานะผู้ที่ขับเคลื่อนการจัดการเรียนการสอนให้ตรงตามเกณฑ์ และเพื่อการพัฒนาการเรียนรู้นี้ให้การเรียนการสอนดำเนินได้อย่างต่อเนื่อง จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้มีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้มีวิธีการเรียนที่เหมาะสม ดังนั้นการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์นั้นเป็นเรื่องที่

¹ ภควัฒน์ ภครัตน์วิช อาจารย์พิเศษ สาขาวิชาดุริยางคศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

² สุกิจ ลัดดาภรณ์ อาจารย์ประจำ สาขาวิชาดุริยางคศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

³ ธรรมบุญ จิตตริบุตร อาจารย์ประจำ สาขาวิชาดุริยางคศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

สำคัญ โดยในรายละเอียดของการดำเนินการเบื้องต้น ได้จัดให้มีการเพิ่มเติมรายละเอียด ในแผนการสอน หรือ คำอธิบายรายวิชา ให้มีรูปแบบการเรียนการสอนวิชาปฏิบัติตนตรีนรูปแบบออนไลน์ โดยจัดการเรียนการสอนสอดคล้องและเป็นไปตามที่วางแผนไว้ในรายละเอียดของหลักสูตร ซึ่งแต่ละรายวิชาจะกำหนดไว้อย่างชัดเจนเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และรายละเอียดของเนื้อหาความรู้ในรายวิชา มีการกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับระยะเวลาที่ใช้ในการเรียน วิธีการเรียน การสอน การวัดและประเมินผลในรายวิชา ปฏิบัติตนตรีนรูปแบบออนไลน์ ให้มีความเหมาะสม ตลอดจนหนังสืออ้างอิงที่นักศึกษาจะสามารถค้นคว้าได้ จึงจะทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพเหมาะสมกับสาขาวิชาเฉพาะทางโดย โดยมุ่งเน้นผลลัพธ์ของนักศึกษามากที่สุด

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาแนวทางการเรียนการสอนและการใช้สื่อการเรียนรู้ให้เกิดประโยชน์ และความสอดคล้องกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (โควิด-19)
2. เพื่อศึกษา และพัฒนาการนำรูปแบบการจัดการเรียนการสอนปฏิบัติตนตรีนสากลในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (โควิด-19) สู่การปฏิบัติการจริง
3. เพื่อนำเสนอแนวทางในการปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนรู้ทางความคิด และแนวทางปฏิบัติการเรียนการสอนตนตรีนในระดับอุดมศึกษาจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (โควิด-19)

การจัดกระบวนการเรียนรู้ทางด้านความคิดในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (โควิด-19)

การจัดกระบวนการเรียนรู้วิชาปฏิบัติตนตรีน ควรมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ผู้สอนได้วางไว้ ซึ่งทั้งนี้การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีคุณภาพควรมีการเตรียมพร้อมทางด้านแนวความคิด และการวางรูปแบบการเรียนรู้ปฏิบัติตนตรีนของผู้สอนให้มีแบบแผนการเรียนการสอนอย่างชัดเจน และสามารถปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์ในปัจจุบันได้เป็นอย่างดี ดังนั้นการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ประสบความสำเร็จ ผู้สอนควรมีความทันสมัยทางด้านสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ และทันต่อสถานการณ์ในปัจจุบัน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพทางกระบวนการเรียนรู้มากที่สุด (ทิตนา แคมมณี, 2550) ดังบทความวิจัยเรื่อง “การจัดการศึกษาในระบบออนไลน์ในยุค NEW NORMAL COVID - 19” ของ สุวิมล มธูรส (2564 : 36 - 38) ผู้วิจัยได้กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ หรือกล่าวอีกแบบว่า การเรียนการสอนแบบ “โฮมสคูล” (HOME SCHOOL) เป็นการศึกษาหาความรู้ในวิถีชีวิตแบบใหม่ ของผู้เรียนที่อาศัยรูปแบบการเรียนทางไกล โดยที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้อยู่ที่พักอาศัยของตัวเองได้ โดยผ่านสื่อออนไลน์ และโปรแกรมการสอนต่าง ๆ ทำให้การศึกษานั้นสะดวกสบายมากขึ้น ดังบทความวิจัยที่กล่าวมาข้างต้น ผู้สอนได้จัดกระบวนการเรียนการสอนในรูปแบบ โฮมสคูล โดยนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ผ่านทาง

¹ ภควัฒน์ ภครัตน์วนิช อาจารย์พิเศษ สาขาวิชาดุริยางคศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

² สุกิจ สัตตาดกมล อาจารย์ประจำ สาขาวิชาดุริยางคศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

³ ธรรมบุญ จิตตารัตน อาจารย์ประจำ สาขาวิชาดุริยางคศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาเป็นสื่อการสอนระหว่าง ผู้สอนและผู้เรียนเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพทางการเรียนรู้มากที่สุดโดยผู้สอนได้นำโปรแกรมทางสื่อออนไลน์ต่าง ๆ เข้ามามีบทบาทสำคัญ รวมถึงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อดึงดูดความสนใจจากผู้เรียน การจัดกระบวนการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ทางหน่วยงานภาครัฐ ได้เพิ่มมาตรการ “การเว้นระยะห่างทางสังคม” (Social Distancing) อย่างเข้มงวดซึ่งได้เป็นปัญหาที่สำคัญทางการเรียนการสอนของผู้สอน และผู้เรียน จากการปรับตัวของการจัดกระบวนการเรียนรู้ ผู้สอนได้นำสื่อเทคโนโลยีการสอนที่ทันสมัย เข้ามาปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนรู้ทางด้านปฏิบัติดนตรีให้เกิดคุณภาพทางการเรียนรู้เพิ่มขึ้น โดยการปรับเปลี่ยนการจัดกระบวนการเรียนรู้ในรูปแบบการสอนออนไลน์ โดยถึงแม้ว่าการได้มาเปิดเรียนอีกครั้งจะเป็นสิ่งที่ดีสำหรับการเรียนการสอนของผู้สอน แต่ในทางความเป็นจริง ทางผู้ปกครองของผู้เรียนได้เล็งเห็นถึงความปลอดภัยของผู้เรียนจึงได้ปฏิเสธการมาเรียนที่มหาวิทยาลัย ดังนั้นการเรียนออนไลน์อยู่ที่บ้านเป็นแนวทางปฏิบัติที่ดี ผู้สอนได้นำแนวทางปฏิบัติขององค์ประกอบหลักที่สำคัญเพื่อการเรียนรู้ที่ดีของครูTask Force และองค์การยูเนสโกได้แนะนำ 7 วิธี มาเป็นแนวทางจัดกระบวนการเรียนรู้ปฏิบัติดนตรีในระดับอุดมศึกษา เพื่อช่วยให้ครูประสบความสำเร็จ เมื่อโรงเรียนกลับมาเปิดอีกครั้ง ดังนี้

1. ผู้บริหาร ครู พ่อแม่ ชุมชน รวมถึงนักเรียน ควรมีการพูดคุยกำหนดนโยบาย และแบบแผนการเรียนรู้ของการเปิดโรงเรียน
2. การดูแลความปลอดภัย และความเป็นอยู่ของนักเรียนและครูคือสิ่งสำคัญ
3. ให้ความสำคัญของครู นักเรียนในด้านสภาพจิตใจ และสภาพของอารมณ์หลังจากการเปิดโรงเรียน
4. เมื่อผู้สอนได้กลับมาสอนตามปกติ ผู้สอนต้องได้รับการสนับสนุน ความสะดวก และทรัพยากรอย่าง เพียงพอจากทาง
5. ผู้บริหารของสถานศึกษาควรให้สิทธิเงื่อนไขต่าง ๆ ของผู้สอนได้เต็มที่ ทั้งการลาป่วยเมื่อไม่สามารถมาปฏิบัติหน้าที่ได้ การตรงต่อเวลาของการให้
6. ฝ่ายบริหารการศึกษาควรให้ความสำคัญต่อครูผู้สอน บุคลากรทางการศึกษา ทั้งการไม่ลดเงินเดือนครูผู้สอนเพิ่มจัดการอบรมทางด้านการศึกษาที่จำเป็นสำหรับการเรียนการสอน
7. โรงเรียนต้องเปิดโอกาสให้ครูผู้สอนได้เสนอความคิดเห็นเพื่อพัฒนาเพิ่มการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ และส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่ดีของผู้เรียน

กระบวนการจัดการปลงการปรับตัวในความหมายของ คำว่า New Normal วิถีชีวิตใหม่จากบทความวิชาการ เรื่อง “การพัฒนาแบบการสอนภาษาอังกฤษในยุคความปกติใหม่” ของสิริภรณ์ ทองมาก (2564 : 181 – 208) ได้กล่าวว่า การแพร่ระบาดของ ไวรัสโคโรนา (โควิด-19) ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ในทุกด้านของการศึกษาผู้เรียนและผู้สอน จะต้องปรับตัว ในการดำเนินชีวิตใหม่ในหลากหลายประการ สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโรคโควิด 19 ที่เกิดขึ้นช่วงปลาย พ.ศ.2562 ถึง

¹ ภควัฒน์ ภครัตนวิช อาจารย์พิเศษ สาขาวิชาดุริยางคศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

² สุกิจ ลัดดาภิรมย์ อาจารย์ประจำ สาขาวิชาดุริยางคศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

³ ธรรมบุญ จิตตริบุตร อาจารย์ประจำ สาขาวิชาดุริยางคศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

พ.ศ.2563 รวดเร็วและรุนแรงจนแพร่กระจายไปในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก จึงเกิดวิถีชีวิตแบบ New normal วิถีชีวิตใหม่ ขึ้น สถานศึกษาต่าง ๆ จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนรู้อย่างเร่งด่วน ในการพัฒนาการเรียนการสอนของครูมาเป็น แบบออนไลน์ เพื่อลดการเผชิญหน้ากัน ซึ่งเดิมมีการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ บ้างแต่ไม่มากนัก กลายเป็นจัดการเรียนรู้ออนไลน์100%ต้องมีการเว้นระยะห่างระหว่างผู้เรียนและผู้สอน งดการเดินทางมาเรียน งดการมารวมกลุ่มกันเป็นจำนวนมาก งดกิจกรรมหลาย ๆ กิจกรรมที่จัดเพื่อพัฒนาผู้เรียน มาเป็นกิจกรรมแบบออนไลน์ ในทุกรูปแบบ ส่งผล กระทบต่อการเรียนการสอนในชั้นเรียนเป็นอย่างมาก จึงทำให้เกิดการปฏิรูปการศึกษาขึ้น ในหลายประเทศนำเทคโนโลยีต่าง ๆ มาใช้เพื่อเปิดการเรียนการสอนผ่านออนไลน์ โดยประเทศจีนเป็นประเทศแรกที่ประกาศหยุดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ โรงเรียน และมหาวิทยาลัย ส่งผลให้ทั้ง “ครูและนักเรียน นักศึกษา” หันไปใช้หลักสูตรการเรียนการสอน “ออนไลน์” ในปัจจุบันระบบการเรียนการสอนผ่านเครือข่าย อินเทอร์เน็ต หรือเรียกกันย่อ ๆ ว่า e-Learning ได้รับความนิยมเป็นอย่างมากทั้งในองค์กรภาครัฐ ภาคเอกชนและ สถาบันการศึกษา ซึ่งทุกคนสามารถเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยี ที่มีอยู่รอบตัว เช่น โทรศัพท์มือถือ โน้ตบุ๊ก แท็บเล็ต คอมพิวเตอร์ และสามารถเรียนรู้ได้ในทุกที่ ที่มีสัญญาณอินเทอร์เน็ต

อาจกล่าวได้ว่าจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (โควิด-19) ทางสถาบันการศึกษาได้มีการปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนรู้ให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ซึ่งครูผู้สอนควรมีวิธีการการถ่ายทอดรูปแบบองค์ความรู้ที่ทันสมัย ทันเหตุการณ์ โดยนำนวัตกรรมเทคโนโลยีทางการศึกษาเข้ามาเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ ทั้งกระบวนการเรียนรู้ที่เพิ่มทักษะและเทคนิคการสอนที่ทันสมัยของผู้สอน ตลอดจนทัศนคติที่ดี พร้อมยอมรับกับการแก้ไขสภาวะปัญหาที่เกิดขึ้น ดังนั้น การเรียนการสอนรูปแบบออนไลน์ไม่เพียงให้ผู้เรียนพึงเสีย และเห็นภาพของผู้สอนเท่านั้น ผู้สอนเองควรให้ความสนใจต่อกิจกรรมที่ผู้เรียนได้ร่วมปฏิบัติ เพื่อการดึงดูดความสนใจต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน และเป็นการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีทางกระบวนการเรียนรู้

การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบออนไลน์

ภายใต้สถานการณ์ความรุนแรงของการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (โควิด-19) ได้ส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตประจำวัน และวิถีชีวิตที่เปลี่ยนไปของผู้คน ทั้งอาหารการกิน ที่พักอาศัย การพบปะผู้คนในสังคม สถานศึกษาถือเป็นการรวมตัวทางสังคมที่มีผู้คนจำนวนมาก มหาวิทยาลัยจัดเป็นสถานศึกษาในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการที่ตระหนักถึงความปลอดภัยของผู้เรียน ดังนั้นในวันที่ 18 มีนาคม พ.ศ. 2563 กระทรวงศึกษาธิการได้สั่งปิดภาคเรียนทั่วประเทศเพื่อป้องกันการระบาดเชื้อไวรัสโคโรนา (โควิด-19) (“กระทรวงศึกษาธิการ สั่งปิดโรงเรียนรัฐ-เอกชนทั่วประเทศ หนีโควิด-19,” 2020) เพื่อเตรียมความพร้อมก่อนการเรียนการสอนออนไลน์ (Online) ของผู้สอนและ ผู้เรียน ดังนั้นอุปสรรค

¹ ภควัฒน์ ภครัตน์วนิช อาจารย์พิเศษ สาขาวิชาดุริยางคศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

² สุกิจ ลัดดาภรณ์ อาจารย์ประจำ สาขาวิชาดุริยางคศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

³ ธรรมบุญ จิตตริบุตร อาจารย์ประจำ สาขาวิชาดุริยางคศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ต่าง ๆ ที่ใช้ในการเรียนการสอนออนไลน์จึงเป็นปัจจัยสำคัญในการเรียนรู้ในวิชาปฏิบัติดนตรีสากล ระดับอุดมศึกษา จากบทความวิชาการเรื่อง “การเปลี่ยนแปลงการเรียนการสอนปฏิบัติทางดนตรีสู่การจัดการเรียนการสอนออนไลน์จากผลกระทบวิกฤต โควิด-19” ของ นัฏฐิกา สุนทรธณผล และวรภาพ ประสานตรี (2564 : 159 – 179) พบว่า การเรียนการสอนออนไลน์สาขาดนตรีในระดับอุดมศึกษาได้มีการพัฒนาเป็นอย่างมาก เป็นผลจากการเกิดวิกฤตโรคระบาด โควิด-19 ซึ่งภายหลังหากวิกฤตดังกล่าวได้รับการแก้ไข การจัดการเรียนการสอนทางดนตรีจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงทั้งในมิติของหลักสูตร มิติของกิจกรรมการเรียนรู้ หากแต่ทั้งผู้เรียนและผู้สอนต้องได้รับการพัฒนาองค์ความรู้ทางเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับศาสตร์ทางดนตรีทั้งอุปกรณ์และเครื่องมือต่าง ๆ (hardware) และโปรแกรมต่าง ๆ (software) ที่เหมาะสมกับการเรียนการสอนดนตรี การปรับตัวในการเรียนการสอนแบบออนไลน์ได้เข้ามามีบทบาทที่สำคัญ การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (โควิด-19) ได้ทำให้การบวนการคิดขั้นตอนระบบ กระบวนการสอนแบบออนไลน์ได้เข้ามาสู่ผู้สอนโดยไม่ทันตั้งตัวจึงเกิดการคิดค้น และค้นพบวิธีการสอนในรูปแบบต่าง ๆ ที่มีความน่าสนใจ และจากบทความวิชาการ เรื่อง “การเรียนการสอนแบบออนไลน์ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (โควิด-19) : แนวคิดและประยุกต์ใช้จัดการเรียนการสอน” ของ วิทยา วาโย และคณะ (2563 : 287 – 290) พบว่า การใช้รูปแบบ และการประยุกต์สำหรับการเรียนการสอนแบบออนไลน์เพื่อการพัฒนาผลลัพธ์การเรียนรู้ (Learning Outcomes) และเตรียมความพร้อมของผู้สอน ให้ตรงตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ของผู้เรียน โดยมีองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ที่ได้นำองค์ความรู้ และนวัตกรรมทางเทคโนโลยีที่ทันสมัย โดยสรุปดังนี้

1) ผู้สอน (Instructor) คือผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้ ประสบการณ์ คำแนะนำให้กับผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนสามารถแสดงศักยภาพทางด้านองค์ความรู้ของตนเองออกมา และนำไปสู่การปฏิบัติงานที่เหมาะสมร่วมกับผู้อื่นได้

2) ผู้เรียน (Student) คือ ผู้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้จากผู้สอน ซึ่งผู้เรียนต้องมีการเตรียมพร้อมในการเรียนรู้ทางด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ สืบค้นหาวิเคราะห์ข้อมูล และสามารถประเมินเนื้อหาข้อมูลได้อย่างเหมาะสม

3) เนื้อหา (Content) คือ ข้อมูลส่วนที่สำคัญ ซึ่งรายละเอียดเนื้อหาควรมีความชัดเจน เข้าใจง่ายต่อการเรียนรู้ ต้องทันต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

4) สื่อการเรียนและแหล่งเรียนรู้ (Instructional Media & Resources) คือ อุปกรณ์ หรือวิธีการต่าง ๆ ที่ผู้สอนสามารถนำไปถ่ายทอด ประสบการณ์ ทักษะความรู้ และอื่น ๆ ให้กับผู้เรียน

5) กระบวนการจัดการเรียนรู้ (Learning Process) คือ วิธีการเรียนรู้อย่างเป็นขั้นตอน โดยให้ผู้เรียนเป็นผู้คิด และลงมือปฏิบัติเอง โดยผู้สอนเป็นผู้ควบคุมผู้เรียนเพื่อให้มีการปฏิบัติ ผักผ่อนทักษะ

¹ ภควัฒน์ ภครัตน์วนิช อาจารย์พิเศษ สาขาวิชาดุริยางคศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

² สุกิจ สัตตาดกมล อาจารย์ประจำ สาขาวิชาดุริยางคศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

³ ธรรมบุญ จิตตริบุตร อาจารย์ประจำ สาขาวิชาดุริยางคศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

สามารถปฏิบัติตามขั้นตอนและรับรู้ขั้นตอนทั้งหมด จนสามารถนำมาใช้ได้อย่างอัตโนมัติ ตามหัวข้อวัตถุประสงค์ เนื้อหา สื่อการสอน กิจกรรมการเรียนรู้ วิธีการวัดประเมินผล

6) ระบบการติดต่อสื่อสาร (Communication Systems) คือ กระบวนการแลกเปลี่ยนสาร และเป็นถ่ายทอดระหว่างผู้ส่งกับผู้รับโดยผ่านทางสื่อต่าง ๆ แบ่งการติดต่อสื่อสารออกเป็น 2 แบบ คือ

6.1) การสื่อสาร ทางเดียว (One-Way Communication) เป็นการถ่ายทอดเนื้อหาผ่านสื่อการสอน เช่น วิดีโอ (Video) PowerPoint ภาพนิ่ง (Slide) สถานการณ์จำลอง (Scenario) กรณีศึกษา (Case Study) โดยไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน

6.2) การสื่อสารสองทาง (Two-Way Communication) เป็นการถ่ายทอดเนื้อหาผ่านสื่อการสอน เช่น คอมพิวเตอร์ช่วยสอน (Computer Assisted Instruction : CAI) ระบบการจัดการบทเรียน (Learning Management System: LMS) หรือการเรียนรู้ผ่านแอปพลิเคชันการประชุมทางวิดีโอ เช่น Google Hangout Meet, Zoom Meeting, Schoology, Webex, Microsoft Teams โดยผู้สอนสามารถพูดคุยซักถามกับผู้เรียนในขณะที่มีการเรียนการสอน และสอบถามผู้เรียนได้

7) ระบบเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ (Network Systems) คือ เป็นระบบเครือข่ายที่ช่วยให้การเรียนการสอนออนไลน์ของผู้สอน ผู้เรียนมีความสะดวก และราบรื่น ซึ่งประกอบด้วย

7.1) ระบบเครือข่ายภายในสถาบัน (Intranet) เป็นระบบเครือข่ายในสถานศึกษาที่ผู้เรียนเข้ามาใช้คอมพิวเตอร์(Computer)เป็นสื่อสำหรับการเรียนออนไลน์

7.2) ระบบเครือข่ายภายนอกสถาบัน (Internet) เป็น (Computer) ที่ใช้กันทั่วโลกโดยผู้เรียนสามารถใช้อินเทอร์เน็ต เพื่อสืบค้นข้อมูล หาความรู้ สำหรับการเรียนรู้ออนไลน์

8) การวัดและการประเมินผล (Measurement and Evaluation) เป็นการวัดประเมินผลของผู้เรียนทั้งระหว่างเรียน และหลังเรียน อาจใช้แบบทดสอบ หรือการตั้งคำถามโดยสังเกตพฤติกรรม และความคิดของผู้เรียน เพื่อตรวจสอบความเข้าใจ และสะท้อนการเรียนรู้ของผู้เรียนให้เกิดประสิทธิผลหลังจากการวัดประเมินผล จากบทความวิชาการดังกล่าว ได้พบว่าการเตรียมความพร้อมสำหรับการเรียนการสอนออนไลน์นั้นต้องอาศัยองค์ประกอบหลักที่สำคัญเพื่อให้เกิดประโยชน์ตรงตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ของผู้เรียน และให้เกิดความสอดคล้องกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส (โควิด-19) ดังเช่น ผู้สอนควรศึกษา และสามารถนำทักษะความรู้ทางเทคโนโลยีสารสนเทศมาเป็นสื่อการเรียนการสอนโดยสามารถถ่ายทอดเนื้อหาองค์ความรู้ทางสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศได้ อีกทั้งสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในการเรียนออนไลน์ โดยสังเกตติดตามการวัดประเมินผลปัญหาที่เกิดขึ้น และสามารถแนะนำแนวทางการแก้ไขปัญหาให้กับผู้เรียนได้ ส่วนผู้เรียนนั้นควรมีความพร้อมสำหรับการสืบค้นข้อมูลการเรียนรู้จากการใช้สื่อทางเทคโนโลยีสารสนเทศ รวมถึงการเตรียมสถานที่เรียน และเครือข่ายทางอินเทอร์เน็ต ในด้านเนื้อหา ผู้สอนควรมีการวางวัตถุประสงค์การเรียนรู้ และโครงสร้างในรายวิชาให้เกิดการเชื่อมโยงเนื้อหาบทเรียนใน

¹ ภควัฒน์ ภครัตน์วนิช อาจารย์พิเศษ สาขาวิชาดุริยางคศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

² สุกิจ ลัดดากมล อาจารย์ประจำ สาขาวิชาดุริยางคศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

³ ธรรมบุญ จิตตริบุตร อาจารย์ประจำ สาขาวิชาดุริยางคศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

หัวข้อต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น โดยใช้สื่อการเรียนและแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เข้ามาสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจเนื้อหาในบทเรียน โดยเนื้อหา สื่อควรจะมีการเปลี่ยนแปลงใหม่ ดึงดูดความสนใจให้ผู้เรียนตื่นตัวตลอดเวลา และสื่อที่นำมาใช้ควรมีความสอดคล้องกับเนื้อหาของรายวิชาเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจเพิ่มขึ้นทางด้านการจัดกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยผู้สอนควรอาศัยเทคโนโลยีสารสนเทศ และนำกระบวนการวิเคราะห์ (Analysis) วางแผนออกแบบ (Planning Design) นำไปใช้ (Implement) พัฒนา (Development) และประเมินผล (Evaluation) มาจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนสามารถนำเนื้อหามาประยุกต์ใช้สู่การเรียนรู้ตามสภาพจริง (Authentic Learning) ในส่วนของระบบการติดต่อสื่อสารผู้สอนใช้การสื่อสารทั้ง 2 ระบบแต่นำไปใช้ในการสื่อสารแบบระบบสองทางเพื่อความเหมาะสมและ สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันด้วยความสะดวกของกระบวนการเรียนรู้เอง การนำระบบเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในรูปแบบระบบเครือข่ายภายนอกสถาบันโดยการสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตของผู้เรียนที่อยู่นอกมหาวิทยาลัย เป็นการค้นหาลักษณะอิสระไม่จำกัดพื้นที่การค้นหา และเพิ่มความสะดวกสบายให้กับผู้เรียน ซึ่งต้องอาศัยความราบรื่น และเร็วของระบบอินเทอร์เน็ตเป็นสิ่งสำคัญ โดยที่กล่าวมาผู้สอนควรนำการวัดและการประเมินผลผู้เรียนมาเป็นเกณฑ์การตั้งวัตถุประสงค์ของกระบวนการเรียนของผู้เรียนในการเรียนการสอนครั้งหน้า และเพื่อนำข้อบกพร่องมาพัฒนาปรับปรุงการเรียนการสอนออนไลน์ปฏิบัติตนให้มีคุณภาพทางการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้นต่อไป

การจัดการเรียนการสอนรูปแบบออนไลน์ในระดับอุดมศึกษา

เมื่อเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ สำหรับการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบ “ระบบเปิด” และยังเป็นการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนเข้าถึงเนื้อหาองค์ความรู้ได้อย่างเปิดกว้าง เพื่อเป็นการพัฒนากระบวนการเรียนรู้แบบออนไลน์ให้มีคุณภาพ และประสิทธิภาพมากขึ้น ผู้สอนควรมีการพัฒนาในด้านอื่น ๆ เช่น เทคนิคขั้นตอนวิธีการเรียนรู้, พฤติกรรมการเรียนรู้, กระบวนการสื่อสาร, การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้, ตลอดจนการประเมินผล เพื่อส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ให้เกิดความสอดคล้อง และเหมาะสมทันกับเหตุการณ์ในปัจจุบัน ดังนั้นการเรียนการสอนแบบระบบเปิด ได้ถูกนำมาใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ในระดับอุดมศึกษา จากบทความเรื่อง “การศึกษาระบบเปิดมหาวิทยาลัยเปิด การเรียนการสอนทางไกลแบบไม่มีชั้นเรียน: อัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช” จุฑารัตน์ นกแก้ว , (2559 : 1 – 4) ได้กล่าวถึง ความหมายของระบบทางด้านการศึกษา 2 แบบ คือ

1) ระบบเปิด (Open System) ให้ความหมายว่า เป็นระบบที่ต้องมีการติดต่อกับบุคคล องค์กร หรือหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความปฏิสัมพันธ์กัน ในลักษณะของการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และอื่น ๆ โดยให้อาสาสมัครนอกสามารถเข้าร่วมปฏิบัติงานได้ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ซึ่งประกอบด้วย 3 ส่วนสำคัญคือ

¹ ภควัฒน์ ภครัตนวิช อาจารย์พิเศษ สาขาวิชาดุริยางคศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

² สุกิจ ลัดดาภรณ์ อาจารย์ประจำ สาขาวิชาดุริยางคศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

³ ธรรมบุญ จิตธิรัตน์ อาจารย์ประจำ สาขาวิชาดุริยางคศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

1.1) การนำเข้า (Input) สิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับระบบทางการศึกษา รวมถึงสภาพแวดล้อม ที่นำเข้าสู่การเรียนการสอนของผู้เรียน

1.2) กระบวนการ (Process) วิธีการ หรือขั้นตอนการสอนต่าง ๆ ที่นำไปสู่ผลลัพธ์

1.3) การนำออก (Out Put) เป็นผลลัพธ์ที่ได้จากกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน ทั้งความรู้ ความสามารถ และทักษะด้านต่าง ๆ โดยองค์ประกอบทั้ง 3 ส่วนต้องมีความสัมพันธ์ และสอดคล้องกัน ซึ่งสามารถดูจากผลลัพธ์ทางการประเมินวัดผลการเรียนรู้จากผู้สอน

2) ระบบปิด (Close System) ให้ความหมายว่า เป็นรูปแบบการทำงานร่วมกันอย่างอิสระภายในการเรียนการสอนของผู้สอน ไม่เปิดโอกาสให้การเข้าร่วมจากคนภายนอก และเป็นระบบที่มีองค์ประกอบทางด้านสิ่งแวดล้อมที่ไม่ปฏิสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่อง ซึ่งในปัจจุบันมหาวิทยาลัยได้มีการจัดระบบการทางการศึกษาอยู่ 2 ระบบ คือ

2.1) การจัดการศึกษาระบบเปิด (Open Education) เป็นการเรียนรู้ทางไกลด้วยการผ่านเทคโนโลยีทางการสื่อสาร ทั้งสื่อที่ใช้สำหรับการสอนออนไลน์ และการสอนออฟไลน์ โดยที่ผู้เรียนสามารถเรียนได้จากสถานที่ต่าง ๆ ไม่จำเป็นต้องอยู่ในชั้นเรียน ซึ่งใช้ระบบการรับนักศึกษาเข้าเรียนแบบเปิดกว้าง ไม่มีการคัดเลือกโดยไม่จำกัดจำนวนการรับโดยมีองค์ประกอบต่าง ๆ เข้ามาผสมผสานให้เกิดความสัมพันธ์กัน เช่น ระบบการเรียนการสอน ระบบการบริหารจัดการของผู้สอน และระบบอื่น ๆ ที่มีส่วนช่วยให้การเรียนรู้ทางออนไลน์มีประสิทธิภาพ

2.2) การจัดการศึกษาระบบปิด (Close Education) เป็นระบบการจำกัดการรับเข้าเรียน และการจำกัดในการสอบคัดเลือก โดยใช้วิธีการสอนแบบเผชิญหน้าผู้สอนในชั้นเรียน จากบทความข้างต้นที่กล่าวมา ระบบทางการศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบันนิยมใช้การศึกษาแบบ “ระบบเปิด” (Open System) ผู้สอน และผู้เรียนต้องมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบกระบวนการเรียนรู้ดังที่ผ่านมา ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส (โควิด-19) ผู้สอนวิชาปฏิบัติดนตรีได้นำการศึกษาแบบระบบเปิดเข้ามาประยุกต์ใช้สำหรับกระบวนการเรียนการสอนปฏิบัติดนตรีในระดับอุดมศึกษาอย่างเห็นได้ชัด โดยสามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดความเหมาะสม และประโยชน์ต่อกระบวนการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์ได้ ดังเช่น ผู้เรียนปฏิบัติดนตรีได้มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางการเรียนรู้เป็นรูปแบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งเป็นการเสนอแนะองค์ความรู้จากผู้สอนทั้งทางด้านการค้นหาองค์ความรู้จากสื่อออนไลน์ต่าง ๆ เช่น YouTube , เว็บไซต์ที่เกี่ยวกับการเรียนปฏิบัติดนตรี ฯลฯ ที่ผู้สอนได้แนะนำวิธีการเรียนรู้ในด้านการใช้สื่อต่าง ๆ ที่สามารถเอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอนแบบ ออนไลน์ได้ เช่น การคิดวิเคราะห์, การนำมาประยุกต์ใช้, สามารถนำมาปฏิบัติได้จริง จากกระบวนการเรียนรู้ดังกล่าว ผู้สอนสามารถนำองค์ความรู้ของผู้เรียนมาวัดประเมินผลการเรียนรู้ และหาแนวทางการแก้ไขจากข้อบกพร่องที่เกิดจากการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบออนไลน์สำหรับวิชา ปฏิบัติดนตรีระดับอุดมศึกษา

¹ ภควัฒน์ ภครัตน์วนิช อาจารย์พิเศษ สาขาวิชาดุริยางคศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

² สุกิจ ถัดตากลม อาจารย์ประจำ สาขาวิชาดุริยางคศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

³ ธรรมบุญ จิตตริณุต อาจารย์ประจำ สาขาวิชาดุริยางคศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

บทบาทเทคโนโลยีสารสนเทศกับการเรียนการสอนแบบออนไลน์

เทคโนโลยี และการสื่อสารในประเทศไทยได้มีการพัฒนาก้าวหน้าไปข้างหน้าอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้การจัดกระบวนการเรียนรู้ทางการศึกษานั้นพัฒนาขึ้นไปด้วย อาจเป็นเพราะการส่งเสริมด้านการศึกษาในระดับอุดมศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาที่มีการจัดตั้งโครงการมหาวิทยาลัยไซเบอร์ขึ้นในประเทศไทยโดยเป็นแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้เพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนแบบ “อี-เลิร์นนิง” (E-Learning) ซึ่งได้นำระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเข้ามาประยุกต์ใช้สำหรับการจัดกระบวนการเรียนรู้หรือการเรียนการสอนแบบอี-เลิร์นนิง เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนนำทักษะการใช้ความคิดอย่างมีระบบ ทักษะด้านการวิเคราะห์สืบค้น (Inquiry – based Analysis) การคิดเชิงวิเคราะห์ (Critical Thinking) การคิดอย่างสร้างสรรค์ การวิเคราะห์ข้อมูล การแก้ปัญหาอย่างเป็นอิสระ จากบทความวิจัย เรื่อง “การศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาออนไลน์ระบบเปิดแบบ MOOC ของอุดมศึกษาไทย” ญฐภัทร ติมเวส และ ฐาปณีย์ ธรรมเมธา , (2559 : 1465 – 1467) การจัดการเรียนการสอนออนไลน์ได้นำนวัตกรรมสมัยใหม่เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ทันสมัย ทันกับเหตุการณ์ในปัจจุบัน และเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ประสิทธิผลทางการเรียนรู้ที่ต้องอาศัยสื่อสารสนเทศที่เอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนการสอน โดยการนำเทคโนโลยี และวิธีการเรียนการสอนสมัยใหม่นำมาผสมผสานให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงการศึกษารูปแบบออนไลน์ ด้วยการศึกษาด้านเทคโนโลยีแบบ MOOC หรือ Massive Open Online Course เป็นนวัตกรรมสมัยใหม่สำหรับทางด้านการศึกษาที่ใช้ช่องทางออนไลน์เข้ามามีบทบาทในการจัดกระบวนการเรียนรู้ ดังนั้นการนำอินเทอร์เน็ต และระบบคอมพิวเตอร์เข้ามาช่วยจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับการเชื่อมต่อ และเพิ่มความเสถียรทางด้านการสื่อสารของผู้สอน ผู้เรียน จากบทความวิชาการดังกล่าว ผู้สอนได้นำเทคโนโลยี (MOOC) เข้ามาจัดการกระบวนการเรียนรู้ให้มีคุณภาพ และมาตรฐานทางการศึกษาเพิ่มมากขึ้น ซึ่ง MOOC เป็นเทคโนโลยีที่สามารถรับผู้เรียนได้เป็นจำนวนมาก และเพื่อความสอดคล้องการเรียนรู้ของผู้เรียนปฏิบัติตนระดับอุดมศึกษา โดยผู้สอนได้นำทักษะทางด้านการประมวลผลความคิดอย่างมีระบบเข้ามามีบทบาทการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนในรูปแบบการเรียนออนไลน์ทั้ง ทักษะด้านการคิดวิเคราะห์สืบค้นจากสื่อออนไลน์ต่าง ๆ เช่น YouTube ฯลฯ, ทักษะด้านความคิดเชิงวิเคราะห์ข้อมูลให้ผู้เรียนสืบค้นมา, ทักษะด้านการคิดอย่างสร้างสรรค์จากการนำข้อมูลที่สืบค้นมาคิดวิเคราะห์ถึงปัญหา และวิธีการแก้ปัญหาให้เกิดความเหมาะสมเพื่อเกิดคุณประโยชน์ต่อผู้เรียน อีกทั้งยังเป็นการสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้วิชาปฏิบัติตนระดับอุดมศึกษาในรูปแบบการเรียนการสอน “อี-เลิร์นนิง” (E-Learning) ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้สำหรับการจัดการเรียนการสอน และเพื่อเป็นการเอื้ออำนวยความสะดวกสบายให้กับ ผู้สอน และผู้เรียนในเชิงลักษณะการจัดการเรียนรู้แบบระบบเปิด ดังบทความวิจัย เรื่อง “การศึกษาคำพิงพอใจของนิสิตต่อการจัดการเรียนการสอนผ่านกูเกิลคลาสรูมรายวิชาประวัติศาสตร์ตะวันตก” ของ นัฏฐิกา สุนทรธนะผล , (2560 : 1) การ

¹ ภควัฒน์ ภครัตน์วนิช อาจารย์พิเศษ สาขาวิชาดุริยางคศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

² สุกิจ ลัดดาภรณ์ อาจารย์ประจำ สาขาวิชาดุริยางคศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

³ ธรรมบุญ จิตตวันพร อาจารย์ประจำ สาขาวิชาดุริยางคศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ได้นำการสื่อสาร และเทคโนโลยี ต่าง ๆ เข้ามามีบทบาทเพื่อจัดกระบวนการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส (โควิด-19) ทำให้เกิดนวัตกรรมทางด้านการศึกษาแบบใหม่ที่ได้นำเทคโนโลยีสารสนเทศมาผสมผสานการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้เกิดสภาพแวดล้อมที่เสมือนจริง โดยการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอน กับผู้เรียน เพื่อแลกเปลี่ยนความคิด และการทำงานร่วมกัน ปัจจุบันสถานศึกษามีการพัฒนาเครื่องมือเข้ามาช่วยจัดการเรียนการสอนให้เกิดความทันสมัย ทันเหตุการณ์ พร้อมรับกับภาวะสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน โดยนำความรู้มาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด ซึ่งมีเครื่องมือที่ใช้สำหรับจัดกระบวนการเรียนรู้ให้เกิดความสะดวกสบาย เช่น Edmodo, Socrative, Moodle Mobile, Student Organizer ,Smart Classroom ของ Windows หรือ Classroom ของ Google Apps for education เป็นต้น

จะเห็นได้ว่างานวิจัยดังกล่าวได้นำเสนอแนวทางการแก้ไขภาวะปัญหาการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส (โควิด-19) ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันเพื่อการปรับเปลี่ยนรูปแบบกระบวนการเรียนรู้ของผู้สอน และให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด และเป็นการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอน กับผู้เรียนโดยนำเครื่องมือทางเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาเป็นสื่อการสอนที่ทันสมัย และทันเหตุการณ์ในปัจจุบัน โดยทางผู้สอนได้นำเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยเข้ามาเป็นตัวแปรที่สำคัญ เช่น การนำ Google Classroom, Google Meet มาเป็นสื่อการเรียนการสอนวิชาปฏิบัติดนตรี การนำ Application YouTube, PDF, Scribd, เว็บไซต์ทางด้านดนตรีปฏิบัติ ต่าง ๆ มาเป็นสื่อการสอนเพื่อให้ผู้เรียนได้สืบค้นหาข้อมูลวิดีโอภาพ เสียง รวมถึงเอกสารข้อมูลต่าง ๆ ที่สามารถให้ความรู้และเป็นแนวทางสำคัญทางการเรียนรู้ของผู้เรียน การนำอุปกรณ์สื่อสารทางเทคโนโลยีสารสนเทศมาเป็นสื่อการเรียนการสอนผู้สอนได้ประสบปัญหาทางด้านความเร็ว และความเสถียรของระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตของผู้สอน และผู้เรียน อีกทั้งยังความพร้อมด้านสถานที่เรียน และอุปกรณ์ดนตรีที่ผู้เรียนยังไม่พร้อมจึงทำให้ผู้สอนต้องปรับกระบวนการเรียนรู้จากการปฏิบัติดนตรีมาเป็นการสืบค้นข้อมูลองค์ความรู้ทางสื่อต่าง ๆ แล้วให้ผู้เรียนนำมาคิดวิเคราะห์ สรุปผล แยกแยะองค์ความรู้มาเป็นความรู้ของผู้เรียนเอง

การจัดกระบวนการเรียนรู้ปฏิบัติดนตรีในรูปแบบออนไลน์

การเรียนปฏิบัติดนตรีในอดีตที่ผ่านมา จัดได้ว่าเป็นการเรียนการสอนรูปแบบ “ระบบปิด” ที่ผู้สอนและผู้เรียนสามารถแลกเปลี่ยนความคิด สนทนา ปรัชญาถึงปัญหาและการแก้ไขระหว่างการเรียนการสอนได้ทันที โดยการเรียนปฏิบัติดนตรีรูปแบบระบบปิด เป็นรูปแบบการเรียนการสอนแบบเผชิญหน้ากันอีกทั้งผู้สอนสามารถจัดกระบวนการเรียนรู้ที่คอยสังเกตการณ์พฤติกรรมของผู้เรียน ทั้งวิธีการเรียนรู้ การแก้ปัญหา การแสดงความคิดเห็น รวมถึงความพร้อมทางด้านอุปกรณ์ และสื่อการเรียนการสอนต่าง ๆ ที่ใช้สำหรับการวัดประเมินผลของผู้เรียน ซึ่งการเรียนการสอนแบบ “ระบบปิด” นี้สามารถแสดงผลตอบลัพท์จากกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน

¹ ภควัฒน์ ภครัตน์วนิช อาจารย์พิเศษ สาขาวิชาดุริยางคศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

² สุกิจ ถัดตากลม อาจารย์ประจำ สาขาวิชาดุริยางคศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

³ ธรรมบุญ จิตรัตน์ตร อาจารย์ประจำ สาขาวิชาดุริยางคศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

อย่างมีประสิทธิภาพ และชัดเจน จากบทความวิจัย เรื่อง “กระบวนการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ในช่วงวิกฤติ Covid-19 ของสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาในจังหวัดจันทบุรี” ของ สุพิชญ์ แก้วโพนทอง และ ปชาบดี แยมสุท, (2564 : 183 – 185) การจัดการกระบวนการเรียนรู้วิชาปฏิบัติดนตรีผู้สอนต้องมียุทธศาสตร์ประกอบทางทักษะ ดังนี้

1) ความรู้ (Knowledge) ให้ความหมายว่า ผู้สอนควรมีองค์ความรู้ ประสบการณ์ และ เทคนิคทางกระบวนการเรียนรู้ที่สามารถถ่ายทอดผู้เรียนให้เกิดความเข้าใจทั้งทางทฤษฎี และปฏิบัติ

2) ทักษะ (Skill) ให้ความหมายว่า ผู้สอนควรมีทักษะหลายองค์ประกอบเพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดความเข้าใจถึงองค์ความรู้ เช่น ทักษะการจัดรูปแบบการเรียนรู้, ทักษะการอธิบายถ่ายทอดกระบวนการเรียนรู้ การพูด อ่าน คิด, ทักษะการตั้งคำถาม และทักษะการวัดประเมินผลการเรียนรู้

3) เทคโนโลยี (Technology) ให้ความหมายว่า การใช้สื่อทางเทคโนโลยีเพื่อให้ผู้เรียนสามารถมีกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ และเข้าใจบทเรียนสามารถนำองค์ความรู้ไปพัฒนาผู้เรียน

4) ปฏิกริยาโต้ตอบ (Interactive) ให้ความหมายว่า การจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีปฏิสัมพันธ์กัน ระหว่างผู้สอน และผู้เรียน เพื่อสนทนากล้องเนื้อหาบทเรียน ปัญหา และแนวทางการแก้ไขปัญหา การจัดการเรียนรู้ระดับอุดมศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อกระบวนการเรียนรู้ 3 ข้อ คือ

4.1) เทคโนโลยี คือ เทคโนโลยีที่ใช้เป็นสื่อกลางเพื่อช่วยการจัดการกระบวนการเรียนรู้ของผู้สอนให้เกิดประโยชน์ และเพื่อการสืบค้นองค์ความรู้ที่ทันสมัยต่อการพัฒนาทางการศึกษาของผู้เรียน

4.2) หลักสูตร คือ เนื้อหาสาระรายวิชาที่ผู้สอนนำมาจัดกระบวนการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนโดยผู้สอนควรปรับปรุงเนื้อหาความรู้ให้กระชับ ทันเหตุการณ์กับสถานการณ์ในปัจจุบัน เพื่อเพิ่มทักษะแล้วผู้เรียนสามารถนำไปใช้ได้จริง

4.3) นิสิต คือ ผู้เรียนได้รับการถ่ายทอดจากผู้สอน และผู้เรียนควรมีการพัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ เพื่อการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ ซึ่งประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ จากงานวิจัยดังกล่าว การจัดการกระบวนการเรียนการสอนปฏิบัติดนตรีระดับอุดมศึกษาต้องอาศัยองค์ความรู้ และองค์ประกอบหลายส่วน ที่ผู้สอนต้องมีการปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนรู้ และสื่อทางเทคโนโลยีที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอนวิชาปฏิบัติดนตรีให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน โดยผู้สอนนำกระบวนการเรียนรู้แบบระบบเปิดเข้ามาเป็นแนวคิดสำหรับการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ ซึ่งผู้สอนได้ทำการค้นหาข้อมูลเพื่อนำมาถ่ายทอดองค์ความรู้ที่มีประโยชน์สาระให้กับผู้เรียนทั้งด้านทักษะปฏิบัติดนตรี โดยอาศัยสื่อทางเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาช่วยให้กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนเกิดปฏิสัมพันธ์ทางด้านการโต้ตอบสนทนากล้องรายละเอียดของเนื้อหาข้อมูลของบทเรียน อีกทั้งแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในระหว่างเรียนของผู้เรียนอีกด้วย

¹ ภควัฒน์ ภครัตน์วิช อาจารย์พิเศษ สาขาวิชาดุริยางคศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

² สุกิจ ลัดดาภิบาล อาจารย์ประจำ สาขาวิชาดุริยางคศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

³ ธรรมบุญ จิตรัตน์ อาจารย์ประจำ สาขาวิชาดุริยางคศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ดังนั้นการเรียนปฏิบัติดนตรีทางออนไลน์ควรให้ความสำคัญ เพื่อนำไปพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ รวมถึงการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียนตามสภาวะแวดล้อมในปัจจุบันมากที่สุด จากบทความวิจัย เรื่อง “แนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาทักษะปฏิบัติแซกโซโฟนคลาสสิกในหลักสูตรดนตรีระดับปริญญาตรี” ของ จินตามาตร์ มีอาษา และ ณรุทธิ์ สุทธิจิตต์ , (2560 : 158 - 159) กล่าวว่าหลักสูตรระดับอุดมศึกษาเป็นหลักสูตรดนตรีเฉพาะที่ผู้เรียนต้องเรียนทั้ง วิชาเอก และวิชาโท ซึ่งประกอบด้วย หลักสูตรครุศาสตร์ ดุริยางคศาสตร์ ศิลปกรรมศาสตร์ โดยแบ่งเป็นวิชาดนตรีศึกษา ออกเป็น วิชาการแสดงดนตรี วิชาปฏิบัติดนตรีทั้งรายวิชาดนตรีตะวันตก วิชาดนตรีตะวันออก รวมทั้งดนตรีประยุกต์ สำหรับการจัดการกระบวนการเรียนรู้รูปแบบการสอนออนไลน์ปฏิบัติดนตรี ต้องอาศัยองค์ประกอบร่วมในทุกด้าน โดยสังเกตจากการวัดประเมินทักษะทางด้านปฏิบัติดนตรีเพื่อให้ผู้สอนสามารถประเมินผลลัพธ์จากการเรียนรู้ของผู้เรียน อีกทั้งต้องปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนรู้ให้ทันกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส (โควิด-19) ในปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของ ดิฐพงษ์ อุเทศธำรง , (2560 : 260 – 262) เรื่อง “การพัฒนาทักษะการบรรเลงเดี่ยวสำหรับเครื่องลมทองเหลืองของนักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาดนตรีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี” ซึ่งพบว่า การศึกษาทางด้านปฏิบัติดนตรีมีการจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาทั้งรัฐบาล และเอกชน เพื่อสร้างผู้มีความสามารถทางด้านวิชาชีพดนตรีให้มีความทัดเทียมวิชาชีพด้านอื่น ๆ โดยผู้เรียนต้องมีผู้สอนที่มากด้วยประสบการณ์ และทักษะทางดนตรีที่พร้อม เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ทักษะดนตรีปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง โดยมีความคิดสร้างสรรค์ และสามารถนำองค์ความรู้ไปคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ออกมาเป็นผลงานที่มีคุณค่าทางสังคมต่อไป จากงานบทความวิจัยทั้ง 2 กล่าวได้ว่า วิชาดนตรีปฏิบัติระดับอุดมศึกษาได้บรรจุอยู่ในหลักสูตรดนตรีเฉพาะของมหาวิทยาลัยหลายแห่ง ทั้ง ภาควิชาดนตรี และสาขาวิชาดนตรีต่าง ๆ ที่ได้นำวิชาปฏิบัติดนตรีมาพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้เกิดความเหมาะสมกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส โควิด-19 รวมถึงการนำองค์ความรู้ที่ผู้สอนได้ถ่ายทอดให้ผู้เรียนนำไปพัฒนาทักษะความสามารถของวิชาชีพทางดนตรี ซึ่งเกิดจากความตั้งใจ พยายาม ค้นคว้า หาความรู้ของผู้เรียน อีกทั้งการเรียนรู้ด้านทักษะความสามารถปฏิบัติดนตรีและประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ครูผู้สอนได้ถ่ายทอดให้กับผู้เรียน เพื่อนำไปพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และผลงานทางด้านดนตรีของผู้เรียนเองต่อไปในอนาคต

สรุปผล

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (โควิด-19) ในปัจจุบันการปรับเปลี่ยนรูปแบบกระบวนการเรียนรู้วิชาปฏิบัติดนตรีระดับอุดมศึกษา ซึ่งผู้สอนมีความต้องการให้เกิดความสอดคล้องกับการแก้ไขปัญหาจากสภาวะสถานการณ์ที่เกิดขึ้น โดยผู้สอนมีความตั้งใจที่ต้องการพัฒนา

¹ ภควัฒณ์ ภครัตน์วนิช อาจารย์พิเศษ สาขาวิชาดุริยางคศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

² สุกิจ ลัดดาภรณ์ อาจารย์ประจำ สาขาวิชาดุริยางคศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

³ ธรรมบุญ จิตตริณุต อาจารย์ประจำ สาขาวิชาดุริยางคศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

กระบวนการเรียนรู้วิชาปฏิบัติตนได้อย่างต่อเนื่องให้มีประสิทธิภาพเพื่อการจัดรูปแบบการเรียนการสอนที่ทันสมัย และทันเหตุการณ์ เช่นการนำสื่อการสอนทางเทคโนโลยีสารสนเทศ, สื่อออนไลน์ต่าง ๆ , ระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เข้ามาเป็นตัวกลางสำหรับการจัดกระบวนการเรียนรู้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (โควิด-19) ดังนั้นการวางรูปแบบกระบวนการเรียนรู้ควรให้สอดคล้องกับหลักสูตรด้วยการปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนรู้ทางด้านความคิดของผู้สอน และผู้เรียน รวมไปถึงการจัดกระบวนการเรียนรู้ในรูปแบบ โฮมสคูล ที่ผู้สอนได้นำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาเป็นสื่อการเรียนการสอนรูปแบบออนไลน์ โดยที่ผู้สอนคำนึงถึงวัตถุประสงค์การเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นหลักสำคัญ จากการเรียนการสอนที่ผ่านมาผู้สอน ได้พบปัญหาถึงความไม่เสถียรของระบบอินเทอร์เน็ตจากการใช้ Google Classroom, Google Meet ทั้งเรื่องของอุปกรณ์เครื่องดนตรีที่ไม่พร้อมของผู้เรียน รวมถึงสถานที่ของผู้เรียนที่ไม่สามารถเรียนปฏิบัติดนตรีได้ ดังนั้นผู้สอนได้มีแนวทางการแก้ไขกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนจากปัญหาที่เกิดขึ้น คือ การให้ผู้เรียนนำวิธีการสืบค้นหาข้อมูลขององค์ความรู้ในวิชาปฏิบัติตนตรีจากสื่อออนไลน์ต่าง ๆ เช่น YouTube, PDF, Scribd นำมาพัฒนาองค์ความรู้ของผู้เรียน ทั้งในด้านการค้นหาข้อมูลวิดีโอภาพและเสียง รวมถึงเอกสารข้อมูลต่าง ๆ ที่ครูผู้สอนได้แนะนำไว้ โดยให้ผู้เรียนนำข้อมูลองค์ความรู้ที่เกี่ยวกับวิชาปฏิบัติตนตรีมาคิดวิเคราะห์แยกแยะและ สรุปผลองค์ความรู้ให้เป็นความรู้ของผู้เรียน ทั้งนี้การคิดวิเคราะห์องค์ความรู้ผู้เรียนควรอาศัยองค์ประกอบที่สำคัญเพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ คือ 1) ความรู้ (Knowledge), 2) ทักษะ (Skill), 3) เทคโนโลยี (Technology), 4) ปฏิกริยาโต้ตอบ (Interactive) รวมไปถึงด้านความพร้อม,ด้านทักษะพื้นฐาน,การสืบค้นหาข้อมูล,สรุปผลการเรียนรู้ และการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอน และผู้เรียนควรมีการเตรียมความพร้อมทางด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบใหม่ที่ทันสมัยขึ้น เพื่อให้เกิดการคิดวิเคราะห์, การสรุปประเมินผลที่ทำให้การเรียนการสอนเกิดประสิทธิภาพ และประโยชน์สูงสุด ที่สำคัญผู้เรียนสามารถนำองค์ความรู้วิชาปฏิบัติตนตรีไปประยุกต์ใช้เพื่อการพัฒนาทักษะ และผลงานทางด้านดนตรีในอนาคตข้างหน้าต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. พฤติกรรมการท่องเที่ยวมีลักษณะทิศทางโน้มเอียงไปในการแสวงหาความแปลกใหม่ (Novelty) มากกว่าความคุ้นเคย (Familiarity) ดังนั้นควรมีการเที่ยวแบบเน้นประสบการณ์ท่องเที่ยวที่แปลกใหม่ เช่น เดินขึ้นบันไดสูงชันที่ภูทอก เพื่อไปชมวิวทิวทัศน์ บรรยากาศที่เย็นสบาย ธรรมชาติที่สวยงาม ทั้งนี้จะส่งผลให้พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวคุณภาพสูงกลุ่มผู้สูงอายุ จังหวัดสมุทรสงครามมีความน่าสนใจมากขึ้น

2. พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวคุณภาพสูงกลุ่มผู้สูงอายุ จังหวัดสมุทรสงคราม มีความต้องการอิสระในการเดินทาง ไม่นิยมการเดินทางโดยซื้อแพ็คเกจทัวร์ (Package Tour) ที่ตายตัว

¹ ภควัฒน์ ภครัตนนิช อาจารย์พิเศษ สาขาวิชาดุริยางคศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

² สุกิจ ลัดดาภรณ์ อาจารย์ประจำ สาขาวิชาดุริยางคศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

³ ธรรมบุญ จิตตริบุตร อาจารย์ประจำ สาขาวิชาดุริยางคศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

แน่นอน สามารถเดินทางเองได้โดยไม่ต้องมีผู้นำเที่ยวคอยดูแล มีความประสงค์ในการเลือกซื้อที่พักและรูปแบบยานพาหนะการเดินทางด้วยตัวเอง แต่ยังคงเป็นการบริการที่ได้รับความนิยมอยู่แล้ว มักจะแสวงหาประสบการณ์ความแปลกใหม่เป็นครั้งคราวและยังคงต้องการความปลอดภัยกับสิ่งอำนวยความสะดวกในการเดินทางในขณะเดียวกัน การแสวงหาประสบการณ์ท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวสูงอายุ ยังมีความต้องการความแปลกใหม่ที่แตกต่าง กับต้องหลีกเลี่ยงความจำเจ และต้องการความผ่อนคลายการพักผ่อนหย่อนใจเท่านั้น

¹ ภควัฒน์ ภครัตนวินิช อาจารย์พิเศษ สาขาวิชาดุริยางคศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

² สุกิจ สัตตาดกลม อาจารย์ประจำ สาขาวิชาดุริยางคศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

³ ธรรมบุญ จิตตริบุตร อาจารย์ประจำ สาขาวิชาดุริยางคศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

เอกสารอ้างอิง

- สุวิมล มธฺรส.(2564). การจัดการศึกษาในระบบออนไลน์ในยุค NEW NORMAL COVID-19. วารสารรัชต์ภาคย์ 15 (40), หน้า 36 – 38.
- วิทยา วาโย และคณะ. (2563). การเรียนการสอนแบบออนไลน์ภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของไวรัส COVID – 19 : แนวคิดและประยุกต์ใช้จัดการเรียนการสอน. วารสารศูนย์อนามัยที่ 9 14 (34), หน้า287 – 290.
- นันทิกา สุนทรธผล. (2560). การศึกษาความพึงพอใจของนิสิตต่อการจัดการเรียนการสอนผ่านกูเกิล คลาสรูมรายวิชาประวัติศาสตร์ตะวันตก. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์สาขาศาสตร์สาขาศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุพิชญ์ แก้วโพทอง และ ปชาบดี แยมสุนท. (2564). กระบวนการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ในช่วงวิกฤติ Covid-19 ของสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาในจังหวัดจันทบุรี. วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์ 8 (3), หน้า 183 – 185.
- ณัฐภัทร ดิณเวส และ ฐาปณีย์ ธรรมเมธา. (2559). การศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาออนไลน์ระบบเปิดแบบ MOOC ของอุดมศึกษาไทย. วารสารสาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์และศิลปะ มหาวิทยาลัยศิลปกร 9 (3), หน้า 1465 – 1467.
- จุฑารัตน์ นกแก้ว. (2559). การศึกษาระบบเปิด มหาวิทยาลัยเปิด การเรียนการสอนทางไกลแบบไม่มีชั้นเรียน:อัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สำนักบรรณสารสนเทศ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, หน้า 1 – 4.
- จินดามาศ มีอาษา และ ณรุทธิ์ สุทธิจิตต์. (2560). แนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาทักษะปฏิบัติเชิงโพลีคลาสสิกในหลักสูตรดนตรีระดับปริญญาตรี 12 (4), หน้า 158 – 159.
- ดิฐพงษ์ อุเทศธำรง. (2560). การพัฒนาทักษะการบรรเลงเดี่ยวสำหรับเครื่องลมทองเหลืองของนักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาดนตรีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี 8 (1), หน้า 260 – 262
- วรภพ ประสานตรี. (2564). การเปลี่ยนแปลงการเรียนการสอนปฏิบัติทางดนตรีสู่การจัดการเรียนการสอนออนไลน์จากผลกระทบวิกฤต โควิด-19. วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (Journal of Humanities and Social Sciences) ปีที่ 5 ฉบับที่ 2 (2021). หน้า 159-179.
- สิริกานต์ ทองมาก. (2564). การพัฒนารูปแบบการสอนภาษาอังกฤษในยุคความปกติใหม่. วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (Journal of Humanities and Social Sciences) ปีที่ 5 ฉบับที่ 2 (2021). หน้า 182-208.

¹ ภควัฒน์ ภครัตน์วนิช อาจารย์พิเศษ สาขาวิชาดุริยางคศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

² สุกิจ ลัดดาภรณ์ อาจารย์ประจำ สาขาวิชาดุริยางคศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

³ ธรรมบุญ จิตร์นุตร อาจารย์ประจำ สาขาวิชาดุริยางคศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ปัญหาการแปลภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย กรณีศึกษานิสิตสาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ Problems of English-Thai Translation: A Case Study of Business English Students

ภัทรา ปิ่นทะแพทย์¹

อีเมล pattra_p@rbac.ac.th โทรศัพท์ 0813274845

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาการแปลภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยของนิสิตชั้นปีที่ 3 และ 4 สาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิตจำนวน 67 คน ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยให้นิสิตแปลบทความภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยจำนวน 11 ประโยค นำมาวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลด้วยค่าความถี่และร้อยละ

ผลการศึกษาพบว่านิสิตมีแนวโน้มการแปลผิดในระดับคำมากกว่าระดับประโยค โดยพบข้อผิดพลาดที่นิสิตแปลผิดในระดับคำมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ การใช้คำที่ไม่เหมาะสมกับบริบท (ร้อยละ 51.31) การใช้คำซ้ำและพุ่มเพื่อย (ร้อยละ 12.91) และการเลือกความหมายผิด (ร้อยละ 9.15) สำหรับข้อผิดพลาดที่นิสิตแปลผิดในระดับประโยคมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ การใช้คำเชื่อมโยงความไม่เหมาะสม (ร้อยละ 40.41) การปรับปรุงกรรตุจากและกรรมจาก (ร้อยละ 32.27) และการใช้ความหมายคลุมเครือ (ร้อยละ 15.70)

คำสำคัญ : ปัญหาการแปล, การแปลภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย, การแปลระดับคำ, การแปลระดับประโยค

¹ภัทรา ปิ่นทะแพทย์ อาจารย์ประจำ สาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต

Abstract

This research aims to investigate the translation problems of 67 third-year and fourth-year undergraduate students majoring in Business English, College of International Business, Rattana Bundit University. All the 67 students are asked to translate a short English paragraph consisting of 11 sentences into Thai. The data are analyzed and presented by frequency and percentage.

Based on the errors found in the translation, students tend to make more errors in lexical-level translation than in structure-level translation. The result shows that the top-three errors found in the lexical-level translation are mismatching words and their meanings (51.31%), using word repetition (12.91%), and mistranslating words (9.15%). According to the errors found in the structure-level translation, the top-three errors are using inappropriate connectives (40.41%), converting active and passive constructions (32.27%), and translating syntactic ambiguity (15.70%).

Keywords: translation problems, English-Thai translation, lexical-level translation, structure-level translation

¹ภัทรา ปิณฑะแพทย์ อาจารย์ประจำ สาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต

บทนำ

ภาษาเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตมนุษย์และเป็นสิ่งที่ทำให้มนุษย์มีความโดดเด่นแตกต่างจากสิ่งมีชีวิตประเภทอื่น ๆ เนื่องจากมนุษย์เท่านั้นที่มีภาษาเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดความคิด ความรู้และวัฒนธรรมของตนเองผ่านภาษาซึ่งมีจำนวนมากกว่า 6,000 ภาษาทั่วโลก (Bregmann et al, 2007: 2 - 4) หนึ่งในภาษาที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในสังคมโลกตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันคือภาษาอังกฤษ เนื่องจากเป็นภาษากลางที่นิยมใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อสารและเพื่อดำรงชีวิตในด้านต่าง ๆ เช่น การศึกษา การแสวงหาความรู้ การประกอบอาชีพ การแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม เทคโนโลยีและข้อมูลข่าวสาร ตลอดจนการให้ความบันเทิงแก่คนในสังคมโลก (จ๊กกเมธ พวงทอง และ อภิษฎา ศรีเครือตอง, 2564 และ พรศิริ อุปคำ, 2557)

ภาษาอังกฤษนับเป็นภาษาที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในประเทศไทยเนื่องจากเป็นภาษาสากลที่ใช้สื่อสารในวงการต่าง ๆ เช่น วงการเศรษฐกิจ การศึกษาและการสื่อสาร และยังเป็นภาษาที่คนไทยคุ้นเคยกว่าภาษาต่างประเทศอื่น ๆ (ทิพา เทพอัศรพงศ์, 2542: 1) ถึงแม้ว่าคนไทยจะมีความคุ้นเคยกับภาษาอังกฤษมากกว่าภาษาต่างประเทศอื่น ๆ ก็ตาม แต่ผู้เรียนชาวไทยยังประสบปัญหาการเรียนและการใช้ทักษะภาษาอังกฤษอันเนื่องมาจากความแตกต่างทางตระกูลภาษาของภาษาอังกฤษและภาษาไทย กล่าวคือ ภาษาอังกฤษเป็นภาษาในตระกูลอินโดยูโรเปียน (Indo-European) ในขณะที่ภาษาไทยอยู่ในตระกูลไทกะได (Tai-Kadai) (Fromklin and Rodman, 1976: 312-312) ส่งผลให้ทั้งสองภาษามีความแตกต่างกันและทำให้ผู้เรียนชาวไทยประสบปัญหาในการเรียนภาษาอังกฤษในลักษณะต่าง ๆ ที่ไม่พบในภาษาไทย เช่น กาลและกาลลักษณะที่แสดงเวลาของเหตุการณ์ (Tenses and Aspects) พจน์ (Numbers) ที่แสดงจำนวนของภาคประธาน รวมถึงการแยกโครงสร้างทางไวยากรณ์ออกเป็นส่วนย่อยต่าง ๆ เช่น ภาคประธาน ภาคกริยา เป็นต้น (ทิพา เทพอัศรพงศ์, 2542)

จากปัญหาที่กล่าวมาไม่เพียงส่งผลต่อทักษะทั้ง 4 ได้แก่ การฟัง พูด อ่านและเขียนภาษาอังกฤษของผู้เรียนชาวไทยเท่านั้นแต่ยังส่งผลต่อการทักษะการแปลอีกด้วย การแปลเป็นทักษะที่จำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งในการนำไปต่อยอดเพื่อพัฒนาให้ทักษะทั้ง 4 ดังกล่าวให้เกิดประโยชน์และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยผู้เรียนสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ด้านการแปลเพื่อวัดระดับความรู้ของตนเอง ค้นคว้าข้อมูลที่สอดคล้องกับวิชาชีพของตนเอง (สุพรรณิ อาศักราช และคณะ, 2560:3) และยังมีบทบาทสำคัญในการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมซึ่งก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นระหว่างผู้คนต่างภาษาและวัฒนธรรมอีกด้วย (ชณัฏกร เพ็ชรวัฒนา, 2562)

ปัจจุบันนี้การแปลมีบทบาทในประเทศไทยมากยิ่งขึ้น ไม่เพียงแต่มีบทบาทในฐานะของเครื่องมือที่เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนความรู้เท่านั้น แต่ยังมีบทบาทในด้านเศรษฐกิจด้วย เนื่องจากมีรูปแบบการแปลเชิงธุรกิจมากยิ่งขึ้น เช่น เอกสารการค้า สัญญาซื้อขาย การแปลเพื่อความบันเทิงในรูปแบบของ

บทประพันธ์ เรื่องสั้น และภาพยนตร์ ตลอดจนการแปลเพื่อสร้างและเผยแพร่องค์ความรู้ในรูปแบบของเอกสารทางวิชาการ (อัญญา ไส่ศัตรุโกศล, 2548)

ด้วยเหตุผลดังที่กล่าวมาทำให้หลายสถาบันการศึกษาได้เห็นความสำคัญของการแปล รวมทั้งสาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจด้วยเช่นกัน จึงได้บรรจุให้วิชาหลักการแปล (Principles of Translation) อยู่ในหลักสูตรเพื่อให้บัณฑิตของสาขาวิชาภาษาอังกฤษได้เรียนรู้หลักการแปลที่ถูกต้องและเป็นสากล สามารถถ่ายทอดความหมายในการแปลเอกสารจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยได้อย่างถูกต้องตรงตามต้นฉบับ รวมทั้งสามารถประยุกต์ใช้หลักการแปลเพื่อต่อยอดการเรียนรู้และประกอบอาชีพของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพในอนาคต ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาและข้อผิดพลาดในการแปลภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยของนิสิตสาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ ซึ่งผลการศึกษาในครั้งนี้สามารถนำไปปรับปรุงแนวการสอน เอกสารประกอบการสอนรายวิชาหลักการแปลและรายวิชาที่เกี่ยวข้องให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้นไป รวมทั้งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้กับการทำวิจัยการแปลเอกสารประเภทอื่น ๆ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาข้อผิดพลาดในการแปลบทความภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยของนิสิตสาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจชั้นปีที่ 3 และ 4

การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องและกรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยแบ่งการทบทวนวรรณกรรมออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1) ความหมายของการแปล 2) ประเภทการแปล และ 3) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการแปลภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยของผู้เรียนชาวไทย

1) ความหมายของการแปล

นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของการแปลไว้ดังนี้

ไนดาและทาเบอร์ (Nida and Taber, 1982) ให้ความหมายของการแปลว่าเป็นการถ่ายทอดความหมายและรูปลักษณ์ของต้นฉบับไปยังผู้รับสาร โดยภาษาปลายทางที่ใช้ต้องเป็นภาษาที่เป็นธรรมชาติ มีความหมาย และมีรูปลักษณ์ที่ใกล้เคียงกับต้นฉบับมากที่สุด

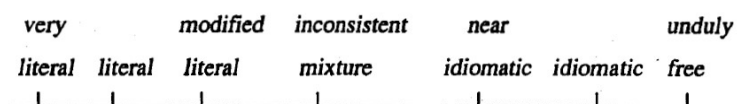
ลาร์สัน (Larson, 1984) ได้ให้นิยามของการแปลว่าเป็นการถ่ายทอดความหมายจากภาษาต้นทาง (source language) ไปยังภาษาปลายทาง (target language) สำหรับขั้นตอนของการแปลนั้นเริ่มจากกระบวนการการเปลี่ยนรูปลักษณ์ (form) ของภาษาต้นทางไปยังรูปลักษณ์ปลายทางโดยคำนึงถึงความหมายเป็นสำคัญ

สัทญวดี สายบัว (2542: 1) ให้นิยามการแปลว่าเป็นการถ่ายทอดความหมายของต้นฉบับแปลสู่บทฉบับแปล โดยต้นฉบับและบทฉบับแปลนั้นมีความแตกต่างกันในเรื่องของคำ การเรียบเรียงคำและประโยค แต่ต้นฉบับแปลและบทฉบับแปลต้องสื่อความหมายเดียวกัน

¹ภัทรา ปินทะแพทย์ อาจารย์ประจำ สาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ คณะวิทยาศาสตร์ มหวิทยาลัยรัตนบัณฑิต

จากนิยามของการแปลดังที่กล่าวมาสรุปได้ว่าการแปลคือการถ่ายทอดความหมายจากภาษาต้นฉบับไปเป็นภาษาฉบับแปล ไม่เพียงถ่ายทอดใจความสำคัญให้ครบถ้วนสมบูรณ์เท่านั้น แต่ต้องสามารถถ่ายโอนความคิดด้านค่านิยมและวัฒนธรรมของภาษาต้นฉบับได้อย่างสมบูรณ์อีกด้วย

2) ประเภทการแปล

ภาพที่ 1: ประเภทการแปล (Larson, 1984: 15)

การแปลในยุคแรกเกิดขึ้นจากนักปรัชญาผู้มีความรู้และต้องการเผยแพร่ศาสนาที่ตนนับถือไปยังผู้อื่นที่ใช้ภาษาต่างจากตน ดังนั้นการแปลในยุคนี้ค่อนข้างจะให้ความเคารพกับต้นฉบับเพราะถือว่าเป็นภาษาที่ศักดิ์สิทธิ์ นักแปลจึงยึดติดกับรูปภาษาของต้นฉบับแบบชนิดที่เรียกว่าการแปลแบบคำต่อคำ (literal translation) ผลที่เกิดขึ้นคือภาษาฉบับแปลจะไม่เป็นธรรมชาติและสื่อความหมายได้ไม่ชัดเจน ซึ่งโดยทั่วไปแล้วนักแปลมักจะนิยมแปลแบบ Modified literal ซึ่งจะมีการดัดแปลงแก้ไขรูปภาษาให้เข้ากับภาษาฉบับแปลมากยิ่งขึ้น ทำให้ภาษาฉบับแปลมีความเป็นธรรมชาติมากยิ่งขึ้นแต่ถึงอย่างไรก็ยังไม่สามารถสื่อความได้ชัดเจนเท่าที่ควร (อัจฉรา ไส้ศรีตรึง, 2554:17) ส่วน inconsistent mixture คือการแปลในลักษณะผสมผสานการแปลโดยอาจใช้ literal เพื่อถ่ายทอดหน่วยไวยากรณ์ แต่ใช้ idiomatic เพื่อถ่ายทอดความหมาย (สุพรรณิ ปันมณี, 2562:17)

การแปลที่ดีตามที่เสนอของลาร์สันคือการแปลแบบ Idiomatic ซึ่งเป็นการแปลที่ยึดผู้รับสารเป็นหลัก กล่าวคือ เป็นการแปลที่ถ่ายทอดความหมายจากภาษาต้นฉบับสู่รูปภาษาฉบับแปลได้อย่างเป็นธรรมชาติโดยผู้อ่านไม่รู้สีกว่างานที่ตนกำลังอ่านคืองานแปล แต่เหมือนเป็นงานที่เขียนขึ้นมาใหม่ในภาษาฉบับแปล และยังคงสื่อความหมายตามต้นฉบับได้อย่างครบถ้วนและสมบูรณ์ ซึ่งการแปลลักษณะนี้ถือเป็นการแปลในอุดมคติสำหรับนักแปล อย่างไรก็ตามในความเป็นจริงการแปลโดยทั่วไปส่วนใหญ่มักเป็นการผสมผสานกันระหว่างการแปลแบบ Literal และ Idiomatic

การแปลประเภทสุดท้ายเป็นการแปลที่อาจไม่เป็นที่ยอมรับสำหรับนักแปลเนื่องจากการไม่รักษาความถูกต้องหรือใจความสำคัญของสารในต้นฉบับ นั่นคือการแปลแบบ Free Translation และ Unduly Free ซึ่งถือว่าการแปลแบบอิสระหรือการแปลแบบเสรี โดยนำเพียงความคิดหลัก ๆ ของต้นฉบับมาเปลี่ยนแปลงแก้ไขใหม่ เช่น การเพิ่ม ลด หรือตัดทอนข้อความของต้นฉบับออกไป ถึงแม้รูปภาษาฉบับแปลจะเป็นธรรมชาติก็ตาม แต่การสื่อความหมายหลักอาจแตกต่างอย่างสิ้นเชิงจากต้นฉบับ ดังนั้นการแปลประเภทนี้จึงไม่เป็นที่นิยมสำหรับนักแปลเท่าที่ควร

¹ภัทรา ปินทะแพทย์ อาจารย์ประจำ สาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ คณะวิทยาศาสตร์ มหวิทยาลัยรัตนบัณฑิต

3) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการแปลภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยของผู้เรียนชาวไทย

พรชัย พรวิริยะกิจและวรินทร์ แดนดี (2558) ศึกษาความผิดพลาดทางโครงสร้างและความหมายในการแปลภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสากล มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก โดยใช้แบบทดสอบการแปลภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยจำนวน 20 ข้อ ผลการศึกษาพบว่านักศึกษาแปลผิดพลาดจำนวน 151 แห่งโดยแบ่งเป็นการแปลผิดทางไวยากรณ์ 74 แห่ง เช่น การแปลผิดเรื่องกาล (tense) และประโยคกรรมวาจก (Passive voice) และแปลผิดด้านความหมาย 77 แห่งเนื่องจากการเข้าใจผิดของความหมายของคำพ้องกริยา วลี และสำนวน

จุฑามณี ทิพราช และคณะ (2560) ศึกษาแนวโน้มการแปลภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยผิดในระดับคำ วลี และประโยคของนักศึกษาวิชาภาษาอังกฤษและภาษาอังกฤษธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี พบว่ามีการแปลผิดพลาด 4 ประเภท ได้แก่ การแปลผิด การแปลขาด การแปลเกิน และการเรียงคำและวลีผิด สาเหตุของความผิดพลาดนั้นเกิดจากการไม่เข้าใจความหมายของคำในบริบทและโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์ของภาษาอังกฤษ นอกจากนี้ยังพบว่าไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถทางภาษาอังกฤษกับการแปลผิด

สุพรรณิ อาศัยราช และคณะ (2560) ศึกษาปัญหาและกลวิธีที่แปลบทความทางการศึกษาภาษาอังกฤษเป็นไทยของนิสิตสาขาภาษาอังกฤษศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ผลการศึกษาพบว่ นิสิตใช้กลวิธีการแปลระดับคำมากที่สุด โดยใช้การเติมคำเพื่ออธิบายเพิ่มเติมและการตัดคำทิ้งไป ส่วนกลวิธีการแปลในระดับประโยคที่นิยมใช้การเปลี่ยนโครงสร้างคำและการปรับเรียงประโยคใหม่ ปัญหาที่พบในการแปลคือ การขาดความรู้ทางด้านโครงสร้างของคำ ความรู้ทางด้านวัฒนธรรมเจ้าของภาษาหรือความรู้เฉพาะทาง

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการแปลบทความภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยของผู้เรียนชาวไทยพบว่างานวิจัยส่วนใหญ่มุ่งเน้นศึกษาวิธีการแปลและข้อผิดพลาดในการแปล ซึ่งผลการศึกษาในภาพรวมพบว่าผู้เรียนมีข้อผิดพลาดในการแปลอยู่ 2 ระดับนั้นคือระดับคำและระดับประโยค ซึ่งอาจไม่ได้จำแนกรายละเอียดเกี่ยวกับข้อผิดพลาดในการแปลแต่ละประเภทอย่างชัดเจน ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาการข้อผิดพลาดในการแปลบทความภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยของนิสิตสาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ และจัดประเภทข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นในการแปล ซึ่งสามารถนำไปเป็นตัวอย่างประกอบเพื่อให้เห็นภาพรวมและเกิดความเข้าใจในการสอนการแปลมากยิ่งขึ้น สามารถนำไปปรับปรุงแนวการสอน เอกสารประกอบการสอนแปลให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น รวมทั้งสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการศึกษาการแปลในลักษณะอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องได้เช่นกัน

¹ภัทรา ปินทะแพทย์ อาจารย์ประจำ สาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต

วิธีวิจัย

ผู้วิจัยแบ่งวิธีการวิจัยออกเป็น 3 ส่วนได้แก่ 1) กลุ่มตัวอย่าง 2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 3) การเก็บรวบรวมข้อมูล และ 4) การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่เกี่ยวข้อง

1) กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นิสิตชั้นปีที่ 3 จำนวน 36 คน และ นิสิตชั้นปีที่ 4 จำนวน 31 คน รวมทั้งสิ้น 67 คน จากสาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต ที่ผ่านการเรียนวิชาหลักการแปล (Principles of Translation)

2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบทดสอบการแปลจากภาษาอังกฤษเป็นไทย แบบทดสอบนี้เป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดความสามารถด้านการแปลภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย เป็นบทความประเภทให้ความรู้จำนวน 1 ย่อหน้า ประกอบด้วย 11 ประโยค โดยนิสิตแต่ละคนต้องแปลให้ครบคนละ 11 ประโยค ดังนั้นจะได้จำนวนประโยคที่แปลจากต้นฉบับภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยได้ทั้งหมด 737 ประโยค ($76 \text{ (จำนวนนิสิต)} \times 11 \text{ (จำนวนประโยคทดสอบการแปล)} = 737 \text{ (จำนวนประโยคฉบับแปลภาษาไทย)}$)

2.2 เครื่องมือทางสถิติ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ คือ ร้อยละ

3) การเก็บรวบรวมข้อมูล

เมื่อผู้วิจัยสร้างและทดลองใช้แบบทดสอบการแปลเรียบร้อยแล้ว จึงนัดนิสิตเพื่อทดสอบการแปลภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย สถานที่ในการทดสอบคือห้องเรียนในมหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิตที่มีแสงสว่างเพียงพอและปราศจากเสียงรบกวน เมื่อนิสิตมาครบแล้วผู้วิจัยชี้แจงถึงวัตถุประสงค์ของการทดสอบ และชี้แจงว่าการทดสอบครั้งนี้ไม่มีผลกระทบต่อผลการเรียนในวิชาใด ๆ กลุ่มตัวอย่างจะไม่ได้มีการเปิดเผยชื่อจริงและคะแนนทดสอบสู่สาธารณชน การทดสอบครั้งนี้ใช้เวลา 2 ชั่วโมง นิสิตสามารถใช้พจนานุกรมประเภทสิ่งพิมพ์ได้เพื่อค้นหาคำศัพท์ที่ไม่ทราบความหมายและเป็นตัวเลือกในการใช้คำศัพท์ของนิสิต

เมื่อนิสิตทำแบบทดสอบเสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยจึงนำแบบทดสอบไปตรวจเพื่อให้คะแนน และหาข้อผิดพลาดในการแปลภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย รายละเอียดในการตรวจ วิเคราะห์ข้อผิดพลาดในการแปลและให้คะแนนแบบทดสอบผู้วิจัยจะขอลงในหัวข้อถัดไป

4) การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่เกี่ยวข้อง

เมื่อกลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบการแปลภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยแล้ว ผู้วิจัยจึงนำแบบทดสอบไปตรวจเพื่อหาข้อผิดพลาดในการแปลและให้คะแนนการแปล โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนตามลักษณะการแปลที่ดีของ บรานเวลล์ (Branwell, 1980: 7) ดังนี้

งานแปลที่ดีมีลักษณะ 3 ประการ (CAN) (Barnwell, 1980: 7) ดังนี้

¹ภัทรา ปินทะแพทย์ อาจารย์ประจำ สาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต

1. งานแปลมีความถูกต้องและเชื่อถือได้ สื่อความหมายครบถ้วน ไม่ตัดต่อดัดแปลงแต่งเติมหรือลดทอนความหมายหลักของต้นฉบับ (Accurate = A)
 2. งานแปลต้องมีความชัดเจน ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย สื่อสารได้อย่างชัดเจน อ่านแล้วไม่กำกวมจนสามารถตีความได้หลายอย่าง (Clarity = C)
 3. งานแปลต้องมีความเป็นธรรมชาติ รูปภาษาฉบับแปลต้องสละสลวย เป็นธรรมชาติและลื่นไหล เมื่ออ่านแล้วรู้สึกว่าเป็นงานเขียนใหม่ของภาษาฉบับแปล (Naturalness = N)
- ผู้วิจัยนำเกณฑ์ทั้ง 3 ประการมาพิจารณาและให้คะแนนการแปลของนิสิต หากประโยคใดมีครบทั้ง 3 ลักษณะจะได้ 1 คะแนนดังแสดงในตารางที่ 1

ประโยค ที่	ประโยค ทดสอบ การ แปล (ต้นฉบับ)	นิสิต คนที่	ภาษาฉบับ แปล	เกณฑ์การให้คะแนน (Barnwell, 1980: 7)				ข้อผิดพลาดในการแปล
				ถูกต้อง (A)	ชัดเจน (C)	เป็น ธรรมชาติ (N)	คะแนน (1)	
1	She is fined for smoking in forbidden area.	1	เธอสบาย สำหรับการ สูบบุหรี่ในที่ ที่ถูกหวง ห้าม	X	X	X	0	แปลกริยาหลัก Fine ผิด จึง สื่อความหมายผิดทั้ง ประโยค fine แปลว่า “ปรับ” ไม่ใช่ “สบาย”
		2	เธอถูกปรับ สำหรับการ สูบบุหรี่ในที่ ที่หวงห้าม	√	√	X	0.7	ชัดเจนพอที่จะสื่อความได้ แต่เมื่ออ่านแล้วรู้สึกเป็น ภาษาฉบับแปลที่ยังติดรูป ภาษาของต้นฉบับมาก เกินไปไม่เป็นธรรมชาติ เนื่องจากแปล for เป็น “สำหรับ” ไม่เหมาะสมกับ บริบท (การเลือกใช้คำไม่ เหมาะสม)
		3	เธอถูกปรับ ฐานสูบบุหรี่ ในที่หวงห้าม	√	√	√	1	ไม่พบข้อผิดพลาด สื่อความ ชัดเจนและลื่นไหลเป็น ธรรมชาติ

ตารางที่ 1 : เกณฑ์การให้คะแนนการแปลภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย

จากนั้นผู้วิจัยจะนับความถี่ว่ามีจำนวนข้อผิดพลาดเกิดขึ้นกี่ประเภทและแต่ละประเภทมีจำนวนความถี่เท่าไร และนำความถี่เหล่านั้นมาคำนวณและนำเสนอในรูปของร้อยละ

¹ภัทรา ปินทะแพทย์ อาจารย์ประจำ สาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต

ผลการวิจัย

จากการทดสอบความสามารถการแปลโดยให้นิสิตสาขาวิชาภาษาอังกฤษชั้นปีที่ 3 และ 4 แปลบทความภาษาอังกฤษเป็นไทย จำนวน 11 ประโยค รวมจำนวนทั้งสิ้น 737 ประโยค พบว่านิสิตมีข้อผิดพลาดในการแปลทั้งหมด 956 ครั้ง โดยสามารถจำแนกข้อผิดพลาดดังกล่าวออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1) ข้อผิดพลาดในการแปลภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยระดับคำจำนวน 612 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 64.02 ครั้ง และ 2) ข้อผิดพลาดในการแปลภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยจำนวน 344 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 35.98

1) ข้อผิดพลาดในการแปลภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยระดับคำ

ข้อผิดพลาดระดับคำเป็นข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นในการแปลระดับคำ เช่น การเลือกใช้คำประเภทต่าง ๆ การใช้คำทับศัพท์ เป็นต้น ซึ่งข้อผิดพลาดในระดับคำที่พบในการแปลภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยมีทั้งสิ้นจำนวน 612 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 64.02 และสามารถแบ่งได้ 8 ประเภทดังแสดงในตารางที่ 2

ลำดับที่	ข้อผิดพลาดระดับคำ	ความถี่ที่พบ (ครั้ง)	ร้อยละ
1	การใช้คำที่ไม่เหมาะสมกับบริบท	314	51.31
2	การใช้คำซ้ำและฟุ่มเฟือย	79	12.91
3	การเลือกความหมายผิด	56	9.15
4	การใช้ทับศัพท์ไม่ถูกต้อง	53	8.66
5	การใช้ระดับภาษาไม่เหมาะสม	33	5.39
6	การแปลเกิน	32	5.23
7	การละการแปลบางคำ	27	4.41
8	การใช้คำที่มีความหมายกว้าง	18	2.94
รวม		612	100

ตารางที่ 2: ประเภทความผิดระดับคำของการแปล

1. การใช้คำที่ไม่เหมาะสมกับบริบท

จากข้อมูลพบว่านิสิตใช้คำที่ไม่เหมาะสมกับบริบทมากที่สุด จำนวน 314 ครั้งคิดเป็นร้อยละ 51.31 ซึ่งผู้แปลอาจไม่ได้พิจารณาการใช้คำเหล่านี้อย่างถี่ถ้วน จึงทำให้เลือกใช้คำในบริบทที่ไม่เหมาะสม ส่งผลให้การแปลขาดความเป็นธรรมชาติในภาษาฉบับแปลดังตัวอย่างที่ 1

ตัวอย่างที่ 1

ต้นฉบับ(ภาษาอังกฤษ)	The company <i>wants to take on more responsibility</i> and make its <i>contribution to saving</i> our environment.
ฉบับแปลของนิสิต (ภาษาไทย)	ทางบริษัทต้องการรับผิดชอบมากขึ้นและสร้างสนับสนุนถึงการประหยัดทรัพยากรสิ่งแวดล้อมของพวกเขา

¹ภัทรา ปินทะแพทย์ อาจารย์ประจำ สาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ คณะวิเทศธุรกิจ มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต

	เรา
ควรแปลว่า	ทางบริษัทต้องการแสดงความรับผิดชอบมากขึ้นและมีส่วนร่วมในการรักษาสิ่งแวดล้อมของเรา

ตัวอย่างที่ 1 จะพบว่าเมื่ออ่านภาษาฉบับแปลในภาพรวมอาจพอเข้าใจได้ว่าผู้แปลต้องการสื่อสารอะไร แต่ภาษาที่ใช้ฟังดูแปลกประหลาดไม่เป็นธรรมชาติ นั่นเป็นเพราะว่าเลือกใช้คำไม่เหมาะสมกับบริบทหรือจับคู่คำกับความหมายผิด เช่น “The company wants to take on more responsibility.....” ผู้แปลแปลว่า “ทางบริษัทต้องการแสดงความรับผิดชอบมากขึ้น” เมื่อเทียบกับต้นฉบับแล้วผู้แปลแปลไม่ผิด เพียงแต่อาจต้องปรับคู่คำให้เหมาะสมกับคำว่า “ความรับผิดชอบ” นั่นคือ “แสดงความรับผิดชอบ” จึงจะเหมาะสมกว่า

ในขณะเดียวกัน “.....makes its contribution to saving our environment.” มีหลายคำในต้นฉบับที่เป็นคำหลายความหมาย หากเลือกคำที่ไม่เหมาะสมกับบริบทจะทำให้การสื่อความหมายผิดไป เช่น คำว่า “contribution” มีความหมายว่า ก่อให้เกิด, มีส่วนร่วม เมื่อพิจารณาต้นฉบับแล้วควรจับคู่ “contribute” กับความหมาย “มีส่วนร่วม” จึงจะเหมาะสมกว่า เช่นเดียวกับกับคำว่า “saving” ที่มีความหมายว่า ประหยัด, ออม, เก็บรักษา, สงวน หรือ ช่วย ซึ่งในบริบทนี้ควรจับคู่ความหมายกับคำว่า “(เก็บ) รักษา” จะเหมาะสมที่สุด และสามารถแปลในภาพรวมได้ว่า “.....มีส่วนร่วมในการรักษาสิ่งแวดล้อมของเรา”

2. การใช้คำซ้ำกันและคำฟุ่มเฟือย

พบการใช้คำซ้ำกัน 79 ครั้งคิดเป็นร้อยละ 12.91 ซึ่งผู้แปลใช้คำซ้ำคำศัพท์เดียวกันซ้ำกันหลายครั้งหรือใช้คำฟุ่มเฟือยที่มีความหมายซ้ำซ้อนกัน ทำให้รูปภาษาฉบับแปลไม่กระชับเท่าที่ควรดังตัวอย่างที่ 2

ตัวอย่างที่ 2

ต้นฉบับ (ภาษาอังกฤษ)	Coca-cola, the world's largest soft drink corporation, is planning to <u>recycle</u> all of its bottles and cans by 2030.
ฉบับแปลของนิสิต (ภาษาไทย)	โคคา โคล่า บริษัทน้ำอัดลมที่ใหญ่ที่สุดในโลก <u>บริษัทมีแผนการว่าจะรีไซเคิลน้ำขวดและกระป๋องน้ำอัดลมกลับมาใช้ใหม่ภายในปี ค.ศ.2030</u>
ควรแปลว่า	โคคา-โคล่า บริษัทน้ำอัดลมที่ใหญ่ที่สุดในโลกวางแผนนำขวดและกระป๋องน้ำอัดลมมาใช้ใหม่ภายในปี ค.ศ.2030 (แปลแบบอธิบายคำศัพท์ “recycle”) โคคา-โคล่า บริษัทน้ำอัดลมที่ใหญ่ที่สุดในโลกวางแผนรีไซเคิลขวดและกระป๋องน้ำอัดลมภายในปี ค.ศ.2030 (แปลแบบการใช้ทับศัพท์ “recycle”)

จากตัวอย่างที่ 2 จะเห็นได้ว่าผู้แปลใช้คำว่า “บริษัท” ซ้ำกันถึงสองครั้ง ซึ่ง “บริษัท” ในคำที่สองควรตัดออกไปเพราะปรากฏคำเดียวกันด้านหน้าอยู่แล้ว นอกจากนี้ยังมี “....มีแผนการว่าจะรีไซเคิลน้ำขวดและกระป๋องน้ำอัดลมกลับมาใช้ใหม่ภายในปี ค.ศ.2030” ตรงนี้อ่านแล้วจะพบว่าใช้คำฟุ่มเฟือย นั่นคือ “....มีแผนการว่าจะ.....” ควรเปลี่ยนเป็น “วางแผน (ตามด้วยกริยาทันที)” จะกระชับกว่า และยังมี “.....รีไซเคิลน้ำขวดและกระป๋องน้ำอัดลมกลับมาใช้ใหม่.....” ตรงนี้หากมองโดยผิวเผินอาจเป็นการแปล

ขยายความให้ต้นฉบับมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น แต่เมื่อพิจารณาเรื่องการสื่อความหมายแล้วจะพบว่าเป็นการใช้คำฟุ่มเฟือย เนื่องจากคำว่า “รีไซเคิล” ถือเป็นคำทับศัพท์ที่คนไทยใช้บ่อยและเข้าใจความหมายได้อย่างชัดเจนอยู่แล้ว ดังนั้นไม่ควรอธิบายหรือขยายความเพิ่มเติมว่า “...นำขวดและกระป๋องน้ำอัดลมกลับมาใช้ใหม่....” แต่ควรใช้เลือกแค่อย่างใดอย่างหนึ่งระหว่างการเลือกใช้ทับศัพท์ “รีไซเคิล” หรือเลือกการอธิบายทับศัพท์ “นำขวดและกระป๋องกลับมาใช้ใหม่” ก็เพียงพอแล้วและทำให้รูปภาษาในฉบับแปลมีความกระชับมากยิ่งขึ้น

3. การเลือกความหมายผิด

พบความถี่การเลือกความหมายผิดจำนวน 56 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 9.15 ซึ่งการเลือกความหมายผิดเกิดจากการอ่านหรือการตีความต้นฉบับผิด จึงทำให้ถ่ายทอดความหมายผิดโดยอาจเลือกใช้คำหรือไวยากรณ์ผิด ทำให้ความหมายไม่ตรงกับที่ต้องการโดยที่ผู้แปลอาจไม่รู้ตัว ซึ่งอาจเป็นความผิดพลาดโดยที่ไม่ได้ตั้งใจ (unintended mistranslation) (สุพรรณิ ปันมณี, 2562: 49) ดังตัวอย่างที่ 3

ตัวอย่างที่ 3

ต้นฉบับ (ภาษาอังกฤษ)	<i>Greenpeace</i> , one of the most important environmental organization, has welcomed the move but also said that the company should focus especially on reducing the amount of plastic that is produced.
ฉบับแปลของนิสิต (ภาษาไทย)	<u>พื้นที่สีเขียว</u> คือสิ่งที่สำคัญที่สุดอย่างหนึ่งด้านองค์กรสิ่งแวดล้อม ยินดีกับการเคลื่อนไหว แต่ยังคงด้วยว่า บริษัทบริษัทควรจะเน้นที่การลดปริมาณพลาสติกที่ผลิต โดยเฉพาะขวดพลาสติก
ควรแปลว่า	<u>กรีนพีซ</u> หนึ่งในองค์กรด้านสิ่งแวดล้อมที่สำคัญที่สุดได้ยินดีกับการเคลื่อนไหวดังกล่าว และยังคงส่งเสริมว่าบริษัทควรให้ความสำคัญเป็นพิเศษกับการลดจำนวนการผลิตพลาสติก

จากตัวอย่างที่ 3 พบว่าผู้แปลอาจตีความต้นฉบับผิด โดยตีความให้คำว่า “Greenpeace” เป็นนามวลี (noun phrase) ซึ่งประกอบด้วย “Green” ที่เป็นคำคุณศัพท์ (adjective) ทำหน้าที่ขยายคำนามหลัก (noun) “peace” จึงแปลเป็น “พื้นที่สีเขียว” นั่นเอง ซึ่งแท้จริงแล้ว “Greenpeace” เป็นวิสามานยนามหรือชื่อเฉพาะ (proper noun) ขององค์กรที่ไม่จำเป็นต้องแปลสามารถใช้ทับศัพท์โดยถ่ายเสียงออกมาเป็นตัวอักษรไทยตามเกณฑ์ของราชบัณฑิตได้เป็น “กรีนพีซ”

4. การใช้ทับศัพท์ไม่ถูกต้อง

โดยทั่วไปการทับศัพท์มักใช้กับกิจกรรมหรือความคิดที่ยังไม่มีการบัญญัติศัพท์ขึ้น เช่น “football” ยังไม่มีการบัญญัติศัพท์ไทยดังนั้นจึงใช้ทับศัพท์ว่า “ฟุตบอล” แทนซึ่งการทับศัพท์จะใช้หลักการถ่ายเสียงภาษาอังกฤษออกมาเป็นตัวอักษรไทย โดยที่เสียงที่ถ่ายออกมาเป็นอักษรไทยเมื่อออกเสียงแล้วมีความใกล้เคียงกับเสียงของภาษาเดิมมากที่สุด (สัจฉริย สายบัว, 2542: 57-58)

จากการแปลของนิสิตพบการใช้คำทับศัพท์ไม่ถูกต้องจำนวน 53 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 8.66 ซึ่งการใช้ทับศัพท์ผิดส่วนใหญ่ของผู้แปลเนื่องมาจากการขาดความรู้ในการถ่ายเสียงภาษาอังกฤษเป็นตัวอักษรไทย

¹ภัทรา ปินทะแพทย์ อาจารย์ประจำ สาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ คณะวิทศธุรกิจ มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต

อย่างถูกต้องและให้ใกล้เคียงกับเจ้าของภาษามากที่สุด ซึ่งการถอดตัวอักษรไม่ควรถอดตามอำเภอใจแต่ควรอ้างอิงจากหลักเกณฑ์การถ่ายเสียงเป็นตัวอักษรของราชบัณฑิตยสถานเพื่อให้ได้มาตรฐานสากลเดียวกัน (สัญญาวิ สายบัว, 2542: 57-62; สุพรรณิ ปันมณี, 2562: 85)

ตัวอย่างที่ 4

ต้นฉบับ(ภาษาอังกฤษ)	<i>Coca-Cola plans</i> to work together with local governments and environmental groups.
ฉบับแปลของนิสิต (ภาษาไทย)	<u>โคคาโคละมีแพลน</u> ที่จะทำงานร่วมกับองค์กรส่วนท้องถิ่นและกลุ่มสิ่งแวดล้อม
ควรแปลว่า	<u>โคคา-โคลาวางแผน</u> ร่วมงานกับหน่วยงานท้องถิ่นของรัฐบาลและกลุ่มสิ่งแวดล้อม

จากตัวอย่างที่ 4 จะพบว่าผู้แปลไม่แปลคำศัพท์ 2 คำ ได้แก่ “Coca-Cola” และ “plan” แต่เลือกใช้การทับศัพท์แทนโดยคำแรก “Coca-Cola” เป็นคำวิสามานยนาม (proper noun) ไม่มีบัญญัติศัพท์ จึงต้องใช้ทับศัพท์ แต่ผู้แปลทับศัพท์ไม่ถูกต้องเนื่องจากถ่ายเสียงออกมาไม่ถูกต้องตามสำเนียงของเจ้าของภาษา “Coca-Cola” ควรถ่ายเสียงเป็น “โคคา-โคลา” ส่วนคำที่สอง “plan” นั้นจริง ๆ แล้วมีบัญญัติศัพท์นี้ในพจนานุกรม หมายถึง วางแผน แต่ผู้แปลเลือกใช้ทับศัพท์แทนแต่ถ่ายเสียงไม่ถูกต้องเช่นกันเป็น “แพลน (pran)” ซึ่งควรถ่ายตัวอักษรไทยเป็น “แพลน” จะได้สำเนียงที่ใกล้เคียงกับคำว่า “plan”

อย่างไรก็ตามบทความนี้เป็นบทความที่ให้ความรู้แก่คนทั่วไป ตามความเห็นของผู้วิจัยคิดว่าควรเลือกแปล “plan” เป็นภาษาไทยว่า “วางแผน” เนื่องจากเป็นบัญญัติที่พบความหมายในพจนานุกรม จึงไม่จำเป็นต้องใช้ทับศัพท์ นอกจากนี้การแปล “plan” เป็นภาษาไทยว่า “วางแผน” ทำให้ผู้อ่านโดยทั่วไปที่ไม่เข้าใจภาษาอังกฤษสามารถเข้าใจได้ด้วย

5. การใช้ระดับภาษาไม่เหมาะสม

ระดับภาษาหรือลีลาภาษาเป็นสิ่งแสดงถึงความเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ รวมทั้งแสดงถึงระดับความสัมพันธ์ของผู้อ่านและผู้เขียน ซึ่งงานวิจัยนี้ผู้วิจัยเลือกต้นฉบับเป็นบทความประเภทให้ความรู้กับบุคคลทั่วไป ดังนั้นระดับภาษาจะค่อนข้างสุภาพหรือกึ่งทางการ

ตัวอย่างที่ 5

ต้นฉบับ(ภาษาอังกฤษ)	The company <i>wants to take on more responsibility</i> and make its contribution to saving our environment.
ฉบับแปลของนิสิต (ภาษาไทย)	บริษัท <u>อยากมีความรับผิดชอบมากขึ้น</u> และมีส่วนร่วมในการรักษาสีเขียวของเรา <u>นะจ๊ะ</u>
ควรแปลว่า	ทางบริษัท <u>ต้องการแสดงความรับผิดชอบมากขึ้น</u> และมีส่วนร่วมในการรักษาสีเขียวของเรา

จากการแปลของนิสิตพบว่าการใช้ระดับภาษาหรือลีลาภาษาที่ไม่เหมาะสม 33 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 5.39 ดังตัวอย่างที่ 5 ซึ่งผู้แปลเลือกใช้คำศัพท์ที่มีความหมายสอดคล้องตรงกับต้นฉบับ แต่อาจมีระดับภาษาที่ไม่เหมาะสม เนื่องจากเป็นบทความที่ให้ความรู้ (informative) ดังนั้นความมุ่งหมายอันดับหนึ่งคือ

¹ภัทรา ปินทะแพทย์ อาจารย์ประจำ สาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต

การให้ข้อมูลที่ถูกต้อง ระดับภาษาจึงค่อนข้างเป็นทางการ (สัญญาวิ สายบัว, 2542: 80) แต่ผู้แปลเลือกใช้คำว่า “อยากมีความรับผิดชอบ” ซึ่งค่อนข้างเป็นภาษาพูดมากกว่าภาษาเขียนจึงควรปรับเป็น “ต้องการแสดงความรับผิดชอบ” จะเหมาะสมกว่า รวมทั้งไม่ควรลงท้ายประโยคด้วยคำลงท้าย “นะจ๊ะ” ซึ่งแสดงความสนิทสนมกับผู้อ่านจนเกินไปและเป็นการเปลี่ยนลีลาการเขียนของต้นฉบับ ส่งผลให้บทแปลไม่เป็นทางการและขาดความน่าเชื่อถืออีกด้วย

6. การแปลเกิน

การแปลเกินไม่ใช่การแปลเพื่อเพิ่มเติมข้อมูลที่จำเป็นให้กับต้นฉบับ แต่เป็นการเติมความหมายที่ไม่มีในต้นฉบับตามความพอใจหรือเพื่อออกความเห็นและแสดงความรู้สึกของผู้แปล ทำให้ภาษาฉบับแปลสื่อความหมายผิดเพี้ยนไปจากต้นฉบับ

ในการแปลครั้งนี้พบว่าผู้แปลแปลความหมายเกินกว่าข้อมูลที่มีในต้นฉบับ 32 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 5.23 ดังตัวอย่างที่ 6 จะพบว่าไม่มี “ผลกำไร” ในต้นฉบับแต่มาปรากฏในฉบับแปลสาเหตุอาจเกิดจากการวิเคราะห์ต้นฉบับผิดพลาดหรือเป็นการแสดงความรู้สึกของผู้แปล จึงทำให้การสื่อความหมายในฉบับแปลไม่ตรงกับฉบับ

ตัวอย่างที่ 6

ต้นฉบับ(ภาษาอังกฤษ)	The company said it wants to increase the amount of material that can be recycled in its products.
ฉบับแปลของนิสิต (ภาษาไทย)	บริษัทกล่าวว่าต้องการ <u>เพิ่มผลกำไร</u> และส่วนประกอบที่ทำให้บรรจุภัณฑ์นำกลับไปใช้งานใหม่
ควรแปลว่า	ทางบริษัทได้กล่าวว่าต้องการเพิ่มสารที่ทำให้บรรจุภัณฑ์สามารถรีไซเคิลได้/นำกลับมาใช้งานใหม่ได้

7. การละการแปลบางคำ

การละการแปลบางคำ คือ การที่ผู้แปลตัดข้อความหรือใจความสำคัญที่ปรากฏในต้นฉบับออกไป ส่งผลให้ความหมายหรือใจความสำคัญในฉบับแปลไม่ครบถ้วน หรือสื่อความหมายผิดเพี้ยนไป จากข้อมูลพบว่าผู้แปลละการแปลบางคำ 27 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 4.41 ดังตัวอย่างที่ 7

ตัวอย่างที่ 7

ต้นฉบับ (ภาษาอังกฤษ)	On the other side, Coca-Cola has also stated that packaging is important because <i>it can reduce the amount of spoilt food and can extend the shelf life of food products.</i>
ฉบับแปลของนิสิต (ภาษาไทย)	อีกด้านหนึ่งโคคาโคลายังระบุอีกว่าบรรจุภัณฑ์มีความสำคัญเพราะ <u>สามารถลดปริมาณพลาสติกที่ผลิต</u>
ควรแปลว่า	นอกจากนี้ โคคา-โคลายังได้กล่าวอีกว่าบรรจุภัณฑ์นั้นมีความสำคัญเนื่องจากช่วยลดปริมาณอาหารเน่าเสียและยังช่วยยืดอายุการเก็บรักษาสลิตภัณฑ์อาหารให้นานยิ่งขึ้นด้วย

จากตัวอย่างที่ 7 จะพบว่าผู้แปลแปลความได้ไม่ครบในส่วนของการให้เหตุผลซึ่งนับเป็นใจความสำคัญยิ่งในต้นฉบับ โดยให้เหตุผลเพียงว่า “...เพราะสามารถลดปริมาณพลาสติกที่ผลิต” ซึ่งไม่ตรงกับ

¹ภัทรา ปินทะแพทย์ อาจารย์ประจำ สาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต

ต้นฉบับอีกด้วย ดังนั้นควรแปลให้สื่อความหมายครบตามต้นฉบับว่า “เนื่องจาก (บรรจุภัณฑ์) ช่วยลดปริมาณอาหารเน่าเสียและยังช่วยยืดอายุการเก็บรักษาผลิตภัณฑ์อาหารให้นานยิ่งขึ้นด้วย”

8. การใช้คำที่มีความหมายกว้าง

การใช้คำที่มีความหมายกว้าง คือ การที่ผู้แปลเลือกใช้คำที่มีความหมายกว้างเพื่อครอบคลุมความหมายของคำในต้นฉบับ (สัญญาวิ สายบัว, 2542: 68) เช่น ในต้นฉบับแปลมีคำว่า “นกกะจิบ” ซึ่งผู้แปลไม่ได้แปลคำศัพท์ดังกล่าวแบบตรงตัวแต่กลับเลือกใช้คำศัพท์ที่มีความหมายกว้างกว่าหรือจำแนกประเภทแบบกว้าง ๆ เช่น “นก” เป็นต้น ในการแปลของผู้แปลพบว่ามีความถี่การใช้คำที่มีความหมายกว้างจำนวน 18 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 2.94 ดังตัวอย่างที่ 8

ตัวอย่างที่ 8

ต้นฉบับ (ภาษาอังกฤษ)	Coca-Cola has announced a campaign called "World Without Waste"
ฉบับแปลของนิสิต (ภาษาไทย)	โคคา-โคล่า ได้ประกาศแคมเปญที่เรียกว่า “World Without Waste” หรือ “โลกที่ปราศจากของเสีย” นั่นเอง
ควรแปลว่า	โคคา-โคล่าได้ประกาศแคมเปญที่เรียก/มีชื่อว่า “World Without Waste” หรือ “โลกไร้ขยะ”

จากตัวอย่างที่ 8 พบว่า ผู้แปลแปลคำว่า “waste” เป็น “ของเสีย” ซึ่งมีความหมายครอบคลุมไปถึง ขยะมูลฝอย สิ่งปฏิกูลต่าง ๆ วัสดุต่าง ๆ ที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์แล้วซึ่งอยู่ในรูปทั้งของเหลว ของแข็ง และ ก๊าซ โดยจากประโยคก่อนหน้านี้ได้กล่าวถึงภาชนะหรือบรรจุภัณฑ์ของบริษัทโคคา-โคล่า นั่นคือ กระป๋องหรือขวด ซึ่งทางบริษัทต้องการให้บรรจุภัณฑ์เหล่านี้นำกลับมาใช้ใหม่เพื่อลดปริมาณขยะดังนั้นเพื่อให้การแปลเหมาะสมกับบริบท ควรปรับ “waste” ให้มีความหมายแคบลงเป็น “ขยะ” จะเหมาะสมกว่าเนื่องจากภาชนะหรือบรรจุภัณฑ์ต่าง ๆ ทั้งกระป๋องและขวดเมื่อไม่ใช้งานแล้วจะกลายสภาพเป็น “ขยะ” นั่นเอง

2) ข้อผิดพลาดในการแปลภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยระดับประโยค

ข้อผิดพลาดในการแปลระดับประโยคเป็นข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นผู้แปลพิจารณาความสัมพันธ์ของคำต่าง ๆ ที่ร้อยเรียงกันเป็นรูปประโยค โดยความสัมพันธ์ของแต่ละคำในประโยคนั้นมีผลต่อการตีความในการแปลแต่ละคำ และการเรียบเรียงรูปภาษาฉบับแปล จากการแปลของนิสิตพบความถี่ข้อผิดพลาดในการแปลระดับประโยคจำนวน 344 ครั้ง ซึ่งสามารถแบ่งได้ 8 ประเภทดังแสดงในตารางที่ 3

ลำดับที่	การแปลผิดระดับประโยค	ความถี่ที่พบ (ครั้ง)	ร้อยละ
1	การใช้คำเชื่อมโยงความ (connectives) ไม่เหมาะสม	139	40.41
2	การปรับรูปกรรตุจาก (active) และกรรมวาจก (passive)	111	32.27
3	การใช้ความหมายคลุมเครือ	54	15.70
4	การตีความคำอ้างอิง (reference) ไม่ถูกต้อง	25	7.27

¹ภัทรา ปินทะแพทย์ อาจารย์ประจำ สาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต

5	การตีความหน้าที่คำในต้นฉบับไม่ถูกต้อง	13	3.78
6	การเรียบเรียงลำดับคำในประโยคไม่ถูกต้อง	2	0.58
รวม		344	100

ตารางที่ 3: ประเภทของการแปลผิดระดับประโยค

1. การใช้คำเชื่อมโยงความไม่เหมาะสม

จากการแปลของนิสิตพบความถี่การใช้คำเชื่อมโยงความไม่เหมาะสมจำนวน 139 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 40.41

ในการแปลระดับย่อหน้าจะมีการเชื่อมโยงความคิดระหว่างประโยค และสิ่งที่จำเป็นสำหรับการเชื่อมโยงระหว่างประโยคคือ คำเชื่อมโยงความ (connectives) ซึ่งมีหลายประเภท เช่น ใช้เชื่อมโยงความคิดที่เหมือนกันโดยตามกัน แตกต่างกัน หรือเป็นเหตุเป็นผลกัน หากใช้คำเหล่านี้ได้อย่างเหมาะสมจะทำให้การถ่ายทอดความหมายของฉบับแปลนั้นรื่นไหลไม่สะดุด แต่หากใช้ไม่เหมาะสมแล้วจะทำให้การเชื่อมโยงความระหว่างประโยคนั้นสะดุด ไม่สามารถถ่ายทอดความหมายได้อย่างต่อเนื่องหรือสมบูรณ์ดังตัวอย่างที่ 9

ตัวอย่างที่ 9

ต้นฉบับ (ภาษาอังกฤษ)	Coca-Cola plans to work together with local governments and environmental groups. <i>On the other side</i> , Coca-Cola has also stated that packaging is important because it can reduce the amount of spoilt food and can extend the shelf life of food products.
ฉบับแปลของ นิสิต (ภาษาไทย)	โคคาโคลาวางแผนร่วมงานกับองค์กรส่วนท้องถิ่นและกลุ่มสิ่งแวดล้อม <u>ในด้านอื่น ๆ</u> โคคาโคลาได้ระบุไว้ว่าบรรจุภัณฑ์ก็มีความสำคัญเนื่องจากสามารถลดจำนวนอาหารเสียและเพิ่มอายุการเก็บรักษาผลิตภัณฑ์อาหารด้วย
ควรแปลว่า	โคคา-โคลาวางแผนร่วมงานกับองค์กรส่วนท้องถิ่นและกลุ่มสิ่งแวดล้อม <u>นอกจากนี้</u> ทางบริษัทยังได้ระบุไว้ว่าบรรจุภัณฑ์ก็มีความสำคัญเนื่องจากสามารถลดจำนวนอาหารเสียและเพิ่มอายุการเก็บรักษาผลิตภัณฑ์อาหารด้วย

จากตัวอย่างที่ 9 จะพบว่าประโยค 2 ประโยคที่มีความต่อเนื่องกันโดยมีคำเชื่อมโยงความ “On the other side,.....” ซึ่งถ้าพิจารณาในบริบทนี้จะพบว่าประโยคที่สองมีลักษณะเสริมความให้กับประโยคที่หนึ่ง ดังนั้นคำเชื่อมโยงความควรจะให้ความหมายในลักษณะที่เป็นการเสริมความเช่นกัน จึงควรใช้คำว่า “นอกจากนี้” หรือ “ในขณะเดียวกัน” จะเหมาะสมกว่า

2. การปรับรูปกรตุวจาก (active) และกรรมวจาก (passive)

โครงสร้างกรตุวจาก (active voice) คือ โครงสร้างที่แสดงว่าประธานเป็นผู้กระทำ เช่น ฉันกินข้าว ส่วนโครงสร้างกรรมวจาก (passive voice) คือโครงสร้างที่แสดงว่าประธานเป็นผู้ถูกกระทำ เช่น ข้าวถูกฉันกิน ในภาษาอังกฤษจะมีการใช้โครงสร้างกรรมวจากอยู่มากในขณะที่ภาษาไทยมักนิยมโครงสร้าง

แบบกรตรวจจากมากกว่า ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยพบข้อผิดพลาดในการแปลโครงสร้างกรมาจากถึง 111 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 32.27 ดังแสดงในตัวอย่างที่ 10

ตัวอย่างที่ 10

ต้นฉบับ (ภาษาอังกฤษ)	<i>Plastic is eaten by animals and fish</i> and ends up in our food chain.
ฉบับแปลของนิสิต (ภาษาไทย)	พลาสติกจะถูกกินโดยสัตว์และปลาและจะจบลงในห่วงโซ่อาหารของเรา
ควรแปลว่า	ปลาและสัตว์ต่าง ๆ กินพลาสติกเข้าไป และสุดท้ายสัตว์เหล่านั้นก็จบชีวิตลงด้วยการเป็นอาหารในห่วงโซ่อาหารของเรา

จากตัวอย่างที่ 10 จะพบว่าผู้แปลใช้กลวิธีแบบ literal ซึ่งเป็นการแปลแบบรักษาทั้งคำศัพท์และโครงสร้างของต้นฉบับ ส่งผลให้รูปภาษาของฉบับแปลขาดความเป็นธรรมชาติเนื่องจากภาษาไทยนิยมใช้โครงสร้างแบบกรตรวจจากมากกว่า ดังนั้นควรปรับปรุงภาษาให้อยู่ในโครงสร้างแบบกรตรวจจาก โดยการเปลี่ยนให้ผู้ถูกกระทำเป็นจุดสนใจหรือจุดเน้น (focus) ในตำแหน่งประธานเป็น “ปลาและสัตว์ต่าง ๆ กินพลาสติกเข้าไป และสุดท้ายสัตว์เหล่านั้นก็จบชีวิตลงด้วยการเป็นอาหารในห่วงโซ่อาหารของเรา”

3. การใช้ความหมายคลุมเครือ (obscure meaning)

การใช้ความหมายคลุมเครือ คือ เป็นการแปลที่ให้ความหมายไม่ชัดเจน กำกวม (ambiguity) ซึ่งอาจเกิดจากโครงสร้างที่คลุมเครือ (syntactic ambiguity) ส่งผลให้เกิดความหมายหรือการตีความได้หลายอย่าง ในการวิจัยครั้งนี้พบว่าผู้แปลใช้ความหมายคลุมเครือในภาษาฉบับแปลจำนวน 54 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 15.70 ดังแสดงในตัวอย่างที่ 11

ตัวอย่างที่ 11

ต้นฉบับ (ภาษาอังกฤษ)	plastic bottles are a major problem because <i>plastic does not break down and degrade quickly</i> .
ฉบับแปลของนิสิต (ภาษาไทย)	ขวดพลาสติกเป็นปัญหาใหญ่เพราะพลาสติกไม่สลายตัวและเสื่อมสภาพอย่างรวดเร็ว
ควรแปลว่า	ขวดพลาสติกนับเป็นปัญหาใหญ่ เนื่องจากพลาสติกไม่สลายตัวและเสื่อมสภาพช้า

จากตัวอย่างที่ 11 เมื่อแปลเป็นภาษาฉบับแปล (ไทย) จะพบว่าประโยคนี้เป็นประโยคที่มีโครงสร้างคลุมเครือ เพราะ “พลาสติกไม่สลายตัวและเสื่อมสภาพอย่างรวดเร็ว” นั้นสามารถตีความได้สองความหมาย นั่นคือ “พลาสติกไม่สลายตัวและเสื่อมสภาพอย่างรวดเร็ว” เนื่องจากโครงสร้างนี้ตีความว่า “ไม่” ปรากฏในโครงสร้างของประโยคที่ 1 เท่านั้น

พลาสติกไม่สลายตัว	และ	เสื่อมสภาพอย่างรวดเร็ว
ประโยค 1	สันธาน	ประโยค 2 (กำกวม)

¹ภัทรา ปินทะแพทย์ อาจารย์ประจำ สาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ คณะวิทศธุรกิจ มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต

ขณะเดียวกันความคลุมเครือของโครงสร้างนี้ สามารถตีความได้อีกความหมายหนึ่ง นั่นคือ “พลาสติกไม่สลายตัวและไม่เสื่อมสภาพอย่างรวดเร็ว” เนื่องจากโครงสร้างนี้เชื่อมด้วยสันฐาน “และ” ซึ่งเชื่อมประโยคทั้งสองเข้าด้วยกัน โดยตีความว่าทั้งสองประโยคนั้นมีคำว่า “ไม่” ปรากฏอยู่ด้วย

พลาสติกไม่สลายตัว	และ	ไม่เสื่อมสภาพอย่างรวดเร็ว
ประโยค 1	สันฐาน	ประโยค 2 (กำกวม)

ดังนั้นเพื่อลดความคลุมเครือของโครงสร้างนี้ ควรมีการปรับใช้คำที่มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้นในฉบับแปล โดยประโยคที่สองที่สามารถตีความได้สองแบบทั้ง “เสื่อมสภาพอย่างรวดเร็ว” หรือ “ไม่เสื่อมสภาพอย่างรวดเร็ว” ควรเปลี่ยนเป็น “...เสื่อมสภาพช้า” แทน จะทำให้ความหมายไปในทิศทางเดียวกันกับประโยคก่อนหน้าซึ่งควรแปลว่า “ขวดพลาสติกนับเป็นปัญหาใหญ่เพราะพลาสติกไม่สลายตัวและเสื่อมสภาพช้า”

4. การตีความคำอ้างอิง (reference) ไม่ถูกต้อง

ในการอ่านหรือเขียนบทความมักมีการแทนที่คำนามที่กล่าวถึงก่อนหน้านี้ด้วยการใช้สรรพนาม เช่น he, she, it เป็นต้น ซึ่งเมื่อแปลแล้วคำสรรพนามเหล่านี้ไม่ได้แปลตรงตัวว่า “เธอ” “เขา” หรือ “มัน” แต่ความหมายที่แท้จริงของสรรพนามเหล่านี้จะปรากฏอยู่ในประโยคหรือในตำแหน่งอื่น ๆ ก่อนหน้านั้นเอง ในการวิจัยครั้งนี้พบการตีความคำอ้างอิงเหล่านี้ผิดพลาดเป็นจำนวน 25 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 7.27 ดังตัวอย่างที่ 12

ตัวอย่างที่ 12

ต้นฉบับ (ภาษาอังกฤษ)	The company said <u>it</u> wants to increase the amount of material that can be recycled in its products.
ฉบับแปลของนิสิต (ภาษาไทย)	บริษัทได้กล่าวว่า <u>มัน</u> ต้องการที่จะต้องเพิ่มปริมาณสารที่ทำให้บรรจุภัณฑ์สามารถนำไปรีไซเคิลใหม่ได้
ควรแปลว่า	ทางบริษัทได้กล่าวว่า (ทางบริษัท) ต้องการเพิ่มปริมาณสารที่ทำให้บรรจุภัณฑ์สามารถนำไปรีไซเคิลใหม่ได้

จากตัวอย่างที่ 12 พบว่านิสิตแปล “it” ว่า “มัน” แต่ความหมายที่แท้จริงแล้ว “it” นี้คือสรรพนามที่ใช้เรียกแทนคำนามที่อยู่ด้านหน้าในตำแหน่งประธานของประโยคนั้นคือ “บริษัท” นั่นเอง ดังนั้นประโยคนี้นี้ควรแปลว่า “ทางบริษัทได้กล่าวว่า (ทางบริษัท) ต้องการเพิ่มปริมาณสารที่ทำให้บรรจุภัณฑ์สามารถนำไปรีไซเคิลใหม่ได้” แต่เนื่องจากในภาษาไทยไม่นิยมกล่าวถึงคำนามเดียวกันซ้ำกันหลายครั้งจึงตัดคำนามหลังทิ้งไปคงไว้แต่คำนามแรกเท่านั้น

5. การตีความหน้าที่คำในต้นฉบับไม่ถูกต้อง

การตีความหน้าที่ของคำนับเป็นสิ่งแรกที่นักแปลควรพึงกระทำ เนื่องจากคำแต่ละคำมีหน้าที่ของตนและมีความเชื่อมโยงกัน ผู้แปลจึงจำเป็นต้องตีความหน้าที่ของคำต่าง ๆ เพื่อหาหน่วยความหมายในภาพรวมเสียก่อนแล้วจึงสามารถแปลได้ หากผู้แปลตีความหน้าที่คำไม่ถูกต้องย่อมส่งผลให้การ

¹ภัทรา ปินทะแพทย์ อาจารย์ประจำ สาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต

ตีความหมายผิดพลาด ในการวิจัยนี้พบข้อผิดพลาดด้านการตีความหน้าที่คำไม่ถูกต้องของผู้แปลจำนวน 13 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 3.78 ดังแสดงในตัวอย่างที่ 13

ตัวอย่างที่ 13

ต้นฉบับ (ภาษาอังกฤษ)	The company says that food and beverage companies <i>are responsible for much</i> of the litter that can be found on streets and beaches.
ฉบับแปลของนิสิต (ภาษาไทย)	ทางบริษัทกล่าวว่าบริษัทอาหารและเครื่องดื่มคือ <u>ความรับผิดชอบอย่างมาก</u> เกี่ยวกับขยะที่จะพบบนถนนหรือชายหาด
ควรแปลว่า	ทางบริษัทกล่าวว่าบริษัทผู้ผลิตอาหารและเครื่องดื่มควร <u>แสดงความรับผิดชอบ</u> ในการจัดการกับขยะเป็นจำนวนมากที่พบได้ตามถนนและบนชายหาด

จากตัวอย่างที่ 13 พบว่าผู้แปลตีความหน้าที่ของคำผิด คือ “much” ที่เป็นส่วนขยายของ “litter” (ขยะ) ผู้แปลตีความว่าเป็นส่วนขยายของ “responsible” จึงกลายเป็น “ความรับผิดชอบอย่างมาก” แต่แท้จริงแล้วควรแปลว่า “แสดงความรับผิดชอบในการจัดการกับขยะเป็นจำนวนมาก” น่าจะเหมาะสมกว่า

6. การเรียงลำดับคำในประโยคไม่ถูกต้อง

การเรียงลำดับคำในประโยคในฉบับแปลเป็นสิ่งสำคัญเนื่องจากหากเรียงลำดับคำไม่ถูกต้องแล้วทำให้การสื่อความหมายสะดุด ไม่ราบรื่นและไม่เป็นธรรมชาติ ในการวิจัยครั้งนี้พบว่าผู้แปลเรียงลำดับประโยคไม่ถูกต้องเพียง 2 ครั้งเท่านั้นคิดเป็นร้อยละ 0.58 ดังแสดงในตัวอย่างที่ 14

ตัวอย่างที่ 14

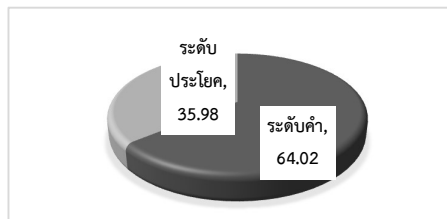
ต้นฉบับ (ภาษาอังกฤษ)	Greenpeace, one of the most important environmental organization, has welcomed the move but also said that the company should focus especially on reducing the amount of plastic that is produced.
ฉบับแปลของนิสิต (ภาษาไทย)	กรีนพีซเป็นหนึ่งในองค์กรที่สำคัญที่สุดในด้านสิ่งแวดล้อม ได้ยินดีกับการเคลื่อนไหวนี้และยังกล่าวเสริมว่าบริษัทควร <u>มุ่งเน้นเป็นพิเศษในการลดจำนวนพลาสติกการผลิต</u>
ควรแปลว่า	กรีนพีซ หนึ่งในองค์กรที่สำคัญที่สุดด้านสิ่งแวดล้อมได้ยินดีกับการเคลื่อนไหวดังกล่าว และยังได้กล่าวเสริมด้วยว่าบริษัทควร <u>มุ่งเน้นการลดจำนวนการผลิตพลาสติกเป็นพิเศษ</u>

จากตัวอย่างที่ 14 จะพบว่า ผู้แปลค่อยข้างยึดติดรูปคำและโครงสร้างของภาษาต้นฉบับ เมื่อแปลออกมาเป็นภาษาไทยทำให้การสื่อความหมายไม่ชัดเจน ดังนั้นควรเรียบเรียงลำดับใหม่ให้เหมาะสมกับโครงสร้างของภาษาฉบับแปลด้วยการแปล กริยาหลัก “มุ่งเน้น” ตามด้วยคำนามต่อท้ายกริยานั้นคือ “การลดจำนวนการผลิตพลาสติก” และสุดท้ายคือกริยวิเศษณ์ปิดท้ายประโยค “เป็นพิเศษ” สามารถแปลข้อความนี้โดยรวมได้ว่า “.....บริษัทควรมุ่งเน้นการลดจำนวนการผลิตพลาสติกเป็นพิเศษ” จะเหมาะสมกว่า

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาดังกล่าวหากพิจารณาแนวโน้มการแปลในภาพรวมจะพบว่า นิสิตมีแนวโน้มการแปลที่รักษารูปแบบของคำและโครงสร้างทางภาษาของต้นฉบับมากกว่าการแปลที่รักษาความหมายซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ จุฑามณี ทิพราชและคณะ (2560) พัทรี โภคาสัมฤทธิ์ (2555) สตรีรัตน์ ไกรอ่อน (2556) และ สุพรรณิ อาศัยราชและคณะ (2560) ที่มีข้อสรุปว่านักศึกษายึดรูปแบบโครงสร้างและรูปภาษามากกว่าความหมายเช่นกัน

การแปลที่ดีตามทัศนะของลาร์สันคือการแปลแบบ Idiomatic ซึ่งเน้นความเข้าใจของผู้อ่านเป็นหลักซึ่งถือเป็นการแปลในอุดมคติสำหรับนักแปล อย่างไรก็ตามการแปลในลักษณะนี้ไม่ใช่เรื่องง่ายเนื่องจากมีอุปสรรคที่ต้องประสพระหว่างการแปลทำให้เกิดข้อผิดพลาด และข้อผิดพลาดที่นิสิตประสบแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ ความผิดพลาดในระดับคำและในระดับประโยคดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2: ความผิดพลาดในการแปลของนิสิต

จากภาพที่ 2 จะพบว่านิสิตมีข้อผิดพลาดในการแปลระดับคำมากกว่า กล่าวคือ นิสิตประสบปัญหาเกี่ยวกับการเลือกใช้คำแปลในภาษาฉบับแปล โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการเลือกใช้ที่มีหลายความหมายส่งผลให้นิสิตใช้คำที่ไม่เหมาะสมกับบริบท นอกจากนี้ นิสิตยังประสบปัญหาเกี่ยวกับการใช้คำซ้ำและฟุ่มเฟือย การหลีกเลี่ยงการแปลศัพท์ด้วยวิธีการใช้ทับศัพท์และไม่สามารถใช้ทับศัพท์ได้อย่างถูกต้องตามหลัก รวมทั้งการใช้ระดับภาษาที่ไม่เหมาะสมและการแปลเกิน เป็นต้น ซึ่งผลการศึกษานี้สอดคล้องกับ จุฑามณี ทิพราชและคณะ (2560) ที่พบว่านักศึกษาแปลผิดในระดับคำมากกว่าร้อยละ 60 เนื่องจากเลือกใช้คำแปลที่ไม่เหมาะสมกับบริบท รวมทั้งแปลความหมายขาดและเกินเช่นกัน ซึ่งข้อผิดพลาดเหล่านี้เกิดจากขาดความเข้าใจในเรื่องโครงสร้างภาษาอังกฤษ โดยเฉพาะด้านหน้าที่ของคำ ส่งผลให้การตีความหมายคำเหล่านี้ผิดเพี้ยนไปจากต้นฉบับ นอกจากนี้ นิสิตยังขาดความรู้เรื่องการเลือกใช้คำให้เหมาะสมกับบริบท ซึ่งเกิดจากการความรู้รอบตัว ขาดความชำนาญในการค้นหาความหมายคำต่าง ๆ จากแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ เช่น พจนานุกรมหรือเอกสารทางวิชาการต่าง ๆ

ในการแปลระดับประโยคพบข้อผิดพลาดของนิสิตในด้านการใช้คำเชื่อมความมากที่สุด เนื่องจากการแปลบทความซึ่งแต่ละประโยคมีความเชื่อมโยงและสัมพันธ์กัน การเลือกใช้คำเชื่อมความ (connectives) จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้การถ่ายทอดความหมายราบรื่น ในภาพรวมแล้วนิสิตยังแปลคำเชื่อมความโดยยึดตามตัวอักษรมากกว่าความหมาย จึงทำให้บทแปลไม่ราบรื่นเท่าที่ควร ข้อผิดพลาดใน

การแปลระดับประโยคที่นิสิตแปลผิดเป็นลำดับถัดมาคือ การแปลโครงสร้างกรรมวาจก เนื่องจากเป็นโครงสร้างที่นิยมใช้ในภาษาอังกฤษแต่ไม่นิยมในภาษาไทย ทำให้นิสิตไม่คุ้นเคยและมักแปลโดยอิงจากรูปคำและโครงสร้างเช่นเดิมโดยไม่ปรับภาษาฉบับแปลให้เป็นโครงสร้างกรรตุวาจก (active voice) ที่คนไทยคุ้นเคย จึงทำให้ภาษาฉบับแปลค่อนข้างแปร่งและไม่เป็นธรรมชาติเท่าที่ควร ซึ่งผลการศึกษานี้สอดคล้องกับ พรวิชัย พรวิริยะกิจและวรินทร์ แดนดี (2558)

สรุปความผิดพลาดในภาพรวมแล้วนิสิตมีความผิดพลาดในการแปลระดับคำมากกว่าในระดับประโยค เนื่องจากการแปลระดับคำนั้นมีการบวนการซับซ้อน กล่าวคือ ก่อนที่จะแปลในระดับคำได้ต้องมีความเข้าใจโครงสร้างในภาพรวมว่าแต่ละคำทำหน้าที่อย่างไร มีความสัมพันธ์ต่อคำอื่น ๆ อย่างไรจึงสามารถแปลความหมายของคำเหล่านี้ได้ เมื่อวิเคราะห์หน้าที่คำได้แล้วยังพบกับอุปสรรคด้านความหมายของคำศัพท์แต่ละคำในประโยค ซึ่งบางคำมีบริบทการใช้ที่หลากหลาย ต้องเข้าใจแต่ละบริบทอย่างถ่องแท้เสียก่อนจึงสามารถเลือกใช้คำได้อย่างเหมาะสม

ข้อเสนอแนะ

1) ข้อเสนอแนะในการเรียนการสอน

1. การแปลที่ดีไม่ได้ขึ้นอยู่กับความรู้ทางไวยากรณ์เพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่ขึ้นอยู่กับองค์ความรู้หลายอย่าง เช่น ความรู้ด้านการสื่อสาร การใช้ภาษา และความรู้ด้านวัฒนธรรม ดังนั้นควรบรรจุรายวิชาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเหล่านี้เพื่อเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนก่อนการแปลจริง

2. ผลการศึกษาพบว่านิสิตประสบปัญหาในการแปลหลายด้านดังที่กล่าวมาข้างต้น แต่สิ่งที่นิสิตประสบปัญหามากที่สุดนั้นคือการเลือกใช้คำให้เหมาะสมกับบริบท ดังนั้นผู้สอนการแปลควรฝึกให้นิสิตได้ค้นหาความหมายของคำศัพท์ที่สามารถใช้ได้หลากหลายบริบทจากแหล่งต่าง ๆ ทั้งพจนานุกรมที่เป็นสิ่งพิมพ์หรือพจนานุกรมออนไลน์ต่าง ๆ

2) ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเรื่องลีลาที่ใช้ในการแปลบทความประเภทต่าง ๆ เช่น วรรณกรรม บทความทางวิชาการ ว่ามีการใช้กลวิธีการแปลและมีข้อผิดพลาดในการแปลเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร

2. ควรมีการศึกษาการแปลในโครงสร้างอื่น ๆ โดยเฉพาะโครงสร้างที่มีความซับซ้อนทั้งทางวากยสัมพันธ์ (syntactic complexon) และทางความหมาย (semantic complexon) เช่น โครงสร้างกรรมวาจก (passive voice) โครงสร้างกริยาเรียง (serial verb construction) โครงสร้างประธานสุญรูป (dummy subject) เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- Arsairach, S., Juntiya, T., Kakaew. (2017) Problems of Translation and Strategies for English into Thai Academic Text Translation of Students Majoring in English Education. *Journal of Education and Human Development Sciences*, 1 (1), 71 – 85.
- Barnwell, K. 1980. *Introduction to Semantics and Translation*. Horsleys Green: Summer Institute of Linguistics.
- Bergmann, A. et al. 2007. *Language Files: Materials for an Introduction to Language and Linguistics*. (10th ed). Ohio: The Ohio State University Press.
- Hapol, S. *ENGL308 (Translation 1)*. Faculty of Social Sciences and Humanities, Yonok University.
- Krai-on, S. 2013. *Strategies for Translating Thai Cultural Words into English in the Novel Four Reigns*. Silpakorn University.
- Lajsattruklaj, A. 2005. *Nature and Method of Translation*. Bangkok: Ramkhamhaeng University.
- Larson, M. 1984. *Translation: A Guide to Cross-Language Equivalence*. (2nd ed). New York: University Press of America.
- Nida, E & Taber, R. 1974. *The Theory and Practice of Translation*. Leiden: E.J. Brill
- Nida, E. 1982. *The Theory and Practice of Translation*. Leiden: E.J. Brill.
- Nillaphan. N. (2018). “Little Mermaid – Poor Unfortunate Souls” Analysis of Translation Techniques of English Song in Animation Movie “Little Mermaid”: Poor Unfortunate Souls. *Academic Journal Bangkok Thonburi University*, 7 (1) 82 – 95.
- Oupakham, P. 2015. Implementation of Constructionism Learning Theory to Promote English Speaking Ability of Vocational Students Majoring in Tourism. *Journal of Humanities and Social Sciences University of Phayao*, 2 (2), 83 – 93.
- Petchwathana, C. 2016. Translation of Thailand in the 21st Century. *Journal of Translation and Interpretation Thailand*, 1(1),16-49.
- Phokhasamrit, P. 2012. *Cultural Substitution in English to Thai translation*. National Institute of Development Administration.
- Pinmani, S. 2019. *Translation: from Wrong to Right* (3rd Edition). Chulalongkorn University Press.

- Pinmani, S. 2019. *Language, Culture and Translation: Thai – English* (1st Edition). Chulalongkorn University Press.
- Pinmani, S. 2021. *Meaning and Translation* (1st Edition). Chulalongkorn University Press.
- Pornwiryakit, P., Dandee, W. (2016). Errors in Translation from English to Thai of the Students in Department of English as an International Communication. *Rajamangala University of Technology Social Science Journal*, 4 (2), 16 – 24.
- Puangthong, J., Srikrueadong, A. (2021). Academic Translation Technique: Common Lexical and Structural Errors in the Thai Academic Documents Translation into English. *Journal of Liberal Art of Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi*, 3 (1), 87 – 101
- Sajbua, S. 1999. *Principles of Translation* (4th Edition). Bangkok: Thammasat University Press.
- Suphol, D. 2008. *Theory and Strategies of Translation* (4th Edition). Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Thepakhraraphong, T. 2000. *Introduction to Translation* (3rd Edition). Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Tipparach, J., Kookiattikoon, S., Utthachart, N., Thongthai, T., (2018). Trends of English-Thai Translation Errors in word, phrase, and sentence levels: A Cases Study of Ubon Ratchathani Rajabhat University Students. *Journal of Humanities and Social Sciences Ubon Ratchathani Rajabhat University*, 8 (2), 352 – 372.

¹ภัทรา ปิณฑะแพทย์ อาจารย์ประจำ สาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต

อรรถรสในภาพ : การวิเคราะห์องค์ประกอบ การสื่อสารทางอารมณ์ และยุคสมัยของ ภาพถ่ายอาหารที่กระตุ้นความต้องการของผู้บริโภค *

Tasted of Photography : Composition Analysis, Communication, Period
of Food Photography which Stimulate Consumer Demand.

วรพรรณ สุรัสวดี¹ (Worapun Surasawadee)

อีเมล worapun@pnru.ac.th โทรศัพท์ 0814064047

บทคัดย่อ

พฤติกรรมของผู้บริโภคในปัจจุบันนิยมใช้สื่อสังคมออนไลน์ (Social media) มากขึ้นในการแลกเปลี่ยนข้อมูล ค้นหาเรื่องราวทุกที่ทุกเวลาและหลากหลายช่องทาง เช่น Facebook, Instagram, Line เป็นต้น ทำให้รูปแบบการสื่อสารด้านการตลาดต้องเปลี่ยนแปลงไปเพื่อให้ตอบสนอง ให้ทันต่อความต้องการของผู้บริโภค ทั้งในสื่อสังคมออนไลน์มีข้อมูลจำนวนมาก ผู้ประกอบการจึงต้องหาวิธีทำให้ผู้บริโภคเกิดความประทับใจได้อย่างรวดเร็ว โดยการมองเห็นเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดการรับรู้ได้เร็วที่สุด

เมื่อมีภาพอยู่ในสื่อจำนวนมากผู้ประกอบการโดยเฉพาะด้านอาหารจึงต้องพัฒนาการถ่ายภาพให้โดดเด่น น่าสนใจมากขึ้น ดังสุภาษิตที่ว่า “ไถ่ถามเพราะคนคนงามเพราะแต่ง” จากอดีตที่เคยนิยมถ่ายภาพแบบเน้นความงามของอาหาร รายละเอียด ความชัดเจนของอาหารแต่ละจาน วิธีการจัดวางตามรูปแบบศิลปะตะวันตก แต่ปัจจุบันนอกจากต้องถ่ายภาพให้ดูน่ากิน แปลกตาแล้ว ยังต้องสร้างบรรยากาศสร้างเรื่องราวมากขึ้น เพื่อกระตุ้นความต้องการและความสนใจของผู้บริโภค โดยการเล่าเรื่องเป็นวิธีที่ช่วยให้ผู้บริโภคเกิดการจดจำสินค้าหรือกิจการได้ดีมากขึ้น ทั้งนี้ผู้ถ่ายภาพต้องมีความรู้ด้านการจัดองค์ประกอบภาพและเข้าใจการใช้อุปกรณ์ถ่ายภาพด้วย

คำสำคัญ : ภาพถ่ายอาหาร, อรรถรสในภาพ, การสื่อสาร, องค์ประกอบภาพ, ยุคสมัยของภาพถ่ายอาหาร

¹อาจารย์ประจำ สาขาวิชาออกแบบ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

Abstract

Consumer behavior is using social media more to exchange information. Search for stories anywhere, anytime through various channels such as Facebook, Instagram, Line, etc. So the marketing communication style has to change in order to respond to the needs of consumers. In social media there is a lot of information. Therefore, entrepreneurs must find a way to impress consumers quickly, the visualization is the fastest perception.

There are a lot of images in social media, so entrepreneurs, especially in the food business, have to develop outstanding photography to be more interesting. As the proverb says “Fine feathers make fine birds”. In the past that used to be photographed focusing on the beauty of food, details, and clarity of each dish according to Western art styles. But nowadays, besides having to take photos that look appetizing and unusual, you also have to create mood and tone, create more stories to stimulate consumer demand and interest. Storytelling is a way to help consumers remember a product or business better. However, they must have knowledge of composition and understand the use of photographic equipment as well.

Keywords: Food photography, Tasted of photography, Communication, Composition, Period of food photography

¹อาจารย์ประจำ สาขาวิชาออกแบบ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

บทนำ

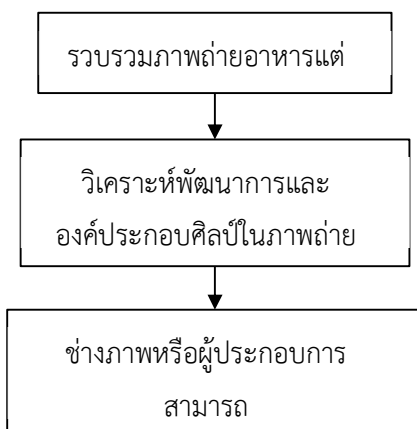
ในยุคที่มีการระบาดของโรคโควิด-19 มีมาตรการปิดเมือง ปิดประเทศ (Lock down) ทำให้คนไทยในประเทศต้องหลีกเลี่ยงการกินอาหารนอกบ้าน ต้องเปลี่ยนสถานที่ทำงานมาทำงานที่บ้าน (Work from home) ธุรกิจร้านอาหารหลายร้านต้องปรับตัวจากการเปิดขายหน้าร้านอย่างเดียวมาทำในรูปแบบออนไลน์และใช้ระบบจัดส่ง (Food delivery) ควบคู่ไปด้วย ทั้งปัญหาด้านเศรษฐกิจที่ผู้บริโภคต้องระมัดระวังในการใช้จ่ายมากขึ้น ทำให้พฤติกรรมของผู้บริโภคเปลี่ยนไปจากการไปรับประทานอาหารที่ร้านเป็นการสั่งอาหารเพื่อจัดส่งไปยังที่บ้านผ่านแอปพลิเคชันต่าง ๆ โดยหาข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ โดยสื่อที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกท้องเที่ยวเชิงอาหารในประเทศไทยมักเป็นประเภทที่มีการแสดงความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะ เช่น เว็บ Wongnai ชีวิตดีดีรีวิว และ Michelin star ตามลำดับ (ศุภราภรณ์ แต่งตั้งลำ, 2564) โดยทุกเว็บจะมีภาพอาหารประกอบกับข้อคิดเห็นของผู้บริโภค ทั้งผู้บริโภคยังให้ความสำคัญกับภาพลักษณ์ การถ่ายภาพสิ่งต่างๆอยู่ในชีวิตประจำวัน ถ่ายภาพสิ่งรอบตัว การท่องเที่ยว การแต่งตัว หรืออาหารและเผยแพร่ลงสื่อสังคมออนไลน์ในช่องทางต่าง ๆ

ธุรกิจร้านอาหารมีการแข่งขันกันสูงมาก แต่ในปี 2564 ธุรกิจด้านอาหารลดลงถึงร้อยละ 11 คาดว่าจะดีขึ้นในปี 2565 ร้อยละ 5-9.9 (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2565) อย่างไรก็ตามผู้ประกอบการต้องหาทางทำให้ผู้บริโภคสนใจหรือเลือกที่จะรับประทานอาหารของตน นอกจากแผนการตลาด ราคา สถานที่ตั้ง และคุณภาพของอาหารแล้ว ภาพถ่ายอาหารที่ได้นั้นมีส่วนช่วยให้กระตุ้นความอยากอาหาร เพราะภาพถ่ายสามารถทำให้ผู้บริโภคนึกถึงรสชาติและกลิ่นของอาหารได้ แต่ถ้าดูไม่น่ารับประทานก็ทำให้บริโภคเลื่อนผ่านไปได้ง่ายเช่นกัน (ผู้จัดการออนไลน์, 2564)

ภาพถ่ายอาหารจึงเป็นที่นิยมมากขึ้นเพื่อช่วยส่งเสริมการขาย เล่าเรื่องให้ผู้ติดตามทางสื่อสังคมออนไลน์รับรู้ จากอดีตภาพอาหารเป็นเพียงภาพที่ถ่ายเพื่อให้เห็นความงามของอาหารและการจัดจานแบบตะวันตก กลายเป็นภาพในเมนูอาหารที่ช่วยให้ผู้บริโภคเข้าใจได้ง่ายขึ้นว่าอาหารจานนั้น ๆ หน้าตาเป็นอย่างไร และยังคงพัฒนาต่อไป ผู้เขียนจึงมีวัตถุประสงค์ในการเขียนครั้งนี้เพื่อให้ช่างภาพหรือผู้ประกอบการได้เข้าใจพฤติกรรมของผู้บริโภคและเทคนิคการถ่ายภาพอาหารที่กระตุ้นให้เกิดความต้องการในการบริโภคให้สามารถนำไปใช้ได้ในการสื่อสารได้ดียิ่งขึ้น

¹อาจารย์ประจำ สาขาวิชาออกแบบ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

กรอบแนวคิด

พฤติกรรมผู้บริโภค

พฤติกรรมผู้บริโภค (Consumer behavior) หมายถึง การแสดงออกของแต่ละบุคคลในการใช้สินค้าและบริการทางใดทางหนึ่ง รวมไปถึงการตัดสินใจ ซึ่งแตกต่างกันออกไป บ่งบอกถึงความชอบและไม่ชอบต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง สามารถสังเกตหรือวัดได้ เช่น การแสดงออกจากสีหน้า ท่าทางการเคลื่อนไหว ต่าง ๆ ความคิด เป็นต้น (Leavitt, 1972 อ้างใน จิตาพร รุ่งสถาพร, 2563) เป็นพฤติกรรมการแสดงออกของแต่ละบุคคลที่เกิดจากกระบวนการสื่อสารแบบต่าง ๆ โดยเริ่มจากการค้นหาข้อมูล การเลือกซื้อ การใช้ การประเมินหรือการจัดการกับสินค้าและบริการ ซึ่งผู้บริโภคคาดหวังที่จะตอบสนองความต้องการของตนเองได้โดยมีปัจจัยด้านปัจเจกบุคคลและสังคมเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในพฤติกรรมดังกล่าว (อภิวรรณ ศิรินนันทนา, 2558)

ลักษณะของผู้บริโภคมีการแบ่งกลุ่มเพื่อให้ง่ายต่อการสื่อสารและสื่อสารได้ตรงจุด มี 5 เกณฑ์ดังนี้

1. การแบ่งสัดส่วนตามภูมิศาสตร์ เขตพื้นที่ สภาพอากาศ ความหนาแน่นของประชากรทำให้เข้าใจความเป็นอยู่ของผู้บริโภค
2. การแบ่งส่วนตามประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ รายได้ การศึกษา เชื้อชาติ ขนาดครอบครัว เช่น หากเป็นครอบครัวใหญ่จะซื้อสินค้าบ่อยหรือมากกว่าครอบครัวเล็ก ผู้หญิงสามารถถูกชักนำได้ง่ายกว่าผู้ชาย
3. การแบ่งส่วนตามหลักจิตวิทยา ตามรูปแบบการดำเนินชีวิต ชนชั้นทางสังคม บุคลิก หากเป็นคนชอบเก็บตัวอาจต้องขายในช่องทางออนไลน์
4. การแบ่งส่วนตามพฤติกรรมในการซื้อ อัตราการใช้ ตามทัศนคติ รูปแบบในการซื้อ หากเป็นคนชอบเปลี่ยนสินค้าบ่อยเจ้าของกิจการจะต้องพัฒนาหรือหาสินค้าใหม่ๆอย่างสม่ำเสมอ
5. การแบ่งใช้วิธีแบบผสมคือนำข้อ 1-4 มาเลือกใช้ให้เหมาะสมตรงจุดที่สุด

¹อาจารย์ประจำ สาขาวิชาออกแบบ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ความรู้สึชอบหรือไม่ชอบเกิดขึ้นมาจากทัศนคติ ประกอบด้วย ความเข้าใจ (Cognitive) ความรู้สึก (Affective) และพฤติกรรม (Behavior) มนุษย์จะหาความรู้ความเข้าใจต่อสิ่งของหรือบุคคลร่วมกับประสบการณ์ ค่านิยมหรือสิ่งแวดล้อมของแต่ละคนจะทำให้เกิดทัศนคติที่ดีและไม่ดีหรือพฤติกรรมต่อสินค้านั้น ๆ สินค้าบางอย่างจึงมีการแจกตัวอย่างสินค้าให้ชิมหรือทดลองใช้ก่อนเพื่อให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อสินค้าแล้วกลับมาซื้อสินค้านั้นไปใช้ หรือใช้วิธีการกระตุ้นให้เกิดความรู้สึกที่ดี จนอยากใช้สินค้าผ่านภาพลักษณ์ที่ออกแบบให้ดูดีมีระดับ (พัชรพร เหลืองอุษากุลม, 2557)

เจ้าของธุรกิจต้องเข้าใจผู้บริโภคก่อนถึงจะโฆษณาหรือสื่อสารเพื่อกระตุ้นให้ผู้บริโภคเกิดความต้องการได้ การโฆษณาจึงมีบทบาทในสังคมอย่างมากทั้งในรูปแบบสิ่งพิมพ์ เช่น โปสเตอร์ แผ่นพับ ป้ายโฆษณาที่อยู่ตามต่าง ๆ ทำให้ผู้บริโภคได้เห็นทั้งแบบตั้งใจและไม่ตั้งใจ โฆษณาเป็นเครื่องมือสื่อสารกับผู้บริโภคให้รู้จักสินค้าและบริการ ให้ข้อมูล ข่าวสารเพื่อเป็นประโยชน์ในการเลือกซื้อ และเกิดทัศนคติที่ดีต่อองค์กรและสินค้าตลอดจนกระตุ้นให้เกิดการตัดสินใจซื้อสินค้า (วิมลพรรณ อาภาเวท, 2553) การโฆษณาคือกระบวนการสื่อสารทางการตลาดที่มีความสำคัญในการสื่อสารให้ผู้บริโภคเกิดการจดจำ คล้อยตามแล้วเกิดพฤติกรรมการซื้อในที่สุด งานโฆษณาที่ดีจะช่วยให้เกิดผลถึงผู้บริโภคได้เร็วขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันไป เช่น ปรับภาพลักษณ์ให้ตรงใจผู้บริโภค การให้ข้อมูลเกี่ยวกับสินค้า การเชิญชวน เป็นต้น (ธีรพล ภูริต, 2547) วัตถุประสงค์ของการโฆษณา มีหลายแนวทาง เช่น แนะนำสินค้าใหม่ เป็นช่องทางในการส่งข้อมูลเกี่ยวกับสินค้า สร้างจุดเด่นให้เป็นเอกลักษณ์ของตัวเอง สร้างอิทธิพลทางจิตใจต่อผู้บริโภค ส่งเสริมการแข่งขันกับคู่แข่งที่จำหน่ายสินค้าประเภทเดียวกัน เพื่อย้ำเตือนความทรงจำและสร้างตำแหน่งสินค้าให้อยู่ในความรับรู้ของผู้บริโภค สร้างภาพลักษณ์และความศรัทธาความเชื่อถือในสินค้า (อภิวรรณ ศิรินนทนา, 2558)

ภาพ (Visual) มีความสำคัญในการนำเสนอข้อมูล สามารถกระตุ้นประสาทสัมผัสของผู้รับสารให้เกิดความหมายในการสื่อสารและมีผลต่อการรับรู้ (Perception) ของผู้อ่านทางด้านความคิด (Cognition) และอารมณ์ (Affection) ที่ส่งผลต่อทัศนคติและการจดจำ (เสรี วงษ์มณฑา, 2535 อ้างถึงใน กาลัญ วรพิทยุต, 2562) อีกทั้งภาพในรูปแบบของภาพถ่ายยังทำให้เกิดความน่าเชื่อถือ เป็นสื่อกลางในการสื่อสารให้ผู้ชมเข้าใจได้ง่ายและลึกซึ้งมากกว่าการพูดหรือมีเพียงข้อความ เนื่องจากภาพช่วยกระตุ้นการรับรู้ด้วยการมองเห็นซึ่งมีประสิทธิภาพมากกว่าการฟัง สำหรับธุรกิจร้านอาหารจำเป็นที่จะต้องสื่อสารกับผู้บริโภคถึงอาหารของร้านผ่านภาพถ่ายเป็นส่วนประกอบในการโฆษณา (กนกกรัตน์ ยศไกร, 2551) โดยแต่ละร้านมักต้องการภาพถ่ายที่มีเอกลักษณ์เป็นของตัวเอง เพื่อให้ผู้บริโภคเกิดการจำจด

เห็นได้ว่าการมีความเข้าใจทั้งพฤติกรรมของผู้บริโภค การโฆษณา และภาพมีความสำคัญต่อการกำหนดทิศทางของพฤติกรรมของผู้บริโภค การนำเสนอภาพถ่ายอาหารประกอบในรูปแบบต่าง ๆ จึงมีบทบาทสำคัญมากขึ้น

¹อาจารย์ประจำ สาขาวิชาออกแบบ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

การถ่ายภาพอาหาร

การถ่ายภาพอาหารเริ่มขึ้นตั้งแต่ศตวรรษที่ 18 ในยุคภาพถ่ายขาวดำ ภาพอาหารจะมีลักษณะคล้ายภาพวาดในงานศิลปะหุ่นนิ่ง (Still Life) ในยุคนั้นเป็นการถ่ายภาพสิ่งของโดยวางแผนในการเลือกวัตถุที่จะถ่าย เลือกทิศทางแสง จัดองค์ประกอบ อุปกรณ์ ฉาก บรรยากาศโดยเน้นให้เกิดความสมจริง เมื่อเริ่มมีฟิล์มสีในต้นศตวรรษที่ 19 การถ่ายภาพอาหารเริ่มเน้นรูปทรงของอาหาร โดยการใช้แสงและเงา ทำให้ภาพดูหนักแน่นช่วยให้เห็นรายละเอียดของอาหารมากขึ้น มีการใช้สารปรุงแต่ง เช่น สารเคลือบเงา สบู่ กาว ฯลฯ เพื่อให้อาหารดูดีขึ้น และได้นำภาพถ่ายอาหารมาใช้ในเชิงพาณิชย์ เป็นตำราอาหารและใช้ในงานโฆษณา

ปลายศตวรรษที่ 19 การพัฒนาระบบมอเตอร์ชัตเตอร์ของกล้องถ่ายภาพและแฟลช ทำให้เปลี่ยนการถ่ายภาพอาหารแนว Still Life แบบเดิมไปเป็นการถ่ายภาพทั้งมื้ออาหารในบรรยากาศที่เรียบง่าย และพัฒนาเป็นแนวอาหารแฟชั่น ช่วง 20 ปีต่อมา อุปกรณ์ถ่ายภาพที่พัฒนาขึ้นทำนิยมการถ่ายภาพอาหารเป็นแนวสารคดี ถ่ายภาพที่ห้องครัวใช้อุปกรณ์ทำอาหารเป็นองค์ประกอบ มีฉากหลังเพื่อสร้างเรื่องราว และบรรยากาศ การจัดแสงที่ดูเหนือจริง มุมมองที่แปลกออกไป และใช้ระยะชัดตื้นในการถ่ายภาพมากขึ้น ภาพอาหารจะเน้นความเป็นธรรมชาติ เป็นวิธีถ่ายทอดการทำอาหารผ่านการเล่าเรื่อง

ในศตวรรษที่ 20 โทรศัพท์มือถือได้ถูกพัฒนาให้มีกล้องถ่ายรูปที่คุณภาพสูง ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการถ่ายภาพอาหารจากแสงธรรมชาติ การถ่ายภาพได้ใกล้ตัวอาหารมากขึ้น เห็นรายละเอียดของอาหารได้เท่าที่อยากให้เห็น ทั้งด้านข้างหรือจากมุมบน เน้นสีที่สดใสของอาหารบางส่วนโดยไม่ให้เห็นภาพรวมอาหารทั้งหมด การถ่ายภาพอาหารเพื่อลงในสื่อสังคมออนไลน์ ด้วยกล้องในโทรศัพท์มือถือทำให้สามารถถ่ายภาพอาหารได้ทุกเมื่อที่ต้องการ เกิดเป็น Foodstagramming หรือการถ่ายภาพลงในแอปพลิเคชัน Instagram

และในยุค 2020 กลับไปเน้นถ่ายภาพอาหารแนว Still Life โดยการนำวัตถุดิบที่เป็นส่วนผสมของเมนูอาหาร ทั้งหมดมาเป็นส่วนประกอบ (Number24, ม.ป.ป.)

เป็นที่น่าสนใจว่าการถ่ายภาพอาหารในปัจจุบันเป็นรูปแบบของความเรียบง่าย เน้นการจัดจานและวัตถุดิบของอาหารเป็นอุปกรณ์ประกอบฉาก สร้างภาพที่มีความเป็นธรรมชาติ โดยให้อาหารสร้างเรื่องราวที่สื่อออกมาในตัวของมันเอง

¹อาจารย์ประจำ สาขาวิชาออกแบบ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ตารางที่ 1 พัฒนาการของการถ่ายภาพอาหาร

 ศตวรรษที่ 18 ถ่ายภาพอาหารศิลปะแบบ Still Life ในยุคแรก ภาพ “ผลไม้” ภาพถ่ายโดย วิลเลียม เฮนรี ฟอกซ์ ทาลบอท	 ต้นศตวรรษที่ 19 การถ่ายภาพแบบ Still Life ในยุคที่มีฟิล์มสี ภาพถ่ายโดย Diana Tyan	 ต้นศตวรรษที่ 19 ภาพที่ถ่ายออกมาผ่านระบบ Autochrome ภาพถ่ายโดย วลาดิเมียร์ ชยิติน ชื่อว่า “Stilleben.”
 ต้นศตวรรษที่ 19 การถ่ายภาพอาหารแนว Still Life โดยเน้นไฮไลต์ รูปร่างและเงา ภาพถ่ายโดย เอ็ดเวิร์ด สไตเค่น	 ปลายศตวรรษที่ 19 การใช้ภาพถ่ายในงานโฆษณา ภาพถ่ายโดย Oscar C. Williams	 ปลายศตวรรษที่ 19 การพัฒนามอเตอร์ชัตเตอร์และแฟลช “The Milk Drop Coronet” ภาพถ่ายโดย Harold Eugene Edgerton Image courtesy of the Art Institute of Chicago
 ปลายศตวรรษที่ 19 การถ่ายภาพแนว Documentary-Style (สารคดี) ภาพถ่ายโดย Geoff Wilkinson	 ศตวรรษที่ 20 การใช้กล้องดิจิทัลเพื่อการถ่ายภาพที่ดีขึ้น ภาพถ่ายโดย Kolpakova Svetlana	 ปัจจุบันการถ่ายภาพที่เน้นวัตถุดิบและการถ่ายภาพแนว Still Life ภาพถ่ายโดย Golubovystock

จากตารางจะเห็นว่าการถ่ายภาพอาหารในยุคแรกจะเน้นการถ่ายภาพเฉพาะอาหารแบบหุ่นนิ่ง (Still Life) โดยเน้นแสงเงา จัดองค์ประกอบให้เห็นอาหารชัดเจน ดูเรียบง่าย ยุคถัดมาเริ่มมีการจัดฉากให้เกิด

¹อาจารย์ประจำ สาขาวิชาออกแบบ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

บรรยากาศในการประกอบอาหารเพื่อสร้างเรื่องราวที่ดูเหนือจริงมากขึ้น ปัจจุบันได้กลับมาใช้เทคนิคแบบหุ่นนิ่ง (Still Life) ในยุคแรกผสมกับการการจัดบรรยากาศโดยใช้วัตถุในการทำอาหารมาประกอบและมีการสร้างเรื่องราวด้วยอุปกรณ์เครื่องครัวมาเสริม หรือมีบางส่วนของร่างกายช่วยสร้างให้ภาพดูมีความเคลื่อนไหวมากขึ้น

การจัดองค์ประกอบเป็นสิ่งสำคัญในการถ่ายทอดเรื่องราว แต่ละภาพมีองค์ประกอบที่หลากหลายผสมผสานกัน แต่จะมีจุดเด่นหลักที่แตกต่างกัน ช่วงภาพจึงควรรู้จักเลือก กำหนดแนวคิดในการถ่ายภาพ และคำนึงถึงการเชื่อมโยงองค์ประกอบศิลป์เข้าด้วยกัน เพื่อให้สื่อความหมายได้ตามความคิดของช่างภาพได้อย่างสวยงาม (เอกนถน บางท่าไม้, 2556 และ ญัฐกร สงคราม, 2557) การจัดองค์ประกอบภาพ (Visual elements) เป็นการนำส่วนประกอบต่าง ๆ มารวมกันจนเกิดเป็นภาพประกอบด้วย

1. จุด (Dot) เป็นองค์ประกอบที่ทำให้เกิดความสนใจได้ง่ายที่สุด หากมีอาหารเพียงจานเดียวเป็นจุดสนใจ ไม่มีงานอื่นที่ใหญ่กว่าหรือสีสดเด่นกว่ารอบจนจะทำให้ผู้ชมเข้าใจภาพได้ง่ายขึ้น

2. เส้น (Line) ช่วยนำสายตา เสริมเรื่องราวหลัก แบ่งสัดส่วนของภาพ ใช้เส้นเพื่อกำหนดทิศทางและสร้างอารมณ์ ให้ความรู้สึกมั่นคง แข็งแรง มีระเบียบ สงบ ผ่อนคลาย นุ่มนวล เคลื่อนไหว กระฉับกระเฉง ตามแนวคิดของอาหารนั้น ๆ ได้ด้วยการจัดจานอาหารหรืออุปกรณ์ประกอบฉาก (Props)

3. รูปร่างและรูปทรง (Shape and form) รูปร่างมี 2 มิติ คือการถ่ายภาพวัตถุที่เรียบแบนหรือภาพเงาของวัตถุ ในการถ่ายภาพอาหารรูปร่างอาจใช้เป็นฉากหลังที่เรียบช่วยให้ผู้ชมสามารถเห็นภาพหรือแยกแยะอาหารได้อย่างรวดเร็ว จานอาหารแบบกลมกับจานแบบเหลี่ยมจะให้อารมณ์ความรู้สึกที่ต่างกัน ส่วนรูปทรงมีลักษณะเป็น 3 มิติที่เห็นทั้งความกว้าง ความยาว หนาหรือลึกให้เห็นมิติของวัตถุดิบหรือปริมาณอาหารในจาน

4. น้ำหนัก (Shade and tone) ในการถ่ายภาพคือการให้ความสำคัญกับน้ำหนักของภาพด้วยผิวของวัตถุ ขนาด ความสว่าง ปริมาณของแสงเงา หรือสี ในการนำมาจัดองค์ประกอบรวมกันให้ทั้งภาพเกิดความสมดุล

5. พื้นผิว (Texture) ช่วยสร้างความรู้สึกลักษณะสัมผัสได้เป็นอย่างดีแม้จะไม่ได้สัมผัสโดยตรง เพราะแต่ละคนมีประสบการณ์ในการสัมผัสหรือเคยกินอาหารที่ใกล้เคียงกันอยู่แล้ว แต่ละพื้นผิวให้ความรู้สึกที่ต่างกัน เช่น ผิวของหน้าขนมที่เรียบจะให้ความรู้สึก อ่อนโยน สะอาด ผิวขรุขระให้ความรู้สึกหยาบกระด้าง ลึกกลับ น่าค้นหา ไม่ปรุงแต่ง สามารถแสดงถึงกาลเวลาหรือช่วยเพิ่มมิติให้กับภาพได้ โดยทิศทางของแสงด้านข้างจะช่วยให้เห็นความลึก ความนูน ทำให้เกิดมิติของพื้นผิวได้ชัดเจนขึ้น (ญัฐกร สงคราม, 2557)

6. พื้นที่ว่าง (Space) หากมีพื้นที่ว่างมากจะทำให้รู้สึกโล่งสบาย ช่วยดึงดูดสายตาไปที่จุดสนใจของภาพได้ดี หากพื้นที่ว่างน้อยจะทำให้รู้สึกถึงความแน่น เต็ม ที่แน่นภาพรวมของอาหารทั้งหมดบนโต๊ะ

¹อาจารย์ประจำ สาขาวิชาออกแบบ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

7. สี (Color) มีอิทธิพลต่อจิตใจและร่างกายของมนุษย์ สามารถเลือกใช้สีได้หลากหลายรูปแบบ ทั้งสีที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันสีที่แตกต่างกัน โทนสีมืดหรือโทนสว่าง

8. การวางตำแหน่งจุดสนใจของภาพ (Point of Interest) นอกจากรู้ว่าในภาพประกอบด้วย องค์ประกอบต่าง ๆ แล้วต้องมีแนวทางในการจัดวางองค์ประกอบให้สวยงามเพื่อยกระดับภาพอาหาร โดยเริ่มจากองค์ประกอบหลักคืออาหารจานหลักต้องมีความโดดเด่นมากที่สุดแล้วองค์ประกอบอื่น ๆ เป็นส่วนเสริมเพื่อให้อาหารจานหลักน่าสนใจมากขึ้น นอกจากวางอาหารจานหลักไว้ตรงกลางภาพแล้วยังสามารถใช้กฎสามส่วนหรือกฎเก้าช่อง เพื่อให้รูปแบบการวางมีความน่าสนใจมากขึ้น หรือใช้การวางแบบสามเหลี่ยมทำให้จัดสมดุลในภาพได้ง่ายขึ้น ร่วมกับการใช้ระยะในการถ่ายภาพที่ส่วนใหญ่เน้นระยะใกล้ และกลางเพื่อเน้นให้เห็นอาหาร ทั้งยังมีเรื่องของมุมมองในการถ่ายภาพอาหาร มุมมองแต่ละมุมช่วยสร้างเอกลักษณ์ในการถ่ายภาพได้เป็นอย่างดี แบ่งเป็นมุมมองหลัก 3 มุมดังต่อไปนี้

1. มุมตรง เป็นการถ่ายจากด้านหน้าของโต๊ะนิยมถ่ายอาหารที่อยู่ในภาชนะสูง เช่น เครื่องดื่ม เพื่อให้เห็นความสูงของแก้วหรือสีส้มของเครื่องดื่มในแก้ว
2. มุมเฉียง คือมุมประมาณ 30-45 องศา อยู่ในระดับเดียวกับเวลาทานอาหารปกติ เหมาะกับอาหารที่อยู่ในภาชนะลึกเช่นชามหรือถ้วย เพื่อให้เห็นอาหารที่อยู่ภายในได้ชัดเจน
3. มุมบน นิยมถ่ายเพื่อให้เห็นอาหารหลาย ๆ อย่างในภาพเดียวกัน เช่น ส่วนประกอบของอาหาร วัตถุดิบที่ใช้ในการทำอาหาร หรือให้เห็นอาหารที่หลากหลายบนโต๊ะ

อารมณ์และบรรยากาศภาพ (Mood and tone)

อารมณ์และบรรยากาศภาพเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ภาพสื่อสารได้ชัดเจนยิ่งขึ้น นอกจากจะต้องใช้ องค์ประกอบในการถ่ายภาพที่กล่าวในข้างต้นแล้ว อุปกรณ์ประกอบฉากและแสงยังช่วยเสริมเรื่องราวให้น่าสนใจมากขึ้นได้ อุปกรณ์ประกอบฉาก เช่น จาน ชาม ช้อน ส้อม ผ้าปู วัตถุดิบ หรือฉาก เป็นต้น ส่วนแสงแบ่งเป็น 2 รูปแบบคือ แสงธรรมชาติกับแสงประดิษฐ์ แสงธรรมชาติมีหลายรูปแบบตามเวลา หรือฤดูกาล แต่ละช่วงเวลาได้สภาพแสงและสีแตกต่างกัน หากถ่ายภาพริมหน้าต่างที่แสงไม่ได้ส่องเข้ามาโดยตรงจะทำให้เกิดแสงนุ่ม แต่หากเป็นถ่ายภาพภายนอกช่วงกลางวันมักเป็นแสงแข็ง และแต่ละช่วงเวลาจะมีทิศทางแสงที่ต่างกัน ดังนั้นช่างภาพต้องฝึกสังเกตทิศทางแสงหรือรูปแบบของแสงแต่ละสถานที่ด้วย ขณะเดียวกันถ้าใช้แสงประดิษฐ์ช่างภาพสามารถถ่ายได้ทุกเวลา แต่ต้องรู้จักและสามารถควบคุมอุปกรณ์เพื่อให้ได้ปริมาณแสงตามอารมณ์ที่ต้องการ

จากการวิเคราะห์ของผู้เขียน ในองค์ประกอบ การสื่อสาร ของภาพถ่ายอาหารที่กระตุ้นความต้องการของผู้บริโภค ได้ประเด็นสำคัญคือภาพถ่ายอาหารต้องสามารถแสดงออกทางอารมณ์และบรรยากาศในภาพได้ดังนี้ 1) สนุกสนาน สดใส รื่นเริง เทศกาล 2) หรรษา ดูแพง 3) ท้องถิ่น 4) เท่ห์ทันสมัย 5) สุขภาพ 6) ลึกลับ น่าค้นหา

¹อาจารย์ประจำ สาขาวิชาออกแบบ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

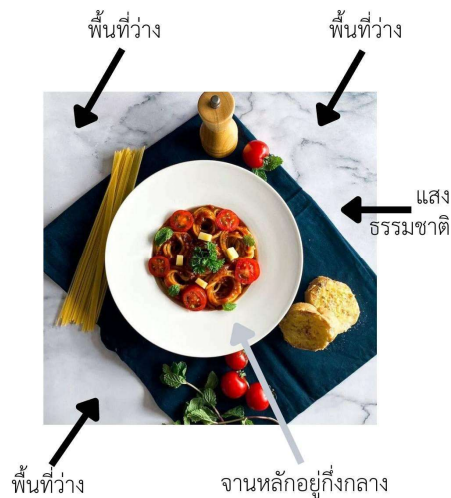
ตารางที่ 2 วิเคราะห์องค์ประกอบภาพอาหาร

ภาพตัวอย่าง	องค์ประกอบที่สร้างอารมณ์และบรรยากาศ
 ถ่ายภาพโดย นายพีรพัฒน์ สว่างแจ้ง น.ส.อติพร คุณชลบุตร น.ส.อรณิชา ขาวสำอางค์ นายพงศกร จุลสวัสดิ์ จากการอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่อง “การจัดอาหารในการถ่ายภาพ” วิทยากร คุณวรรณิ์ จันทรมิตร ในวิชาการถ่ายภาพ วันที่ 22 สิงหาคม 2563 	อารมณ์และบรรยากาศ : สนุกสนาน องค์ประกอบ : เส้นน้ำสายตาจากที่ตักน้ำผึ้งลงมาที่แพนเค้ก รูปทรงของแพนเค้ก จานที่เด่นชัด น้ำหนักสีจางกับสีฉ่ำหลังทำให้เกิดความสมดุล พื้นผิวของกระดาษหนังสือพิมพ์และฉากหลังทำให้ภาพเกิดมิติมากขึ้น การจัดวาง : แบบกึ่งกลางภาพ เน้นจุดเด่นคืออาหารจานหลัก สี : สดใสให้เกิดอารมณ์สนุกสนานมากขึ้น มุมกล้อง : มุมตรง เพื่อให้เห็นความสูง รายละเอียดแต่ละชั้นของแพนเค้ก แสง : ธรรมชาติ จากข้างซ้ายและเพิ่มแผ่นสะท้อนแสงทางขวา เพื่อช่วยในการลบเงาให้ภาพสว่างสดใสมากขึ้น อุปกรณ์ประกอบฉาก : อุปกรณ์กรรณ หนังสือพิมพ์ ฉากหลัง จัดวาง 3 ระยะหน้ากลางหลังทำให้ภาพเกิดมิติมากขึ้นและดูสนุกสนานรูปแบบของยุคสมัย : ปัจจุบัน

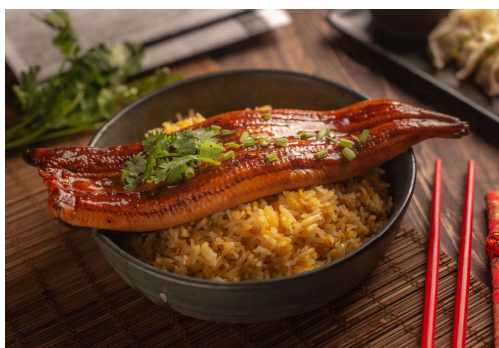
¹อาจารย์ประจำ สาขาวิชาออกแบบ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ถ่ายภาพโดย น.ส.วันวิสา สีนวล น.ส.ญาดา นิลวรรตน์ น.ส.รุ่ง
ทิพา มั่งประโคน น.ส.ปัทมาพร กริทธิมย์ จากการอบรมเชิง
ปฏิบัติการเรื่อง “การจัดอาหารในการถ่ายภาพ” วิทยากร คุณ
วรรณณี จันทรมิตร วันที่ 22 สิงหาคม 2563

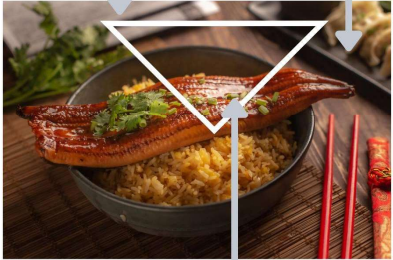
อารมณ์และบรรยากาศ : ดูแพง
องค์ประกอบ : รูปร่างของซามที่เป็นวงกลมและฟาร์รองจานแบบ
เหลี่ยมสี่เหลี่ยมทำให้จานสีขาวโดดเด่นมากขึ้น พื้นผิววัสดุหลายหินอ่อน
ทำให้ดูแพง พื้นที่ว่างทำให้ภาพไม่รบกวนจนเกินไปรู้สึกสบายมากขึ้น
การจัดวาง : กึ่งกลางภาพเน้นจานหลัก
สี : ใช้สีตัดกันช่วยเน้นจุดสนใจได้มากขึ้น
มุมมอง : มุมบนทำให้เห็นภาพรวมของอาหารบนโต๊ะทั้งหมด
แสง : ธรรมชาติ จากด้านขวาเพียงด้านเดียวทำให้เกิดแสงเงาที่
ชัดเจน
อุปกรณ์ประกอบฉาก : เครื่องเคียง วัตถุดิบ เครื่องปรุง ช่วยสร้าง
บรรยากาศให้กลมกลืนกันมากขึ้น
รูปแบบของยุคสมัย : ปัจจุบัน

ถ่ายภาพโดย วรพรรณ สุรัสวดี จากการอบรมถ่ายภาพ
"Together" เรียนถ่ายภาพแบบโกงๆ #2 วิทยากร คุณภูริ
เนติมงคลชัย ในวิชาการถ่ายภาพ วันที่ 10 ตุลาคม 2564

อารมณ์และบรรยากาศ : ท้องถิ่น
องค์ประกอบ : ทิศทางของเส้นปลาไหลและตะเกียบหรือ
องค์ประกอบส่วนอื่นเป็นเส้นเฉียงทำให้ดูมีความเคลื่อนไหวมากขึ้น
รูปทรงของอาหารและซามชัดเจนจะทำให้ดูมีมิติ พื้นผิวความมันวาว
บนตาไหลทำให้น่ากินมากขึ้นรู้สึกถึงความฉ่ำน่ารับประทานของ
ปลาไหล สีตัดกันบางส่วนเพื่อให้เกิดความน่าสนใจ
การจัดวาง : วางแบบสามเหลี่ยมระหว่างปลาไหลหนึ่งส้อมพิมพ์และ
เกี้ยวซ่า
สี : ส่วนใหญ่ใช้สีโทนเดียวกันเน้นโทนมืด
มุมมอง : มุมก้ม เพื่อให้เห็นด้านบนของอาหารทำให้ภาพดูมีมิติ
แสง : แสงประดิษฐ์ แสงเงาชัดเจนมาจากทิศทางเดียวคือด้านขวา
หลัง และใช้แผ่นสะท้อนแสงด้านซ้ายหน้าเพื่อลบเงาบางส่วนให้ยัง

¹อาจารย์ประจำ สาขาวิชาออกแบบ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

	เห็นรายละเอียดของอาหารอยู่แต่ไม่สว่างจนเกินไปช่วยทำให้เกิดอารมณ์ที่น่าค้นหาอีกด้วย อุปกรณ์ประกอบฉาก : อาหารที่รับประทานร่วมกันหนังสือพิมพ์ภาษาจีนและตะเกียบสีแดงที่สื่อสารถึงความเป็นจีน รูปแบบของยุคสมัย : ปัจจุบัน
 ถ่ายภาพโดย วรพรรณ สุรัสวดี จากการอบรมถ่ายภาพ "Together" Shortcut of Food Photography Workshop วิทยาการ คุณภูริต เนติมงคลชัย วันที่ 15 สิงหาคม 2564	อารมณ์และบรรยากาศ : น่าค้นหา องค์ประกอบ : น้ำหนักจัดวางน้ำหนักแบบกระจาย พื้นผิว พื้นผิวประกอบด้วยผิวของโต๊ะไม้ทำให้ดูย้อนยุค เศษกากหมูที่กระจายอยู่บนโต๊ะทำให้ดูมีความเคลื่อนไหวมากขึ้นเพื่อสร้างบรรยากาศ การจัดวาง : แบบกระจายเป็นเส้นโค้ง ดูมีความเคลื่อนไหว สี : โทนเดียวกัน เพื่อให้เกิดความกลมกลืนภายในภาพไปในโทนสีเหลืองเพื่อให้ดูน่ารับประทานมากขึ้น มุมมอง : มุมบน เพื่อให้เห็นองค์ประกอบต่าง ๆ ทั้งหมดบนโต๊ะอาหาร แสง : แสงประดิษฐ์ เน้นแสงเงามาทิศทางเดียวคือด้านขวาหลัง และใช้แผ่นสะท้อนแสงด้านซ้ายหน้าเพื่อลบเงาบางส่วนให้เห็นรายละเอียดของอาหาร แต่ไม่สว่างจนเกินไปช่วยทำให้เกิดอารมณ์ที่น่าค้นหา อุปกรณ์ประกอบฉาก : จานชามที่เข้ากับอาหารเครื่องเคียง ขวดน้ำที่มีหยดน้ำเกาะอยู่ทำให้รู้สึกเย็นและสดชื่น รูปแบบของยุคสมัย : ปัจจุบัน

บทสรุป

การถ่ายภาพอาหารต้องผสมผสานกลมกลืนกันทั้งองค์ประกอบภาพ อารมณ์ บรรยากาศของภาพ เพื่อกระตุ้นสายตาของผู้บริโภค ซึ่งผู้บริโภคแต่ละกลุ่มมีความแตกต่างกัน เจ้าของธุรกิจหรือช่างภาพต้อง

¹อาจารย์ประจำ สาขาวิชาออกแบบ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคที่เป็นกลุ่มเป้าหมายก่อน เพื่อให้ถ่ายภาพได้สื่อสารตรงความต้องการของผู้บริโภค ทำให้ผู้บริโภคเกิดการจดจำ และเกิดการซื้อ

องค์ประกอบในการถ่ายภาพอาหารที่กระตุ้นความต้องการของผู้บริโภค คือการจัดองค์ประกอบที่เน้นอาหารจานหลักให้โดดเด่น ใช้พื้นผิวช่วยสร้างมิติ โทนสีไปในทิศทางเดียวกันแต่มีสีตรงข้ามหรือสีข้างเคียงมาช่วยสร้างบรรยากาศให้ดึงดูดความสนใจมากขึ้น เลือกอุปกรณ์ประกอบฉากที่เกี่ยวข้องกับอาหารจานหลักเพื่อเสริมเรื่องราว ใช้แสงที่มาจากด้านข้างช่วยสร้างมิติให้ภาพและใช้แสงโตนอบอุ่นทำให้อาหารดูน่ารับประทาน สอดคล้องกับพัฒนาการของการถ่ายภาพอาหารในยุคแรกจะเน้นการถ่ายเฉพาะอาหารแบบหุ่นนิ่ง จัดองค์ประกอบให้เห็นอาหารชัดเจน ต่อมา มีการจัดฉากโดยใช้วัตถุหรืออุปกรณ์เครื่องครัวมาประกอบเพื่อสร้างเรื่องราวให้เกิดบรรยากาศในการประกอบอาหาร

เจ้าของกิจการหรือช่างภาพสามารถนำแนวทางนี้ไปใช้ในการถ่ายภาพอาหารได้ทั้งอาหารคาว อาหารหวาน หรือเครื่องดื่ม โดยคำนึงถึงแนวคิดที่แตกต่าง เทคนิค องค์ประกอบภาพ อารมณ์ บรรยากาศ เพื่อสร้างจุดเด่นให้กับภาพถ่ายอาหารของตนเอง ให้มีความโดดเด่นถูกใจผู้บริโภค ผู้เขียนคาดว่าในอนาคตจะยังคงเป็นการผสมผสานและเน้นเรื่องราวให้เห็นที่มาที่ไป การปรุง วัตถุดิบหรือภูมิปัญญาด้านอาหารที่ชัดเจนมากขึ้น

¹อาจารย์ประจำ สาขาวิชาออกแบบ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

เอกสารอ้างอิง

- กนกรัตน์ ยศไกร. (2551). การถ่ายภาพเพื่อการสื่อสาร. กรุงเทพฯ: ทริปเพิ้ล เอ็ดดูเคชั่น.
- จิตาพร รุ่งสถาพร. (2563). พฤติกรรมผู้บริโภคต่อการซื้อสินค้าบนช่องทางออนไลน์ในภาวะวิกฤตโควิด-19 ในเขตกรุงเทพมหานคร ปริณชิต และพิษณุโลก (การค้นคว้าอิสระ นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ. สืบค้นจาก
<http://dspace.bu.ac.th/handle/123456789/4476>
- ณัฐกร สงคราม. (2557). การถ่ายภาพ : เทคนิคและการนำไปใช้เพื่อการสื่อสาร. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธีรพล ภูรัต. (2547). การสร้างสรรค์งานโฆษณา = Advertising creative strategy. กรุงเทพฯ: แผนกตำราและคำสอน มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ผู้จัดการออนไลน์. (2564). Foodpanda ถ่ายภาพอาหารให้ฟรี เพิ่ม “ยอดชม-ออเดอร์-ยอดขาย”. สืบค้น 10 มกราคม 2565. จาก
<https://mgronline.com/business/detail/9640000087337>.
- พัชรพร เหลืองอุษากุลม. (2557). รู้ลึกพฤติกรรมผู้บริโภค. นนทบุรี: ริงค์ ปิยอนด์บุ๊คส์.
- วิมลพรรณ อาภาเวท. (2553). หลักการโฆษณาและประชาสัมพันธ์. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พรีนติ้ง เฮาส์.
- ศุศราภรณ์ แต่งตั้งลำ. (2564). สื่อออนไลน์ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกการท่องเที่ยวเชิงอาหารในประเทศไทย. วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 5(1), 37-56. สืบค้นจาก
<https://so06.tci-thaijo.org/index.php/husojournalpnru/article/view/249504>
- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2565). ธุรกิจร้านอาหารปี 65 คาดพลิกกลับมาฟื้นตัวร้อยละ 5.0 – 9.9 การแพร่ระบาดของ Omicron และต้นทุนวัตถุดิบยังคงเป็นความท้าทายสำคัญ (กระแสดูแลฉบับที่ 3299). สืบค้น 10 มกราคม 2565. จาก
<https://www.kasikornresearch.com/th/analysis/k-econ/business/Pages/restaurant-z3299.aspx>
- กัลยา วรพิทยุต. (2562). การโฆษณากับการปรับตัวเข้าสู่ยุคการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 4. รายงานการวิจัย, คณะนิเทศศาสตร์, มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.
- อภิวรรณ ศิรินันทนา. (2558). การโฆษณาและพฤติกรรมผู้บริโภค. ตำราประกอบการเรียนหลักสูตรนิเทศศาสตร์, กรุงเทพฯ, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- เอกนถน์ บางท่าไม้. (2556). การจัดองค์ประกอบสำหรับการถ่ายภาพ. นนทบุรี : ไอดีซี พรีเมียร์.
- Nicole S. Young. (2556). Food Photography สูตรเด็ดเคล็ดลับ (ไม่) ลับการถ่ายภาพอาหาร From Snapshots to Great Shots [Food Photography: From Snapshots to Great Shots]

¹อาจารย์ประจำ สาขาวิชาออกแบบ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

(อินยาพร กฤษณพันธ์, แปล). กรุงเทพฯ: ทูรู ดิจิตอล คอนเท้นท์ แอนด์ มีเดีย. (ต้นฉบับพิมพ์ปี ค.ศ. 2012).

Number24. (ม.ป.ป.). ประวัติศาสตร์การถ่ายรูปอาหารตั้งแต่ ค.ศ 1800 - ปัจจุบัน. สืบค้น 10 มกราคม 2565. จาก <https://number24.co.th/article/history-of-food-photography-blog-thai>.

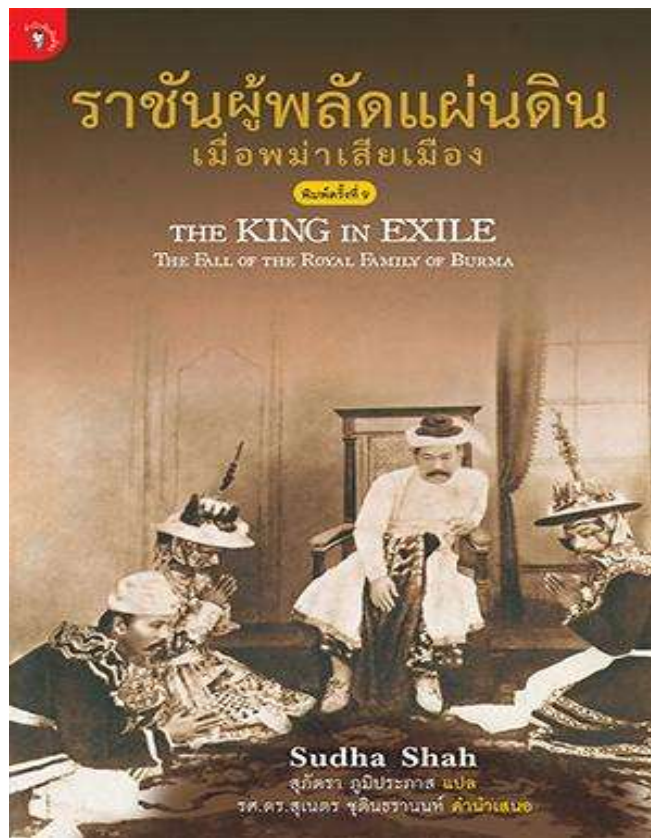
¹อาจารย์ประจำ สาขาวิชาออกแบบ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ราชันผู้พลัดแผ่นดิน เมื่อพม่าเสียเมือง

The King in Exile The Fall of the Royal Family of Burma

พัลลภมน สีนนท์¹

อีเมล panlayamon@hotmail.com โทรศัพท์ 0819247067

"ราชันผู้พลัดแผ่นดิน เมื่อพม่าเสียเมือง" เล่มนี้ เขียนโดย Sudha Shah (สุดาห์ ซาห์) ส่วนผู้แปล คือ สุภัตรา ภูมิประภาส ความยาว 424 หน้า จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์มติชนในปี พ.ศ.2557 (ISBN : 9789740213291) เมื่อพม่าเสียเอกราชให้อังกฤษ พระราชวังไม้สักอันวิจิตรบรรจงแห่งกรุงมณฑลกลายเป็นเพียงอดีตอันรุ่งโรจน์ของพระเจ้าธีบอและพระนางศุภยาลัต กษัตริย์และราชินีองค์สุดท้ายแห่งราชวงศ์คองบองของพม่า รวมทั้งพระราชธิดาและข้ารับใช้จำนวนหนึ่ง ถูกนำเสด็จไปประทับยังเมืองรัตนคีรี ประเทศอินเดีย ในความดูแลของรัฐบาลอังกฤษ ชีวิตกว่า 30 ปีในต่างแดนพลิกเปลี่ยนชะตากรรมของเชื้อพระวงศ์ที่ยิ่งใหญ่และความเป็นไปของประเทศไปพร้อมๆ กัน

เนื้อหาในแต่ละบทสรุปได้ดังต่อไปนี้

¹ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ภาคแรก : ก่อนการเนรเทศ

บทที่ 1 อีบอและศุภยาลัต

อีบอ และศุภยาลัต มีพระราชบิดาคือพระเจ้ามินโดง และส่วนมารดาของศุภยาลัตคือชินผิ่วมะฉิน กษัตริย์ยุคนี้จะถูกให้แต่งงานกับญาติใกล้ชิดเพื่อสืบสายเลือดบริสุทธิ์ พระเจ้ามินโดงปกครองอาณาจักรอังวะ ศุภยาลัตเป็นลูกของชินผิ่วมะฉิน นางชอบทำตัวฝ่าฝืนประเพณี โดยชินผิ่วมะฉินหาทางแก้ไขด้วยการหาคู่ให้ หลังจากศึกษาในโรงเรียน 2 ปี อีบอที่สอบได้คะแนนดี ทำให้พระเจ้ามินโดงประทับใจ ขณะนั้นอีบอกับศุภยาลัตตกหลุมรักกันและเรื่องนี้ไปถึงหูชินผิ่วมะฉิน นางจึงหาทางเป็นแม่ยายของกษัตริย์ แต่การเลือกกษัตริย์ขึ้นอยู่กับกษัตริย์จะเลือกทายาทเอง มีการคาดการณ์ไว้ 3 พระองค์ แต่ในนั้นไม่มีอีบอ หลังจากพระเจ้ามินโดงประชวรหนัก นางชินผิ่วมะฉินเกลี้ยกล่อมให้คนอื่น ๆ สนับสนุนอีบอเป็นกษัตริย์ โดยจับเจ้าชายองค์อื่นๆไปขัง พระเจ้ามินโดงสังเกตความผิดปกติที่เจ้าชายหายไป โดยต้องไปเรียกเจ้าชายมาอีกครั้ง ให้แบ่งอาณาจักรอังวะเป็น 3 ส่วน ให้เจ้าชายที่คาดการณ์ไว้ 3 คน แยกไปดูแล ส่วนคนอื่น ๆ จะไปอยู่กับคนไหนก็ได้ แต่คำสั่งของพระองค์ถูกเพิกเฉย นางชินผิ่วมะฉินได้ล่อลวงให้พระเจ้ามินโดงตั้งอีบอเป็นรัชทายาท หลังจากพระเจ้ามินโดงสวรรคต อีบอจึงได้เป็นกษัตริย์ ศุภยาลัตได้แหกกฎมาอยู่กับกษัตริย์ ศุภยาลัตจึงเป็นมเหสีเอกแต่ในนามเท่านั้น เพราะศุภยาลัตเป็นผู้อยู่กับกษัตริย์ตลอด

บทที่ 2 ปีแรกของการครองราชย์

กนิหฺวันมินจี ต้องการให้กษัตริย์อยู่ใต้รัฐธรรมนูญ โดยส่งเอกสารทศพิธราชธรรมให้อีบอดู แต่นางศุภยาลัตเห็นต่างเพราะเป็นการลดทอนอำนาจกษัตริย์ อีบอเชื่อฟังนาง ศุภยาลัตกล่าวหาศุภยาลัตว่า ทำเสน่ห์คุณไสย ทำให้ศุภยาลัตต้องกลับไปอยู่กับแม่ นางมีการแอบอ้างใช้ตำแหน่งมเหสีและสั่งให้พระเจ้าอีบอปลดเสนาบดีหลายคน ส่วนสมาชิกราชวงศ์ที่ถูกสังหารหมู่ คาดเดากันว่านางชินผิ่วมะฉินนางศุภยาลัตเป็นผู้สั่งการกันแน่ ราชอาณาจักรอังวะกับอังกฤษตั้งเครียดหลังจากสงครามทั้ง 2 ครั้งก่อนหน้านี้ เหตุผลในการทำสงคราม 3 ประการคือ 1. พระเจ้ามินโดงไม่ได้มีสัมพันธไมตรีกับอังกฤษ 2. การผูกขาดสินค้าบางประเภท ทำให้การค้าเสรีของชาวอังกฤษเป็นไปไม่ได้ 3. ผู้แทนอังกฤษเข้าเฝ้าไม่ได้ทำให้ปัญหาไม่ถูกแก้ไข อังกฤษมีแผนปลดกษัตริย์ที่จัดเตรียมขึ้น อีบอพยายามส่งทูตไปเจรจาแต่ล้มเหลว จึงมีการออกประกาศว่า พระองค์ไล่ข้าหลวงอังกฤษและจะจัดการกับพวกอังกฤษที่อยู่ในแผ่นดิน จากนั้นนางศุภยาลัตมีสถานะที่มั่นคงขึ้น เพราะประสูติพระโอรสที่อาจจะเป็นผู้สืบบัลลังก์

บทที่ 3 ชีวิตในพระราชวัง

อีบอและนางศุภยาลัตแทบไม่ออกไปข้างนอกเพราะกลัวถูกชิงบัลลังก์ อีบอจึงให้สร้างหอคอยที่สามารถมองเห็นทัศนียภาพของกรุงมัณฑเลย์ เนื่องจากทั้งสองไม่ค่อยออกไปข้างนอก ทุกๆเย็นจะมีมหรสพต่างๆมาเล่นถวาย นางศุภยาลัตชอบแต่งตัวมาก กลับกันที่พระเจ้าอีบอละเลยในการแต่งตัว เมื่อสถานะการเงินของอาณาจักรตกต่ำพระเจ้าอีบอจึงถอนคำสาบานในเรื่องการไล่ชาวอังกฤษ หลังจากนั้นต่างชาติที่ยินดีปฏิบัติตามธรรมเนียมมาเข้าเฝ้าพระองค์มากมายด้วยจุดประสงค์ทางการค้าและความอยาก

¹ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

รู้ยากเห็น แต่พระเจ้าอีบอไม่มีปฏิสัมพันธ์กับวัฒนธรรมของต่างชาติ เมื่อนางศุภยาละตเป็นมเหสีจึงมีการยกเลิกธรรมเนียมต่างๆ

บทที่ 4 พระราชินีศุภยาละต

มีการกบฏเกิดขึ้นหลังความพ่ายแพ้สงครามอังกฤษ-พม่า ปกติดองให้พระธิดาเมืองฉานเป็นพระมเหสีรองเพื่อกระชับความสัมพันธ์ แต่นางศุภยาละตห้ามพระเจ้าอีบอมมีมเหสีอื่นทำให้อาณาจักรขาดเสถียรภาพ เกิดปัญหาต่างๆในสังคมมากมาย แต่การทุจริตยังมีทุกที่ กษัตริย์พยายามแก้ปัญหาและใช้พิธีกรรมไสยศาสตร์เพื่อให้มีบารมี ศุภยาละตมีพระครรภ์ทำให้คนอื่นมองว่าทั้งสองอยู่กันบราชกิจจนไม่มีเวลาให้เรื่องอื่น จากนั้นโอรสได้สิ้นพระชนม์ และนางศุภยาละตตั้งท้องพระธิดาต่อทำให้ยะหนองกดตัน กษัตริย์ให้มิมเหสีเพิ่ม ยะหนองนำนางไดขึ้นขึ้นมถวาย อีบอตกหลุมรักและอยากสถาปนานางเป็นมเหสีตำแหน่งเหนือ มีขึ้นจึงต้องปลอมตัวเพื่อลอบพบพระเจ้าอีบอและหมกตัวอยู่กับนางเมื่อศุภยาละตใกล้คลอดเมื่อคลอดพระธิดาแล้วอีบอจึงบอกเรื่องนี้กับศุภยาละต นางจึงกำจัดมิขึ้นจีพร้อมกับยะหนอง ศุภยาละตมีธิดา 2 คน จาก 5 คนที่รอดชีวิต เมื่อขึ้นผิวมะฉินถูกลดความสำคัญจึงคิดให้ศุภยาละตแต่งงานกับคนอื่นแต่งตั้งลูกเขยเป็นกษัตริย์ แต่นางศุภยาละตรู้จึงถวายน้องสาวให้เป็นมเหสีรองพระเจ้าอีบอ

บทที่ 5 สัญลักษณ์ของสงคราม

ชาวอังกฤษพยายามใส่ร้ายพระเจ้าอีบอและนางศุภยาละตเพื่อโน้มน้าวให้ผู้ที่มีอำนาจมาเป็นอาณานิคมเพื่อประโยชน์ทางการค้า อันเดโนผู้แทนบริษัทบอมเบย์-เบอร์มาเทรดดิ้ง คอมปานีถูกกล่าวหาเรื่องการจ่ายเรื่องสัมปทานส่งออกต่ำกว่าที่กำหนด รัฐบาลอังกฤษชี้ขาดในบัลลังก์พม่าให้อยู่ใต้รัฐบาล ถ้าไม่ยอมจะดำเนินการต่อ เมื่อมีคำขาดพม่าได้จัดประชุมขึ้นมีการแบ่งฝ่าย โดยเต่งกะด๊ะมินจีกับนางศุภยาละตเสนอให้ทำสงครามแต่กินทูนมินจีที่เคยเห็นกองทัพอังกฤษไม่เห็นด้วยกับการทำสงคราม พระเจ้าอีบอประกาศสงครามตามคำกดดันของนางศุภยาละต มีการแจ้งประชาชนเรื่องการทำสงคราม โดยเต่งกะด๊ะมินจีเป็นแม่ทัพที่เชื่อว่าอังกฤษจะไม่โจมตีจึงไม่กระตือรือร้นในเรื่องการเตรียมกองทัพต่อมากองกำลังอังกฤษในพม่ามีทั้งเรือรบและจุดประสงค์ที่จะยึดมณฑลและให้พระเจ้าอีบอลงจากบัลลังก์ เต่งกะด๊ะมินจีจึงเพ่งคิดได้

บทที่ 6 สงครามและคำลง

กองทัพของพม่าที่มีอุปการณัลลัสมัยและการฝึกไม่ดีพอและไม่ได้เรียกรวมพลทหารที่กระจายกันอยู่ สร้างความตกใจให้วิศวกรที่ช่วยวางแผนปกป้องอาณาจักรที่มาพร้อมความผิดพลาดในการวางแผนที่รายละเอียดตกไปอยู่กับกองทัพอังกฤษ กองทัพอังกฤษต้องการให้พระเจ้าอีบอสละราชบัลลังก์ เสียเงินตั้งไปถึงมณฑลเลย นางศุภยาละตเริ่มสงสัยเกี่ยวกับการรายงานเรื่องสงครามว่าจริงหรือไม่ จึงเรียกเด็กเหล่านั้นเข้าเฝ้าเพื่อเล่าในสิ่งที่พ่อกับแม่เด็กพูด เด็กๆต่างเล่าว่าพม่ารบแพ้ มีการจัดประชุมเร่งด่วนเพื่อยอมรับเงื่อนไขของอังกฤษ โดยพระเจ้าอังกฤษให้พระเจ้าอีบอยอมแพ้ อีบอจึงรับเงื่อนไขทุกอย่างนำไปสู่การล้มล้างกษัตริย์และจุดจบของราชวงศ์คองบอง

¹ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

บทที่ 7 ความปราชัยและการเนรเทศ

กองทัพอังกฤษรวมตัวกันเพื่อเคลื่อนพลสู่พระราชวัง จากนั้นพระเจ้าอีบอจึงมอบพระองค์และแผ่นดินให้อังกฤษ โดยขอแค่บ้านหลังเล็กๆในมณฑลเลยแต่คำขอนี้ไม่มีผล พระเจ้าอีบอประกาศยอมแพ้อย่างเป็นทางการและเสด็จออกจากพระราชวังโดยอนุญาตให้นำของที่ต้องการไปได้ ครอบครัวกษัตริย์ล่องแม่น้ำอิรวดีลงไปสู่เมืองย่างกุ้ง

ภาค 2 : ระหว่างการเนรเทศ

บทที่ 8 ครอบครัวกษัตริย์ในมัทราส

รัฐบาลอังกฤษไม่ต้องการให้พระเจ้าอีบอใช้ชีวิตอยู่ในพม่า จึงส่งชินผิ่วมะฉิ่นและพระนางศุภยาจีพร้อมกับนางกำนัล 12 คนที่ไปเมืองทวายตอนใต้ของพม่า มีการตัดสินใจส่งกษัตริย์ไปประทับที่เมืองมัทราสในอินเดียใต้เป็นการชั่วคราว พระเจ้าอีบอไม่เคยออกจากบ้านเลย นอกจากการควบคุมพระเจ้าอีบอและครอบครัวของพระองค์อย่างใกล้ชิด รัฐบาลยังพยายามจะตัดสายสัมพันธ์ของพระองค์กับพม่า แต่ได้แจ้งรัฐบาลจะไม่ขัดขวางพระเจ้าอีบอในการบริจาคเงินเป็นการส่วนตัวผ่านมิตรสหายของพระองค์ หลายปีของการเนรเทศเจ้าหน้าที่หลายคนต่างส่งสารครอบครัวกษัตริย์ ปีค.ศ. 1886 ได้รับแจ้งว่าครอบครัวกษัตริย์จะถูกส่งไปที่เมืองรัตนคีรีหลังจากนางศุภยาลัตประสูติ และได้แจ้งว่าจะต้องอยู่ที่เมืองรัตนคีรีตลอดไป

บทที่ 9 เจ้าแผ่นดินพม่าที่ไร่กษัตริย์

พม่ากลายเป็นส่วนหนึ่งของจักรวรรดิอังกฤษ กินहु่นมินจีเรียกร้องให้ราชวงศ์คองบองขึ้นเป็นกษัตริย์ภายใต้รัฐบาลอังกฤษเพื่อลดการก่อกบฏต่างๆในพม่า แต่ก็ไม่ได้เกิดขึ้น ทรัพย์สินสมบัติต่างๆของราชวงศ์กลายเป็นรางวัลของสงคราม บางส่วนส่งไปจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์เซาธ์ เคนซิงตัน ปราสาทถูกดัดแปลงเป็นที่พักของทหาร อังกฤษใช้เวลาถึง 4 ปี และใช้ความรุนแรงในการควบคุมพม่าให้สงบ โดยรัฐบาลอังกฤษไม่มีความพยายามฟื้นฟูระบอบกษัตริย์โดยเจ้าชายอื่นของราชวงศ์พม่า สั่งห้ามตีพิมพ์บทความเกี่ยวกับราชวงศ์ หลังการยึดครองพม่า ความพยายามในการเผยแพร่ศาสนามีมากขึ้นแต่ไม่เป็นผล และไม่มีความสนใจในพระคัมภีร์เลย

บทที่ 10 กษัตริย์ในเมืองรัตนคีรี

ไม่มีใครได้รับอนุญาตให้พบพระเจ้าอีบอ การสื่อสารทุกชนิดจะผ่านมิสเตอร์ฟานฮอร์ พระเจ้าอีบอและศุภยาลัต ชื่นเคื่องอย่างยิ่งที่ต้องมาตั้งรกรากที่นี่และบนถึงสภาพภูมิอากาศ แต่ก็ได้รับการยืนยันว่าไม่อาจกลับไปพม่าได้ ส่วนทรัพย์สินที่ทิ้งไว้จะตกเป็นรางวัลของสงคราม รัฐบาลได้อำนวยความสะดวกให้แก่ครอบครัวกษัตริย์ ได้เปิดบัญชีธนาคารในนามของพระเจ้าอีบอและจัดการเกี่ยวกับธุรกรรมการเงิน การเลือกจ้างคนอื่น ใน 3 ปีที่ผ่านมาพระองค์ไม่ได้มีความพยายามที่จะหนี จึงได้รับอนุญาตให้พบปะกับสุภาพบุรุษที่เคารพนับถือ ในด้านทรัพย์สินไม่ว่าจะได้รับเงินค่าครองชีพเพิ่มพระองค์ก็ไม่เคยใช้เพียงพอ

¹ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

เลย รัฐบาลไม่ได้มองพระเจ้าธิดาเป็นอุปสรรคคุกคาม จึงเป็นผลของการควบคุมและจัดการเรื่องต่างๆด้วยความเห็นอกเห็นใจ

บทที่ 11 ครอบครัวกษัตริย์ในเมืองรัตนคีรี

เจ้าหญิงสี่ได้เกิดในเมืองรัตนคีรีโดยมีความฉลาดเหมือนนางศุภยาละต ชินฉวีมะฉินต้องการให้ศุภยาละต มาอยู่กับนางที่เมืองทวาย แต่ไม่ได้ส่งไป ชินฉวีมะฉินทะเลาะกับนางศุภยาละต นางศุภยาละตจึงย้ายไปที่เมืองมินกุน บวชชีที่นั่นจนถึงวาระสุดท้าย นางชินฉวีมะฉินใช้ชีวิตเพียงลำพังจนสิ้นพระชนม์ พระเจ้าธิดาพยายามทำให้เป็นที่พอใจของรัฐบาลแม้ยามที่กลัวตายจากโรคระบาดอย่างรุนแรงในบริเวณบ้านของพระองค์ ทำให้ต้องโยกย้ายครอบครัวไปพักที่บ้านอีกหลังหนึ่งในรัตนคีรี พระเจ้าธิดาให้อภัยรัฐบาลอังกฤษ แต่นางศุภยาละตมีความโกรธแค้นและเคียดแค้นมีความระแวงรัฐบาลอังกฤษจึงทำอาหารเองทุกมื้อ ศุภยาละตเป็นผู้เลี้ยงดูเจ้าหญิงทั้งสี่ เจ้าหญิงทั้งสี่จึงสนิทกับน้ามากกว่ามารดา ทั้งครอบครัวแทบไม่ได้ออกไปไหน นางศุภยาละตทรุดลงจากอาการป่วย

บทที่ 12 เจ้าหญิงเจริญวัย

พระเจ้าธิดาต้องการบ้านหลังใหม่เพราะธิดาทั้ง 4 โตขึ้นจึงสร้างบ้านที่อยู่ห่างจากเมือง พระเจ้าธิดาไม่ต้องการให้เจ้าหญิงแต่งงานกับคนที่ไม่ใช่เชื้อพระวงศ์พม่า ในต้นปีค.ศ. 1906 เจ้าหญิงใหญ่ตกหลุมรักกับโกปาลทำให้กำเนิดทารกที่ชื่อว่าตูดู ซึ่งครอบครัวพยายามปกปิดเรื่องนี้กับรัฐบาล ต่อมาก็มีกำหนดแต่งงานกันทั้งสอง บ้านหลังใหม่ได้สร้างเสร็จในปีค.ศ. 1910 รัฐบาลได้ซักถามถึงการสมรสของเจ้าหญิง แต่พระเจ้าธิดาทรงนิ่งเงียบ ต่อมาพระนางศุภยาละตสิ้นพระชนม์ โดยพระเจ้าธิดาให้ส่งร่างของนางกลับไปที่กรุงมณฑลแต่ผู้ว่าราชการพม่าปฏิเสธ จึงต้องฝังศพที่เมืองรัตนคีรีในอาณาจักรเขตบ้านพัก รัฐบาลพม่าส่งรายชื่อเชื้อพระวงศ์ 14 คนที่ยังไม่สมรสมาให้ แต่ไม่มีใครสืบสายเลือดบริสุทธิ์ พระเจ้าธิดาตอบกลับมาเพียงชื่อที่ 12 คือหม่องเป่จี แต่ก่อนการสมรสต้องทำการเจาะหูก่อน เมื่อได้เวลาอันเป็นมงคลจึงมีการเจาะหูทั้งสองข้างของเจ้าหญิงทุกคนด้วยเข็มทองคำแท้

บทที่ 13 ความคับข้องใจและการมีปากเสียง

เจ้าหญิงทุกคนทำงานฝีมือได้ดี ความตึงเครียดในบ้านสูงขึ้นและเกิดการแบ่งพรรคแบ่งพวก เจ้าหญิงใหญ่กับเจ้าหญิงสอง กับเจ้าหญิงสี่ยึดเอาเจ้าหญิงสามมาเป็นพวก เจ้าหญิงสามต้องการให้รัฐบาลเข้าแทรกแซงโดยด่วน เธอบอกว่าเจ้าหญิงสี่กำลังดำเนินการจัดส่งหินหม่องลัตและครอบครัวกลับพม่า เจ้าหญิงสองแอบหนีออกจากอาณาเขต ไปพบกับหินหม่องลัตและหนีไปสโมสรรัตนคีรีด้วยกัน ธิดาและสมาชิกในครอบครัวโกรธมากโดยไม่อนุญาตให้เจ้าหญิงสองแต่งงานกับคนนั้นพระองค์จึงไม่ต้องการให้เธอกลับมา แต่เมื่อพระองค์สงบสติอารมณ์ได้จึงเสนอขอปรับ แต่เจ้าหญิงสองปฏิเสธและขู่ว่าจะฆ่าตัวตาย พระเจ้าธิดาเผชิญกับความทุกข์สับสนเมื่อเจ้าหญิงสองหายไป

¹ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

บทที่ 14 พระเจ้าธิบอสสิ้นพระชนม์และความโกลาหลก็ตามมา

ธิบอสล้มป่วยลงประชวรอย่างหนักและสิ้นพระชนม์ นางศุภยาลัตให้เจ้าหญิงสีจัดการทุกอย่าง ซึ่งเจ้าหญิงสีต่อต้านการแทรกแซงใดๆจากรัฐบาล มุ่งจะส่งพระศพไปฝังที่มณฑลทะเลย์ แต่ไม่ได้รับอนุญาต ในขณะนั้นรัฐบาลสนใจดำเนินการแต่งงานของเจ้าหญิงสอง โดยเจ้าหญิงสีกล่าวหาเจ้าหญิงสองว่าทำคุณไสยจนพระเจ้าธิบอสสิ้นพระชนม์ทำให้เกิดเสียงคัดค้านอย่างรุนแรง หลังจากพิธีฝังศพ เจ้าหญิงสองแต่งงาน รัฐบาลพม่าตอบกลับโดยรู้ว่าการกลับมาของครอบครัวกษัตริย์จะเกิดความปั่นป่วน จึงยับยั้งการส่งกลับ จนกว่าสงครามโลกครั้งที่ 1 จะยุติ เจ้าหญิงใหญ่ตั้งท้องกับโกปาล ครอบครัวเธอปฏิบัติกับเธออย่างจืดชืด เธอแจ้งรัฐบาลว่าไม่มีความสุข รัฐบาลจึงจะส่งไปอยู่กับเจ้าหญิงสอง เจ้าหญิงใหญ่ได้สูญเสียลูก เจ้าหญิงใหญ่ไปอยู่กับเจ้าหญิงสองโดยเจ้าหญิงใหญ่กับเจ้าหญิงสามไม่ยากกลับพม่า เมื่อสงครามโลกยุติ รัฐบาลพม่าจึงอนุญาตให้ทั้งครอบครัวกลับพม่า

บทที่ 15 ก่อนการสิ้นสุดการเนรเทศ

ศุภยาลัตต้องการให้ศพของธิบอสและศุภยาภะเลกลับพม่า ย้ำว่าให้ส่งเจ้าหญิงใหญ่และลูกสาวไปอยู่ที่ร่างกุ้งแต่ให้แยกไปอยู่บ้านอีกหลังหนึ่ง รัฐบาลพม่าไม่ยอมให้นำศพกลับพม่าทุกกรณี ทางครอบครัวจึงหยุดการเดินทางถ้าไม่มีพระศพของทั้งสองไปด้วย นางศุภยาลัตประหรนางได้เขียนพินัยกรรมโดยได้ตัดเจ้าหญิงสองออกจากส่วนแบ่ง จ่ายเงินให้เจ้าหญิงใหญ่ตามปกติและยกทุกอย่างให้เจ้าหญิงสามและเจ้าหญิงสี ภายใน 1 สัปดาห์หลังพิธีฝังศพครอบครัวกษัตริย์เก็บของให้ความร่วมมือยกเว้นเจ้าหญิงใหญ่ และครอบครัวก็พร้อมสำหรับการเดินทางกลับบ้านที่รอคอยมานาน

ภาคที่สาม : หลังการเนรเทศ

บทที่ 16 คืนสู่แผ่นดินแม่

ในการกลับมาไม่มีใครมาต้อนรับ บ้านหลังใหม่มีขนาดใหญ่โตมากนัก ศุภยาลัตเก็บตัวบนบ้าน เมื่อมีคนพม่ามาเยี่ยมจึงช่วยคืนชีวิตชีวิตชีวาของพระนางได้ แต่ส่งผลกระทบต่อเจ้าหญิงใหญ่ ซึ่งนางคลอดทารกตายตอนคลอดนางยังตัวเองอยู่กับลูกสาวของเธอ ในเรื่องการแต่งงานเขายืนยันว่าแต่งไม่ได้เพราะจะทำให้เขาเป็นจืดชืด เจ้าหญิงใหญ่ต้องการมาอยู่ที่บ้านของเธอและสามารถไปหาเธอได้ โดยมีการพิจารณาและเห็นว่าเจ้าหญิงใหญ่ไม่ควรกลับไปรัตนคีรี รัฐบาลจึงถามถึงการสละฐานันดรศักดิ์หรือไม่ เธอยินยอมและได้รับอนุญาตให้กลับไปยังรัตนคีรีและไม่ได้กลับมาแผ่นดินเกิดหรือได้เห็นหน้ามารดาและน้องสาวอีกเลย

บทที่ 17 พระนางศุภยาลัต

เจ้าหญิงสีและโกโกแต่งงานกันและย้ายไปอยู่บ้านเช่าของตัวเอง เจ้าหญิงสามแต่งงานกับเจ้าชายให้ตืนโกต่อจี ศุภยาลัตไม่เห็นด้วยเขาจึงหนีไปมณฑลทะเลย์ด้วยกัน ครึ่งปีหลังนางศุภยาลัตทรงให้อภัยและชวนเธอกับสามมีมาอยู่กับนาง ก่อนถึงวันประสูติของพระนางศุภยาลัต นางสิ้นพระชนม์ด้วยอาการหัวใจ

¹ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

วย โดยพิธีศพของพระราชินีมีบทบาทสำคัญในการหล่อเลี้ยงจิตวิญญาณในการรักษาในหมู่ชาวพม่าทุกชนชั้น

บทที่ 18 เจ้าหญิงสี่

ใน 7 ปีนางมีลูกชาย 4 คนและลูกสาว 2 คน เจ้าหญิงสามกับเจ้าหญิงสี่แตกต่างกัน เจ้าหญิงสี่ต้อนรับคนที่มาเยี่ยมเยียน โดยรัฐบาลรู้สึกว่าคุณเจ้าหญิงสี่ควบคุมยาก และขึ้นชื่อว่าเจ้าหญิงจอมกบฏ รัฐบาลจึงตัดสินใจกำจัดเธอโดยการเนรเทศเธอและครอบครัวเธอไปอยู่กับชุมชนชาวมอญที่เมืองมะละแหม่ง โดยรัฐบาลไม่ให้ลูกของเธอไปที่บ้าน เธอไม่พอใจที่ถูกควบคุมตามแบบอังกฤษอย่างเป็นระบบ เจ้าหญิงสี่ถึงแก่กรรมทำให้การหมั้นหมายของเธอกับหลานชายกับเจ้าฟ้าแห่งหงษ์ม่วยยุติลง

บทที่ 19 เจ้าหญิงใหญ่กับโกपाल

บ้านใหม่ของเธอเป็นกระท่อมหลังเล็กๆ การใช้ชีวิตในเมืองนี้จะมีการแบ่งชนชั้น โดยครอบครัวของโกपालไม่ยินดีกับการกลับมาของเจ้าหญิงใหญ่ โกपालจะปั่นจักรยานไปหาเธอช่วงเย็นและใช้เวลากับเธอประมาณ 1 ชั่วโมง โกपालทำตามสัญญาที่บอกว่าจะแบ่งเวลาให้ทั้งสองครอบครัวอย่างเป็นธรรมให้ได้ เจ้าหญิงใหญ่ไม่มีลูกอีกหลังแต่งงาน ส่วนตุตู่แต่งงานกับซูการ์และย้ายไปอยู่บ้านหลังใหม่ ปีค.ศ. 1947 บ้านของเจ้าหญิงใหญ่โดยเจ้าของที่ได้ขอให้นางย้ายไปอยู่ที่อื่น โกपालจึงย้ายไปอยู่ที่ดินของเขาเพราะรู้ว่าเธอจะอยู่ได้อีกไม่นานและมีคนมาเยี่ยมจึงไม่อยากให้เห็นว่ามีความเป็นอยู่อย่างไร หลังจากนั้นนางก็ถึงแก่กรรม

บทที่ 20 ลูกสาวของเจ้าหญิงใหญ่

ตุตู่ถูกมองว่าเป็นลูกนอกกฎหมายที่ไร้วรรณนางไม่มีใคร จึงปรารถนาที่จะมีครอบครัว เมื่อแต่งงานนางดำเนินชีวิตตามแบบของชาวมาราดิ เพราะต้องการให้ลูกสาวของเธอกลมกลืนในสังคม เธอหันมานับถือฮินดู เธอมีลูกกับสามี 9 คน ตุตู่ไม่เคยอับอายในการทำงานประเภทต่างๆ เธอเป็นคนดีชอบช่วยเหลือเด็กที่ถูกทิ้ง ช่วงถึงวาระสุดท้าย ตุตู่ขอรับประทานตามท้องถนน เสียความทรงจำ ตุตู่ไม่ได้ติดต่อสัมพันธ์กับญาติที่เป็นพม่าเลยและไม่เคยพูดถึงพวกเขา นางสิ้นลมด้วยอายุ 94 ปี

บทที่ 21 เจ้าหญิงสอง

สามีของเธอเข้ากับคนอื่นได้ง่าย ทั้งคู่โดดเด่นในสังคมของกาลิมปาง สามีของเธอรักเจ้าหญิงสองมาก พยายามให้นางร่วมกิจกรรมและงานอดิเรกของเธอด้วย สามีของเธอปฏิบัติกับเธอเช่นเจ้าหญิงโดยตลอดมา แต่ทั้งสองมักจะเงินขาดมืออยู่เสมอ ทั้งคู่ไม่มีลูกด้วยกันจึงรับบุตรบุญธรรมมาเลี้ยงชื่อว่าอาหลูจี ในปีค.ศ. 1936 เธอย้ายบ้านไปพาโนรามา หลังจากพม่าได้รับอิสรภาพ การจ่ายค่าครองชีพจึงยุติลง ชีวิตของทั้งคู่จึงพลิกผัน พุทพม่าพยายามหว่านล้อมให้กลับพม่าแต่ลัทธิขัณฑ์ปฏิเสธ หลังจากงานปัญหาสุขภาพเข้าโจมตีทั้ง 2 คน สามีของเธอถึงแก่กรรม นางโอนทรัพย์สินให้ลูกของนาง นางเสียชีวิตเมื่ออายุ 75 ปี

¹ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

บทที่ 22 เจ้าหญิงสาม

เป็นที่รักของครอบครัวแต่งงานกับเจ้าของที่ดินโก่ดอจีย้ายไปมณฑลทะเลย์ สามีของเธอใช้เงินฟุ้งเฟ้อมีหนี้มากมาย และได้หย่าขาดกับสามี นางได้พบรักใหม่กับทนายอูเมียะอู มีปัญหาเรื่องพ่อเลี้ยงและลูกเลี้ยงเข้ากันไม่ได้วัยที่ต่างกันทำให้สามีของเธอเล่นสนุกกับสาวใช้ นางพยายามประคับประคองชีวิตคู่ เมื่อไม่ได้ค่าครองชีพ นางจึงมาอยู่ที่บ้านพักของสามี หลังจากนั้นสามีของนางได้เสียชีวิตลง ส่วนเจ้าหญิงสามได้จากไปในวัย 76 ปี

บทที่ 23 บุตรธิดาของเจ้าหญิงสี่

แม้ว่ารัฐบาลพยายามแยกเด็ก ๆ ออกจากความเป็นอดีตราชวงศ์ แต่พวกเขามีความรู้สึกผูกพันกับวงศ์ตระกูลของตนมาก ลูก ๆ ไม่ได้อยู่กับบิดา แต่อยู่กับเจ้าชายต่อพญาจี ผู้รับผิดชอบน้องๆทุกคน

- เจ้าชายต่อพญาจี สมรสกับซูซานพวกเขาไปในเมืองป๋นมะนา ขณะที่รถทั้ง 2 คันแล่นผ่านถนนช่วงที่มีแนวแผงกั้นผู้ก่อความไม่สงบมีการยิงใส่รถทั้ง 2 คัน เจ้าชายต่อพญาจีจึงจบชีวิตลงอย่างน่าสลด
- เจ้าหญิงไท่ซุพญาจี เป็นสาวโบทีเมียนรักในศิลปะและดนตรี นางตกหลุมรักพี่ชายซูซานได้แต่งงานกัน เธอเป็นที่ต้องการของหนุ่มๆ สามีเขาจึงกลายเป็นคนขี้หึง สามีเธอทำงานเลี้ยงดูครอบครัวจนเสียชีวิต ลูกสาวทั้งสองมีการเงินที่ดี ลูกชายของเธอยังต้องสู้ชีวิต
- เจ้าชายต่อพญาแต่งงานกับเจ้าหญิงริต้า มีลูกชาย 5 คนและลูกสาว 3 คน มีลูก 2 คนที่เสียเมื่อยังเล็ก ชีวิตแต่งงานยาวนาน 58 ปีที่แสนสุข เจ้าหญิงริต้าจากไปด้วยโรคหลอดเลือดหัวใจอุดตัน ส่วนเจ้าชายต่อพญาคิดถึงเธอมากและรำลึกถึงเธอด้วยความรัก
- เจ้าชายต่อพญาแห่ง เป็นนักกีฬาฟุตบอล เจ้าหญิงสามจึงจัดจิ๋วให้เขา แต่มีบรรดาสาวที่ต้องการเรียกร้องความสนใจเข้ามาเยี่ยมที่วัดตลอด จึงสีกและเลี้ยงชีพด้วยการสอนภาษาอังกฤษ
- เจ้าชายต่อพญาทะเล แสดงออกทางการเมืองมากต่อต้านอังกฤษ ตกหลุมรักขึ้นแหมะระหว่างการประท้วงถูกจับเข้าคุก และได้ออกมาสอนพิเศษที่บ้านของตนเองต่อสู้กับความป่วยและเสียชีวิตด้วยโรคหัวใจล้มเหลว
- เจ้าหญิงไท่ซุพญาทเว ได้อันดับที่ 2 การประกวดนางงามพม่า หลบหนีเพราะการตามตัวของพี่ชาย เจ้าหญิงสามจึงตัดสินใจแต่งงานกับลูกชายคนโตเจ้าชายต่อพญา ความต่างวัยทำให้สามีของเธอมิมีความสัมพันธ์กับเมียนเมียนซึ่งเป็นคนที่เจ้าหญิงไว้วางใจ นางเสียใจมากและเสียชีวิตในเวลาต่อมา

¹ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

บทสรุป

หนังสือ “ราชันผู้พลัดแผ่นดิน” นี้ เป็นหนังสือที่แสดงเรื่องราวความเป็นมาของราชวงศ์คองบอง และเรื่องราวต่างๆ ของครอบครัวกษัตริย์ธิบอ ตั้งแต่ก่อน ระหว่าง และหลังการเนรเทศ การเรียบเรียงหนังสือในเล่มนี้แบ่งออกตามช่วงเวลาอย่างชัดเจน ทำให้เข้าใจง่ายถึงประเด็นสำคัญในแต่ละบท การใช้ภาษา นอกจากนี้แหล่งข้อมูลหรือหลักฐานมีการนำมาใช้มีความน่าเชื่อถือมาก เช่น การอ้างอิงจากหนังสือบทสัมภาษณ์และจดหมาย หนังสือพิมพ์/นิตยสาร/ประกาศ/บันทึก และเอกสารจากหอจดหมายเหตุที่เมืองต่างๆ ในมุมมองที่โดดเด่นคือ การแทรกภาพเข้าไปในบางส่วนของหนังสือทำให้เห็นภาพชัดเจนมากขึ้น นอกจากนี้ยังมีการตั้งชื่อบทที่น่าสนใจ ชวนติดตามมากยิ่งขึ้น

ช่วงที่ละครโทรทัศน์เรื่องเพลิงพระนาง ออกอากาศครั้งแรกในปีพ.ศ.2539 และนำมาออกอากาศอีกครั้ง (ฉบับรีเมค) ในปี พ.ศ. 2560 ทำให้คนไทยสนใจประวัติศาสตร์พม่าในยุคเปลี่ยนผ่านมากขึ้น โดยละครเรื่องนี้เขียนบทละครดัดแปลงมาจากหนังสือ “เที่ยวเมืองพม่า” ของสมเด็จฯ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ และหนังสือ “พม่าเสียเมือง” ของ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ซึ่งเนื้อหาที่ถูกดัดแปลงนั้น แม้ว่าจะเสริมเติมแต่งเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมบ้าง แต่ก็ทำให้หลายคนสนใจและหาข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับเรื่องราวของพระนางศุภยาลัต และพระเจ้าธิบอ พระราชาและพระราชินี องค์สุดท้ายของราชวงศ์คองบอง มากขึ้น ซึ่งเรื่องราวของหนังสือ “ราชันผู้พลัดแผ่นดิน” ก็เปรียบเสมือนคำอธิบายเพิ่มสำหรับคนที่อยากรู้ว่า ความจริงที่ปรากฏในละครนั้นมีความเป็นจริงมากน้อยเพียงใด เนื้อหาของหนังสือได้บอกเล่าถึงจุดที่สูงที่สุดและจุดที่ต่ำที่สุดของราชวงศ์คองบอง โดยการให้สัมภาษณ์จากผู้ที่อยู่ในเหตุการณ์ และผู้ที่ได้มีโอกาสใกล้ชิดพระเจ้าธิบอและพระราชินีศุภยาลัต ทั้งที่อยู่ในยุครุ่งเรือง และถูกเนรเทศไปอยู่ยังเมืองรัตนคีรี แม้ว่าหนังสือเล่มนี้ จะไม่ใช่นิยายและเป็นการเล่าเรื่องผ่านการสัมภาษณ์ผู้คนที่อยู่ในเหตุการณ์ แต่สุดท้ายแล้ว ผู้เขียนหนังสือเล่มนี้ ก็ได้ทำให้การเล่าเรื่องของกษัตริย์ที่ต้องตกเป็นผู้แพ้ในยุคล่าอาณานิคมเป็นเรื่องสนุกและชวนอ่าน ขณะเดียวกัน ก็ยังได้นำเสนอเรื่องจริงที่ทำให้เห็นว่า เรื่องเล่าเกี่ยวกับพระเจ้าธิบอ และราชินีศุภยาลัต บางเรื่องนั้น ก็ยังไม่ได้มีการพิสูจน์ได้ว่า เป็นความจริงเพียงใด แต่บางเรื่องก็ได้รับการยืนยันว่า เป็นความจริง จากปากคำของผู้ที่อยู่ในเหตุการณ์ที่เล่าได้ตรงกัน โดยเนื้อหาของหนังสือเล่มนี้จะกล่าวถึงเรื่องราวของกษัตริย์ธิบอกับพระนางศุภยาลัตและครอบครัวเป็นหลัก โดยเนื้อหาแบ่งเป็นสามภาค คือ ก่อนการเนรเทศ ระหว่างการเนรเทศ และหลังการเนรเทศ

ภาคแรก : ก่อนการเนรเทศ กล่าวถึงเรื่องราวของกษัตริย์ธิบอกับพระนางศุภยาลัตในตอนต้นอาทิ ชีวิตในพระราชวังก่อนการครองราชย์และระหว่างการครองราชย์ และเรื่องราวเกี่ยวกับข้อพิพาทระหว่างบริษัทของอังกฤษกับรัฐบาลกษัตริย์ ซึ่งกษัตริย์ธิบอผู้อ่อนประสพการณ์ก็ประสบกับคำแนะนำของคนใกล้ชิด ทำให้ปัญหาข้อพิพาทไม่ได้รับการแก้ไขอย่างถูกต้องอันนำมาสู่สงครามอังกฤษ-พม่าครั้งที่สาม การสูญเสียราชบัลลังก์ และการถูกเนรเทศไปอินเดีย

¹ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ภาคสอง : ระหว่างการเนรเทศ เนื้อหาภาคนี้จะกล่าวถึงครอบครัวกษัตริย์ธิบอระหว่างการถูกเนรเทศ เริ่มต้นจากการเดินทางในช่วงแรก จากเมืองมัทราสสู่เมืองรัตนคีรีที่ซึ่งพระองค์จะต้องใช้ชีวิตอยู่เมืองนี้ตราบนานหลายปี และเรื่องราวในครอบครัวพระเจ้าธิบอระหว่างการอาศัยอยู่ที่เมืองนี้ ซึ่งระหว่างนี้ได้เกิดเหตุการณ์ไม่คาดฝันขึ้น อันส่งผลกระทบอย่างใหญ่หลวงต่อครอบครัวกษัตริย์

ภาคสาม : หลังการเนรเทศ โดยหลังจากการสิ้นพระชนม์ของพระเจ้าธิบอ รัฐบาลอังกฤษได้ตัดสินใจส่งครอบครัวกษัตริย์เดินทางกลับพม่า ซึ่งเรื่องราวในภาคนี้จะกล่าวถึงชีวิตของพระนางศุภยาลัต ในเมืองร่างกุ้ง ตลอดจนชีวิตของเจ้าหญิงทั้งสี่ผู้ซึ่งเป็นธิดาของพระเจ้าธิบอและพระนางศุภยาลัต โดยชะตาชีวิตของเจ้าหญิงและทายาทของแต่ละองค์นั้นแตกต่างกันออกไป บางองค์เลือกที่จะกลับไปใช้ชีวิตอยู่ที่อินเดียและยอมละทิ้งฐานันดรศักดิ์โดยมีชีวิตที่เรียบง่ายที่นั่น บางองค์ได้แต่งงานกับคนที่ตนเองรัก และบางองค์มีทายาทที่ประสบความสำเร็จสามารถเลี้ยงชีพตัวเองได้

กล่าวโดยสรุปหนังสือเล่มนี้จะทำให้ผู้อ่านได้เปิดรับมุมมองใหม่ ๆ เกี่ยวกับประวัติศาสตร์พม่าช่วงเสียเอกราชสู่ยุคอาณานิคมของอังกฤษ ที่อาจไม่เหมือนกับภาพที่ผู้อ่านคุ้นเคย หรือเคยได้ยินได้ฟังหรือรับรู้มา รวมถึงมุมมองที่มีต่อพระเจ้าธิบอและพระนางศุภยาลัตที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้เรารับรู้และเข้าใจประวัติศาสตร์ของประเทศเพื่อนบ้านที่เราเชื่อว่าเป็นศัตรูคู่แค้นของไทยเมื่อครั้งอดีตในหลายมิติยิ่งขึ้น

¹ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

เอกสารอ้างอิง

ชาห์ สุดาห์. (2559). ราชันผู้พลัดแผ่นดินเมื่อพม่าเสียเมือง (สุภัตรา ภูมิประภาส, ผู้แปล).
กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มติชน.

¹ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
Faculty of Humanities and Social Science
วารสารวิชาการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร